Comoediae / [Terence].

Contributors

Terence.
Morris, William, 1834-1896

Publication/Creation

Strassburg : Johann (Reinhard) Grüninger, 11 Feb. 1499.

Persistent URL

https://wellcomecollection.org/works/aaypw7wf

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

wellcome collection

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
https://wellcomecollection.org

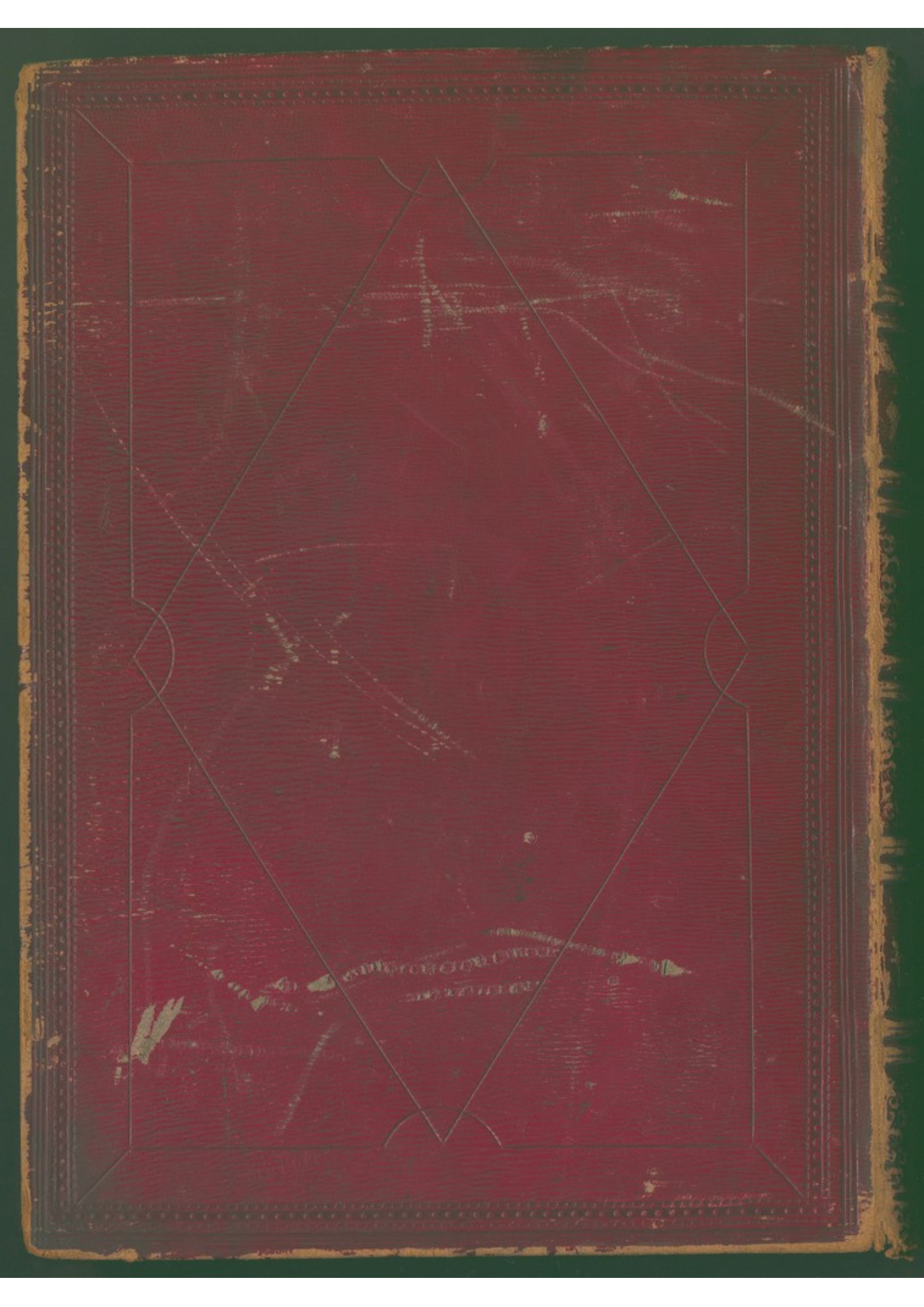

G Cox 5.d.4-2
5K2
A2
99

FROM THE LIBRARY
OF WILLIAM MORRIS
KELMSCOTT HOUSE
HAMMERSMITH

1152 Terentius. Cum Directorio, glosa interlineali, et commentariis Donato, Guidone, Ascensio, *model of a theatre on title (top margin shaved), and numerous spirited woodcuts, capitals painted in red, old red morocco, g. e.* *Argent. Jo. Grüninger*, 1499

M.D.xv. Small 4to. *with the same 61 woodcuts as in the edition of* 1498; *very fine copy in red morocco extra, gilt edges* (*Basel*), 1515 5 0 0

The text was published by Wolfgang Aytinger of Augsburg.

Hain * 15432
Proctor 488
B.M. I, 113

23.E.5229

Hain * 15432

1819

THEATRVM

Terenti' cũ

Directorio
Glosa iterlineali
Cometarijs

Vocabulorũ
Sententiarũ
artis Comice
Donato
Guidone
Ascensio

IACOBVS LOCHER PHILOMVSVS POETA ET ORATOR LAVREATVS.

Iohãni grũniger librorũ impressori ac ciui Argẽ. prudenti & honesto. In laudẽ Therẽtij .S. P. D.

PVblii Therentii Afri Comediarum scriptoris eminentissimi. sex integras fabulas ex Menandro greco translatas. a te nuper impressas cognouimus. ac lepide collectas oculis (vt plautinus ait euclio) emunctis perspexi. in quibus non solum defecatam Comedie facundiam: mundumq; bellum sermonemq; vafrum comperi verum etiam personatos ludios: histriones dicaculos: omniumq; introductorum hominum imagines lucidas congrueq; ad aptatas / contemplatus sum. Placuere et mihi inter cetera: que Therentianis fabulis inserta conspexi marginalis expositio: interlinealis explanatio: et antiquitatum pura sinceraq; commemoratio: cur fit: fidelissime Iohannes: vt dubitare non possim. q; si Therenti⁹ a superis descenderet: Aut ab Elysiis campis pedẽ huc reuocaret: hasce q; suas nouiter exasceatas fabulas conspicarent. haud dubie suas esse: et de primo sõte hausstas autumaret. In hoc opere Amphiteatri spacious circul⁹ conspicitur: Subsellia theatrica Auleis amicta: Tapetis ornata Ostroq; Tyrio decorata: et Synthesi quadã elegantissima: picturisq; admirantibus vermiculata cernuntur. in caueis stant ordines spectantium: in Scamman et proscenio histricus imperator: cum delegata ludionum caterua gestit: plausumq; ab spectatorib⁹ aucupatur. Quis non existimet: cum pictum spectaculũ: Effigiatasq; fabellas. In hoc facundissimo ac politissimo opere cõspicit. se romanũ pompeianũq; Theatrũ inuisere. Viua omnia sunt: que tamen ad vmbram theatricam ad harenam palestricam ac vite imagines a poeta nostro excogitata sunt. Marcũ Actium Plautum Vatem clarissimum huic nostro Terentio ob vetustatis acrimoniam: natiuamq; latialis lingue viuacitatem gralatorio quodam gradu ante positum video: hic tamen / cum ingenio maxime polleat: et artificio summo cuncta faciat: meritis laudibus efferendus est: et etiam vetustissimis Comediarum scriptoribus ad numerandus sententiis namq; crebris multas. ad bene beateq; viuendum optimitates: et verborum iocorumq; elegantiis atq; dicteriis refertissimas. Consilio opiparas. produxit. Sed quia meum non est iudicare: quem locum inter Comicos poetas Terentius habere mereatur: audeamus. si lubet doctissimum litterarie rei publice censorem volcatium Sedigitum: qui auctore Aulo geluo. hisce versiculis lambicis de Comicorum poetarum reputatione ac gradu censet:

Multos Incerto certare hanc rem vidimus
Palmam poete Comico cui deferant.
Cum me iudice errorem dissoluam tibi
Contra vt si quis sentiat: nihil sentiat.
Cecilio palmam statuo de Comico/
Plautus Secundus facile superat Ceteros
Dein Neuius quis seruet: precio In tertio est.
Si qd quarto detur dabit licinio
Post insequi licinium facio Attilium/
In sexto consequitur hos Terentius.
Turpilius septimus: Trabea octauum obtinet:
Nono loco esse facile facio luscium
Decimum addo Antiquitatis causa Ennium.

ISTVD EST. mi Ioannes: iudiciũ de pstãtie Comicorũ poetarũ. iterquos soli⁹ Therẽtij sex integre fabule nobis ab interitu: ac carie vetustatis oblate sunt: cũ tñ multis cognitũ fuerit: vt alius donat⁹ testat: Terentiũ plures Comedias scripsisse: q̃ ad posteritatis memoriã nõ puenere. Hũc igit elegãtissimũ Comicũ/et pueri et Senes: omiq; mortaliũ gen⁹ plegãt: qui morũ atq; virtutũ doctor est affabilis: In cui⁹ denicq; fabulis: veluti in purgatissimo quodã speculo quisq;/et vitia: et virtutũ dotes contueri potest. humane vite cursũ optimis ac saluberrimis cõsilijs instituit: Infãtes lacte dulcissimo fouet et omnis homines qualicunq; conditione preditos / dictis et scriptis sustentat vt vix a vero tramite: Calleq; sincero ab errare valeant hũc. quicũq; Comicus videri cupit: Imitari debet: In quo sentẽtiarũ grauitas: inductionũ subtilitas: verborũ copia atq; iucũditas: tanq; exsõte limpido semp fluẽtis indelinẽtib⁹ scaturiente: manãt. Quẽadmodũ enĩ: vt diu⁹ ac glorios⁹ Hieronimus scribit: Romani duces: Camillos: fabritios: Regulos: Scipiones Imitant. poete itaq; homerũ: Vergiliũ Menãdrũ et Therẽtiũ emulẽt: pcipue ingt Therẽtiũ: In q̃ mira dicẽdi copia magna psonarũ põpa Sollicitaq; Amatorũ cura continet. Sed tibi inprimis studiosa iuuentus grates gratis referre debet q ad cõmunẽ studiosorũ adolescentũ cõmoditatẽ: frugemq; et dicẽdi et viuẽdi lucũdissimã: hoc op⁹ figuris: explanationib⁹: Sceniscq; pulcherrimis effigiatũ In quo opere quidẽ: vt inpantheo oẽs dij spectabant: ita mores cunctorũ hominũ: factaq; mortalia conspitiunt. Vale ex Ingolstadensi.

Ad lectorem Epigramma eiusdem Philomusi

Pegmate celsa volet qui contemplare Therenti
Et lusus lepidos: blandicosq; sales:
Qui volet et nitidi spectacula pulchra theatri/
Visere: Comedi gestaq; grata vafri:
Qui volet et mores hominũ spectare ꝓphanos:
Consutosq; dolos: Sacrilegumq; nefas:
Qui volet et contra/ virtutes discere claras:
Et vite specimen: eloquiumq; vetus:
Spectatum veniat tetrica non fronte disertos
Sermones: quos hec pagina docta ranit.
Induat et pedibus soccos: et comica serta
Imponat capiti: non sine laude: suo.
Argutes: lepidas/faciendas/atq; dicaces
Audiet hic voces: mellifluosq; iocos.
Et simul in picto Comedos Scammate vafros
Spectabit; lector si sapit ista legat:

Therentij Directorium Vocabulo[rum] vocabularij vicem supplens incipit.

De littera A

Abdicare i p
Abijcio lxv l
Absurdū xcvii q
Abuti ii f
Abigere xcviii b
Ac xxiii q
Accerso xvi r xliii k
Accingere lviij s
Actuare ciiij i
Ad xx i Adeste iij b
Adesdum iij d
Adire xvi c
Aditutor lxxxi c
Adoriri xiiij v xix a
Adornant xliij v
Admiratio xxi x
Aduentus xxxv m
Aduocatus lxi q
Age xxxvi z lxxvij o
Agere xx a
Agnoscere i q
Affectare lxviij e
Affinis lxxxij i
Ain xxv b
Ait xxxij l
Aiunt x k
Alacris xxxvi m
Amans lxx k
Amator lxx k
Amare xlv m
Amittere lxxi b
Amoliri xx x
Amouere cij r
Angiportus cij h
Annona xxi i
Appagesis xlix b
Aposiopesis xxi h
Applicuit xij y
Appellere ij b
Appulit xij y
Apparari xix l lxxij x
Apueris lxv a
Aridum lxxij n
Ariolare cxli f
Arraboni lxxiij m
Arrideo xxxv x
Assentatio xxxix a
Assideo lxij r
Aspernari cxxxix y
Asperum lxxi q
Astu liiij a
Attat v v xlviij a
Attingere xci t
Au xxi q xxxiiij h
Aucupare xxxv s
Aucupium xxxv s
Ausim liij s
Audacia lxviij n
Auget animus lxvi b
Auferre iij b
Auaritia cxxxix k
Auellere xli l

De littera B

Basium xxx c
Bolus lxvi d
Bolus xcix x
Bruma cxlvi n

De littera C

Calamitas xxxi f
lxx x
Calotechnus xlvij n
Canis l k
Capio lxxij m
lxxxij f
Captus est iiij i
Caput xiij l
Capitulum xli s
Carnifex vi m
Caro lxxix i
Casa cx l viij c
Cedo xx g
lxvi b lxxij k
Cella cij q
Cellarium cij q
Censeo xxxiiij k
Celum cix i
Certum li f
Certatio xcij g
Ceruix lxix o & p
Cessare xxxvij p
Cesia lxxxv n
Ceranj xxxv h
Cibus iiij b
Ciprum xcij l
Circūspectare xxxvi r
Clemens iij l
Clementia vi d
Cliens lvij m
Concaluit lxviij m
Coire xlij a
Coitio lxij c
Cōdamatū est xxxvij r
Cōcurrere xxxv f
Condaue xliij y
Cōcludere xlvi d
Conciliatū ibidem
Cognoscere i q
Conditio iiij d
Condicere lxviij d
Conficio liiij e
lxxix l
Confectores liiij e
Confidētia lxxxiiij f
Conflicto iiij b
Colaphus xci t
Colere lxx l xcviij
Colloquium xl t
Consobrini xxij g
Coniūx i r
Cōmendo liij v
Cōmereri v m xci x
Cōmitigari lvij i
Cōminari lxv g
Cōmutare xij h
Committere viij d
viij d
Cōminisse viij x lxxix h
Cōsiliū xxxv r cviij v
Conspicor xxxviij o
Cōtemplari lxiiij f
Consistere ciiij g
Comperiri i m
Conuentio xl t
Conuenire lxxx x
Couertere xcv e
Cōtaminari ij x
Cōtemno xv p
Contus cliij b
Cōtinere cxxix p
Copie xlix z
Coram l p
Cordati cvi o
Coriuales xxxvi x
Credere ij e li f
Crepo xciiij a clxv l
Crutior xxiiij s
Cudere lxxviij a
Cum liiij l
Cupedinarij xxxv g
Cura curatō curare ij f
Curriculo lxxviij o

De littera D

Datio xl t
Dare verba xxix m
Damnum' lxxvij g
Deambulare cxij g
Decernere lxij g vij e
Decrepitus xxxiij b
Dedo iij q xv e
lxxvi b
Deditio xl t
Deferbuisse' xc y
Defunctum c h
Deficere lxx v
Deierare xxxvij i
Demens xxxiij l
Demiror clxv g
Denicq; cliij n
Deridere cxi a
Deriuatio cxxvij r
Derepente clxv e
Deperire lxxij m
Despicere xxvij y
Despondere i l
Detrimentū lxxi g
Dicere xv d cx o
Dictum xxix p
xli p
Dicaces xxix d
Diecula xx e
Dies naturalis vi i
Differre xij e
Dijudicare clxvi t
Diminutiua i c
Dimittit exercitus li h
Dionisia lxiij r
Discrutior ciij a
Dispergo xcvi e
Diuinare clxx y
Dixi clxvij n
Dolus xli e
Domus' cvij m
Donum lvij o
Dorax l i
Dragma lxxiij k
Dudum lxxvij i
Ducere xxxvij d
cxi a vi f

De littera E

Eccos lxvij p
Eccum lxvi t
Edicere xliij n
Edicta ibidem
Efferri v n
Efficere iij g
xxiij e
Effutire cxlvij p
Eger lxij a
Egregium iij i
Egrotus vi g
Eho iiij l xxi n
Ehodum xvij l
Elegās xlij z lvij p
Eludere xxxi n
Ellum xxiiij a
Elluo lxxxiiij p
Emergere xlij k
xcv f
Emungere cxlvi a
Enium xc z
Enimuero lxxxv a
Emittere xxvij x
Ephebus iij h
Equitas lxxxvij l
Eradicare lxxiij c
Erumpere xlij c
Errare lvi b
Errones lxvij s
Esset iiij f
Euadere vi e
Euertere lxix p
Euenit xix e
Eunuchus xxxiij m
Euomere c k
Eusimbolum iiij n
Excarnificare lxxix i
Exhereditare i p
Exigere lxvij k
Existimari lxvij l
Exorator lxi d
Expectare lxij e
Expetere lxix c
Experiri xcvij y
Expiscari cxxix r
Exponere lxxiiij a
Exporgere cx g
Exprimere. xxxi y
Exprobratio iij t
Expuere xxxix r
Extorquere c h
Eya cxlv a

De littera F.

Facetus lxxij k
Facessat cxlv g
Face lxiij o
Facere iij g
Facilis cxi i
Facile xx e
Facilitas lvij y
Facta lvij x
Facto lxij o
Falsum xxxij d
Fames lxxxij y
Famelicus xxxv m
Fastidium lv e
Fauete iij b
Fœlicitas aduersa xxx vij v
Festiuitas lvij v
Festiuū caput xciij r
Fictum xxxij f
Fides iij k
Fidelis xiij a
Fidi cliij d
Fidicina xl f
Fiducia lxxxiij f
Fingere lxxxi n
Flagella xxxvij m
Flagitium ibidem
Flama ibdem
Flagitare ibidem
Flabellum! xlij v
Forū cupedis xxxv e
Forma v r
Fors clxvij f
Fortuna ibidem
Fœdum liij t
Frater i a
Frigere xlvij i
Frugi xliij h li l
lxxij q
Fraus lxxi b
Fructus cxl s
Frumentum lxvij q
Funda l e f
Fundere cvij e
Fundus lxij f
Fungo lxij d
Funus liij e
Fungitur lxxix a

Furcifer xvij q
Furtum li a
Futilis xxvij e
Futurus i n

De littera.G

Gaudeo xxvi q & z
Ganeo lxxxiiij q
Ganeum xcvij g
Ganire cij x
Gratia xvij g
Grandis xxiij p
Grandem cv k
Grauior lxxv g
Gratulamur xvi q et z
Genius ix a
Genus i f
Gestire xlij i
Gereo lxxxiiij m
Glicereum i f
Grecisso lxxi p

De littera.H.

Habeo xxxvij k
Habeē gratia xlix q
Habitior xxxvi d
Hanc xcvi x
Hariolus cxlvi l
Haruspex cxlvi m
Haruga cxlvij n
Hem xi x xiiij e
xvi a lxvij k
Hercule xxi c d
Heus xvij k xvi d
Hic lxix d
Hymen cxij h
Hodie c k
Horrere xxxi c iiij g

De littera.I.

Iactare xvij y
Iamdudum lxxvij i
Idoneus xxi c
Ignarus xxxij h
Ignis xxxi d
Illuuies lxvij o
Ille lxix d
Illicet lxxxij t
Inastu lvi t
Inceptare lvi d
Incipere lv z
Iners lxxxiiij m
Inducere xl z
Inducie xxxi r
Inire xij c
Ingratus xxxiiij o
Impeditus xvij n
Impero xxxvij v
Impetrare clxxi f
Imponi xij a
Importunus lxv o
Impotens lxxi m
Impudens xx d
Imprudens xxxij h
Impluuium xlij f
Impulsor lxxxi c
Ineptum lxxxiij b
Ineptus lxxij o
Inhonestus xxxvij d
Insolens xv d
Istitum clxxi t
Insimulare lxiij e
Iusticia lxxv x
Inter xix o
Integrari xix d
Internuntius xxxvi b
lxxvi c
Interloqui lxxvi m
Interdiu ci x
Intendere xli n
Intercipit xxxi h
Intertrimentū lxxi g
Intertrigo ibidem
Inuoluem lij x
Inuertere lxix n
Inuenire xxxiiij c
Inuestigare lxxvi g
Iocari xlij s
Ira cix p
Iratus lxxix q
Iracundus ibidem
Irruere l h
Ire v o
Is xcix h
Iste lxix d
Iugulare ix l
Ius lxxxvij

De littera.L

Labascit xciij c
Labra xxxvij f
Labia ibidem
Lacerare clij m
Lactare xvi i xxvi i
Lanij xxxv i
Lasciuia lxxxij p
Lætus xliij hi
Lætari xxvi z
Laudamus xlij y
Leno xci g h
Læpos xxvi b
Lepus xxxix k
Liberalis cxix z
Libido lxvij z
& eodem b
Ligurire liiij n
Limus vl lima xliiij a
Lolarius xxiiij c
Lora xci z
Lucina xiiij o
Ludificari xlv f
Luxuria lxxxvij p

De littera.M

Macellum xxxv e
Macerare xcviij z
Maceries cxij l
Maceria cxij a
Macula cxiiij e
Maiuscula xli o
Maledicere xxi r
Maliuolus lxij h
Malum l v lxxiij g
Nala lxvij r
Magnifica lxvi o
Matrona xxi q
Mastigia dx h
Mendicus xxij r
Mereo lxij q
Mereor ibidem
Meretricule i c
Mille lxxiij l
Miror xx p
Miser xl t
Miseram me xxxi a
Misere amara lxv k
Miserari lxxi x
Misereri ibidem
Modestus v t
Monstrum xlv r
Monumenta xlix r
Noror lxiij z
Morosi clxvij d

Mulciber dij m
Mulcto iij r
Nuſicus lxi k
Muſitare xc e
Mutire xv h
Mutuũ xx a xxvij c
Mutio clxxvi f
Mutilare dij m

De littera N

Nanciſci clxx f
Narrare xxi p
Nauiter xxxi h
Ne lxxx t
Nebulo xxxv z
Nedum lxxi m
Negocium ij c
Nequitia lxxi c
Neptunus cix h
Neſcire clxvij b
Ni xxxvij z
Niſi l v
Nimirum xlij a
Nihil lxij c
Nobilis lxvi q
Noſter clxxij e
Noſtin xij p
Noua lxvij b
Nona cvij e
Nuncium lxx l
Nulli conſilij xvij e

De littera O

O ix s
Obijci ciij d
Oblatum xcv n
Obſirmare lxxx i
Obnunciare cij k
Obſaturabere lxxx x
Obſecrare lxxxv e
Obſecundare lxxx b
Obſeruatio xij b
lxxxvij b
Obſidere cvij g
Obſonari cxv h
Obſonium xi i
Obticemus li f
Obturbat xxvi a
Obtũdere xlij h lxxxi i
Ocioſus xxiij a xc d
Ocium lxij f
Oedipus vi h
Offendere lxvij o
Oh cxij c
Olim xvi o
Omen vi o
Omphale lvij h
Optare xxij b
Opera lxij h
Opino lxxvi k
Oratio xxi s ij s
Orator lxi h
Orare lxxxv c
Orcus clxxvi v
Oſculum xl c
Os diſtorquere xlvi e

De littera P

Pamphilus i h
Palam xiiij k
Paraſcena xxxvi f
Paraſitaſter cix d
Parcens lxij a
Particeps lxij a
Pape xxx k
Pauper xl t
Pax xl t lxxvij l
Pendere lxiiij l i t
Peto xij k lxxxiiij g
Pedagogus cxxi r
Periculũ xvi f lxv i
Perconctari, lxij n
Percontatum dij b
Percunctatum ibidem
Perdere lxxi y
Pergere lxxxij c
Perficere lv z lvij e
Perplexus l a
Peſſulum xliij c
Phaſma xxix g
Phrigia lxxvij m
Piget xcvij m
Pirheum xxvi g
Piſtrinum vi l vij m
Pitiſſare lxxi p
Placidus cxi l
Poeta ij d
Potis ci d
Potior lxvij y
Populariſ lxij a
Pollicitatio xij g xv f
Polliceri lxxvij d
Porro lxiij n
Portare iij z
Poſtula xvij x xv f
Poſcimus lxxix t
Precium xvij f
Predicare xliij y
Premium xvij f
Preparare lxij x
Preſto ſum lxiij b
Preter xij f
Procedere xl y
Producere lxij e
Procax lxvi n
Procari ibidem
Procus ibidem
Procul clxvij a
Prodere lxxvi c
Proh liij s
Properare lxuij f
Promiſſio xij g
Promittere lxxvij k
Proluuies lxvij z
Proluuim cxvi g
Pronomen xvij a l e
Prorſus xv n xxxvi p
Propemodum xvij d
Propriũ xx a xxvij c
Proteruus lxxij o
Proteruitas lxxix l
Prouintia lxxij e
Prouiſo cxij a
Prudens lxxv y
Pudet xcvij m
Puerpera xiiij m
Puerulus ij o
Pugna liij k
Pugnus xc d
Pulcher xlvi x
Pulpa xxxix l
Pulpamentum ibidem
Putare iij k & xiij q
xlv b lxxi e
Pyreum xxxvi h
Pyrhus l z

De littera Q

Queſtus iiij e
Querere lxxi f iij b
Queritare ibidem
Qui xl x ij b
Quippiam xiij z
Quo xix i
Quin lxxvij v cxi b

De littera R.

Rapina xcvij a
Raptio ibidem

Raſtrum lxiij s
Receptus lxxxiij p
Redux lxx s
Regina xxxiij n
Referre xv y
Refert gratia xlix q
Redeo lxxi r
Relinqui xiij a
Remoror xxxvi l
Remorari xxi
Reputare xlv b
Requieſcere xxxviij p
Res xvi p xxxv i
lxiij a
Res muliebris lxvij s
Reſpiſco xx p
Reticeo lij f
Ridere cxi a
Riſcus xlix y
Riualis xxxvij x
Rufus lxxxv m
Ruere xcvi h
Ruſus xlvij c

De littera S

Salus cviij m
Sal xxxviij i
Saltem xv r
Sandalium lvij k
Sane xxiiij m
Satisfactio xviij v
Satrapes lxxi l
Sceleroſus xlv a
Sceleratus ibidem
Scire iij d
Sciens xxxi z
Scitus xiiij g
Scilicet lxvij a lxxvij z
Sciſſitari xlij h
Scortari lxv f
Scortum xxxix i
Screare lxix q
Scrupulus xxv i xcij g
Secordes vij b cvi o
Secretus xxij v
Sectari xxx t
Sed xiiij c
Seducere cxi a
Sentire xiiij n
Sepe xxxv l
Sepulchrum v z
Sera xlix i
Seria lxxi s
Sermo xliiij i
Sermonē q̄rere xli g
Seruari lxxvij s
Seruitus iij m
Sicophanta xxij q
Signum xxi r
Silicerniū ciij v
Simulare ij x
Symalio xcvij c
Simbolū iiij n xliiij g
Sine xliiij b
Syreſtus l i
Sobrius xxij v
Sodes iiij k
Soccus lxiij t
Soles xl h
Soluere cx r
Sordidus lxvij a
Sordidata ibidem.
Soror i a
Speras xij z xiij e
xxxiij b
Spectator xlij a
Spectande ij f
Spinga vi h
Spoliare dij m
Spondere i l
Stare xx r Statura
xliij t Status xlij t
Stellio xlvi e Stilus
ij s Stolidus xiiij n
lxxiij y Storax lxxx
vij Scena prima &a
Stulticia xxxix a
Suauiū xl c Subduce
re cxi a Subduci lij a
Submouere xlij c
Subdolere lxxxi c Sub
ſenſi lxxi a Subtegmē
lxvij x Succēdi xij b
xiij b Succus xxxvi l
Suffarcinata xxij p
Sumere lxx i ij d
Sumium xxxij o
Rumpinoſa lxvi p
Supponere lij a
Suadere xcvij h

De littera T

Tace xci a Tacere vij
e li f Taciturnitas xl
e iij k Tandē lvij k
lxxvij i Tāgere xxxix f
Talentum lxiij f
Tantiſper lxiij d
Techna xlvij n
Tela lxvij n Tēplū
lxxiiij f Temulēta vij c
Temetum ibidem
Temno xv p Teneo
xxxviij k Timor xvij
f Titubare lxix f
Tollere lxxv p Tor
q̄re c h Triclinitū xij v
Triſtis xliiij h
Tuber xcij m
Turba lxvij n, Turbo
as ibdē Tuſſis lxix r

De littera V

Vah xvij h Vale xi e
xxxiij r Valere xx n
Vanū xxxij e Vecor
dia xvij c Vereri xv x
xlv c Verecūdia xvij
m Vetū xxxvij q
Veneficus xlvi l
Veterator xij k Veter
noſus xlvij c Vehemēs
lxxi a Vetus ij i xlvi
b xli i Verolij d
Veſtunus xij k
Vetuſtus v t
Viceris xxv y Vitia
re i g Vicina lxij a
Vicinitas ibidem
Victus lxxi e Videli
cet lxvij a xcix f
Videndū eſt lxxvij s
Vietus xlvi a
Villa lxxvij m Vil
lum cix o Vir lxxv m
Virgo lij y Vitupare
ij m Viuere lxxxij q
Vix lxx x Vltro xxxv
y Vno verbo dicere iij
v Vnus xxxix z
Volupe cxliiij c
Vortant cxliij v
Vro hominē xxxv l
Vſus cxij k
Vſuuenire lxxij b
Vt lxxiij h ij d
Vti ij f
Vxor i k

FINIS

Directurij Adagionū

Desinat maledicere: malefacta ne noscat sua iii c
Id arbitror apprime in vita esse vtile: vt nequid nimis. iiii m
Obsequiū amicos. veritas odium parit iiii r
Ingenium est omniū hominū ab labore procliue ad libidinem accipere conditionem iiii f
Magnū exemplū cōtinentie. nam qui cū ingeniis cōflictat eiusmodi: neq; cōmouet animū in ea re iiii p
Oēs qui amāt: grauiter sibi yxorē dari ferūt vi d
Si qs magistr̄ cœpit ad eā rē improbū. ipm animū egrotū ad deteriorē partē plerūq; applicat vii f
Inceptio est amentiū haud amantium vii p
Dum in dubio est animus. paulo momēto huc vel illuc impellitur ix q
Vt animus in spe atq; in timore vsq; añ hac antētus fuit: adēpta est spes lassus cura cōfectus stupet x f
Si nō pōt id fieri quod vis. id velis quod possis x i
Satius est teid dare operam qui istū amorem ex animo amoueas tuo q̄ id loqui quo magis libido frustra incendatur tua ix k
Facile oēs cū valem⁹ recta cōsilia ęgrotis dam⁹ x k
Neutiq; officiū liberi homis esse puto cum his nihil mereatur postulari id gratię sibi poni x z
Nulla ne in re esse cuiq; hominum fidem verū illud verbum est vulgo quod dici solent. Omnes sibi esse melius malli q̄ alteri xiii m
Amantium ire reintegratio amoris est xvi z
Pro pcō magno paulū supplicii satis est pri xxv l
At mihi vnus scrupulus etiam restat. qui me male habet xxvi &
Dignus es cum tua religione odio. Nodum in scirpo quaris. xxvi r
Vitā deor̄ ꝓpterea sempitemā esse arbitror. quod voluptates eor̄ ꝓprie sūt. nā mihi imortalitates parata est si nulla egritudo huic gaudio intercesserit xxvii c
Nullū est tā dictū quod nō sit dictū prius xxx p
Labascit victus vno verbo q̄ cito xxxiii y
Adeon homines immutarier ex amore vt non cognoscas eundem esse xxxiiii v
Est genus hominum qui esse primos se omnium rerum volunt. nec sunt. xxxv r
Quicquid dicunt laudo id rursum si negant laudo. id quoq; neget quis: nego: ait. ayo. postremo imperaui egomet mihi omnia assentari. Is quest⁹ nūc est multo vberrimus xxxv z
Viden ociū & cibus quid facit alienus xxv v
Omnium rerum heus vicissitudo est xxxv o
Bene plaustrum pertulit. xxxviii o
In me cudetur faba. xxxviii l
Homo per paucorum hominum. xxxix t
Similiter singulorum hominū lepus tute es. vt pulpamentum queris xxxix k
Par pari referto xxxix z
Fac periculum in litteris. xl f
Qui animum assentari induxeris ę flamma te cibū petere posse arbitror. xl a
Nō cōuenit vna ire cū amica imperatōr in via xl i
Extrema linea amare haud nihil est xlv l
Quod scis nescis xlvii r
Sine cerere & bacho friget venus xlviii h
Quod tu cauere potes stultum est amittere xlix e
Malo ego hos prospicere q̄ hunc vlcisci xlix g
Mane omnia prius experiri verbis q̄ armis sapientem decet l y
Nimia est miseria nimis pulcū esse hominē l i
Quem lupo commisisti li s
Ad vsum hoim oia creant. hoies aūt hoim cā generant. vt ipi inter se alii aliis prodesse possint lxii m
Solicitudinē falsam q̄ te excruciat amittas lxiii a
Quem ferret si parentem non ferret suū lxv b
Zoilin animum mulierum dum moliuntur dum comuntur animus est lxvi k
O iupiter vbinam est fides lxvii q
Nō fit sine piculo facin⁹ magnū & mēorabile. lxviii. o
In tpe veni quod rerū omniū est primū lxix h
Mores pudici gratiores eē solēt i pulcro corpe lxix b
Senes est equum senibus sequi lxx e
Pares cum paribus facilitter congregantur. Ibidem
Quantam fenestram ad nequitiā patefeceris tibi autem porro vt non sit suaue viuere lxxi c
Omnes deteriores sumus licentia lxxi d
Itan cōparatā esse hoim naturā oim aliena vt meli⁹ videant necq; iudicēt. q̄ sua. an ea fit quia in re nīa aut gaudio sumus p̄pediti nimio aut egritudie lxxii p
Multa fert libido lxxiii m
Contumelia est hominem amicum recipere ad te. at q̄ eius amicam subagitare lxxiii e
Nostrum est intelligere vtcunq;. atq; vbicūq; opus sit obsequi lxxiii o
Optata loquere lxxiiii b
Meę stulticię tua iusticia sit aliquid presidii lxxv h
Malo decet facilitas multa lxxv k
Nō licet hoiem eē sepe ita vt vult si res ñ sinit. lxxv. z
Nihil tā difficile q querēdo inuestigari q̄at. lxxvi. g
Amica & si impudica es. dūmodo amatori placeat ab eo cōmendat. amore eum impellente lxxvi g
Deorum vita leticię est plena & felicitate. nulla tristicia admixta lxxvii p
Recta via rem narret ordine omnem lxxvii b
Mulieres nil aliud curant. nil aliud agūt. q̄ quomō aliquid ab amantibus extorqueant lxxviii n
Vix in primis ex plebile desideriū illius rei est quam diu optauimus. sed eius postea indies paulatim nos satietates capit lxxxviii d
Ius summum sępe summa malitia est lxxix h
Nulla est tam facilis res quę difficilis siet q̄ inuitus facias lxxix a
Multa iniusta ac praua fiunt moribus lxxx k
Vultus quoq; hominū fingit scelus lxxxi n
Nouū id flagicium est te aliis consiliū dare. foris sapere. tibi non posse te auxiliarier lxxxii v
Voluptates que licet in presentia sūt suaues. semp tñ secum iunctam habent penitentiam lxxxiii k
Matres omnes filiis in peccato adiutrices & auxilio in paterna iniuria solent esse lxxxiii g
Hoc patriū est potius cōsuefacere filiū. sua sponte recte facere non alieno meu lxxxiii o
Hoie imperito nunq; quicq; iniustius est lxxxix c
Qui nisi quod ipse facit rectū putat ibidem
Id laudi dices quod factum est in opia lxxxix k
Pecuniā negligere i loco iterdū maxim lucr̄ est. xcii. m
Absquis hoie bñficiū cū op⁹ est accipe gaudeas. xciii. a
Vereor corā te laudare animus assentandi magis q̄ q̄ habeam gratum facere existimes
Istuc est sapere nō quod ante pedes modo est videre sed etiam illa que futura sunt prospicere xcvii d
Denicq; inspicere tanq; in speculo vitas hoium iubeo. atq; ex aliis exemplū sumere sibi xcviii x
Vt quisq; vult suum esse ita est. xcviii y
Pii esse debem⁹ in parentes in sanguie nobis iūctos ad necessitatē. p̄cipue aūt pii debem⁹ esse in deū. xcix b
Verum illic nimia licentia profecto euadet in aliquod magnum malum c i
Lupus est in fabula. ci g
Simulare certe est hominis. cvii s
Ita vita ē hoim q̄si cū laudas tesseris si illud q̄d maxie op⁹ est iactu nō cadit illud quod cecidit forte id aneut
Vetus verbū hoc est cōmunia (corrigas. cvii y
esse amicorum inter se omnia cx y
Multa in homine signa insunt. cx m
Vnum hoc vitium senectus affert hominibus accedores fumus ad rem. omnes q̄ sat est cx z

Nunq̃ ira quisq̃ bñ subducta rõne ad vitã fuit quin cxi a
res eas vsus semper aliquid oportet noui cxi i
Facilitate nihil esse hoi melius neq; clemẽtia cxi i
Vetus verbũ hoc est Cõia cẽ amicor; iter se oia cx y
Multa in hoie signa insunt ex ni vnũ hoc vitiũ senect⁹
affert hoib⁹ attẽtiores sum⁹ ad rẽ oẽs q̃s sat est cx z
Quã inique comparatũ est hi qui minus habẽt vt sem
per aliquid addant diuitioribus cxviii l
Presertim vt nũc sũt mores. ad hoc res redit. si quis q̃d
reddit magna habenda est gratia cxix h
Instícia est aduersus stimulum calces cxx a
Quod sors ferat feremus equo animo cxxi g
Ita plerisq; ingenio sum⁹ oẽs nri nosmet penitet cxxiii p
Fortis fortuna adiuuat cxxiiii x
Similia omnia omnes congruunt cxxvi ℞
Vnum cognoris omnes noris. ibidem
Iudices sepe propter inuidiam adimunt diuiti: aut pro
pter misericordiam addunt pauperi cyxvi e
Nõ rhete accipitri tendit & miluo qui male faciũt no⁹
bis illis qui nihil faciunt nobis tendit cxxviii f
Quot homines tot sententie cxl h
Qd̃ sit factũ legib⁹ rescidi posse. et turpe icept⁹ est cxl k
Tedet iam audire eadem milies cxli c
Ego meorum solus sum meus cxliiii q
Mulier mulieri magis congruit cxlvii i
Composito factum est quo hãc amans habere posset
sine dote xlviii c
Dii vestram fidem qua sepe forte temere eueniunt quæ
non audeas optare. cxlviii d
Nostrapte culpa facim⁹ vt malos expediat q̃ dũ nimiũ
dici nos bonos studemus & benignos cxlviii a
Heus heus quanta hec mea paupertas est tamẽ adhuc
curaui vnũ hoc quidẽ vt mihi esset fides
Ludificamini inepti vestra puerili sententia nolo: volo
volo nolo cliii m
Oẽs mulieres eadẽ eque studeãt nolintq; oia neq; decli
natã q̃q̃d ab aliarũ ingenio vllã reperias clv e
Aeque studiũ est similis pertinaciaq; mulierũ ibidẽ
In eodẽ oẽs mihi videẽ ludo docte ad malicia clvi k
Mater quod suasit sua adolescens mulier fecit miran⁹
dum ne deest clxix d
Multum valet ad suadendum laudatio eius apud quẽ
laudamus clxx m

Directoriũ arti Comice

Virt⁹ẽ vt argũti narratõ actio scenica videat. iii. scẽa i
Ita peritiam comedie populus tenear vt res agi magis
q̃s narrari videatur. iii. scena. i.
Vnde nomina seruorum sint comicorum vii y
Sententie que a pronominibus incipiunt seria semper
atq; vera promittunt. x z
Periculũ comicũ sit ex executiõe cõsiliorũ xii scenix
Iurgium repetit & turbulentam oratione
Prudentia & sagacitate & quod supra dixit non peni⁹
tuit idem repetere xii b
Omnes res consulto consilio simul agere. videntur tñ
oẽs reũ exitus inopinato ludificantur xiii sce. x
De improuiso respicere xiii d
Corrigit dictũ vnius psone dicta alterius xiii n
Omnia extenuat vt audiat confiteri xiii n
Versipellis esse debent celare vultum xiii z
A summo ad imum opponi xiii z xv q
Falliẽ p nimiã sagacitatẽ xiii. scena. xii. sile in eadem.
Casu putat spectator quod venisse cõsilio scriptorũ fa
ctum sit referre priora dicta xv v
Sepe interrogat de re quã tñ astute intellexit xvii d
Productiones comici stili ad fucũ orationis posite
Perturbatio in q̃ oẽs iter se reddũt offẽsi xviii. sce. xvii
Asseueratio est si a noie incipias cũ q̃ loquaris xx h
Cui comedia sit dicata xxi h
Crebro interrogat vt se ignarissimũ ostẽdat xxi i
Conuenit iudicem multa indagari xx ℞
Null⁹ tristis dẽt recedere aut i; pulsus videri xxvii. sc. xxv
Gratulatione cepit omne compendium xxvii h
A psonis ad gesta cũ varietate transitũ fecit xxx q
Exemplum ponitur q; non sit potestatis sit qui amat. xxx scena prima
Impleata portis comicis seruos dñis sapientiores finge
re quod idẽ in togata facere nõ licet xxxi o
Nihil exquisitum quod non sit expressum vt nihil ad⁹
di possit xxxiii ℞
A tempore inducitur exprobratio xxxiii p
Vbi vestigia reperiunt supest interrogatio xxxvi t
Artifex sum⁹ q; etate nõ põt nature attribuit xxxvi i
Molli descensu ad consiliũ peruenitur xxxvii q
Comici semp ostendũt fieri ab altero vnde alterius per
sone qui ascẽdisse ipse non poterat xxxviii f
Disciplina est comicis stultas sententias verba que vi⁹
tiosa ascribere ridiculis impitisq; psonis xxxix r
In bñficiis d; q dedit obliuisci memisse q̃ accepit xl g
Ex longinquitate ponderis dignitas mensurat xl z
Mun⁹ ad p̃ciũ reuocauit vt ad auaritiã cõueniret xli a
Eccipisi ethicaĩ q̃ plus vultu significat q̃s verbis xli k
Conceditur secũ loquentibus multa transcendere que
tacite intelliguntur xli scena viii
Insinuatio psone p̃ploquiũ cui narraturus est xlii
Verba gestũ. vultũ indicãt exeuntis xlii scena ix
Facete repetit vera eisdem interrogationis xliii o
Interrogationibus describit vultũ dicturi xliii q
Decet a salutatione incipere luculẽte dictũ xliii r
Ostendit quid ferat argumentus xlvi t
Familiare est iratis aduertere se ad aliam personam ab
ea; in quam commouerantur xlvi h
Contra firmam argumentationẽ aliquam eque firmã
ad firmiorem opponimus xlvii
Satis credit mutatã esse cũ ipse mutatus sit xlviii d
Plures sentẽtie cõgruũt q̃s ad audaciam xlix a
Facetũ cũ rebus magnis res ridicule diriuent i
Vim habent ad delectandũ in comediis seuere sententie
cum a ridiculis personis proferuntur l i
Loq; solẽt plus gestu q̃s verbis cõcite et cõmoti ira l y
Vani impetus exitũ semper accipiunt li d
Acriter iratorum est ea repetere que proxime dixerunt
quibus irascuntur li z
Plus infertur q̃s interrogat responsionis breuitas attulit
cõpendiũ perquirentis ne plura interrogaret liii d
Tragicus apparatus delitias memorat qui pericula co
gnitur us est lv b
Suaue est nescire personas quid agat poeta lvi
Facilius flectit cũ q̃ nõ pugnam⁹ vt cõsentiat lviii k
Varie persone exprimuntur in comedia quibus ars co
mica nobilitatur lxi r
Amãtis solicitudo exp̃mit cui expectãti hora dies. dies
annus videt. Amor eni res ẽ suspitõis plena lxvi. sc. iii
Ibi; quoq; bene amantis exprimit affectum qui semper
omnia in deterius suspicatur
Amabãt veteres de proximo similia dicere lxix x
Mulieres consueuerunt esse imperitiores viris & mul⁹
tis superstitionibus detineri lxxv v
Bñ deliberãtẽ de re aliqua exprimit dialegismus acuti
ingenii in multa cogitatõe versantis lxxvi scena xi
Aliquid incepturi multa p̃ponere solẽt & affirmare et
retellere quod sit faciẽdũ vel relinquendũ lxxvi h
Fingit se credere amico q̃s fidũ cognouerat lxxx h
Cũ ad exitũ p̃perat fabula fallacia detegit lxxxi. sc. viii
Iactationis species est fingere se non astutum dum vi⁹
det alterum stultiorem lxxx b
Personã abiectã delepit q̃ de ludibrio habet lxxxii z
Interuenit psona cui⁹ gra pax cõcliet ita vt oia trãqlla
sint et cõposita put comedie finis postulat lxxxv. sc. xxii
Alterius verbis quid faciat alter ostendit xc c
Aduerte vigilãtẽ poetã q̃ vtrubicũq; vocẽ tragicã exule

rit statim p̄sonā insanam id dicere faciat xci d
Ab ētāte iuuātur sententia loco xcii h
Prophiū est mulier; cū loquunt aliis blādiri xcv k
Seruū curtētē exprimit nūciātē mala mīta. xcv. sce. viii
Questutus de hoie seculū accusat prius xcvi t
Magis ridicula est assentatio si quis ¦maxime laudetur quibus maxime caret xcviii
Effūdit cremonias dolēs se esse suspectū ciiii sce. xvi
Clementie genus est aut omne ignoscere aut crimen in leuius commutare. cvi x
Moris est exēplo lenire q̄d purgare nō possis cvi b
Moris ē iratis ab vltio verbo cōtradicētis linire cvii b
Vbi non inuent quid digne loqueretur ab interiectio; ne incepit cix f
Iuste irati omissa seuitia ad rōnes sepe festināt cx r
Vide singulas sillabas imbutas amaritudine rustica at q; agresti. cxi n
Naturā secutus est qui artē ignorat cxv a
Multa oratorie maluit generaliter dicere q̄ querere specialiter quod inuenire non potuit. cxv a

Item vna alia Tabella:

Amicos quō q̄s sibi facere debeat xxxii x
Amica quō stimulat lxv k Et que sit eligēda aut fugienda ibidem
Adolescens quomodo viuere debeat fo. iii. ab 2 f. vsq; ad s in fo. iiii.
Adolescentē noscere meretricū ingenia bonū est liiii p̄ totum hoc nota.
Adolescētulus nō dēt nimis rigide tractari lxiii p to.
Amor qualis morbus sit xxxiiii t Et que mala in amore sint xxx o
Amator quomodo cruciatur cum aduentū amice exspectat lxvi p totū
Assentatio peruertit homines xxxv c
Assentator in Eunucho quasi per totū describit
Beneficiū nō est contemnendū xciii a
Contumelia lxxiii e
Ebrius describitur xlviii g
Filius qualiter sit regendus lxxxviii p totū
Facilitas quid facit lxxxv b
Hoies sunt in magna differentia xxxiiii a
Ignoscendi peritio lxxv g
Iratus quomodo placandus sit. ci z
Licentia nimia mala est lxxi b & iterū c i
Leno describitur xci f
Magister malus seducit iuuenes vi f
Mater ois adiuuat filiū in pctis lxxxiii g
Medicus quō solari debeat egrotum vii a
Meretrix describit liiii p totū
Mulier quale ingeniū habeat li f
Mulier qualis sit habenda p obstitrice vii a
Obstitricis officia xiiii a
Ostentator in Eunucho scena vi per totū
Pater laudat filiū so. iii ab a 2 per totū
Pater quō abnegat filiū q̄ duxit vxorē cōtra suam voluntatem so. xxv c
Pater nō debet esse lenis filio lxxi x
Pater remissus filio describitur lxxi & lxxii per totū
Pater quō solicitat ꝓpter filiū lxxxvii b per totū
Pauperes semp coguūt dare dicionibus cxviii k
Peregre rediēs quod expectare oportet cxxv a
Parasitus describitur xxxv t
Pericula que sequunt amantes lxviii y
Pugna instruitur I per totum
Ruris comoda lv a
Senex vxorē accipere noluit cxiiii f per totū
Senectus quid facit cxi f
Seruorum officia lxiii a
Simulatio hominis est cvii b
Sollicitatio est abiiciūda lxiiii a
Timidus describitur xlix e
Virgo venusta atq; inepta describit xxxvi b
Viatori quomodo via demonstranda est ciii p to.
Vxor quomodo sit impetranda xi b
Vxor nō dat malis moribus xii a
Vxor qualiū morū sit accipienda xx l
Vxorē nō habere fortunatū est lxxxvi x
Vita hominum cvii y
Vita deorum est perpetua & sempiterna xxvii c

THERENTII EPITHAPHIVM

Natus in excelsis tectis carthaginis altæ
Romanis ducibus bellica præda fui
Descripsi mores hominū iuuenūq; senūq;
Qualiter & serui decipiant dominos
Quid meretrix q̄d leno dolis cōfingat auarus:
Hec quicūq; legit, sic puto, cautus erit.

Verba salutationis

Operiar hunc: vt salutem: et colloquar:
Salue: Saluete: Salus sis. N.
Plurima salutē suum. N. impertit
O amice salue. Nemo omnium est
Quem ego nunc magis cuperem videreq; te
Salue mearum voluptatum omnium inceptor
O mi expectate salue
Saluum te aduenisse gaudeo

Interrogatōria

Heus dic sodes: Quis hic loquitur:
Quid obstat: Quid agitur:
Istuc quid nam est:
Intellextin an nondum etiam
Quis tu es: Quis mihi es: Cur meā tibi:
Vnde est: Vbi habitat:
Quid hoc sceleris est: Iturus quopiam es:
Quid est rei: Quid hominis es:
Quamobrem:

Ad se vocantis verba

Adesdum. Ades. Resiste.
Paulisper mane.

Gratulātis ac gaudētis ẏba

O dij boni: boni quid porto
O faustum atq; felicem hunc diem
O factum bene: Beasti.
O populares ecquis me hodie viuit fortunatior
Voluptatem magnam nuncias
Equidem ego fortunatus homo sum
Ah ah Lacrimo pre gaudio

Dolentis verba

Heu vereor ne quid mali apportet
Ve mihi misero atq; inopi. Ah ah. hoi hei.

Supplicantis verba

Ad te venio: spem: consiliū et auxiliū expetens.
Bona verba queso.
Vnam hanc noxam mitte. si aliam admisero
vnquam me occidito.
Obsecro populares ferte misero atq;
auxilium: subuenite inopi

Minantis verba

Vapulabis: Te male mulctabo In te exē
pla fient indigna. Exempla edent in te.
Diminuam tibi cerebrum.

Dubitantis verba.

Hec quid agam certum est. Mescio hercule.
Nec vnde eam/ Nec quorsum eam.
ita penit⁹ oblitus sum mei/ Ipsus est.
Non est/ Ipsus non est/ Modo ait.
Modo negat: Quid igitur faciam:
Quid ve incipiā. Volo nolo/ Nolo volo.

Ex clamātis verba

Proh deum atq; hominum fidem.
O facin⁹ audax: O facin⁹ animaduertendū.
O hominem audacē: O Ingentē confidētiā.
O infandum facinus O Iupiter magne.
O scelestum atq; audacem hominem
O celum. O terra: O maria neptuni.

Laudantis verba

Homo frugi es. O lepidum caput
O faciem pulchram. O fortunatū hominē.
O mea: meū suauiū/ O capitulū lepidissimū.
In hoc est attica eloquentia. Hominē maximi
precij esse te hodie iudicaui O homo suauis

Blasphemie Diffamatoria ⁊ dehonestantia verba

Scelus. Sceleratus. Scelestus.
Iners: Nulli. Nulli consilij
Futilis. Eurcifer. Carnifex.
Ignauus. Impurus Sentus.
Squalidus: Miser. pannis.
Annisq;. Obsitus Eger
Famelicus: Nebulo. Incuruus.
Tu es infra infimos. Omnes homines.
Liuus Impius Eunuchus.
Fugitiuus Male conciliatus. Vetus.
Vietus. Veternosus. Colore
Mustelino Formidulosus Osdurum
Sacrilegus. Fatuus. Insulsus
Tardus Stolidus Lapis Candex
Stipes Asinus Plumbeus Gerro
Erro Fraus Helluo Gāneo
Damnosus Rusus Cesius
Sparso ore. Adunco naso Leno
Nebulo Parasitus/ Parasitaster
Mastygia Demens Seuus
Tristis Truculentus Tenax
Neq; boni/ neq; liberalis functus es officiū virl.

Maledicētis verba

Dij te perdant:
Dij te eradicent.
Vt te omnes dij deeq; cū istoc inuento cumq; incepto perdiunt.
Abi in malam rem.
Abi in malam crucem.
Abi quo dignus es.
I tu hinc quo dignus es.
Tibi dij dignum factis exitium diunt.

Optantis verba

Opto aduenis;
Venisti in tempore.
Per tempus aduenis.
Ita ne a temperate venit.
Vellem hercule factum.

Imperantis verba

Facita vt iussi. Respoñ. Faciam sedulo:
At diligenter.
At mature.
Replicatur. fiet.
Abi et precurre vt sint domi apparata omnia.
Sta illico.
Abi deos comprecare tibi eos / certe scio quo vir multo melior es obtemperaturos magis.

Desperationis verba

Occidi spes nulla reliqua in me est
Consilium cum rem amisi.
Actum est.
Perij.
Interij.
Disperij.
Nullus sum:
Quasi sorex hodie perij.
Errauí.
Heus quanta de spe cecidí:
Emori cupio
(obijcit alter).
Prius tamen disce quid sit viuere.
Si displicebit vita tum hoc vtitor:
Nunc est quod sit.
Omnia omnes consilia conferant.
Atq; hinc malo salutem querant/
Auxilij nihil afferant.
Quid hoc malum.
Nescio satis decernere
Nisi credo me hinc esse rei ferundis miserijs;

Verba valedictionis

Vale.
Vos valete & plaudite.
Bene vale.
Vtinam reditus cum salute fiat:

Acta ludis megalensibus. M. Fuluio edilibus: &. M. Glabrione. Qu. Minutio Valerio curulibus egerunt. L. attilius latinus prenestinus. &. L. Ambiuius turpio modos fecit Flaccus claudij filius. tibijs paribus dextris & sinistris est tota græca edita. M. Marcello. & Sulpitio consulibus.

a Sororē falso Creditā. Sororē accusatiuus nō habet creditā p adiectiuo. sed potius ab eo vt dici solet regit. Eiusmodi eni participia passiua plerūq; copulāt similes casus. vbi casus sequēs significat rē cōiunctā vel eandē cū añcedēte. Soror inqt Iabeo: appellata est q; quasi seorsum nascit. seperaturq; ab ea domo in qua nata est. & in aliā familiā trāsgredit. Fratris vero vocabulū Publius nigidius recto interptamento interpretat. frater est dictus quasi fere alter.

b Falso. Est ablatiꝰ positus pro aduerbio qualitatis.

c Meretricule. Meretricula diminutiuum est a meretrice. sic positū per cōtemptū. vt cū humū tio appellat aliquis vel humūculus vel humulus. vel humullulus vt pristianus habet de diminutiuis. quatuor eni de causis pferunt diminutiua. Primo gratia significatiōis vt regulus paruus rex. Gratia vrbanitatis et vitāde arrogātię vt ingeniolū. Gratia adulationis vt corculum ocellus Gratia contemptus. vt humuntio.

d Genere. Genus interdū dicitur tota cognatio qui ab eodem principio originē ducunt: vt Romani a Romulo. Nā primi reges fuerūt. patresfamilias ex quibus genera ppagata sunt. & ciuitates coniūcte. (vt ait arestotiles) primo politi corū. Interdū genus refert ad nobilitatē. vt familia. Ad copias ait donatus. Item genus aliqñ est progenies aliquādo genus vt iam dictū est. aliquando ipsa generatio. Genus autē putatur (vt refert Festus) age grece quod est terra latine. &c. possimus quidē dicere imitati Terentium. habeo matrem genere cenomanam.

e Andrie hic adiectiuū est ab andro deriuatum.

f Glicerium. dicitur dulcis amor. dicitur etiā glicera Martialis in. xi. formosam glicerā amat lupercus.

g Viciat. Viciare a vicio deductum. Interdū significat vicio se agere aliquid Persius. Ne liceat facere id quod quis viciabit agendo. Interdū significat viciū & stupū afferre puellæ nō sine eius vicio & quasi vituperatione qui affert.

h Pamphilus. Quasi totus amans a pam. quod est totū. & philos amor quo noie fuit quidā pictor teste Quintiliano eximius qui multa ratione depinxit.

i Dat fidē. Vir. Accipe daq; fidē. i. accipe meā promissionē & da mihi vicissim tuā. Dicimus eni quācunq; fidē pro me dederis eā prestabo. i. exequar quicquid de me promiseris.

k Vxorem. Ab vngēdo dicitur vxor (vt ait Dona.) q; puellæ cum nuberent maritorū ppter vngebāt. et eis lanā figebāt. Ennius exinde inquit tarquinii bona femina lauit & vnxit. Inde vxorius dicit qui vxori seruit ait Seruius l Despōderat. Despōderat filiū pater ducturū in vxorē filiā quā petit. Pater aūt sponse a quo peti puella spōdere se daturū filiā nuptū adolescenti a cuius patre petit. Nam vt Seruius sulpicius in libro quē scripsit de dotibus inquit Spōsalia in ea parte Italie q; latiū appellat hoc more aūt iure solita erāt fieri. Qui vxorem ducturus erat. ab eo vnde ducenda erat stipulabatur eā in matrimoniū ductū iri. Qui daturus erat iti dem spondebat daturū Is cōtractus stipulationū spōsionūq; dicebat spōsalia. Tū que pmissa erat spōsa appellabatur q; spopondisset dūcturū spōsus. sed si post eas stipulatōes vxor nō dabat. aut nō ducebat. aut nō dabat. aut nō ducebat q; stipulabat ex sponsu agebat iudices cognoscebat. iudex quāobrē data acceptaue non esset vxor querebat. Si nihil iuste cause videbat. litē pecunia estimabat quātiq; interfuerat eā vxorē accipi aut dari eū qui spospōderat. aut qui stipulatus erat condēnabat. Hocius sponsaliorū obseruatū dicit Seruius ad id tps q; ciuitas vniuersa latio lege iulia data est. Hec eadē Hora. scripsit i li. quē de nup. cōposuit hec Gel⁹.

m Cōperit. i. cognouit. Inde dici solet cōperiri est mihi vel habeo exploratum & perspectum.

n Nuptias futuras. Futurus interdū a sū es retinet significationē. Interdū a fio fis fit vt hic. vocis tū formatione a nec tro deriuatur sed a verbo antiquo fuo fuis futū: futu. quod in desuetudinem abiisse constat retinens tantum fui preteritum. quod verbo sum es est accommodamus.

o Puerulum. i. puer proprium diminutiuum sit puellus. vt a puera quod dicebatur puella. quod autem puerulus dicitur. potius a puerus nominatiuo manare iudicatur.

p Abdicare. Est expellere a bonis filium dum viuit pater Exhęreditare vero est filium a bonis paternis expellere post mortem patris. sed abdicare est grauius. quod ni se exhęreditationem continet.

q Agnitā. Agnoscimus eni vetera. Cognoscimus noua.

r Coniugem Coniuges dicuntur. eo q; indissolubili vinculo matrimoni coniunguntur.

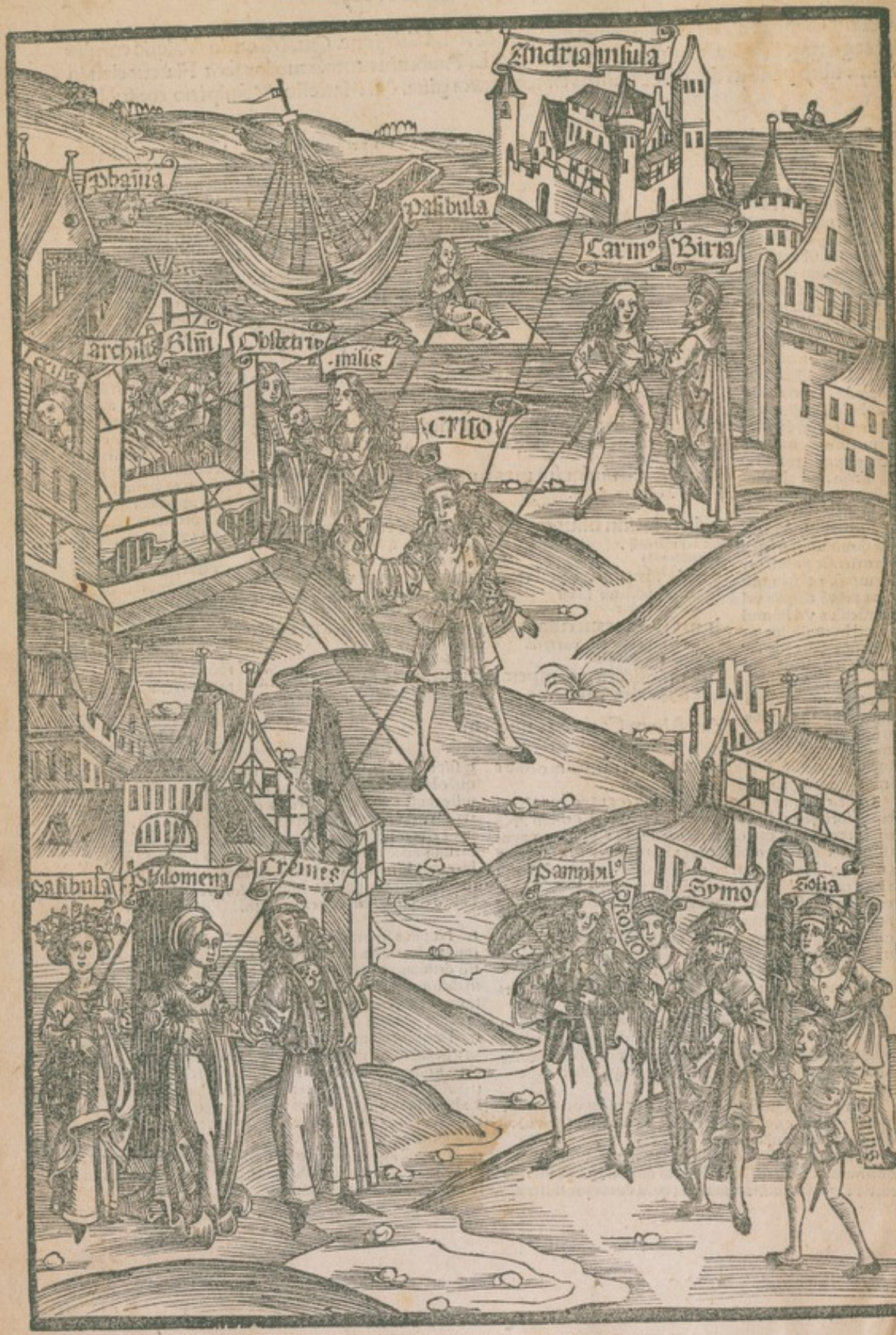
Andria insula
Sbaenia
Pasibula
Carm^o Birria
archis Blm
Crito
Pasibula
Philomena
Cremes
Pamphil^a
Dromo
Symo
Sosia
Davus

Argumenti lucidior secm hanc figuram declaratio.

Argumentū est res ficta: quę tamen fieri potuit. vt argumēta comœdiarum. Ita describitur a Tulio in nouo rhetoricorum primo. Est autem oratio pręuia /breuiter /totius Comœdiæ seriem & ordiuem continens. Et hanc prescire necesse est. vt clarior in Comœdiam /ad actusq; eius omnes /aditus fiat. Cum autem doctor melius doctrinare non possit: q̄; cum ea quæ dicit ad oculum discentis realiter demonstrat. Id ego facere studui per hoc q; ad argumentorum declarationē Comœdiarum omniū vnā principalē sculpsi figurā. in qua intuitu vno simplici /respectus personarū cernit omniū: qualisq; personarū altricantiū quadripartita. & partialis diuisio. Medii quoq; Comici superuenientis semp in mediū locatio. Amātiūq; per linearum tractus contraria positio. Has autem ita (vt Comœdiæ totius fundamentum habere volentibus) longe suspensionis labor absit. non sine laboribus redegi. Attentas igitur o lector præbe aures. & quis sit figuræ huius Comœdiæ prime /intellectus carpe. Vides primo ædes aut domicilia quattuor. ante earundem fores personarum sectas stantes totidem. Star primo maior Comœdiæ agentis pars. Symo ciuis athenięnsis cum seruis suis & filio suo Pamphilo. Qui filius cum ex suo arbitrio viuere inciperet. incœpit amare quandam puellam dictam Glicerium. cui & fidem eam vxorem vel cum ex suo arbitrio viuere inciperet. incœpit amare quandam puellam dictam Glicerium. cui & fidem eam vxorem vel le perpetuo tenere dixit stupratt. impregnauit. Illa depicta iacet parturiens in domo superiori contrarie opposita Crisidis scilicet que mulier erat aduena ex andria insula. athenis alquamdiu moram traxit. Ibiq; finalis necis dispendia soluit. Prius tamen naufragio in mari ægeo facto puellam que ex naufragio enatauerat forte quęstus causa (cum forma erat) suscepe rat. que cum nomen eius nesciret Glicerium est vocitata. q̄; & honeste educauit & amauit plurimum ita q; omnes illam vt sororem Crisidis reputabant. Ideo Crisidę mortua bona relicta Glicerium vt soror habita quiete possedit. Hanc vbi amare suspicabatur pater Symo Pamphilum. simulat fiendas nuptias cum philomena filia cuiusdam ciuis athenięnsis. scilicet Chremetis. vt pertemptaret filiū an aliā amaret /necne quia si amasset aliam /certum erat q; nuptias fieri nō consentiret cum illa. Quod & fecisset nisi a callidi serui suasu Dauo scilicet vt consentiret fuisset premonitus. Ille enim seruus lon ge sua prevaluit callidiate dūm Symonē. qui quamq; simulatione omni oēs celaret. preter sosiā libertū cocū eius quem sę creti & consciū sui participē fecit. Dauus tamē ex coniecturis veris nuptias fictas esse ratissime sumpsit. Hic Pamphilo vt consentiret suasit. vt ne mora de nuptiis fiendis in eo staret. ac per hoc patri se amore alieno nō captū esse ostenderet. Quid postea: ex falsa illa nuptiarum fictione rumor in vulgum descendit. nubere filiam Chremetis philomenam Pæmphilo. tandem ad aures vsq; peruenit Chremetis patris philomenæ. qui de rumore (cum eum lateret) plurimum mirabatur. Accessit patrem Pamphili Symonem. De fictis nuptiis cum dicerent. veras fieri concluserunt. Quod cum audirent Pamphilus & Dauus. admissum ioco serio facto recusare non potentes multas eis turbas dedit. Multo plures Carino socio Pamphi li quiętum philomenā amabat. & rumori non crederet. seruū suū Pyrriā ad explorandū misit. Deniq; cū misis ancillā alterius iussu ancillę archilis acersitum obstetricem lesbiam iret. Pamphilū duxisse philomenā vxorē audiuit. exhinc suam herā Glicerių desertā esse pertimuit. Ita cū inter hos oēs turba & certatio esset Comica. & quomodo se ex his piculis eriperent deliberarēt /eorū facto ex abrupto a Dauo persuasi imitaro senes ambos reddiderunt pariter anxios. seipsosq; magis. Disposuit enim Dauus vt Symo tpe illo quo Glicerių pareret ante ostiū eius staret & clamantem audiret. Puerū natū. Dauus cum Misīde ante fores Chremetis posuerunt. vt per hoc chremetē ad abdicationē generi et nuptiarū preterrescerēt. Quod per Dauū factum cum Symo sentiret Dromonem vocat. Dauū iubet constringi quadrupedē trahi in pistrinum. Tunc ad extremā personarū oim peruentū est turbationē. pturbatione itaq; tali stāte necesse est vt aliquod superueniat medium turbā oim ammouens. recōciliāsq; Comicas lites. Finē quoq; Comicū qui personis oibus optatus est perficiēs. Is hospes erat Chrito andrinus consobrinus Crisidis. Ille cum mortuā Crisidem audiuit vt eam in hereditate succederet adue nerat. Votum eius consequi obstante Glicerio haud quiuit ipsa enim vt habita soror bona Chrisidis possidebat. Chrito ignatur Glicerium ciuem athenięnsem & Chremetis filiā esse veridico declarauit. Hoc pacto q; quondā naufragio facto apud andrū insulam illic ejectus est quidā atticus pannia dictus cū quo vna parua virgo. quod cū audiuit Chremes Phanniā fratrem suum esse cognouit. & virginē filiam que olim patribula dicebat. Hāc dat Pamphilo vxorē aliā Philomenā eius socio Carino. Dauus itaq; vinculis solutus finē Comicū omnibus felicem & lętum dicit.

Poeta cū primū animū ad scribendū. Principiū factū est cōmēdatiōe psonę qp pudēs. qp honestus qp prudēs Terē. a Poeta. Honore maiori poetā potius qȝ Terentium dixit. vt ipsum hoc ipso nomine de quo laborat ornaret. iā meritū poete dedit poetā eundē dicendo. & ab animo eius quē defend t. Istē omnis huius prologi intētio hoc agit. vt nouo poete veniā paret. & veteri odiū. & vt qȝ maxime molestū minimeqȝ errantē Terentiū probet.

b Appulit. Appellere proprie dicit cū ex pelago aut freto quis ad litus accesserit Vir. Hinc me digressū vestris deappulsoris. P. in secunda lectione appulit fuit sed appulit magis vt Terentius. Nam postea sic aim ad vxorē appulit.

c Id sibi negocii. Negotii modo pro molestia cura non labore.

d Populo vt placerēt. Vt nenon significat mō non est coniunctio vt placerent.

d Quas fecisset fabulas. Ad fecisset retulit fabulas non ad placerent & est figura sylepsis. et bene fecisset non scripsisset. Vnde poete a faciendo dicti sunt. Sic Virgilius Pollio & ipse fecit noua carmina.

e Verū aliter. Sic Vir. Maior rerum mihi nascitur ordo. Maius opmouco Non enim hoc se legisse dicit, sed quasi ex ordine ipso natū sibi esse intelligit. quod intelligimus certū est. quod credimus plerumqȝ falsum Aliter contra significat vt diis aliter visum est. Verum aliter euenire multo intelligit. Adeo nec preparauerat nec intenderat quemqȝ ledere vt ipe malus lacessituscp hoc faciat.

f Opera abutitur. Vtimur fructibus rei quę ab amātibus saluo vsu nobis subministrantur. Abutimur quando deperdimus & rem & fructum. Nam sui est agerdomus: Abusui vinum /okum & cetera huiusmodi. Cicero. non debet inquit ea mulier cui vir bonorum suorum vsum fructum legauit cellis vinariis plenis relictis putare id ad se pertinere Vsus enim non abusus legatus est, ca inter se sunt contraria hoc in Topicis habetur.

g Non qui argumentū narret. Quod vere prologi est officium. Sensus hic est. Proposuerat quidā poēta noster vt in prologis argumenta narraret, sed hoc iputat luscio lauinio aduersario. qui eum facere non permisit quod proposuerat maledictis suis ad respondendum eundum prouocans.

h Sed qui maliuoli. Qui prout qui ergo modo non pnomen. Maliuoli primū a natura maliuoli. Deinde a tempore

i Veteris poetę. Ab inuidia veteris. A signo emulatōis poe. Vetus plerumqȝ refertur ad laudem. Interdum ad vituperationem vt hic. & alibi. Vetus veternosus senex. Veteris pro carioso et quasi rancido posuit. atqȝ iō maliuoli nō criminib sed maledictis: quid aūt inter maledictū & crimen interfit. Docet Cicero in tusculanis. Veteris ratio inuidie poetę causa infectationis.

k Maledictis. Criminatio aduersarii. Veteris poete maledictis respondeat. Quia senex luscius gdebat fabulas adolescētulo tunc Terentio eleganter maliuoli maledictis veteris. cōmēdatio poetę a persona aduersarii.

l Respondeat. Excusatio respōdētis quod nō absistat sed respōdeat.

m Nunc quam rem. Quā qualē. Vitio dent vituperēt culpent. Vituperare est malavitio dare & etiā bona. Vtrum aūt nunc animaduertite an nunc vitio dent. Et oratorie quasi multa facit cum vnum supra dixerit, vt Vir. Desiste malum cōmittere theucris.

n Queso Propositō ē. o ¡Animaduertite. Aduertite legitur et attendite. Vnde manifestū est et aduertite & attēdite nō esse plenum nisi addideris animum.

p Menander fecit andriā & perinthiā. Narratio est. & ppie fecit. scribit enī Terētius qui verba adhibet tantū. facit Menāder qui etiā argumentū cōponit. Sed sepe ad laudē Terētii fecit ab eo qp eas trāstulit.

q Vnāuis. Prima scena Perinthie pone istdē verbis quibus andria scripta est: cetera dissimilia sūt. exceptis duobus locis. altero aduersus. xi. altero aduersus. xii. qui in vtraqȝ fabula

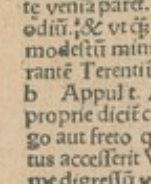

ingenū .i.ad cōponendum poema

Poeta cum primum animum ad scribendū

.i.applicuit .i.illā scientudinē tantumodo

b adhibuit c

appulit, id sibi negotij credit solum dari po-

.i.nenon cōposuisset .i.fabule secus

d d c ?era.

pulo vt placerent quas fecisset fabulas. Verum aliter e-

longe poeta .i.qz .i.phatōsibus

valde f

uenire multo intelligit. nam in prologis scribendis ope

labore ? nō bñ .i.pserim f.poeta fabule materiā vt facere deberet vt

idustria collocat g h

ra abutitur: non quia argumentum narret: sed qui ma

natura .i.lōga cōsuetudine ? purget ? detractōes dd vituperent ?

f emulatōe inuererati l: ? criminatōes l m impossibent

liuoli veteris poete maledictis respondeat. Nunc quā

f.poete poeta o vas spectato: eo poeta ille grecus f.bene

n o .i.diligenter attendite n

rem vitio dent quaso animaduertite. Menander fecit

grecus comedias sic tractus fecit hoc ē vtrā bñ cogno .i.oēm rē vno libz istic alteruterā uerte versu

andriam & perinthiā qui vtramuis recte norit ambas

cognouerit .i.doco materia .i.dissimilibus sententijs

r s

norit. non ita dissimili sunt argumento: sed dissimili o-

.i.iūctura ?boꝝ .i.cōmoda fuerūt ? apta fis lannam

t

ratione sunt facte ac stilo. Que conuenerim andriam ex

greco cōmedia ipe poeta traduisse .i.fatetur se esse .i.rangi a senuenis vl ?uenerunt vs v

perinthia: fatetur transtulisse: atqȝ vsum pro suis. Id isti

reprehendunt .f.quod sedetur imorantur ȝi sedari aut argumentorū ? maculari

vituperant factum: atqȝ in eo disputant contaminari

positi sunt. r Non ita dissimili sunt argumēto. Ordo ita non sunt. ergo ita subdistinguendū. sed tñ discretio assuppositis &c. nō eni supra posuit qdā ita pvalde.

s Sed dissimili oratione sunt factę ac stilo. Caute hoc. Posuit enim dici quomodo ergo sūt due dissimili oōe. Ita ne Menandrū culpare videat. ita adiūxit quod laudis est oōne & stilo Oratio in sensu est. stilus in verbis. Oratio ad res refertur. Stilus ad verba. Stilus nō est in tpe. sed prolata oratione. Oratio aūt est in cogitatiōe & prolatu. Orationē in sententiis dicunt esse. Stilū in verbis, Argumentum in rebus. ergo in pōmate oratio est.

t Que cōuenere in andriā. Apparet nō de industria sed casu esse trāstata. ea ȝ ex pinthia in andriā eo sensu is dēqȝ versibus prescripta fuerūt Que cōuenere in andriā. vnā ergo nō duas trāstulit Que cōuenere in andriā que apta et cōmoda fuerūt in andriā latinā nō grecā & fatet trāstulisse. Sed qua re se onerat Terentius cū possit videre de vna trāstulisse. Sic soluit. qa cōscius sibi est primā scenā de perinthia esse trāstatā vbi senex ita cū vxore logī vt apud Terentiū cū liberto. at in andria Menādri solus senex est.

v Id isti vituperāt factū. Isti ad reprehēsionē sumit psonā. Interdū rei reprehēsionē significat. vt Vir. Quid petis istis. Vituperāt vitiū rei parāt. x Cōtaminari. Proprie est manib luto plenis aliqd attingere et polluere. Vir. Linq pollutū hospitiū cōtamiatū. Cōtaminari tāgi & relinq polluta manu. ac p hoc noluit sordari aut maculari vt ipse ait. Ne hoc gaudium contamiret, vitam ęgretudine aliqua.

y Faciũt ne intelligẽdo. Ne quidã corripiũt et cũ interroga
tõe pnunciãt. Quidã producũt quorũ alii ne pro nõ accipi
unt. alii ne pro valde. vt ne ego homo sum infœlix. & Cice
ro. ne illi & hoc melius. nam statim refert.

z Qui cũ hunc accusant Neuiũ Plautũ Enniũ accusant.
In singulis magna Emphasis est auctoritatis. sed ordo non
est seruatus. Enni⁹ nãq;
ante plautũ fuit. sed qđ
est auctoritatis Enniũ
vltimũ dixit. Terẽtiũ in
quit specialiter accusan
tes nesciũt se a bonis ho
minib⁹ maledicere q̃s il
le imitat̃ & argumentũ
est ab exẽplo et auctate.

a Dehinc vt quiescant
porro moneo. Recte est
nã gescere ille dicat̃ q̃ est
insolẽs et inquiet⁹. Por
ro in futurũ dixit. Cice
ro Moneo prediço ad
moneo liberatus culpa
etiã terret criminaturus
aduersarios.

b Fauete adeste. Iam
ad auditores cõuerti a
quibus fauorem corpit
quasi diceret hoc aduer
sarii faciunt. vos autem
quod in vobis est faue
te vos vero fauorem facite. ac adeste nõ vt absentibus dicit
quippe qui corponbus presto erãt. sed intenti estote fauete si
lete. sic & pontifices dicunt fauete linguis / fauete verbis. vn
de Vir. Ore fauete omnes adeste animis. f. auxiliũ prebete vt
aduocatus reo dicitur adesse.

c Equo aio et rẽ cognoscite vt pnoscatis. Eq̃ aio ab honesto
et rẽ cognoscite a iusto.
et sic dixit cognoscite vt
pnoscatis abulti quẽad
modũ in æyra Orator
ad vos venio ornatu p
logi finite exorator sic.

d Quid sit reliquum.
Pro reliq̃ũ accipiũt vt
sit sensus de hac fabula
sũmite specimẽ vt scia
tis an ceteræ vobis spe
ctande sint. nã postmo
dũ dictũ alio plogo ali
as cognoscetis ei⁹ queso
hãc cognoscite. reliquũ
quasi diceret postremũ.
ergo q̃so aduerbiũ est.

e De integro vtrũ de
nuo an ex integris grecis.

f Spectãde an exigẽdę
sint vobis pri⁹. Sileptis
vt supã ad verbũ eni faci
et declinauit nõ ad spe
ctãde sint. Spectãde p⁹
prie vt fabulę ppalãdæ
exigendę: excludende.

In hac. I.

Scena hec virtus vt argu
mẽti narratõe actio scę
nica videat̃. vt sine fasti
dio longus sermo sit ac senilis oratio. Hęc scena p argumẽ
ti naratione pponit̃ atq; pro iacẽdis fabulæ fundamẽtis vt
virtute poete sine officio plogi et periciã comædie populus
teneat vt res agi magis q̃ narrari videat̃. In qua quidẽ intro
ducit̃ p tacita personas Sosia que semel inducta in principio
fabulæ in nullis deinceps fabule partibus adhibet̃. Symo se

SIMO senex. SOSIA libertus eius.

seruꝰ edulia pura od asportare vascedare aduem
a b cednam d

VOs istæc intro auferte. abite. Sosia ades dum.

nex Pamphili pater so
siã seruũ alloquit̃ super
nuptiis falsis quib⁹ ani
mũ filii tentare nitebat̃.
Isq; suo sermone subti
liter. Fabule argumentũ explicat quod in prologo omiserat
vt maliuoli pœte dictis respõderet Symonis nuptiales iam
essent compte.

a Vos. Non rõe caret cp a pronoie incipit. sicut nec cp Vir.
in Buco. a noie ppio Titire &c. b Istæc intro auferte. Ad
dit cãm aliis abeũdi dicẽdo istec intro auferte. Ne suspitionẽ

iniciat Sosiā cōsicādi se
ciesi cā rem? fisse. Aufe
runt que cū fastidio cer
nunt. Feruntque cū ho
nore tractantur.

c Abite. Cōciatius le
gendū est. Ipsis eni ser?
uis respicientibus neq; ppterātib? sub dit abite.

d Sosia adesdū. Molli
ter retēturus et expturus
sosiam. Submissa voce
dicit sosie vt remaneat.

e Dū. Sillabica adie?
ctio est & ades iperati?
uū & capitur p ppe sis.

f Recte curent. Cura?
tio medicorū est Cura
reliquorū. Curare inter
dū significat reficere. vñ
curare corpus generale
verbū est ad omia que
spectant ad curā corpis
et precipue ad egestionē
siue vētris euacuationē.

g Efficere. Facere est in
ope esse. Sed efficere defi
gnat perfectionē. Inde
effectus & efficax

h Arte. Mire ait arte
nunc opus est artibus.
hic signantissime ostēdit
mītas variasq; artes ad
eā rem rimandā que in
amore est.

i Sed his. His. s. artib?
a superiore quod sub?
auditur artibus.

k Fide & taciturnita?
te. Fides inter dū est cō?
mendatorū, fida execu?
tio. taciturnitas vero ob
seruatiq; genus in silētio
cōstituta et in celādo se

l Iusta & cle? creta.
mēs. Ista verba iusta &
clemēs passiue vel si ma
uis cape actiue vt sentit.
Donat iusta in qua ni?
hil iniquū iubetur. Cle
mēs in qua etiā de iusto
multū remittitur. Quid
eni nō iustū dño i seruū

m Seruitus. Seruitus p
dñatu mite capi debet.

n Ex seruo. Oē bonū
libero aptū. malū seruo
ideo dicit, ex seruo dul?
cem libertatē fecit ope?
ratione & tractatione
verborū. Non eni tantā
habet gratā. feci liber?
vt esses simpliciter quā
tam feci seruū libertus vt esses. Acsi quis dicat. feci vt esses
sanus. nō tantā habet gr̄am vt si diceret. Feci vt ex egro esses
& per hoc vim beneficii ostendit.

o Mihi. Emphasim habet q̄ mihi libertus factus sis non
filio. aut ideo. quia libertas ad aliquē dicit & bene mihi nep
timesceret filiū cui nec libertatis munus, deberet.

p Seruiebas. Seruiebas in imperfecto tpe vt ostēdat eū po
tuisse etiam atq; etiam plus seruire adhucq; potuisse labo?
rem & exactium ferre.

q In memoria habeo. Plus est q̄s scio. nā quę scimus pos?
sum? obliuiſci. q̄ vero
memorie cōmēdamus
nūq; amittimus.

r Haud muto factū. Propterea dicit quia q̄ libertus factus est nō se
cit indignū quo satū es? set mutandū & revoca
tio in seuitutē esset faci
enda. Legit etiā aliqua? do mulcto factū. i. non damno reprehendo.

s Aduersū. Nō decla?
rat contrarietatē, aduer
sus aūt dici pōt et aduer
sū sicut rursū & iursus.

t Exprobratio imme
moris beneficii. Immes
moris etiā pōt capi pas
siue vt memorē iunōis
ob iram sic intellige est
quasi exprobratio. i. ob
iectio. Est eni exproba?
tio tūc commemoratio
beneficii cū enumerati?
one factorū būficii im?
memoris. i. obliti videli
cet de quo non habetur
memoria.

u Vno verbo. Vnover
bo dicere. est vna sntia p
fectā intelligentiā cōtine
re que. s. cōficitur ex no?
mine & verbo.

x Cur simulas. Symo
solet simulare. Ois eni
virtus assimulato est.
Sine enim vnico verbo
nemo curialis esse pōt.
hoc tñ in theatro nō in
scolis dictū est.

y Eo pacto. i. eo mō.
Nā pactum precedit et
modus sequitur.

z Istesūt diuisiones de
cendorū. Nā dicturus
est vitam gnati.

a Nam is. Incipit nar
rare vitam nati bonā.

b Ephebis. Ephebi an
ni sunt qui pubescere in
cipiunt. & ephebia est
prima ætas in adolescē?
tia extrema pueritia.

c Liberius. Liberius
nō est cōparatiuus grad?
sed pro positiuo ponit.
non eni potuit liberius
viuere dū ætas-meus /
magister &c. vel supplē
dū est aliquato liberius
solito viuere potuit.

d Noscere. Scimus
quod certum est. noscimus que adhuc incerta desideramus.

e Ita est. Intercidit dicta. ne solus simo loqueretur ceterum

f Quod plerique. Hic adiectio dicit (nō erat tñ dēdi locus.
in primo loco Adiectiōes eteni aut in prima pte oīonis aut
in vltima adiiciunt. Hic etiā pleri ex supabūdātia positū est.
Oēs vero necessario positū est vt alibi, Calesces plus satis. So

g Aut q̄s. Sic et eq̄s (norā tñ hec supabūdātia reddi oīonē
ad venādū alit quo & canes qd' multi docti iprobāt et dicūt

h Philophos. Ediphis pulchra Terentiana (separate esse.
potest eni subintelligi infinitiuus audire vel adire.

i Egregie. Egregium. dicit quod ex grege elicitur. Sed hic egregie. i. valde nimis nō est ergo ad laudem positum.

k Gaudebā. Gaudebā dicit non laudabā. Laudat enī etiā alienus, gaudet qui pater est.

l Nō iniuria. Intēpestiue respondet Solia. sed prudētia tante sententiæ cōpēsauit iportunitatē.

m Apprime. Adiectio est confirmantis

n Ne quid nimis. Mirabiliter dixit. Ne quid nimis. Sentētia non est incōgrua seruo: quia est vulgata & nō refertur ad personā dñi dicentis & de quo dicit an magis: quia Sosiæ cōuenit cur huiusmodi cara ēter in verbis est.

o Sic vita erat facile oēs. Latens argumentatio est qua filiū ad meretricē cōmeasse narrat pater nō ad corruptelā filii. sed ad obsequū amip Perferre ac. Pot (con) sunt etiā exponi p preterito imperfecto.

q Dedere. Dedere significat valde dare quē admodū hostes se dederūt in hostiū ptātem.

r Obsequiū. Hic versus peripproprius est. veritas odiū parit. Tū illa sententia in theatro haber locum nō in scolis. Tullius multa dixit de illa sententia quetū magis probabilis est q̄ necessaria & honesta. cū habet instantiam superiorum actorum.

s Mulier quedā dixit quasi ignoret nomē q̄ paulo post Chrisidē sciat: simulq; lectorē auidū nominis reddat.

t Trienniū. Artificiose dixit triennium cum posset plus minusue tēporis ponere vtsit veri simile vnū annū fuisse pudice pereq; vitæ. Sequentē condictionis accepte, teruū mortis. Primo ergo anno ignorata est Chrisidis Pāphilodom⁹. Secūdo Glicerio cognitus. Tertio nupsit Glicerium Pamphilo & pariter inuenit parentes.

v Negligentia coacta. Laudatis moribus qui mox ducet vxorē superest vt iuuene quoq; matronæ. Glicerio probitatē debitā pro psona reddat. quæ quia honesta nunq; esse potest. si sic constet eam ante nuptias impudicam ductam esse:

partim defendēda. partim laudanda est Chrisis cum quo cōmorata est quā quoniā necesse est meretricem fateri in cōditiōe turpissimi nominis. multū sumit excusatio voluntatis.

x Hei vereor. Mire audiuit ea Pamphilū excessisse ex ephebis cum iam mentionē facit mulieris peregrinæ & adolescētulæ dicit heivereor

y Andria ostendit nomen fabulæ.

z Apportet bene. quia portare ignotis est.

a Primū hęc pudice. Defendit vitam Chrisidis vt potuerit apud eā recte morata esse Glicerium. Nota vt videatur pudicæ apud eam futuram materfamilias educi posse q̄ meretricē necessitas fecit.

b Victum. Qui imparuis aridisq; alimoniis est constitutus. Quibus etiā deficatis præbetur.

c Quentans. Querit qui ad plenum et perpetuum reponit. Queritat qui vix quotidie querēdo victum inuenit.

d Condictio interdū pro pactione ponitur. inde ferre conditionem quasi certa lege siue certo pacto aliqd promittere

e Quæstum. Quæstus significat lucrū sed proprie numariū.

f Vt vna esset. Vel si producte legat esset ab edo es sensus est vt comederet vna cum eis & conuiueret.

g Egomet continuo mecū. Bene mecū vt nihil appareat temere cōstitutum vel prolatum. Oras hoc ipsū satis quę situ est quod statuit de falsis nuptiis & inoffensus esset filio.

h Captus est. Tractū a feris laqueo iplicatis.

i Habet ideſt vulneratus est. qui enim percussus est habet. Tractum est a gladiatoribus qui dicunt alterutrum eorū habere qui pcussus est.

k Dic sodes. Sodes dicit priscianus vocabulū esse defectiuum. Seruius vult esse defectiuū & precationem significare. Donatus dicit esse vocem exhortantis vt amabo. Festus & nonius volūt esse copulata verba. vt sodes ex si et audes vt capsis. i. cape si vis. Sis. ideſt si vis. Exponit etiam Donatus sodes. ideſt si scias.

l Eho. Eho iteriectio est nõnũq; admirãtis i terdũ depoſcit intentioñẽ nutus & animadꝛuerſionẽ. m Quid Modus interrogãdi & facta diſtinctione ſubiuugẽda eſt reſpoſio.

n Symbolũ dedit. Vt ſenſit Tortellius. i. portionẽ ſuã. vl ſignũ vt anulũ aut aliquid tale quo uſq; pecuniã cõferrent. Symbolũ eſt paruũ numiſma. vnde et ſignũ a nõnullis tradiť q & cuſy symbolũ bonũ omẽ interpretanť. Symbolũ dedit. Mire nulla ꝓ Pamphilo negatio facti eſt poſita ſed ꝓ puerilẽ ſimplicitatẽ oia geſta nudata ſunt. & quidã tacitũ eſt nõ celatũ. ſed vt non factũ eſt ira videatur.

o Itẽ alio die Vide diligentie tẽpus. quaſi nõ ſufficeret vnus dies.

p Conflictať. Conflicto frequentatiuũ eſt a confligo is exi. quod ſignificat cõcertare et manus cõſerere. Inde cõflictus prelij. Cõflictatio aũt eſt tactus corporũ inuicem & colliſio. cõflictatur ergo colliditur atteritur colluctatur.

q Tum vno ore oẽs Ne pater amore falli videret. & ideo mox agit bene diſſimulatũ atq; amorẽ celatũ indicat.

r Fortunas. Hic pro me fortunatũ et de more. vt qui te tanti talẽ genuere parẽtes. Vade ait o fœlix nate pietate & Plautus Fortunatũ qui illum addixit ſibi.

s Hac fama impulſus Chremes. Vere laudať ſit. & ſingula hęc ꝓ argumentis ſunt. & excuſatio eſt nõ ſtultitia ſalſus ſed impulſus.

t Impulſus. Bene impulſus vltro eni venire impulſus eſt qui daret contra officium ſocri.

v Vnicã gnatã ſuam. Abundat quidã ſuã ſed ñ aſſeueratiuũ eſt vnicã gnatã ſuã ſi tedio multoꝝ filiorum ait vnicã.

x Cũ dote ſumma. q; ſi paup ait cũ dote ſũma.

y Placuit deſpõdi. Cũ pronũciatione placuit.

z Hic nuptiis dictus eſt dies. Vtrũ cõſtitutusi an dicať, vt Iuuenalis

amore capti erant f.fecit l m n

mul amabant. Eho: quid Pamphilus? quid? Symbolũ o

dedit/cœnauit/gaudebã. Item alio die querebam: comindendo replebã .i.non ſpectare cere

periebam nihil ad Pãphilũ quicq; attinere: Enimuero ꝓtarum .i.magnã merorẽ .i.curãs ꝓxus rẽpus a libidie

ſpectatum ſatis putabam/ & magnũ exemplum contif.hõ .i.cũ hoſtus talis nature .i.talibus pura laſciuis p arterif ſiue agitať

nentæ. nam qui cum ingenijs conflictatur eiuſmodi. a ſuo ducru ere cius .i.aut homo eſt nore nõ teſtaťq

neq; cõmouetur animus in ea re: ſcias tũ poſſe habere rolim .i.regimẽ r r .i.q; nõ cõmouer .i.et vno ꝓxen tuuenẽ moderatorem animus eus q ſu

ipſum ſuæ vitæ modum. tum id mihi placebat. tũ vno bant bant .i.me fortunatũ r felicẽ r

ore cmnes cmnia bona dicere/ & laudare fortunas meas vicz filium ego .i.natura r talibo meritis .i.cũ phibo ſibio ieu meritũ ſitue inſtitutũ dẽ eius imitatorem

qui gnatũ haberem tali ingenio prædituꝝ. quid veris .i.bono rumore de filio cius ornatus .i.non rogatus s r indicatus meritus

opus eſt. hac fama impulſus Chremes/ vltro ad me ve cum opimis dotis meo ꝙ foret vxor filio v ſ

nit vnicam gnatam cum dote ſumma filio vxorem vt .i.fut ꝓxime ꝓuiſt mecũ .i.ad nuptias celebrãdas ꝓſtituto ſ vocatũ ſ

daret. placuit: deſpõdi: hic nuptijs dictꝰ dies. SO. Quid impedit ꝓpter qõ .i.fieri cognoſco .i.ꝓpere modum

igitur obſtat: cur non vere fiant. Sy. Audies. Fere in die .i.in hoc loci rege ſtructus ꝓdicta .i.facta nũ cõmigraueret hunc vicinũ

bus paucis/quibus hæc acta ſũt: Chriſis vicina hæc mo .i.o bñs euentus .i.brñi me volentis timui ne q̃d mali a vl o bñ collatũ b redditũ eſt c pã.rigeret

ritur. SO. O factũ bene: beaſti me: hei metui a chriſide apud chriſidem meus

Sy. Ibi tum filius cum illis qui amabãt Chriſidem /una d edherens diligenter .i.cũ illis põpã ere interea cũ curaret e diſpõbat iuuenib q̃rum f funus

aderat/frequens curabat vna funus: triſtis interim non .i.ſimul cũ aliis lachrimas emittebat ſq; lacrimabat g hoc pacto h

nũq; collachrimabat. placuit tum id mihi: ſic cogitabam filius meus .i.cõi uentũ puerſionis mulieris

Hic praue cõſuetudinis cauſa/huius mortem tã fert fa ſuper q̃ familiaris .i.ſi fuiſſet captus circa me ſ.mihi q̃ ſum ꝓ ſ.feciſſet i

miliariter quid ſi ipſe amaſſet: quid mihi hic faciet patri: voluebã mẽte tan q̃ pecto .i.nature benigne .i.bñ r ẽris ri ſimplicitate cordis l circa chriſidem in animos

hæc ego cmnia putabã eſſe humani ingenij/ mãſuetiq; tedita curlõgo ſmonere derimeo .i.cgeiſe pẽ mãſuetudis filiũ l m ꝙ humanitatis

animi cfficia. quid multis moror. Egomet q̃q; eius cã

nerue dictus facer. Placuit adeo bona cõditio fuit vt q̃uis vltro obiice retur tñ ſi ſtim placeret.

a O factũbñ aiaduerte a poeta ſic induci comicas mortes vt cũ ad neceſſitatẽ argumenti referanť. non tamẽ tragice.

b Beaſti. Artificioſe ideo ſubiecit gaudiũ ne mors in comœdia luctus i tragedia ꝓſonaret

c Metui. Metuo illũ q; mihiipſi aliquid factuꝝ eſt. Timeo illũ idẽ cuiꝰ cauſa poſſũ aliqd pati. etiã ſi ipſe nihil in me mali conſulat.

d Aderat frequẽs. Nã præſentes eſſe poſſumꝰ neq; tñ adheremus quibus adſumus.

e Curabat vna funus Funus dicitur a funalibus. i. a funibus qui in naꝛcerã latent. Vir. Et noctem flammis funalia vincũt. Etenim noctu eſſe rebanť mortui ꝓpter ſacrorũ celebrationẽ diurnã. propterea opus erat funalibꝰ. ideſt cereis ſeu facibus.

e Curabat vna funus ita q; nõ poterat videre patrem.

f Interim. Diſcretio huius rei q̃ ad narrationẽ pertinet ſuperiorem.

g Collacrimabat. Illieni magis cauſa flendi fuerat qui quã amabãt amiſerũt. Hic amore ꝓpter ſuã gliceriũ collacrimabat qui alienis lacrimis ſuas cõmendabat.

h Sic cogitabã. Ac ſi diceret hoc cogitabã. et ſenſum tãtũ cogitatiõis dicere debuit. ſed quia ſic cogitabã dixit ipſum geſtũ cogitatãtis expõit

i Quid mihi hic faciet patri. Mihi patri põdus intulit nois dicẽdo patri & puenuſte repetiit hic k Putabã. Putare eſt eiꝰ q; ſimplicitate pectoris oberrat. l Moror. Poteſt etiã dici i. immoror cõſiſto multis. i. in lõgo ſermone. & hoc dicẽdi genꝰ cũ ſimbus ſolet adhiberi vbi aliquid præcipuũ aut creditu difficile addendum eſt.

m Egomet. Vt & ipſe Pamphilus etiã vt ego quẽq; quaſi minꝰ credes.

n Effertur. Efferri proprie dicuntur cadauera mortuorum.

o Imus. Ire proprie exequias spectat.

p Vnā aspicio. Extra consuetudinē dicit vnā. Nā vt diximus vnus est adolescens tolle vnā & ita fiat vt sensui nihil desit. Sed consuetudo miscrantis non erit expressa vnā. ergo dixi p quādā.

q Adolescentulā formā. Hic duo sūt et etas & forma quibus additur pudor qa meretrix nō ē

r Forma. Forma immobilis est et naturalis vultus mouet et fingit.

s Et vultu sosia. Quia forme laudatio cū meretrice cōmissa est. pgredit artifex poeta ad laudanda ea que honestiora sunt arte q forma.

s O sosia ad attentionē excitandā proprium nomen exprimit. Et qd hic deest vt eā mirū dignet Symonis sola cognitio. et formā probat in puella Pamphili pater. & matronalē modestiā mirat in vultu et venustatē stupet. Nōne ergo iam cernim⁹ preseri psisse Terentiū vt cū Chremetis filiam esse ea recognoscet. Symo hāc potius eligat q philomenā mirū quāq ex fororia pulchritudie et amore Canni. & Daui laudatione ipsorum pugnā monstrauerit nobis.

t Modesto adeo venusto. Modestus ad probitatē vultus et morū pertinet: venustus ad naturā corporis. Hoc est ad formā referē atq adeo sibi vultū fingere multi possūt. formā nemo.

v Attat. Interiectio ad mirantis vocē subditū morū designans & impetum admirantis.

x Quā timeo. Nō videtur adhuc sosie plenū argumentum adeo pendet ad ea quæ dicturus est Symo:

y Funus interim procedit sequimur dixit. quasi post ipam morituri. vnde exequie dicuntur.

z Ad sepulchrum. Sepulchrū dicitur aut quasi sine repulchra / aut quasi sine pulsu. cum ibi mortui sint / aut a sepeliendo eo q illic anime a viuis sepeliantur idest separātur. Et sepulchrum dixit futurum non q iam esset.

a In ignem posita est. Ecdysis non enim est quæ et mire cum funus supra dixerit.

b Fletur. Hic bene impersonaliter fletur scilicet ab omnibus. Extrema eni quaq; mortuorū omnes commouent ad lachrimas.

c Ad flammā accessit. Inuenit affectum sororis. vnde omnes vicerit ceteri enim flent hęc flamen se ingerit.

d Indicat. Indicat dicit non ostendit. non accedit sed accurrit. non vestem aut manus sed mediam mulierē nō tenet sed amplectitur. Et quia tribus rebus inducitur in alicuius rei gestionē persona affectu-facto / dicto. Hoc etiā fecit Pamphilus affectū ibi tum exaīatus Pamphilus factum. accurrit mediam mulierem cōplectitur. Dictū q ait mea Glicerium.

e Mea. Mea q̄si amator. Glicerium quasi familiaris dixit.

f Cur te is perditum. Quasi consolatus eam

g Cemeres. Non suspicitur dixit. & secūdā persona pro tertia ponitur vt supra laudem inuenias et amicos pares.

h Reiecit se in eū. Obicitur ei quod a Glicerio factum est vt quis vnq̄ tam palā deamorare vidit.

i Quid ais. Non interrogantis est sed mirātis

k Nec satis obiurgandum. Mire expressit indulgentiam patris erga filium. Erat inquit causa sed per amaritudinē obiurgationis non erat satis. hoc est non ydonea videbatur.

l Quid feci. Mire fiducia protulit argumento quod est a minori⁹ ad maiora. Etiam feci quasi facinus dixit. Facere enim quis & homicidium dicitur.

m Commerui. Nam commeremur mala. promeremur bona tantum. Commerui minoris culpæ sed peccaui multi minoris vel leuioris.

n Que sese in ignem. Illic mea glicerium hic pronomen dixit infinitū mira dissimulatio tanq̄ prater periculū nesciat.

o Nã si illũ obiurges? Argumentum per rationem econtrario.

p Tulit pattulit multa significat. Et alias pro tulit. Vir. Nõ tulit hanc speciẽ furiata mẽte. Cõreb⁹. Alias sustulit vt oia fert ætas. i. aufert.

q Venit Chremes. Argumentũ ex coniectura in testibus et mire supra vltro venit ad me. ergo hic causa iusti doloris ostendit: quia dolet etiã Chremes. Nã potuit nõ daturus filiã nõ venire

r Postridie. Vt sine dilatione scire possit et clamitãs indignãtis est.

s Indignũ facinus cõperisse se. Distinguẽdũ vt p se itelligat indignũ facinus. hoc est & ipse dolet Pãphilũ corrũpi. Cõperisse ergo ab aliis vt appetiat verũ quod ait. Tum vno ore omẽs Et hac fama &c.

t Peregrinã. Per contẽptũ dictũ est. Nã etiã peregrine nomine meretrices nominabantur.

v Ego illud sedulo. Quãto affectu pater factũ quod viderat negabat. & est officiũ patris & simul hoc expressio probationis.

x Deniq;. Ad summã pperat & ad finẽ dictorũ. Et pbauit q; nõ volebat senex sollicitare adhuc supersed. vt oñdat q; nõ sit nascendũ q; iuste irascatur. y Nõ tu ibi gnatũ. Aposiopesis vel eclipsis deest iuasisti obiurgasti adortus es.

z Qui cedo. Est mãtum porrigentis.

a Prope adest. Prope adsũt nuptiæ in pximo sũt mete liberatis. & iõ auidius vuluptaria sub fine capiunda sunt.

b Quis igit relictus. Mire obiurgãdi tanq; incensus pater in filiũ videret. Nã supra cõmotus plus per Aposiopesim significauerat.

c Si ꝓpter amorẽ. hoc est inicium cõsilii sui de mõstrãdi qd erat sed in diuisione & consiliũ meũ cognosces.

d Nolit. Legit & nolet indifferenter.

e Ea primũ ab illo animaduertenda. Ideſt castiganda vindicãda ab illo est iniuria quã facit

incuſes — alo ſuſtulit vel grule — p

o Nam si illum obiurges vitæ qui auxilium tulit: quid sa

p tilo — .i. tili q; mrulent fecent — qõ est hois

f. ret — q

cies illi / qui dederit damnum / aut malum. Sy. Venit

autẽ uterinus — i. die seq̃nti — .f. ranq; indigna — .i. turpis & deforme

r — bundus — o — suo eã bene morato

Chremes postridie ad me clamitans / indignum facinus

ab aliq̃o eq; nouisse — non p amica — .i. alienige — t nam

comperisse se Pamphilũ pro vxore habere hanc peregri

ſmo — instanter negabam — pam. chremes — .i. extremo

v — aut f. cepi — preuenit & veget — f

nã ego illud sedulo negare factũ. ille instat factũ. denicq;

tunc — recusat

ita tũ discedo ab illo. vt qui se filiam neget daturũ. SO.

f. obiurgasti filiũ — .i. nec eram

f

Non tu ibi gnatũ. Sy. Nec hic quidem satis vehemens

.i. indamandũ vel incusandũ — cur — vic vel do — rumor — voluptari & libertari

3

causa ad obiurgandũ. SO. qui? cedo. Sy. Tute his reb⁹

terminum determinasti — f. ego — q — vxoris arbitrio

a

finem pscripsisti pater: prope adest. quũ alieno more vi

.i. mea voluptate meo arbitrio meo more

uendũ est mihi: sine nũc me meo interea viuere modo.

b — f. ibi — .i. q; opportunitas vl occasio — c

SO. Quis igit relictus est obiurgandi locus. Sy. Si pro

Dicero ꝓmissem — renuat — acipere — tũc ſmo — f. pem. penes sumen

pht. — d — c — do ab eo

pter amorẽ vxorẽ nolit ducere: ea primũ ab illo animad

castiganda — f. quẽ facit nuptias — diligentiam — ficias

vindicanda — recusando

uertenda iniuria est: & nũc id operã do: vt per falsas nu

inculandi. — occasio — recuset ducere pht. — vicissus

eniã

f

ptias vera obiurgãdi causa sit si deneget: simul scelerat⁹

.i. alijcie vestramenti — .i. contemnat & imutnũ exponat

.i. in nullo

dauus si quid cõsilij habet: vt cõsumat nũc cum nihil ob

nocente — tauum — .i. oibus membris et omnibꝫ viribꝫ — .i. inflãmet eoro — conatu & nisu

6

sint doli. quẽ ego credo manibus / pedibusq; obnixe oia

ꝓ id qõ facier certe — .i. nocear incomodũ afferat — morẽ — b gerat

facturũ: magis id adeo mihi vt incommodet / q; vt obseq̃

filio — .i. re id facier tauus — interrogas — rõsio quasi ma — lã irenõ sine ex

mẽtio — li cogitatio

f

tur gnato. SO. Quapropter. Sy. rogas. mala mens / ma

ac malo voluntas. f. cã — propero aliqd molin

l

lus animus / quẽ quidã ego si sensero. sed qd opus ẽ ver

.i. contingat — f. vt experiar — ira — tardarẽtis

bis sine eueniat / qd volo in pamphilo: vt nihil sit more.

reliquus — o me gsuadendus n — i. ꝓcerũ in vt chremes actus — uer figmentum — o

m

Restat chremes q; mihi exorãdus ẽ / & spero cõfore Nũc

.i. in hoc ꝓpe — adee puncr — f. cecet — fingas — illas — .i. mutũ facias

o — p — ó — r

tuũ ẽ officiũ / has bñ vt assimules nuptias. ꝓterre facias

.i. animaduertas vl cedis — .i. qõ — tauo

o — vtiq; enter custodias

dauũ. Obserues filiũ qd agat. q; cũ illo cõsilij captet So

parabo oia — pede — ibo post re

e

Sat ẽ curabo. Sy. Eam⁹ iam nũc intro. SO. I præ. sequar

nõ quã patitur iniuria est. Et nota participium a passiuo animaduertẽda castigandavindicanda est ab illo iiuria quã facit. nõ quã patitur.

e Ea primũ animaduertẽda iniuria. Vt iam sit peccatum quod recusat nuptias non quod peccat adolescens. Ideo ergo primũ dixit. & bene ab illo dixit. Certissimam enim notat personam quę debeat ꝓ iniuriis pœnas soluere. Qđ si dixisset iniuria e⁹ amphiboliam fecisset. Et vtę quã passus est ab illo an quã ipse aliis intulit.

f Vera obiurgandi. Anutheton falsæ dixit. intulit vera.

g Manibus pedibusq; Prouerbiale est in oibus membris.

h Quam vt obsequatur gnato. q; nõ ꝓdest filio amare meretricem

i Quapropter. Mire solia iterrogat quasi nulla causa sit fallẽdi dñm

k Mala mens / malus animus. Argumentũ a natura. & an aliquis sine causa malus an impulsione mala mẽs malus animus. quia dixit magis vt ledat q; vt ꝓsit.

l Sed quid opus est verbis. Est grauissimã pœnam ostendentis.

m Qui mihi exorãd⁹ Legit & expurgandus Si expurgãdus lege cui non qui. quia cui. ꝓ qui veteres scripsere.

n Et spero cõfore. i. cõfieri phđ. vñ cõfectũme gocii dicit. vel confecta res q; ad plenũ ꝓficitur.

o Nũc tuũ est officiũ. Hoc ad illud tertium re spicit quod dixit. Et q; facere in hac re te velim.

p Has benevt assimules. Hoc erat tertium de his q; dictum sꝑ miserat

q Assimules. Hoc est vnũ verbũ assimules qđ dixit. quin tu vno verbo dic. Quid ẽ qđ me velis.

r Patterre facias dauũ Venuste & poticæ.

s Obserues filiũ. Obseruatio in duabus reb⁹ in obsequio et speculãdo.

t Curabo. Curabo vt cocus. Et supꝑ sic nẽpevt recte curent hęc.

I præ. Figura Anastrophe qđ nos prei dicim⁹

In hac. 2. scena iã narratione habita persona sosia non erat necessaria. ergo substituit senex per quẽ agenda sũt reliqua. Ad hoc certus inducẽ Symo vt magis peurbeẽ inopinãta cõsensione Pamphili ad ducendum vxorẽ et preterea nihil agat cum Chremete detrahẽda sibi cõfirmãdisq; nuptiis

a Non dubiũ. Argumẽtum quod supra ab eo q̃ nostri faciunt. Modo hoc est anteq̃ q̃ cũ sosia loqui cepisset.

b Ita dauum. Dauus nõ recte scribit Dauos scribendũ. q̃ nulla littera vocalis gemiata vnã syllabam facit. Sed quia ambiguitas vitãda est nominatiui singularis et accusatiui pluralis necessario p hac regula digamon vtimur et scribimus dauꝰ seruus coruꝰ

c Mirabar. Locus est in quo dauus insinuaẽ spectatiuus & multa gesturus.

d Semp lenitas. Lenitas / clemẽtia / facilitas cui cõtraria asperitas et difficultas. Semp lenitas & in hoc si mulata vsq; nunc, nũc lenitas. nã nemo in diuersis actibus semp lenis est nisi forte fictus assimulator & callidus. Semper lenitas sine differentia est importuna lenitas,

e Quorsũ euaderet. Euadere est p quãcunq; difficultatẽ ad aliquid peruenire.

f Verbum fecit. Non dixit litigium aut rixam sed verbum. Iste exgiutates asseuerationes dicunt & cũ pronũciatione vt intelligaẽ nec verbũ qdã.

g At nunc faciet. Symo de se per tertiã personã loquitur summisse & secreto respõdens verbis daui nescietis eũ Ducere est expectatiõe longi temporis malũ p bari vel induci vt fera in retia.

h Falso gaudio velut exira & senis iracũdia.

i A moto metu. Dixit quasi metus sit corpus brutũ quod cũ mo limine mouetur.

k Oscitãtes. Oscitatio est animi ociũ & securitas dicta ab ore ciendo idest mouere.

l Astute. Hoc et gestu et vultu seruili & cũ agitatione capitis dixit.

m Carnifex que loquitur. Carnifex aut excarnificans dũm aut ipse dignus carnifice vt caro fiat. i. lametur. Lucilius carcer vir carcere dignus. Est igitur carnifex dũm vel destruens vel in eius perniciẽ et malũ tendens aut cũ suis verbis laniens. Ergo cum exclamatione lege.

n Herus est. Audiẽs dauus murmur sic ait.

o Preuideraã. Preuidẽtia duplex est aut in alio aut oculis preuidemus.

p Hem. Nunc quasi correptio totius corporis interiectio indignãtis.

q Ehodũ. Hec picula est signũ deposcẽtis attẽtionẽ & aduersionẽ. dũ Parelcon est hoc loco idest syllabica adiectio.

SIMO. DAVVS seruus

.i. q̃ phileniã nõ vel te

a On dubiũ est/quin vxorẽ nolit filius/ita dantecq; cũ sosia loq̃ cepisset q̃ primum fiendã

b uũ modo timere sensi: vbi nuptias futuras eẽ egrediatur .i. cõmissã pãphili ira negligende c vt ferũ sermonis facili reduceret

audiuit sed ipe exit foras. DA. Mirabar hoc si sic abiret: eni assidue cõtinua ad quẽ effectũ .i. ad quã rẽ erũpere d clemẽtia mmebã e

& heri sp lenitas/verebar q̃rsum euaderet: q̃ posq; audi .i. no esse vndã .i. nihil dixit nobis ne sbum qdem f

erat nõ datũ iri filio vxorẽ suo nũq; cuiq; nr̃m verbũ fecit impatienter aut molestẽ .i. egre ferret reor g sed f. verbum

cit: neq; id ægre tulit. Sy. At nũc faciet: neq; (vt opinor) .i. cõminabat nbi q̃ mias cõ q̃ sequitur reliq .i. nõ sustinere ad penas gueniõ nitare spectantes

sine tuo magno malo. DA. Id voluit nos sic nec opinã eunq; seruos in retia .i. spẽ hñtes herus postpositio tumore vel securos h nihil putãtes b i

tes/duci falso gaudio: spantes iã amoto metu iter oscitãdeprehendi .i. ne haberemus opportunitatẽ cõmittendi .i. ad impedendas h diffundas

tes opprimi: ne eẽt spaciũ nobis cogitãdi ad disturbandfecit l m n simplicitate

das uuptias astute. Sy. carnifex q̃ loq̃r. DA. Herꝰ ẽ. neq; f. veni o p

p̃uideraã. Sy. daue. DA. Hẽ qd ẽ. Sy. Ehodũ ad me. DA. q

r Quid hic vult. Mo re se uili & auernali ge stes scẽi vocati a dñis secũ vultuose agunt.

s Qua de re Negantis vim habet hec interro gatio. plus est enim qua de re q̃ nihil

t Rogas. Cum intero gatione indignantis.

u Meũ gnatũ rumor est amare. Mire apte ser uũ dissimilat id quod iã probauit & grauiter constãterq; senex nõdũ se fatetur credere nec ve rũ scire. ne amittat vim vindicaturi si rescierit.

x Agis. i. audis. Ahbi sic hoc age amabo plau tus Vos hoc agite spe ctatores. non sumitur demõstratiue veluti au rem suam tangens.

y Iniqui patris est. Si nũc velim querere act⁹ liberos adolescentis.

z Nihil ad me attinet Id ait vt cõsilium se ser uare ostendat.

a Siui. Mira ratio cur siuerit. vt & hoc quod permisit ad ꝓbonam fru gem permiserit non ad luxuriam.

b Nunc hic dies Hoc est recte & seuere & in exorabiliter denunciat.

c Daue. Grauius il lud fecit nomine appel lando.

d Iam. Modo tardita tis est signũ. & in viam dixit quasi exide ius sit erroris ad rectã viã. Et est prouerbiale. Redeat in viam. i. resipiscat & viam lasciuię deserat. et translatiue ab eo qui de lirauit seu deuiauit et tã dẽ in rectã redijt viã.

e Ita aiunt. Est tepida cõsensio. & quasi inuiti ñsio vt in Heautõ. Ira credo monẽte prẽ filiũ.

f Tũ si quis magistrũ Metaphoricos an quia ex pedagogo est getha.

g Egrotũ. Pro ægro hic vsurpat. nam eger est animus. corpus ves ro ęgrorum.

h Dauus sum & nõ œdippus. Multiplex cõ tumelia. Potest eni senẽ quasi spingã dixisse. i. deformẽ monstricq; si milẽ. põt etiã inhuma num & ferum dicere vt spinx. potest etiã ꝓ œdip pũ se vltorẽ promittere futurũ. atq; oppressorẽ sapiẽtię senis. Facete igit tur se negauit œdippũ vt senem spingã esse cõ firmat. Oedippus enim postea q̃ spingis mon stree enigma proponen tis & nescitũ dissoluere opprimẽtis dissolut & monstrum interfecit. di ctus est rerũ obscurissi marum interpres.

i Si sensero. Cõmina tio & sic pronunciatio vt singulis verbis arde at et mire hodienã ad tẽ pus nõ plenũ sed ad cõ minationẽ refertur. & etiã pro nocte accipitur Dies eni naturalis com plectitur tã diẽ q̃ noctẽ

k Te Daue. Vult & pronoie & nomine ex agitare cõminatiõe ser uum. ne quid relinquat multum iracundie.

l Pistrinũ. Pistrinũ dicit a pinso. i. molo ut siue tondo tondis. Lau rẽtius ait. Licet verbera ꝓ verberatione accipiã tur tñ rem corporeã. ꝓ prie significãt vt flagel la. virgas. baculus. lora ferulas. harundines. et si quid est simile.

m Dedã. Dare ẽ quod repetas. dedere est ad per petuũ. Damus & amis cis. dedim⁹ tãtũ hostib⁹

n Ea lege. Leges aus spiciis seruatis ferebant ergo sic intellige quasi di xerit ea conditione.

o Atq; omine. Om teste Festo est augurũ quod ore fit vt voce nõ auibus aut alio modo dictum quasi ominem quod ore fiat. Seruius etiam dicit esse auspiciũ lte votum mentis & vocis.

p An nondum etiã. Nondum etiam quan tum pelcon quia abun dat etiam.

q Vsus. Vsus legitur & vsores.

r Neq; haud tibi. Due negatiue faciunt vnam consecutinã tres negati ue pro vna negatiua ac cipiuntur. ve hic. neq; haud nõ Salu. haud in pigre neq; inultus occi ditur. vera ergo lectio est neq; haud tu dicas q̃ plurimi nõ intelligũt hoc dicas legunt.

.i.ſtmo

Quid ħ vult. Sy. Quid ais? DA. Qua de re? Sy. Rogas

.i.fama velut .i.amorẽ capi .i.illũ amare ſ.q̃ vulgo dr ħo

meũ gnatũ rumor est amare. DA. Id pp Pus curat scilicz

vez hec .i.audis q̃ rumor inscitis ſ.audio illud q̃ dicis

Sy. Hoccine agis an non. DA. Ego vero istuc. Sy. Sed

.i. q̃ ante fecit .i. spectat ad prẽm no equũ .i. ante ħ ego q̃ magis cõ fucetudine q̃ ratione fecit

nũc ea me exquirere iniqui patris est. Nam qd'añ hac

spectat q̃ .i. ego operuimus ꝓbuit gnati .i. ad amandum .i. se a

nichil ad me attinet. Dum tempus ad eam rem tulit siui

satis facere animo suo .i. ħ ego tiuersũ vi ꝓ pio vẽdi modũ recte omnia et sine adhibet

anim ũ vt expleret suũ. Nunc hic dies aliam vitam affert

ꝓ patres a fugitoribus .i. ex hoc egestas tanq̃ rẽ rectum q̃ requirit posterum iustam dicat non

alios mores postulat. Dehinc postulo & si æquum est te

tanq̃ mancipem .i. nunc rectum ſ. dicis

oro Daue vt redeat iam in viã. DA. Hoc quid sit miror

.i. si sane vis tibi .i. amore sunt capti molestie ꝛ egre patiuntur

Sy. Si queris dicam. Omnes qui amãt grauiter sibi vxo

.i. loquuntur vnde vt ꝓcera

rem dari ferunt. DA. ita aiunt. Sy. Tum si quis mgim

ad amandum siue sup amore .i. male hõres ꝓpter emoti[ſ] ifamiã pessimã

ceperit ad eam rem improbũ ipm aim ægrotũ ad deteri

sepenumero adiungit iurantis .i. opio ab ua

orem partem plerũq; applicat. DA. Nõ hercle intelli

interuerto trahentio .i. simplex .i. nõ intercipe emptum mihi ꝓ posco

seruus nisi agrue fiat fino .i. certe

go. Sy. Nõ hem. DA. Dauus sũ non œdippus. Nẽpe er

plane reliqua sunt valde volo certe

go aperte vis me quæ restãt loqui. Sy. Sane quidẽ: DA

.i. eam nocte q̃ vos ſ.q̃s similo .i. alioq̃ decepẽm aut caudarẽm molin

Si sensero hodie quicq̃ in his te nuptijs: fallaciæ conari

.i. vt impedimus q̃rum assiuus

q̃ fiãt daue minus aut velle in ea oñdere q̃ sis callidus:

virgis fustibus flagellatũ ad arcẽdum nolos ꝓpero tabo mercem

lora l m

verberibus caesum te in pristinũ daue dedã vsq; ad necẽ

tali cõditẽe eo auspicio augurio q̃ ad eduxerim vice tua agam

q̃ ad homines o rem deuinã ex possimo molos.

ea lege atq; omine: vt si te inde exemerim: ego ꝓ te molã

q. d. nũc dixi intelligistine non adhuc ſ. intelleristi vt cereata tecbas

p intellige intellexi

qd hoc intellexti n: an nondũ etiã ne hæc qdã? DA. ymo

clare tuam volũtatẽ pistrinũ ꝛ pẽas sisco ambage verboq; paulo ante periphrasi

callide ita apte ipam rem modo locutus nihil circuitõne

.i. in quascunq; .i. minus molestie ferrem in his nuptijs

alia re

q

vsus es. Sy. vbiuis facilius passus sim q̃ in hac re me' de

vender q. d. ebs melioza rogo non .i. nõ te igno nõ me lacco

ludier, DA. Bona verba q̃so. Sy, Irrides nihil me fallis.

.i. ac moneo inconsulte dicis ꝓ certo non

r

Sed hoc dico tibi ne temere facias neq; haud tu dicas ti

.i. malum futurum fuge

bi non prædictum caue. DAVVS solus.

In hac. 3.

scena breuis et Comica deliberatio est magna expectatione plurimarū rerū iminentiū cōmoti ua excitantis Daui consideratiōe propositā.

a Segnicie. Segnis dicit negligēs. & segnitia vel segnities negligētia ōsi vt Festꝰ ait sine vllo dq̄ vile et honestū ē

b Secordie. Secors aūt dicit ignauus. i. timidꝰ aut stultus siue incōsideratus. Et dicit quasi sine corde. i. animo sitate vel prudētia. nā cōcordati. hoies prudētes dicunt.

c Prouideant. Prouisio rerū duas significationes habet. Prouidemꝰ enī nobis tam bonū ōm malū. sicut quis eminꝰ veniens telū prouidiat q̄ caue at. ergo hic prouidentur cauent vitant d Pessum dabūt. Metaphora Nuptias velut vndā nauigio imminētē fecit. q̄ si quis nō vndā sed ex aduerso veniētem prorā exceperit demersus vndis submergitur. et ab vndis opprimit. sic Dauus timet ne a nuptiis opprimat aut herum filius.

e Pamphilū ne adiu. Semp deliberatiua verba habēt quēdā sonū p quē exitus rei demonstrat. vt hic ōm dit se Pāphilū magis adiuturū ōm verbis senis obtēperaturꝰ

f Si illū re inquo. Partiū tractatus:

g Opitulor. Opē fere dicit in multis rebus et his qui de salute dubii sūt. vt fer opē seruā me obsecro. Inde opitulor opitulatio dicta ab opem tollēdo hoc est ferendo.

h Primū iā de amore cōpit. Quasi cū tedio & reprehēsiōe eius amoris loquatur.

i Me insensus. Obseruat iō reuera timēdꝰ est. k Neque facia. Adiudicat. tū si qs magistrū ad eā rem accepe rit improbū ipsum animum egrotum.

l Quo iure quaq; iniuria. Prouerbiale hoc est que sunt fas & nefas nolis velis. Ad hoc ipsa re maior est difficultas q̄a grauidā glicerią ferouat. m Pistrinū. Est locus quasi ergasculū in quo ingēs erat mola qua equis voluētiꝰ molabat triticū. In eū autē locū mitti solebāt serui cōtumaces. vt eōq; vice molā verterēt. neq; illic eximebāt nisi dūis ipsis postulātibus.

n Siue ista vxor. Hoc cū q̄dā tedio et indignatiōe stomachi iterrūpit o Ope preciū. Dicit de mitificis et laudabilibꝰ nam & ea que magna sunt etiā si mala tū miramur. quia libenter audiamus. & hoc preciū est opere. id est audiendi Opere preciū itaq; est. i. iucundum.

p Nam inceptio. Paranomosia est. nā amabant veteres de proximo similia dicere Cicero. Minus carum putauit fore de armario. q̄si q̄ de sacrario fuisset sublatū. Paranomasia est cum que in verbis sunt dicunt in nominibus.

q Quicquid. Maiorē reprehensionē sonat. pit n. aut masculū aut feminā & soletiustior esse tollēdi si marem vxor peperit. sed nimii amoris est non expectare q̄d tollas. Decernere. est de magnis rebus certā sententiā pferre. vū senatꝰ decretū.

Certe q.d. nō os hic dauū esse negli .i. negligentie ad
genē neq; stultū r icōsideratū a agendum b

Nimuero daue nihil loci est segnitiæ neq; se
.i. stultitie ad ptinentū paulo ante symonis ppositum
?sideandū

cordie: quantū itellexi modo senis sniam de
fiendis f. nuptie .i. astutia cauēdi vitandi c d debunt

nuptijs: q̄ si nō astu prouideātur me aut herū pessunda
agere nō ē explorandū siue nō vtq; aduiuē obseq̄ morē
debeā est apō me deliberandū e geram

būt. Nec q̄d agā certū est Pamphilū ne adiutē/an auscul
symoni f Pam. tefero ne peat metuo sed .i. opē ferō n sentio
g meo mō

tem seni. Si illū relinq̄: eius vitę timeo. sin opitulor: hu=
.i. determinatōes fallacias nō impossibile

h

ius minas cui verba dare difficile est. Primum iam de a
vehemēter irat? .i. diligenter aduerterent q̄d agā
r odium gerēs vt non

t u

more hoc cōperit. me īsensus obseruat: næ quā saciā nu
s. q̄ minus fiat ꝓcepit .i. male agek .si libuerit seu occasionem
mecum placuerit

ptijs fallaciā. Si senserit perij. aut si libitū fuerit cām'cœ
capiet g q̄ modus .i. p quā intuitū .i. in eū locū ꝓpitabit
l m

perit: q̄ iure quaq; iniuria pcipitem in pristinum dabit
s. q̄ imminēte p adiungitur .i. hoc puellare est
pter nuptias addit dto scz glicerium n

Ad hæc mala hoc mihi accidit etiam. Hæc andria siue
legitima amasia pgnans .i. ex ope pam.

ista vxor/siue amica est: grauida e pāphilo est/audireq;
.s. pāphili r so mirum .i. temeritatē .fidem inchoato .mente de
cioū o p rituorum

eorū est opepreciū audaciā. Nam inceptio est amentiū:
.i. amore ca prop siue masculū, siue feminam .i. educare

q

haud amantiū quicquid peperisset decreuerunt tollere.

g Et fingunt quandã Argumẽti partẽ narrat & nõ credit esse quę dicit vt sup sit locus errori & fallaciã quandã neve risibis sit ipsa fallacia totus cõtõis ex vilitatis.

t Et fuit olim quidam senex. Ab exegematico ad mimeticũ transit.

u Obiit mortẽ Plene dixit q̃ nos obiit tantum. Cicero in in epistolis dicit. Obire villas p adire. Inde obire mortẽ ideſt ire ad mortẽ. Obire diem suũ .i. ire ad diẽ fati. hoc est mori.

x Atq; ipsis cõmentũ Cõminisci significat excogitare inuenire. Inde cõmentia ratio ideſt ratio ficticia Indecommẽtum figmentum.

y Sed misis. Paraſcę ne ideſt preparatio alterius scenę. Nota semper nomina Comicorũ seruorum aut a nationibus sunt indita vt Misis Syrus. Aut ab accidentibus vt lesbia. quasi ebriosa a lesbo insula quę verax est suauissimi candidissimiq; vini Aut a moribus & vernilitate: vt pseudulus. Aut ex negotio Chrisalus. aut ex qualitate corporis vt Chilacus. Aut ex specie formę vt pinacium.

z Ego hinc me ad forum. Nihil adhuc Davus inuenit consilii nisi vt querat Pamphilũ moueatq;. Et vultuose hoc pronunciatur vt desit pergam: aut ducã me

.t. ex vrbe

Et fingunt quandam inter se nunc fallaciam. Ciuem
arremensi q̃ est in attica regione — f. gliceriũ — t — tam proidem
Atticam esse hanc. fuit olim quidã senex mercator Na-
.t. naufragia fecit — f. nauis fracta — mercator — .t. mortuus est v. ĩsi iuit ad mortẽ.
uem is fregit apud andrum insulam. Is obijt mortem.
.t. andro insula tunc — glicerũ — .t. ad literam emit sz ex naufragio — f. fama est fingunt — .t. ita agnoscere genres nequirent
Ibi tum hanc eiectam Crisidis patrem recepisse orbam
.t. nuge sunt — .t. p herculem — probabile
paruam. Fabulæ. mihi quidam hercule non fit verisi-
cum y — .t. figmentum tale — q. d. q̃ cõmiscũ — .t. ancilla illa a tur probant — y. narõne sic vocta — glicerio
mile atq; ipsis commentum placet. Sed Misis ab ea e-
.t. erat — .t. sed z f. davus vocã vel conferã — alloquar
greditur: at ego hinc me ad forum: vt conueniam Pam-
.t. ĩtum spectat ad hanc rem — amicos — .t. impetrassim — deprehendat
philum ne de hac re pater imprudentem opprimat.

In hac. 4. scena he sũt inuẽtiones poeticæ. vt facecię aliqd addant. nã œconomia vt accersat obstitrix & conueniat Pamphilus. Facecia scribẽtis his verbis est. q̃ archilis cõpotricẽ potissimũ adduci iubet & fingitur.

a Audiui. Frequenter hoc mõ Terẽtius cõpendium facit. vt egrediens loquatur persona de eo quod est gestura. & si mul doceat. quid ab altera gestum sit. Audiui iamdudum vtrũ audiui iamdudũ. an tam diu iubes. Incerta distinctio & sunt qui iamdudum primũ intelligant vt iamdudum su

MISIS ancilla

.t. quid me facere velis tã ḋmũ — illã obstitrix — .t. o anus — cem exhortaz

Vdiui archilis iamdudũ lesbiam adduci iu-
papæ — .t. multũ — p. deũ pollucẽ t. edẽ eius — t. t. inconsiderata precipe
vt vis — b — c — .t. vinolenta — nõ satis prudenter ĩd agat
bes. Sane pol temulẽta est mulier & temera-
credo — cũ qua maior difficultas est
tia: nec satis digna cui cõmittas prio partu mulierẽ: tũ
qui tanto opere vis aut vt cogita sum — .t. inconsideratiõem sine icõmodi erat loci t rpis — f. archilis. filius — cum ea — lesbie
.t. vos spectatores — .t. consideratæ archilis — c
adducã eã ĩportunitatẽ spectate aniculę qa cõpotrix ei⁹ ẽ

d Committas primo partu. Bene in conclusione illa specialiter prosbauit dicẽdo nõ ydoneam cui cõmittat prim⁹ partu⁹ mulieris sed mire signatecp dixit cõmittas. Committimus eteni magna que salutẽ in dubio habẽt. e Quia cõpotrix eius est, Deest p apposiopesim ideo illã vult accersiri.

mite poenas.

b Sane. Multũ alius valide. nãq; validus est qui multũ rerũ necessariarum habet ad salutẽ c Temulenta. Temeto plena. Temerũ eni vinũ est qui a teneat mentẽ. Inde abstemius. i. sobrius Temulenta vino. Temeraria natura.

f Sed quidnã pãphilũ Iterũ paraſcenæ.

g Exanimatũ. Exaiatus i. pturbarus. Virgi. Exanimate ſequens impingeret agmia muris. exaiatꝰ, i. mortuꝰ. Idẽ. Exanimũq; auro corpus vendebat achilles.

h Vereor qd ſiet. Quid ob id. propter quid ſit

.ſ.g ſacra rogo glicerio

Dij date. facultatem obſecro huic pariundi: atq; illi in a

.i. vbi vel mulieribus

errandi

f

opertunitatẽ occaſionẽ

cur

6

liis potius peccãdi locum. Sed quidnam pamphilũ exa

grurbatũ

.i. timeo

b

.i. ad ſic negociũ

eppectabo

nimatum video: vereor quid ſiet. Opperiar vt ſciã nũc

hoc turbatio cõmotio

.i. quam triſticiã,

quidnam hæc turba triſticiæ afferat.

exanimatus: aut aliter quid ſit. ideſt quid ſit negotii. Sed quidam putant quid pro quare. vt quid veniat. nam deeſſe poteſt. vt ſit quid. Nã hoc comicum eſt & Terentianum cum exceptionem & nam ſufficere ad interrogationem potuiſſet quid.

In hac. ſcena iducit Pam. iracundus & dolẽs de nuptiis tã repẽte celebrandis vt ingens gaudiũ cõpareꝫ ſine fabule cognita glicerio et ſimul id agit vt magis magiſq; p Miſidẽ Pãphilus excitet ad rñdendũ patri nuptias inducẽdi. Et ab iracundia ad dolore cœpit. Iracundia deſcẽdit exiniuria. dolor ex miſeria.

a Hoccine. Quaſi deliberatio eſt in qua due partes ſunt vna patris / & altera amice pſonarie.

b Officium. Dicitur ab efficiẽdo ab eo q̃ cõqueritur quid efficere in eo vnũquẽq; cõueniat pro conditione perſonę

c Proh. Interiectio doloris eſt. vnde proh dolor dici ſolet ab eo q̃ dolens loquitur atq; exclamat. Poteſt etiã eſſe indignantis ſiue vituperantis ꝫ capitur quaſi deteſtor & inuoco fidem.

d Si hęc cnnumdia nõ eſt. Cum ſtomacho dictum quaſi in eum qui diceret nõ eſſe contumeliam. vel ſi omnis cõtumelia poſt ponereꝫ.

e Vxorem. Vxorẽ decreuit propoſitio iuriſ.

f Decreuit. Decernere eſt de magnis certã ſententiam proferre.

g Preſciſſe ante. Ibi alterum abundat vel an tevel pre. & dolet p hoc ſe ſpacium non habuiſſe conſilio.

h Cõmunicatũ. quod neq; huius propriũ eſt neq; illius.

i Quid Chremes. Trã ſit a patre nũc ad ſocerũ & iraſcit patri q̃ cogat chremetem. et dolet nõ odio hẽri nõ repudiari.

k Obſtinare. Obſtinare aliquid facere eſt aliquid in alterius malũ cum conatu perſeueranter facere & in alterius perniciem nimis niti.

l Vt mẽ a glicerio. Magna vi verbi & ꝓprietate vſus eſt. vnde illud eſt Iphitus & Pelias mecũ diuellimur inde. Et magna indignatione vſus eſt tanq; Chremes nõ tam filie cõſuluũ velit q̃ leſum Pam.

MISIS PANPHILVS adoleſcens.

.i. vtꝫ hoc eſt

a

aliꝫ facerꝫ ꝫ inceptꝫ

.i. vt fiat aut incipiat.

Occine eſt humanum factum aut inceptum?

.i. vtꝫ hoc eſt

b

.i. id qd deberet facere pẽ

hoccine eſt officium patris? MI. Quid illud eſt? PAM

.i. eoꝫ ventrẽ

.q. d. mihi aliquid eſt quã iniuria

c

ſiue opẽ

contumelia

d

Proh deũ fidem atq; hoim! quid eſt ſi hæc cõtumelia nõ

conſtituit

e

f

.i. nouũ

.i. de nuptijs

g

eſt? vxorem decreuit ſeſe mihi hodie: nõne oportuit p=

Pam.

qꝫ nuptiarũ prãs nõ oiꝫ in pẽſt

.i. collatũ fuiſſe inter pẽm ꝫ me

h

ſciſſe me ante? nõne prius cõmunicatũ oportuit? MI.

.ſ. vtrũ dicã ſiẽ ꝫ ne infelicem

.ſ. vxorẽ dare

quẽ ſimonem

i

ſ. agat vel facat

Miſerã me! quod verbũ audio? PAM. Quid. Chremes?

repudiauerat qꝫ eũ nõ lateat

.i. eraditurũ vel crediturum

phi.

qui denegarat ſe commiſſurum mihi gnatam ſuam

qꝫ parauerat nuptias

.i. nõ deſiſtere ab athore glicerij

vtꝫ ne

l

m

vxorẽ: id mutauit quia me immutatũ videt. Ita ne ob

pſeueranter pertinaciter

affligerem

l

diuellar

ſtinate operam dat: vt me miſerum a glicerio abſtrahat:

m Proh deū. Quā ser⁹ queat indignatione hinc aspice quod frequenter exclamat: & hec exclamatio affectū indignātis dolētisq; demōstrās & est aduersus socerū.

n Adeon hoiem. Neminē putat esse in genere humano ita infœlicē vt se quod est cōe oim qui in aliq̄ merore cōsistūt. Itaq; nō se. sed condictionē humanā dolet & irascit natū esse quēq; qui possit esse tā miser vt ipse est.

o Inuenustus est sine venere i. sine gratia quē deformes appetāt. et est cui gisplicens obiicitur.

p Infelix cui placens negatur.

q Contēptus spretus. Exaggeratio est militās affectū exprimētis intelligimus dicere Pamphilū. quia operā dederit vt se repudiaret Chremes vt supra dixit. mutauit: qa me immutatū videt.

r Facta trāsacta oia. Prouerbiale est in id negotii de quo nihil supsit ad agendum.

s Repudiatus repetor Quasi hec iniuria sit repudiare & repetere. & tale est in eunucho. Exclusit reuocat.

t Nisi id qđ suspicor. Coniecturale argumentū est quot duplex cōiunctio est et mōstri et aliquid sicut alibi quid hominis vxorem habes?

v Monstri aliqđ. Deforme enī p̄ter naturē rerū productū. Et qa mōstrū dixit. ea subiūxit tā q̄; nō verbis sed sentētie seruīēs.

x Obtrudi. Mire obtrudi quasi inuito. & totū cū iracundia. Nota dotē amator nō cogitat & ad vtilitatē trahit qđ vltro venit & q; se repetit chremes.

y Nā quid ego nunc dicā. Redit ad patrē in quo noue hoc accusat negligenter eum agere quod voluit fieri.

z Preteriens. Ostēdit specialiter quid peccauerit pater. & vndiq; conflat accusatio ex facto preteriens hoc occasionaliter nō querens.

a Modo ex tpe. Ex loco apud sor. Ex verbis vxor tibi ducenda est Pamphile inquit.

b Ducēda. Semp hoc genus declinationis negligentiam ostendit.

c Aut vllam causam. Duo tpa sunt in defensione. aut vera ad tēpus accommodata.

d Ineptū quod a quouis reprehendi potest.

e Falsam. Quod etiā prudentē possit fallere. Prius dixerat vxor tibi ducēda est Pāphile hodie iā abi cito. et suspēdere te: cito retulit id hodie suspēde. at vxor tibi ducenda est.

f Quid si ego rescissem q.d. commentus essem.

g Quid facerē. Ipse se ipm reprehendit. Facerē hic pro facerem ponit.

h Sed quid nunc prius. Deliberatio et ptextius Amor: misericordia. hec oratoria sūt cū vnū negociū in multas detrahimus ptes & vocāt hec exornatio rethorica articulus vel dissolutum siue dyaliton vel forte schesonomaten deficientibus copulis.

i Sollicitudo est q̄ inhęret mentibus. Sollicitatio aūt que ab alio fit.

k Patris pudor. Amphibologia.

l Que meo cūq;. Themesis ibi fit que habet fieri qñ vna dictio diuiditur et alia interponit.

m Qui me tā leni passus Explanatio quare pudēdū sit apud patrē & ad illud spectat Tute his rebus finem.

n Ei ne ego. Hoc pronomen vim qualitatis habet.

o Aduerser. Videtur inclinasse vel sedm patris animū cōsisterer & amore ad incertum iterum reuolueretur.

p Misera. Misis nondū se ostēdit pamphilo sed cū apud se cōquerētem latenter auscultat et sola quod callidati sceminee & astuciæ sentētia hec cogruit etiam se cū per interualla loquitur vt vidimus in priori parte scene.

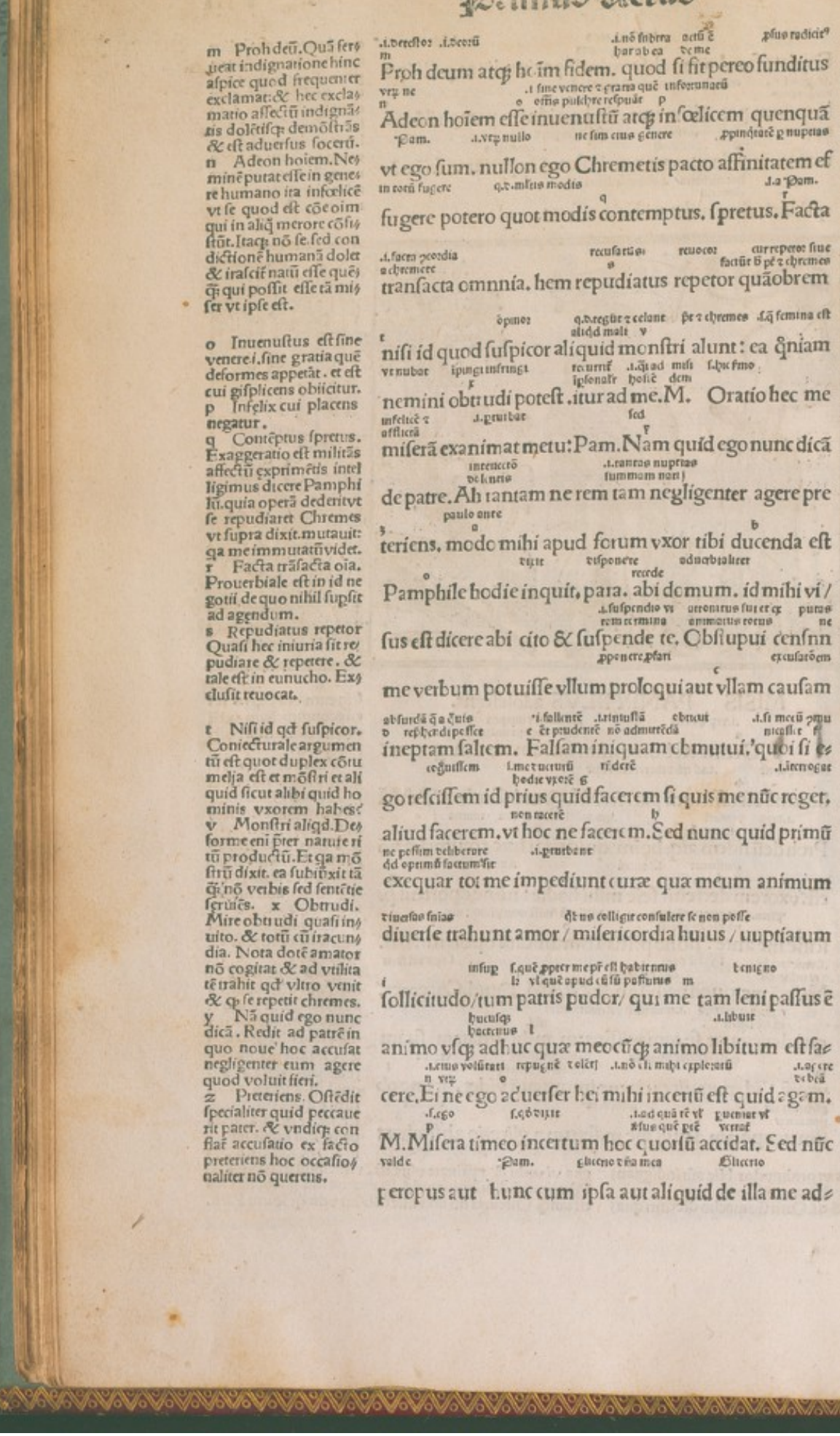

q Dū in dubio. trāslatio hæc est a molę aliꝰ cuius ponderis quę anteq; in loco sederit et q̄ diu pendet facile cōmouetur. et huc vel illuc intrutina impellitur.

r Quis hic loquitur? Secū volutans predicta audiuit Misidē. deinde cōuersus vt aspiceret. vi sa Misidē dixit. quis hic loquitur & est.

s O Principiū therentianū in rūgēdis psonis. O interiectio optātis aduentū aut repētę pcussi.

t Salue. Quippe huius verbi p modos rata est declinatio.

v Quid agit. Amatorię perfamiliariter dictū nō eni dixit quæ. Virgi. Quę mihi reddat cū leo me saluat amantem.

x Rogas laborat. Lęta & tristis respōsio & dolore plena. Et duplis cē laborē glicerii esse dicit. vnū ptus & solitudinis. alterū curę & sollicitudinis nuptiarū Pāphili Callide mulier aggredit iuuenē. nā vtrūq; ppter illū patitur & dolorē & sollicitudinē.

y In hunc diē. Sollicitudo rerū inceptarū magna est q̄ in hunc diem hic certior metus est & grauior.

z Constitutæ nuptiæ Nec addidit a patre sed inuidiose quasi a pamphilo sint cōstitute anti met in negocio.

a Hem. Hem est interiectio dolētis et indignātis affectū demōstrans.

b Ego ne istuc conari queā. Ideo sic Pamphilus. quia illa inuidiose non deserere cogaris dixit. sed deseras.

c Conari. Dicit nō pficere. qa conari vel aliqd ad scelus effectio est. ia si nō potest fieri hic enim volūtas nō factū dānatur. Conari etiā leuius est q̄ facta facere.

d Egon ppter. Magna vis est in pnoibus et diuersa sunt & singularia nec dicunt vno spū sicut in Eunucho ibi. Ego ne illam quæ me que illum &c.

e Non faciam. Respondet sibi ipsi.

f Haud vereor. Arguit animū adolescentis cōtra patrem cuius etiam nomen graue est.

g Sed vim patris nequeas ferre. Non dānatio est. verū adolescentis prouocatio in contemptum patris.

h Ignauus est. Qui vim nō pōt ferre qui nō est pseuerans.

i Porro. Hic cōiunctio copulatiua est ālias aduerbiū tpis. Poro aūt particula significat sed / longe / certe.

k Aut ferū. Ista quāq; tuor ignauuū ingratū inhumanū & ferū dixit mirā homis cōuersatio est. Nō eni dixit adeon me obsequētē pri existimas adeo gratū adeo piū adeo mansuetū: ac amatoris per oia seruat cōditiones vt oratorie hoc cogaē scelus esse si pareret nūc patri. Item nūc ordinē reddit. quia ferū ad māsuetū. qa etiā ferę mansuescunt. neq; amor ad illud inhumanū. Amor nāq; vehemētior est in hoies. pudorē ad ingratū retulit.

l Vt seruē fidē. Exquisite, nō enim dixit vt cōtemnem patrem.

m Vnum hoc scio. Iri eodē hęret mulier vt excitet iuuenē: neq; audire se fingit quod dicit. Et sunt callida verba eiusdem ad irritandā promissionem Pamphili.

n Vt memor esses. Bene preterito vsus est qm quæ pterita sunt in recordatione magis lacrimabilia sunt.

o O misis misis. Primū vocandi, alterū increpiendi est.

p Etiam nunc scripta Id argumentū est quod viue memor sit qui etiā mortue verborū memi nit Chrisidis de glicerio

q Iam ferme. Ferme aduerbiū est festinātis.

r Moriens ex tpe. pbauit locutā vera esse nō ficta et simulata. nā qui sani sunt spe longioris vitæ adulant. Et etiā ferme morientis affectus a tpe eo q̄ postrema vox erat

s Accessi vos semo. Figurę priæ therentianæ.

t Nos soli. Ibi fidē q̄ soli fuimus q̄ nemo testis ani timuit ne hoc pater ante firmatū amorē cognoscere.

v Incipit. Preparatio quasi vestibulū oronis est. inceptio dicit oronis que longa taciturnitate mediāte grauiterq; profertur.

x Mi Pamphile. Et Prosopeia & principiū a blandimēto & Pam. imitatus est blandimentum Chrisidis.

y Huius formam atq; etatem. Amat compendiū lassitudo. formam enim dicendo pulchritudinem significat etatem quod paruā huius formā & per hoc innuitur duplex causa cōmendationis vt supra. In hoc toto dicto vide reddi tam vocem morientis densis interuallis interruptam orationem vtpote lasso anhelitu interueniente.

z Et ad pudicitiam. Pudicia ad formam ꝛem tutandam

ad ætatẽ retulit. Per hãc dexterã fidei & fœderis membris ad manum fit conuentionis.

a Ingenium. Legitur & genium quasi per familiarem. idest naturæ deum. dicunt enim pœte q̃ quilibet homo genium proprium habeat sicus nos credimus angelum.

b Solitudinem. Solitudinem & sollicitudinem legitur tunc sensus est obtestor. idest adiuro te per eius sollicitudinem.

c Obtestor. Obtestatio dicitur quãdo eum adiuramus quem rogamus.

d Segreges ad fidem. Deseras ad solitudinẽ. Hoc est ne aliam ducas aut amare desinas etiã si non ducas aliam.

sequã teneo i. naturã tuã mãsuetã p cõstantiã fidei

te per hanc dexteram & ingeniũ tuũ p̃ tuam fidẽ. perq̃

q̃ sola est nisi tibi b vni cõsoceretur c Glo. post femã ꝛ eratem amantẽ d elongis vt non

huius solitudinẽ te obtestor: ne abs te hanc segreges neu vel

deserã relinq̃s e .i. ser eodẽ verbo q̃ pa rente sed etiã nõ solũ glo.

deseras: si te in germani fratris dilexi loco: siue te hæc so

plurimũ estimauit .i. siue mutuali ꝛ re mihi gratiã siue officiosa obsequiosa

lum semper fecit maximi/ seu tibi morigera fuit in reb9

glo manutũ f g .i. cũ nõ deseras vt cã tuearis ranq̃ tuam vepore q̃ qua fit odhuc pñs egeo auxilio

omnibus: te isti virum do amicum tutorẽ/ patrẽ bona no

hanc nostrũ suppellectilem credo tuo cõmẽdo fideiratri Glo. q. d. p manũ cõ h tuleros nos pũxit

stra hæc tibi cõmitto: & tue mãdo fidei. Hãc mihi in ma

f. chri. i illico chri. accipit pñs ãi vxorẽ f. vxoꝛ h

num dat, mors continuo ipam occupat, accepi acceptã

f. futurũ vel re facturũ hoc dicũ ut crepantis est

seruabo. MI. ita sperabo quidem. PAM. sed curtu

discedis eã solã relinq̃s .i. sagacẽ, multerẽ q̃ pennis fere opẽ reuoca eã i audiu ne adeo ad vocandũ

abis ab illa. Mi, obstetricẽ accerso. PAM. ppera: audin:

f. ne vicas tibi eius voloꝛ irez .i. intelligo capio

verbũ vnũ caue de nuptijs: ne ad morbũ h ẽt. My. teneo

e Si dilexi te. Vtimur si in tali genere loquendi cum aliquid prestitũ volumus exprobrare.

f Teisti verũ do. Hæc dicimus vt singularia sunt. & non precipitanter nec dicũt vno spũ.

g Virum amicum. Quia potest maritus esse non tamen amicus.

h Hãc mihi manum dat. Mirenõ huius manum.

i Mors cõtinuo. Quo magis memorem esse oportet post quæ illa locuta non est.

k Acceptam seruabo Concluſit partem deliberationis sue per dectionem.

l Propera atq; audin: Reuocatio ad Argumẽtum magni amoris accedit.

In hac. 6. scena. est colloquiũ duorum adolescẽtũ Carini et Pamphili altera pars fabulæ ostendit. Nã andria ex duoꝰ adolescentũ piculis gaudiisq; cõponit. Byrriã et Carinũ addit Therẽtius fabulæ que tũ apud Menãdrũ non sunt ne philomena spreta relinquereꝰ aut sine spõso pãphilo aliam

SECVNDVS ACTVS

CARINVS adolescẽs. BIRRIA PAMPHILVS.

a Quid ais byrria: dat ne illa Pãphilo hodie nup? dicis .i. dat hodie virũ b .i. dat vt nubat philo. .i. Byrrenus è quo sciꝰ vt vnde

tũ. BY. Sic est. CA. Qui scis: BY. Apud forũ

c paulo ante accepi execrãtis detestantis d futuro bono

mõ e dauo audiui. CA Veh misero mihi. vt aius in spe

a Quid ais. (dutẽre.

e Veh misero mihi. Tãdẽ aliquando ꝓductus as factas cum Pamphilo, nec adducit tamẽ vt statim credat & accommodat animũ. Sæpiꝰ ergo repetit interrogãdo.

b Illa. Bñ velut amatorie de certa loqueretur persona.

c Sic est. Hoc cũ indignatione stomachi dixit. Apud forũ. De loco modo / de tempore / de persona e dauo.

Ex verbis Carini apparet Byrriam nunciasse futuras nuptias ut crederet. Veh interiectio est his rebus quas exectamur.

f Vsq; añ hac. Duas ꝓpositiones ꝓposuit vt dicit sed vna ab vsu vt ad uerbiū nō ita prepositio vt si nulla ꝓpositio ꝓponi adiūgi sepatim pōt. sed vsq; eiusmodi vt sine aliq; prepositōe raro

g Lassus (inueniaſ. cura. Ex ꝑterita spe.

h Cofectus. Tūc est sicut vulneratus est pcussus vt sanari nō possit.

i Qm̄ nō possit id fieri Cōsolatio ad id qđ fieri nō pōt suadēs id vt velis qđ possis puerbiale.

k Nihil volo aliud nisi phi. Magis gemitu amatorio q; vt rnderet Byrrie dicit q̄si magis phi. velit q; vitā & lucē. Nō eni dixit nullā. sed nihil quod infinitum est.

l Tu si hic sis. Hoc gestu scænico melius cōmendaſ. nā hęc magis spectatoribus q; lectoribus scripta sūt. hic ergo seipsum oīdēs dicit & hic ꝓnomen est.

m Age age vt (philū. iubet. Aduersus hūc nō habuit quod loqueret & promissio reprobāntis ea que sentit.

n Sed ꝑricula est hic incipiua ꝑ atq; eccū pam

o Ipm hūc. Bene quasi auctoritē & principē. referē etiā ad dignitatem

p Orabo. Oramus q̄ bona sūt. Supplicamus in aduersis malis vel la

q Amorē (chrimis. huic. Nō studiū aut vo

r Narrabo. (luptatē. nō petā totū magnifice.

s Saltē. Despans rebꝰ solā petēs salutē hoc vti

t Protrahat. (mur. Alii ꝓdat q; in hac pte idē significat hoc est ꝓferat prolatet differat.

v Interea fiet aliqd spe Tale est quale est illud. interea aliqd accidet boni. Sed illū dixisse porta ꝑ seruū ostendit dūmodo id aliquid nihil est.

x Adeon ad eū. Dicimus et adeo eū sed Do. dicit adeo ad eum dici magis cōsutudie q; rōe cum alterū ad abūdet.

y . Quidni? Et quid si in vtroq; idē sensus est sed superior per yroniā inferior per simpliciē explanationē soluitur.

z Nihil impetres per

de futuro malo assidue arrectus ablata

f

atq; in timore vsq; ante hac attētus fuit: ita postq; adem

.f.animus fatigatus cruciatus .a.certus aerumnis ꝑ stu .a.p̄cedē

g sollicitudine h pdidit obtecta spe pollicis

ta ē spes/lassus/cura cōfectus stupet. By. Quæso ædepol

puerbiale est

i

Carine: qm̄ non potest id fieri/quod vis: id velis quod

q.d. ne vtram quidem

k

possis. CA. Nihil volo aliud/nisi philomenam. By. Ah

melius .f.laborare .f.ex corde

vt

q̄nto satius est te id dare opam: q istū amorē ex aio amo

immoderatus amor in flumentur

meassum

ueas tuo: q̄ id log'/ q magis libido frustra incendaſ tua:

sant sanius infirmis male hūbus

CA. Facile oēs (cū valemus) recta cōsilia ęgrotis dam⁹.

l.si agerem gręo meo .l.perge hoc tuū repcbantis

l m .f.ruo arbitrio n

Tu si hic sis/aliter sentias. By. Age age/vt iubet. CA. ſz

oīs vias deliberatū ē ebā mentē

ꝛrones tentare

Pāphilū video. cīa expiri certū est priusq; pereā. By. qđ

q.d. qđ nam vtu immoremur hic .l.ergo philo

vanis ebis ego ꝓsumimus pam. p q

hic agit. CA. Ipm hūc orabo/huic supplicabo/amorem

r s

huic narrabo meū. Credo impetrabo: vt aliq̄t saltē nuptijs

.l.tyrannido illis debus sq̄ō ea votis facta in

t v

prodat dies. Interea fiet aliqd spero. By. Id aliqd nihil ē.

.l.debeo ne adire

x y z

CA. Byrria/qd tibi videt: adeō ad cū. By. qdni: si nihil

q̄rentes reputet .l.adulterium phi

impetres vt te arbitretur sibi paratū mechū si illā duxerit.

facesse .l.malā fortunā vt dici solet ad scelerate

discede pandulū aut suspendiū .l.turpi optimone rua

CA. Abi hinc in malā rē cū suspitōe istac scelus. PAM.

.l.ex mihi

a b c aliqđ spes

Carinū video. salue. CA. O salue pāphile: ad te veio. spē

meolumi opem ad sanandā dementiā qi ipe egeo qi animo

rarē d e f g

salutē/auxiliū/cōsiliū/expetens. PAM. Neq; pol cōsilij

.l.facultatem .f.ferendi qi facultatē .f.q̄ō te impellit ad petenda

eporunitatē miser sum b

locū habeo neq; auxilij copiā. Sed istuc qdnā est: CA.

phlo. accipio .l.si eam ducis

i h l

Hodie vxorē ducis: PAM. aiūt. CA. Pāphile si id facis

nouissime q̄si ipsum amoris veloce cur postremū te vidco

tam sum'morituro

hodie postremū me vides. PAM. Quid ita. CA. Hei mi

timeo Pam.

o

hi vereor dicere: huic dic q̄so byrria. By. Ego dicā. PAM

phlo. ubi valde carinus

m ꝓmissam carinus

qđ ē: By. Spōsam hic tuā amat. PAm. Ne iste haud me

.l.ē lęga rīde aliqđ .f.q̄i amare phi.

fuia mea o

cū sentit: ehodū. dic mihi: nun qdnā amplius tibi cū illa

intercessit tolerans vt aliqđ tibi fuisset

o p causa recusandę q

fuit carine: CA. Ah pāphile: nihil. Pam. q̄ vellē. CA. nō

ironiam dicitur.

a Carinū video. Non iperite pāphilū priorē loqui fecit vt fiduciā det Carino loq̄ndi. et pāphilus prior icipit vt ad cōfessionē Carini minus clausa ꝑ pudore sit via.

b O Optātis hic est.

c Spem. Quo recreemeis curis.

d Salutē. Si nō ducas eā cuiꝰ amore depereo.

e Auxiliū. Vt saltē proroges nuptias tempus in aliquot dies.

f Cōsiliū. Quia amās sum. ideo amens & nō mei compos. Elegāter consiliū nouissimū posuit eo q̄ demens et improbum est quod petit quod si nō possit concedi. vel cōsiliū expetat ad sanādā dementiā. Itē in petitiōibus fieri solet bene. cū petens vtil partibus deliberatiuis.

g Neq; pol consilij. Apud amantē neq; cōsilii facultas neq; auxilii est. ideo in his duobꝰ ostendit sese amatorē.

h Sed istuc quidnā est Hoc si nō adderet locus cōfitendi amoris Carini nullus fuisset.

i Hodie vxorē ducis. Vide mirā interrogationem ante cōfessionem.

k Aiūt. De re dicimꝰ quē volumꝰ esse falsam

l Si id facis hodie. p. m. v. Nihil priusq; se moriturū dixit pudēda dicturus. vñ datū est vt ille instantius q̄reret causam. plus etiā dixit postremū me vides q̄si dixisset morior Sponsam hic tuā amat. Nulla cūctatiōe sed facete seruili sermōe patissimenarrat

m Spōsam amat. Calide sponsam. hoc est neq; adhuc vxor tua est neq; aliqd amisit. quia amat tantum.

n Ehodū. Particula mouēs attentionē. qa se conuertit ad Carinum.

o Num quidnam a. Hoc interrogat recusandę causa

p Ah pamphile. Artificiose personā expressit nuptias recusantem.

q Per amicicia. Deest per beniuolentiā inter me & te mutuam.

r Et amorē. ſ. meū in eā philomenā quo ita crucior vt mei ſit miſerendum.

s Pricipio. Addidit ſuffeciſſet dixiſſe ne ducas.

t Dabo equidē operā Plus ille promiſit q̄ ille poſcit. & cū pnūciatiōe legendū eſt. Plus enī eſt dabo equidē operā: q̄ ſi dixiſſet non ducā.

y Cordi. Pamphilus interrumpens verbū ſibi nō placens repetit inquiens cordi.

x Saltem aliquot dies proſer. Primo que mas iora ſūt petit poſtremo quæ ex his videtur minima & hoc arte.,

y Audi nunc tā. Correptio ipatietis qui non ſinat audire de exilio.

z Ego Carine. Sentētiæ quæ ex pronomini bus incipiūt ſeria ſemp atq; verā promittunt.

a Ego carine neutiq̄ officium. Senſus hic eſt non puto inquit hoiem liberum qui cum nihil præſtet: deberi gratiā ſibi poſcat. ergo cū tibi nihil preſtem nolo mihi gratias agas. nō enī tui cauſa fugio, q̄ priuſq̄ me peteres magis nolebā ducere quā tu cupis.

b Mereatur. Mereri eſt aliquid mercedis pro labore ſumere.

c Nuptias effugere ego iſtas malo. Interpoſita diſtinctōe vultuoſe hoc dicit. hoc eſt cum geſtu.

d Facite. Fit quod verum eſt fingitur falſum inuenitur ne temere fiat Inuenite ergo agite dicite poſt cogitationem effi cite, ideſt in effectū perducite. Saluſtius. nā & priuſq̄ nuptias conſulto et vbi conſulueris natura opus facto eſt. & mire p illa quattuor verba expreſſit Pamphili animū nuptias recuſantis: cui quicquid dixerit parum eſt.

e Quid deur tibi. Qui Donatus quemadmodum ponit.

f Sat. Antiqui poſuerunt ſufficit.

In hac. 6. ſcena cōtinet cōſiliū p ſonarū, ad quas maxie ptinet argumētū. Et hic eſt locus in quo (vt fieri ſolet) fortuna mixta rebus diſpoſitis magnas

DAVVS CARINVS PAMPHILVS

O li boni, boni q̄d porto. ſed vbi inueniam Pāphilum: vt metum in quo nunc eſt/adimā/atq; ex turbas dat. In cui⁹ principio dauus comperta nuptiarū falſitate inſolētiꝰ exultet q̄rēs pāphilū a Dii boni. bōi. Expreximo repetiuit bis. Sed tamen alterum in nominatiuo plurali/alte

rū in genitiuo singulari dictum est.

b Porto. Nō solū corpore sed etiā animo portamus. tā bona q̄z mala.

c Vt metū in quo nūc est adimā. Ordine locutus est prius metū adimere sic demū gaudio pfundere. hic ordo etiā in laude seruatur.

d Quē ego credo. Dauus querēs pāphilū ne q̄z videēs pgit in sermōe ncepto ad spectatores.

e Audin tu illū. Carinus alloquens secreto pāphilū sic ingt an audiret illū Dauuū. quō de nuptiis loquat tanq̄z rescīuerit. & ita daui sermo Carini sermone interruptus est.

f Oppido. Oppidū dr̄ q̄si opponēs se bello

g Sed vbi querā. Nūc in oēs se versat ptes quērens quo dirigat cursū.

h Cessas loqui. Hoc dicit pāphilo carinus timens ne abeat dauus.

i Abeo. Videt q̄si exitisse. deinde q̄si elegisse quo pgat. Etiā legit habeo iueni. et abeo vti merito illi dicat resiste.

k Quis est hō q me v. Dau⁹ in oēs ptes se vertēs hoc dicit. deinde aduertēs pamphilū dicit.

l O pāphile te. Videt antеq̄z cōpleat oronē.

m Euge Euge mō interiectio est letitiā mouēs. q. d. exulta interdū applaudētis est & adulātis. interdū etiā irridētis seu exprobrātis: & pcipue qñ geminatur.

n Dauе perii. Propriū est dolentis pfestinare adindicāda q̄ dolēt. Dauе. habet nonnullū affectū q̄ addidit daue.

o Quin. Modo p imo alius cur non.

p Mea qdē hercle in dubio est vita. Certa sententia est videt carin⁹. pl⁹ eni pāphilus dixit. nā q viuit nō potuit interisse. Is aūt q viuit vitā potest in dubio habere. iō & iurauit hercle & affirmans iusiurādū certe. addidit bene certe quasi illud interii falsum sit. ita pāphilus plus fecit periturum se esse dicendo q̄z carinus interiisse.

q Obtundis. Obtundere est trāslatio a fabris qui fæpe repetunt tūdendo aliquid malleo. & idē obtundunt & æbetant. igitur obtundis. quasi dicat caput mihi frangis & aures hebetas tua crebra repetitione.

r Atq̄z istuc. i. n. p. est Hoc idem dixerat cum exclamatione ne. quod quasi vanum contēnit.

s Me vide. Vt in glo. interlineali. vel idest me habes vel an Igius sim. et vultus meus. idest specie aliquā gestire videaē

t Obsecro te q̄z primū Cū precibus et tempus admiscuit.

v Libera. Bene perfecta emi securitas liberatio nuncupatur.

x Hem. Hec particula hic demonstrātis factū est quasi ecce libero te.

y Vxorē tibi non dat Bene et ororie in summa cœpit cuius partes multis dicentur.

z Iam. Bene. quod si non dixisset intelligeret pāphilus postea Chremetem filiam suam daturum. sed addito iā plena securitas est. iam enī renunciatio perpetuitatis est. q. d. neq̄z iam dat nec postea daturus est.

a Scio. Preparatio est auditoris ad eam narrationem que ostendit argumenta falsarum nuptiarum.

b Præhēdit. Pro prendit. addita aspiratiō geminat sillabam.

c Ait. Proprie & bene quia contēnenda dicūt.

d Tibi vxorē dare se hodie cōiecturam facit ex malis que precesserunt. & hic dicit cur primo crediderit veras dicturus deide cur falsas.

e Item alia multa &c. bene distulit narrationē ne audiret carin⁹ et byrria dolos struere aduersus vigilantissimū senē. & hæc comoda narratio necessariis tantū minas autem senis preter misit ne corrūperet bona quę nunciabat pāphilum & carinum de spe deiciat.

f Properans. Percurro dixit vt continuationem cursus ostenderet.

g Vbi te nō iuenio ibi. A ſimo ad ifimū diuisiones. q⁹ dicit a & facta cōtinentur. sub quorū genere sunt species nō dictorū nō factorum cum consideratione rerum personarumq̄z.

h Forte huius video byrriam. Et recta dixerat enim byrria prius apud forum modo e duo audiui.

i Rogo negat. Mira breuitas & imitanda.

k Paululū obsonii &c. Mire et moraliter ex his enim que facta non sunt dicit q̄ fecisse deberet obsonium quod græce obsonion dicit quicquid in comedēdo addit, vino et pani a

quo obſono as are neu trum. & obſonor aris deponens.

k Quroſum nam. nã ſillabica adiectio eſt ad ſignificationẽ nihil effi

l Egomet cõti (cienſ. nuo. Bene continuo vt ſi ab vtroq; hoc fieret vera erat ſuſpicio.

m Chremetẽ. Vel chremẽ dicimuſ indifferẽter

n Iam id gaudeo. cõſentiẽtem filium excitat ad gaudiũ leticia ſua.

o Maneo. vt temporis fiat dilatio.

p Interea q̃ loci q̃ tẽporis habet ſignificatiã

q Matronã quidem dicũt eã eſſe que peperit cp mater ſit. quidã autẽ locupletiorẽ ſeminã matronã appellant. Feſtus matronas appellat qb⁹ ſtolas habendi ius erat.

r Signũ p argumẽto.

s Nõ videnẽ hec conuenire. A ſequentibus argumentum.

t Non to ppinor. Ille opinionem accõmodat tantũ hic multum attribuit cõiecturis. & quoniam argumenta ſunt & coniecturæ opinionem dixit. nam contra opinionem certa res eſt. que autẽ opinamur putamus que putamus incerta ſunt.

v Chremi. Quia chremes chremetis & chremi facit genitiuum.

x Piſciculos minutos Sufficeret diminutie piſciculoſ dixiſſe quod ſic minutos dixit.

y Emptos obulo. Precũ addit obulo q̃d eſt vltima numorũ ſignificatio. & bñ. Sunt eni genera piſciũ minutorũ q̃ magno veniant precio. Hic ergo etiã de precio viliſſimos piſces ſignificauit. & cp dixit ſic minutos nõ omnibus.

z In cenã. Dixit vt obſonationis oñderet cauſam quã ſuꝑ generaliter ſignificauit. dicendo paululũ obſonii hic ſpecialiter dixit.

a Seni. Cui⁹ eſt maior cura domi.

b Ridiculũ ca. Pro toto hoie ponit nemo eni ore cõtẽpto ex aliis mẽbris hoiem velit ſignificare. & eſt ſynodochen tropus quaſi.

c Neceſſe ſit oñdit vi ciosu hoc eſſe i q̃ altero ſublato nõ neceſſario altero relinquit. Et his dictis dauus artificioſe laborat vt ſi fieri poſſit carin⁹ ꝓpriis laboribꝰ ꝓmereat vxorẽ. & eũ ad hoc plurimũ excitat. vt etiã adiuuet negociũ pamphili p hoc dũ ille ſibi ꝓ

d Ambis ma (uidet. gnatũ rerũ deſideriũ & appetitus ambitio dicit

e Vale. Confirmata rea factis & a perſonis deliberatiua naſcitur.

In hac .8i scena cõtinẽ deliberatõ daui et pãphili. et quod pamphilus dixit.

a Quid igit stomacho se dixit.q.d.esto illud falsas esse nuptias.qd igit:

b Succẽseat.Succendi est subito et latẽter ira incẽdi et nõ se talẽ oñdere

c Neq; id iniuria. Neq; adeo iniustus sibi vi debitur vt se iniustitiæ ipse condemnet.

d Perspexerit. Perspicere est ad plenum & p fecte aliquid videre.

e Quid vis patiar.quid uis ideſt quodlibet dũ culpa in me non transferatur et turbas patris non audiam . vel vt alii volunt.quid.i.quã rem vis.ſ.vt patiar.

f Pater est pamphile. Hoc vultuose pronunciandum est & mire pater.dixit vt ipsius nomie haberet auctoritatẽ: & veluti dormitantẽ et oblitum potestatis paterne his rebus excitat.

g Verba dare vbi alii habent resistere.ideſt cõtradicere.

h Sola est mulier. Sine defensoribus ꝓpriis sine auxilio & per hoc deserta. & mulier dixit cui parua ineſt defendẽdi vis.

i Dictum aut factũ. Prouerbiũ celeritatis est quod ſepe in ore ꝓpli ẽ.

k Inuenerit. Coniũctiuus p indicatiuo ponit.

l Efficiat. Pãphilus admiratẽ et stupet hoc dicit

m Et cito. Tempus celeritatis illi admiranti etiã affert & priora per hoc confirmat.

n Dicte ducturũ. Pronuncia .dic quaſi rem facilem & nullius preciĩ dicit. Dic te ducturum. hoc est quod ab initio negotiabatur.

o Cur non interrogat ſed facilitatem rei oñdit.

p Nunquam faciam. Nũq; plus habet negationis q̃ non.

q Vt ab illa excludat. hac conclu. Mire hanc cum pronomine ſignificat dicẽs ab illa. illic nec ſexum ſeruauit ne vxor eſſe videatur.& ex ferarum translatione concludar dixit.

PAMPHILVS. DAVVS.

o .i.ad q̃rit ad cogitet cur ſimulat illas nuptias

Vid igit ſibi vult pater. cur ſimulat. DA, Ego

ꝓpter id irascat chre.

b

dicã tibi.ſi id ſuccenſeat/ nũc ga nõ dat tibi vxorẽ Chre

tpe .i.inducer ſe vbi inuitã inuiſiſſe c .i.non immento

mes/ipsus ſibi eſſe iniurius videat neq; id iiuria.priuſq;

.i.q̃liter .i.dispositus ad nuptias d .i.ad plenũ ꝓ ꝓcere neuent

tuũ vt ſeſe habeat aĩm ad nuptias ꝓſpexerit.ſed ſi tu ne

uoluerio tũc deinde .i.cõferet traducet .i.turbatões ripe

garis ducere: ibi culpã in te trãſferet oẽm. tũ illæ turbe ſi

hoc eſt pater me q̃ nõ habens auctoritatem

e vxorem ducere f

ent. Pã. Quid vis patiar. DA. pr̃ eſt pãphile / difficile eſt

.i.tũ vbis recipere deinde .i.deſerto ſine auxilio ſtarum inuenies

g glr. h i cito i

ei verba dare: tũ hæc ſola ẽ mr̃. dam̃/ aut/ fam̃. iuenerit

occasionẽ .i.expugnat eã .i.ex cultare cuctos

ꝓpter q̃ l hs

alicq; cãm: cq;obrẽ ejiciat oppido. Pã. Ejiciat. DA. Et cito

vic n phi.

Pã. Cedo igit qd faciã daue. DA. dicte ducturꝫ. PAM.

roler cur ita ingenuus vrꝫ dicere debeã o dices p

Hẽ. DA. qd ẽ: Pã. ego ne dicã. DA. cur nõ: Pã. nunq;

dicam .i.noli negare .i.conſulere

faciã. DA. ne nega. Pã. Suadere noli hoc. DA. ex ea re

q glr. .i.illic vbi philo. ait claudar

qd fiat vide. Pam. vt ab illa excludar: hac cõdudar. Da.

certe r puto

nõ ita ẽ: nẽpe hoc ſic eẽ opior dicturꝫ prem: ducas volo

dices o ꝓpter rirabit

vxorẽ hodie. tu (ducã) inges cedo: qd obiurgabit tecũ.

i.nũc fuaco reſtituco

hic reddes oĩa (q̃ nũ ſũt certa ei cõſilia) ĩcerta vt ſiẽt: ſi

.i.ſine ducenda non qui non conſentiat

philomena .i.q̃

ne oi pic'o. nã hoc haud dubiũ est gn chremes tibi non

ꝓpter eã cãm

v .i.diminues vel mutabis f

det gnatã: nec tu ea cã minueris: hæc q̃ facis: ne is mutet

cũ ea ſa f

ſuã ſniam pri die velle te vt cũ velit iure tibi irasci neq̃at,

.i.ſtidio repellã .i.vtro his mouẽ ꝑdito

z times a

nã qd tu ſpas ꝓpulsabo facile: vxorẽ his moribꝰ dabit ne

pater pauperẽ .i.a te

mo iucniet inopẽ potius q̃ te te corrũpi ſinat. Sz ſi te eq̃

audiet vel in parendis .i.facies alium .i.ſecurus ſine cura et

intelliget nuptus modũ ſollicitudine nuptiarũ

.i.accidet .i.eſſe furentẽ

b c

rea aliqd acciderit boni. Pã. Itan credis. Da. Haud du

diligenter animaduerte .i.non eo ſecurus

b immittus e

biũ id quidẽ ẽ. Pã. Vide q̃ me inducas. Da. gn tace: Pã.

ſ.ergo me ducere Glr. .i.auendũ ẽ vt cautõe op

f ferum eſt g

dicã: puerꝫ ãt ne reciſcat mihi eẽ ex illa/ cautũ ẽ: nã polli

recepturꝫ educaturum .i.ſecum temerarium vt ſumꝫ penitere

cit ſũ ſuſceptur̃. Da. o facinus audax. Pam. banc fidem

dereliquerũ

ſibi me obſecrauit (q̃ ſciret ſe nõ deſerturũ) vt darẽ. DA.

.i.ego dabit vt nõ reciſcat ꝓpe eſt .i.quide ſpice

h

curabit. Sed pater adeſt caue: te triſtem eſſe ſentiat.

r Sic opinor. Cõiectura atq; diuinatio an hac vel illud venturum ſit.

s Credo. Singulariter tantũ cetera pluraliter.

t Hic reddes omnia. Hic aduerbium loci nõ est ſed temporis.

v Nec tu ea cauſa.quia ꝓmiſiſti te eſſe ducturũ

x Nec is m. Hoc est quod ſupra id mutauit quoniam me immutatum videt. Mutem ſuã ſententiam ad cõſilium reddit & cõfingit euẽtũ.

y Iraſci nequeat. Eſt enim ſecurus q̃ chremes non ſit daturus filiam ſuam. paruifacit ſtram patris vt neget vxorem ducere.vtpote fretus neminem ſibi alium commiſſurũ coniugem.

z Nam quod tu ſperas: Sunt qui ſperas protimeas habeant.

a Propulſabo. Hoc est cauſam inanem eſſe monſtrabo. & elegãter,p id quod est repellã

b Acciderit &c. Pro bono et adhuc et apud veteres frequentatiũ.

c Haud dubiũ id quidem. Plus intulit q̃ interrogatus ſit.

d Vide quo me in. In eadem tranſlatione permanſit ferarum.ſ. quia ſuperiꝰ dixit. hac cõcludar bona œconomia vt mox iuſte ſuccenſeat pamphilus dauo.

e Quin tace. Non tacere ſecurum eſſe dicitur. & ideo ille vt conſentire dicenti tacens videretur ait (dicam) vt ſcias illũ non ſilentium ſed ſecuritatem imperaſſe.

f Puerum autem ne reciſcat videtur hoc illi contrarium eſſe quod dixit quicquid peperiſſet decreuerũt tollere ſic. ergo ſoluitur quod ibi ſeruus cum ſtomacho dixit. Hic tamen Pamphilum verecunde locutum accepimus.

g Pollicitus ſum. Promiſſio & ſollicitatio eãdem vim habẽt.ſed pollicitatio eſt maioris aſſeuerationis.

h Curabitur. Non curabo ſed impſonaliter cum difficultate quod quaſi arduum et graue oſtendit.

In hac. 9. scena nõdũ iniecit erroris fabulæ & periculũ comicũ facit etiã executionem consiliorum.

a Reuiso quid agant. Auribus opus est & tamen reuiso dicit.

b Quid cõsilij. captẽt. Prudẽtia & sagacitate: & quod supra dixit nõ potuit idẽ repetere ob seruos filiũ quid agat cũ illo: qd cõsilii capter. qd eni prudenter dictũ fuerit non piget repetere.

c Hic nũc. Nõ dixit senex aut pater. sed hic cũ odio. qm̃ anio aduerso

SYMO DAVVS PAMPHILVS
a.rideo ad a videndũ — a.dicant loquant — b — quod consiliũ meant

Reuiso quid agãt: aut qd captent cõsilij. DA
c — nunc rõne
hic nũc nõ dubitat: qn te ducturꝰ neges. venit medita
a.ex alij — deserto soluario — credit — excogitasse — rõne — surget
d vtã medũ — e dissiper
tus: alicũde ex solo loco rõnem spat inuenisse se: q̃ diffe
pisde ea ppter labora — a.pparatus ad videndũ — non — apud me eẽ
f g
rat te. Proin tu fac apud te sies. PAM. mõ vt possim da
dico
ue. DA. Crede inꝯꝫ hoc mihi pãphile: nũcꝫ hodie tecũ
alricaturũ — surgit. — philomenam
b
cõmutaturũ pr̃em vnũ esse verbũ: si te dices ducere:

d Oronis. Vt (loqr̃. habẽt aliq. et hoc dixit. q̃d quasi ad plenũ cogitari potuisset. Nota hic dauus inducit terrorẽ. nã tror obiurgaturi patris hortatio est admittẽdũ pãphilo q̃d iubeẽ.

e Differat quasi in diuersum ferat.

f Proin tu fac. idest ne amore a cõsilio suo alienetur pamphilus.

g Mõ vt. Mõ p nõ vẽ cape vt p qualiter.

h Cõmutaturũ. Commutare est p eis dictis mala igerere. hoc est ira cũdia in mala cõpelli.

In hac.io scena Vide q̄ mire cum oēs res cōsulto cōsilio si mul agerevideāt.tū oēs rerū exitus inopinato lu dificanē. Ad hoc venit Byrria vt in merore cō sulet Carinū.In hac scæ na q̄tuor psonę sine re plicatōe itellect⁹ loquūē

a Herus me relictis re bus.Imponunē manus rebus cū pficiē id q̄d ceṗ pit.Relinquunē vero res cū impfecte dimittunē.

b Obseruare.Obser uatio duplex est vel ca ptiōis vel obsequii. Ca ptiōis cū damus operā vt aliquē deprehēdam⁹ in aliquo negocio.Obse quii cū videlicet accuras te aia duertim⁹ et intētos tenemus oculos in eum cui plene obseq cupim⁹

c Hoc agā.In gestu est est figura corporis ob seruantis quid agat.

d Quasi de improuiso respice ad eū. interest ei⁹ q repēte aspexerit. nā vi debit nihil dolose locu tur⁹ vt respexit ad vrbē quasi dixit de improui so respice ad eū. s. ne me ditata intelligat habuis se consilia.

e Volo.Volo & nolo minus imperiose & su perbe dictiones sunt.

f Neq; istic a.Ibi pro nunciane aduerbia loci p rebus & negotiis qui in locis fiūt.preter vsq; quod ppriē

g In me mora.Recusantis est magis q̄ vo(tatē suā seruat,

BYRRIA. DAVVS. SYMO. PAMPHILVS

.i.dño carus⁹ postpositus .i.negocius
posthabitus

1 Herus me relictis rebus oībus: iussit pāphilū
.i.aiaduertere s.in vic cōsuetudie
b o.ris mēteq; custodire
hodie obseruare: vt q̄d faceret de nuptijs sci
.i.posit. q.d.cū veniente oculos iusso obtuo Pam. ente pitē seu coram
rē.Id ꝓpterea nūc hūc veniēte seq̄r. ipm adeo p̄sto video
qō iussus sum .i.dauū t .i.aduenire volentis
c .i.factā pāphilū vt ꝓpe esse
cū dauo hoc agā.Sy.vtrūq; adesse video. DA.Hem ser
custodi te ipm d .i.ꝑter spē inopinate
ua.Sy.Pāphile.DA. q̄ de improuiso respice ad eū.Pā.
rūsio pamphili recte rūdisti s.suus apud forum
Hem pī.DA.probe.Sy. hodie vxorē ducas vt dixi volo
Pam. f emen
BYR.Nūc nā timeo parti.q̄d hic rndeat. PAM. neq;
.i.in hoc negocio in alijs .i.in alīq̄ loco g h
istic/neq; alibi tibi vsq; erit in me mora. ByR.Hē. DA.
obnoxie i .i.tibi honestū est h
obmutuit. By.q̄d dixit. Sym, facis vt te decet: cū istuc q̄d
.i.uste volo p imperē benuolentia verax vendicus
.i.obtineo
postulo / impetro cum gra. DA.sum verus: By. herus
.i.q̄tū possū intelli .i.a memorio vade in domū .i.his patus cū
gere verbis audacis ꝫl ac nuptijs opus sit
(q̄tū audio) ab vxore excidit. Sy. I nūc intro: ne i mora
.i.his s.intro in aliqua re
cū opus sit sies. PAM. eo. By. nisi ne in re eē cuiq; hoīm
venustē puerbū vī .i.cōtent
ꝑstantiā inia est veꝛ
fidē: verꝛ illud verbū est: vulgo q̄d dici solet. Oēs sibi eē
peligere n phylo. hōesta pulcritudie
melius malle: q̄ alteri. Ego illā vidi virginē forma bona
vidisse sum memor .i.q̄ re .i.q̄s pamphilus phylo .i.p noctem
e .i.minus iniquus
memini videre q̄ q̄or sū pāphilo: si se illā in somnis q̄s
carinum .i.referam illi
illū āplecti maluit. renūciabo: vt p hō malo mihi det malū

lentis cōsensio ea segnis & repida si bene con sideres.

h Hē. Perculsus hoc dī cto byrria iterfectōe ma gis q̄s verbo exclamauit

i Quid dixit. Nota Byr rie personam quartam sed non ad mixtam.

k Cū istuc quod po stulo. Nimis obsequēter locus est pater & postu lo pro iubeo et impetro p extorqueo postulo iu ste volo. petim⁹ eni que precario. Poscimus im perioſe postulam⁹ iure.

l Ab vxore excidit. Ex cidere spe dicunē que le uati aio a summo ad ia feriora labuntur.

m Nulla ne in re esse cuiq; hoim fidē. Nō in nullis terris sed ne in ter ris neq; in psonavt Vir. Nusq; tuta fides.

n Ego illā vidi virgi nem forma bona. Recte bona. ne illa forma lasci uiæ potius irritamentū esset q̄s castimonie orna mentū. vbi poeta corri git per Byrrie personā quod a pamphilo dictū fuerat. aliquid alūt mō stri cū dicat se eā vidisse bona forma.

o Memini videri. Po test etiā sic intelligi nunc adhuc eam mihi videre videor. velut dictū est presens ponit pro prete rito Etiam quia memi ni preteriti vox est cui preteritū infinitiui non sepe inuenitur iunctū fortassis ea cā videre dicere maluit q̄s vidisse. c v

In hac. II. scena dolos cõtinet vtri usq; persone daui & symonis quib⁹ vtraq; capit. et capit̃ miro modo Dauus ita videt̃ loqui vt nullus spectator audiat, sed hoc ait vt velit audiri a sene.

a Gratia. Gratia vetes pro causa ponebãt.

b Quid dauus narrat Videt̃ ibi blandius loqutus esse.

c Eque quicq̃ nunc quidẽ.q.d.narro nũc te alloquens plus q̃ narrabã cũ tu interrogasti que respõsio equiualet nihil

d Nihil ne hem.Hem interiectio irati aduersus eum qui per se negat ali quid dixisse simul quid sic atque quicq̃ nũc quidẽ senex explicãdũ dat.

e Nihil prorsus.Dicit̃ in quo nulla est ambiguitas. & est confirmatio negãtis. Atqui expectabã quidã. Expectamus tã bona q̃ mala. speremus bona.

f Preter spem. Preter pro contra vt preter ętatem tuam.

g Hoc male habet. Aloquit̃ spectatores desymone in tertia psona vt ipse non audiat.

h Virũ:Ironicos defert senem modo ioculariter dixit. vtũ ad vituperationem cũ ironia ad laudẽ modo sumitur ironia.

i Nihil facilius.f.est dicẽdũ q̃ veritas.quia ratio naturaliter ad optia deprecat. & ideo ad verũ quod & vnũ est. & dicere verũ habet se contraria translatione vt fagitare ad metã vbi difficulter meta tangẽda est: modi aũt errandi infiniti sunt.ideo errare facile.

k Molestę quippiam. Quippiã significationẽ hãbet minime rei.

l Huisce hospite.Hec omnia pro noibus bñ mollita sũt & nõ atrocia sũt si cũ suis noibus nuda ponant̃

m Hospitę non meretricis.

n Cõsuetudinẽ Nõ amorẽ dixit.ita oia extenuat vt dauus

o Aut si adeo bidui.Bene ait si quia si sibi (audiat cõsiteri. omnino negaret cur igit̃ tristis est ille diceret.

p Nostin deinde desinet.In significatione multorũ que cõpendio facimus nostin dicimus.

q Reputauit.Putare purgare est. vñ & arbores et vites putant̃

r Laudo. Senex inducitur & credit. (tare dicimus

s Dũ licitũ est ei. Et mire vtit̃ verbis senis.ne eni supra dixit dũ tempus ad eam rem tulit sibi animũ vt expleret suũ.

t Tulit. Duo significat attulit & abstulit. passus est et pertulit.

v Tũ id clam cauit. Bñ clam.quia nunc ligado apparet & pamphilũ voluntatem proposi tumq; mutasse.

x Nũc vxore opus est quasi denũciatione ędã necessitatis seni iposite.

y Appulit.Bene appulit. quia ab iactatiõe fluctuũ marini estus. has enim tempestates. habet amor quas omẽs deseruit relicta amica et ad lit⁹.hoc est ad vxorẽ quasi mrimonio q̃etior potiri potuit applicuit.

z Sub tristis visus est Mire seruatum in adolescente libero & amatore ne eẽt veripellis vultum & omnino celaret tristiciã ideo senex dixit Sub tristis visus est q̃d sub tẽperamentũ est plene pronunciationis vt cõfessionẽ eliceret. itaq; nec ad plenũ tristis fiat. quia dixit occultanda res erat ne gaudium sua erat. quia ingenium & amationis necessitas in tristiciam retraxit.

a Sed est quod succenseat tibi. Quod ille a sũo mo ad imũ opposuit hic cause deriuationem opposuit.

b Succensere potioris est. et in re graui et iusta cum ratione irasci.

c Puerile est. Apparet dauũ nũc q̃rere quid respõdeat & ad quã causam deriuet auersa suspitione tristiciæ pămphili quã aniaduerit senex.

d Nnihil est. Vtrum magis ideo suspendit senex audire desideret. an q̃ nec dũ cõmẽtus est causam cõtra repẽdẽ dã ppositiõi senis. Etvidet inuenire non posse.

e Tu q̃q; ppce nimiũ Bñ quoq;.q.d.cum ille pecet q̃ puerliter succẽseat, tu q̃q; pecças ppce nimiũ faciẽdo sumptũ.

f Perparce nimium.Vnum sufficeret nimiam vituperationem inducunt.per enim & nimium vituperatio est.

g Non laudo. Magna moderatione dixit. potius q̃ reprehendo vel vituperio.

h Cõmoui. Ideo quia argumenta dixit senis quibus pdit nõ esse veras nuptias. & hoc vt spectator nõ senex audiat.

i Quidnã hoc rei est verba sũt secũ cogitãtis senis de his q̃ nũc locut⁹ est dauus aut de aduẽtu mulierũ q̃ in scenã veniãt

k Veterator est vetus in astutia & qui vna re callidus.

l Capnt. Caput est origo & summa vniuscuiusq; rei. Vir. O lacii caput horum & causa malorum.

DAVVS. SYMO.

symo .i.also cõmentitiã gestare

Ic nũc me credit aliquam sibi fallaciam por-
r.mansisse causa dicit
tare & ea me hic restitisse gta. Sy.q̃d dauus narrat. Da.
.i.ita aliq̃d.s.vt fuus oino
Aeq̃ quicq̃ nũc quidẽ. Sy. nihil ne: Hem. Da. nihil pr-
.i.sed vt sz aliq̃d narrares .i.vera opinionẽ pñs
sus. Sy. atq; expectabam quidẽ. Da. pter spẽ cuenit huic
gepto talis nisto filiu ĩt male reuertat potens ea
symonem senem
sentio. hoc male hz vir. Sy. potis ne mihi verum dicere.
s.est q̃ dicere veꝝ Pam. inutile displicêres .nõihil siue aliq̃ntulũ
Da. nihil facilius. Sy. nũ illi moleste quippiã he sũt nup
pegrinepliciscene .i.cõuersare cm s.sunt moleste
tiæ ppter huiusce hospite cõsuetudinẽ. Da. nihil hercle:
certe .i.spacii tuoꝝ triũ dieru .i.perturbato .i.nostinus
aut si adeo bidui ẽ: aut tridui hæc sollicitudo. nostin: de
postea .i.desistet Pam. amorem retractauit rõne
inde desinet. Etei ipsus secũ eam rẽ recta reputa uit via.
.i.ei dũ gmittit per te ĩmaturo nuptio .i.amori opam dedit deũ
.i.passa est geniti
Si laudo. Da. dũ licitũ est ei/dũq; ætas tulit amauit. tũ id
.i.fecero putabit id q̃ sequit s.amare .i.honestũ ẽ viro fori
clam cauit: ne vnq; ĩfamiæ ea res sibi eẽt: vt vir. forte de
relicta amesta applicuit q̃ nõ ad plenum emisit
cet: nũc vxore opus est/aĩm advxorẽ appulit. Sy. Subtri
s.est tristis .i.nupsisse
stis visus ẽ esse aliq̃ntulũ mihi. DA. nihil ppter hãc rem
aliquid ture tra feratur .i.graue vir dedecꝰ
sed est q̃d succẽseat tibi. Sy. q̃dnã ẽ. Da. puerile ẽ. Sy. q̃d
s.ei fecisset q̃dq; renascer
Da. nihil ẽ. Sy. q̃n dic q̃d ẽ: Da. ait te nimiũ pce facere sũ
ipensus vtq; s.ait facere Pam. .i.vir cõgaute
.s.ait obsonia
ptũ. Sy. me ne. Da. te, vix (inq̃t) dragmis ẽ obsonat⁹ de
imtabo
cẽ ñ filio videt̃ vxorẽ dare, quẽ (inq̃t) vocabo ad cenam
.i.dic nitare p̃nei q̃ põe a me dici in absentia pã.q.d. .i.ejus
patissimum non dicerem in conspectu eius
meoꝝ eq̃liũ potissimũ nũc: et q̃d dicẽdũ hic siet / tu q̃q;
tenaoter ꝛ tenuiter q: ppare .i.solliciteui ir
f sũ ptũ focis g nimium h ꝓtenui eũ
pparce nimiũ: nõ laudo. Sy. tace. Da. cõmoui. Sy. Ego
mee pces sũt ñ true
istæc recte vt fiãt videro. Quidnã hoc rei est: q̃d hic vult
.i.astutia veterarus .i.si pmitta nõ cõpleuerit pam. ergo
t callidus l
veterator sibi: nã si ꝟ mali ẽ q̃q; (hẽ) illic ẽ huic rei caput

TERTIVS ACTVS

In hac.i2. scena nouo modo cessante dauo fallit Simonem per nimiam sagacitatē suam. Simul in hac scena agit poeta vt ad nuptias faciendas magis accendat Symo. et quadam industria agit vel lut casu euenīt. vt nūc suspicio senis. In multis enim occonomia comicorū poetarū sic se habet vt casu putet spectator venisse quod consilio scriptorū factum sit.

MISIS. SYMO .DAVVS. LESBI. GLIC.

a Fidelē. Potius q̄ si dū q̄d honesti⁹ dixisset.

b Ab andria est hæc ancilla .i. andrie fauet. Cum enim dicimus ab illo est hoc significam⁹ illi faueo illi accōmodo suffragium.

c Sed hic pamphilus. Semp. sed cōtrarie significationis est ita ibi. nā superius dixit fidelem haud ferme mulieri inuenias virū. sed noster pamphilus fidelis & c. Et bene hic vt ostendat de illo suis se sermonem.

d Quid dicit. Audito nomine pamphili pater intercipit loqui incipiens nec⁹ tamen alloquitur misidem sed dauū.

e Hem. Interiectio est. verba accipientis & admirantis.

f Vtinam. aut hic surdus &c. Comicæ & facere & est syle psis per genera.

g Nam. Pendet ex eo q̄ dixit firmauit fidem. ponit enim rationem huius.

h O iupiter quid &. Bene iursum pater adducitur ad desperationem Misidis verbis.

i Actum. In summa rerum desperatione ponitur actum est. quasi dicat periisti male tecum agetur. Est autem illud dictum a iure ciuili deductū in quo cauetur ne quis acta apud iudices repetat. Cicero ad petum. Actum igitur de te est nisi. quides sic ipse in phormione. Actum eni aiunt ne agas.

k Quid hoc. Senex se cum loquitur.

l Adeon est demens. Demens est qui amore captus est. sequitur enī quo ducit voluptas nō quidē sui corpis cōpos.

m Ex peregrina per aposiopesim acta cogitanti. reliquum sic pronunciat quasi repertum consilio. & bene adeon quia demens est quod amat. Mulieres eni peregrine inhonestæ ac meretrices habebantur.

n Vix tandem sensi stolidus. Pulchro colore inducto poeta ostēdit nō minus falli suspiciosū q̄ qui stultus est. huic enim veritas fallacia vi dictum a iure ciuili deductū in quo cauetur ne quis acta apud iudices repetat. Cicero ad petum. Actum igitur de te est nisi. quides sic ipse in phormione. Actum eni aiunt ne agas.

k Quid hoc. Senex se cum loquitur.

l Adeon est demens. Demens est qui amore captus est. sequitur enī quo ducit voluptas nō quidē sui corpis cōpos.

m Ex peregrina per aposiopesim acta cogitanti. reliquum sic pronunciat quasi repertum consilio. & bene adeon quia demens est quod amat. Mulieres eni peregrine inhonestæ ac meretrices habebantur.

n Vix tandem sensi stolidus. Pulchro colore inducto poeta ostēdit nō minus falli suspiciosū q̄ qui stultus est. huic enim veritas fallacia vi

o Iuno lucina. Lucina ab eo q̄ in lucē ꝓducat & gemina vota sūt vt part⁹ et pariēs seruet. nā fer opē ꝓpter ptū seruа me ꝓpter pariētē dr. p Huic tā cito. Cito vt fœlicitatē part⁹ oñdat ci tā' & incredibilē. Tam cito ad reprehensionē. q Ridiculū. Adirrisionē & inspice ridiculū si sit aduerbiū an nomē vt sit vide hoiem ridiculū. Sed aduerbiū est magis videt tū nō iepte nomē neutri generis subintelligendo caput vel aliud. r Michin. Adhuc dauus non percipit. & bene quasi dicat. cum ille simulāt parere /q̄ Chremetē absterreant. GLy. iuno /lucina fer opē serua me obsecro. Si huic tā cito. ridiculū. p⁹ q̄ ante ostiū me audiuit stare /approperat. nō satcōmode dixisa sūt ꝑpibus Daue hæc tibi. DA. mihin. Sy. Nū immemor es discipli: DA. Quid narras nescio. Sy. Hicci ne/me si impatū in veris nuptijs adort⁹ esset. q̄s mihi ludos redderet. Nūc huius ꝑiculo fit: ego i portu nauigo.

.i. ꝑe s. a vanda filia .i. desiderent .i. vt sua

.i. opitulare custodi .i. ꝑ sacra rogo imdentis parcus parientes ꝑ q

.i. stantem ciulare ⁊ iuuentus auxi .i. operu tū ipsoare festinat .i. sacro ne

.i. ꝑ ego s. huic .i. nuncꝫ .i. ego r o

pāphilus q̄ hæc falla quasi fallacia sit b ne ē vē ciuis instruxe c vocas b vau⁹

impeditum .i. vere celeritatis aggressus

.i. in gicrin agit̄ laborat .i. uro res meas ago ⁊ pniciem s. eo in nupcus

locos obijcerer re roꝫrer in me

loquaf ille agat michin quasi nō intelligēs quid quid loquatur senex.

s Num immemor es discipuli? Dauus magistri nomē est. eum enim supra magistrum fecit. Tum si quis magistrū. &c. Pāphilus discipulus t Ego qd narras nescio ita rñdet dauus senitan q̄ nō itelligat ꝙd loq̄t. v Adortus esset. Adorini dicit qui ex insidiis repente inuadit dictum ab eo corpora aggredientium exurgant subito: atq; increscāt. & oia hæc ex maris trāquillitate dicta sunt methaphorico sī portunauigo.

LESBIA SIMO DAVVS

.i. huc usq̄

In hac. iz: scena specta q̄s scire expetit sit cōsuetudo medici vel medice egredientis de domo ęgri. nā venies lesbia de negotiis eius loq̄t abiit de morbo

a Adhuc veteres scribāt adhuc q̄n incerti futurarū rerū ex p̄senti⁊ bus reb⁹ firma intima⁊ bāt q̄d est genus certissime ꝓmissionis et cautе. Itē medicina aut in rōe aut in cōsuetudine aut in exemplis.

b Assolet cōsuetudis

c Oportet rationis.

d Nūc primū fac istec vt lauet. Et ego intellexi

Dhuc archilis q̄ assolent/ quæq; optet signa

a b c

.i. hermetis aut geniculus in ꝓmis .i. ba ogam

d

esse ad salutē oia. huic cesse video. nūc primū fac: istæc vt

q̄literem significat modū rei ⁊ q̄ritu rem f

lauet /post deinde q̄d iussi ei date bibere / & quantū im

valde ꝓ castore aduer bū turandi elegans pulcr. g

perauj date mox ego huc reuertar. per ecastor/ scit⁹ puer

ex ope ꝓm. saluus veu viuēs q: certe ꝓm.

b i

ē nat⁹ e pāphilo. Deos q̄so/ vt sit supstes: q̄n q̄dē ipe ē in

.i. bona natura q: .i. s. Ciceron

genio bono. Q̄n q̄ & huic veritus est optie adolescētulæ

Do. aliq̄ hñt ista alii istec. Istec s q̄ ex puer pio surdebāt siue di Cretōe nimia esset hoc dicere. Mej⁹ ista dicēdo ne pudēda noiaret. et tūc p ista q̄dā itelligūt puer perā ipite tū eo q⁹ nō cōtinuo solēt post puerperiū lauari sed

e Date bibere. Magis cōsuetudine q̄s rō (diebus omissis. ne dixit pro date ei potionē. nam duo verba vna coniuncta

nullā habent significationē siue noie aut pnoie vt si dicā det facere.

f Quātū ipaui. Impaui dixit vt auctatē et iactantiā medicoꝝ imitet dicēdo. Sīc etiam mox huc reuertar dixit. quia hoc solēt medici ꝓmittere vt frequenter.

g Scitus puer. Satis obstetrici adhuc est incertū q̄lē dicat atq; vt ita dicā a mre sanguinolētū nō pulchrū q̄d ipm nimiū videretur cito dicere sed scitū ꝓnūciat. iō subaudiē vt ope p̄ciū mag⁹ accipiat. Perecastor scitus. Dicitis est. nā ordo per

h Deos queso vt sit superstes. Supstites sūt (scitus ecastor. senes et anus. quia senes multi superstites. i. supuiuentes ętate delirāt. vnde & superstitio dicitur. i. vana religio & superstitiosi qui vana religione implicati delirant. et qui deos nimis timent. quod signum est delirantis. Superstes nunc saluus.

i Q̄n q̄dē ipe est i genio bono. Ipe trāsit a puero ad ipm pā:

facere iniuriã. Symo vt hoc quis nõ credat (q te norit)
abs te esse ortũ. DA. Quidnam id est? Sym. Nõ impa-
bat corã/qd op̃ facto esset puerperæ: sed postq̃ egressa
est illis q̃ sunt intus/clamat de via. o daue itan cõtem-
nor abs te aut ita ne tandẽ idoneus tibi videor esse: quẽ
tam apte fallere incipias dolis? saltẽ acurrate: vt metui
videar certe si rescierim. DA. Certe/hercle nũc ħ ipus
se fallit: haud ego. Sy. Edixin tibi? interminatus sũ/ne fa-
ceres Nũ verit⁹ es qd retulit? Credon tibi hoc nũc pepis-
se hãc e pãphilo? DA. Teneo qd erret: & qd agã habeo.
Sy. qd taces? DA. Quid credas q̃i nõ renũciata tibi hæc
sint sic fore? Sy. Mihin quisq̃. DA. Eho an tute itellex
ti hoc assil'arier? Sy. irrideor. DA. Renũciatũ est/nã qui
iste tec tibi incidit suspitio? Sy. Qui? qa te norã. DA. q̃i tu
dicas factũ id cõsilio meo. Sy. Certe eĩ scio. DA. nõ satis
me pnosti etiã qualis sim symo. Sy. Ego ne te? DA. Sed
si quid narrare tibi occepi/cõtinuo dari tibi verba cẽses.
Sy. Falso. DA. Itaq; hercle nihil mutire iam audeo. Sy.
Hoc scio vnũ ego neminẽ pepisse hic. DA. Intellextin
sz nihilo seci⁹ deferet mox huc puer añ ostiũ id ego nũc
posterius daui factũ consilio/aut dolis prorsus a me opi
nionẽ hanc tuã esse ego amotam volo. Sy. Vñ id scis?
DA, audiui: & credo. Sy. Mita concurrũt simul qui cõ-

k Vel hoc. Yronia est. & vel mõ nõ est cõiunctio disiũctiua. sed pro etiã posita. et bñ vel hoc exceptis illis que reprehendit supra.

l Nõ ipabat corã. Differũt corã & palã, corã ad certas psonas refert. ad oẽs palã. Nõ ipabat corã. Argumẽtũ ex eo qd non factũ est cũ fieri.

m Puerpe (oportuerit. Puerpera ois dicit q̃ peperit siue q̃ superioribꝰ diebꝰ mater est effecta.

n Sed postq̃ egressa ẽ illis. Argumẽtũ ex eo qd est factũ cũ fieri noo

o Clamat. (cõuenit. Mire q. d. maluit clamare q̃ sine labore ipare.

p O daue. Tẽo greꝫ cũ est. i. cedere et reticio: nã veteres dicebãt sine p q Ita ne. Indi (positõe. gnatio est ad existimationẽ reuocãtis eũ dicta vt facta quõ cõtẽnit qs et est qdã vrgẽs accelerãs. q. d. sine lõgiori sermõe. ita ne tãdẽ idoneꝰ

r Saltẽ. Ponit in despas Certe si resci (tõe rem. uerim et vtrũ p cũ rescieri: an qa stultũ me put Certe herculẽ. Ita (tas, dicitur vt audiat spectator non symo.

v Dixin tibi. Ad hoc retulit. Edico tibi ne tex Nũ veri. (mere facias Verẽ liber metuit seruꝰ & deest es, & est apta eclipsis irascenti.

y Quid retulit. Refert re prima lõga significat vtile. ẽ siue, pdesse. et ẽ sẽ sus sic cõtẽpsisti q̃si nõ tibi cominatꝰ sim & iõ nihil pfuit, phibere tibi ne faceres. qa nihilo minus effecisti contra istũ

z Teneo qd re. (meũ. Hoc dixit nõ vt symo sed vt spectator audiat. hoc denicp, put senex dia Quid taces: Nõ (cẽs. audiuerat eni dauũ populũ aloquentem.

b Quid credas. Repetit verbũ eius quod ait credon quare adiuuãdũ pnunciatione est.

c Mihin quisq̃. Fauet sibi senex in eo qp vult pspicatiorẽ videri valet eni tũc meo ingenio id perspicaciter excogitari.

d Quasi tu dicas. Dicas p credas, non eni dicimus nisi qd credimus. ab eo qd sequit id qd pcedit figura metalepsis a posterioribꝰ ad priora. itelligibilibꝰ dicã est locutio ab effectu. Idẽ alibi adacter dici

to. et alibi. Feneratũ istẽ bñficiũ pulchre tibi dices. idest credes.

e Ego ne te. Duobus istis pnoibus oñdit se senex scire omnia.

f Occepi. Melius dicit q̃ incepi, quia dicit tanq̃ caput rei institui.

g Falso. Põt & ironi cos falso pnunciari. põt & falso loqueris dici.

h Nihil mutire iã audio. Mutire. i. loq Persi⁹ Men mutire nephas. i. nõ licet loqui vel vt vult Dona. Mutire. i. nec dicere nec facere. vñ muitos dicim⁹. forsitan etiã dici posset nõ absurde: iã nõ audeo mutire. i. nõ mõ nõ audeo os opire. ad loquẽdũ vel inter dẽtes murmurare vel susurros effere. Mutire eni videt esse mutatũ: et eorum qui more mutorum loquuntur sed nõ audent sicut muti non possunt.

i Neminẽ peperisse hic Vbi aduerte neminẽ in femínino genere positũ & dicendo hic ostendit domum.

k Id iam ego tibi nũc renuncio. Fingit se prodere quod ipe facturus est vt nõ credat senex ab eo fieri qd predixit fore.

l Renuncio. Resillabã apud veteres interdum abundat, pnuncio quasi secretũ consilium.

m Dauí cõsilio factũ Comodius & magnæ cum inuidia dixit dauí quasi sine eo scire dixisset vt Virgi. Cũ turnus incusaretur dixit, nulla mora in turno.

n Prorsus quasi porro versus quod greci dicunt longũ vel tractũ prorsus pro qualitate positum putant ego pro eo qp est omnino. Sunt qui coniunctionẽ volunt esse.

o Opinionem tuam hãc. Hanc cũ tedio dixit

p Audiui & credo. Locus cõmunis an fama credendum sit bene subiunxit credo: nõ eni audisse credere est.

q Multa concurrunt simul. Restat enim vt multis concurrentibus signis vna conlectura conflatur. & a summo adinfimũ. & ex factis etiã ex dictis. ex rebus atq; personis sumit argumentum.

.i. hoc & sequit in principio
lectura hāc nō faciō iam primum hæc se e pamphilo grauidam dixit
.i. conceptū est illud esse falsum vt cēm erum
esse inuentum est falsum. Nūc postq̄ vidit nuptias domi apparari mīs
flarim .i. mulierē puerperiū Et. etiam
t adiuuantē vocatū inuendam
sa est ancilla illico obstetricē accersitū eam/ & puerū vt afferet simul.
non .i. perturbentur dn flarim
fiant differantur
DA. Hoc nisi sit puerū vt tu videas: nihil mouentur nuptiæ pamphi
f. deferre puerum ante ostium
lo. Sy. quid ais? cū intellexeras id cōsilij cape: cur nō dixti. DA. Quis
Socio cur pam. Glycerio dauus certe
nō dixti abstulit auulsit
igitur eū ab illa abstraxit: nisi ego? nam oēs nos quidē scimus quā
valde nimis .i. nō recusat sibi dare vxorem tandē q.d. relinq̄ mihi illā
facilē vt nō recuset vxorem
misere hāc amauit. Nūc sibi vxorem expetit. Postremo id mihi da ne
.i. cupiet glequere .i. negotiū nupturam
f. fore
gotij, tu tū ides has nuptias pge facere ita vt facis: et id spero adiutores
sed discede experē .i. parare dauus
in domum
deos. Sy. imo abi intro ibi me opire: & q̄d parato opus ē/ para, Non
glusit glecit f. Glycerio pepisse
īpulit me oīno nūc/ vt credere. atq̄ haud scio: an q̄ dixit/ sint vera oīa
non multum curo
sed quipendo. illud mihi mīro maximū ē: q̄d mihi pollicitus ē ipsus
Pamphilus aliquor fyri dor .f. dor
gnatus. Nūc chremetē conueniā orabo gnato vxorem. Sy. Impetro/
cur eligam non
in alio ego
q̄d alias malī q̄ hodie has fieri nuptias? nā gnat⁹ q̄d pollicitus ē/ haud
f. filius .i. q? non f. vt faciat .i. certe valde
.i. recusat facere
dubium est mihi: si nolit/ quin eum merito possim cogere. Atq̄ adeo
.i. tempestiue maturē in tpa opportunitate ? in in ipso articulo negocij suscepti.
.i. ecce ipm g .i. occursum
in ipso tempore eccum ipsum obuiam.

t Inuentū est falsū. Inuētum potest esse adiectiuū & sub stātiuum.
s Nuptias domi apparari. Elegāter omisit in cui⁹ domo.
t Illico. Quasi in loco loci significatio ē etiā breuitatatē notans tēporis.
v Quid ais. Cū intellexerat quasi verteret se Dauus obuiū: infestūq̄ iuenit senē. ita versu te tū vt obuiā. vt cōprehēsus da
x Quis (bat. igit eū ab illa abstraxit. Non frigide itulit dixisse se. sed cū magna asseqū ratōe. Abstraxit vt supⁿ me a Glycerio misera abstrahat et dilleret inde p vim. Quis igit eū. Hic subintelligendū est q̄s dicat dixi.
y Postremo id mihi da ne gotij. Pro dilatōe pueri p fori
z Tu tū (bus idem. abundat apud veteres. tū idē negociū su

ū. vū apud nos tādē & tū natū est. sic et idē eo rūq̄ dictum.
a Has nuptias perge facere. Vt caueatur ab appositōe pueri ante ostium.
b Quod para to opus est/ para. Differe ac la tine dixit.
c Non impu lit omnino. Oīno dicit. p hoc ostendit se quedā credidisse. i q̄busdā tū esse circumuētum. Mire autē tū ca pi inducit senē vt crederet q̄ Glycerio nō pe d At (perisse. q̄ haud scio an q̄ dixit sint vera oia. Bū oia vt appeat senē multa credere ve ra esse q̄ Dau⁹ e Mul(dixerit to maximū est. Multo etiā cōparatiu⁹ aut q̄ adiunxerunt.
f Q̄d mihi pol licit⁹ ē Pollicitatio multar⁹ rer⁹ p̄missio ē pau
g Eccū (car⁹ ipm. Mutauit dictionē vt iu beo Chremē.

In .i4. sce

na. Hec congressio duorum senū ad tale particulū redigit fabulā. vt id nō videat cōsilio sed casu postea vitari qui eū tus est Critonis presentia nam nunc etiam falsis fiunt veræ nuptiæ.

a Iubeo chremetem. Firme aliqd iubere velle est. ideo iubeo valet tm sicut volo. & deest saluere quod exprimit ab alterius psone intuentu. & metalepticos. quia qui dicit salue: iubet volumus enim animo. iubemus verbis.

b Teipsum querebā. Placabilis & lenis amicus p totā fabulā iducit Chre. vt cognitōe ad vltimū interesse possit.

c Adierūt. Nō accesserūt. qa adit⁹ arduus difficilisq; est. adierunt q̄si iportune et interpellātes adierīt. Sicut alibi. Birria qd tibi videt adeond Ex te audi (ad est. tū. ergo non rumor sed e Auscultа (veritas. paucis. Et paucis er pauca legit quasi audi aliq̄.

f Et qd ego te velim et tu qd q̄ris scies. a docilitate. g Quę incepta a puis cū grate. Mire vt oñdat nō nup cognitā amicitiā sed anticq̄

h Accreuit. Vt supac curate Ad prepone vtit familiariter adcreuit.

i Percq; vnicā gnatā tuā. Ineptū est sic adiurare aliquē p salutē filii mei vt facias id quod te rogo. sed huic etiā subiūxit qd'seqt. k Cuius tibi potestas sūma daf seruādi in tua inquit est ptāte & tuus est. Hec cōclusio obtestatio dicit. cū p eas res adiuramus aliquē de qbus agit cā.

l Nuptię vti fuerāt fiāt breuiter et latine hoc genus cōpositionis veteres non mutabant.

m Quasi te hoc orādo Hęc plena vox est et caritatis & offici q; enim amic⁹ ab amico petit iustū esse debet nec pro q; iustū supplicare optet.

o Cū dabā. Antiquit⁹ nos dicimus cū darē. Olim hic p nup ponit.

n Aliū nūc cēses esse. Nō psonæ sed rei condi tio mutata est.

p Si in rē. Res interdū

SYMO CHREMES pater

volo. f. saluere — oprantis

a b

i Vbeo chremetem. CHRE. O te ipm quærē⁹ — multum optatus — neq; multi neq; pauci

bam. SY. & ego te. CHRE. Optato aduenis. aliqt me

venerūt — vt est et uno modo

c d

adierūt: ex te auditum. qui aiebāt/ hodie filiā meā nube

rare nuptui — ob f. re — f. aiebāt d. f. nō audita — audi

ptam. — ad videndū venio — referunt — e

re Gnato tuo: id visu tu ne: an illi insaniāt. SY. Auscul

bcundo — .f. intelligere/facere vel. f. rantoge operarem

verbis f

ta paucis: & quid ego te velim: & tu quod quæris scies.

vic — .i. quid cupias vt fiat

CHRE. Auscultо: loqre quid velis. Sy. per te deos oro

instituta — tā cū adhuc qui cēm⁹

g

et nostrā amicitiam o Chreme que incepta a paruis cum

.i. cepit incrementū — .i. er — .i. solā siue sororibus

h — gnate — i — siue fratribus pht.

ætate accreuit simul: percq; vnicam gnatā tuā & gnatum

gnati — custodiēdi ne pdat

l2

meū cuius tibi potestas sūma seruādi dat vt me adiuuet

in hoc negocio — eo pacto — faciende — celebrentur

l

in hac re/atq; itq; vt nuptiæ fuerant future/fiāt. CHRE

volentes — .i. ne me obsecres p sacra rogeo

.i. tanq; m

Ah ne me obsecra: q̄i hoc te orādo a me impetrare opor

alterū mortū — puras — .i. q̄s — pō ego — filiā meā — .i. si veraq; nim

a. q̄ filio tuo — est vtile tnemi

n o p mutile q

teat. aliū esse cēses nūc me: atq; oli cū dabā: si in rē vtriq;

.i. uoco me scu — .f. nuptias — vtilearis

r fac me certe;ē

est vt fiāt/accersi iube. sed si ex ea re plus mali ē q̄; cōmo

mihi et tibi — .i. a te pero — .i. ex q̄lit — pspicio — filia mea — filiq rui

p — puidens — t

di vtriq; id te oro /in cōe vt cōsulas: q̄i illa tua sit: pāphi

q; in re est — .i. er — .i. vt ii negociū cōplentur

lię ego sim pr. SY. immo ita volo: itaq; postulo: vt fiat

.i. postulare velim — iniuriet et postulet

o v

chreme. Neq; postulē abs te. nisi ipa res mōeat. CHRE.

intelligo

r q; dici

q̄d est. Sy. Iræ sūt iter Glicerū & gnatū. CHRE. audio

abstrahi

Sy. ita magnę: vt sperē posse auelli. CHRE. Fabulæ. Sy.

puldubio — amore captorum

confirmatio est s

pfecto sic est. CHRE. Sic herde: vt dicā tibi amātiū iræ a

instaurario — ob id q; amanū est. — puertamus

a q̄ diu

moris reintegratō est. Sy. hem id te oro vt añ eamus/ dū

oportunus — .i. effrenis voluptas et lasciua — opprobriis vtro citroq;

cohibita repssa b

tps dat /dumq; eius libido occlusa est cōtumelijs/ prius

huius gli. — fallare — .i. astutis fraudibus

scelerati mores — c — ad recipiendū

q̄; harum scelera /& lachrimę confictę dolis reducant a

q; amore sauciū — vt misereat eius gli. — nos — confido

nimū egrotū ad misericordiā. vxorē demus: spero cōsue

cōuersatōe — mīmento — fīā cū libera — allegatū — postea

tudine — b — vt serua — incertum

tudine & cōiugio liberali deuictū chre: dein facile ex ill⁹

p vtilitate ponit. vt hoc est re mea. i. mihi vtile/ re tua. i. tibi vtile.

q Vtriq;. Mihi & tibi & alteri et nemini iutile

r Accerso vel accersio ab actio is est qd significat voco as. quēad modū & arcesso eius modi significatōis. Antiq enī dicebāt. arcio is: mutātes d litterā in r. In de arcesso is. nūc aūt dicim⁹ arcio is d in c mutata et inde fit accerso is vel accersio is tertie vel quarte inflectionis.

s In cōe. i. incōmodū quod fit mihi cōe tecū. & vt Do. vult cōe sæpe dicit de duob⁹ tm vt hic et Cī. ad Sulpi. Quicqd nos cōi sententia statuerimus. i. mea & tua in multis aliis locis.

t Quasi illa sit tua. p. q. e. s. Nota suauissimā varietatē. nō enī dixit q̄si illa tua sit & pāphilus meus. sed pāphilię ego sim pr. itaq; modo due ptes oronis sunt.

v Nisi ipa res moneat Bñ moneat intulit. et nō postulē. qa postulo pr⁹ ptulit hoc est iō vt sinonimorū verborū mutatio fiat nevnū bis ponat

x Iræ sunt inter gli. & gna. Hoc leto vultu. pnū ciat et hoc a possibili est loqt enī apud cū ex quo audiuerat pāphilū pro vxore hre hāc peginā.

y Audio. Ironia more fabulę: & hic paulo sapiētior iducit et min⁹ obnoxius dolis.

z Amātiū ire a. Snia in q̄ a spē recedit & in oēs aliq̄ dicit est enī sine auctate snia. Est aut sylepsis cuius mōi illud est. Xenophon delitiæ meę sunt. Sīr mandata tua meditatō mea ē. verbū enī seqt vltimū noiatiuū & cū illo cōgruit.

a Hem. Interiectio est oñdēs dolorē pfectū ex dicto chremetis q; catolicā. i. cōemptulit snīam

b Priusq; hanc. Hic inuidiosus harū dicit cū tū in vnā sic i Eunucho nō ppeti meretricū con

c Reducat (tumelias. animū. Hoc vt supā ipm aim egrotū ad d.

d Cōiugio. l. d Libera li q̄ nō p seruā fieret q̄lis forte putabat pegrina illa Glicerū. vel cōiugio liberali. i. liberā r facto.

e Neq; illum hāc perpetuo habere. Hic Amphiboliā ex industria posuit, vt vterq; poneret. dicit Dona. & p certo nisi meli⁹ illud declarē pauci capere possent. Est enī hęc dubiosa sententia. quia vel sic intelligī. neq; illū Pamphilū posse habere hanc filiā meā perpetuo. vel cōtra dici potest hāc nō posse habere illum perpetuo.

f Qui scis ergo istuc nisi periculū in ea re fecisses. Tantū est dicere nullus scit quiecūq; nisi multa pericula fuerit passus hinc est q⁹ hic periculū experientiam dicemus.

g Atq; istuc periculū i filia fieri graue est. Mirabile dictum nimis. et id quod merito in prouerbium cesserit.

h Quod dii phibeant Parenthesis per euphemismon.

i At si corrigat. Est similis per cōtraria lēmata & ipse negatiuus.

k Quot cōmoditates inde'. Alii habent vide quod ipsum satis quadrat quantū ad sententiā.

l Principio amico filiū Principio nec itulit secūdo restitueris iuuenes ergo anacoluthō duplex.

m Restitueris. ideſt reſtitues cōiunctiuū pro indicatiuo.

n Quid istic. Cōcedētis et veluti victi verbū tanq; si diceret quid? & istic abūdat. vel potius quid istic' hominem significat de loco & sententia secedere vt econtrario perstare atq; resistere dicit' qui aliquid negat. vl' est sensus. q̄d istic facis supple admirādo.

o Si induxti. i. induxisti. Legit'. Sed illud plenū est. hoc p methaplasmi syncopē diminuitur

p Qui scis eos. Eos dixit q⁹ masculinum preponderare debet fœminino.

q Ipsus mihi. dauus qui intimus. Cōmendatio testis vt in foro modo edauo audiui ergo ipsius quasi qui maxime sciat.

r Tute adeo ideſt modo. & abundat vt Vir. Tuq; adeo tantū quęq; Heus euocate huc dauū. Hic admonet alios seruos vt euocent dauū ad Symonem. Heus ad uerbiū vocantis & attentionem petentis.

t Atq; eccum video. Eccū quasi ecce eū veteres. Eccū ellū diexerī q̄d aperti⁹ significat ecce eū ecce illū et obscuri⁹ ellū.

In hac.ıʒ. scena locus est in quo iã ad discrimen mali producta Comedia in meliorẽ partẽ iam incipit inclinare.

a Ego dudũ. Semper grauis est inceptio orationis quę exordiũ sumit a pnomie. Dudũ. aduerbia tẽporis sunt aut certa, vt hodie. cras. aut incerta. vt dudũ nup itaq; incertis certũ addit tempus. vt iãdudũ iãnuper.

b Nonnihil veritus. Breuitati studuit poeta vt alibi metui a Crisilde Et cicero. Que precatus sum a diis immortalibus p esse quod est que ab his petii precatus eos.

c Propterea q amat filius. Totũ cũ extenuatione ptulit tanq; qui satisfactũ voluerit dauo ob cõprobatã fidẽ eius.

d Quid est. Mira serui simulatio cũ sepe interrogat de re quam tñ astute intellexit quasi nũ q; intellexisset.

e Scias nã ppemodũ. Iam ridicula dilatio eius rei q dudũ nota est audituro. Nã ppemodũ. i. admodũ. q̃nq; etiã significat iã hoc est ppemodũ eius actus est admodũ.

f Tandẽ cogno. O seruе nequã cũ pater simo in te dixit habere fidẽ dixisti eum te cognoscere hoc est simul & cognoscere. Cũ tñ cõtrariũ de te potius ꝓditurus es quo etiam si te culpasset pater nõ totũ confutasses. Dicis quoq; tãdẽ quasi.

g Sed ea gratia. Gratia hic pro causa posuit.

h Vah interiectio indignantis vel increpantis ac deridentis.

i Cõsiliũ callidũ. Hoc dictũ exclamatiõe tollẽ dũ est. q.d. Cõsiliũ illud est multũ callidũ & irridet dauꝰ eo pacto scẽm eum enĩ nõ latebat eiusmodi consiliũ.

k Hem nũnam perimus. Hem dissentis interiectio. Numnam vt quisnam syllabica adiectio est.

l Quidnã audio. Legitur & quidnã audiã.

m Occidi. Optime di

DAVVS SIMO CHREMES

a Dẽ ibam. Sy. Quidnã est. DA. Cur vxor nõ

.l. dudũ erat ad duci curaẽ — ad vesperã rã inclinatur res — .l. audio ne chremes s. dauum — paulo ante a

accersit. iã adueserascit. Sy. audin tu illũ? Ego dudum

.l. audiui — tumui — q — maior pe

b

nõ nihil veritus sũ daue abs te: ne faceres idez: quod vul

.l. assumus multo q — .l. ludibrio offenderes c — .l. amore ea pius est

gus seruorũ solet: dolis vt me deluderes, ꝓpterea q amat

s. vellẽ scz deludere te dolus — s. ne deoperer valde

filius. DA. Egon istuc facerẽ. Sy. credidi. idq; adeo me

suos

b

tuẽs vos cælauit: qd nunc dicã. DA. quid est? Sy. Scies.

.l. admodũ vel ferme prope — .l. credo tibi — .l. nouisti

c f

nã ꝓpemodũ habeo iam tibi fidẽ. DA. Tandem cogno

quis .l. sim — faciende — .l. cur

sti/ qui siem. Sy. non fuerãt nuptiæ futuræ. DA. Quid

s. fuerint faciende future — causa — .l. gfecte de rebus g — pertulũ facerem

non. Sy. sed ea gratia simulaui / vos vt pertentarẽ. DA.

qd ais? Sy. sic res est. DA. vide/ nunq; istuc quiui ego in

ꝓpositum h — .l. asturia i cõmentum — calliditate plenũ — postq; — dauum

telligere. Vah cõsiliũ callidũ? Sy. hoc audi vt huc te in

tempestiue — chremes — .l. occurrit pisto — nũq; k

troire iussi'/ oportune hic mihi fit obuiã. DA. hem / nũ

ꝓdiimus — chremes — paulo ante

nam perimus? Sy. narra huic/ q̃ tu dudũ narrasti mihi.

l — s. chremes — .l. obstupeo

DA. Quidnã audio? Sy. gnatã vt det/ oro vix q; id exoro

.l. peni gdurissum — indignãtis — .l. dixisti — .l. dico vel dixi

m n — s. esse

DA. occidi. Sy. Hem quid dixti. DA. optime inq; scio.

.l. non stare p chremetẽ — q minus fierent nuptie

SI. nũc per hunc nulla est mora. CHRE. domũ nũc ibo

s. obsonia — filie mee — significo

vt apparent/ dicã: atq; huic renũcio. Sy. nũc te oro daue

p

.l. facie do gfecisti

q r e f

qm̃ solus mihi effecisti has nuptias. DA. ego vero solus

ad viã rectã dirigere ꝓpius. — deinceps — labora

v f t

Sy. corrigere mihi gnatum porro enitere. DA. Faciam

gdenter — instanter — .l. cõmotus ẽ ira' sive cõturbatus i ꝓuocatus

ʒ a b

hercle sedulo. Sy. Potes nũc dũ animus irritatus ẽ, DA

s. volo. i. cõdelere — nec de hac re laborabo — .l. mitor

c d .l. die e

Quiescas. Sy. Age igit: vbi nunc est ipsus? DA. Mirũ

.l. si non est domi cum sine filium

inimicicie illi cum amasia f

ni domi est. Sy. ibo ad eũ: atq; eadẽ hæc quæ tibi dixi: di

similiter — .l. non sum — .l. que causa est — .l. cur non

g

cam itidẽ illi. DA Nullus sũ. Quid cause est: q̃n hinc in

xit vt similitudine falleret audientem.

n Hem quid dixti. Bñ dixit quia ille dixerat occidi q̃d durũ est verbũ.

o Ibo atq; huic renũcio. Varie ibo atq; renũcio.

p Nunc te oro. (cio: Daue te per quẽ stat summa negotii. & modo magis vere rogat quã tunc cũ ait. De hinc pastulo siue cum equũ est te oro daue tibi enim irascundia later cum dicit sive equum.

q Effecisti nõ. Fecisti est enim efficere perficere faciendo.

r Has. Bñ quarũ causa laboro.

s Ego vero solus. Interrũpens sermonẽ hoc dicit dauus. et hec ad increpationem dicit non ad confirmationem.

t Solus. idest cui non assentiebat pamphi.

v Porro. Futuri tpis aduerbiũ vl adhortatis

x Enitere. Labora quasi difficile sit & conatu opus.

y Facã hercule sedulo Productiões sũt comitis stili ad fucũ orois positi

z Sedulo. Quasi sine dolo.

a Potes nũc. A possibili argumentum.

b Dũ animus est iratus. Quia dixerat ire sũe inter Gli. & Pã. Irratus est. hoc verbũ ducitur a canibus qui restrictis dẽtibus hãc litterã imitanẽ

c Quiestas. Dicit ne iniuriosum videretur.

d Age. i. dic. vel est aduerbium hortandi.

e Mirũ domi est. Existimationẽ intulit incertũ: fugiẽs est compositũ quasi hoc est mirũ in domi est. caute seruus callidã interrogationẽ senis paratus excipit & memor sit'ate discordie cũ amica fingit nõ se alibi cũ eẽ suspicari q̃ domi

f Diçam itidem. Alii qui habent alii idem accipiamus vtrũq; p idẽ.

g Nullus sum &c. Plus est multum esse q̃ perisse. Nam quiperiit corpus habet reliquũ. Quinvero nõ est. ita nõ est ac si natus non sit.

h Recta via. Bene recta vel corporis impulsione lustri faciam. aut recta nō vt eā ad precatorē aut ad pamphilū.

i Perturbaui oīa &c. Subiungit ergo causas cur ꝓficiscatur in pristinū. & in hac causarum enumeratiōe mirifice exaggerauit errores suos.

k Feci hodie. Nedū fecisse hodie addidit tps vt ne dicula quedā ei⁹

.i. in ergastulū plena tamē res egra
h ꝛdifficilis
.i. nullus locus si est nulla opportunitas
q.d. ꝑces nūc apō pa. nō fūr volature

pristinū recta proficiscar via. Nihil est ꝑci loci relictum
.i. in ipera
ꝛinuria immisi

t
iam perturbaui omnia. herum fefelli. in nuptias cōieci
Pam.
h l
herilem filiū. Feci hodie, vt fierent inspirante hoc / atq;
nsciente trasferis m .i. in ea re non laborassem
inuito Pamphilo. Hem / astutias / q; si quessem / nihil
.i. ecce hic ante oculos ꝑatus sū n
euenisset mali. Sed eccū ipm video. occidi. Vtinā mihi
.i. ꝓperarem me mihi ipe mortem conciturus
esset aliquid hic: quo nunc me præcipitem darem.

sit quod fecerat mali.
l Inspirante atq; inuito Duplex offensio.

m Hem astucias. Bona ironia pluraliter dixit astucias quasi is qui habundat astutiis vt ei vna non sufficeret.

n Vtinā mihi esset aliq; quid. Non dixit gladiū aut laqueum ne esset tragicum ergo expressit benedicens precipitē darē.

In hac.i 6 scena Cuius perturbatōis esse debeat supra posita prestrinxit cū ad cōsentiendū daui cōsilio tardū pamphilū faceret & ab accusatione hic incipit dicens. &c.

PAMPHILVS DAVVS
.i. ille .i. felicitus .i. delirupit
a b
Vbi illic est scelus / qui me perdidit: DA. Perij
.i. occidisse c. te
PAm. atq; hoc confiteor iure mihi obtigisse / q̄ quidm
.i. sine arte .i. nullius prudētie qui .i. seruo ne .i. successus meo vt
ꝛ ostium c cauere nequeam ꝛ dirōnce ꝛ florus
tam iners / tam nulli cōsilij sum. seruon fortunas meas
.f. vrz est prudētie leui ꝛ instabili .i. nō vincit
creditisse e f ꝑmium carū ꝑcū passiue
cōmisisse futili: ergo ꝑcium ob stultitiam fero. sed inul
sepe seruus .i. in futuꝝ f saluū ē nō post pe
aspectabat ricturuꝝ.
tum id nunc̄ a me auferet. DA. post hac incolumem
q.d. tam difficile est hic euadere vt q̄ euaserit, videat immeritus futurus
.i. futuꝝ esse euadere g
sat scio fore me: hoc nunc si deuito malum. PAM. Nā
h
quid ego nunc dicam pfi: negabo velle me mō q̄ sū pol
impudentia .i. negare.
licitus ducere: q̄ fiducia id facere audeā: Nec q̄d nūc de

a Vbi illic est scelus. Nimirum terribile est. sciuisse antecz̄ videas eū contra quē iratsceris.

b Illic. Pro ille proponitur & ad intellectū referē nō ad verba. Nam illud esset dicendū quēadmodū subiunxit relatiuū masculini generis s. qui vbi est sylepsis per genera cum quo esset dicendum si ad verba redigeret. In eo autē q̄ sceleus pro stellerato ponitur quidā dicūt emphasim esse.

c Nulli consilii. Vna pars ōronis est vbi nulli in genitiuo ponit̄ vt iuste pro nullius. Nam veteres nulli nullo & soli solo declinabant more adiectiuoꝝ. nec sola hec sed & alia

non nulla in ius genitiuum terminantia.

d Me cōmisisse. Non cōmendasse. Committimus enim que cū magno periculo volumus esse seruata.

e Seruo futili. Idest leui. Tractū a vase quod futile dicit. Illud enim vas sacrorū est & a solo sacroꝝ ministro deponit̄ enim ad terrā. est quē fundo acuto & patulo ore ꝓpterea in terra stare nō potest. quin imo statim acūbens effundit quicquid in se liquoris est ita tū os & fundū acutū.

f Ergo precū. Idest p̄miū. Premiū vero generaliter ꝓ bono aut male facto redditū. Sed p̄miū & precū ita dicernunt̄. Nā precū ꝓ stulticia est pena. Premiū vero pro

virtute & sapiētia & est honor & lucrū.

g Nā quid. Bū pīi nō symoni vt de auctoritate hui⁹ nois summus error exurgat.

h Mō pollicitus sū. Mō. Mite

etenim maiorē vim habent recentiora ꝓmissa Et oratorie melius pollicit⁹ sumꝫ si promisit. diceret.

i Nec quid de me nūc facia scio. Donatus vult vt me ablatiuus sit sine prepositione: quasi quid facia me. i. ꝓ me solum.

k Visus sum. Dauus superiora iterposuit nō perceptus a pamphilo nunc hic dicit.

l Ehodū. particula est euocantis ad se.

m Ehodum bone vir quid agis. Grauis interrogatio & minantis cū iracundia, et hec ironia prosequit. cū omne genus cōtumelie leue in eū dicimus in quem ferimus iracundia.

n Impeditū esse. Impeditus est proprie qui ita habet pedes illigatos vt progredi nō possit. sed hic ad negocitū retulit.

o At iam expedia. Nō defendit se sed emēdatu rū se promittit & duo promittit tempus cum celeritate & effectum et bene expediam quia prius dixit impeditum.

p Imo melius. Cōpatiuo vsus est qui positiuū presupponit. quasi prius bene expedierit.

q Hoc tibi credā furci fer. Furciferi dicebātur qui ob leue delictū cogebātur dominis ignoscere.

ꝓ me solum — s. scio — s. id facia certe — instanter cogito

me faciam scio. DA. Nec de me equidem atꝙ id ago se

dulo. Dica aliquid ia me inuentur⁹: vt huic malo aliꝙ ꝓ

ꝓferam — prendam — interrecto sententio — eū quem quecebat — l

ducā morā. PAM. Ohe. DA. Visus sum. PAM. Eho⁹

.i. loquio dicis facio — .i. vides ne

dum bone vir: quid ais? viden me tuis consilijs miserū

implicatū inuolutū — illigatū irretitum — .i. breuiter vel celeriter — o — expliuam

impeditū esse? DA. at iam expediam. PAM. Expedies?

certe — sicut — s. expedisti

DA. Certe pamphile. PAM. Nempe vt mō. DA. Im⁹

s. me expedirū ꝓficio — q

mo melio⁹ spero. PAM. ob hoc tibi ego vt credaā furcifer

.i. mercaturam tuam — r — luram implicaram — .i. de q̄ nulla — restat paro — .i. reficies regabis — recuperabis — trascentis — o — indignāris

tu rem impeditam/& perditam restituas? Hem. quo fre

q̄ erat sine offitii perturbatōne

tus siem/qui me hodie ex tranquillissima re conieciſti

.i. ut̄ — r — q. d. animo — s. illud futurum

in nuptias/an non dixi hoc esse futurum? DA. Dixti.

cruci affigar q̄ supplicii maio⁹ seruo⁹ — v — uo⁹ erat & precipue fugitiuorum.

PAN. Quid meritus es? DA. Crucem. Sed sine/paulu

.i. reuocā aim siue reci — ꝓ — pia & sedē mentis — .i. aliq̄ō — remediū — vlcisci excogitabo — cōmittebo cōmissar

lum ad me vt redeam: iam aliquid despiciam. PAM.

.i. opportunitatem egis actiū exigam pena

s

Hei mihi cur non habeo spacium vt de te sumam sup⁹

pudere — .i. ad

plicium vt volo. Namꝙ hoc tempus præcauere monet

.i. vindictam capere — gmittere

me: haud de te vlcisci sinit.

minie & magis ꝙ supplicii causa circa vicinos furcā in collo ferre. subligatis ad eā manibus & predicare peccatum suū. simulꝙ monere ceteros ne quid simile admittant.

r Tu rem impediā restituas. Multū progressus est modo impeditā dicit: modo perditā dicit. Sensus hic est. Rem integram perdidisti & perditam restitues. hoc est qui integram perdi tamꝙ turbasti.

s Hem quo siem fretus. Est memor se ante dixisse. q. d. in quo posſum amplius fiduciam habere.

t An nō dixi. Vt ab illa excludar hac concludar. & vide quo me ducas.

v Crucē. Plena satissactio. est cōfessio peccati sine recusatione poenarū. Nā mitiores eos reddimus quib⁹ vultu opere precium pro delictis nostris offerimus. Vir. Egdē merui nec deꝑcor

x Ad me vt redeam. Ad se redit qui amēs essе desistit.

y Iam aliquid despicia. Dispicere est disquirere consilium. Despicere est deorsum aspicere.

z Non habeo spaciū. œconomia est.

QVARTVS ACTVS

In hac.17 scena Eleg⁹ s pturbatio ī qua inter se oēs reddūt offensi. Et ecōtrario ab interrogatiōe quadā incipiūt qui nimis irascūtur & totū hoc in pnūciatione est hoc eni gen⁹ interrogationis vim negandi exprimit.

a Hoccine ē credibile. A generalitate incipit.
b Tanta vecordia in. Hic singulari numero sit ponit & plurali rnde tur vt malis gaudeant. legitur tñ etiā gaudeat.
c Vecordia. Idest malicia cordis. Dicit eni ve cors mali cordis.
d Id genus est hoim pessimū Parum accusauerat dicēdo idest gen⁹ hoim & ideo addidit. i. pessimū genus hoim vt hoc facere nō homis mō sit sed pessimi hois.
e Tūc coacti necessario. Mire necessario qa natura sūt tales & necessitas est in natura cōstituta. Sic Mire aperiunt qm̄ tūc cū promittebāt mali erāt sed latebāt malicia ī pectoris altitudie.
f Et ti. Timēt melⁿ dicit quā pudet nā timor est malorⁿ: pudor tantū
g Res. i. malis (bonorⁿ cia qa mali sunt ad rem quā prestare nō possūt.
h Quis tu. Ad dignitatem refertur.
i Quis mi. Ad necessitatē. Et hec verba mollia sūt dicta ab aio aspa.
k Heus. Hec particula heus hic significationē habet remouēdi aliquē ad attētionē siue cōsiderationē eⁿ q̄d statim est
l Proximⁿ. i. (dicēdū. carus beniuolus qa pximi ppinq, siue vicini dicūt q nobis cari esse dez
l Proximⁿ. Hoc (bet, est q̄d ait supra q̄ egor sū pā. Si se illā in somnis quā illū ā plecti maluit.
m Nihil pudet. Bene pudet. nā pudor est malefacti verecūdia recti et honesti. Et ibi nihil pōt capi, p non aut genitiui casus q̄si nullius rei eos pudeat. Aut noīatiui casus & tūc pudet personale verbum est.
n Vbi. Et illic aptū est irascētis repetionis genⁿ

a .i. vrⁿ hoc est q.d. incredibile .i. memorari dignū b
Hoccine est credibile/ aut memorabile/tātave
.i. malicia cordis .i. alicui c
cordia innata cuiq̄ vt siet: vt malis gaudeat alienis atq̄
.i. nostrae assequūt volentis
ex incōmodis alterius/ sua vt cōparet cōmoda? ah idne
verax vere tantumō vt negēt se facturos
dicū fide d
est verū? immo id genus est hoim pessimū: in denegādo
.i. cibus herbis .i. ne denegēt deinde q̄s
dubitare
modo quis pudor paululū adest: post vbi tempus est, p
.i. malicia suā obtēgere .i. de necessitate
ptari e
missa iam perfici/ tnūc coacti necessario se aperiūt & ti
malicia .i. dicinde insolentissima
f g
ment: & tñ res cogit eos denegare. Ibi tū eoⁿ pudentissi
.i. fi aut cognatione h
q̄ dignitate pollet t iunctus
ma oīō est. Quis tu es? quis mihi es? cur meā tihi? heus
.i. fidelitas meas constātia
carus sed
l
pximus sum egomet mihi. Attamen vbi fides est si ro
.i. nullo afficiunt .i. vbi peniserit denegare .i. nō
gēcerī m pudore n
ges /nihil pudet. Hic vbi opus est/ nō verent. illic vbi ni
.i. vbi nihil peniserit denegare
hil opus est/ibi verent. Sed quid agā? adeā ne ad eū: vt
pam. .i. de hac iniuria conquerar iniūcium .i. cū aliqua molestia afficiam
p
cū eo iniuriā hanc expostulem/ingerā mala multa atq̄
.i. expostulando .i. pfecero .i. cū aliqua molestia afficiam
q. pfuero penuero ralem
aliqs dicat/nihil pmoueris. multū molestus ei certe fu
.i. cōplacuero obscurus .i. male pudens
r fuero sanif. cero s ī certus male pspicīs
ero: atq̄ aio morē gessero. PAM. Carine & me et te im
aliquantulū .i. sine adiutorio .i. destructi vrⁿ est .i. me pdisti. t
pudens nisi q̄d dñ respiciunt peredidi. Ca. ita ne? impru
.i. ne me gderes .i. occasio fregisti scām̄ pmissionem
violasti v
dens? Tandē inuenta est causa: soluisti fidē. PAM. q̄d
rūde paucis sine longis ambagibus decipere .i. uis verbis contendis
tandē. CA. Etiam nūc me seducere istis dictis postulat?
amare cepi .i. amica
PAM. Quid istuc est. CA. posq̄ me amare dixi/ cōpla
vt mihi .i. duco .i. facere .i. puratus re gestare aim adeo fidelē vt
f ego habeo
cita est tibi. heu me miserū: q tuū aim ex anio spectaui
.i. deceptus es o carine q̄ eā opinionē de me habes malam
t. integrū idoneū plenum
meo. PAM. falsus es. CA. Nōne est tibi satis. Hoc soli
scā hēc quā amo pduxisse induxisse
p oblectasse amore captū
dum visum gaudiū? nisi me lactasses amantem & spe
.i. fallaci decipere
s poduxisse a
falsa, p duceres: habeas. PAM. habeam? ha / nescis q̄ntis
.i. assidue sim ? volurer
b c
in malis verser miser/ q̄ntasq̄ is suis consilijs mihi con

o Sed quid agā adeon ad eū. Hic locos est deliberationis & vnum ad abūdat et moraliter verba carini posita sunt.
p Expostulē. Expostulatio est aduersus eum quē incusamus. Expostulare est querelā apud eū ipm deponere qui fecit iniuriā. Postulare autem est querelā dicere de altero apud alterū.
q Nihil promoueris. Transitum fecit.
r Atq̄ animo morē gessero. Erit fructus iracundie ex vindicta & p iracundiā atq̄ verberationem nō inuenit q̄ sit inultū aliud. ergo inuenit molestⁿ certe ei fuero
s Carine & me & te. Artificiose fecit pāphilum priorē loqui ad prestringendā iracundiam carini. Alioquin si prior vociferare potuisset, tragica exclamatione vsus fuisset.
t Ita ne. Ibi distinguendū est atq̄ subiungēdū imprudens me perdidisti in quē. Et attēde hoc illū repetere q̄ indignatē magis quasi audierit imprudens & nō audierit reliqua.
v Imprudens defensio ad imprudentia & etiā mihi bene esset conscientie numq̄ dicerer te perdidi purgatus.
x Tuū animū ex animo spectaui meo. coniecturam eni ex meo animo capiebam.
y Iactare est oblectare suauibus sermonibⁿ allicere. Et interdū vltra notam significationem est inducere ī aliquam voluntatem a lactando vnde & oblectare dicit
z Spe falsa. Ibi falsa actiue capitur. Superius falsus passiue & vt est participium.
a Habeas. Promissio irati animi.
b Verser miser. Cum versor protulit cōficiat debuit inferre. est ergo anacoluthon vt est illud princio filio amicū.
c Quantas is suis consilijs mihi confecit sollicitudines. Ironia vt supra cuius consilio frustus sum.

d Confecit. Sed legitur confecit & conflauit

e Dete si exemplum capit. Vtrum si dete imitatur. aut si de te exigit poenas vt alibi. Ipse vter q; exẽpla in te edent sed melius te imitatur accipimus.

f Cum patre altercasti, Legitur & altercastus es. nam non alterco dicimus.

g Nec te quiuit hodie cogere. Argumentum attulit ex his quæ non sunt facta cum fieri deberent.

h Immo etiã quo. Preterea & amplius & deest audi,

i Quo. Idest quod supple audi vel accipi vel quoniam vel quomodo vel exquo aut quare aut certe erit sensus cũ huiusmodi subauditõe

k Hæ nuptie apparabantur mihi. Hę nuptie legitur & hæc nuptiæ sicut veteres dixerunt.

l Apparabantur. Apparari cum datiuo semper cladem & pernicie significat.

m Tu coactus tua voluntate es. Hæc accusatio. ille enim excusat per imprudentiam. hic arguit voluntatem. hoc ergo dicit eo graui⁹ quo nullo cogente peccasti.

n Instare vt dicerem me esse dicturum: patri suadere orare. Nõ plus dicere posset.

o Dauus interturbat omnia. Cum admiratione pronunciat / deerat vt hic Dau⁹ diceret sed plus intulit interturbat. & inter modo nominis exigit additamentũ est enim particula actiua adeo vt non pro medio eius significatione sit. sed quia maiorem habere

cõpanie gerebarõnes .i.rotare in me cur illud
cõtexte o
fecit solicitudines me⁹ carnifex, CA. quid istuc tam mi
o .i.si te imitatur
rum est: de te si exemplũ capit. PAM. Haud istuc dicas:
p syncopam e .i.ingenũ in eũ quo complector Elis. f prẽdixti.
si cognoris me vel amorem meũ. CA. Scio cũ patre alter
paulo ante irascitur
casti dudũ: & is nunc propterea tibi succenset nec te q̃
g
porute philo. sin vxorẽ .i.audi .i.re
h f
uit hodie cogere: illã vt duceres. PAM. Immo etiã quo
f.agnoras illud miseras quis falso erant
i l
tu minus scis erũnas meas: hæ nuptie nõ apparabãtur
alijs intelligo bene
mihi / nec postulabat nunc quisq; vxorẽ dare. CA. Scio
soluto .i.ausculta paꝛ nec discede
m nonadhuc
tu coactus tua voluntate es, PAM. mane nondũ scis.
.i.ego quidem phi.
CA. Scio equidem illam ducturum te esse. PAM. Cur
.i.cruciaꝛ f.dauus .i.cessauit instanter vigere
n
me enecas: hoc audi: nũq; destitit instare vt dicerem me
tanq; pre tanq; superiorẽ .i.tantũ vt cessaꝛ q̃sq; me
ad id faciẽdũ ipse ipegit
esse ducturũ. patri suadere / orare vsq; adeo donec perpu
f.de quo loqueris
lit. CA. Quis homo istic? PAM. Dauus. CAR. Dauus
.i.valde f.interturbat
o
PAM. Dauus interturbat omia. CA. q̃obrem? PAM
f.q; factũ est hoc .i.obediueri
p q
nescio nisi deos mihi iratos fuisse satis scio. qui ausculta
f.fuerꝛ
r
uerim ei. CA. Factũ est hoc Daue. DA. factum? CAR:
indignaris .i.o scelerose fue .i.gnicie dignũ intenecto
facto
Hem quid ais o scelus? at tibi dij dignũ exitiũ diuũt. Eho
s v
dic mihi si omnes hũc coniectũ in nupcias esse inimici
sq̃ eu vedisti t
r
vellent. quod nisi hoc consiliũ darẽt? DA. deceptus sũ:
.i.nõ ira fracꝛus vt nullos visus alios pseq̃ velim immo ad alia experiunda paꝛatus sum.
f.te nen esse fangeatũ .f.rõne s
at non defatigatus. CA. Scio. DA. hac nõ successit: alia
.i.adeamur f.q̃ sectaꝛ cstimes .i.pariũ habuit momẽti
a t
b
aggrediamur via. Nisi id putes / quia prio processit pa
f.molirt simus .i.ad pperiandũ t nicolumiratem
rũ nõ posse iã ad salutẽ cõuerti hoc malũ. PAM. Immo
.i.dederis egam binas
adhibueris ingeniũ
etiã. iam satis credo si aduigilaueris ex vnis gemias mi
q.d.si vigiles scio, te adeo mea mala posse angere vt ex vno malo ad tuo me reducas
hi conficies nuptias. DA. Ego Pamphile hoc tibi pro ser
futuꝛe .i.offibus membꝛis t viribus coꝛis .i.o mi tempoꝛe
c
uitio debeo conari manibus pedibusq;. noctesq; & dies

nõ potest vt interfectus interceptus. vel inter modo pro post.

p Nescio. Quia iracsci tur Dauo dixit nescio. alioquin scit.

q Nisi fuisse mihi deos iratos. Deest vt nisi factũ hoc est.

r Factum hoc est Daue. Da. Non q⁹ non credat interroget q⁹ ex sua ipsius cõfessiõe increpet

s At tibi dũ dignum factis dicẽ exicium. Ast est coniunctio aduersatiua & principium increpationi aptũ vt Virg. At tibi pro scelere. et Horatius. At o deo deorũ quicquid in cœlo regit & terras,

t Dic mihi si. Sempe dic mihi iniuriosum est vt Virg. Dic mihi Damœta cuium pecus.

v Si omnes hunc coniectum. Cum odio hoc pronunciandũ est. ideo coniectum dixit.

x Deceptus sum. Cõcessio.

y Scio. Non ad decepti onem sed ad defatigationem retulit. ergo cum ironia ꝓnandum

z Hac non succesꝛit. Proprie de bono fic dicitur.

a Alia aggrediamur via. vt adoriamur. adoriri proprie dicitur repẽte ex insidiis aliquẽ inuadere. Quid autem aggredi ſ̃gnificet supra resumme,

b Quia primo pa. Scimus q⁹ multa pericula aliquẽ expertũ reddunt. igitur malũ ad salutem vertitur. Scimus hoiem q̃to plura perpetrauerit mala tanto plus (ma

lis cognitis & sumpto sic ab illis) horrore p̄fectū senio meliorē heri. precedentis enī mali cōgeries est subsequentis boni ædificatio. ita etiā hīc ex multis malis medīs comicis finis adipiscitur comicus optim⁹ ideo cōmune p̄uerbiū surgit. Nulla mulier desuo desperet quocunq; malo filio. quia quācūq; primo tempore iuuentutis parū processit nō posse ad salutem verti. tempore senectutis.

ç Pro seruitio. Seruitio pro seruitute posuit.

d Conari manibus pedibusq;. Ad id retulit quod ait supra. Quem

mortis — subire .i. ruinō .i. sim vilis — s. officiū .i. ppa opinionē ; & volūtate meā

capitis periculū adire dū prosim tibi. Tuū ē si quid p̄ter

.i. pspere cedit — .i. nolter

e

spem euenit mihi ignoscere si parū succedit quod ago.

.i. ex quo ḡt sine dolo ; inuitum facio cū ego — f — .i. ex eo quod nō cōuenit tuum — .i. noli l'oga mea ; & timere me vt inceptum p̄ficiat

at facio sedulo. vl' melius tute: aliud repperi: me missū

volo — .i. an cū flatū in quo me accepisti. h̄ est omnia mihi integra & salua redde

face. PAM. Cupio. Restitue in quē acceepisti me locū

.i. restituā — ḡ. d. patiam habe modicū. ā. nouū ḡcēs occurrit mihi

DA. Faciam. PAM. at iā hoc opus ē. DA. Hem. sed ma

.i. glycerij hostiū agitū — s. spectat si ostiū ; luctuosa aperteum est

ne cōcrepuit a glycerio ostiū. PAM. nihil ad te. Da. q̄ro

s. ḡris consiliū cum vxōrē fuisse opus — consiliū exequutū

vrī — vltimo .i. demū

Pā Hem nūccine demū? DA. at iā tibi h̄ inuentū dabo.

ego credo ab[illegible]xe omia facturū. & accusatiuo sine intermissione significat noctes & dies post ablatiuos manibus pedibusq;.

e Si quid preter spem euenit. Euenit p̄ductū magis. quia hoc perpetuum non vult Pāphilo accidere. ergo euenit pene euenit, aut euenit media correpta. ideſt parum succedit.

f Aliud reperi. Hoc dicit commenti occurrit quicq̄ quod ei placebat ad disturbādas nuptias

g Hem sed mane. Hoc quasi incipientis demōstrantisq; aliquid nouī se inuenisse.

In hac. iā.

scena instauratio est ad hortatōis pāphili p̄. Misidē. opus est eni exhortari rursus adolescētē ne sub patris oppressione astringat aut frangatur aduersus quā difficultatē. quia ipsius psona nō sufficit. id agit. vt ad ipsam Glicerū nō adducat pāphilū: cuius affectū cogitat. nō ex eo solū q̄ eū puella vocat. sed etiā desiderat eū videre.

a Iamiam. Tempus addidit.

MISIS PAMPHILVS CARINVS DAVVS

.i. mox vel modo — .i. inuenire q̄ amāri — a — vbicunq; b — dabo operam

I Amiā vbiubi erit inuentū tibi curabo & me

.i. adducere tibi — glr. quē toro pectore — c — amo

cū adductū tuū pāphilū tu mō aīe mi noli te

.i. exercere vel noli te angere afficere — viso pāphilo vtrū opportune recipiue

macerare. PAM. o misis. MI. q̄d est: hem pāphile optīe

.i. obuius mihi eris — .i. si eruo amore eo captus

mihi te offers. PAM. q̄d ē. MI. Orare iussit / si se ames

Glr. — increpā tis

hera: iā vt ad sese venias videre te ait cupe se. PAm. vah

b Vbi vbi erit. Primū vbi vim suam tenet: in posteriori est p̄ductio. & est quēadmodū quā qua vndeunde p̄ vbicū q̄ quocūq; vndecūq;.

ç Modo aīe mi. Mollis oratio et femínea mētis iplicata blādimētis.

d Hoc malū integre. Integratur quod ad integrū redditur quo repetitur restauraē reficatur renouatur.

e Miseros. Ibi masculinum preponderat feminino vt mos est.

f Apparari sentit. Ad

honorē & timorē teſer
tur. & dativo caſui ſub
iunctū cladē et perniciē
ſignificat vt Virg: Mihi
ſacra parari.

g Age ſi hic non inſa
nit ſatis. Hic exitus com
primit Carinū ne ſomē
ta iracūdie pāphilo pre
beret aut ſi penitet te q̄
tū ſua ſpōte inſanit. aut
fronia eſt. aut laus ad ir
ritandū pamphilū.

h Miſis p. Aſſeueratio
eſt ſi a noie eius incipias
cum quo loqueris.

i Adiuro de. Ad au
ctiua particula eſt vt ad
mirabiliter ei. valde mi
rabiliter et adducto et ad
do. & hoc ſuper eſt vt
amiſſa fide adiurādū ſit

k Nō ſi ca. Mira vere
cūdia oēs hoies maluit
dicere vt in his q̄q; pa
rentes ſignificaret q̄ ap
te dicere patrē cuius me
tu p̄miſit nuptias. et cō
tra illud ſed vim vt ne
queas ferre ita dixit de
vno hoc eſt de p̄e. om
nes homines.

l Cōtigit. i. euenit vt ea
potior aptata. & quod
vix euenit cōtigiſſe dicit

m Mores cōueniunt.
Quod valet ad cōfirmā
dum matrimoniū.

n Valeāt. Hoc eſt ab
eant recedāt. ga et diſcedē
tib⁹ et monuis dicit. va
le dicit. vel poti⁹ cū ma
le optaturus eſſet. cōſi de
rato p̄e locutus eſt &
nō dixit q̄d intēderat pe
reāt & anēde q̄ mode
rate iterū pluraliter dixerit
cū ſignificaret patrē. va
leāt renūciationis & im
petrationis eſt verbum.

o Diſcidiū. a diſcidio
es q̄d ſignificat diſcrepo
as. diſcordo as.

p Reſipiſco. ideſt recre
or ſenſus mei reuocant
ſpiritū. et bene reſipiſco
quod ſignificat in priſti
nū ſenſum bonū redire
q.d. ſe paulo añ inſanuiſ
ſe et deſipuiſſe p̄ dolore

q Procliue quod eſt.
Quod ipendet faciūdū
q̄m res eo inclinata ꝓpe
videt vt id fieri ſit neceſ
ſe quo eā non deſerā.

r Pe me ſtetiſſe Hoc eſt
eſſe. vt Virgi. Deſertaq;
montis ſtat. aliter plenū
eſt vt idem ſtant & iuni
peri. aliter horrent. ſtant limine primo & Lucillus. Stat ſen
ſibus fundus.

s Miſer aque atq; ego. Bene. & quia hic amore vexat &

intulit paradoxon. nā
volebat ſibi dici fortia
quod illi tū mox dicet.
hic aliter rīdet. atq; in
terrogauerat Pāphilus
ideo q̄ videat impoſſi
bile eſſe pamphilū reſi
ſtere parenti.

t Conſiliū quæro. Sen
ſus eſt. Scio q̄d eſt. Scio
quid caueas. ſed an effi
cere poſſis neſcio ſi pā
phili eſt perſona cū iro
nia dicit. Si Carini ſim
plex laudatio eſt. ſed ſi
pamphili eſt hoc ſignifi
cat quod ſupra. Ex vnis
geminas mihi conficies
nuptias. Sed nō eſſe per
ſonā pamphili ex ſubie
ctis oſtenditur.

v Non tibi habeo. De
terret Carinū vt ſupra
quaſi neceſſe ſit ſi huic
non dat. vel eā Carin⁹
p̄ſentiat hoc dici. ve
lut ſolēt ſerui cōtumati
ores aduerſus amicum
dñi quia nupa Carino
accuſatus eſt. vel quia
quod dicat nō habet &
videt tacendū non eſſe.

x Amolimini. Amo
liri dicunt ea que cū ma
gna difficultate & mo
limine ſummouēt et tol
luntur e medio ſic dixit
quaſi odioſo & moleſ
to. Sed diſcedere dicit
qui facile abit e medio.
Amoliri qui vix recedit
Proinde vos hinc amo
limini. moleſtū impedi
mentū ex rei magnitudi
ne iacentis in medio. &
ideo impedientibus ſedi
xit amolimini hinc nō
abite. iterū ſpe infecta. ſā
etiam imperat dominis
callidus ſeruus.

y Nā mihi. Vtrū hoc
verū dicit. an fingit. q̄a
adhuc cōſiliū non inue
nit quod narrare poſſit.

z Hanc ego. Hanc cū
miſeranōe puellæ dixit.

a Quo hinc te agis.
Agere eſt proprie tarde
diſcedētis ac triſtis. Quo
te hic agis. Admonitio
diſcedentis vt ſolet. nā a
quo diſcedere deſidera
mus admonem⁹ vt va
dat vel quo eat vel ire p
interrogationē admo
net. Dauus Carinū qui
nunc vltimus remanet.

b Verum vis dicam. Pro inicio ſedulæ narrationis huius
ſumimus an ſic reſpondet carinus tanq̄ qui intelligat nō di
ci ſibi velle Dauū de quo eat ſed id agere vt abſcedat.

c Quid de me fiet? Abeo hoc quasi a iocante pronunciandum est. nã sic illi eho impudens respondet.

d Impudens. Quasi insolita & multa poscẽti: quippe qui et spõsam alienam petere ausus est & nõ satis habet per dauum sibi moram prestiti ã pamphili nuptiarũ.

e Dieculã addo. Horam, tempusculum & sumitur ab eo q̃ est hęc dies dieçula et quasi par

c CA. q̃d de me fiet. DA. Eho tu impudẽs nõ sat habes q̃ .i. tempusculũ puã mora ꝓ. Dam. differo
tibi dieculã addo. c̃ꝫtũ huic ꝓmoueo nupcias: CA. attas .i. pens tibi fieri aliud phylo. cũ exclamatõe z tristitie s. horrem .i. plurimũ rndẽdũ
mẽ. DA. q̃d ergo. DA. vt ducã. DA. Ridiculũ. CA. huc alt s. inuenire .i. cur .i. nihil sũ cõmen quod tibi ex te sit
face ad me vt vẽias/si q̃d poteris. DA. q̃d vẽiã: nihil hẽo .i. venebo me q̃ me
z habueris venire horiantis posslo facile q̃uenire
CA.. attñ si q̃d. Da, age veniã. Ca. si q̃d: domi ero. Da. .i. aliq̃diu expecta fac operiar
tu Misis dũ exeo parũper opire me hic MI. quapropter facere rẽm ꝓpera cũ moderatõne stari voco tibi .i. pãs ero
Da. ita facto opus ẽ. MI. matura. Da. iã inq̃ / hic adero.

f Promoueo nuptias Memoriter Dauus scit illum antea petiisse falsitem aliquot dies proferri: cuius rei oblitus Carinus etiam vt ducat vxorem petit.

g Age veniam. Vix concedentis vix consentientis est.

In hac.19 scena administratõe doli habet quod sit vt deterreat Chremes filiam suã pãphilo dare: & vide nõ minimas ptes in hac comœdia Misidi attribui hoc ẽ psonę feminę siue hęc psonatis virisagat: vt apud veteres, siue p mulierẽ vt tũc videm⁹ et hęc scena actuosa est magis i actu q̃ in oratione est constituta.

a Nihil ne esse. Omne quod habem⁹ aut mus tuũ est aut ꝓpriũ. ergo ꝓpriũ est ꝓperuũ. vt prohpria hęc sũt dona. ergo nihil nobis ꝓpriũ esse potest. quod enim non fuit nec esse quidem potest. aut quod capi põt nõ est nostrum. nisi illa quę eripi non possiunt.

MISIS
pcũctãtis s. est veꝝ .i. ꝓperuũ nõ tgale .i. imploro opẽ auxiliũ
a aque mutuũ .i. alicui b c
n Ihil ne esse propriũ cuiq̃: dñi vtam fidẽ: sũmũ .i. esse Glr q̃rũ ad vim ad corpus .i. vitilẽ
bonũ ẽ herę putaui hũc pãphilũ amicũ/amatorẽ/virũ/ Glider .ad oẽs effectus sed Dam. q.d. maximũ
d
in quis loco patũ. verę ex eo nũc misera quẽ capit dolorẽ .i. liquido z manifesto in dolore amicitiã f. in amico amatore viro retinendo .i. a domo glr. f
facile hic plus malí ẽ c̃ꝫ illic boni. Sed Dauus exit. mi hõ .i. q̃ pertas q̃so z p sacra rogo dauus ꝑsñ portabat puerũ .i. in quẽ locũ
quid istuc obsecro est: quo portas puerũ: Da Misis nũc ꝓperantis z impense agentis .i. in medio emissa seu plana intelligentis
opus est tua mihi ad hanc rem exprompta memoria / callliditate suscepturus in hoarium us asporta recipe
atq; astutia. MI. Quidnam incepturus es:. DA. accipe g velociter
a me hunc ocius: atq; ante nostram ianuã appone. MI.

ua dies in qua. s. ambitas quantum poteris ad ducendũ philomenam. vult enim se Dauus adiuuari per Carinum & Byrriam:

vt sapientia. iustitia. prudentia. & quæ fortuna neq; dare neq; eripere põt. Et simul hoc ipsum a re ostendit per hoc q̃ dicit nihil. & a persona per hoc q̃ dicit cuiq̃.

b Dii vestram fidem Admirationis prouerbium cũ exclamatione.

c Summũ bonum, Mire pro pleno & neutro extulit.

d Quem capit dolorẽ Quem cum pronunciatione & exclamatione quadam.

e Facl. Aduerbiũ confirmantis, veteres dicebant facile pro certo.

f Mi homo quid istuc Ex Misidis verbis quid Dauus faciat demonstratur.

g Ocius. Comparatiuum pro positiuo.

h Ex ara. Apollini comœdia dicata est in cuius honorē arā cōstituebat: comœdiā celebrantes: & verbena erāt arārū redimicula. Libero vero patri tragedia dicata est. vel verbenæ sunt herbæ/frondesq; ex aliquo loco pure decerptæ Et dicunt verbenæ quasi herbenæ.

i Sume tibi. Dixit. & nō substerne tibi. & tibi quasi gestū quendā & motū stomachātis hēt.

k Tute ipse nō facis. i. tumet. & est tantologia tunc dicit cū pnomē reflectit ad eā psonā a qua finitur: vt verbi gratia vt cū dicimus. tu lege & ille nobis respondeat cur tute non facis.

l Cedo. Porrigentis est manum.

m Porro. Modo adverbiū est ordinis alius temporis.

n Sponsæ pater inter. Mire spōsæ pater dixit nō chremes ne cū dixisset quis chremes. Misis rursus hic responderet spōsę pater & nō teme/rē hoc facit poēta. nā pro

quęso .i. sup terrā appellinis .i. herbas & frōdes
.i. verę h t
MI. obsecro humi ne? DA. ex ara hinc sume verbenas
s. verbenas quare rumor nō appōis
suppone capro puero b
tibi/atq; eas substerne. MI. Quāobrē id tute ipe nō facis
ergā symonem
.i. iurare
DA Quia si forte opus sit ad herū iusiurādū mihi nō ap
puremanifeste capio .i. subdit⁹ & insolurus me
rus dei & reuerentia vt meos mēnt⁹ petorar.
posuisse vt ligd possim. MI. intelligo. Vñ noua nunc re/
migrare dic velociter
inuasit l
ligio in te istæc incessit cedo. DA. moue ocius te: vt quid'
.i. agere deinde ejclamatio ē comica idignatiō gnere ac voloc; eūdēs
suscaptā m .i. fer opez n
agā porro intelligas. Proh iupiter. MI. qd est. DA. spō/
phi. pmiss. interadit recuso ppositum s. nūq; rehe
pā reiecto o
sæ pr̄ interuenit: repudio consiliū qd' prius intenderā.
.i. reciens etiam .i. ex hoc loco .s. gre
p loquaris q
MI. nescio quid narres. DA. ego q; hinc a dextera ve/
.i. fingam .i. latenter & caute fauces obsequaris
r s. mee
nire me assimilabo: tuvt subseruias orōni vt cunq; op⁹
animaducere .i. quid agendū ppensa
sit verbis/vide. MI. Ego quid agas/nihil intelligo. Sed si
.i. in quo loco .i. labore & industria intelligis & sapis
q; ego
quid est q; mea opera opus sit vobis: aut tu plus vides/
.i. in aliquo vtilitatem
.s. t
manebo: ne quid vestrum remorer commodum:

miserat se rediturum/ do/
mū. Chremes domum
ibo dicā vt aparenē.

o Repudio cōsiliū oē quod prius intenderā. Verbum avenatoribus trāslatū qui ꝓtia intendunt ad feras capiēdas quia ergo parat Chremetē & symonē fallere intenderā dixit vel a sagittis atq; arcu.

p Nescio quid narres. Narrare enim aliena & que nobis nō sunt necessaria dicimus.

q Ego quoq;. Bene quoq;. quia et Chremes veniebat.

r Subseruias. Recte. non eni tantū loquitur Misis quantū dauus. & hoc significat per hoc quod posterius dicit.

s Orationi. Orationē eni dicit qui multa est locuturus. q.d. plura sūi locuturus q; tu Misis. ideo addit verbis vide/ quod multominus est q; oratio.

t Ne qd vestrū remorer cōmodū. Remorer. idest retardem retinea a remora pisce minutissimo qui nauim retinet.

In hac. 2o scena adest nūc ipe chremes cuius causa scena audib⁹ instructa ē nec missas cōpleat nuptias.

CHREMES MISIS DAVVS.

a Vt iubeā accersi. s. ego pater. ga sūma po/

f Reuertor posq; quæ opus fuere ad' nuptias
phiomene .i. cuicuni vt pāphilū vise
g vt postea filiā b puero
gnatæ parauí: vt iubeam accersi: sed qd hoc

testas nuptiarū in patr
puellę est.

b Sed quid. Nō interrogantis sed mirātis & nō intelligētis est & apparet eū nō oculis priusq; corpore offensū puerum sensisse latentē.

ē Puer hercu. Hercule ornatiua particula est.
d Mulier magis q̄ mi sis quia eā nomine forte non nouerat.
e Vbi illic est. Dauum querit qui nūc abscessit vel ipse de foro venire videatur.
f Nō mihi mōdes. Bñ supra eni memor est ve tiram quicq̄ dicere nisi subseruiat oroni Dauid.
g Reliquit me. Mire hominē nō Dauū dixit vt etiā si audiat Chremes incertā personā homis audiat non Dauū.
h Di vestram fidē. Est aduerbiū admirātis cū exclamatione.
i Tum annona. Commiscētis potiꝰ est quā alicui referētis. Annona nō solū de frumētis dicitur sed et de carnibus salicis et aliis hmōi rebus Cicero de diuinatōe putaret annonā in macello cariorem foro.
k Quid alid? Hoc post spectatores.
l Cur tu obsecro. Aposiopesis tertia.
m Hem q̄ est hec. Fabulā se dicit audire q̄si rei principiū rōnēq̄ ignoret
n Eho. Interiectio est vel principiū vel aniad uersionē in se poscentis aut repente cementis.
o Qui hic ne. Callide affirmat nō sibi visum Chremē cū puiderit venientē & presentē videat.
p Miror vñ. Miror recedo cū vñ p nescio ponebāt. Nam admiratio ab ignorātia descendit. Plautus. Ne quis miret qui si paucis loquar.
q Au. Interiectio consternate mulieris.
r Concede ad dexterā. Et bene ad dexteram sinistra enim venit Chremes & non vult proximū ei chremetem sed iuxta. supra eni dicit. Ego quoq; hinc ab dextra me venire simulabo.
s Deliras nō tute ipse. Dedisti mihi sed tacuit hoc propter aposiopesim tertiā propter. s. interruptionem factā a Dauone mulier prodat eū & totum dicat. supra enim dixit & nunc Dauus interturbat omnia.
t Non tu te ipse. Submissa voce.
v Verbum si mihi vnum accōmodate comminatur Dauus. Pene enim missis vniuersa narrabat.

c ąĩ p hercle ſm iurātis aduerbiū d — vrę — puerum — illic dauus
puer hercle est. mulier tu ne apposuisti hūc? MI. vbi illic
e — volentis ⁊ indignantis — q.d. maledē
f — .i. in nullo loco est — .i. alō me iuuatur.
ē? CHRE. nō mihi mōdes? MI. hē nusq̄ est. ve miserę mi
discessit — .i. impune vīm auxilio — turbatōnis
g — h
hi reliqt me hō atq; abijt. DA. dij vīam fidē. q̄d turbæ ē
.i. per varia hoim litigia — agūr cās in — deinde — .i. res adeuta
f. confuse — seinuicem — i
apud fore? q̄t illic hoim litigant? tū ānona cara est. quid
h — l — f. ipe — q̄so ⁊ p facta rogo
dicā aliud nescio. MI. cur tute obsecro hic me solā? DA
⁊ volentis ⁊ indignantis — .i. q̄ sunt he nuge
m — n
Hem q̄ est hæc fabula. Eho missis puer hic vñ est? quisue
.i. satis ne q.d. tu es pene furiosus ⁊ insanus — .i. interrogas
huc attulit. MI satin sanus es? q me id rogites. DA. quē
.i. interrogare pellem — nescio
o — p
ego igit rogē? qui hic neminē aliū videā? CHRE. Miror
.i. ne — pcio — q — r — cōferre vam
vñ sit. DA. dicturan es q̄d rogo. MI. hau. DA. concede
.i. deuius infanis — q.d. tu q; tu dedisti mihi puer hūc
s — t — v
ad dextetā. MI. deliras non tute ipe. DA. verbū si mihi
p — p. f. facias — .i. minari f. cū cōcepru loqris
vnū pterq; q̄d te rogo faxis. caue. MI. maledicis. DA.
.i. pre deposi ra oi silentio — f. cil q; ab hero pam. — ridentis ob risionem — ironia. q.d non est mir — a
vñ ē. dic clare. MI. a nobis. DA. ha ha he. mir vero ipu
inuerecūde deposito oi pudore cū fronte defricuerit — andrie. Hȳ cerij
denter mi? si facit meretrix. CHRE. Ab andria ē ācilla
.i. fauet andrie — ne vr; b — c apti
hæc? q̄tū itelligo. DA. adeō videmur vobis esse idonei
.i. factatis vrōe illu — apud se dicit — ß sīus clare? vt
ꝺ sionem ⁊ imsiones — .i. opportune senex audit
in q̄bus sic illudatis. CHRE. veni in tpe. DA. ppera a
aspoziare — .i. a — hic ne senex audiat — .i. loco in — e — alio — q̄ nūc es
deo puer? tollere hinc ab ianua. mane caue/q̄q; ex isto
excedas — exturpēt ex illic dauū — in miseros versurē — frāgent — ē terra te abducent — teres
excessis loco. MI. dij te eradicent ita me miserā territas?
vt tollas puerū vel vt tuas cuī sit — f
DA. tibi ego dico/an nō? MI. Quid vis? DA. at etiā ro
g — in ianua — vultuose pse — ferendū p ianuam
gas? cedo cuiū puerū hic apposuisti? dic mihi. MI. tu ne
permitte — f. dicere — apposuisti puerum — f. dñi vt heriti o filiū
b
scis? DA. Mitte id quod scio: dic q̄d rogo MI. vestri est?
indignātis — cū exclamatōe cōm. est
i
DA. cuius vri. MI. Pāphili. Da. Hē q̄d? pamphili? MI.
f pāphili. q.d. ita — h — nuperus
eho an non est. CHRE. recte ego has semp effugi nup
flagitiū — .i. punitendū ⁊ supplicio dignū — cur — sera o facinus
l
cias. DA. o facinus animaduertendū. MI. q̄d clamitas?

x Preterq; quod te Hoc vt senex sentiat pnunciari potest.
y Caue faxis. Gestu cōminantis est & vult vt suspenderet

comminationem deinq; de infert gestum.
z Maledicis. Cū contemptu loqueris cū contuitium facis apparet ergo maledicis lenicius esse dictum. cum subiungit. Dic clare. Maledicis noue per cōminationē posuit cum pro conuistio soleat poni nisi forte quia contumelie genus est comminatio.
a Mirum vero. sepe ad ironiam refertur. Impudenter si mulier facit meretrix bono ordine locutus est primo enim causa impudentie natura est deinde condicio.
b Adeon videmur vobis. Quia a vobis parū intelligatur hic addidit morē meretricis vt vel sic intelligat senex.
c Idoneus. Est qui est aptus ad omnia & bona & mala.
d In quib? sit illudatis & illudo in te sexto casu: & illudo te accusatiuo casu dicimus. Et primū in superuacuū est vt sit sensus quibus.
e Caue ne quoq; excessis. Necesse Dauus retinet. Milidem nondum eni omnia audiuit chremes nondum compertus vnde sit mulier & puer de quo susceptur? sit.
f At etiā rogas. Rursum iurgium repetit & turbulentam orationē.
g Cedo cuiū puerum Cedo idem significat q̄ dic mihi ergo repetitionem significat nō superuacuam orationem & est dictum cum quadā fiducia & contemptu eius cum sermo est interrogantis aliquid.
h Mitte id quod scio. Hoc lencius & sūmisse
i Hem quid pamphili. Apparet mulier emvestri et pamphili lencius pronunciasse quam dauus vellet. & ideo nunc repetit nomen vestri & pamphili. Et crebro interrogat vt se ignarissimū ostendat et vt pamphilus nominetur & argute repetit nomen pamphili. quasi per indiguationem vt soceri auribus nomen adolescentis inculcet. metuit enim ne audiat senex.
k Recte ego has semp. Solus post dauū loquitur. hic effecit quod voluit dauus vt pamphili Chremes puerum esse cognoscat & recusset generum. O facinus animaduertendum. Aposiopesis quarta. idest reticentia interuentu. s. personæ Misidis quæ inceptum sermonem interpellauit.
l Clamitas. Clamauit eni dauus vt puer? audiret Cremes.

puerum vep̄ fero
m
DA. Quem ne ego vidi heri ad vos afferri vesperi? MI.
erclamando illā anū vetulā
n o sed
O hominem audacem. DA: Verum vidi cantharā suf-
.i.pannuriā pānosam turantis .i.cū parere siue in ipo puerperij tempe
p
farcinatam. MI. dijs pol habeo gratias: qp in periūdo ali-
mulieres .i.valde chremetē non chremē tis
q r o
quot fuerunt liberæ. DA. ne illa illum haud nouit: cui?

causa hoc incipit: si puerum positū ante ædes viderit su-
philomenam deinde alterū cōsideretēde morus
am gnatam non dabit. MIS. tanto herde magis dabit.
apud se ꝙ bñ de se .i.nō debet rēdi .i.certe .i.ritus more vetusto
certā pſonā facit ꝙ natam ꝙ eloquenter
CHRE. non herde faciet. DA. nūc adeo vt tu scis sciens
auferas nunc .i.ex ianua puciam ūsi pedibus
volucndo
nisi puerū tollas: iam ego hinc in mediā viā prouoluā:
mittē quasi pono vel .i.in cēno ꝙ sordibus vic
t uam ꝙ cruciam
tecꝫ ibidem prouoluam in luto. MI. tu pol homo non
.i.sane mēte deceptus ūsi alio ex alio emergit fallacia .i.murmurari
v F esturiam.
es sobrius. DA. fallacia alia aliam trudit. Iam susurrari
quasi in aure submissa verba iacent. ꝙ dici indignantio
.i.arhentcnsem
audio ciuem atticam esse hanc. CHRE. Hem. DA. Co-
.i.cōpulsus Eiꝰ. queso
iure ciuili
actus legibus eam vxorem ducet: MI. au obsecro an nō
attica .i.dcꝰ posset fieri socus ꝙ irritus imprudens fere lapsus sū
ciuis est. CHRE. Iocularia ī malū insciens pene incidi
vicit quasi eū nūc .i.in tpe tempestiue opportune
ꝑmo videret
z
DA. Quis hic loquit? o chreme p tps aduenis: ausculta
volantis ꝙ mirantis
a an
CHRE. audiui iam oia: DA. Ah ne tu oia: CRE. Au-
taco audisti ne flagitia
b
diui inq̄ a principio. DA. Audistin obsecro (hē) scelera
.i.supplicū ve obstrahi vir magnus ſqñ den
c de ea sumatur d dos senē
hāc oportet in cruciatū hinc abripi. hic est ille nō te cre-
dendere .i.aure iurando, dcm̄ f
e
das dauū illudere. MI. me miserā, nihil pol false dixi mi
scio sq̄ ves est
senex. CHRE. Noui oēm rem, sed est symo intus. DA
.i.intus .i.noli me tangere .i.celerare ct .i.vas vicere vel aliqđ
g scelerio plene h tale
Est. MI. Ne me attingas sceleste. si pol glicerio non oia
stulta inconsiderā scire possū
i k
hæc. DA. Eho. ineptа nescis q̄d sit actū. MI. quid sciam
.i.pater philomene aliter non
DA. hic socer est: alio pacto haud poterat fieri: vt sciret
volentes pudere debebas .i.qui retere
l
hæc q̄ volumus. MI. Hem p̄diceres. DA. paululū inter
positurā instigat
m .i.naturalis ꝙ ingentia accusatio
esse censes / ex aio oia vt fert natura facias an de industria

desto animio.
z Quis hic loquitur: Principiū loquendi Dauus chremeti dat perfecturus que ipse conatus est.
a Ah ne tu omnia. Ne pro an legitur. aut vt ne producatur & accipiatur pro non. nō tu omnia. ſ. audisti.
b Audistin obsecro. Exultans Dauus infert & conculcat frequenter repetendo. Item difficile credēdo affirmat se nō sciuisse presentem chremetem vt hac cōfirmatione nihil illam de se faciat suspicari.
c In cruciatū hinc arripi. In cruciatum non in crucem.
d Hic est ille nō te cre. Cum emphasi quasi vir magnus sed hoc chremetem ostendens dicit cum ironia.
e Me miseram. Subpalpitatio multebris.
f Mi senex. Bene senex quia quasi alienior esset & ignotus.
g Ne me attingas sceleste. Quedā ostenduntur aperte in comediis: que dā ex aliis personis intelliguntur. Hic ex illis verbis Misidis bñ intelligit quod Dauus voluit facere. ipe eā verberare nitebantur.
h Si pol Glicerio non omnia hoc. Aposiopesis tertia ꝙ aliene persone interuentu reticetur. Fiunt autem aposiopesis tribus modis. aut ꝙ seipsum & ad aliū transit & est prima. Aut tacet nec vltra aliquid dicet. & est secunda. Aut alterius interuentu persone scilicet & est tertia.
i Eho. Hac intersectio ne mouet attentionem.
k Nescis quid sit actū. Nescis plerumq; dicit ei non quem volumus redarguere iperitie aut ignorantie. sed quem facere volumus vt velit libenter audire.
l Paululum interesse. Nonne per multarū est.
m Ex animo omnia vt fert natura. Ephxegesis dt.

In hac. 2i.

CHRITO senex MISIS DAVVS

scena ꝓsona ad catastro phen machinata loquit̃ Nā hic Crito nihil argu mento debet nisi abso lutionem erroris eius si mul et verbis fuit q̃ gra tus q̃ modestus q̃ ius tus sit ostendit.

a Habitasse. Dicit nō habitare q̃a mortua est

b Optauit. Optare est vnū de duobus elig̃ere Nota primū dolet Crito. q̃ meretrix fuit. Sedo ꝓgressus queri q̃ mor tua est. Et nota q̃ tria di xit Crito cōtēpsisse crisi dē. patiētiā: honestatē et paupertatē et seruatū est graui viro. cū illū sobri ne pudet simul hic oñdi tur eius generis fuisse cri sidē vt qua ꝓbe viuere potuerit nisi vt ait neces sitas cogeret.

c Quā in patria hone ste. Antitheton primū. Itē his verbis a ꝓcta tā honestus inducit crito. et dign⁹ cui credi opteat

d Pauper viuere. Ad illud. Sed inopia & co gnatorū negligētia &c.

e Eius morte ea ad me Hic ius tractauit dicen do redeūt, quia in famil iā redeūt si nō est beres de proximo aut ex testa mento.

f Scd quos perconter video. Interrogatio est cui nemo respondeā aut

In hac habitasse platea dictum est Chrisidē q̃ seipam .i. elegit .i. acquirere q̃ alo heredis hūdi sua sese inhoneste optauit pare hic diuitias potius q̃ in pa inopa chrisidis g morē tria honeste paup viuere. eius morte ea ad me redierūt g legem q̃ gauit .i. interrogem salui sunt dani q̃ misdi dictum lege bona. Sed q̃s perconter video saluete. MI. obsecro .i. cognatus chrito s;̃ quem video? est ne hic crito sobrinus chrisidis? is est. a seuerario saluendo ꝑ ipe est non q̃ responsio diuit gemitus CHRI. o misis salue. MI. saluus sis crito. CHRI. itan emulādo me q̃ .i. certe .i. destruxit ꝓcrēdo herā vsperit? chrisis? MI. hem. nos quidē pol miseras pdidit. CHRI. facies modo s. vos ha .i. satis ne .i. pene vtq; nos .i. possum⁹ habens .s. vos habeis hēamus rēte i q̃d vos? q̃ pacto hic? satin recte. MI. Hē nos ne? vt q̃mus q; s. habere vel facere geniretur a iūt q̃ vt volumus: nō licet. CHRI. Quid gliceriū? tā .i. adhuc non repte .i. nō reperte hic suos pentes repperit? MI. vtinā CHRI. an nōdū etiā .i. non feliciter applicui adegi .i. cā nondū gentes regisse haud auspicato huc me appuli. Nā pol si id sciissem nun .i. nunq̃ huc accessissem vel subleuassem s. chrisidis Big q̃ huc tulissem pedē? Semp eius dicta est esse hæc: atq; iudicata s. bona quasi senē pauperē exercuare estimata credita chri. .i. lingua agitare hīta soror: q̃ illi⁹ fuere possidet. nūc me hospitē lites seq in hac vrbe quasi difficile .i. inutile ad etiam q̃ ħ mihi sit facile/atq; vtile: aliorū exēpla cōmonēt. si?

sic. aut non Percontatio cum nihil horum.

g Cōsobrinus. Sobri ni sūt cōsobrinorū filii. nā sic dicit menander ve rū vt alii putāt de soro ribus nati hi sunt cōso brini quasi sorini dicti.

h Quid vos. Hic pro gressio loq̃ntis ad iterro gādū idē putas inq; illa perit. vos aūt q̃ nō

i Vt quimus aiunt q̃ vt volumus nō licet. Et ad pñtis & prete vi te excusationē ꝓtu ista rñsio q̃ purgat v tas crisidis in questu mere tricis. Et est quasi puer biū quale est illud Ceci lii i ꝓlocio viues vt pos sis q̃n nequis vt velis.

k Quid gli. Conuenit hereditatē petēti. sic et iu dici futuro de plurib⁹ in dagare. ergo recte et bo no ordine quesiuit quid crisis? quid vos? q̃d gli;

l Vtinā. Nouo (cerū. genere exoptationē p ne gationē intulit. & quasi non reperit.

m Haud auspicat. huc me. i. mausoleat⁹ quod non esset auspicatus & vsitatū vetres sic dicere Si q̃d aliq̃n aliter euenis set quam vellent.

n Sēp enī dicta' atq; Nō credita. quia aut ve ris credendū est aut etiā falsis. Quet̃n inueterau rūt hinc Ci. ita habeant ita dicātur habita ergo plus est quā credita sp;

ni a possibili & vtili.

o Nunc meho spitem. Mire dicit me cum emphasi. idest senē et remotum a litibus.

p Grandiuscula. Ad partē etatis id refertur. Aut generaliter ad summā etatis referē. & ad cōparationē etatis pariter & cōptiue & sīlitudinarie positū est. ita vt comparatiuū illud diminutiuū sumaē p positiuo etiā diminutiuo si habe remus tanquā si diceret grādula. nā grādis sepe de etate dicit. item de pecunia & probe.

q Sicophanta. Ad verbū interpretando dicit ficuū comestor, Nā sycos grece dicitur ficus latine. & phanta comestor

Glȝ.

arbitror iam esse aliquē amicū & defensorē eius. Nā se-
aduleo exercera grā .a.vicessit exandro .a.clamitare possunt .a.cauilarocē
p dis natu maior q mendicum
re grandiuscula iā ꝓfecta est illinc. clamitēt me sicophā
successionē repetere in .a.unopē e ꝗ pe preter .a.vocuā oibus bonis
sobrine iudicio r rentē stipē relinquere
tā hereditatē ꝓsequi mendicū: tum ipam despoliare nō
q.d. nō est ꝙ nō sine sua .a.educua peregrine absolute vt equū aut bouū
.a.obfuus
licet. MI. optime hospes pol christo / antiquū morē obti-
Glȝ. cū .a.ad huc venerim ꝙ huius
qz mihꝫ habiturus sim
nes. CHRI: Duc me ad eam qñ huc veni: vt videā. MI.
qz libentissime te ducam
maxie. DA. secꝛ hos: nolo me in tpe hoc videat senex.

quasi ficuum comestor traducit tū a nostris calumniator. Nā vt inquit Synesius grammaticus grecus ex duob⁹ seruis grecis. Alter absumpserat ficus. alter quis prorsus excedisset ignorabat dño tū cōquerētē a sonte insons accusabaē herus prudētissim⁹ vtricꝫ calidā ficū prebuit solus deliquēs euomuit. quid enī iciunus euomeret nisi intestina tunc primū natū est id verbum Sicophāta. i. calūniator. quia delinquēs in sontē falso crimie calūniabaē

r Mendicū. Mendicus vt vult Varro animus dicit. vel vt Festus ait ex sentētia varri a mēte quē fefellerit fortuna. vel ꝙ precaē ꝙcꝫ vt vitę suę medeaē cibo & tūc medeor dicit.

In hac. 22 scena cōtinet disceptatio officiorū & patrū inter se de officio amicoꝝ & paterna pietate tractātiū

QVIHTVS ACTVS

CHREMES .i.nunc pdam SYMO

o

a Satis satis. Hec repetitio oñdit Chremetem cumulate suo ī Simonē functū officio. et hęc vt lut quedam cōtrouersia est. nāꝫ iniuriarū reus sit Simo cūtradicit ꝓ cōiecturam falsum est esse quod intendit. cū pāphilus neqꝫ amet neqꝫ ex eo natus sit filius. & adhibē deriuatio causæ: qa dicitur meretricem ista omnia esse molitā ad di

Satis iam satis Simo spectata erga te amicitia
syncopa subire nunc .a.fiste ꝑcer
.a.cessa
est mea / satis pericli incepi adire / orādi iā finē face. dum
labore .a.morē gerere ꝑpemodū .a.ludibrio machinari ꝑhȝ b ferre nunc
studio obsequi tibi: pene illusi vitā filiæ. SI. Immo cū
nūc ꝙcꝫ maxime abs te oro: atqꝫ postulo Chremes: vt bñfi
verba inceptū paulo ante ipso effectu c .a.cōfirmes inꝑtum
ciū verbis initū dudū / nūc re cōprobes, CHRE. vides ꝙcꝫ
multus pertor .a.nimia cupiditate
iniquus sis præ studio: dum id efficias quod cupis / necꝫ d

sturbandas nuptias & bene negaturus filiam urgat prius officiū suū de fide promissa & vla accusat ipsum.

b Immo etiā ꝙcꝫ maxime. Renūciare affinitati Chremetem aut parum adhuc intelligit Symo. aut subtiliter dissimulat vt ad fidē promissam hominem compellat.

c Initū. idest inceptū Ab ineundo. vnde & inicia quocꝫ dicimus.

d Quod cupis Etiam quod velis legitur ꝙ & quod iubes.

e

e Iniuriis. Iniuria est si ue dicitur quicquid nō iure fit.

f Perpulisti me vt homini &c. Hic est tota accusatio homini adolescentulo. Sic Salustius. occultūti sertugurio mulieris ancillæ.

g Filiam vt darem. Inuidiose darē non promitterem dicit darem. quantum in te est.

h In seditionem/ atq; in incertas nuptias. Quin eam fortassis relinqueret. & in alteri⁹ amore fixus inhereret: aut rationem aliquam iniret qua eam repudiaret.

i Dum res retulit. Cō positū pro simplici positum est. tulit & altius q̄ decet comicum characterem dictum videt.

k Per ego te deos oro vt ne. Defensio per conjecturam. & est ordo. ergo oro te per deos.

l Quibus id maxime Argumentum a persona. Item a causa rationa tiua.

m Vbi ea causa q̄ob rem hæc faciunt. Non intulit ob quā causam. cū supra dixerit. ea causa sed quasi dixerit vbi eas res intulit q̄obrem hæc faciunt. Itē aut rem aut causa abundat.

n Ibi me adesse neuter presenserat. Creditur & si visus a Miside erat tū ignorabatur essē chremes donec diceret Dauus. Hic est ille nō te credas Dauum ludere.

o Dauus dudū prædixit mihi. Hic oñdit qd velit callidus dauus vt prædiceret futurum senem id quod ipse erat facturus.

p Nescio quid. ideſt quare vt sit aduerbiale.

q Ac volui dicere. Ac pro contra q̄.

In hac. 23 scena principiū iudicii & iracundia senis cōtinet atq; in ea vehementer exponit consuetudo patris ac dñi offensi & indignātis. Dauus exul tās egredit nūcians ꝓna esse oia ad securitatē.

a Aio iā ocioso. Ocioso .i. securo. quia negocium sollicitudo est.

b Impero supbe dixit Summū eni iudiciū securitatis est supbia.

c Vnde egredit. Nō interrogat sed cū admiratione. vel magis cū indignatione dicitur.

d Meo presidio. Dauꝰ nō vidēs chremetē nec Simonē continuat suū sermonē ipero in quē est se ocioso aio meo ꝓsidio

e Ego cōmodiorē ho. Hic Dauus admirat cū in ipso articulo periculi supuenerit Crito. potest eni cōmodū essei hoīe aliquod. et alieno tpe supuenire pōt et cōmodū esse in hoie. sed oportunū malū et aduentū habere pōt. nā cōmodū in hoie est aduentus in facto eius. tēpus in oportunitate facti.

f Scelus quæ nam hic. Nō est soleocismus. ad sensū eni /nō ad verba. respexit eteni ꝓpter sensus verba sūt: nō ꝓpter verba sed sensus.

g Omnis res. Idest securitate. nā vt in ꝓfūdo periculū est. ita in vado securitas. Prouerbiale sermone tritum.

h Quid agā. Plus est dicere cū cogitare de fuga.

i Salue bone vir. Ironia est que est maior in increpatione, cū eni oē genus criminis aliquis superauerit. tunc exclusi ironia laudamus.

k O noster Chreme. Quia noster dicit latēter dicit Glicerū filiā Chremetis esse nuentam.

l Omnia apparata iā: Quia supra dixerat senex. abi itro et q̄ parata opus est para,

m Bene sane. i. valde. Nā qui sanus est is est validus.

n Mihin. Quando non sumus parati ad respondendum ducendo tempus eludimus.

o Mihi ne. Dixerat prius corrupte. nunc plene profert apparet ita turbari Dauū modo consilio potte vt omnes amittat fallacias / & oppressus prodat Pamphilū dum malū cominus phorrescit totūq; hoc ex argumēto est. vult eni iā poꝛ

DAVVS CHREMES SIMO DROMO

(securo) (volo ⁊ iubeo vt stanim fiat)

a Nimo iam nunc ocioso esse ipero. CHRE. Hem Dauū tibi. SI. Vnde egredit: DA. meo (auxilio) (ereptus alienigene) præsidio atq; hospitis. SI. Quid illud mali est: DA. ego (opportunitatem) (aduenerit) (s. cōmodius) (sperato) cōmodiorem hoīem aduentum ademptus non vidi. SI (a. scelerarus) (a. offic negocū) (securitate) Scelus quē nā hic laudat: DA. Omnis res est iam in vado. SI. Cesso alloqui: DA. herus est: quid agam: SI. O (interiecto) (ꝓpter gliceriū comperam) (perturbaris) salue bone vir. DA. Hem o simo/ o noster Chreme oīa (q̄ infecta sunt re parata) (posta decessit) (a. q̄n aduerbiū recte memoriter tempoꝛis) apparata iā sunt itus. SI. Curasti probe: DA. vbiuoles/ (a. valde bene vtus) (certe) (a. ex hoc loco in q̄) (a. deest pon debaret nuptie) accerse. SI. bene sane. is enimuero hinc/nunc abest. etiā (s. an non) (a. vbi tu es ante) (ogē sollicitudinis) (s. loq̄ris ne) tu hoc rīdes /quid istic tibi negocij est: DA. Mihin: SI: (s. tibi loquor) (paulo ante) Ita. DA. Mihi ne: SI. tibi ego. DA. Mō introij. SI. qua (q̄ndam) (ipso tpe ante introieris) (interim) (interlui) si ego cū dudum rogem. DA. cū Gnato tuo vna. SI. an (oppinor) (inditij) (angor) ne est intus pamphilus: DA. crucior miser. SI. Eho. nō (dixisti ne) (dam. ⁊ dix. m. ꝓpter dixerat. s.) (a. ipsoque fuco me rogauit) (tantopere) tu dixtin esse inter eos inimicicias carnifex. DA. sūt. SI. (apud glyc) (ꝓpter qō) (a. tua censura metas) (prendit) cur igitur hic est: CHRE. Quid illū cēses: cū illa litigat, (perius) (a. incogitanti incōue nienso indecens) (a. factam) DA. Immo vero indignū Chreme iam facinus faxo/ex (a. audis) (s. certo) (paulo ante) (a. ecce illic cū illic vt) me audies. Nescio quis senex modo venit / ellū cōfidēs (a. callidus doctus) (a. formam) (censet) (iudicat eē eam ꝓpter quā) (cuius ad laudē is) & cautus: cū faciē videas: videt esse captiuis ꝓpter tristis se (nescio quam) (a. ꝓtinus) (q. d. dd nouā malū) ueritas inest vultu/atq; in verbis fides. SI. Quidnā ap (s. appetito) (cruciatum) portas: DA. Nihil equidē nisi q̄d illū audiui dicere. SI. (s. pauca de hac pricula tandē habet) (bñ ⁊ cōstanter dixit scire) (arbitratē sem) Quid ait tandem: DA. Glyceriū se scire esse ciuē atticā ta catastrophe patefieri.

p Modo introii. Hoc signū perturbationū inducit a cōscientia Dauꝰ.

q Cū tuo Gnato vna. Serui excusatio / filii excusatio est. & quasi perturbatio dicitur seruo. sed consilio poetæ exitū festinantis de resolutione fabulæ.

r An ne est intus pamphilus. Causa iræ vehementior inuenta est.

s Crutior miser. Dauus in verbis deprehensus & oppressus nescit quid respondeat. sed videt se excusasse filiū se excusando. Cruciori maxima sum constitutus angustia.

t Eho. Interiectio est dentis Dauū oppressum & verbis suis captum. vel est interiectio mouēs attentionem.

v Sunt. Nulla ratione dicit sunt. sed ne nihil respondeat nam turbatus est vtpote oppressus.

x Cū illa litigat. Chremi conuenit hic sermo. hic enim irridet qui & supra dixit. Amantium irę amotis reintegratio est. & irridet illis Simonem Chremes: quia dixit. irę sunt inter Glycerā & Gnato.

y Immo vere indignū Chremes bene ad eum loquit qui est a nuptiis deterrendus. vel qui nō interturbet orationē suā vel quem supra sibi precatorem destinet. Ita loquitur quasi hæc sit causa cur sit Pamphilus in gressus quatenus eius. s. intēdatur a Critone hospitæ ducēde vxoris animus quam ciuem attigerit nominauerit.

z Nescio quis senex. Bene nescio. quis enim si notus esset videretur gratificari. i. gratiosus esse. testis & minis verus.

a Ellū. Veteres. q̄d nos illū dicimus. dlū vel ollū dicebant cuius ellum quidam ecce illum volunt intelligi tam cū pro ipso Dauum Glycerii ostendit Dauus dicens eilum quasi en illum. Est enim vt alii volunt pronomen. vt alii adverbium demostrant. s. nam pronomen huiusmodi veteres sic proferebant ille ellus olius sed vt diximus aduerbium cōpositum ex pronomine videri potest vt sit in eo vel in eo ecce vt ellum. i. en vel ecce illum ad patuitatem

b Quantiuis precii. Ad magnitudinē refertur quātiuis.

c Dromo dromo. Commotus ira & dolore nihil dixit nisi q̄ solarium, idest seruorum verberatorem & punitorem aliorum sæpius vocat,

d Verbum si addideris. Bene quia omnia p̄sente socero contra nuptias loquitur.

e Audi obsecro. Pl rumq; a verberādis v indulgentia loquitury mora.

f Quantum potes. Id est celerrime quia segniores se ostendunt serui ad puniendos collibertos scilicet mora captan

indignantis c f.vnī f.vnī
SI. hem Dromo dromo. DA. q̄d est? SI. dromo. Da, au
f.vnū cogā tera actum xerus re.q̄ resumit
d cere. aut aliq̄d male
di. SI. verbum si addideris Dromo. DA. audi obsecro.
sane facere .i.q̄ alterū vel claruū in carcere .i. celeriter cape .i. celerime
in alterū rapiendo dauū f
DRO. q̄d vis? SI. Sublimē intro hūc rape q̄ntum potes.
rapiam .i. cur rapiā .i. libere n. p̄ ponitur
DRO. quē? SI. dauū. DRO. q̄ obrē. SI. qa lubet mihi ra
.i. utq; tuo tibi rape .i. falso affirmasse
pe incq̄. DA. q̄d feci? SI. rape. DA. Si q̄cq̄ inuenies me
q̄ plus est q̄s verberato .i. nunc .i. circū celeq; vt multū perturbati
mentitū/occidito. SI. Nihil audio. ego te iā cōmotū red
effutā q̄q̄ q̄ dico .i. tantumō da operam tromo
dā. DA. Tametsi hoc verū est. SI. Tantū tu cura ad ser
f. seruum ligatum audio ne .i. dispositū in mo stricto ligato .i. fac
g dō q̄drupedis h
uandū vinctū: atq; audin quadrupedē cōstringito. age
turantis .i. q̄d p̄dm
i l:
nūc iā ego pol hodie si viuo tibi claue oñdam q̄d sit peri
pam. .i. nostī entre
di herū fallere. & illi p̄em. CHRE. ah ne sæni tantop̄e.
p tronā q̄ in p̄em filius
esse ? eberet ?pam
SI. o chreme ob pietatē gnati nō te miseret mei? tm labo
same p̄em horātis .i. egredere de gīyceriu domo
rem capere ob talem filium: age Pamphile. exi pamphi
.i. veq; aliquid pudet afficit
le. et quid te pudet.

In. 24. sce na est accusatio quę solvitur defensiōe in eo q̄d ad amorem pertinet per concessionē in eo quod ad Critonis personam per coniecturam.
a Quid ais omnium.

PAMPHILVS SIMO CHREMES

perie .i. p̄diturum f. q̄ me vult .i. q̄d ex eius ercusatō
viso p̄re a nibq̄ q̄ vti p̄gra is

Qvis me vult? perij pater est. SI. Quid ais om
dolentis dignatis .i. p̄tumeliae in
f. factum ferre
nium? CRE. ah rem potius ipam dic, ac mitte male lo

tes veniam indignantiū dominorum,

g Quadrupedē. Vtrū ligaturæ genus est sic dictum quadrupedes an quadrupedem ferā an quadrupedem, idest cū pedibus ac manibus / an quadrupedem pro seruo vt fugitiuo posuit

h Constringito. Mire ne quid fiat tragicum in comœdia vsq; advincula ita progredit. nec quisq̄s tentat ne quoq̄ tendat vlterius.

i Si viuo tibi. Qui certa minari volunt incertam faciunt vitam suā.

k Herum quid sic perdi &c. Cum ingēti pronunciatione dirigit,

Aposiopesis tertia et est ad deformationem peccati. & est irati familiaris aposiopesis cū p dignitate peccati nō iuste increpatur conuicii. Quid ais Nō interrogātis sed inuehētis. et est eclypsis multa significans in eo q̄ di

cit omnium.
b Ain tandē. Querit probus grāmaticus ain quæ parsoīonis sit, et an vna sit. Est aūt ain quasi ais ne. & mire quasi ipe dicat quod dauus dixerat. ergo ain percontatiuum verbum est.
c Tandē. Videt aūt me lius capi vt rīsionē celerem augeat.
d Ita predicāt. Adeo in hac re vehemēter cōmotus senex hoc ipm repetit predicāt p iracūdiā nā repetunt verba iuq bus arguit imprudētia.
e O ingentē. Cōfidentia in malā partē hic accipit. sed supra in bonā. Fiducia vero sp i bonā.
f Nū cogitat. Ita vt solent irascētes. auertit oīonē a secūda ad tertiā personam ab ea cū qua loquebat ad aliam.
g Nū q. Paterno aio dicit. nāq; patribus erubescere pudentesq; esse familiare est cui contrarium est erubuit.
h Vt preter. Tria contempta sunt. mos / lex / imperium patris.
i Tñ. Cū nō dixerit cui subiecit tñ & figura est anacoluton. aliq vnū sine altero non ponere.
k Me mi. Inicium desensionis & deploratio calamitatis et miseriæ que in amore culpam remouet a volūtate sua, cū pater q amat filiū vicium mentis dicat esse nō impulsum.
l Modo. Cōprobatōe oūdit eū esse miserum.
m Demū. Signū est tarditatis. et sentire dicit qui vix colligit se. vixq; aniaduertit. vt alibi. vix tandē sensi stolidus.
n Olim. Obiurgatio ē quod dictū est olim. cōfirmationē aūt p repetionem ostendit.
o Sed quid Propriū est parētibus indignatione velut abiicere curā filiorū cū destomachati fuerint. & est eclypsis ibi p apposiopesim.
p Cur. Non dixit me quod prius est sed miserabilius dicit.
q Imo habeat. Nō ira scitur vt pater sed dissimulat vt alienus. quia vehemēter dolet.

ranq; pam. molestius enormius s. quā fecit siue peccauit ais ne b

qui. SI. Quasi quicq; in hūc iā grauius dici possit. Ain
.t. tamen s. hoīes .t. nūc
c d

tandem Glycerii ciuis ē. Pam. Ita p̄dicant. SI. Ita p̄dicāt.
.t. laudacia cū nūq̄d q; iniuriaq; se allegat q amato est
e impeobitore f

o ingentē confidentiā / num cogitat / quid dicat? nū fas
s. sua pariter cū nunq̄d erubescere .t. in alīq; re facta
a mentor g ostendit

cti pigeat? vide: nū eius color pudoris signū vlq; indicat
.t. nunq̄ potuerit vel certe debuit q dicere .t. q̄ nisi id sit h .t. vera .t. cōsuetudine siue ius nō scripti

Adeon impotenti esse animo: vt præter ciuiū morē atq;
tuos scriptum Glyc. habeat deo
i eam

legem / & sui voluntatē patris: tamen hanc habere studē
.t. vituperio ignō mia facere me infelicem vitā
l

at cū summo probro. PAM. me miserum. SI. modo ne
solū vel tarde cepisti mutuo antecrge
scq; re esse miserū m n

id demū sensisti pamphile? olim istuc / olim cū ita aīm
.t. gsuasisti tibi hoc esse .t. velles modo

induxti tuū hoc quod cuperes aliquo pacto efficiundū
s. recte miserū

o

tibi: eodē die ist uc verbū vere in te accidit. sed qd ago?
veto me .t. affligo pecto debilito .t. me senio cōfecto
p

cur me excrutio? cur me macero? cur meā senectutē h?
t. prurit os infamiā filii s. pam. .t. cruciabus flagitijs

sollicito amentia? an vt p huius pctis ego supplicū sus
fustinea q portus Glyc. q. d. Vnā pero s. vita ei
panor q .t. a me discedat r bi decedo

ferā? imo hēat valeat viuat cū illa. PA. O mi pī. SI. qd
ranq; .t. q̄si indigens eius opa mea cū glyc. hiems s. lucta ē glyc. q̄ si seuera
o q̄ sum pater tuus t non lupanar v puer vnus

mi pī? q̄ tu huius indigeas pīs. Domus / vxor / liberi in
molestie s. homines Glyc. .t. q; at henis .t. vellet modo
r f

uenti inuito pīe adducti / q illā ciuē hinc dicāt. viceris.
vt s. loqui vel dicere

3

PAM. Pī / licet ne pauca? SI. qd dices mihi. CRE. attn

symo audi. SY. audiā ego. qd ego audiā chreme. CRE.
.t. q; loquar q̄ vult horteris loquar
a .t. eo facilitatem b

at tandem dicat: sine. SI. age. dicat: sino. PAM. ego me
s. amare q̄ pecunia q
d hostilis

hanc amare fateor. si id est peccare: fateor id q̄q; tibi pī
roglitter .t. q̄libet tube exequar
e reddam f

me dedo: qduis oneris impone, impera. Vis me vxorē
Glyc. pero pecunia ferre facultas tantumodo
g .t. pariar

ducere, hāc vis amittere. vt potero / ferā. Hoc modo te ob
.t. adhibitū ctroné gmitte
non
b

secro: vt ne credas a me allegatum hunc senem. sine me
excusem

i

expurgem / atq; illū huc corā adducā. SI. adducas. PA.
gmitte .t. rem iustam concede parere
h

sine pater. CHRE. æquū postulat / da ventū. PAm. sine

r Mi pater. Principiū factum a cōciliatione.
s Quasi tu huius indigi. Huius oūdens se dixit.
t Domus vxor. Mira grauitate sensus elatus est nec de Menandro sed p prium Terentii.
v Liberi. Dicit in plurali cū vnus esset oratorie de vno plurali dixit.

x Inuēti. Nō geniti inuidiose sed im illud. hoc scio vnum neminem periisse hic.

y Viceris. Verbum est cuius quivix sibi extorquet vt abiiciat curā et ppriū pīb9 ac familiare iratis
z Pater licet ne pauca Titubās & balbutiens oīo pudore & cōsciētia loquēs copiam petit.
a Age dicit Simo. Hoc nō ex aio, pmittētes sed cū stomacho patiētis ē.
b Ego me Amphibologia. quia duo actius cum infinitiuo.
c Hanc. Non gliceriū cuius noie offendit sænex. nec ignomiā vuās vocat eā peregrinā.
d Si id peccare est sa. Noli inq̄ me accusare quia amo. amātem enī nemo accusat. Febricitantē nemo accusare potest cur febriciter? Mire igitur et subdefendit cupā. & assensus irato est.

e Dedo. Bene, quia deditio in hoste fieri solet.
f Quiduis oneris impone. Executus est translationem oneris dicendo impone impera.
g Vt potero / feram. Obsequium sine volūtate ostendit et multum valet sub chremetis presentia hæc confessio ad recusandas nuptias.
h Sænem. Dici vt de hac appellatiōe pond9 adiiceret testimonio.
i Adducas. Simo indignatus q̄ illum petit adduci. Pamphilus repetit verbum sibi displicens dicis vt adducas illum. indignanter profe rendum est.

k Aequum postulat. Artificiose interponit loquentē chremetē quēvolens vsq; ad cognitione filiæ suæ retinere non facit irasci pāphilo ad cō

temptum filiæ. & post hoc abire de medio.
l Dum ne ab hoc falli

.i.pſuadeō tibi hoc ꝑmitto .i.rē quālibet dumodo non pam
a re impercem
te hoc exorem. SI Sino: quis cupio: dum ne ab hoc me
deprehendar
cognoscar
falli cōperiar chreme. CHRE. pro peccato magno pau-
.i.deprehensionis accusatōis iurgiū cruciatus
.i.sufficiat in suū filium p.
lulum supplicij satis est patri.

comperiar. O paterna pietas. ipse accusator est & redargui se cupit.

In. 2ſ. ſcena

progreditur Crito in cuius verbis nō modo ipſe promittit ſed etiam quod & Pāphilus dixerit demonſtratur & hic ois error aperiet fabulæ Crito alloquit Pamphilum orātem vt firmus ſtaret verbis contendendo aduerſus patrem.

a Mitte orare. Dicēdo vna harū oſtendit multas eſſe cauſas. etiā pareſſe magnitudine, dicendo cuius & diſiūctione diſtinguit triplices eſſe.
b Andriū, Bonū initiū agnituram filiā itaq; cōpēdii cā nō laborāt de agnitōe pſonę critōi ſ vtab
e o facile doceri poſſit.

c Saluus ſis. Crito ne laboret ad pſuadendū. miro compendio poetę iā crito not⁹ eſt Chremi.
d Inſolens. Ideſt inſuetus inſolitus. inde inſolentia, ideſt inſuetudo. Cicero moneor etiā in ſolentia loci. Item inſolē

CRITO SYMO CHREMES PAMPHILVS

.i.ceſſa rogare q̄ ſequunt .i.quilibet ſ.q̄ perio
a deſiſte
Mitte orare, harū vna quæuis cauſa me vt faciā
he ſunt cauſe .i.rua benuolencia honeſto modo q̄ffa dilitao.
ſ.q̄ ſtcturus ſum
monet. vel tu/vel quod verū eſt vel quod ipſi
.i.gl'ycriū plurimū amo er andro inſula
volo b
bene cupio Glycerio. CHRE. andriū ego video Crito/
ꝑſcto ſ.entro .i.ſalue .i.cur
andritus c
nem? certe is eſt. CRI. Saluus ſis chremes. CHRE. quid
ſ.venisti inſolitus .i.cōtigit caſu aliquo athenas venire
b inſuetus c verum
tu athenas inſolens? CRI. euenit. ſed hiccine eſt ſymo?
ſ.ſymo ne interea dū attendō eum .i.ex athenis
modū vt rendam vbe
CHRE. Hic eſt. SI. Men ḡris? eho tu Glycriū hinc ci/
.i.inficiaris eā cē .i.ſubornatus ? to
ciuem atticam lo compoſitus
uem eſſe ais? CRI. tu negas? SI. ita ne huc paratus ad/
ſ.venire parato inter ymus potus .i.ſine pēa ſeu punitōe
f
uenis. CRI. Qua de re. SI. rogas? tu ne impune hæc faci
q.d.ita .i.athenis vbi delicta vindicant? .i.educatos ?
nutritos meos ceq.
as. Tu ne hic hoīes adoleſcētulos ip̄eritos rep̄ eductos
illigas .i.incitando frēquenter ꝑmittēdo illis cōple
.i.emiſſos g h mentia voluntatum

libere in fraudē illicis? ſollicitādo/& pollicēdo eor̄/aios

ria dicitur arrogantia. Item differunt arrogās & inſolens. Qui enim preter legem agit humanam dicitur arrogans & naturalem inſolens dicit. Cicero. Ipſa victoria qua natura inſolens dicitur.

e Euenit. Pudet fateri propter hereditatem venisse & vidisse ipm esse qui dixerat supra. Clamitent me sycophamā hereditatē prosequi. ne igitur vltra interogetur. & hanc veritatem compellat dicere p euenit respondit conditionaliter & protinus cū alio aliū incipit sermonē dicens. sed hiccine est simo.

f Tu ne impune. Nūc acriter Critonē aggressus. dilatauit incusatiōnem & generalem fecit virtute oratoria.
g Illicis. illigas. Vnde licia dicta sunt quasi ligia.
h Sollicitando. Sollicitare interdū significat

sollicitum reddere inter dum vero est inquierare aliquē & inter spem me tumq; constituere atq; incitare seu stimulare.

i Lactas. Lactare est suscedine aliqua retinere. & ad persuasionē inducere. vnde oblectare & delectare dicimus.

k Sanus ne es. Interrūpit Crito sermonem Simonis. sed Simo nihilo minus continuat dicēs vt sequitur.

l Meretricios amores nuptiis. Vide oratorie agi. vt grauius Critonē accuset Simo nūc defendit filium quem iamdudum increpauerat.

m Hospes. Et non homo vel Crito. esteni ipso noie causa differētiæ.

n Bonus est hic vir. Cum pondere & distinctione inferendus est.

o Hic vir sit bonus. Mire poeta cū oportuerit critonē inimicicioē chremi esse q; Simoni sic rem inducit vt nocitor ei sit cōtra quē maxime venerat / atq; ab eo defendat. magis vt res pgredi ad catastrophen possit.

p Vt veniret ante hac nunq;. Plerumq; casus imuat industria. & hoc sæpe sit. vt etiam sedulo facta sint suspecta.

q Est vero huic credē dū Vero per ironiā dicit Virg. Egregiā vero laudē et spolia āpla referris

r Sicophanta. Minime voluit sibi dicere Crito. nā ita locutus est supra vt clamitet me sicophātam hæreditates sequi.

s Hem principiū tra cundiæ. ideo respondendo dicit.

t Sic crito est. Et mire chremes traducendo eū sic ab incundia.

v Non tuum malum Non filium sed amorē in filiū significat. an qa iratus est. & querens an conueniant hæc verba pro Pamphilo veniēti. Imo enim conueniūt. quia quanto magis dissimulat fauorem tanto plus acquirit ad ea quę loquuntur.

x Iam sciri potest. Addit temporis celeritatem & magna maturitate dixit.

y Applicat. Proprie de naufragio in litus eiecto dicit atq; agenti.

z Fabulam inceptat. Quia fabula comœdia & quia argumentum quasi fabula narrat aut certe ad irrisionem narrationis dicit.

a Ita ne vero obturbat. Obturbat. hoc est interstrepit si subdistiguit & tunc cum commination infertur obturbat etiā obturbat distinguit & tunc valet. i. euertit.

b Ibi audiui ex illo. Magis confirmatio veritatis est.

c Nomen tam cito. Non negātis est sed difficile sese dicturū oīdit.

d Phania. Hoc ita dicit Crito vt nemo audiret. s. adhuc dubitās an ipse sit.

e Hem. Sunt qui putant Simonē dicere ita scentē filio. alii chremis dolentis potest & Pamphili esse.

f Verū herc le opinor Hoc adhuc contāter est. dictum indiget confirmatione

g Rhamnusium se. Piræum & rhamnium pagus attice. & cetera huiusmodi maritima attice apprie intelligēda sūt.

h Multi alii in andro. Hoc testimoniū cecum ducitur. Testimoniorū eni modus duplex est manifestus et cecus. Manifestus est qui certus et pręsentes habet. Cecus in quo multitudinē aut ciuitatem dicimus scire vt cicero. Testis est tota cicilia quod rum audiētem consternat. Est etiā in ceco iusiurandum tabulæ absentisq; psonæ.

i Quam igitur. Vetuste cuiam quod omnibus generibus & casibus seruit.

k Arrige aures Pamphile. Translatio a pecudibus quibus intendit accipiendum esse vocem. & hoc simo videtur dicere vt alii putant ipse sibi Pamphilus.

vt bellum non seq̃neis erat sed in grecia

m

lum fugiens / mecꝫ in asiam persequens, pficiscitur. tũ

.i. ego vt ea q̃ sunt vera

illam relinquere hic est veritus: post illa nũc primũ au-

f. fratre meo

n

dio: quid de illo factum. PAM. Vix sum apud me ita

gerunt actis .i. tum miror

o

animus commotus est metu/spe gaudio mirando. Hoc

tum magno .i. subito valde Sep. rõnibus

p

tanto & tam repentino bono. SI. Sane istam multis mo

s. re gaudere

q r o

dis tuam inueniri gaudeo. PAM. Credo pater. CRE.

vna anxietas adhuc fugit vetat vt male torqueat

vna difficultas

s

At mihi vnus scrupulus etiam restat: q me male habet.

superstitione vt odio q̃ euinci spes leuis

scrupulositate hẽans t sima vt nodo

PAM. dignus es cum tua religione odio. nodũ in scir-

s. quod re sollicitor .i. de nõie est cõtroversia

po q̃ris. CRI. Quid istuc est? CRE. Nomẽ non con-

congruit .i. cum esset parua

uenit. CRITO. Fuit herde huic aliud paruæ. CHRE.

.i. ceteo illud in memoriam

v redigere

quod crito. nũquid meministi? CRI. id q̃ro. PAM ego

vetꝫ cruentis non letitie aut gaudio

nocere

ne huius memoriã patiar meæ voluptati obstare cũ ego

x

met possim in hac re medicari mihi? nõ patiar. heus cre-

s. passibula filia mea

me. q̃d q̃ris? passibula ẽ. CRI. ipa ẽ. CRE. ea ẽ. PAm. ex

.i. hac re

5

ipa millies iã audiui. SI. oms nos gaudere hoc chremes

te credo credere. CRE. ita me dij bñ amẽt? credo. PAM.

hoc est ne irascamo suspect reliquũ agnito passibule .i. in benuolẽtiã

a paulo ante

q̃d restat pt? SI. iamdudũ res reduxit me ipa in gratiam

iam habuit eam

b

PAM. O lepidum patrem! de vxore ita vt possedi nihil

q̃ nihil mutem firmo

mutat chremes. CRE. causa optima est nisi quid pater

s. in aliud ato

certe c

d

aliud ait. PAM. Nempe SI. id scilicet. CHRE. Dos pã

.i. p uore tabunt tibi, s. talenta .i. grauis hẽpilla talẽta festiuanter eo

c

phile est decem talenta. PAM. accipio. CRE. Propero

passibulam s. ven non

f

ad filiam. Eho mecũ crito/nam illã me haud credo nosse

.i. in hunc locum

.i. traduci

SI. cur non illam hunc transferri iubes? PAM. recte ad

.i. valde bene s. id negocij sufficit

g

mones, dauo ego istuc dedã iã negocij. SI. nõ pt. PAM

v Id quæro. Rursus Chrito obliuiosus est vtpote alienarum rerũ.

x Heus Chre. Heus dicendũ erat. quia Chremes Critonẽ intuebat.

y Ex ipsa milies audiui. Duas res ostẽdit pãphilus & quam veram scit q̃ ex ipsa sæpe audiuerat & quã sua sit Glicerium milies numerus finitus pro infinito. & quia infinicies ab ea audiuerat signum erat q̃ infinities etiam cum ea fuerat.

z Omnes nos gaudere hoc. Aut hoc gaudere correpte, aut hoc corrupte vt sit hac re gaudere. et gaudere nostris est vt supra modo sit animus. alienis vero gratulari. et ergo plus est gaudere q̃ letari.

a Iamdudũ res reduxit me ipsa in graciam, ideſt beniuolentiam & Chremetis & filii vt videlicet mihi cupiant & ego quoq; illis. quod si ad solum dicatur Pamphilum Pamphilũ referatur tantum.

b O lepidum caput. In quo leporis est pluriũ lepid^y dicitur. nam lepos est venustas.

c Nempe id scilicet. Dicẽtes manu et vultu dotẽ significat quod mox intelligit Chremes. alii chremetis personam faciunt.

d Dos pamphili est decẽ talenta. ideſt Pamphilo pro dote dabunt decem talenta.

e Accipio. Nisi ille hoc dixisset accipio dos nõ esset. datio enim ab acceptu confirmatur nec potest videri datũ id quod sit acceptum.

f Eho. Adiuratio est attentionis ad id quod dicturi sumus.

g Dauo istuc dedam iam. Addidit & temporis celeritatem.

h Vinctus est dicit pater. Et nō recte vinctus est ostēdit filius senex ad rē. filius ad cām retulit.

i Haud ita iussi. Quasi quadrupedem stringi iusserat quasi recte ac diligēter. & hoc ipm non vacat. nā iā & iocularis ter iog'et min⁹ irascētis est & placabilis animi.

k Haud ita iussi. Eleg̃ter iussi adit Amphi

s.cōbrem s.ligare s.ipso

Qui non potest: SI. Quia habet aliud magis ex sese/& s.malt habet ligneus

maius malū. PAM. Quidnam? SI. vinctus est. PAM. s.iusta de causa s.non s.vincere ve ḡdru s.soluta

pr̃ nō recte vinctus est. SI. haud ita iussi. PAM. iube sol horamus accelera iubere

ui obsecro. SI. age fiat. PAM. at matura. SIM. eo intro.

q. dmulse felicitato plenū

PAM. O faustum & fœlicem hunc diem:

bologiā Et simul ostendit q̃ propicius sit Pāphilo pater. & q̃ facile veniā Dauo impetrare possit, ab eo quippe quiam etiam iocetur. Pamphilus autē dixerat non iuste. ille sic rñdit quasi dixerit non diligēter vinctus est. Sed mea sententia distinguenda est inter haud ⁊ per modum interrogationis vt haud non recte vt dicis postea ita iussu fieri tamen.

In hac. 26 scena alterū genꝰ Chremeti cōparat, ne aut Carinus tristis recedat: aut nō prouisum videretur philomene. et hoc collo quiū post cōpendiū fabulę ꝺducit vt vna narratione negocium Carini transagi possit.

a Prouiso quid agat. Dupliciter res ab oculis spectatorū mouētur aut enī futura ꝓmittunt aut facta narrantur.

b Nunc sic esse verum iubet. Sic delicate pronunciandū et separatim distinguendum.

c Ego deorum vitam Propterea sempiternā: Omne quod habemus aut mutuū est aut proprium. Mutuū est quic quic ad tempus habemus. nec postmodum

CARINVS s.quidco vt ꝓcedo PAMPHILVS ecce illum

Prouiso quid agat Pamphilus: atq; eccū. Pā. s.qđ dicitur

aliquis forsitan me putet non putare hoc verū: atq; mi b s.qđ alu putāt vt volent libet ⁊ cōfirmo c

hi nunc sic esse hoc verum iubet Ego vitā deorū ꝓpterea .estimo s.coꝝ gaudia s.perpetuę sempiterne nō accomodare ꝺd ego seu mutuo

sempiternā esse arbitror. q̃ voluptates eoꝝ ꝓpriæ sunt. s.deus sum sollicitudo anxietas

Nam mihi immortalitas pata est / si nulla ægritudo hu s.obstitterit hic supra dictam sniam ꝓcipalissime

ic gaudio interceſſerit. sed quē ego potissimū nunc mihi s.debitum s.qđ agitaf a pamphilo

exoptā cui hæc narrē dari? CA. Quid illud gaudij est? s.dari debitum

PAM: Dauū video nemo est quē malim oīm. nam hūc integrecstime gratulaf nimiū

d scio mea solidæ solum gauisurum gaudia.

nostrum futurum est vt vxor / domus / villa. Proprium virtus animi. & bonum sempiternum quod proprie de diis dicitur. non enim aliunde venerunt. sed apud seipsos sūt semper & epicurū secutus hoc dixit. Nam de diis proprie sempiternū dicitur. Perpetuum vero ad homines pertinet.

d Scio meo solide solum gauisurū gaudia. Dicimus enim elegāter gaudio gaudium tuū pro eo quod est gaudeo quia gaudes. Celius ad Ciceronē Accessit huc q̃ postridie eius absolutionem in theatrum curionis hortensis introiit prout suum gaudium gaudebimus. ideſt gaudeamus. quia ipse gaudebat.

In. 26. sce na mira arte ea quæ re/ stant de comœdia bre/ uiter explicat et designa/ tur duorum sociorum binæ nuptiæ:

DAVVS PAMPHILVS CARINVS

Pamphilus vbinã hic est? PAM. Daue. DA.
me vocat
a
quisnam homo est. PAM. Ego sũ. DA. o pã
accidere pfecto
phile. PAM. nescis q̃d mihi obtigerit? DA. certe. sed q̃d
pfecto scio
b
mihi obtigerit scio. PAM. & q̃dẽ ego. DA. more hoim
inuenerim post factum cognoscere
e
euenit vt quid sim nactus mali prius? rescisseres tu? q̃s ego
bonũ s. amica prius? inuenerim
d
illud q̃d tibi euenit boni. PAM. mea glycerii suos pa/
casu q̃dam iuuenis exclamatio est p̃ qua factum est admiratio
rentes repperit. DA. o factũ bene. CA. Hẽ. PAm. pater
i. dicis mihi
amic⁹ sũmus ẽ nobis. DA. q̃s. PA. dremes. DA. narras
i. q̃ non i. in
pbe. PAM. Nec mora vlla est. q̃n eã vxorẽ ducã. CA.
i. dum vigilaret cupiuit deinde scribitur
nunc
nũ ille somniat ea q̃ vigilãs voluit. Pã. tũ de puero daue
desiste f. sum incolumis
f
DA. ah desine: solus est quẽ diligũt dij. CA. saluus sũ si
i. ibo ad eũ conferã cũ eo, de his s. qui loquitur
hæc vera sũt. adibo: & colloquar. PAM. quis hõ est? O
i. oportunet tempestiue est
h
catine in tpe ipo mihi aduenis. CA. bene factũ. PAM.
audiui i. fauc mihi i. prosperantibus retro aspice
hortantis t
hẽ audisti. CA. oĩa: age me secũdis in rebus tuis respice.

a Quisnam homo est In effectu gaudentis Phili & Daui gratula/ tione cognitionem rerũ Carino præbuit. cuius psona parce vtitur post compendium.

b More hominum. Hominum abundat.

c Euenit vt quid sim nact⁹ mali. Quia fama mali celerior est q̃ boni idest vt facilius mala q̃ bona nuncientur. ego dixi q̃ ille prior scierit q̃ esset vinctus q̃ q̃ is q̃ Glicerium is cognitã cognosceret.

d Mea glicerium suos parentes reperit. Hæc ita narrantur Dauo vt ea/ dem opera etiam Cari/ nus audiat.

e Pater amicus sum⁹ mus. Hæc omnia vt di/ ximus propter Carinũ dicuntur vt audiat.

f Desine: solus. Com/ pendium attulit.

g Solus est quem di/ ligunt dii. Idest tu om/ nium fortunas superas siue omnium fœlicissi/ mus es: & cui dii ma/ gis fauerunt.

h Factum bene. Gra/ tulatione cepit omne cõ pendium.

i Age me in tuis secũ/ dis rebus respice. Hæ sunt quæ absolute dicũ/ tur. & est commonitio sunt enim qui fœlicitate elati ne respicere quidẽ volentes amicos. & re/ spicere proprie est retro aspicere. idest quem pre cedis fœlicitate non obli uiscaris. & vt alter dixit tractum est a diis qui re spiciendo homines /li/ lis fauent.

Atq; adeo longum
expectare. Quia au
acter & artificiose bi
os amores duorũ ado
scentium & binas nu
tias in. vna fabula ma
ninatus est & id extra
reſcriptum menandri
uius comœdiam trans
ferebat. ideo aliud in p
cenio aliud post scenã
tulit ne vel iusto longi

.d.eius moderator: es ꝛ tibi magna est apud eũ fides ita ꝓtinus sit vsurus ꝓsilio.

tuus est nunc chremes facturũ: quæ voles scio esse oĩa
fac eũ esse mecũ corre quousq;
ꝛ oia facturum la

PAM. Memini: atq; adeo longũ est illũ expectare dũ
g hanc via

exeat. sequere me hac: intus apud Glycerium nunc est
vise de ppera voca vt vadeod vocandũ aliquos
ab hac domo labducant

tu daue abi domum propere: accerse. hinc qui auferant
Chr. cur cessas eo tardas in mora es vado

eam: quid stas: quid cessas: DA. Eo.

a Ne expectetis dum exeat huc intus desponsa debitur. Mire dicit laetenter se laudans quo verbo auidum adhuc populum audiendi / adeoq; cupidum & attentũ ostendit vt finem comediæ euenisse nõ senserit.

b Intus transigetur si quid est quod restat. Artificiose poeta hereditatis iustam petitionẽ ex Critonis persona praetermisit. que ei Glicerio cognita iure tribuebatur. nevel parue rei Critonis tractata / aut defraudatione Glicerii infuscaret finis fabulæ ad lætum exitum spectans.

c Si quid est quod restat. Quia narratione dignum nõ est quod Critinus rogat.

ad auditores eos .d.ut veniat in mediũ placenti
a .d.nolite expectare .d.sponsa efficiet

E expectetis dum exeat huc. intus desponde
post scenã .d.peragat
b conficietur c

Habitur. Intus transigetur / siquidem quid re
stet vos valete & plaudite: calliopius recensui.
suꝑest spectatores .d.gratulamini poete d hec nobis suo ingenio spectãda pbuit
discedite cum sanitate .d.recognouit

Andrie Finis

Adest Comicus Eunuchus Terentij

DORIAS
PYTHIAS
ETHIOPISSA
PARMENO
EVNVCHVS
PHEDRIA
ANTIPHO
THERSA
LACHES
SOPHRONA NVTRIX
THAIS
SIRISCVS
SANYA
GNATO
PAMPHILA
CHREMES
TRASO
DORAX

Figuræ huius quæ secundæ comediæ Eunuchi principalis est & argumenti declaratio dilucidior.

In hac figura iterum vt in priori principali quinq; sunt personarum locationes secundum quinq; actus in quos Comœdia ꝓtitur domus quattuor ante earundē fores quattuor personarum & mutuo se amantiū & altricantium sectiones. demū medium comicum comicas reconcilians lites: & stat in medio. Est igitur primo parte in inferiori dextra Traso miles gloriosus qui amore (vt tractus lineę indicat) detinebatur Thaidis meretricis quę cum suis ancillis stat sinistro in latere parte superiori. Illa Thais non satiata vno amore amplectabatur Phedriam filium cuiusdā diuis athenien̄sis Laches dicti. Ideo hi duo amatores facti sunt corriuales clare tractus hoc indicant linearū diuersarum qui & confluunt: ꝑ hoc q; alter alterum odio affecit vter priores cupiens partes habere. Munenbus (que & gratum quenq; faciunt) studebant ambo sibi amorem Thaidis preuendicare. Traso miles quandam virginem pulcherrimā nomine Pamphilā emit dono mittit Thaidi cū suo seruo Gnatone dicto parasito & assentatore: cū ille Gnato iam iret deferens munus Thaidi Pamphilā: quam cum Cherea adolescens frater Phedriæ in via aspiceret ex vnico aspectu captus amore tractusq; intantum vt custodiæ officium in portu athenien̄si / suosq; sodales oēs desereret & amatam insequebatur. vt vbi diuerteret locum signaret. sed cum ita curreret obuium sibi se prębuit Archimenides frater patris eius ille grauis & tardo sermone eum conuenit. Cherea aliquantulam sibi audientiam prestare coactus interea ex oculis eius se abstulit virgo. Ille cū totius potuit se absoluit. tamē amiserat amatam. tunc plus seruere incœpit. cāq; quaritans vt amans hincinde cursitare. eo sic ex amore insaniente venerat permeno seruus patris eius ex iussu fratris Phedriæ etiam munera Ethiopissam & Eunuchum ad Thaidē deducens. huic permenoni Cherea amorē suum detegens & eum vt sibi ad explendā voluptatem auxilio siet rogitat. Parmeno sciuit illam quā ramabat esse in domū Thaidis a Gnatone pro munere deductam. persuasit. vt ille mutata veste vice Eunuchi (a quo comœdia nomen sumpsit) in domū Thaidis vt amata potiretur / introduceretur. ficq; ausu temerario factū est. abeunte sic Thaide in domū militis thrasonis relicta est virgo sub custodia aliarum ancillarum & Cherę qui domū venerat a Phedria sub specie eunuchi. Cherea suū explcuit appetitum domū exiuit de loco vbi vestem rursum mutaret eum ambigeret / nec alīq quem adiurorem haberet a casu repperit Antiphonē eius sodalē qui ex pirreo vt eum quęreret abierat. huic factum direxit. ille in mutanda veste adiumento fuit. Thais vero postq; domū redierat viciatā virginē ab Eunucho intellexit indignata in Phedriam q; talem sceleratum Eunuchum donasset Phedria cum Doro cōtendere. ille se vt potuit a crimine purgauit Cherę reatum quia sibi vestem detraxerat asciipsit. thais itaq; virginem cogitauit reddere viciatam suis puta Chremeti fratri eius qui solus stat depictus in parte inferiori in latere sinistro / illamq; eius sororem per testimonisi nutricis declarauit misit thais ad Chremetem vt ad se veniret cum hoc miles thraso considieret suspicabatur eū amoris illiciti causa thaidem accedere. ille ita incensus cum suis familianibus omnibus Sanga / coco / Syrisco & Doraceædes venit expugnare thaidis presente chremete. tamen vbi nutrix Sophrona veris interfignis demonstrauit hanc esse sororem chremetis. & sic illa cuius reperta thraso miles abierat Pamphila nuptui traditur chereæ Phedria liberum accessum parauit ad thaidē, Miles tandem multis prębus prodigalitate sua adiutis corriualis admittitur.

a Si qsq; est. Antēdēda pocte copia q; in tot plogis ab eadē cā eisdē fere sententiis variis verbis vtī. defensor eni Callio pius introductus hunc plogū vt ꝓcedētē in malā actorē ꝓnūciat captā

PROLOGVS EVNVCHI.

aliquis / labeat / cupiat

SI quisq; est qui placere se studeat bonis q; plurimis & minime multos lædere: in his poeta

non / .i. mea ratio vt re / bꝰ placēdo / l' lędēdo

do. ꝑ hoc auditorē benivolentiā. hāc huiꝰ Eunuchi plogi primā ꝓpositionē aliter interpretari volo. Est equidē ipā dignitas. hoc ē dignavt eā ad meū itellectū quē dt cā imitemur. & ipsa vt

f

ad partē dicitur referat ad omnes. ita omis studeat placere bonis qui sunt q̄ plurimi intellige estimatione & multos. i. stultos quorū numerus est infinitus. nō lædere. i. molestare si ei per operum equiualentiam nō vult placere.

b Tum si quis. Bene: Si quis indefinite cum tamē lustium laninū significet: vel ipsum a se lesum esse fateretur.

c Inclemētius. i. clemēter. Comparatiuū pro positiuo. vt iam senior sed cruda deo vindisq; senectus.

d Responsum non dictum. Superius dictū participiū inferius nomen a quo etiam dicaces dicūtur qui iocosis salibus maledicunt.

e Idem Menandri: Aparet pronunciandū quasi hoc ipso admonuent spectatorem quā turpe imperite hęc fabula scripta sit:

f Nūc nuper. Bene. vt ex vicinitate facti ostendat nihil esse dicēdū q̄ quod displicuerit hāc comœdia lustii lauinii propterea res recens sit & omnes meminerint.

g Phasma. i. apparitio Vana dicit latine quia incerta & in nocte. hāc igitur fabulā totā silentio damnat vt apparet silētio totū hic scribere prętermitto. sed thesaurum non totum. sed ex vno loco. ideo potētia.

h Atq; a thesauro scripsit. Arguit Theren. q̄ Luscius cōtra cōsuetudinē litigantiū defensionē ante accusationē induxerit huiusmodi enī est Luscii argumētum: adolescēs qui rem familiarē ad nequiciā prodegerat seruū mittit ad patris monumentū quod senex sibi viuo magnis opib⁹ apparauerat vt id aperiret illaturus epistolas quas pater post annum decimū cauerat sibi inferri sed cū agrū in quo monumentū erat

.i. ostentat pecunia quasi iocū & simonē mordacē.

hic nomen profitet suū. Tū si quis est qui dictū in se .i. tam clementer ni mis aspere ture c iudicet cognoscat d .sci tecū mordacē clementius existimat esse: sic existimet: nīsum nō dictū f. male in malum valde .i. in linguā latī nā transferendo p. i. inepece carminib⁹ rabiei translata mala ordinādo esse q̄le sit prius: qui bene vertēdo: eas describēdo male: fabulas poete greci

ex grecis bonis latinas fecit non bonas. Idē Menandri fabulā quamdā g paulo aū f edidit e ex ea fabula q̄ ceciderat de thesauro sine auaro dextero rōnem. h phasma nunc nup dedit: atq; thesauro scripsit cām dicepost. sibi scire posse agere q̄ pertinere a quo .i. adolescēs cuius erat aurum re prius vī petit aurū q̄re sit suū: q̄ ille qui petit: vnde vnde habuerit senex dicat .i. patris sepulchro dicat is sit thesaurus sibi: autvī in patriū monumentū perue post h monco .i. reciperet se si post hac loquax taceat tam finiret pacta i decēdi comœdia nerit. Dehinc ne frustret ipse se. aut si cogitet. defunctus .i. heredem me meminerit in errore labat .i. ad desistat iā sū: nihil ē q̄d dicat mihi. is ne erret moneo: & desinat .i. remittuntur timere scio

lacessere. habeo alia multa: nūc quæ cōdonabūtur: quæ veregar q̄ pfecerabit efficere incipit fabulam

pferentur post: si pget lędere: vt facere instituit. Quam .i. eunucho q̄ella cerraciorem hāc fabulā nec ad holem retulit mg̃ratus

nūc acturi sumus Menandri eunuchum / postq̄ ædiles .i. luscia. obtinuit q̄ dif ficiliter talliatre vt facerē facultas .i. is qui exhibeat ludos

emerūt pfecit sibi vt inspiciūdi esset copia. magistratus cū pio cer agēdo voce effre .i. he. q̄si vana humande sublegisset repsentari no damnat i

ibi adeēt / occepta ē agi, exclamat surē / nō poetā: fabulam nihil adelcidisse de filio suo aut holem recepisse m .i. in qua illi labecquēre.

dedisse / nihil dedisse verbo rū. collacē esseneuij / & plauti veterē fabulā / parasiti psonā inde ablatā & militis. Si .i. clamat n .i. ex collace .i. substituisse psonā militē q̄ fuit o vetū nomen ignorantia therentii ex alia poetis

idem pcīm / pcīm imprudentia est pœtæ qui nō furtum labecquerit cupiuerit spectatorem fabula.

facere studuerit. Id ita eē vos iā iudicare poteritis. Collax a menādro gre fabula .i. gloriosa efferatos illa⁹ co sua posita

menādri ē: in ea est parasitus collax / et miles gl̄iosus. ea⁹ traduxisse .ad fabulā terū .i. nōtheiem retulit

se non negat pscnas transtuliisse in eunuchū suā ex græ ante cum sempro iarcho simone cere

ca: sed eas fabulas factas prius latinas scisse sese: id vero scīnibus pimrak cur vt poetis erpecrat dmō

pernegat. Quod si psonis ijsdem vti alijs non licet: qui huc & illuc cursitantes inducere in comœdias marresimilius p intro⁹ ducē

plus licet curētes seruos scribere: bonas matronas / facere improbas vt grauiorem veracem gl̄ie cupidum rhraseonem seu affectatorem.

meretrices malas / parasitū ædacem / gl̄iosum militē / pu

senex quidā auarus ab adolescente emerat seruus ad aperiēdū monumentū auxilio vsus est senis thesaurum cū epistola ibidem reppert. senex thesaurū tanq̄ a se pertumultū hostilē illic desessum retinet & sibi vendicat. Adolescēs iusdicē capit apud quā prior senex qui aurū retinet causam suā sic agit ita q̄ contra naturam iurisq; cōsuetudinē posita argumēta notat. Terentius q̄ ille ordo potior erat. vt adolescens prior proponeret causā qui petitor inducitur.

i Defunctus iā sum: Iam egi fabulas nostras & iam desitit periclitari in ędendis Comœdiis: aut certe iam addidi quā tu reprehēdis fabulam Nam defunctus qui finiuit pictā vel morbos

k Quā nūc acturi &c. Ab obliquo incipit hęc narratio: & a carmie dimidiato cum ordo melior videt: & esse debet talis. postq̄ ędiles emerunt eunuchū quā &c. & relatiuū antecedenti suo prępositur.

l Exclamat. Mire reprehendit ante vitiū q̄ de cā maledicti dicat.

m Dedisse verborū. Decipere est: quia q̄ rem expectat: & nihil prēter verba inuenit: deceptus est vnde & alibi. verba istæc sunt & de contrario: cum videas censeas

n Parasiti personam: Dicit personam & mi remō versus obiicit. sed personam esse transtam. Parasitus est qui omnia ad voluntatem eius loquitur. in cuius contubernio est assentādo / laudando. nihil repugnando ventris grauia est.

o Si id peccatum est. Primo negat peccatum deinde concedit & purgat. idq̄ sim veniali quadam facilitate ad. imprudentiæ partibus.

p Bonas matronas facere meretrices malas.

Vt thaidē atq; bachidē facete. sic eū in Heautin tumerumenon. Scorra ri crebro volūt cōuiua ri & artificiose ostendit oēm materiā comicor; q Amare odisse &c. Mirea psonis ad gesta cū varietate trāsitū fecit oē enī quod in o;onēve nit vel psonavel scm est r Odisse. Quia odere in ifinitiuo latinū nō ē. s Que veteres factita runt. Cū magna defen sione Terētii semel faciē tis id quod sepe veteres.

Capta quedā ex Attica virgo no bilis. atq; addu cta est Rhodum. Ibiq; matri thaidis meretricis ab amico dono data ē. & educta velut soror vna cū filia. sed thais re licta matre Rhodo cū amatore q̄dā athenas se cōtulit. ab eoq; hęres in stituta mortuo. mox a milite thrasone dilige bat nimis. q cū matrē athenis plectus thaidis mortuā rhodi cōpisset. & eā virginē quā dixi mus ab heredib⁹ mor tuę aiaduertisset. venū est ꝓpositā. cuius ignar⁹ rei; oim. emit tū & do no amatę thaidi vexit athenas. Vesq; postq; ad ueniēs riualē phedriam apud amicā reperit. quē p ei⁹ absentiā sibi mere trix cōciliarat. affirma uit se nō. an̄ daturū pro missā virginē. q̄ thais foras emulū pepulisset. Illa igit et si amaret Phe driā. cupiditatetū recu perāde virginis & ciuis attice. & quā a puula vt sororem dilexerat exclu dit Phedriā. Hic ille pri mo irascit. post accepta facti rōne a thaide leniē & in bidui spaciū spō te cōcedēs militi rus p ficiscit. Staumq; ne ab emto milite munerib⁹ superaret. Eunuchū & puellā parmenōi iubet abiēs ad thaidē deduce re. Verū Cherea frater Phedriæ tunc ephebus visa nimio invirgine in flāmat amore eius. atq; eo cuasi vehemēti ardo re. vt ꝑ Eunucho ipe de duceret ad thaidē. Hac occasione viciata virgo & mox ciuis & nobi lis cognita datur vxor Cherea. Phedria vero et miles ex riualibus con cordes per parasitū red diti cōmuni amica sine certamine potiuntur.

.s. intreduci vel decipi loco alterius positū — .s. aliquem introducere — introducere amores q odia r

erum supponi/falli per seruum sænem amare/odisse/ .s. suspiones

suspicari? Deniq; nullum est iam dictum quod non sit .s. ea veteribus tussum — .s. eorum scribentiū.. vel materiā comicorum — .s. equum,

dictū prius. Quare equū est vos cognoscere atq; ignos pauli poete sepius scribit — recentes poete — antedire : au res eāq; phete

scere: quæ veteres factitarunt si faciunt noui. Date ope .s. animaduertere — considerare — phete intelligatis

ram & cū silētio animaduertite/vt ꝓnoscatis: qd sibi eu .s. quid sit de eunuchi compositione: qd significet. est enim comedia in terentio vite. specu lum consuetudinis. imago veritatis. & ideo quid sibi velit comedia est attendendū.

nuchus velit

Eunuchus Terentij

Acta Iudis Megalensibus. L. Posthumio Albi no & L. Cornelio merula ędilib⁹ curilibus. Ege re. L. ambiuius turpio & L. attilius prænestinus græca Menādri prima. Acta secūda. M. Valerio & C. Mutio fannio cōsulibus. Modos fecit Flaccus claudij tibijs du abus dextera: & sinistra.

Vnum eunuchi argumentum

.s. inuitus frequenter — meretricio — dea ē sepore. nō vere — appellatā — rhodie

Sororem falso dictitatam Thaidis: idipsum nō satis — .s. qui militā solitus erat exercere nauigio vel equo vehiculo — rhodi — veno dat

ignorās miles aduexit thraso. ipsiq; donat puella educta ex rho dia — thaidi — gmenone do athenas ꝺ militē ciui. athe.

erat hæc ciuis attica. eidem Eunuchum quem emerat tra ꝓpter — amator thaidis — militi apō — ephe. — rhodem — .s. rogatus

di iubet. Thaidis amator phedria Thraſoni oratus bidu spaciū tu dare locū — adolescēs — chorea — eq; tertiū — pubes

um concedere. Ephebus frater Phedriæ puellulam cum indumento — vestitur

repperiret dono missā. Thaidi: ornatu Eunuchi indui .s. ingressus stupra — s. q̄ duo erat — .s. meneci cō — callidus seruus

tur introist viciat virginem. Suader Parmeno sed attic⁹ est domū — virgo — fuit id fieri

ante omnia — forte inter — ꝺ. phe. eri — mūmonio — uenit — habere pu uentens — stēs. ciui. — puellam — besenti

ciuis in primis repertus frater collocat viciatam ephebo.

Aliud argumentum.

thais — phedriam — adolescētis — .s. pari vel viro ei phedre — troq; uero acceptoq;

Meretrix adolescentem cuius mutuo amore forte clausit neq; phe. recōciliare ꝓpulsionis itromittere voluit — placato

tenebatur. exclusit: ei q; reuocato/exclusio meretrīs occasio nes mortuus — phe. vel che. — .s. unior — puellam

nis causas reddidit. eius frater minor natu virginē: quā pro — .s. ipe chea gmenone.

miles meretrici dono miserat: amare cepit. deductusq; thaidis — loco — stupra — irrupto restuo

in domum meretricis pro eunucho vitiat. Re itaq; co .s. iudubio — thais — chrea

gnita cum illusam se meretrix doleret/ab eodem adole ad lenitatē reducit — intercessione

scente placatur. interuentuq; fratris eius cognitā ciuem .s. ex athenis origine parentū ducentē — thraso — etiam

athenīensem duxit vxorem. miles quoq; in partem me ipsius thaidis — deceptus detinetur.

retricij amoris receptus illuditur.

ARGVMENTVM EVNVCHI

Virgo quedā attica rhodum adue cta est matriq; Thaidis meretricis dono data. deinde Thais Athenas se cōtulit ynacū amato re suo cui mortuo hęres instituta successit: quam Thraso miles misere ce pit adamare. Rhodūq; profectus rerū omniū ignarus inuenit puellā atticā venū propositam mortua Thaidis matre quā Thaidi donaturus emit: reuersusq; Athe nas Phedriā cū Thaide cōmerciū habere cōpit quare indignat⁹ nō prius se donaturū puellā affirmauit q̄ Phedria eiceret. Ipsa aūt Thais puellæ potiundæ cupi da ad tempus Phedriā eiecit quē postea idigna tū lenit ab eoq; obtinu it vt in bidui spaciū rus recederet. qd'abiēs Phe dria iussit Eunuchū cū puella ex ethiopia dedu cta ꝑ Parmenonē Thai di dono offerri qd'vtre sciuit cherea frater Phe drię amatorq; puellæ a Thrasone datę suppos tus eunuchi loco Thai di donat⁹ est. Ea occasi one stuprata virgo & mox ciuis et nobilis co gnita dat vxor Cherea vt supꝫ. In hac comedia Terētius delectat faceriis ꝓdest exēplis et vicia ho minū paulo mordaci⁹ quā ceteris carpsit. Ex ēpla aūt mor hictrina ꝓpue ꝓponūt vrbani ſ. moris pasitici & mili taris. Hęc edita tertio ē & ꝓnūciata Terētii eu nuchus qppeiā adulta cōmēdatōe poete ac me retricis igenii nocionb⁹ pplo. Facta aūt ex duo bus grecis vna est laria Nā ex eunucho et colla ce menādri fabulis. Hęc eunuchus terētiana scri pta est nō sine crimie q̄ mixta in hāc trāslata sint ex multis poetis launis quod totū prologo pur gat atq; defendit.

In hac. I.

scena exēplū ponit quā nō sue ptātis sit q amat sapiatq; q nō amat neq; aliter affectus est. Apparet multa cogitasse adolescentē. & tandē in hec verba prorupisse.

a Igitur,p deinde. Vt Plautus in Amphitrione. Si aliter fuerint aiati: necq; dent necq; petant se se igit summa vi armisq; oppidū oppugnasse Quid igit facia est dialogismus pdite mentis post multa frustra cogitationem.

b Nō eā nenūc quidē Hoc videt nō esse cōtrariū sed est. Nā dubitat vtrū meretricis' satisfactionē expectet an illā omnino non querat.

c Cōparē.i. cōstituā. Vt q̄ inique cōparū est

d Meretricū cōtumelias. Sic in andria priusq; harū scelera & lacrime cōficte dolis cū vni sit iratus deoibus queri.

e Exclusit Reuocat. Vtrūq; iniunā fecit ex verbo dicendo exclusit & potius q̄ nō admisit:& reuocat potius q̄ petit vt redeā quod erat moderatius.

f Redeā.nō si me obsecret. Vides ergo supio rē ptē dubitatiōis in eo fuisse vt rogat' rediret inferiorē vt ne rogat' q dē. Et bū: nō si me obsecrem de ea q̄ totū pterq; uc agis & exclusit et reuocat. nō petit nec roget. sed obsecret inqt. quod hoc oim in maiorē ptē est vltimum.

g Nil pn'. Mō ad laudē nō ad ordinē ptiet. vt salust'. Quę pria mortales dicāt, et idē in hean. et sua via q̄ essent pria habue.

PHEDRIA adolescens PARMENO seruus.

.i. deinde (a) .i. ire t ebeam (b) .i. cecina

Q Vid igitur faciam? non eam ne nunc quidem
adueces (c) ꝓpo motu meretricis (d) .i. iniuriā sive contumeliā (e) .i. ferre debeā.
cum accersor vltro? an potius ita me comparem
illusiones (f) eam me nō regat.
non perpeti meretricum contumelias? excludit: reuocat:
reduc debeā (g) deliberauue dēm est vehemēter? et nitēr eger certe ꝙ heredē f. facē vt ñ redeam
redeam? non: si me obsecret. PAR. siquidem herde pos-
melius (h) .i. fact validius sed (i) ꝙ seuerabis
sis: nil prius neq; fortius: verū si incipies neq; perficies
fortiter? a pcīq; quin eam videas (j) .i. pter spē? ꝓparatoq; nendum
gno animo fuera
nauiter: atq; vbi pati nō poteris: cū nēo expectet/ infecta
tu ostendens amore eius (k) dn ocdeā ve
i h? capi ntas
pace? vltro ad eam venies indicans te amare? Et ferre nō
.i. dere (l) .i. re licet ꝓditus es neq; est ꝗtius te rua salute spes aliqua
m n tradetur .i. cū
posse: actum est. illicet periisse. eludet. vbi te victum sen-
(m) .i. pinde par q̄ditu (n) cēmodū seu eproptēr (o) .i. tcrū or sep? tcū volue eportunum (p) quo nam modo ab hoc ista no amare poterit me ero nisi
serit. PHE. Proin tu dum est tempus etiā atq; etiam co
.i. dūc (q) in qua tam bonū cōsiliū non possit aliquā men fuerem
gita. PAR. Here, quæ res in se neq; consiliū neq; modū
s. rem (r) suo sponte? s. moderare s. in sanio
p mentēne q
habeat vllum eam consilio regere non potes. In amore
(s) turgia poetis (t) .i. re mali contumelie discordie
hæc omnia insunt vitia iniurie/ suspitiones/ inimicitiæ
(u) .i. remissiones (v) .i. rāmē iter amātes (w) .i. concordia reconciliatio vel velis
amoris
inducie/ bellum/ pax rursum. Incerta hæc si tu postules
firma stabilia (x) reddere (y) .i. non plus? efficias (z) .i. habeas (a) .i. ꝙ ipossibile. (b) .i. ꝙ vsu nō q̄s ē ipossibile.
rōne certa facere nihil plus agas: q̄s si des operam / vt cū

h Nauiter. Nauiter a naui dictū a q̄ in altum ductū nullū diuersoꝝ ē

i Infecta pace. Emphasis per metaphoram.

k Indicans te amare? Vt alibi. ibi tū exaiatus Paphil'. Bñ dissimulatū amorē et cecatū idicat.

l Actū est. De iure rāl latū est. Cicero actū est de te nisi prouides.

m Illicet. De iudicio. hoc eni voce a pcone plata iudices de cōsilio demittebant. ponit aūt ea vox semp in fine rāl actę rei.

n Eludet. Eludere ꝓpie gladiatoꝝ est cū vicerint. Similiter est finē ludo imponere.

o Here que res. Cōest sū est in paleata poetis comicis seruos domis sapientiores fingere qd' idem in togata facere non licet.

p Eā cōsilio regere nō potes: nunc dño seruus est sapiētior q̄ nec amator nec amās vt idē in Andria. Facile oēs cū valemus recta consilia egrotis damus.

q In amore hec oia in sunt. Duas ꝓpositiones preponit.

r Indutię. Indutiesūt pax in paucos dies vel q̄ in diē denē. vel q̄ in dies ociū prebeant.

s Pax rursum. Bene vt cōsolaretur vltimā partem ponit,

t Ego neillã: cuę illũc Familiaris eclipſis ira ſcętibus. nã ſingula ſic complenẽ vt interlinea liter ponit. nec poteſt cõ plere oratiõẽ: qui & ſe cũ loquit & dolore vexat. Nã amat Apoſio pelim nimia idignatio.

v Vna me hercule. Expreſſio ad auxeſim dicẽs nõ vera. ſed falſa. & nõ lachrima. ſed lachrimula. & nõ vltro flens ſed oculos tergẽdo. & non facile. ſed vix vi. et nõ extillauent. ſed expreſſerit totũ ſenſum verbis ſignificãtibus protulit.

x Hercule. Ab eis ſic intelligebat quaſi hercule me iuuãte quod a xpiano minime putẽ vſurpari debere. qui verum deũ colit vera colit religiõe. neq; herculẽ neq; alios quos eluſa antiquitas p diis colebat quicq; habere deitatis putat Quoniã omnes dii gentium demonia.

y Expreſſerit. Exprimus ſordes alicuius vlceris carnẽ prẽmẽdo.

z Prudens ſciẽs. Prudens & ſciens differũt. per ſe. Sciens vero p alio rum admonitiones.

a Viuus. Mire & no

infanus ſis .i. que rumee .ſ. recti vię

rõne inſanias. Et quod nunc tute tecum iratus cogitas:

nõ vtaſcar militem recepte eiuſdẽ .ſ. admiſit me tantumodo

t rhatdem a ſino

ego ne illam: quæ illum: quæ me: quæ nõ: ſine modo.

.ſ. quã nõ vtaſti .i. qualis .i. ſim q̃ nihil ſunt effectiua q̃ pudem tecum cogens v

morí me malim. ſentiet qui vir ſiem. hæc verba vna me

ſ. iuuante furia q̃ſi cũ maximo labore ſuos male

herdam

hercle falſa lachrimula quã oculos tergẽdo miſere vix vi

q̃ſ pmẽdo emiſerit ex nullo cogẽte culpabis .i. vobis pẽas

difficulter y vel ẽ tecum pãtes

expreſſerit: reſtringeret: & tevltro accuſabis: & dabis vl

erda mentue vt nõ admittendũ neq; q. d. tarde

indignanter impune ferendum

tro ſupplicíũ. PHE. o indignũ facinus: nũc ego & illã

.i. miſi .i. recto officio inſania amor

ſceleſtam eſſe: & me miſerã ſentio. & tedet: & a more ar

mea intelligen ardere inducto nõ mortuus .i. vigilans nõ dormiens

tia cõſciens z admonitus a b occido

deo: & prudens: ſciens / viuus videnſq; pereo: nec quid

agere debeã agere debeo .i. an amore captuſ

c d irretitus

agã ſcio. PAR. Quid agas: niſi vt redimas captum / quã

pao facere redimere admodũ puo ſ. ee redimus eqrecõpao

poſſis precio .i. q̃ſo pao poteris re redimere

minio q̃as: ſi neq̃as paululo: ac quãti q̃as: & ne te affli

vtq; conſulis .i. es ſapiens .ſ. eas.

e

ctes. PHE. Ita ne ſuades: PAR. ſi ſapis neq; preterq; q̃s

ipſe amor moleſtias habet / addas: illas quas habet recte

.i. ecce eqit foras poſſeſſionis .i. rhatis q̃ ẽ eanq̃ gndo

rhatis f q̃ calamos fudi pauit

feras. Sed ecca ipſa egredit noſtri fundi calamitas: nam

rhatis rerum capit

h

quod nos capere oportet. hæc intercipit.

ue viuus pereo propter ea ſic dixit vt intelligamus occidor & viuus quia ſapiens & ſciens.

b Videnſq;. Bene addidit. Quia viuus perit qui dormiẽs opprimit

c Redimas captum. q. m. quæras Perſeuerat in tranſlatione quem iã dudũ ſumpſit a bello.

d Captum. Saluſti. Sui captum prauis cupidinibus.

e Si ſapis. ideſt ſi ſapias. Ad inferiora reinferẽdũ eſt. nam aliter nõ intelligitur.

f Noſtri fundi calamitas. Proprie calamitatem ruſtici grandinẽ dicunt eo q̃ cõminuat calamũ hoc eſt culmũ ac ſegetem.

g Nam. Subdit deinde quare eſt calamitas.

h Intercipit. Proprie quaſi totum capit Plautus in Aularia: quę ſola interbibere corinthienſem fontem & pyreneum poteſt. interdum etiam intercipere ſignificat ex inſidiis capere. vt latrões intercipiũt mercęs q̃ ferunẽ huc et illuc.

In hac. II.

scena. Thais adducta rõe qua excluserat phedrũ eũ sibi reconciliat. et vt biduũ rus abscedat suis blãdimẽtis iperat.

a Miserã me Pro iectiõe dolẽtis ab aliq̃bus rite repsẽ. vel subintelligedico vel fateor.

b Qd heri itromissus nõ est. Hec leuius de facto suo loquẽs q̃ prius phedria exclusit reuocat

c Tremo horreoq; Ex amore nimio nimius ignis effectum frigoris reddit. vt ex frigore nimio effectꝰ ignis existit efficimur igit tremuli et horridi ex frigore & aliq̃ ex nimio calore. secũdũ illud qd phisici aiũt natura ci magni caloris etiã horrorẽ icutit vt nimie febres. q̃ aũt ex frigore nimio effectꝰ ignis existat ex virgiliano liq̃t dicto. Aut boreæ penetrabile frigꝰ adurat Horrere iterdũ significat frigere. Iuue. Et tunicã horrenti nõ reddere seruo.

d Accede ad hũc ignẽ Aptius ignẽ q̃s meretricẽ accipimus q̃s arã apponis. vel qa amator vritur Vir. At mihi sese sp offert vltro meꝰ ignis amyntas: vel qa auida & auara est alimentosum vt ignis.

f Calestes plus satis. Noue sed intelligit plus. satis. s. q̃s horruerat hoc quidã putãt. at mihi de his videt esse que a veteribus geminabãtur vt plerisq; oẽs. hoc est oẽs sic plus satis. i. satis.

g Quis hic loquit. Nõ iperite intelligũt qui existimãt meretricẽ etiam hoc simulare q̃ nõ puderit phednã. nã & psonæ & dictis eius ceteris hoc cõuenit. & tũc cũt grosa oia q̃ supra dixit.

h Cur nõ recta introibas. Quasi parũ fuerit introibas. satis mire additũ recta. Elegãtꝰ etiã supprimit via q̃s opponat. Cicero ad petũ. Recta eni a porta domũ meã venisse. Itẽ amicus vrbẽ ingressus recta venit domũ meã. i. nusq̃s aliorũ diuertit. sed statim eodẽ vig tenore do-

TGAIS PHEDRIA PARMENO

.xico infelicẽ a .i.grauiter me oesse

Iseram me: vereor/ne illud grauis Phe

vel [in alium partem

m dria tulerit: neue aliorsum atq; ego feci

interpeatus fuerit id b .i.admissus in domũ sed exclusus

accepit: quod heri intromissus non est.

p oĩs pte .i.tremuius sum horrore pcutior c

PHE. Totus parmeno tremo/horreoq; postquam aspe

thaidẽ p amore nimio .i.habes aĩm bonũ aduersi d thaidẽ cuius amore vt ignis aduritur starim

xi hanc. PAR. anio bono es accede ad ignem hunc iam

caliduus fies f .i.vtere quẽ satis ẽ supra modum simulatrix mererix dicit g Ti eũ nõ animaduertere perspexerit

calesces plus satis. THA. Quis hic loquitur: hem tu hic

vocatiuus blanditiæ cur immoraberis .i.via h

eras mi Phedria Quid hic stabas? Cur non recta intro

sed .i.ipsius phedrie i .i.nullus fimo fit

ibas? PAR. Ceterum de exclusione verbum nullum,

cur seu phe. l? .i.nõ loqueris ironia l .i.apte sunt m

THA. Quid taces. PHE. Sane. quia vero hæ mihi pa-

.i.nõ introisi pcipuus ? in magno honore habuere

tent semper fores: aut quia sum apud te primus. THA

n ob mitere q̃ loqueris cur f.factam

Missa istæc face. PHE. Quid missa? O thais thais vti-

eẽdẽ portã o vt tantũ hẽm te redamentẽ similiter efficeret q̃ exclusus sũ

nam esset mihi pars æqua amoris rerum ac pariter ties-

.i.ne afficeret dolore sibi .i.q̃rum est mihi doleri

ret: vt aut hoc tibi doleret itidem: vt mihi dolet: aut ego

exclusionẽ mei flecti facerẽ contemneret nõ curarẽ .i.moleste angere torquere p

istuc abs te factum nihil penderem. THA. Ne crucia te

p sacra rogo apposime dictũ q p deũ polluce aliquem q̃ re r

obsecro. anime mi phedria. non pol quoq; quen q̃ plus

rõ exclusi te .i.negocũ ita postulabat rẽ assequendum q̃ habebant

amem aut plus diligam: eo feci: sed ita erat res faciundũ

t.operuit facere ad eã t fieri solet afflicta tanto eius cum exclusabas

fuit. PAR. Credo vt sit misera præ amore exclusisti hũc

mũ meam petiuit.

i De exclusione verbũ nullũ. Plus admirationis est. nec accusationi. nec satisfactioni locũ reliquisse meretricem callida et dissimulata iniuria.

k Quid taces. Et hoc callide q̃si innocẽs ne sibi suspicetur quidã quid sue censeat adolescẽs.

l Sane vero. Tolle sane & vero & pnũciadi adiumenta vultũq; dicẽtis illatũ est vt in verbis nõ negatio sed cõfessio esse credat. nã vero semp ironie cõuenit. vt Vir. Egregiã vero laudẽ et spolia ampla referentis.

m Quia hæ mihi &c. aut qa tu. Duo dixit q̃ dolẽt qa clause fores & qa posterior habẽt prẽ

n Missa (lato milite. istẽc face. Alia dissimulatio & durior post admonitionẽ. sed bñ intelligit. qa a meretrice idẽ te moliẽ & osculũ porrigẽte dici accipit. Nota te. q̃s magna est virtus porte nõ snias solum de cõsuetudie ac de medio tollere & ponere in cõmodia, verũetiã verba quedã ex cõi sermõe q̃ait nũc. Quid missa.

o Pars æqua. Amandi & nõ amandi.

p Ne crucia te. Heu rursũ mihi amplectens adolescẽtẽ mlier dixerit videbit ne crucia sine affectu dicere est. sic dicit ne crucia te in eo gestu qa in eo etiã ipa cruciat ret. nã subiecit anie mi animus meus.

q Aie mi phedria. Mi vocatiuus est ab eo q̃ est meꝰ. Vide q̃s familiariter hec idẽ repetit blãdimentũ, vult eni Terẽtius velut peculiare hoc verbũ esse thaidis iõtotiens dictum est.

r Nõ pol q.q. Hoc totũ nimis blãde et cũ cõtractione adolescentis dicit meretrix.

s Faciũdũ fuit. Legẽdũ faciendũ scribẽdũ totũ hoc sp necessitati

t Credo vt (adiũgit. sit misera. Oratorie ac facete addit miser. & cũ illa a deriuatõe causę argumẽtat mire pmenne corrupta ẽ, veriũ

ẽ Vt si q̃s quẽpiã amet eũdũ possit excludere.
v Exclusisti hũc foras intulit intuꝰ puellã & ei ostendens phedriã vt oũdat q̃. falsa & repugnãtia loquẽ meretrix.
x Dic mihi. Meretricia calliditate cõmendat q̃ dictura est. y Ego ne optime. Bñ nõ expectauit seruus vt p se dominus rñdeat Thaidi.
z Vtr heus tu. Astute seruus reponit thaidi vi cẽ. nã illa vt magnũ voluit expectari qđ dictũ est. iste vt falsũ cõtẽnit.
a Meã astringo fidẽ. qa vincula fidei dicunt.
b Quæ vera audiui. Mire vicẽ Parmeno reddidit meretrici. Nãvt seruũ difficile est tacere cõmissa. ita meretricẽ parum est vera dicere.
c Cõtinuo optie. Propria a methaphora vasoꝝ trãstulit verba q̃ nõ pfluũt. sed liquorẽ ifusũ cõtinet hõ q nõ est eloquis & secreta cõmissa nõ pdit. continere dicit.
d Sin falsũ. Ealsũ est quo tegit id quod factũ est. et est fictũ. mẽdacio similẽ veritati. & id loq mendacis est culpe pati et ab his decipimur.
e Vanũ. vanũ quod fieri nõ põt. nec possibile nec verisimile & id loq stulti est. & verecundiæ & ab his offendimur.
f Fictũ. Quod nõ est factũ et fieri potuit. Totum sine vero sed verisimile. & id loq est virtutis. et ab eo delectamur
g Cõtinuo palã est. In prioriverbo cõtineo & illo aduerbio continuo vna sola alterã littera. ita in minimo stat secreta cõtineri vel cõtinuo palã esse. quare vĩa archana sodalibus nõ cõmitteris hortor.

h Hac atq; illac pfluo Vilis atq; abiecta translatio & apta apud meretricẽ loquẽti translata aũt est ab aquario vase fictili. i Samia mihi mater fuit. Puduit dicere meretrix quod tñ significauit dicẽdo aliũde ciuẽ alibi habitasse.
k Potest hoc taceri. Id verisimile est. nec hoc ad laudẽ proficit. sed ad dedecus meretricis.
l Puellam. Etas et sexus sunt amoris causa. cur eam Thais puellam diligat.
m Arbitror, Bene & nihil certi: quando enim ausurus esset parmeno adornare Chreamam ad viciandã hãc virginẽ si presciret ciuem esse.
n Matris nomẽ et patris dicebat. Matrẽ ꝓponit: qa illa ætas sp prius matrem q̃ patrem cognoscit.
o Esumio. Sumiũ. p montoriũ est athenien siũ. & in eo rerũ venalium emptorium est.
p Mater vbi accepit. Hec figura in narratiõe basis dicit cũ oia pedetẽtim dicũtur insinuandi gratia vt nunc.
q Coepit, studiose oia docere. Mirenõ docuit sed cœpit docere.
r Sororẽ plericq; meã. Oratorie cumulat dignitatem & amorẽ puellę. vt eius cõparatione leniatur iniuria facta Phędriæ.
s Ego cũ illo &c. Totum dixit & q̃ hospite & q̃ rẽ habebã et bene tunc & nõ nunc. nam nunc cũ duobus.
t Qui mihi reliquit. Hoc ideo ne tãtũdẽ obsequi exigat phedria.
v Vtrumq; hoc. Ipse exponit hoc vtrũq; qđ & contra dicẽdum est, quia pẽsus amator gratur hoc dicto.
x Nã hic quoq;. Hic dixit non phedria tangens illum quasi inuito illo exprobret.
y Ita est nõ erat negãdum meretrici quidã dixit parmeno fatis facere cupiẽti & nõ tacẽti culpam in conscia esse.
z Interea miles. Oratorie priorẽ amatorẽ facit militẽ q̃ phedriã. nam posterius dicit hunc cognitã per absentiã militis ergo cum militi phedria rivalis superducatur cõsequẽs est vt miles queri debuerit non phedria & propterea nihil erratũ si ordine seruato miles antepositus fuerit amatori postmodũ cognito et hoc sine puellæ
a Et mea consilia. Ex presenti actu sumpsit argumentum quod eum nunc tãq; consulto adhibuerit. Et bene credam sedm illud potui hic tacere.
b Et nimirũ causa multũ. p milite cõtra phedriã vales. Sed vide meretricẽ qa rẽ dixit parẽtẽ. quot & q̃lia blãdimẽta subiecit dicendo. a Tute scis post illa q̃ intimũ te habeam. Figurarem hoc ad narrationem non pertinet.

vẽ sic corripiteo nõ hoerãtis cã
o
foras. THA. Siccine ais parmeno? age, huc qua gratia
vocari precpt auscultabo x
te accersi iussi: ausculta. PHE. fiat THA. dic mihi hoc
a.ẽ potẽs parmeno seruus tuus f. possim vẽ f. possum tacere
q̃ fedrur tacere ꝑ
primũ: potin est hic tacere? PAR. Ego ne? optime. Ve
sed arrẽtionẽ poscẽtes nõ cuo ꝓmitto ventrẽ
s meme ea q̃ audiui vera a obligo eẽtatem b
rũ, heus tu hac lege tibi meã astringo fidẽ: q̃ vera audi
me cohibeo a. si dicrũ rũ
c d e f
ui/taceo et cõtinuo optie Sin falsũ aut vanũ/aut fictũ ẽ
statim vulgarũ ẽ fallaciã a. ꝓmissã mihi reuolo sine ꝓtẽdẽte
g potefactis h cõmittẽtis si vera non sunt
cõtinuo palã ẽ: plenus rimarũ sũ/hac atq; illac pfluo ꝑ
ea ꝑ vt nacea ex samio insula
per eciam i
in tu taceri si vis: vera dicito. THA. Samia mihi mater
cõmorabat i urbe remota a natali q̃ ẽ verisimile meretricẽ posse nasci ex
solo iõ meretrix h pegrina e ꝯdem meretrice a. tunc
fuit ea hĩtabit rhodi. PAR. põt taceri hoc. THA. tũ ibi
l ex attica eẽtare
mĩi paruulã puellã dono ꝺdã mercator dedit / ex attica
ablatam f. dedit q̃ infantis memorie ꝑ
vẽ m fama fune t mane
hic arreptã. PHE. Ciuẽ ne? THA. arbitror: certũ nõ sci
vt domũ regionem
n t similia
mus mris nomẽ & pris dicebat ipa. Patriã et signa cetera
erate omittente f. qõ puella dicebat
nunc f. ad mris t pris nomen
neq; sciebat/neq; ꝑ ętatẽ ẽt tũ potuerat. Mercator hoc ad
a. duos f. ipam puellã q̃ illo ꝓmõ
abducẽã troiio athenien si
debat e ꝑdonib⁹ vnde emerat se audisse abreptã e sunio.
mea pelliq; t oarã incepit diligenter t numire eo mõ
p puellã q affectuose sicut
Mr̃ vbi accepit cępit studiose oia docere / educari/ita vti
vẽ soror mulier cum
hẽdo esset r s
si eẽt filia. Sororẽ plericq; eẽ credebant meã. Ego cũ illo q̃
solo ꝓfuerudinẽo a. pegno discessi ex hospes ꝑ testamentum
amorẽ aligenigena rhodo athenas t
cũ vno tũ rẽ habebã hospite abij huc: q̃ mihi relict hec q̃
f. dicrũ a. relenabit exibere a cur deo esse
v peccatorem nostro falsum.
hẽo nia. PAR. Vtrũq; hoc falsũ ẽ: effluet. THa, qđ istuc
f. amatore ex admisseras militẽ hospes oia q̃ habeo x
PAR. qa neq; tu vno eras cõtẽta: neq; solus dedit. nam
ceta q̃ritatem tuoq; bonoq; q̃ ad spẽm sphe. attulisse
phe. y
hic q̃q; bona/magnã q̃ ptẽ ad te attulit. THA. ita ẽ. sed
a. ad qđ narrandũ dum hec agunt
tendo z
sine me pueníre q̃ volo: interea miles q̃ me amare occe
a. eam puniciam phe. timer
perat in cariã hinc est ꝑfectus te ĩterea loci cognoui tute
omissio illius rei .a. infamatam
a qua b
scis post illa q̃ intimum te habeã: et mea consilia vt tibi

c Hoc agite amabo. Pro aduerbio corripiẽ ns est positũ aut certe p adhortatione audiẽ ixe prehendæ. Sic Plautus Hoc agite stultus spectatores. & cõuenit velut nutu audiẽtiã significatis & gestu hoc ipsum adiuuari.

d Nuper. Vt adhuc amor flagrare videatur addidit nuper.

e Aliquãtulũ ad rem est auidior. Vultu accõmodato ad reprehẽsionem pronunciãdũ est.

f Is vbi hãc vidit. Ex aliena psona vult oñdere ꝑter affectũ quanti sibi estimãda sit. & ꝙto munere miles Phedriæ meruerat anteponi.

g Hic meus amicus. Quia locus est meritoꝝ nõ non miles sed meus amicus. Vide eni qd sequaꝫ. s. emit quod fœminis gratũ est verbũ.

h Mihi dedit iprudẽs hanc. Hic oñdit ꝙ auidꝰ hic faceret si ꝛẽ penitꝰ nosset. simul etiã oñditur quãta secreta dicat phedriæ vtpote ꝙ riualis nesciat, iprudẽtia naturalis est ignaritas extrinsecus aduenit imprudẽs. ignarus p alios hoc est qd nec suspicatus sit nec ex alio audierit.

i Tecũ quoq. Magno põdere dixit tecũ. tanq̃ itascẽdi iusta magis sit cã militi ꝙ phedriæ.

k Rem habere. Sic dixit vt honesta res ipura dicatur.

l Ait. Sp ait dicimus cũ vel iniusta nobis vel audiẽtibus. aut vana dicta narramus alicuius.

m Si fidem habeat. Si credere cogitaꝫ. i. si credat fideiussor dicit. hoc est auctor credendi.

n Se iri ꝓpositũ. Anastrophe in verbo ꝓpositũ iri. necessaria iplicatio i his q dure dicta sũt

o Sed ego ꝙtũ suspicor. Alta & acuta inuẽtio. scit meretrix hoc solo amatores inimicos esse qdidẽ diligũt. Magnifice igitur vt riualis odiũ declinet, vult psuaderi phedriẽ nõ se amari sed virginem.

p Ad virginẽ aĩm adiecit. Cur hoc ita fecerit vt lædẽdi militis cã phedria pauaꝫ eũ quẽ amet &

l. falsum est

credã oĩa. PHE. Ne hoc quidẽ tacebit Parmeno. PAR. .l. sine id ne tacuerũ — sinite ꝛ hoc tacebit — blãdiemur merito — c dixerit qõ dicturus

Ah dubiũ ne id est: THA. Hoc agite amabo, mĩ mea .l. nõ mihi ego a nũc — d — pecuniã ꝙ gerendam — e — num ꝙ cupidꝰ

illic mortua est nup. eius frater aliquãtũ ad rẽ ẽ auidior — f — postq̃ — .l. hõrem pulchritudinẽ honestã — ꝛ ꝓxe fortunatem honestatem — esse quã urbe — magnũ — rat rangendaꝫ

Is vbi hãc forma vidit hõesta virginẽ & fidib⁹ scire, ꝑciũ — .l. venũ eã seu — vona — .l. pũs fuit — miles — g — ꝙ habito — ex vendnõ ẽlibus puelle — venalẽ ꝓponit — storum

sperãs illico, ꝓducit ac vẽdit. Forte fortũa affuit hic me? — ex se nõ intelligens hoc, rei. — h

amicus. emit eã: dono mihi dedit iprudens harũ rerum: — qz ab alio nõ ad mentem venit⁹ — .s. rerũ — miles — .s. tandẽ celerũ nõ verum — ẽt — .l. amotem — i — k

ignarusq̃ oĩm. is venit. postq̃ sensit me tecũ ꝙq̃ rẽ hãc — .l. cõmunicare — occasionem — vt nõ — ẽ ipense l m — .l. sine dolo — .l. si facta aliqua vñ credat — .l. tibi ꝓpõt — n

fingit causas: ne det sed ꝓmo. ait si fidẽ habeat se iri ꝓpositũ — .l. mea id — qõ fiebat — vt q̃ — postq̃ — s. puellã ab eo milite. — ꝑq̃ militẽ

tibi apud me, ac nõ id metuat: ne vbi acceperim sese re — deferã — care — puellam — sed — qõ dictũ est — .l. meri — o

linq̃: velle se illã mihi dare. verũ id vereri. sed ego ꝙntũ — opinor — .l. virginẽ cepit, amare qd eius amorẽ — eclipsis — .l. vitro fecit — vt — p — applicuit

suspicor ad virginẽ aĩm adiecit. Phe, ẽt ne ãplius? Tha. — .l. fecit animus — q — intelligam — o — r

nihil nã ꝙsiui. nũc ego eã/mi phedria. mlte sunt causæ/ — ꝓpter quas — abstrahere — e militre — s. mea — .l. insup — s

ꝙobrem cupiã abducere. primũ q̃ soror dicta. ꝑterea vt — ꝓpa voluntate ducta — pentibo — sine familiarib⁹ ꝛ sanguine tũcta — eꝛplicat q̃ vt — ꝑ sola sum — t — v — x

suis restituã/ac reddã: sola sũ/hẽo hic neminẽ/neq̃ amicognatũ. ꝙobrẽ phedria cupio aliq̃s pare amicitiã — restituẽne filie — blãdientis — adiuua — vt .s. pario amico — ꝓmitre — nõ alieno ꝙ min⁹ deligũt — frequenter — y

cos bñficio meo: id amabo adiuta me/q̃ id fiat facili⁹ sine — militẽ — ꝑcem tibi esse potiorem — z

illũ priores partes hosce aliq̃s dies apud me hĩe. nihil mi — verum — vltro ꝑ contemptũ — tuus

hi rñdes? PHE. Pessima egõ quidq̃ cũ istis factis tibi — phe. — hec vel tuetũ tuũ — dolorẽ sentire — thais — n

respondeam: PAR. Hei nĩ: laudo: tandem pdoluit: vir — .l. vtilis nõ puer q̃ — merentiq̃ ꝓmis. — .l. tendebas tricendo hec verba — .l. cũ esset adhuc ꝓua

es. PHE. at ego nesciebam ꝙrsum tu ires. paruula hinc — puella ipsa — educauit ꝛ ornata — .s. filia — mea — tõ — abducta — b — puerilã tuxte

est abrepta, eduxit mater pro sua, soror est dicta. Cupio — thrasonẽ — ꝓmittebas — ꝓfecto — c

abducere/vt reddã suis. Nẽpe oĩa hæc nunc verba huc re — readunt — tandem — miles — cã. q. d. nulla alia

deunt. Denicq̃ ego excludor: ille recipitur: q̃ gratia nisi — ex thedo

illũ plus amas ꝙm me: & istã nunc times q̃ aduecta est: ne nollet virginẽ dondaꝫ.

q Nihil nã ꝙsiui. Ergo optie purgauit Terẽ. q̃ mox liberalib⁹ nuptiis fuerit obstuturꝰ si vi ciatã virginẽ duceret. Chrea necesse ergo defendit tã ꝙ honeste nuptura ẽ.

r Multe sit causę. vel textus. primũ q̃ soror &c. Nõ indiligẽter cõsil derauerit hãc meretricis oñonẽ. q illã instar controuersię retulerũt. nã et pricipiũ est. Me mis. v. &c. narratio Samia mihi mĩ fuit. et ptitio cũ cõfirmatiõe vt ibi primũ. Reprehẽsio ego ne id tibi meo et cõclusio ꝓ cõfstionẽ vt quãto cõ rẽ me ipetrare abs te nego hiis duũ saltẽ vt ꝛcedas solũ Quãobrẽ cupio abducere. Etiã hoc verbo gratificaꝫ phedrię nõ ẽt accipere vt ab inimico remunerãte. sed abducere vt absultо & inexpto.

t Vt suis restituã ac reddã. Differũt. qa restituimus qb⁹ nos volumus: Reddim⁹ his q nos volũt. Itẽ restitui m⁹ volentes. reddimus volẽtib⁹, sed in hac vtrumq̃ est.

v Sola sũ. Ad familiarium referẽ absentia mea

x Sed hẽo hic neminẽ. Ad alienos amicitiã fe eni sola domi cẽ hãc tũ aliquẽ foris & habeo hic neminẽ plus sonat ꝙ neminẽ hic hẽo et sola sum ab his ꝙs natura cõciliat per se hẽo neminẽ q̃ voluntate iunguntur.

y Sine illũ. Blãde sine illũ tanq̃ in manu eius sit iniuriã nõ pati & excludi militẽ nõ dixit seu aut patere et honeste cũ loq̃ & oratiõe nedum abi foras.

z Nihil mihi r. Iã filiũ accusat: qa scit nihil iniurię cõtrariũ. & hoc satis blande dixit tanq̃ debeas amoris vicem.

a Tandẽ perdoluit. Eliganter variauit ꝓsonã secundam & tertiã.

b Eduxit mĩ psua. Cũ odio inductã et deꝛuatã ꝓnũciatione ita vt et nõ vitarẽt deiusmodi

c Nempe oĩa hæc nũc verba huc redeunt. Repudiatis causis quas illa attulerat per deriuationem causæ. hic aliquid esse cur repellatur.

illũ talem pripiat tibi. THA. Ego ne id timeo? PHE
quid te ergo aliud sollicitat? credo: nũ solus ille dõa dat?
nunc vbi meã benignitatem sensisti in te claudier: nõne
vbi mihi dixti cupe te ex ethyopia ancillulam/ relictis re
bus omnibus quæsiui? porro eunuchum dixti velle te:
q̃a solæ vtuntur his reginæ/ repperi: heri minas viginti
ambobus dedi. tamen contemptus abs te hoc habui in
mẽoriã: ob hæc facta abs te spernor. THA. Quid istuc.
PHE. cũcq; illam cupio abducere/ atq; hac re arbitror id
fieri posse maxime. veruntamen potius cũ te inimicum
habeã: faciã vt tu iusseris. PHE. Vtinam istuc verbum
ex animo ac vere diceres: potiusq; te inimicum habeã.
Si istuc crederem sincere dici: quidu is possem perpeti.
PAR. Labascit victus vno verbo. cũcito? THA. Egõ ex
animo misera dico? quam ioco rem voluisti a me tandẽ
quin perfeceris? Ego impetrare nequeo hoc abs te/ bidu
um saltem vt concedas solum. PHE. Siquidem biduũ
verum ne fiant isti viginti dies? THA. Profecto nõ pl⁹
biduum? aut. PHE. Aut dixti nihil moror. THA. non
fiet hoc modo sine te exorem. PHE. Scilicet faciundũ ẽ
qd vis. THA. merito te amo. Phe. Bñ facis. r⁹ ibo. ibi b̃

a Ne illum talẽ prepiat. Ironia stomachantis amatoris.
e Nũ solus ille dona dat. Sed exigua aut minus libẽter. & iõ mẽtionẽ benignitatis adiecit.
f Nũ vbi meã b. Intelligit se dona obtulisse et id benigne sæpe fecisse. nã plerũq; ingrata dona sũt in qbus benignitas nõ apparet/ quæ aut in quãtitate rerũ est aut in velocitate prestantis.
g Nonne vbi dixti cupere te. Plus dixit cũ si dicere fecisti vt emerem. plus est eni id prestitisse quod cũ acceperit nõ ausa fuerit postulare.
h Ex ethyopia ancillulã. Vult rẽ pui p̃cii ex illius cupiditate et suo labore perpendi.
i Relictis omibus r.q. Hæc ĩã oia in beneficiis cõsiderari solent.
k Quesiui. Vide quẽadmodũ exhibeat erũnas sibi difficilimũ numerũ imposuisse meretricẽ. Mire aũt coli et solis ac pene orbis alterius q̃siui: nõ eni in promptu erat. itẽ nõ dedi sed relictis oibus rebus cũsi. Quid igit nõ exq̃siuit qđ nõ ita expressum vt nihil addi possit.
l Porro. Vide quẽadmodũ vt mai⁹ faciat qđ p̃stit nõ semel imputat duo mãcipia sed primo puellã. dende eunuchũ
m Eunuchum. Eunuchos a persis institutos putãt ex captiuis Babilonien. clamic? ãtiqor extat id habuisse. Eunuchus vt vult Tortellius est q virib⁹ exectus est.
n Regine. i. diuites. Oratorie subdit q̃ in ancilla p̃termisit: q̃a nulla ethyopissa honesta dici potuit & reginas hoc modo diuites dicit.
o Repperi. Plus cũ emi Et vide cũ propriis amplissimis verbis vsus ẽ. q̃a ad ancillulã q̃siui ad repperi hũc. s. eunuchũ.
p Heri minas. Recẽtiora bñficia grauiora aduersũ ingratos sunt ergo a tempore inducitur exprobratio.
q Pro ambob⁹. Melius cũ si separatim diceret cũ illo emeret ancillulã: deide mox diceẽ. hic sũt tres minẽ. nã cõstat eunuchũ solũ emptũ eẽ minis vigiti vt ipe pmemo cõfiteẽ sẽti.
r Tamen contemptus. Hoc seruatur in beneficiis. nã maiora sunt cessantibus meritis eorum quibus prestantur.
s Ob hæc facta abs te sper. Hic duplex est pnũciatio. vel p inuidiosam exprobrationẽ. vel p interrogationẽ & melius idicatiuo cũ mõ ĩrogatiuo pferẽ. hic eni mod⁹ grauior illo
t Veruntñ potius. Sce meretrix cõtẽtõe quedã negari q̃ fingit se vinci adolescẽtẽ mollitat et ipa cedit vt & illa remittat ptinaciã. Et hoc totũ loq̃t tãcũ magis ipa amet Phedriã q̃ ab illo ameẽ
v Faciam vt tu iusse. Nec voluitate hec vultu cõsentiẽtis hoc meretrix agit sed callide tẽtat oiã nã qa plistẽdo nõ pficit qđ expectat. docet Phedriã eiã ipm negligẽtiã negare qđ poscit. et adeo hoc subtile est vt statim ipetrauerit puulgatũ est eni cũ fũma vi defẽderis quã extorq̃reẽ hoc idẽ postmodum remittere remittenti.
x Sincerũ. i. purũ sine fuco. i. adulatõe. Fucus eni dr̃ color adulterin⁹. i. simulatus nõ ver⁹ & est simplex vt mel siue cera. Bñ ergo vt mel blãdimentũ nutricis dulce fatẽ sed negat eẽ sincerũ.
y Labascit. Oi inchoatiua trisillaba fere media ꝓducta enũciantur.
z Victus vno verbo. Per dictũ intelligas enũciationẽ q̃ vno astringatur & ligaẽ verbo.
a Egon ex aio. Quod sensit mĩtã valuisse hoc thais inculcat aio amici sui & vide cũta significat Ego cõuenit hoc ꝓnomẽ blanda multa exprbrãti. Vir. Me ne fugis
b Quã ioco. Cõtra illic referẽ q̃ ait Phedria. nõ nevbi dixti cupere te sed hoc vehemẽti⁹ et discretius nõ quẽ inqt voluisti sed qđ pl⁹ est rẽ et nõ dixit serio sed loco facilitate pñtis. Mirãdũ ob seqũ ex volũtate ani pẽdẽs nõ expectat ipenũ ne voluptati mora sit dum iubetur.
c Perfeceris. Nõne põdus hoc verbi & potẽtia phedriq̃ certa amica et illi⁹ obsequũ vehemẽs et rem difficilratẽ q̃ exorte sint mõstrat atq; oẽm obtent cũrelã Phedriæ.
d Ego ipetrare. n. Argute additũ & saltẽ & solũ & bñ cõcedas vt volũtatis. sic eni dixit supra sine illũ priores partes hoste aliqt dies &c. e Verũ ne fiãt viginti d. Facete biduũ decuplauit. & sic q̃ ex eadẽ rõne sũt viginti ex qua duo & ex qua viginti ducẽtiduo milia. & sic deinceps. f Sine te exorẽ. Nouenũc. Nõ de te exorẽ sed te exorẽ & hoc absolute.
g Sci. sa. e. q. v. nõ qđ optet dicẽdo mĩtũ addidit obsequio suo
h Merito te a. Bene amoris mẽtionẽ ad auferandã suspitionẽ cõcẽptus Phedriq̃ fecit. i Bñ facis. In cõsuetudinẽ venit bñfacit & bñ fecisti nõ indicãtis est sed gratias agentis.
k Rus ibo. Hec amatorium est odisse vrbem sine amica.

l Ibi me macerab. Dixit non ibi ero.

m Hoc biduũ. pnunciandũ est. Biduũ ac si dixisset biennium.

n Ira facere certum est. Ex his verbis appareat quam sibi amator hoc agere imperet.

o Mos gerundus est thaidi. Cũ pnũciatõe et gestu vt ostendat quæ vis amoris vt sit Thaidi mos geratur.

p Illi. Eunuchus et ancilla figuratę illi sed prevalet genus masculinũ.

q Adducant. Bñ adiectũ est ne relatis ob retentionẽ muneribus nõ pcederet actus fabulæ. & simul qa absentia phedrię opus est dũ p Cheream ludificat meretrix

r In hoc biduũ Thais vale. Nũc vale abscessũ significat nõ salutationẽ. nã si mera salutatio est biduo solũ amicãvalere optat. sed prescribere conat q̃to tpe obfuturus sit. et simul oñdat quã inuitꝰ abscedat. vale maiorẽ vim habet ex dolore discedẽtis q̃ obsequio salutaris. Et actõ vtes biduum, expressit amatoris impatientiã.

s Cũ milite isto. Isto bñ additũ. hęc eni. pnomia spernentis sũt odiũ q̃ morantis.

t Me desideres. quia plus est ibi ab amore desiderium.

v Me expectes. Exanaphora prima cũ amore

debilitabo afflictabo ß spacio me ita deliberatũ ẽ mihi oz mosẽ gerere
l cruciabo m s macerare o rhadi

me macerabo biduũ: ita facere certũ est. mos gerũdus ẽ
ad rhadem .f.ad rhadem
p .i.adducatur eos q

Thaidi. Tu Parmeno huc fac illi adducantur. Par ma-
libentissime q.d.a te abscedo vsq; ad tuos vies
r

xime. PHE. In hoc biduũ thais vale. THA. Mi phedria
.f.vale .i.num .f.a me fieri in tetra .f.aliud
s

& tu nũquid vis aliud. PHE. Ego ne quid velim? cum
p prępũ p cogita .f.a me q̃ rum luce ⁊ tenebris
.i.odioso tionem eo distans t

milite isto pñs absens vt sies: dies noctesq; me ames/me
.i.rogas ⁊ meo desiderio teneatis v .f.idem
.i.p somnũ me videre videatis x

desideres/me sonies/me expectes/de me cogites/me spe
delectas memoria ⁊ recordatõe mei .i.da operam eadem
.i.coro animo q̃ corpus maluis esse

res/me te oblectes / mecũ tota sis. meus fac sis postremo
y delectis interlocutis
.i.unanimus mecũ ⁊ velis ac optes q̃ velo ⁊ opto
q̃ .i.vtra nõ dissentio volũtate quasi phdolor

animus. quando ego sum tuus. THA. me miserã: for-
meremũ ; moribus
phe. pot̃ mihi credat maturo
.i.habere possit ş

sitan hic mihi paruã habeat fidẽ: atq; ex aliarũ ingenijs
thais rurantio .i.q̃ nesco volũtatem .i.si ẽ vere
meã nout

nunc me iudicet. ego pol: quæ mihi sũ cõscia: hoc certo
.i.simulasse aliq̃d mẽdacij aliquem
u

scio: neq; finxisse falsi quicq̃ / neq; meo cordi eẽ quicq̃
.f.excludendo eum

chariorẽ hoc Phedria. & qcqd huius feci cã virgis feci:
.i.confido vel credo
b

nam me eius frẽm spero, ppemodũ iã reperisse adolescẽ
volde seu nimis frater ppositum

tem adeo nobilẽ. & is hodie venturũ ad me cõstituit do-
oduerbialr discedã .i.ex hoc loco quouisq;
c

mum. concedã hincintro/ atq; expectabo dũ veniat.

& desiderare sit voluntis atq; animi & obsequii. Me somnies satis amatorie dictum.

x Me speres. Cum me spectes iã dixerit. quid sibi vult iterũ me speres. inter spem & spectationẽ hoc interest. quia spectatio certorũ est. ppinquatorũ rerũ definit. spes vero incertorũ longinquarũ & nõ definit.

y Me miseram. Recte thais nũc pẽ argumenti exeq; tacitã apud phediã. ppter presentiã seruui quẽ poeta vult ita nescire: vt audeat ad vicã dũ virginẽ subornare cheream.

z Atq; ex aliarũ ingeniis. Hic Terentius oñdit virtutis sue hoc esse vt per vulgatas personas noue induceat. & tamẽ a cõsuetudine nõ recedat. vtputa meretricẽ bonã cũ facit capiat ñi & delectat animũ spectatorum.

a Neq; finxisse. q̃ Aut dixisse debuit dicere: aut abundat falsi: aut quia et vanum aliquid fingi potuit vt supra.

b Spero prope modũ Noue spero p credo vel confido. ppe modũ ga hoiem nouit sed frate esse virginis; nondum probauit.

c Atq; expectabo dũ veniat. Futurũ actum voluit permittere nõ q̃ aliquis gestus sit expectantis.

In hac. 3.

Scena iã amatorũ multiloquiũ & vaniloquiũ continet ista accusationem & repetit quod iã dictum est & id facete magis & odiose nimis

a Deducant isti. Ponderatur masculinũ foeminino.

b Rogitare. Deest vis vel pergis vel teipsum respicis vel hũc si aduersus hec dicit. vt sit rogitare te aut rogitare hũc & distinctione interposita inferendũ vultuose quasi difficile sit id qđ mandat. ita & ineptiã nimiam circa hoc tolliciti amoris expressit & ostendit nihil esse facilius qm deducere ad meretricem munera cũ contra sit difficillimum posscenti non aliquid dare.

c Inuenire. Inuenire p acquirere vt i Heauton sic patrẽ cõmodo obsequare vt serues quod labore inuenerit. Nam ideo ab inuenire etiam quęstus dicuntur.

d Sed nunquid aliud iperas. In his seruus nihil vult nisi coactus tacere ꝓpter maiorẽ dñm

e Munus nostrũ. Nõ dixit meũ quasi & Parmenonis sit vt et eo etiã sibi sit maioris commẽdationis.

f Istum emulũ. Istum est odiosum pronomẽ deest molestũ et odiosũ

g Ab ea pellito. s. me non pelli facito.

h Au. Au est interiectio ad eũ spectans qui incepit apparere & intelligere quorsum vergat & properat seruus capere vaniloquium dñi.

i Nullus. Nullus p nõ sic in Ecyra. Nullus diceris Pla. in Trinũmo: nullus credas.

k Censen me posse. i. arbitraris. Vnde censores qui morum aliorũ sunt summum arbitriũ ideo hunc putat non cẽsere. quia ipse desiderat fieri.

l Obfirmare & perpeti. Verba sunt deprecantis.

Secundus Actus

PHEDRIA PARMENO

Eo pacto igitur tibi ad thaidẽ eunuchus ꝛ .i. deducam
a erhiopissa

Ac ita vt iussi. deducant isti. PAR. Faciã. PHE
.i. diligenter sed tempestiue.

Sat diligẽter. PAR. fiet. PHE. at mature. PAR
.s. mature satis ne inuercundum indig nãrj b tistarer rogare.

fiet. PHE. sat in hoc mãdatũ est tibi? PAR. Ah rogitare
.ad merendẽ dona deducere .i. acquirere.
c

quasi difficile sit. Vtinã tam aliquid inuenire facile possẽ
q̃dũ facile donũ estimabit ab ea nihil fier ꝛ nihil simul cum muneribꝰ .i. molestia amoris confectos

sis phedria/q̃ hoc peribit. PHE. Ego quoq; vna pereo.
q̃ vel q̃ res .i. non est cure vt magis rẽ egre animo pareto volũtati
ẽim meũ tangit punctũ mee noli pati

quod mihi est carius? ne istuc tam iniquo patiare animo.
.i. non patior animo .i. ꝓducrã in effectũ. q. d. iussisti v .s. q̃ vt deducã domum. precepis

PAR. minime: q̃n effectũ dabo. sed nũqd aliud imperas.
.i. reddito pul aliq̃ fimonis eloquio
chri ꝛ decorũ mq̃rentum
c

PHE. Munus nostrũ ornato verbis/quoad poteris: &
munidũ ꝛ mq̃rẽ thaidi adducẽdo cũ .i. in memoria
f riualem g in munidã h hẽo iã recõditũ

istũ emulũ q̃ad poteris ab ea pellito. PAR. Au memi/
q̃ius non ad ruri
i

tametsi nullus moneas. PHE. Ego rus ibo: atq; ibi mane
ea res est mea vocantis .s. parmeno
sinia vt id efficiam

nebo. PAR cẽseo. PHE. Sed heus tu? PAR. Quid vis?
arbitrarisne stabilire ꝓtolerare.
h i ꝓstituere.

PHE. Censen posse me offirmare/perpeti: ne redeã in
q̃dm hec mea .s. censẽsre posse ꝓhercle te posse florem
nulla cpletis m vrp offirmare

tenebras? PAR. Tenet? Non hercle arbitror. nam aut iã redibis paulo pꝰ nocetur adducẽ ad vsa in somnis
no rpe n vrbem agẽt velvigilie

uertere/aut mox noctu te adigent horsum in somnia.
.i. ogabor curi assidue inuitus somnium
o coacrus capitem.

PHE. Opus faciam/vt defatiger: vsq; ingratus vt dormiam. PAR. Vigilabis lassus. hoc plus facies. PHE. Ah
somnũ nõ capies magis ꝛ difficilius
ope defatigatus efficies

eruenda est a nobis .i. effeminatio

nihil dicis parmẽo. eiciũda hercle hæc mollicies animi
plus equo .i. nimis benignus sũ mihi carere possim.
p

nimis me indulgeo, tandẽ ego nõ illa careã/si sit opus:
integrũ nder phedria risus ridẽtis vt aliqđ minantes. ad egẽdũ
q .s. illa careno r ꝓsidera suscipias

Ptotũ triduũ. PAR. Hui vniuersũ triduũ? vide qđ agas
.i. ea opinio est deliberatũ est vocãs q̃i inuoco q̃lis insania
s vos t

PHE. Stat sententia. PAR. Dij. boni quid hoc morbi ẽ.
est ne vitiũ .i. mutari ꝓpter .i. stulticiã .i. cognoscat alicjs
.i. culpã v amoris

Adeon homines immutarier ex amore/vt non cognoscas
hoiem q̃ñ .s. phedria prudentiorẽ
amorem erat x y

eundem esse? hoc nemo fuit minus ineptus/magis

m Tene? Te quod dicit hanc vim habet vt significet perditũ amatorem phedriam esse.

n Te adigent. Adigẽt & adiget legitur si sit in somnia singularis numeri. sed meo iudicio qꝫ sub tali dubio relinquitur non textui sequẽti conforme est responsio. dit enim opus facia vt defatiger vsq; ingratus dormiam signum est cũ dicit vt dormiã qꝫ in somnia dicunẽ vigilie. stat igit melius adigẽt.

o Ingratus. Nõ vitro significat: quia non voluntate grata sunt, ingrata quę ab inimicis tuis ac recusantibus.

p Nimis me indulgeo. Indulgeo me sic veteres dicebant quod nos dicimus mihi.

q Totum triduum. Sic cœpit tanquam aliquid dicturus magnifi cum. non autẽ est vsus Sed vere amator magnum hoc putat vel totũ triduũ magna professio virtutis cum biduo sit opus triduum posse durare. & totum triduum dicat vniuersum triduum quasi in multo numero sit.

r Vide quid agas. Sic dicitur magna aggredientibus.

s Stat sententia. Et vultu & gestu modis spectabile qꝫ dixit stat sententia. vt maxime eo qꝫ tanto sonitu hęc de se ꝓmittat Phedria cõtinuo redituru. vt potius nõ accessurus ad villam. tantum autem abierit quantum tẽporis opus est ad viciandum virginem.

t Quid hoc morbi est. Accusatio amoris est quoniam non culpa est sed morbus.

v Adeon homines. i. e. a. v. n. c. e. e. More suo a plutali ad singularẽ numerum se conuertit.

x Hoc nemo fuit. Nisi enim hoc esset quid esset qꝫ illum mulier preferret militi.

y Minus ineptus. Minus positiuo iunctum

reddit cõtrarii cõpatiui significationẽ. nota etiã q; The. solet hic circũlo q; et facere compatiuos cũ magis & minus.
z Facie honesta. occo; nomia qua oñdit amaturus Cherea figdẽ hãc Parmeno ipe miratur, mox idem dicet ita dii me ament honestus.
a Cum meo. Facere meo ad parasitũ retulit cũ pulcro munere veni

.i. grauis aliquis

.i. primus a lasciuis sibi caueno

seuerus quisquam / nec magis continens. Sed qtis hic

.i. psequitur p certo .i. q; adulatõe sic appellatus

uersum ẽnerat thrasonj

est qui pergit? ratat. hic quidam est parasitus Gnato mili-

p thaidi.

admirãtj z

tis: ducit secũ vnã virginem dono huc: pape/ facie hone-

modesta nisi .i. cũ pudore thoc dedero seu loco ebrulero a

sta. mirum ni ego turpiter hodie hic dabo cum meo de-

sentio sã p̃fecto .i. uitabo puella excellit pulchritudine

ad modũ decrepiti c

b

crepito hoc eunucho. hæc superat ipsam Thaidem.

entẽ. & prepatio est ad deducẽdũ cherea; pos; q; deformẽ Eunuchũ.
b Decrepiti. Decrepiti sunt dicti quo; crepitus & plãgore familiæ; fueratiã cõclamata funera
c Hec superat. Hoc nõ accipias tanq; vituperatur thaidem. Hiperbolicos est ideo addidit (ipsum) quasi nimiæ pulchritudinis & propter quem datur.

In hac. 4.

Scena. nõ stãs sed q; ambulans psona inducit. cõsistit autẽ aliquãtulũ intuẽs spectatores dũ se cũ logit. Exprimit autẽ pasitũ et sub a; verb; corruptos mores in assenti onẽ oñdit. prsus vt hos nestæ quoq; persone in eius culpa inuente sint. & hec iã mire & p̃ secuti & tpm rep̃hẽsiõe. Satirice qd apud eũ stultũ vocat simplicẽ pasitus & se intelligentẽ malũ.

a Mei loci atq; ordis. Mei loci ingenitũ atq; ordis pauperẽ illud naraliũ hoc fortunẽ est.
b Haud ipurũ. i. non auarũ qa auaricia sæpe dicit sordes & auarus sordib; hoc est pdigũ. & hoc laudam; eos in qb; nihil est qd magnope p̃eram;
c Indem patria qui obligurierat bona, Hoc ioculari vul;

GNATO parasitus. PARMENO seruus

admirantis exclamatio cũ parasiti gesticulatõne p̃ferendus est

aleen vnus q̃rum

Di immortales homini homo quid prestat. stul

imprudenti q̃rum .i. differt hec sntia ob hãc causam

.i. prudens cerre

to intelligens quid interest: hoc adeo ex hac re ve

.i. subito animũ meum .i. iam allocutus nedum vidi

a

nit in mentem mihi/ conueni hodie aduenientem quendã

.i. ex eodẽ lo .i. statuo met .i. auarũ .i. sic vt

eo oriundũ .i. pauperẽ. b ego

mei loci hinc atq; ordinis / hominẽ haud impurum. iti c

.i. a p̃e relicta .i. suauito escis ? aspecto hominũ sordidum.

c epsus ? sumpserat d

dem patria qui obligurierat bona: video sentum/squali

.i. ais mestũ vultu .i. sentio inculcatum dixi

indumentis. e f

dũ ægrum/pãnis annisq; obsitum Quid istuc inq; orna

.i. q̃dã ornatus inops .i. a p̃e meo ? sumpti tolentis .i. in quẽ statũ

ridet alter g b .i. deuenit

ti est qm̃ miser quod habui perdidi. Hem quo redactus

cogimur .i. prius erãt familiares cum diuẽs essem.

gnato

sum? oẽs noti me/atq; amici deserũt. hic ego illum cõtẽ

tu dicit. & eleganter ea psona parasiti non cuispas. qa comederit bõa.
d Video. q; bene post q; dixi cõueni & tpus mutauit & verbũ.
e Pannis annisq; obsitũ. Morologie parasitorũ sunt vel parasitica vernalitate additũ ethicanti. vel qa hõ dixit et est. miserie sentiũ debitũ. vnde huic magis tristicia grauitasq; displicuit aliena spab hoibus parasitis. & bene addit annis. qa vt q; q; miser est ita senex videtur.
f Quid istuc inq; or. Scire nos cõuenit cũ recto casu p̃cedit interrogatio nõ ee cõtumelios ũt si dicas quis hic hõ est. Si aũt in oblq; cõtẽptũ significat vt qd hois? qd mulieris? qd ornatus?

g Qd habui pdidi. Nõ dixi id qd erat comedi aut cõsumpsi.
h Hem q; reduct;. vt hitũ suũ vt corp; oñdis h. d, nec q; q;

hic nisi media consuetu
dine collatum est.
i Cõsiliũ. Hęc interro
gatio increpãtis est. nec
desiderat respõsionẽ. nã
consiliũ in bonis animi
res in potestate fortune.
k Qui color. Hoc con
tra illud quod ait video
sentũ &c. color ad sen
tũ nitor ad squalidũ ve
stitus ad pãnisq; obsitũ
hitudo corpis ad egrũ.
oia hẽo. ad q̃d habui p̃
didi. nec qcq̃ habeo ad
mei lociatq; ordis hoiez
l Que. Plautus in Epi
dico Corpulentior atq;
habitior.
m Oia. Ad industriã
retulit. neq; qcq̃ habeo
ad fortune culpã & itẽ
denuo fortune crimen.
n Nihil. Ad suã laudẽ
nihil defit. alterũ horũ
neutrum. & potest acci
dere vtrumq; nulli.
o At ego. Vehemen
ter inuectus est in tpa et
mores poeta sub hac p̃
sona in qua hominẽ ita
inducit penitere p̃bitatis
sue. vt se infœlicẽ nõ ho
nestum dicat. Et nõ vo
lo sed possum dicit.
p Toto er. Methapho
ra est a derantib⁹ tracta.
r Hoc nouũ. Vide qd
interfit cũ de illo quęst⁹
hoc de aucupio, illud de
sapiẽtib⁹ hoc de stultis.
s Aucupiũ. Proprie est
ars auiũ capiendarũ. nã
aucupari significat arte
quadã aues inquirere in
de tãsserẽ ad alia. vt au
cupari laudẽ aucupari
gloriam.
t Est geñ. Quia mul
ti fũt homi. nõ dixit ho
mines sed est gen⁹ hoim

v Hisce ego Quia ille
dixerat neq; ridiculus.
x Sed Quid est is arri
deo. aut veluti pareo i.
exequor venio aut velu
ti dictis delector atq; ar
rideo nõ sicut in pasitis
fieri solet vt is arrideã a
regibus. q̃ potius ipi di
ctis factisq; arrideãt alie
nis hoc esse intelligẽdũ
etiam res ipsa iudicat e contrario.
y Vltro. Idest versa vice an prior. an etiã insup hoc vltro.

z Quicquid. Nõ quod dicũt sed q̃cq̃d dicũt. i. bñ vel male ne vel si intercluſa fuisset assentatio non se impediunt quod contrarium laudauerit.
a Id rursum si negãt. Id quoq; preclare Terẽ. quod a Satyrico de aliis diceret. id hic de se dicentẽ inducit. Facecius mul to q̃ si alter fecisset. etiã mores temporũ iã tũ viciatorũ semp ad assentationẽ quod fere in plęris fabłis mõstrat vt obsequ
b Is quęstus. Vide quẽadmodũ illiberalẽ vitã honestiori

J. In cõparatõne mei dixti illi J. sine alostrare q̃ rotus qõ cadis
tispostis.l
psi præ me. quid homo inc̃s ignauissime: itan parasti te
fiducia relicta in tua q̃ rẽ a fortuna J. rõnem q̃ rbi p̃sulere
industria accepisti i debeas qb est bonũ alc.
vt spes nulla reliqua in te siet tibi: simul consiliũ cũ re a
pũnomio sub videre ne narũ ex eadẽ f. est mihi mundicia
stanna tua fortuna lz
misisti: viden me ex eodẽ ortũ loco: qui color/nitor / ve
J. ds cultus speculo statue q. p. sũ vegeto corpe qz viuẽdi nõ deest mihi
J. q̃lis l viuido q bñ hito in cõsiliũ fortunarũ fz
stitus/quæ habitudo est corpis: oia habeo: neq; quic̃s ha
f. fortunaq; vestiat rudere alter
n o sed
beo. Nihil cũ est nihil defit tamen. at ego infœlix neq;
q̃ ab alus rideat q̃ alijs vt vapulem dũ, ds ridet aut vapulet
p̃beam ridendi meretrã rolerari
ridiculus esse/ neq; plagas pati possum. Quid tu his re
p̃sus ee ecigeo multo ante f. gnato meq;.
p
bus credis fieri: tota erras via. Olim isti fui generi q̃ndã
J. luq; q̃pe cũ sunt rga superuus genus J. ecẽs nec tuu vtur
numerum medio u r s parum
quæstus apud seculũ prius. hoc nouũ est aucupiũ. ego
iẽ nouũ ẽ gaitandi rẽnem erat modus spẽs
r
adeo hanc primus inueni viam. Est genus hoim qui eẽ
p̃puos p̃putat
rales
primos se omniũ rerum volunt: nec sunt. hos cõsector /
ralibus J. nõ p̃llo p̃beo dendeant nõ rogeo applaudo
v x y affenteo
hisce ego nõ paro me vt rideant: sed his vltro arrideo &
naturus plus est quã laudo f. q̃ laudauerũt J. denuo
meces 3 o
eor; ingenia admiror simul. quic̃q̃d dicũt: laudo id rur
eli J. affirmo etiã affir
f. ds mo
sum si negant laudo. id quoq; neget quis: nego. ait: aio
denicq; ir dux J. õpebere oia assen illud aucupiũ
rũdo t adulãdo b ille vite med⁹
Postremo imperaui egomet mihi oia assentari. is quæ
J. epteliss. mus q̃ apud sed'm fus c sententem
stus nũc est mlto vberrimus. PAR. scitũ hercle hoiem.
inconsideratis J. fue mentis nõ cõ p̃fectur narratiõez
porcos sed despicẽtes suam q̃ditu
hic hoies p̃sum ex stultis insanos facit. GNA. Dũ hæc
supdicta J. ad locũ vbi obsonia venduntr
b c posiq̃s
loquimur interea loci ad macellũ vbi aduenimus: con
constituunt Gnaroni q̃ maiores pisces q̃ pecora
f g vendũr b lantur i
currũt leti mihi obuiam cupedinarij oms / cetarij lanij /
q̃ farcimina facũt q̃ q̃ recẽtes pisces J. auiũ f. cupedi sulsa pũmento cũ adhuc
curã coẽpit legerũt vendunt caprozos nariũ lz haberem
ccq/fartores/piscatores/aucupes/q̃bus & resalua et p̃di
posiq̃ rẽ meã p̃sumsirã f. emendã vel J. ob aduentũ r
volose negebã cũ aluno l ad cõuiuiũ p̃aduentui acrũ, p̃ros
ta p̃fuerãt: et p̃sum sape: salutãt: ad cenã vocãt. aduentũ
posiq̃s J. fame confectus q̃ cõcumbũr salu
n o p tant
gratulant. Illevbi miser famelic⁹ videt me eẽ itãt o hono

noie noinauit aucupiũ.
post etiã quęstum noia
uerit hic inducens.
c Scitũ her. Mire The
ren. lõge velut nunc par
meno procul audiens.
d Interea Io. Partesoro
nis coniunctę cũ vnã se
cerint mutant accentũ.
e Macellũ. Macellus
& cupes vt Festus &
Do. referũt ex sententia
Varronis duo fuerunt
romani quor; ob latro
cinium vel vt alii volũt
ob proditionẽ patrię dã
natorũ ędes dirute atq;
solo æquate fũt. in areis
aũt vbi ędes fuerãt ven
di coperunt obsonia. i.
ea que addãtur pani &
vino ac propterea locus
ille vocatus est macellũ
vel forum cupedinis vt
Festus inquit. Antiqui
etiam cupedia in neutro
plurali vel cupedias in
femmino nominabant
lauciores cibos. Aut eni
Le. li. vi. Coniectabam⁹
inquit ad cenulam non
cupedias ciborũ sed ar
gucias quęstionum.
f Concurrunt. Et mul
tos & pperos vno ver
bo ostendit. & ex diuer
so ad se festinantes.
g Cupedinarii. Qui
esculenta & poculenta
vendunt a rebus cupidi
nis ab alimento cupedi
narii appellanť. non in
congruẽ etiã quasi cu
pientes denariũ. & tunc
dicunť cupedinarii. vel
vt Scrui. dicit Cupedina
rios vocant voluptatis
et cupiditatis ministros

h Cetarii. Ipse subiecit
qui accipiendi sunt cu
pedinarii.
i Lanii. Lanii qui la
niunt pecora. vnde et la
nistæ dicti qui lanãdis
presunt gladiatoribus.
sic & macellũ a mactã
dis pecoribus dictũ &
horum officina dicitur
laniena.
k Resalua &c. i. cum
de meo impẽderem ita
debet construi. et prosũ
f. adhuc repdita. i. cũ de alieno mantinor. i. furor.
l Sæpe. Expletiue significatiõis dicit Donatus esse. si adver
bum vt est maneret priusq; posteriusue verbum determina
ret redderet sententiam satis congruam.
m Aduẽtũ. Aduẽtus p̃prie expectatorũ necessariorq; dr.
n Ille vbi Hic ostẽdit que res coegerit ad discendum & sic
mul vide sed'm vulgi opinionẽ loqui parasitũ miserũ & fa
melicum hominẽ honestis moribus pred tum.
o Famelicus a fame & ædendo dictum quasi famedicus:
p Videt me. Vide vt sententiose demonstrat ex bonis con
tagione fieri exemplis in prauum preualentibus.

q Homo. Mire addit aut supuacuum est.
r Vt sibi. quasi discipli nam aut artem tantum auctoritatis crimini foe licitas sumpsit.

s De me Magis ve teres sic dicebāt q̄s a me
t Sectari iu. Proprie nam & sectæ philoso phorū ab eo dictæ sūt.

v Viden ocium. Rur sus Parmeno et facetias dicit & distinguit lon giloquiū parasiti nec tum ab eo sentitur.
x Deducere. Proprie nā ducitur quis ad supplicium. deducit in lenticiā.
y Salua res est. Quia & ante ostium non in terius & tristem. nec va let ad lenticiā q̄ pmeno est sed hoc rivalis seruꝰ.
z Nebulonē. Nebulo vel fur est. quia vl nebu las obiiciat & tenebras sequaē. vel mollē vt ne bulā. vel inanem & va num vt nebula est.
a Iste hoc. Non imme rito Gnato nem deridet parmeno qui penit⁹ no uit meretricis consiliū.

b Plurima. Hęc tota locutio parasitice elegā tiæ & simul ironiæ ple na est. nā & plurimā di cit salutē quā nec exiguā quidā velit cōtinere.

c Summū. Dicit qui nec leuis amicus sit sibi & q̄s venuste q̄s summū amicū nō resalutet par meno.

d Quid agit. Pro blā dimēto nō pro interro gatione nūc ponitur vt noster quid sit.
e Statur. Venuste & facete nam stat cum ingredi non licet.

f At nun. Cū iurgio hic de illo respondit. & ideo repetit dictum.
g Quid. Interrogat in terrogātē ne ipe indeat.

h Nihil. Dicēs. Nihil mutauit vultū parmeno in lenticiā. ideo illi faciebat Gnato agenti hoc ipsum ne sis dixit vt probaret tristem fuisse.
i Mancipiū. Apositi pesis. dicit puellā autvir ginem. & bene mancipiū dicitur q̄n ita mani

q ad cenā vocāt almonitā tunc s.ille miser vehementer r q sa
lent via r rēne q cra rogare
re: & tam facile victū q̄rere/ibi homo cæpit me obsecra
s.aret gaudiandi ē securosē ꝑcepit illum .s.poterit
r o t i
re: vt sibi liceret discere id de me. Sectari iussi si potis est
velari .s.fecte s.philosopis vt pyragonica placentica
tanq̄ philosophorū habent disciplinæ ex ipis vocabula/
similiter gnatone vides ne .s.securtus hoc est
v curaq̄ vacuitas
pasiti itidē vt gnatōici vocēt. PAR. Viden ociū/ & ob
numis cūcto: r nardo puellam
qd facit alienus. GNA. sed ego cesso ad thaidē hanc de
q̄ pasitus magis optat q̄s oppositiue ducitur
r munus capere thaidis
ducere & rogare ad cænā vt veniat. Sed ꝑmenonē ante
emulti mittis ꝑcubuit dierum certe
y
ostiū thaidis tristē video/rivalis seruū salua res est. nimi
qr video tristē .s.cessant r remissi sunt r pigri qr pigrū frigus ōs dentge ebus vl ōnde
ex comertis s furem .s.contineri apud me re
tū hoies frigient. nebulonē hunc certū est eludere. PAR
ꝑis s.gnato illius puelle
a b
Isce hoc munere arbitrat suā thaidē esse GNA. plurima
s.amicū siue hoc ech ꝑis .s.fit a re
c d
salute ꝑmenonē suū summū imptit gnato. qd agit. Par
s.ame o re stari s.videre
e
Stat. GNA. video: nū quidnā hic qd nolis vides: PAR
s.video quā s.vides qō nolis videre .s.Ad rūc ē si aliud videres.
nolim videre f q qō nolī s'qd deinō vis dicē
te. GNA. credo. at nūquid aliud: PAR. qd tū. GNA.
non s.sū tristis s.tristis q̄ res
g h
qa tristis es. PAR. nihil eḡdē. GNA. ne sis. Sed q videt
.s.Ad dicta de fua puella nō mutauit mo ndo vel
hec mācipio i h nec reformc dolore augeo i
tibi hoc mancipiū: PAR. nō malū herde. GNA. Vro
amphoeus q̄rū acceptū
m .s.q̄rū erat r deceptus est n
hoiem. PAR. vt falsus ai es: Gna. q̄s h̄ munꝰ gratū thai
.s.putas ex domo thaidis
hęc r me
di arbitrare esse. PAR. hoc nūc dices eiectos hic nos: om
.s demutatio vl amatoris seruū integros sine
o alterna mutatio vita ītermissiōe
niū rerꝫ heus vicissitudo est. Gna. Sex ego te totos par
.s.q̄ agunt hoc rpe officiā huc r illuc qō .s.frequenter
est la bonta currēs
meno hos mēses quietū reddā: ne sursum deorsū cursites
neq̄ necte in som ꝑmo vt dormias .s.re bene facio .s.bene facio admi
nem suaues qō est exitio nanꝫ
neue ad lucē vsq̄ vigiles. ecquid beo te. PAR Men: pa
s.beare hoc est eunuchos s.illud .s.impedio re
meret p
pe. Gna, sic soleo amicos. PAR. Laudo. Gna. Detineo
.s.in otiū locū .s.in nullū locū
eram p'cepturus
te fortasse/tu ꝑfecturus alio fueras: PAR. nusq̄. Gna:
vende q .s.perū adiuua me .s.introducat thaidē
Tū tu igit paululū da mihi ope. fac vt admittar ad illā
heeranus nūc .s.agite sunt puellā
r o
PAr. age mō. nūc tibi hæ patēt fores. qa istā ducis. Gna.
nūqd aliquē ex domo s.apec ꝑmittere tuoq̄ dieq̄
t v spadum
nū quēq̄ euocare hinc vis foras: PAR. sine biduū hoc
traducat tacillime x cur olo ꝑsge succedunt
ꝑtereat/q mihi nūc vno digito fores apis fortunat⁹ ne

bus ducitur. & volo q̄ mancipiū veha quę ma nibus trahitur vocē cui quiuis qui trahit potest qñ libet insidere ita &c.
k Nō malū. Inimica laudatio est certe.
l Vro hominem. Sibi hoc gestu & vultu para sitico dicit & ꝑ to q̄ est dolore cogo.

m Vt falsus animi es. Similiter et parmeno is cum gestu seruiliter. & animi pro aio. & ideo falsus ē animi quod pu tat huiusmodi munere capi posse thaidem.
n q̄s hoc munus grā Mire insultat Gnato. q̄s to enim munus gratū fuerit tanto erit rivalis exclusior.

o Heus. Vide locū in quo erūpere dolor Par menonis potuit nisi cō missa seruaret vt celaret thaidis consilium.

p Detineo. Vult expi mere ꝓfessionē cur ad thaidē venerit sed intra re non possit simulatē detineri cum ipse plus si bi impedimento sit dat ei abeundi veniam.
q Paululū da mihi. Hoc quasi supplicantis vultu ad irrisionem di citur & proprie sic dici tur adiuua me.

r Age modo nūc hæ tibi patent fores. Ex eo quātum licere oportuit ostendit q̄s misere nihil illi liceat parmenoni.
s Quia istā ducis. Hoc quasi ad Gnatonē sed lente. ac sub lingua mur murat.

t Num quemq̄ &c. Quia ipse intrare nō pōt
v Sine biduū hoc pre tereat. Et hoc lentius nā si aliter pronunciaueris secreta produntur.
x Fortunatus. Vt ipse videris tibi.

y Ne tu istas saxo calci bus. Mira eloquentia in qua vtraq̄ hyperbole expressissima est. nam neq̄ vno digitulo mi nus aliquid dici potest neq̄ calcibus se. & in fultabis. aut āplius aut ingentius.
z Numnā. Nam abū dat vt quidnam.

a Relictus custos. Bñ relictus ab excluso.

b Ne quis. His verbis datur intelligi parasitū e domo meretricia egredi proprie internūcius.

c Clā a. Hoc facete quasi ipe sibi thaidē totā vē dicauerit q̄d miles facit.

d Facete dictū. Ironice. quia insacete.

e Mira ve. Mira p mirum & ironia est. Quid mirū est inq̄t facete loq̄ eū qui militi placeat. pōt tñ et pluraliter intelligi.

f Sed. Parascene hoc est psonæ in sequentē scenā. Nouꝰ amor Chęreæ ephebi oñdit & cō filiū potiēdę virginis de mōstrat tāta virtute poętę comici vt hoc cōmentū nō quesitū esse sed occurrisse sua spōte videat

a Occidi. Nō habuit q̄d dicere deberet aliud ꝓperans & circūspiciēs nisi occidi ꝓduc mediā syllabam verbi huius et contrariū significat.

b Neq;. Amatorie dū illā nō iuenit: et sepdidit

c Vbi. Circūspectātis est & interrogat pluries nā vbi nec vestigia reperiunt supest iterogatio.

d Qua Et quā insistā viā legitur. Sic nec qui interrogetur apparet.

e Deleo de. Modo argumētū est vt ostēderet hunc grandē

In hac. s.

scena. Nouꝰ amor Chęreæ ephebi oñdit & cō filiū potiēdę virginis de mōstrat tāta virtute poętę comici vt hoc cōmentū nō quesitū esse sed occurrisse sua spōte videat

a Occidi. Nō habuit q̄d dicere deberet aliud ꝓperans & circūspiciēs nisi occidi ꝓduc mediā syllabam verbi huius et contrariū significat.

b Neq;. Amatorie dū illā nō iuenit: et sepdidit

c Vbi. Circūspectātis est & interrogat pluries nā vbi nec vestigia reperiunt supest iterogatio.

d Qua Et quā insistā viā legitur. Sic nec qui interrogetur apparet.

e Deleo de. Modo argumētū est vt ostēderet hunc grandē

CHEREA. PARMENO

O Occidi. neq; virgo ē vsq; : neq; ego / q̄ illā e cō

spectu amisi meo. Vbi q̄rā / vbi iuestigē / quē pcōcter q̄

insistā via: incertussū. Vna hæc spes ē. vbi ubi ē: diu cela

ri nō ꝑt. O faciē pulchrā: deleo oēs de hinc ex aio mulie:

res. tædet q̄tidianā hanc formam. PAR. Ecce aūt alterū

nescio q̄d de amore loquit. O infortunatū senem: hic ve

ro est / q̄ si occeperit amare ludū ꝙ iocūq; dices esse illū al

terē: præ vt huiꝰ rabies q̄ dabit. CHE. Vt illū dij deæq;

ifortuna. Hoc dicto præstruxit ad exitū fabulæ Catastrophen Nā perturbatus ad thaidē ingredit. hic senex per fallaciā Pythie. & iudicū parmenōis atq; ita firmabunt nuptiæ virginis quā ducet Cherea

h Hic vero. Senex an cherea. sed senex potius sic dicit Donatus cōtra nū Guido. hic. i. Cherea propter relatiū sequēs q̄ cuiꝰ antecedēs est hic.

i Quæ dabit. Quasi de re violenta. & hic expar te characteris istius quod est psonæ Chereæ quē moribus cō uicit seruus ardētiorē in amore fieri posse simul ac cœperit.

nā introductio. Et dicit Terētius herilē filium, quia nō trophimū pro rium dicere.

p

g Miror. Hoc oñditur causa cur ignotis posset esse vicinis & pro eunucho fingi.

h Ex pyreo. Pyreū est oppidū quod erat portus athenienſiū pars enī illa maritima accessu litoris erat clementior.

i Abierit. Simbolo amicoꝝ vt huc peruenire omisso negocio aspectus virginis fecit.

iā ephebū euā amoris expartē non fuisse.

f Ecce aūt. Sic dicimꝰ cū propter alterū de altero venit in mentē.

g O infortuna. Hoc dicto præstruxit ad exitū fabulæ Catastrophen Nā perturbatus ad thaidē ingredit. hic senex per fallaciā Pythie. & iudicū parmenōis atq; ita firmabunt nuptiæ virginis quā ducet Cherea

h Hic vero. Senex an cherea. sed senex potius sic dicit Donatus cōtra nū Guido. hic. i. Cherea propter relatiū sequēs q̄ cuiꝰ antecedēs est hic.

i Quæ dabit. Quasi de re violenta. & hic expar

Itē hic ostēdit iampridē motū i res venereas cherea. & magna pōte cura est ne incredibile videatur adolescētulū hoc eunucho deduci potuerit ā expedite virginē vicisse, qua circa artifex fuimus quod etate nō pōt nature attribuit Cherea vt callidior ingenio & añ annos amator nō libidinē in sese sed quādā rabiem designauerit in venereos appetitus.

k Vt illū. Plus dixit senū q̄ senē. nec miretis post senū q additū. nō qa declinationē ad intellectū retulit. Et senex ad etatē. et senū ad cōuiciū

l Remorar⁹ est. Remoror remoraris significat detineo. dicitq; a remora. re. pisciculo ecchenei dē nole naues remorātē

m Alacris. Lāa. l. p.d posita. Alacris est mutatio quedā vultus gesticulus in specie.

n. Vñ is. Auctores eo prouenio & venio pro eo vtuntur.

o Quo sum eā: Bene. quia p̄xime dixerat vbi querā vbi inuestigē.

p Prorsus. Est porro versum. i. añ versū. huc & prosa oratio quā nō inflexit cantilena.

q Hem. Si cū h parmeno. Si leniter Cherea oēs qui vir si es. vir non modo ad sexū vel ad eta tē dicē sed ad laudem.

r Sepe. Necesse est cū p̄stare q̄ p̄misit magis necessari⁹q̄ sepe p̄misit.

s Cherea. Induxit mi⁹ mesin grāmatice more suo. nō contētus dicere q̄ pollicitus sit tātū sed quō eiā et q̄busverbis.

t Iueni. Quasi hec mora sit p̄missis cōplendis

v Vulta. An possit q̄ posse se affirmauit. plus est p̄basse q̄d p̄miserit q̄ oīdere q̄d possit.

x Cū incellulā. Sic dicit anus que & accepe⁹rit beneficium.

y Penū oēm. Ip̄m totum penum non ex eo aliquid Hyperbolicos. & hoc penus veteres dixerunt ergo & omnem & omne legitur.

z Age inepte. Age vel hortantis est. vel verbum. i. effice. ergo vt tu aliquid inuenias & huic cōuenit respōsio sequens.

a Siue adeo digna res est. Alii applicāt illa verba parmenoni & superabūdare siue, & esse cōiūctio expletiua. Sed melius vt dicit Donatus totū applicā persone cherete.

b Quas matres studēt. Hoc verbo studēt oīndit cultū industrie nō pulcritudine naturalē. Antiqui eni greci eiā virginibus suis p̄bebāt palestrā ad componēda corpa.

c Demissis humeris. Nō accipiēdū est quasi hoc dicat, ad hoc illas studēt matres demissis humeris esse & vincto pectore vt graciles sient quasi hec duo propter vnum illud fiant sed varie tria dixit.

d Habitior. Vt nanq; humeris de more habilē fuisse p̄derat arcum.

e Deduc cibū. Mire vi⁹ tuperauit formā quā ac curauit fames & proprie deducunt.

f Tali curatura, Cura mēris. curatio medicine curatura diligētie est.

g Itaq; ergo. Itaq; inquit nemo illas amat ironia est amarē. vt eo magis hec amāda sit. q̄ nature beneficio nō facta cōpositus: aut industria facta est pulchra. itaq; vt amentur nō nature merito sed industria.

h Quid tua istec, Recte Sic eni ipse dicet videlicet. at nihil nostrā hanc

i Noua figu. Laudis genus est. Noua quia dixerat tedet quotidianarum harū formarū.

k Pape interiectio est. Mira subito accipientis.

l Succi. Quia nemo deduxit cibū. & succus proprie quasi sugus quē ibi ex alimētis mēbrāsugūt vt se repleāt. Succus est humor in corpe in q̄ abūdāt bñ valētes, et dit interior pinguedo mēbrorum.

m Anni sedecim. Exinde quēadmodū etatē virginis mature poeta ex occasione demōstra⁹

n Hāc. Hec tria (uerit. sūt q̄busnō rite res agit sine precii mētiōe gavigo nō merenix. vel qa nulla ephebo spes est talendi s̄gnis. Ite sedm ius locutus est. nā his tib⁹ mala fide aliq̄d possidet

o Mea. Nō hoc (tur. personę attribuendū est cupit facere quemadmodum potiatur.

p Nescio. Tantundē. Ne quidē pulchra varietas.

q Qua rōe. Figura syncope, p amisisti. Et hec sequēs est ratio quare amisit nisi remānisset cherea et consecutus virginē fuisset aut vidisset quo deducta fuisset priusq̄ parmenonē cōueniret nō ita p̄cederet fabula vt nūc p̄cedit. irruisse eni in cognitionē mei erucis iportune cherea, p eunucho adducere

r Id. Deest ob. aut p̄pter. vt sit ob id, aut p̄pter id. (tur vter⁹

destruens senex

senū cēs p̄dāt qui me hodie remorat⁹ ē. mecū adeo qui

a.assimulem eande a.putpenderem a.ecce hic

sol vereor tam

restiterim: tū aūt q̄ nō illū floccifeceri. Sed eccū parmēo

saluus sis puerbale in hoīem trifē cur non a.lenis lyenis

a.vultu mestu m n

nem. salue. PAR. Quid tu es tristis: q̄d ne es alacris: vñ

a.venia a.torus sū amore eerupe⁹ sisus quā grē o

is: CHE. Ego nescio hercle/neq; vñ eam/neq; quorsū

a.adeo eminus a.insanus sum a.quō ytcurtura es oblitus tui

eā: ita prorsus sū oblitus mei. PAR. Qui quæso: CHE

amore tum ceprus indagmentis a.q̄rū fidelis sis p̄missis qualis

q

Amo. PAR. Hē. CHE. Nūc parmēo te oīdes/qui vir

a.spente tua r p̄misisse o exogita eligē

sies. scis tute mihi sæpe pollicitū esse: cherea aliq̄d iueni

rīmodo .utibi sit opus quā maxime .a.q̄rū tibi vtilis⁹ero s.ego gmeno

mō quod ames. in ea re vtilitatē ego faciā/vt cognoscas

r qñ puā cemerulā a.dedd elaulentū p̄hibar coadunabā secreto

meā: cū i celiuſā ad te patris penū oēm cōgerebā clancu

a.q̄ si rubigas te gm filia vid a.inuenit qd amem effice

y uetos te multa largitum

lū. PAR. age ſepe. CHE. hoc hercle sīm est: fac sis nūc

s.tua s.ne ceno r vt vtilitatē cognoscā tuā certe in qua

o

p̄missa ipsa appareāt. Par. siue adeo dīgres ē. vbi tu ner

s.tuos putierem b est tertius non s.alia nūc p̄te

vuit⁹ captas quidm

uos intēdas tuos. CHE haud sīs virgo ē virginū nīa

s.egies nīca labrare a.habere h.eros demissos .a.cafigato tinui represso

b

rū q̄s matres studēt demissis humeris ē vincto pectore/

a.vrgentes aperor vel pugne tuūr matres

b aliq̄s copulentes aperam vel hominem

vt graciles sīēt: si qua ē habitior paulo pugilē eē aiūt. de

tenuis r q̄nus plena magno pinq̄ mo exhibent

trecā ipone e p̄tant f

ducūt cibū/tāetsi bōa ē natura reddūt tali curatura/iun

tenuis r p̄tenuā .a.q̄to est ista quā ru amas

pallidos g .a.eo pacto nō bñficio parare h i

ceas, itaq; ergo amāt. PAR. qd tua istec: CHE. noua si

a.inaudita inusitata forma admirandi venu .a.mercatu nō ex firmū plenū non

vrtusta facta lz fluxē ygnis succo yt de succo flaccidum

gura oris. PAR. Pape. CHE. color verus/corpus solidū

a.humoris nō corrupti s.sine illi virgini

l q̄ alatur corpus alitur m

& succi plenū. PAR. Anni quot: CHE. Sexdecī. PAR

inuenturis violentia qz virgo est .a.q̄ pces qz

est in ea etate n qz cultod f p̄cū nō hs

Flos ipse. CHE. hanc tu mihi vel vi/vel clam/vel p̄cario

habeas o q.d. nō curo q̄ via tractat vero vtar mico vtq; seruus yt filia

fac tradas mea nihil refert: dū potiar mō. PAR. qd virgo

cuius cōditio p̄ sania sit seio

cuia est: CHE. nescio hercle. PAR. Vñ est: CHE. tātū

meam sīcio. vbi habitet eam

dē. PAr. vbi habitat: CHE. ne id qdē. PAR. vbi vidisti

q̄ pacto q̄ modo r p̄pter a.accedēs

q

CHE. in via. PAr. q̄ rōne amisisti: CHE. id eqdē adue

sed effectui. Non enim quia cherea est. sed quia amator de se

s Meũ stomachabar. Mecũ quia acriorẽ dolorem sustinet qui sibi ipsi irasci cogitur.

t Cui magis bo. Magne noue /dixit aũt magnas fœlicitates sibi aduersari eo q̃ virginẽ tãte pulchritudinis ex oculis amiserit. Nã vidisse eã tante fœlicitatis indicat. Sed amisisse aduersa infœlicitatis. Et bone dixit vel magne vel nimiæ intelligũtur vel epitheton est proprijũ & perpetuum fœlicitatum.

v Fœlicitates omnes. Fœlicitas aduersa est cũ ex prospentate quod ledat nascitur.

v Bone fœlicitates. Emphasis est eo q̃ fœlicitates pluraliter posuit. Epitheta aũt tribus de causis noibus addunt. Discretiõis vt phrygie molimur montibus inde perpetuã sera dentibus atris Ornatus vt alma ven⁹.

x Quid hoc. Propter hoc quod patior inquit nunc enim scelus dixit a sene commissum & ex illo itellectu apparet hec dixisse Chœream.

y Archimenidẽ. Hoc sic pronunciandũ vt apparet ex ipso noie statim odiosum, nescio quẽ occurrisse ac permolestũ.

z Quid nic Correptio est a se manifesta inquirentis est eni sensus quid mihi aut cur non nouerim. Veteres ni p ne ponebant & ne pro nõ.

a Immo vero infœliciter, Bene hoc interposuit quod incredibile est tardiorem amotem fuisse incessu virginis.

b Deierare, i. valde iurare. Vt demitor. Si de producta legeris. Si de correptam deos iurare intelligitur.

c Sex vel septem pror. non vi proximis. Proxima eni nobis aut presentia aut futura sunt. Nã presentia ea sunt in quibus sumus nunc.

d Minimeq̃ opus fuit. Sepe eni volumus tñ nõ est opus.

e Cõtinuo. vt oia oñdat in cõtrariũ sibi esse cursũ attribuit

f Labiis demissis. Labra sunt superiora labia inferiora labre asinorũ proprie dicunt. Recte eã deformitatẽ describit senis qui preter etatẽ post puchram virginẽ foedior videbatur. Et quã importune omnia posuerit videlicet, propuella senex occurrit. pro virgine incuruus tremulus. p pulchra labiis demissis. Et cum amator sit inaniter adolescens ipse iudicium loquitur dũ festinandum sit remoratur.

g Heus heus tibi dico. Chereã dissimulantem preterire inquit. aliter inquit, pnunciãdũ est hoc est cõcitate. Nã senis verba, aliter, pferenda sunt.

h Scin quid ego volet Hic ostenditur odiosa tarditas senis apud festinãtem Chœream Nam nõ dicit quid se promittet dicturum.

i Cras est mihi iudicij. Huic more etiam illud additũ quod cũ debeat dicere quod velit prius dicit quod non est necessarium quare velit esse.

k Vt diligenter nũcies Diligẽter nihil tam abũdanter nihil tam moraliter dici potuit.

l Vt meminerit. Non vt sit sed vt esse meminerit. Ideo prolixitas dũ hoc dat tempus verbis que nõ potuit q̃uis immitaretur exprimere.

m Rogo nũquuid velit. Hoc est significo me abire. Nã abituri ne id dure facerent. Nunquid vis dicebãt his quibus constitissent. quid est ergo nũquid velit, hoc est dico quod abeũtes solẽt

n Interea. Nunc conjunctio accipiẽda est nõ vt alias pro aduerbio ponitur.

o Comodum. Tantũ est quod vel ipso eo tempore commodum fuisset. vna ex hoc significat. vt si dicas eodem tẽpore quo hoc agebat.

p Comites secuti sũt. Interrogatiue qdẽ hoc dictum est. non vt nescire videatur id quod quærit sed ad hoc quereretur quod sic confirmet.

q Verum. Inceptiua modo particula est nõ relatiua. vt in Andria verum vidi canthară sufarcinatam.

r Iam conclamatum est. Cõclamata corpora nihil reliquiam habent ad vite officia. Conclamatum est. manifestum significat. vt in conclamatis funeribus nulla dilatio doloris & luctus. Vnde Lucanus ait. Corpora nondum conclamata iacent. Aut conclamatum satis deploratum satisq̃ vociferatum est. quia dixerat. O infortunatum senem. Si & hic amare cœperit tanquam dicat iam occisum patrem tandem scimus iamq̃ deflemus.

f.eam .i.in quē locū de e

stin: PAR. vidi: noui: scio / q̄ abducta sit. CHE. Eho,

Par. mi nostin: PAR. noui. CHE. & scis vbi siet: PAr

v

huc deducta est ad meretricē thaidē ei dono data ē. CHe

f.homo de rem egregio amato: thaidis

qs is tā potēs cū tanto munere hoc. PAR. miles thraso

.i.nouulus asperas .i.onera seu pumicam asperam dicis

f

phedriæ riualis: CHE. dura ptes frīs pdicas. PAR. Im

f.hoc donū .i.emat vt pgendū

sed ferre quale munus thaidi .i.vltissim ꝫ purē .i.tunc

mo em̄ si scias q̄d donū huic dono cōtra cōparet: tū ma

.f.duras ptes.rc. a f.donū b p herculem f.comparet

gis id dicas. CHE. q̄dnam quæso hercle: PAR. Eunu

v fedum e .i.emit

c

chū. CHE. Illū obsecro inhonestū hoiem: quē mercatus

annosum effeminatū f.comper frater trudet sbendo

ē heri: senē mulierē: PAR. istū ipm. CHE. hō quatietur

b

certe cū dono foras. Sed istā thaidē nō sciui nobis vicina

.i.nō f.q̄s ē vicina nobis pdiu fuit vrb thaidem

PAR. haud diu est. CHE. Perij nunc̄ ne etiā me illam

q̄s poeta armigeros vrb rumor est .i.hs pulchritudinem

h

vidisse: ehodū dic mihi: est ne: vt fertur: forma. PAR. sa

.i.certe est sed f.ē in cōgerōe puellam f.de hac ꝫ de illa

m .i..delata est fāma

formosa l

ne. CHE. at nihil ad nr̄am hāc. PAR. alia res est. CHE.

diabolos .i.vota mea vtar diligenter instanter

o

obsecro hercle pmeno fac vt potiar. PAR. Facīā sedulo

.i.laborabo fiuebo o

ac dabo operā adiuuabo: nūquid me aliud vis. CHE. q̄

vadis f.eo .i.hos seruos. ficus precor phedria

p quasi manu capta

nunc is. PAr. domū: vt mancipia hęc: ita vt iussit frater:

q felicem p premptum

deducā ad thaidē. CHE. o fortunatū istū eunuchū: qui

.i.mitteretur cui dicis eū .i.ante rogas

p ita fortunatū

quidē in hāc det domū. PAr. quid ita. CHE. rogitas. sū

hīrem summā formā .i.puellā q̄ ante conseruā simul

.i.pulchritudinem cumq̄ sit seruus q

ma forma semp cōseruā domi videbis: colloquetur ade

pōs esse ipse in eadē domo interdū .i.cū ea pmodet

rit vna in vnis ædibus: cibū nōnunc̄ capiet cū ea inter

intro eam f.diceres tuipse felix vt ille efficiatis

r tumet

dum ipe dormiet. PAr. q̄d: si nūc tute fortunatus fias

fierem fortunatus g eunuchi

CHE. Quare pmeno: rīde. PAr. capias tu illius vestē

do canem foras eiicē,

h Sed istā thaidē non: Modo enim pro eunucho veniet, si nouit aut notus est. Et si mulierē adolescens ne nouit q̄d ipse multo maxime nescietur.

i Haud diu. Est causa an verisimile sit nescire potuisse vicinā. Et nota apud terentium vicinas poni sæpius adolescētibus meretrices vt hic sit prima amoris illecebra.

k Est ne fertur forma. Hoc ꝑpter illud quod supra diximꝰ sed nimio lepore terentiano iam illud agitur. Nā hic ostēditur verisimile esse pro eunucho creditū apud vicinam meretricē Cheream qui adeo ignotus sit mulieri vt ne ipe eam nouerit, quod erat facilius & promptius. Et addit color q̄ & illa nō diu vicina est q̄ adolescens primum in pireo commoratus est.

l Nihil ad nostram hanc. Moraliter nostrā pro nostra.

m Alia res est. Nō potuit melius vterq; suam gratiam referuare. nam illa & hec amentur.

n Facīā sedulo. Mire promissis posterioribꝰ difficultas rei ostēdit cū primū faciam dixerit.

o Nunquid me aliud vis. Hoc dicere abeuntes solēt & bñ vis quia festinat et simul ga hinc nascit dolus sallendę meretricis.

p Vt man. Vide therētium vt non quesita esse hec fallacia. sed ipa se obtulisse videatur.

q O fortu. Quid facilius quam imitari velle quod laudes. Nec quisquā nisi qui cupit digit

p eunucho qui eunuchū putaret beatum. Vide quā molli descensu ad hoc cōsiliū peruenit. Res eni hoc suggerit potꝰ q̄ pmeno. ō ga seruū hoc suadere Chereę nimis temerariū fuit

g Quacietur certe cū dono. Mire cum dono tāq̄ illi repulse donum cum futurum sit. Tum deinde non reiicietur sed quatietur. vide q̄ cōtumeliosius dictum sit quatietur. foras verberibus impelletur foras non expulsione sed detrusione. Vel sic dixit foras quatietur vt desit versum. vt sit foras versū verberabitur vt verberetur & fugetur foras. Nā & peruulgate consuetudinis dictum est feri canem foras hoc est ferię

f Senem mulierē. Nota cōmuni genere dixit senē quippe qui alibi seperauerit dicendo senex atq̄ anus. Sed subdistinguendum est vt sit duplex vituperatio vna ab ætate q̄ ait senex. Altera a membrorū mollicie q̄ ait mulierem.

q Videbis. Amatore quinq; lineas amoris execut⁹ est adeo q̄ diligēter vt & iā ordinē custodierit. Et mire amator non semel effudit hoc bonum sed particulatim digessit vt maior voluptas futura ꝛgnoscatur.

r Quid si nunc. Si videt dicere parmeno potius vt ioctur quam vt fieri credat posse.

s Capias tu illius vestem. Non semel ostendit quod futurū sit sed particulatim potest etiam quod turpe est iam mitti ad persuasionē, semel ingestū respicitur. ergo nō dixit pro eunucho sed primo capias illius vestem. Tunc deinde hoc ipsum nō aspernāte dño pergit seruus ad cetera, que audaciora fu-

t Veste. Quam libēter audiat repetitione dictorum per interrogationē ostendit Cherea.

v Audio. Vim mō nō visitatā exprimit sed ob consentientis in modi cum affectum.

x Obū. Bñ seruus interturbauit supradictas amādi lineas & ordinē voluptatū qppe q amare nō noverit. Et si satis erat superior versus tñ intentiua sunt amatori etiam sigillatim hec enumerata q̄ vna snia superior versus ostenderat.

y Quisq̄. Quia q̄ q̄dicere absurdū est multis veni exēplis probaē etiā femínino genere q̄sq̄ p nomina infinita sūt.

z Neq̄. Hoc est q̄ supra poeta callide prestruxit.

a Facile vt. Nūc fingas aut psuadeas vt i cōsuetudine dicim⁹ hō sacrileg⁹ p innocēte, p bauit. Probes vt migrātes ceruas.

b Pro eunu. Honeste dixit. nō in eunuchū q̄d rectum erat sed pro eunucho ne esset cōtumelioſum in Cheream.

c Orna me. Hortatiue orna dixit non despolia aut exuo me.

d Abduc q̄. Abducimur vnde volum⁹ ducimur quo volumus.

e Quid ais. Callide seruus non vult se auctorē videri tanti facinoris.

f Quo. Comici sp ea oñderunt fieri ab altero verbii alter⁹ psone q̄ oñ disse ipse nō poterat. vt nūc n anu agere p Cherea pmeno ne ipo ducē te cognoscim⁹. Itē p hoc p̄bet seui cogēdū a dño seruū quē cōpulit dictis

g Perculeris. Peruertis prouerbiū bñ plaustrum perculit.

h Tibi. Sigillatim. ista pronūciāda sunt ex quibus intelligitur nō cessare Cherea q̄ adhuc impleat & trudat.

i Pergin. Quasi vero ioco dixerit nō serio.

k Neni. Periculosum Sed melio⁹ callidū legit̄ separatū nimiū prouerbiale. quia nimis propria vox est.

capiam tūc fier post captā vestē eunucho ad thaidem

f

CHE. veste: quid dū postea. PAR. p illo te ducā. CHE

.i. libenter h admiro eunuchū ego .capio .i. tunc

v

audio. PAR. te illū esse dicā. CHE. intelligo. PAR. Tū

tū redeuntēne veneris fructuq̄ paulo ante simul

voluptatibus

g

illis fruare cōmodis / qbus tu illū dicebas mō / cibū vna

pfio ppesio n. colludas q̄ certe ex illis mīerito

arreretes iuxta eam

capias adsis/tāgas/ludas/ppe dormias: q̄nquidem illaq̄

aliqua ꝓgnoscit dsq̄ .i. sic .i. insup

f s

neq̄ te quisq̄ nouit neq̄ scit / qui sies: p̄terea forma &

et es ephebus miss q̄s esse eunuchū ꝑsuadeas fingas

s. in re a b

ætas ipa est/facile vt p eunucho ꝓbes. CHE, dixti pul-

festiue festiuiter excellentius honorantis est

chre: nunq̄ vidi melius cōsilū dari. Age eamus ītro nūc

.i. tnduc me reduc .i. ctro .i. loco dicebā supra

vestē eunuchi b c dicta

tā orna me/abduc q̄ tū potes. PAR. q̄d agis: iocabar eq̄

nugeris verba mihi tunc vis dixi

futilibus verbis me retrao infelix f

dem. CHE. Garris. PAR. Perij. quid ego egi miser: q̄

in quē locū .i. ad cerā me deiecerim nec ꝓsequere q̄s incepis

.i. pellis me g q̄s plaustrū aliq̄s euersum h

trudis: pculeris iā tu me: tibi equidem dico. mane Che.

.i. pseueras ne incepto .i. ꝓstituū est apō me pergere

t h

eamus. PAR. pergin: CHE. Certū est. PAR. Vide: ne

giculosum callide excogitarū s. animis callidū s. q. d. ipse videro p

matre me facere

nimiū callidū hoc sit mō. CHE. nō est ꝓfecto: sine. Par

puerbium .i. hoc malū recidam me volentis .i. flagitēne dignū

i vel vindicabitur m

at em̄ istæc in me cudet faba ah flagitiū facinus. CHE.

virtgarēe dignū thaidis q̄ im aliis

n lesus sit

An id flagitiū est: si in domū meretriciā deducar: et illis

reymentis adolescentes iuuentutem s. despicatos ꝓtempeam

o despectam

crucibus/quę nos/nr̄amq̄ adolescentiā hñt despicatam

rorquent in malam pcm

rependam vices

& quæ nos semp̄ oībus cruciant mōis. nūc referā grām:

meretrices vsissim vt eodē mō capiamur atq̄ s. flagitū ē q̄ fuit a

decipiā recipimur p meretricib

atq̄ easdem itidē fallā/vt ab illis fallimur: an potiꝰ hæc

iustū est decipiunt a me spati .tad q̄s nō

fraudulent q ticiā gnerit

pati: æquū est fieri vt a me ludant dolis/quod q̄ rescíue

cmmunent s. delusas et meretrices

r

rint nulli culpēt illud merito fcim omīs putet. PAR. q̄d

.i. curtā longū constituisti. .i. facto .i. sed vide postea .i. cōgeras reḡas

mōnē pducto t

istuc: si certū est facere/facias. verū ne post cōferas culpā

conferam culpam in te emore t deducere spetis sui

v

in me. CHE. non faciam. PAR. iubes ne: CHE. iubeo:

.i. non recusabo facere dū tu

rū sis auctor: fueri

ī

mo cogo/atq̄ impero. PAR. Nunq̄ tuam fugiam au-

ctoritatē. Sequere me. CHE. Dij bene vortant.

l In me. Faba cū siliq̄s exuit & intersa fustibus vt in āreis moris rusticorū vel terra. Vel quod q̄dē male coctā faba et quenō maduit sed dura permanserit supra caput coqui velut ipi faba irati eius granū saxo cōminuit tū vniuersū malū et omis dolor ad coquū puenit. Simile & alibi a pulmēto prouerbiū est. Tute hoc intristi tibi. hoc est ex edēdum accingere.

m Flagitiū. More militari dicit. res flagitatō e hoc est increpatione digna. nam flagitatio ad strepitū dicit. Vñ flāma & flagella et flagitare. s. personare intelligimus dici. nā hec oia sine sonitu crepitucq̄ nō sunt.

n An id fla. Therētius laudat argumentū huius supple in q̄to exemplū permittimur quod prosit parentibus & similiter de liberationibus tractans id faciendū vt ad domū meretricia deducat hoc tale est vt nulla lex phibeat vt defendatur q̄ licitum est.

o Habent. Cōtempta despectationē & est ita parenthesis methaplasmos. vel certe alteri⁹ verbi declinatio ab eo q̄d est cōspicor & despicor Sallustius. Quin interea Metellus monte digrediens cū exercitu cōspicatu dubius quidnā insolita facies ostenderet.

p An potius. Illicvicis situdo extrai pati dolos

q Quod qui rescíue. Ex cōsequentibus argumentū. nam illud factum vituperatio sequitur hoc approbatio.

r Omnes putēt. Bene non iudicēt quia & hac ipsum nō satis platū est velle meretricē tallere.

s Quid istuc. Aduersū eit egre concedētis.

t Ne post cōferas cul. In hoc negocio non auctor vult esse sed seruus

v Iubeo cogo ac im. Euidenter ostendit plus esse imperare q̄s iubere.

TRASO GNATO PARMENO

inceptiua gracula
a .i.agebat

m MAgnas vero agere grãs thaís mihi GNA: ín
.i.imensas maximas dicis ne f.ob donũ f.lera est
f.agebat
gẽtes. THA. aín tu? leta est. GNA. nõ tam
certe ꝓpter donũ .i.qz cum amore letaꝰ .i.bono aio nõ ficte aut
c ioculariter d

ipo q̃dẽ dono / ꝯ abs te datũ esse. id vero serio triũphat.
predo qñ f.ad thaidẽ .i.cece p cõtemptum
eunuch.tẽ. f

e PAR. huc puiso: vtubi tps siet/deducã. Sz eccũ militem
.i.loco decretoq; concessum

TRa. cĩstud mihi datũ, pfecto/vt grata sint q̃ facio oĩa
g seu obseruant b

Gna. aduerti herde aĩm. Thra. vl rex sp maximas mihi
quãcũq; rẽ f.grãs agebat .i.aliq; q̃ non sunt
nõ fiẽt ea facunda

grãs agebat. qcqd fecerã: alijs nõ itidẽ Gna. labore alieo
.i.getur seu acquirit de gnna sua .i.eradicate i

magnã partã gliam verbis sæpe in se transfert: qui habz
facetiam intelligis .i.spectu
sapiam h l

salem quod in te, Thra. habes. GNA. rex te g̃ in oculis:
me habebat añ gesticulabat .i.ammirebat acrem belli
pspectũ suũ gestare m

Thra. f. Gna. gestire, Thra. verz credere oẽm exercitum
archana .i.nõ ẽ estimandũ deinde .i.alicubi .i.redio hoim erat affectus
r secreta n vl f. nõ est miz o

cõsilia. Gna. mirũ. Thra. tũ sic ybi eũ sacietas hoĩm / aut
molestie cure alt p qñ cupiebat

negoci si qñ odium ceperat/requiescere vbi volebat: q̃i
intelligo bene .i.cũ fastidio aliquid
quando ejicere r expellere

nostin: Gna. Scio. quasi vbi illam expueret miseriã ex

k Habes. i. intelligis. Tenemus eni corpe & habemus aĩa. Quodq; in aĩa habemus intelligim? igit habes pro intelligis. Sic dicit accipe hoc est habes. habes etiã id est dicis.

l Rex te ergo in oculs. Vide incõditã pperationem laudari se cupientis adeo. vt non sinat verba impleri.

m Verũ credere. Magis irridens si cõsideret militẽ motũ esse qui crederet oẽm exercitũ et cõsilia sub obtentu militis ea stulticia scripsit breuiter comitẽ regnum acceptũq; iperatori. Nã qui nunc credit exercitũ credit & consilia. Auxilis plus est consilia quam totus exercitus.

n Mirũ. Medius est p ironiã, pnũciamus quasi dicat quis nõ crederet tali viro sed põt etiã simpliciter p admiratione gestu accipi quasi mirũ dt quomodo sic vtaris eo familiariter.

o Vbi satietas hoium. Rex princeps duas res patit hoies et negocia. i. personas & res hoium Aut negocii eos q̃ gerũt & ea que gerunt. Et bene sacietas cperat. Non enim par erat reipub. principem odio laborare.

p Requiescere vbi. Bono verbo vsus est. Nam cessat desiq Quasi. Grece expsit stulti (diosus. requiescit defessus. insaniã militis, qui ante vult intelligi cp sentit, quã ipse dicat & ꝓprie hoc morale est stolidi siue ruditer loquentis.

In hac. 6. scena Sermo sic pdit vt et post scenã inchoatus esse videat. Cõtinet autẽ assentationẽ pasiticã & stulticiã gliosi militis.

a Agere. Plus sonat infinitus modus finito iõ cõgruẽ ponit modum pro modo.

b Ingentes. Vide q̃tũ adiiciat parasit? ille vel magnas dixit, Hic rñ? det ingẽtes. Ille leta est, hic triumphat.

c Id vero. Id ob id. vt amabo adiuua me. nũc idẽ parelcon pducticiõis locus est q̃ abs te datũ est. maioris est habere tãtũ potuisse amorẽ militis. vt meretrix minus letaretur ob lucrum.

d Triũphat. Nũc militaribus dictis tangit militem parasitus.

e Huc puiso. Tertia pso na venit in scenã sed seiunctim loquit & secũ.

f Sed eccũ militẽ Iniuriose militẽ. honorifice ipso noie dicit. vt in subiectis. Audirevocẽ visu sum modo militis.

g Aduerti her. animũ Approbat dictum etiã animo.

h Vel res. q̃ intempestiue miles ad regẽ trãsitum fecit. cum de meretrice agatur ob eo cp supra dixit magnas vero gratias.

i Qui habet salẽ. Sal neutraliter condimentũ est. masculini sapientia. Mire adulator hoc attribuit militi quod minime habet vel verba vel salem.

r Expueret. Expuere est cũ fastidio aliqd reicere & expellere. Nã expuere est extra pus mittere. i. foras, nã pus est ois humor corpi onerosus

s Cũ me. Hoc superat quis. s. esset magister magnarũ rerũ. i. cõsiliarius voluptatibus quoq; regiis priceps, esset. et vide q significatu dicat sme. et cõuiuã: et solũ & abducebat. nã nõ vocabat: et si quasi non propter me sed vt sibi bene esset.

t Per pauco. Aut quo paucis vtif. aut qd de paucis est. aut q paucis placet. hoc est bonis et sapientibus q fere pauci sũt vel p paucoꝝ hoim rari inuctu q sint eis similes & qd dici solet est singuloꝝ hõ & nouus q habet qd paucis conuenit.

v Immo. Hoc qauersus dicit ne miles audiat. potest tñ & aliter intelligi & maxime cũ milite

x Inuidere. Plus potest ad significandũ infinitũ tẽpus q̃ finitũ.

y Misere i. molestia. nã se non alios inuidus igne coquat.

z Verũ vnus. Proprie vnus. nã vn9 ex multis dicit. & mire facta nulli9 põderis. repetitio ad inercã ioq̃ntis exprimẽdã nã postq̃ dixit inuidere oẽs mihi repetit inuidere misere cũ & impense & miser eidem significent. & mox tũ sine vllo actu addidit.

a Elephantus. Ex hoc stulte cũ ad dignitatẽ sumit. et sic pnũciat vt magna esse prefectura videatur hæc ipsa. & hoc a stolido milite sic proferẽ tanquã magnũ hoiem velit esseq̃ sibi inuideret

b Pulchre. In modica laudatione, vertit etiã si quid facere dictum est. sufficeret eni pulchre quod est sapienter. quia & iugulares.

c Iugulares. Pulchre tangit militem iugulares dicendo. nõ occideras quasi non ad verba vsus sit.

d Mutus ilico. Tam hoc stultũ est q̃ si diceret statim nihil Recte aũt diceret ex illo mutus fuit tale & id tacere festinat.

e Hoiem. Deest o. sed sic melius sonat. maioris eni stuporis est hoc modo pnũciatũ. vide q̃tũ addiderit q nõ hoiem simpliciter sed pditũ et miserũ illũ. nec malũ sed sacrilegũ dixent vnã partẽ illius dicti referas ad Thrasonem & alteram ad parasitum quasi vtrumq; vituperet.

f Tetigerim. Luserim. fatigauerim. nã tangere cum multa tum etiam hoc significat.

g Nunc̃ sed narra. Callide parasitus intelligit ad hoc interrogatum vt audiret postulet.

h Plus miles. Hyperbole aut supfutura vt requeſ. aut subiacet subfuturum equatur milies subiacet, vt tantum milies dit quo magis tunc hoc audisse credatur.

n Tuũ. Et dicta & p̃uerbia et adagiões q rẽ agãt facetis hoib9 ascribunt. et hoc laudis gen9 est ad potiores referre qd

o Meũ. Nõ sensũ tm modo sed verbisq;. (aliter p̃bat dixisse ipsis aggreste est quod nunc dicit meum est.

p Dolet dictũ. S: dictũ p̃cipitũ est intelligit vt interlinealiter si vero nomẽ sic intelligit dictũ. i. dictoriũ meũ & ridiculũ mordax. s. lepus tute es dolet. i. dolori est adolescẽti iprudẽti Sed vt Do. vult est Gnatõis pasiti q addidit q̃ grauius sit dicti cũ cõmiseratione ei9 in quã dictũ est vt pote in iprudẽtẽ adolescẽtẽ. Scit eni homes stultos malos videri velle. et inde parasitũ rin eisdẽ versari cũ ait sup. iugulares. hic dolet dic mihi q minime crederet tali se percuti posse conuicio.

q Ad te. Noueingt Parmeno ñ cũ ipso sed de ipso logr nõ audictẽ itonicos Parmeno hic male facit. Ad te du p̃dat igr.

anio. THRA. tenes. tũ me cõuiuã solũ abducebat sibi.
gessisse q̃ q̃ vel q̃ dicere scit vt ipse sit eligendus t
admirantis
GNA. hui regẽ elegantẽ narras. THRA. imo sic est hõ p
i. q̃ p paucis verif vt paucis placere nec audiat miles s. regẽ cẽq. d. nihil cẽ cũ silẽs puto
paucoꝝ hoim. PAR. imo nullo arbitror: si tecũ viuit
cõmitteret o hanc secreto i. cõsenchã q̃ inuidere t modarent
f
THRA: iuidere cms mihi/mordere clanculũ/ego flocci
i. cũ miseria alie s. pi nuichis i. valde vehementer
p molesta sua 3 a
pẽdere. illi iuidere misere. verũ vnus tñ ipense elephãtis
i. te inuidiã pfecerit i. animos me afficiens redito dixi
quẽ rex indicis pfecerat: is vbi molest9 magis ẽ: q̃so inq̃
nomẽ accõmo i. nõ cauisate mitte supra elephãtos
datũ milite remittito Cellarius
strato: eo ne es ferox/q̃a habes imperiũ in beluas: GNa
festiue lepide fuit admirantis arrogantiã q murũ reddi
b c dentes ac iugulasse
pulchre me hercle dictũ/et sapiẽter. Pape: iugularas ho
s. rẽdit fuit nec q̃ addidit hoc ẽ ve possit cẽ
d siorim vt iugulares
minẽ. qd ille: TRA. mutus illico. GNA. Quidni ẽt.
i. inuoco a. vim aupitũ a. in oẽ seclo verũ elephantũ
infelicẽ
PAR. dij viam fidẽ: hiem pditũ/miserũq; p/& illũ sacri
modus interrogãdi modo q̃ndã adolescentulum vel hodo
legũ. THRA. Quid illud gnato: q̃ pacto rhodiũ tetige
p̃ pugnerim ego g s. venit mihi
rim in cõuiuio: nũ qd tibi dixi: GNA. nunc̃ sed narra
h hoc retro auersus simul
obsecro. plus milies iã audiui. THRA. Vna in conuiuio
i a. asu
erat hic: quem dico: rhodius adolescentulus. forte habui
meretricẽ in s. leonũ q̃ hẽdã cepit dixi
scortũ/cœpit ad id ludere/& me irridere. Quid ais hõi
a. affiones q a. pulpamẽtũ s. in alto q. d. pstao te altos abutendũ.
inuerecũde iz rumer l
q̃ impudẽs: lepus tute es. & pulpamentũ q̃ris. GNA.
hec interea cena gallũ vultũq; pauer alacris festiue spẽdide polite
m vbique undej
ha ha he. THRA. qd est: GNA. Facete/laute/lepide/
dici poterat sa re inuentũ q̃ re dolet antiquitatẽ q̃ festiua erat iudicaui
n z facera illud
nihil sup̃. Tuũ ne obsecro hoc dictũ erat. vetus credidi.
s. illud dici aliqñ audierã sz inter ꝓsona q̃ peripua dicta q̃
facetiam hũt o
TRA. audieras: GNA. Sæpe & ferẽ iprimis. Tra. meũ
a. ex inge mihi illud mauro vt noiakr s. illi rhodio i. q̃ ñ ẽ fuisse pdi
nio meo q melius rẽdo an id dein cõm nõsaute.
est. GNA. dolet dctm imprudenti adolescenti et libero.
q destruxit
PAR. At te dij perdant. Gna, quid ille q̃so. Thra. p̃dit9

nõ conuenit stulto eunde & imemorẽ esse cui intelligentia non est.

i Forte ha. Vide quẽ admodũ miles dũ multa ad dictũ suũ pueniteat fateaf. interimq; cõtextus sit at denuo abdomen.

incorpe foeminaq; patiens inuitiæ cogitus scortũ dicit. quia ideo scorta sunt dura coria. a parte ergo meretricis sui scorta dicuntur vel quod græce palpitare intelligit q̃d ille faciunt assidue. ve potius crissando. vt Lucretius ait. ob eã causam vt cõiugi rẽ exhibeat viris aut sibi abigãt cõceptũ q̃d invulua formine in ipso coitu non se mouentis incidit.

k Lepus. Lepus p infamia multa ponit. vel q̃d magis a priori pte hoc est armis pulpamẽtũ de se prebeat cũ in cõuiuio capit appositꝰ. vt Horã. foeminidi lepores sapiẽs sectabit armos. vel q̃ venanti illũ & p̃sectanti cane q̃s p amatoribꝰ alegorice intelligimus. vt ipe Terẽ. ait Cernã videre fugere sectari canes. vel q̃ illũ sic fugiãt oẽs cõstituãt. vt hũc libido effeminata. vel q̃ a phisicis dicat incertissexꝰ ac esse mõ mas mõ femia lepus. t. e. &. p. q̃. Qd in te habes in altero q̃ris. et est tropus allegoria.

l Pulpamẽtũ. Pulpe et pulpamẽtũ vt vult Do. dicit. caro que mãducat eo q̃ pulset & cõcidat. & iõ sepius hois pulpamẽtũ est. qm̃ eius carne vescat hõ. sed hic sub eo dicto infamia. feda multaq; intelligit q̃ potiꝰ est reticenda q̃ nimis pate facienda.

m Ha ha. Parasitꝰ hic interiectioni risus addit quo magis tunc hoc audisse credatur.

.ſp̃ntmto rñu astebãt moriebonẽ .i.ad sũmã ſne cãtu ipſo r icerẽ

r

risu cẽs q aderãt emoriri: deniq; metuebãt oẽs iam me.

.i. dr facrũ ſine causa vocantis .i.purgare ne debeo ꝙ excusare

GNA. nõ iniuria, THRA. Sed heus tu purgẽ ego me

ſ.puella qr puellam epinara factas

militem

de istac thaide: qd'eã me amare suspicata ẽ. GNA. nihil

.i.fac vt magis suspicetur z hec ḡre ad factam

cere causa reijcendi militis

minus: imo auge magis suspitionẽ. TRA. cur. GNA.

inter .i.scio ne aliqñ sermonẽ de phe. .ſ.phedriam

rogas. scin si qñ illa mentõe phedrie facit / aut si laudat

.i.incendat tra cura vt amore intelligo .i.ne laudet phedriã rivalem

te vt male vrat. TRA. sentio. GNA. id vt ne fiat/ hec res

vnica ad remedũ posiq; loci ergo signat v noiaro illã puellã illico

sola ẽ remedio. vbi noiabit phedriã. tu pãphilã cõtinuo

introducamus vt ad .i.ad comedendũ ſ.cibo

forte ꝙ mittamus

Si qñ illa dicet/phedriã/ itromittam? cõsatũ tu pãphilã

.i.ad cantandũ ḡi foras vocemus rhato pulchritudine .i.detuerso ꝙ

ne plura .i.inimicã reddito referre ꝙ pa ledat offendat

ꝓsequar iniurie accõmodato ri thaidẽ s

cõtra. Deniq; tu par pari referto: qd'eã mordeat. TRA.

o certe ſ.ab dente qñ

Si qdẽ me amaret: tũ istuc, pdesset gnato. GNA. qñqdẽ

.i.desiderat qñ tam peidem vimtũ valde florem

rhato illico

b

id q d'tu das expectat atq; amat: iãdudũ amat te: iãdudũ

rhaidi ad illud par pari refert fructũ rhato ſa re cõmodiorẽ

illi facile sit qd'doleat/ metuet ſp/ quẽ ipa nũc capit frem.

forte vel ne .i.querear ad aliã amicã ſs

aliquando c d

ne qñ iratus tu alio cõferas TRA. bñdixti at mihi istuc

.i.nõ enim adcuerram o ridendũ hoiem vt res ndẽda .i.tuto ꝙ non

vt non cogitaueram ꝓ indignatõem cogitaueras

nõ in mentẽ venerat. GNA. ridiculũ: nõ em cogitaras:

sed sꝙ ego inuent excogitasses

ſ.ipſe

Cæterũ idẽ hoc tu melius quanto inuenisses thraso,

r Risu oẽs. Disciplina est comicis stultos sententias verbaq; viciosa asscribere ridiculis impritisq; psonis. vide igit poetã pro loco & tẽpore scire quid dicat.

s Purgẽ. Aeconomia ad litem futuram inter militem & thaidem.

t Si qñ. Prima syllaba potest. & media tũ variat sententiam.

v Tu pamphilã. Hic magna œconomia est quas Terẽ. preparat quẽ admodum iurgiũ inter thaidẽ militẽq; & gnatonẽ per suas partes serpit fabula. & bene cõtinuo vt intelligat meretrix nõ tã pãphilã amari quã sibi vicẽ dari.

x Phędriã. Eleganter quia ille foris est. hęc intus. hęc est in verbis pœne germana proprietas.

y Tu huius. Hic cõtra vicem significat.

z Quod eam. Quod .ſ. par pari. vel absolute quod queris.

a Si quidem me non. His versiculis personã militis & gnatonis continẽs pro œconomia inducit quod verisimile sit facile militẽ ferre posse anteponi sibi phedriam qui se semper intellexerit non amari. Nam si hoc tollas aut excludendus est phedria, aut ex dolore militis in hac fabula sit exitus tragicꝰ. & hoc miles vt sapiẽs locutus est, ergo meminisse conuenit ridiculas psonas nõ omino stultas. & excordes induci a poetis comicis. nã nullua delectatio est vbi oino quod deducit nihil sapit. Stulticia aũt est in his quatuor modis, aut nõ venire mentẽ qñ oportet, aut si venerit nõ tenere, aut bonũ consiliũ amittere, aut malũ admittere. Vide ergo vt hoc quod cõmmode miles videbat nõ tenuerit totumq; amiserit. hoc autẽ idcirco interposuit poeta vt oñderet quid veneni haberet assentatio ꝙ quam nõ errãtes decipiunt acceptę precipites eunt verũtamen sapientes interdũ sanioꝝ euertuntur.

b Qñ id. Hæc sententia tollitur militi quod recte senserat. ne patiatur tũ ꝙ ametur ab amica.

c Alio conferas. Hic locũ pro persona posuit ne diceret ad aliam.

d Atmi. Sic pronũciãdũ est quasi militi monstri simile videat sapiẽs dictũ. Alii prius venisse in mentem quã sibi.

In hac scena. 7. inducit multiplex concursus dissimiliū personarū tum virtute & consilio poetæ discretarū. vt confusio nulla sit facta sermonis. simul etiam pro se cuiq; accōmodata mira representatur oratio.

a Audire vocem visa sum. Omnes sensus visa dicūt ab eo quod est certissimū oculorū. ergo visa sum sensi. Virg. Visæq; canes ululare per umbrā. Aduentate dea

b Salue mi thraso. Quasi cū noie militis apud illum Thraso nō honestū sit. tñ quædā accusatio cuius nomē honestum est. sicut Orator Pgilosophus quædam cuius nomen offensum est vt miles Ianarius.

c Meum suauiū. Tria sunt osculandi genera. osculū basiū & suauiū. Oscula officiorū. basia pudicorū affectuū. Suauia libidinū vel amorū Meum suauium cum oscularetur dixit.

d Quid agit. Et hoc blandimenti genus est post osculū sed duri est & aggrestis. infert eni.

e Quid nos amas. Ac quid aliquātulum ne significat. & ideo nō plurimum intulit.

f De fidicina. Vide nō puellam sed fidicinam quasi ab amore dictū. & eo amatore qui quasi immemor sit artis. quia delectatur & quia puella sit emula meretricis. nam meretricum est fidicinam esse.

g Quā venuste quod dedit principium. Bene reprehendit Parmeno. Nam in beneficiis debet obliuisci qui dedit. & meminisse qui accipit. Et est grauis ironia. q venuste.

h Plurimū merito tuo. Facete meretrix amorē suum non ad auariciam retulit sed ad officium. & cum de fidicina inquit te amem. tum precipue merito tuo. Alii sic respōdere intelligūt vt ipsa de fidicina gratias agat &c. sed melius est vt preter munus meritū dixerit. q multi munus meritū suū intelligant. vt est illud Virgi. Quiq; sui memores alios facere mirando. id est in mirando.

i Eamus ergo ad cænam. Decuit ergo parasitum de cœna eū importune admonere cū quadā emphasi velut magnę rei.

k Hem alterum. Bene alterum. quia duo sunt. si hoc reprehendatur miles alterum dictum si parasitus alterum homi nem. vult enim Parmeno & parasito esse verisimilior. qui & debet esse cum peioris conditionis sit recte reprehendit Parmeno duos. quorū vnus de beneficio Thaidem exprobrat

Alter pro beneficio cœnam ostendit tanq; ad eam vrrendū sit. nam hoc significat.

l Hem parmeno. Vide deprehensam meretricem velle blādimentis satisfacere parmenoni.

m Bene pol fecisti. Quid bene fecit parmeno. an quasi perturbata. hoc loquit etiā de nihilo blandiens, vt pote meretrix facetа, an q illuserit conuicia.

n Hodie. Dulciter additur hodie quasi cum exceptione quo se significat non perpetuo obsecuturā militi. & vt quæ promiserit biduum tantum ab futurū phędriā

o Quid hunc nō vi. Si dixit ad militem lędit presentem. si ad amicum ledit parmenonē. Mire igitur pronomen aduenit.

p Video & me tædet. Oportune Parmeno fatetur odiū militis vt retrudat ab eo amorem Thaidis.

q Vbiuis dona adsunt tibi. Nil potuit exitiosius militi contingere q; vt rivalis mitteret munera in plurali etiā & posteriora. & coram ipso.

r Aphędria. Cū illa sub pronomine celaverit nomen militis ex arte Parmeno pronunciauit a phędria.

s Quid stamus. His verbis miles insultus dolore se indicauit.

t Pace quod fiat tua dare huic quæ volumus conuenire & colloqui. Sic locutus est quasi bellum in his verbis omnibus indixerit quia pax / datio / dedicio / conuentio / colloquium militiæ verba sunt. & inuidiose sic ait. quasi per eum non accipere liceat dona Thaidē. & sic pronunciandū vt quasi dicat liceat per te miles. quod etiā inter hostes in bello licet. & singula cum inuidia pronunciandа sunt.

v Res. Sic eunuchi nomen possit contemni. et ideo videri vult potius q; sperni munera sua. i. Cheream.

x Iubete. Cum fiducia & alto vultu pronūciat & festinat ne occupet miles prius abire q; videat & est ordo ociosus exire.

y Procede. Bene nō accedeaut veni vt appareat dignitas in incessu & callide ab inferiori icipiet munere. hoc est a puella ad cherea venturus. simul vt a vero mācipio incipiēs ad falsum sine suspitiōe nāsire. Similiter vt Auxesim doni faceret i chęrea et turpi pcedēte lenocinio cōparet secuto pulcro.

z Ex ethyopia. Vt longinquitate mōstret vt ex longinquitate dignitas muneris ponderet & quid ent iam criminis in colore quando ipse dicere gloriat vnde sit. & ad hoc supra. Munus nostrum ornato verbis quod poteris.

THAIS THRASO PARMENO GNATO, PITHIAS ancilla

.i. sensi audire .i. ecce hic eum

a Vdire vocē visa sum mō militis, atq; eccum

paulo ante

amasia iā eam est osculatus vende vtrit

b salue mi thraso. THRA. o thais mea / meū suauiū quid

vt aliq; iculū de puella gnā fidicū q; tū .i. facere

c f .i. propter pulsandaz g agit: & qd nos amas de fidicina hac. PAR. q venuste:

q; .i. rcḡmo .i. bñficio tuo

in aduentu suo b qd dedit principiū adueniens: THA. Plurimū merito

t propter munus .i. mercario tardas vb positum

tuo. GNA. Eamus ergo ad cenā: qd stas: PAR. hē alter-

thrasone eorū .i. cū vio .i. tardo neq; resto

rū: ex hoie hūc natū dicas. THRA. Vbiuis non moror.

ad eos finḡā q; iā pcul steterat .i. egredit interrogat vt exp̄iatur.

PAR. adibo / atq; assilabo q; nunc exeā, Ituran thais q;

.i. in aliquē locū p pollucē precando an q̄ptam sim

l m n piam es: THA. Hem p̄meno bñ pol fecisti hodie itura

q̄re bñfeci cū stomacho militē .i. cum p

o PAR. Quo: THA. quid hūc nō vides: PAR. video. &

.i. cū videre ppe sunt ad meā

q .i. vbiuber q; vio t referē o

me tædet vbiuis / dona adsunt tibi a phędria. THA. qd

uerat idē p̄ceptis verbis de loco vbi gmeno posco .i. q; inter hostes

rivalis est licet

stamus: cur nō imus hinc. PAR. Quæso herde vt liceat

aure ęta .i. dare uenire thaidi .i. licēt eam alloqui

volūtate t colloqūt

pace q; fiat tua dare huic / quæ volumus conuenire / &

.i. cōcare cū ea valde p ironiā de fiducia non donis

perpulchre virginis

alloqui. THRA. Perpulchra credo dona / haud nostris

.i. asperius rep̄ .i. en sine pulchre eunuch. z

v indicabat vocāns .i. scipitre ethyop.

similia. PARMENO. res indicabit. heus iubete istos fo

velociter .i. veni vt agias .i. mouentia q; p

y thais cupiebat

ras exire quos iussi ocius procede tu huc / ex ethyopia ē

a Hic sũt tres. Callide munus ad precium reuocauit vt ad auariciã conuerteret meretricẽ. ne officio donãtis grã leniret et ideo nõ dixit tria dona sed tres minæ quasi iã vẽdẽdę sint.

b Vbi tu es dore. Tanq̃ quærat vt nomẽ indicet q̃ audito magis dissimulet Chereã. Vbi tu es Vultu eo dicitur quo deberat dicere. vt dicto æmulorũ ĩlęsus & confidẽtia destitutus. velut in eo. sed dũtaxat cõspectu Chereæ confidens.

c En eunuchum tibi. Mire postq̃ eunuchũ dixit. tibi intulit. quia solent vtiq̃ his reginę. c. d. eunuchũ dixi te velle. eunuchũ tibi repperi.

d Quã liberali sa. Nõ narratiue laudat. sed per interrogationẽ. quæ maior fiducia est.

e Tacẽt Taciturnitas cõsessiõis genꝰ est præsertim cõtra aduersarii sñ terrogationẽ. Nõ tacere hoc vel quasi laudis argumẽtũ est. q̃ supra tacere vitupauit. ideo et ipse sic ait. quid ais gnato.

f Fac. Si totũ singulariter diceretur esse omeo coleuton littera palestra musica.

g Quæ lib Quondã liberi pueri his artibꝰ eruditebãt. erẽ eclipsis deest.

h Solertem. i. disertũ. vtrũ hũc solertẽ vt Horatius Pactę sermonis vtriusq̃ linguę. an assumendũ sit extrinsecus solertẽ deest his. Soleꝰ q̃si totus arte cõsistẽs. huic iners contrariũ. Et dicit a solen quod est totũ. & hoc lingua ostorum. inde tela dicuntur soliferrea. i. tota ex ferro.

i Ego illũ. Hoc vt militare est ita importunũ pũte Thaide. extra q̃ q miles si saperet & nihil amatorie contẽplare debuit. sed & hoc accidit ad eius odiũ preterq̃ q iã in suspitiõe est amicæ suæ. q̃ fidicinã magis diligat. & hoc mire q̃ nemo prior eunuchũ esse Chream quã miles credidit. adeo stultus etiã nomine suo appellauisse statim. Stulte miles. Primo quidẽ cõuicitũ ipsi eunucho facit quo potest lędere amicã. deinde ante statu hoc dicto pulchritudinẽ munerũ. quid igit̃ pficit. satis autem ioculare est si cogites Chream esse qui hæc de se audiat & tacere cogatur.

k Vel sobrius. Honesta eclipsis ꝓpter mulierꝭ presentiã hoc tñ miles coactꝰ a Parmenone dicit. qa rẽphẽsus est tacuisse.

l Sua causa. Nihil potuit dici inuidiosius. nõ enĩ dixt phędriam: sed ceteros quasi futuri amatores fuissent nisi metuerent exemplum phędriæ.

m Neq̃ pugnas. Descriptio militis tantũ excepto noie.

n Neq̃ cicatrices. Insigne sollicitatis, nã apud meretricem quid aliud q̃ cicatrices valẽt. nam cicatrices & si semꝑ gestent se sint nõ tũ etiã apud meretrices quibus post precũ fortuna placet. vt Salusti. quoq̃ fatetur. hec sunt virtutis insignia de honestamẽto tñ eẽ corporis maxime lętabat.

o Quod quidã facit. Quidã recte nã & figura & aptũ sentẽtiæ est et contemptũ indicat hoc verbum.

p Vbi mole. Ad superiora retulit quod nunc dicit. s. a non sibi soli postulat viuere et sua causa excludi ceteros illatur? ẽ

q Vbi tẽpus tibi erit. Et mire occupat animũ meretricis. cum illã hu⁹ius impulsu ducit fateri quicquid dure fecit excludẽdo phędriam. hic igitur qui scit precepta de beneficiis estimandis intelligit oratorie in vnã q̃ partẽ dicta omnia.

r Sat habet si tũ reci. His dictis & militẽ repulit ab animo meretricis & cõmendauit adolescentẽ & perfecit ne iniuria videatur apud thaidem q̃ sponte susceperat phędriam.

s Apparet hunc seruũ esse domini. Tristiores enim sunt serui pauperum. & ob hoc ipsum nequiores. & hoc melius erat quãuis illud aliter parasitus exponat.

t Pauperis miserq̃. Bene additũ miseri. qa nõ cõtinuo paup & miser est. qa qui pauca possidet pauper est. miserũ paruo contentus sit.

v Nam hercule nemo posset. Sedum illud ait. aio opprobat parasitus quod miles dixit.

x Qui haberet qui pararet. Aliã causam subtiliorem assignat parasitus. quę ꝑsupponit hãc quam dixerat miles. qui haberet q pararet prius qui pronomen sequens qui aduerbium est.

x Quẽ Nã hęc scientia vult illũ hoiem seruis etiã esse peiorẽ. quia & seruꝰ hõ vtim phormione. seruũ hoiem causam orare leges non sinunt.

z Qui huic assentari. Induxeris propric nam animus inducitur aduersum obiectas difficultates.

a E flãma. Hoc est alimentũ ibi petere vnde sine dãno aut malo nihil põt auferri. E flãma. Non ex foco aut ex medio ignis, sed ex flaminis medio. nã nõ intelligibile est vt e foco cibũ peteret. nã antiquũ verbũ est petere cibũ e flãma. et moraciter vtiq̃ simul vt nesciat quẽ prius vituperauerit huꝰne famẽ an illius immanitatẽ vel voraginem & simul videtur conuicium redditur. vnde coniectum est idem de paupertate & honestate.

b Iam ne imus. Odium Parmenonis & stomachum militis ista indicat festinatio & tota iã increpatio mora est.

Digitized by Google

c Postea. Legit et post vt si pro postea & quo modo p postremo post

d Ego hinc abeo. Cõ sequens erat vt offende retur miles tã diligenter rualis munus suscipite meretricis.

e Non con. Vide œco nomia future litis inter thaidẽ & militẽ. Ami ca mirifice dixit nõ me retrice imperatorẽ con grue in milite quasi ipse sit sub quo est. & hic ser uat parmeno quod sibi inde datũ est & istum æmulũ quo ad poteris &c. Et bene mutat no mina. hinc ad honorẽ. hinc ad inuidiam. hanc non meretricẽ sed ami cã dixit. hunc nõ militẽ. sed imperatorem.

f Domini similis es. Nõ habuit aliud miles stultus & redit ad illa quæ supra dixit: paupe ris miseric domini lo cus iniurię in quo seru vicem domini cõparat

g Quid rides. Et eo vul tu dicit quasi sibi consci us sit miles actum face re dicti conuicii. nã non

er.am pcipiam f.facta illico f.vt ꝛ̃ ad cenam

simul imperabo: postea continuo exeo. TGRA. Ego

ex hoc loco vt.cedo thaidẽ .t.expecta .t.nõ bñ ꝯdrae nõ est bñ ꝓsentaneum e aut conuenium sit .t.ter facere

hinc abeo. tu istã operire. PAR. Non cõuenit vna ire cũ

.i. cũ q̃ multeos sub se habet

amica imperatorem in via. THRA. quid multa tibi di

s.im moribus ineptus ridentis ꝯstituti .t.cur vt̃p

f effusi in risum prer quã rẽ g

cam domini similis es? GNA. ha ha he. THRA. quid

rideo .t.propter eũ ꝓcerũ paulo ante f.lepido rutecos ꝙ pulpa h menerum

rides? GNA. istuc/quod dixti modo: & illud de rhodio

in memoriam egredit a domo viscode

sua vt re sequatur

dictum in mentem venit. sed thais exit. THRA. abi p

.t.ante nos curre ad cenã ꝛ̃.

i k

curre/vt sint domi parata oñia. GNA. fiat. THA. Di

inuidiose .t.ea opam .t.a casu aliq̃ accesserit

o cure habeas l

ligenter pythia fac vt cures: si Chremes huc forte adue

.t.cures .t.m ꝓmis s.me expectasse .t.sed manere vtile operunũ

nerit: vt ores primum vt maneat. Sin id nõ cõmodũ est/

s.ores thaidem vbi sum vt impasti

s.vt redeat ru pythias

vt redeat. si id non poterit/ad me adducito. PYT. Ita fa

s.nur e non venit in menrem m

ciam. THA. Quid aliud volui dicere? hem/curate istã

nec illinc vos moueneos

pũreos sitis

diligenter virginem/domi adsitis/facite. THRA. Ea

s.ad cenam in domũ meã puelle pedisseq̃ thaidem

mus. THA. Vos me sequimini.

q nesciat causam risus iterrogauit quid riserit sed ideo vt denuo lau detur.

h Illud dictũ de Rho dio. Hoc est illud. eorũ ingenia admiror. & hu ic vt appareat sit amicici or. ideo facilius ab ami co q̃s a parasito separa batur.

i Vt sint domi. Nõ di xit quæ sed intelligitur.

k Eiat. Nõ facia dixit e videatur eius seruus sed fiat tanq̃ libere ipse ibi precipiat vel me iu bente p alios seruos. & hec eclipsis ethica i qua plus vultu significatur q̃s verbis.

l Si Chremes huc for. Oeconomia ad litẽ fu turam & ad exitum fa bulæ. & hoc non audit miles. nam si audit & nimis irasceretur.

m Curate diligenter istam virginẽ. Hæc res est quæ faciet virginem eludi in lectulo colloca ri & obdormire. Ridi culum. cum cõtra eucu tuum risit.

In hac. 8. scena. Hæc psona apud Menãdrum adolescẽtis rustici est & incõuenies

CHREMES: adolescens rusticus. PITHIAS. ancilla.

certe .t.mecnitius .t.mente voluero

Prosecto quando magis/magisq̃ cogito/ oratio est. sed concedit secum loquẽtibus mul ta transcendere quæ taci ti intelligunt.

a Nimirū. Potest & pro confirmatione accipi vt nihil desit vt sit nimirū sine dubio p certo vel solue nimirū & fac nō & mirū et statim consequēs erit pasinthecton tota sententia quasi diceret non est mirū & sub distinctiōe interposita mox intulit: dabit hęc Thais &c. quibus verbis intelligit se sentire paulatim labi i amorem meretricis cūius in uitū & adhuc retinentē

b Roget quis. Prius intulit cē interrogauit,

c Vt ibi manerem. Dixit non domirem.

d Rem seriam. Scilicet quæ non posse nūc agi cū operet. an rem seriā magis agendā tunc putabat cū rem diuinam fecisset.

e Dolo malo hec oīa. Dolus a ledendo dictꝰ hoc est a dolando. i. minuēdo nā & dolos greci lesio dicit. & dolores tela quedā bellica. et dolare fabri lingnarii inest idest a scia scindere qp aut addidit malo. aut arg chaisinus est quia sic in duodecim tabulis a veteribus scriptum est. aut Epytheton doli est ppter tui aut diastole est. qa est & bonus quo a me dentibus falli egros nō tamen decipi. Lucretius poeta testatur.

f Mihi dare. Nō potest magis significari profusa petulantia.

g Sermonē. Sermonē querimus qñ non solū quod dicimus querimꝰ uerūetiā quomodo alter nobis rñdeat & obloquaē puta cū deficiemus sermocinādi causis. quotta sit hora: an satis recte quis valuerit p cunctamur.

h Huc. Tanq̄: imprudenter cōtēderit ad hāc inquisitionem.

i Quāpridē. Hoc propter etatē puellā inquisitum est.

k Quālonge a mari. Hoc ideo meretrix iqui

cere vl sine dubio
a
nimirum dabit hęc thais mihi magnum malum: ita me
thaide intelligo .i gruibus cōmouert qñ
.ex eo ege
ab ea astute video labefactarier. Iam tum cum primum
poepte appellari .i.ad domū suā f.est cōmercij
b
iussit me ad se accersier domum: roget quis quid tibi cū
.i.noueā illā postq̄ occasionem .i.domi sue
eriam c
illa: ne norā quidem. Vbi veni: causam vt ibi manerem
vicat .i.se fecisse sacrificiū seu sacrū .i.magni ponderis
d nō ioculatā ioq
repperit: ait rem diuinā fecisse se: & rem seriā velle age
.i.ege eo ege .i.o pento ꝓcurat .i.mala callidtate
c
re mecū. Iam tum erat suspitio dolo malo hæc fieri oīa
q̄rebat
.i.ad epulas su.nēdū mecū sedebat f.ipam
.i.pcto me f g
ipa accumbere mecū/mihi sese dare/sermonem quære
q̄ .i.cessat .i.in hoc sba .i.q̄tū ꝓto esset ad mcū incōmodum
h erupit i
re/vbi sriget huc eu asit/quāpridem pater mihi/& ma
rēdeo .i.olim quē fundū funy habeam
ter mortui essent: dico iamdiu. Rus sunij & quid habeā
.i.peul f.habeaz thaidi f.thais
k puro rus l
& cē longe a mari credo ei placere: hoc sperat se a me a
exrosquere tandem sperat que saquuntur perdita fuisset
.i.q̄ ege
uellere: postremo hæc. qua in die parua perisset soror &
.i.simul erat .i.pessedit q̄ pdita fuit f.nescio
quis cū ea vna/quid habuisset/cū perijt: & qs eā posset
f.ne gnoscere
noscere. Hec cur queritet: nisi illa forte quæ olim perijt:
f.q̄ est apud thaidem f.mulerum sed
ꝓponit utriq̄ oīdere
paruula soror/hanc se intendit esse: vt est audacia: verū
soror .i.habet sedecim ānos .i.maiorē erant
ea: si viuit. annos nata est sexdecim: non maior: thais cē
paulo maior postea .i.ad me orandū
o p f.ad eam
ego sū/maiuscula est. Misit porro orare/vt venirē serio,
.i.nōne me meliꝰ affecit
q nō
aut dicat quid velit/aut molesta ne siet. nō hercle veni
.i.certa vtec vocāria: hoc ticēs nūdū alios
r pulsat tanuā f.qui ostiū pulsat s
am tertio. heus/heus/Pl. Ecquis hic ē: CHRE. ego sum
.i.quum caput facem facentissimū
blandimentū gratia iucundissimū t
chremes. Pyr. O capitulū lepidissmū. CHRE. dico ego
pdrōnes: fraudes impune vel singulariter
t anumgentonco thais
mihi insidias fieri. Py. Thais maximo te orabat opere:
f.ad negociandum q̄ rogo te g ameretem
v f.nō peto
q
vt cras redires, CHRE, rus eo. Py. fac amabo. CRE. nō x

eo pcto
vel adeo
siuit vt scirez vtrū rapina prædonibus fuisset quippe ad mediterraniū locum qui accessus potuit esse piratis sed tñ nō abhorret a suspitione meretricis. quod & scire velet. cuiꝰ precit fundum habeat Chremes. hoc est cē amenum cē maritimum.

l Hoc sperat se a me auellere. Bono vsus verbo auellere / tanq̄ pertinaciter retinente.

m Hęc cur queritet. Et in gestu ac vultu id q̄d restat ostenditur. nam deest nescio.

n Hanc se inten. Proprie intendere est crimē in aduersariū iacere,

o Maiuscula est. Diminutiue dixit vt oñde res vtraq̄ esse primeuā.

p Misit porro orare vt venirem serio. Vtrū vt venirē serio an orare serio sub dubio. hoc explicat Donatus. Tñ credibilius est quācumq̄ determinationē superveniemus determinabile cadere quare potꝰ ad venirē cē ad orare dictē serio

q Aut dicat quid velit. Vult. i. velit. In Ecyra. Ah vide cē imento ęgritudo hęc onē mihi abste sostrata aut molesta sit. aut hoc moraliter. an cui hoc imperat aut cū quo hoc agit.

t Heus. Hęc separatim pronunciāda sunt. nā apparet inter hec verba pulsatā fanuā pronare.

s Ego sum Chremes Vide quantum differat ac varia sit huius rusticitas Ego sū Chremes. a facetā meretricis disciplina. o capitulū lepidissimū nam rusticū esse statim magis apparebit vbi dixerit, rus eo.

t Dico ego mihi insidias fieri. Blandimentū rusticus insidias putat.

v Rus eo. Pro potiori negocio rus posuit & maiori negocio est cē si diceret non huc venio.

x Nō possum inquā. Plus valet cē nolo.

y Dum redeat ipsa. Vel domina vel ipsa de qua agitur.

z Cur mi. Quasi dicat Cur meus sic indignat⁹ est adolescens. nam ab eo quod est meus vocatiuus mi facit.

a Malã. Hoc aduerbialiter dixit quẽadmodũ dicimus domũ abis. et apparet illũ manu tactũ esse qui sic irascitur quia idxit pythias.

b Amabo illuc. Videnõ esse ociosum q⁹ oia

f.redire quousq⁹ f

possum inquam. PIT. at tu apud nos hic mane/ dũ re=

thais vl vña f.factã q⁹ manea 3 .i.nihil minus facto

deat ipa. CRE. nihil minus. PI. cur mi chremes. CRE.

.i.fortunam f.redire .i.ꝓstituam

a Malam in rem hinc abi. PI. si istuc ita certũ est tibi ama

in domũ militis chorea vado illuc .i.ferua

g bo ꝓ vñ re manseras

bo /illuc transeas /vbi illa est. CHRE. eo. PIT. abi dori=

.i.ad domum militis

as. cito hunc deduc ad militem.

pretenta sunt potius q̃s res importuna fuerit vt cum ad militis domũ Chremes deduceret. Neq; enim hoc conueniebat psonę bachiali. qm̃ aut insaceũ et preterviũ aut importunum. Ideo hoc ipsum doriæ prætexit. vt illuc trãseas vbi ea est vt breuem viã demonstraret non eas sed transeas dixit. Amabo: Interiectio est bladientis sic verbum sonat.

In hac. 9. scena heri aliquot adolescentuli. In hoc ploquio insinuatio personæ eius est cui narratur⁹ est Cherea. quæ a se retro post signam facta sunt. fit autẽ hoc populi causa vt spectator auribus acciꝑiat quod subiicere oculis poeta non potuit.

ANTIPHo adolescens.

ꝓcensimus pepigimus a ꝓcenimus

Heri aliquot adolescentuli coimus in pyreo:

q̃t de portõibus laris ob vnoq̃s nostrum

b .i.ꝓmederemur;

in hũc diẽ vt de simbolis essemus. chereamei

ꝓposuimus f.ꝓ simbolis f.ꝓstituturus est vbi cena ganda erat

c determinatum

rei præfecimus. dati anuli/locus /tempus constitutũ est

.i.lapsum est f.meo ꝓstituturũ ẽ conã hñe

nullus est paratus

Præteriit tempus. q̃ in loco dictum est/ parati nihil est.

cherea nõ ager vlq̃ .i.ꝯd possim ꝓ ere rure ꝓfect⁹ cogitaꝝ

homo ipe nusq̃ est. neq; scio quid dicã/ aut quid conie

.i.hanc curã hãc putinã ; mdesingen

d adolescentuli

ctem. nuc mihi hoc negocij cæteri dedere. vt illũ querã.

videbo

e

ibo ad eum visam/si domi est. Sed quisnam hic a thaide

.i.a domo thaidis f cherea g q⁹ ephebus exit a domo mereretricis.

exit: is est: an non est: ipsus est. Quid hoc hominis est:

cuius modi ex animo egredit

q⁹ tam vellet cunuchi indutus

Quid hic ornatus est: Quid illud mali est. nequeo sa=

mus producta e littera

c Dati anuli. Nihil interim de sorto apparet ephebo esse.

d Ceteri dedere. Ceteri exceptis me atq; ipso.

e Quisnam hic a Thaide exit. Causa scisitandi est admiratio de habitu commutato & vix sibi agnitus est Cherea.

f Is est an nõ est ipsus est. Vide an potuerit meretricem ignotam hoc habitu atq; ornatu falsere qui ab antiphone vix agnoscitur.

g Quid hoc hominis est: Vide an longã narrationem possit audire qui nõdum amico narrat. & iã affectus pẽdet

h Libet prius quid sit scissitari. Scissitari est occultius magis & secretiꝰ tis mirari neq; conijcere nisi: quicquid est: procul hinc ra rimari ac velle cognoscere vt suspensi eriꝰ pilū scissitatum oraculꝫ la phebi.

.i.ē te cura sanis pcipere — .i.inq̄rere eaq̄ nouum — velim — slonge a me

h
Libet prius quid sit scissitari.

In hac. 10 scena verba gestū vultū q; indicant exeuntis. cui obuio persona obiicit sub cuius occasione spectatoribus gesta narrantur.

CHEREA — .i.nunc̄d — ANTIPHO — de nemine viso dixit — .i.q; psequat me

a Nunquis hic est? nemo est. Nunquis hic me — .i.nullus — .i.nunc — .i.exprimere — .i.a me — .i.q; cepi

b
seq̄tur? nemo homo est. Iam ne erūpe hoc mihi licet gau — transeunte exclamatio est — pauci dubio — q̄n̄ q̄ in

c vt; — d — e q̄ tempe

dium? Proh iupiter. nūc est tps profecto interfici / cū p — vt non — q̄ cepi — inquinet — .i.alicui crimini — t passione

f
peti me possum: ne hoc gaudiū contaminet vitā egritu — t.minutissima q̄q; expetenda — .i.interea venire — .i.ad me

g
dine aliq̄. Sed neminē curiosū interuenire nūc mihi vi — aures — h — q̄t eueniet me — suis q̄stionib

deo: q me sequat: quicq; iā rogitādo obtūdat: eneet: qd — meum corpus — offendam — .i.in quē locū — .i.exeā erumpā — t — s.q̄rens. — .i.facer pticip — s.q̄rens

gestiā: aut quid lętus sim q̄ pergā? vñ emergā vbi sicn ve — inuenirem — .i.q̄d mihi velim possitem — vtq; — .i.sim mens — s.q̄rens — .i.meens compos — re captus

stitū būc nactus? q̄d mihi q̄ram? sanus sim / an ne īsaniā — s.cum — .i.rabo illa hec būficiū — s.gram

m — n
AN. adibo. atq; ab eo gr̄am hāc: quā video velle: inibo

rationis dicit. Capit enī id gaudens quod tristibus molestum est. Nā contra Menedemū grauatur narrare quę dolet curiosus dicitur quotiens plus diligentes q̄ oporteat impendimus rebus vel nostris vel alienis.

h Obtundat. insistet ac repetat. obtundat molestus & tediosus sit.

i Quid gestiā. Gestire est motu corporis monstrare quid sentias. Constat aūt a pecudibus ad homines esse translatū. est enim magis brutorum animalium.

k Vnde emergā. pprie dixit emergā ex lustris atq; inhonestis locis vt pote meretricis domo. Cicero. An ne tū quidē emersisti lutulēte quoq; ex nature tue sordibus.

l Vestitum hunc nactus. Bene nactus dixit vt qui non summeret nisi suasisset hec occasio.

d Nūc est tempus profecto. Cur hoc dixerit statim subiūgit causam quā sequitur.

e Cum perpeti me possum. Vbi animaduertendum est q̄ si cum coniuncte legeris quando significat. Si separate vero dum significat. Nunc est profecto. Figurate ac coniuncte lege sine disiunctione.

f Contaminet vitam. Mire vitæ crimen ostendit velut ipsa sit campus / possessioq; fortunę instabilis variorum.

g Sed neminem ne. Apparatus ad intentionem future narrationis.

m Adibo atq; ab eo gratiam hanc &c. Gratiam mire est dare beneficium ac per hoc alicuius rei gratiam. i amicitiā. Sed hec est allocutio grām ab eo inibo pro eius gratiā mereor. Nā adeo amat Therē. ab eo petꝰ ponere vt in Andria primū aduertēda ab eo iniuria est. Inire aūt grām est mercigratiā. Plautus. Inire tū solidam & grandem gratiā.

n Video velle Hoc est offero me illi & interrogabo eum vt possit suū gaudiū erūpere quod habiturꝰ est būficii loco

o Cherea q̄d est q̄ sic gestis. Facete repetit verba eius interrogationis vt sciat ī pridē est pūtē.

p Aut qd. Facete & figurate dictū est sic & alibi vt pernoscatis quid sibi eunuchus velit.

q Quid me. His duabus interrogatiunculis descripsit vultū dicturi.

r O festus dies. Decet a salutatione incipere luculente dictū. illud autē verisimile est et percussum re noua & audiendi cupidum immemorē extitisse salutandum.

s Nemo est oīm. Bene additum magis vt his amicis se antepositū intelligat quos cū oportet videre. Cherea tñ eū magis adeo vt aliis amicis ñpositū neminē cupit.

t Immo ego. Bene contulit verba. vt ex his appareat q̄d agere velit. Ille dixit quæso. hic obsecro

v Nostin. Queritur an verisimile sit Antiphonī notā esse Thaidē quā frater ipse nesciuerit, sed intelligere debemꝰ modo nonvultus sed famę positā esse. quam famā potuit ex Phędria Antipho scire. at vero aliam notitiam negauerat chęrea sibi fuisse cū Thaide hoc est visus vultꝰ oris & corporis.

x Noui nēpe. Opinor Thaidē optime & ab illo tacitū. & ab hoc nomen oblatū est. vt appareat quā nouiter & quā possit assequi quę dicēt.

y Quid eius. Prædicamus vt res sunt laudamus extollimus. vel predicamus voce. laudamus argumentis.

z Quā ele Elegans est concertantis & fastidiosi iudicii non quod placet facile. & est totius dicti sensus.

a Spectator probator. Vt pecuniæ spectatores dicuntur.

b In hanc. Vt ille qui solet & scit formas eligere pro merito.

c Primā dices. Fiduciā elegantiæ & de alienis oculis indicare.

d Quid mul. Ordine egit. Nā prius est cōmoueri. inde amare. et bene

.i. gestu corpis oñctis — tale indumentū

o cherea quid est q̄d sic gestis. aut q̄d sibi hic vestitus q̄rit
ꝓper — est ergo aliud q̄ gestare — bone mentis

q
q̄d est q̄d letus sis: q̄d tibi vis: satin sanus es: q̄d me aspe
cur — .i. o hō q̄ est causa vter vt q̄ sit tantus ḡntus est

r festius dies
ctas: q̄d taces: CHE. O festus dies hodie amice salue. ne
.i. nullus ex oībus — antiphonem

s
mo ēcīm/quē ego nūc magis cuperē videre q̄ te. AN.
recta — .i. rogo — s. q̄d sic gestis — sed — .i. q̄ sacra rogo

t
narra istuc q̄so/q̄d siet. CHE. imo ego te obsecro her
auscultes — .i. cognoscis ne — s. mererice
dum mea — v — phędria

de/vt audias. Nosti hāc/quā frater amat: AN. Noui nē
s. mererice amat — eo mō — .i. recordabant — mēna cenebā

pe opinor thaidē. CHE. istā ipam. AN. sic cōmemine
aliq̄ — .i. q̄re

ram. CHE. hodie q̄dā ei est dono data virgo. q̄d eius ti
.i. matrem — commendem — .i. nouerim

bi nūc faciē prædicē aut laudē antipho cū meipm noris
.i. q̄ris — ꝓpter — facie q̄ — virginē — allocutus ꝓmo aspectu

t aperus — v — b

q̄ elegās spectator formaꝝ sic em: in hanc cōmotus sum.
.i. ait ne — .i. ꝑfectissimā formā — s. eam

cherea — c — b

AN. Ain tu: CHE. Primā dices/scio: si videris. Quid
s. post cōmotōem — .i. casu q̄dam vt dicī, solet ad verbum audientis.

multa verba? amare cępi. forte fortuna domi erat q̄dam
Eunuchum — .i. amatur ꝓpter thaidem

eunuchus, que mercatus frater fuerat thaidi. neq̄ is de
tunc — thaidem — leuiter? laetenter monuit me — tunc

c — aliq̄d rect? ne

ductus erat etiā tū ad eam. Submōuit me parmeno ibi
.i. celeriter ipo tm utro rapui

seruus/quod ego arripui. AN. Quid id est. CHE. Ta
.i. nolī intermꝑe smonē — s. submouuit me — .i. illius loco

citus sis citius audies, vt vestē cū illo mutā/& p illo iu
cunucho — g

ꝑpiā — suo ꝓmonoui ad thaidē — loco eunuchi

.i. deduci

beā me illuc deducier. AN. Pro eunucho. CHE. sic est.
ea deductione — velle — .i. ancilla

h
AN. q̄d ex ea re tandē capes cōmodi: CHE. rogas vide
delectarer cū — s. eius blandos smones — .i. numq̄d

aspectum — versarer sit — .i. cū qua — i — fiat

rem/audirē/eēm vna / q̄ cū cupiebā antipho. nū pua cā/
s. ire cupiebā deducier — s. thaidi — ꝓtinus — .i. cū

aut pua ro est: traditus sum mulieri. illa illico vbi me ac
simus — .i. sed — penes se — tra: tur fidet mea puella

k
cepit. leta vero ad se adducit domū / ōmendat virginē.
s. cōmendat vrg — s. cōmendat inq̄t sine periculo tibi ꝓmēdat

l — m

AN: cui: tibi ne: CHE. mihi. AN. satis tuto tñ. CHE.
n — alicui — puellā ingrediat, — .i. discedā ab eo — thais

.i. iubet — o

edicit ne vir q̄squā ad eā adeat. & mihi ne abscedā impat.
solus cū sola — ꝑcuerem — .i. q̄dam signo ondo me velit aspectare

p — q

In interiori pte vt maneā solus cū sola, ānuo ꝓterrā intuēs

Non ante dicit quid aggressus fuerit nisi amotis mētione prelata quo cogente nihil est infectū cupientibus.

e Submonuit me parmeno. i. leuiter monuit. Et recte quia arripui dictaturus est. & totum optime. nam vt nō erat boni adolescentis hanc technā repperire sic ab illo reperta fuit: plane veri amatoris arripere.

f Tacitus sis citius au. In oratione solemꝰ coripere extra ordinē perconstantem. & bene scelitatem promisit qua facile teneur auditor. Et mire tanquā sola interrogatio in ore sit.

g Et pro illo iubeam me illuc deducier. Ille dixit tanquā inter honesta sit quod vile sit. et turpe factum plerumq̄ perseuerante impudentia requatur.

h Quid ex ea re tandē caperes commodi. Tā sit a reprehensione facti ad causam ipsius facti.

i Nū parua causa aut parua ratio est. Sic illata interrogatio est. quasi ad hanc annuere. & vultu consentire. Antipho sit coactus.

k Læta vero ad se adducit domum. Omnia mire q̄ lęta / q̄ deducit q̄ commendat. specta singularem & miram virtutem poetæ. hic enī commendandus est locus erroris initium continens apud Thaidem conuitium.

l Tibi ne. Non interrogat sed miratur.

m Satis tuto tamen. Vtrum hoc & si mereatrix. tamē satis tuto agit an & si Cherea satis tutus. tum quia nullus accedat alius te p̄sente cū illius sis satis futurꝰ sol licitus.

n Edicit. Edicimus / iubemus vel iure dicimus. Edicta enim imperatoris sunt.

o Et mihi ne abscedā imperat. Certe nullꝰ vir accedit.

p Maneam imperat. Ac per hoc miser sum. Ironia.

modeste. AN. miser. CHE. Ego: inquit: ad cenam hinc
eo. abducit secū ancillas. paucæ: quæ circum illā essent:
manēt nouitiæ puellæ. Cōtinuo. hæc adornāt / vt lauet.
adhortor / properent. Dum apparatur: virgo in cōclaui
sedet suspectans tabulam quandam pictam / vbi inerat
pictura hæc, iouē quo pacto dane misisse aiunt q̄ndam
in gremiū imbrem aureū. Ego quoq̧ id spectare cœpi.
& quia consimilē luserat iam olim ille ludum / impen-
dio magis animus gaudebat mihi deum se in hominē
cōuertisse: & per alienas tegulas venisse clanculum per
impluuiū / fucū factū mulieri. At quē deū qui templa cæ
li summo sonitu cōcutit. Ego homūcio hoc nō facerem
Ego illud vero ita feci / ac lubens. Dum hæc mecū repu-
to / accersitur lauatum / interea virgo it. lauit rediit. dein
de eā in lectū illæ collocant sto expectās / si quid mihi im
pent. Venit vna: heus tu: inquit. dore cape hoc flabellū
& ventulū huic sic facito / dū lauamus. vbi nos lauerim⁹
si voles lauato. accipio tristis. AN. tum equidem istuc
os tuū impudens videre nimiū vellem / qui esset status:
flabellum tenere te asinū tm̄. CHE. Vix elocuta est hæc
foras simul omnes proruunt se. abeunt lauatum. pstre

q Ego inquit. Ad impudentiā mulieris exprimēdā q̄ hoc dic erit secura de custode eunuche.
r Abducit se. Memoriter. nam dixit vos me sequimini.
s Paucæ quæ circum. Relictæ nonnullæ vt laudari possit ea virgo quæ sub vicii huius occasione nuptura est. hoc enī totū sic inducit poeta vt non abhorreat a legitimis nuptiis in ea presertim quæ vox futura est.
t Nouiciæ puellæ. Eclipsis nouiciæ & puellæ.
v Continuo. Hęc pluraliter p hę vt in formione. hęc ille erant itiones. Adornāt aūt ex medio significatu pro apparāt.
x Dū apparatur. Impersonaliter dixit.
y Virgo in. Est separatior locus in interioribus tectis. Vel q͂ intra eū loca multa & cubicula clausa sint adherētia triclinio.
z Suspectans quādā. Bene. accedit repente picturā ad ornamēta aggrediende virginis. ideo quia nō ad hoc venerat cherea vt cōtinuo vitiaret puellā. sed vt videret audiret / essetq̧ vna. cū nihil amplius cogitaret ausus / incitatusq̧ dum picturam cerneret.
a Iouē quo pacto. Mire inuentio. quia hec pictura domui tribuit meretricis aduersus oium pudicitiā amorē cōtra p simoniā / contra dignitatē / cōtra pudicicīā est.
b Misisse aiunt. Bene aiūt. quia fabula est qa tā turpis ioui q̄ aperta meretrici. quæ aptior pictura domui meretricis q̄ hec ad amatorē illecebras. q̄ hec quæ exemplū cōtinet amatoris puellæ & amoris ad iouē pertinētis. et amoris nō gratuiti ne parua prepositi. sed auro in gremiū fluente venalis. tūq̧ ingeniū Danes se Iupiter vt splendidus imber illabit. Nonne videtur in meretrice ducēte ado lescētulos illā corporis partē auctore Ioue velut inauratā fuisse imbrē aureum nō rorē vel pluuiā sed imbrem addidit ad auariciā meretricis.
c Iam olim ille ludū. Bene ludū. nō scelus sed ludū dixit.
d Deū se in homines. Phisice nūc Therentius demonstrauit q̄ cladem moribus hoim & ciuitatibus afferant figmēta poete cū exempla stellarum afferant. Vtrū aūt iupiter humana forma aurū infundens pictus erat in tabulis an p loue aurum an in hominē. idest in hois audatia atq̧ flagitia.

e Et per alienas teg. Hic apparet iouē separatim fuisse auri picturā. Et satis comico charactere locutus est & presso stilo.
f Venisse dā. Hec oia vt difficillima factum sed humilia & noue digna proferunt vt merito sequatur. Varro. Impluuiū est id quod relictum in medio tecti vt lucem caperet deorsum quo impluebat dictum sic impluuiū a pluuia.
g Templa celi. Sentētia tragica sed de industria. non errore.
h Ego homūcio hoc: Oratorie vt iouem extulit ita dixit vtputa. Ille est deus & magnus & ego non homo sed homuncio.
i Dum hec. Hic ostendit non sibi primū. hec nunc in mentē venisse. sed tunc etiam cogitata fore cum esset in domo meretricis.
k Accersitur. Seruauit ordinē nuptiarū et proprio verbo quasi senupta dixit accersitur.
l Lauit rediit. Quia separatim his vtimur deinde.
m In lectum. An aliquid deest ita legitimis nuptiis nam & ipm verbum. collocarūt pprīū est & ascribit p nubis.
n Sto expectans. Energia. non eni dixit stabā. & mire oīne tempus executus est salua veritate in qua Virgi. negligens inuenit cū post occasum Mesentiū non facta noctis mentione statim intulit. Occeanum interea surgens aurora reliquit
o Cape. Preclare non sensum. sed verba ipsa induxit per que puellaris error exprimitur.
p Ventulū. Demōstratiuū & gestu explicandū. vide q̄ particulatim ū qua diligentia iubet equasi nouicio etipito.
q Dum la. Vide vsum verbi tam cito narratum dū lauamur & vbi nos lauerimus.
r Accipio tristis. Bene tristis tanq̄ aliud magis vellet. hoc est lauare aut ludere. Metuit eni ne quod cupit pdat gaudio
s Tū istuc. Licet iocanti & amico conuitiū iucūde facere.
t Qui status. Statura corpori ascribit. Status ad habitū refertur. ergo status est signici. Statura longitudo corporis.
v Flabellū tenere. Quia hoc ministrū delicatorū seruorū.
x Oēs proruunt se. Verba neutrali quasi actiuo vsus est.

.i.nõ sunt pñtes f.cui ventulũ fa
f 3 .i.dũ pstrepunt cebam

punt: ita vt fit: dñi vbi absunt: interea somnus virginem
occupat .i.oculis obliqua intuentibus .i.hoc modo vt oſido
o b venillatorijs

opprimit. Ego limis aspecto sic per flabellũ & danculũ
ceram circumlustro vtq; ne fatis .i.cera .i.ola explorata

simul alia circumspecto: satin explorata sint. Videoesse
repaculũ vt amoneret auribus ſgunto deinde est facturũ deinde sit securũ
c opposito d

pessulũ ostio obdo. AN. quid tum? CHE. quid tũ fatue
f.me esse furuũ vtq; .i.opportunitatem oblatam
e f

AN. Fateor. CHE. An ego occasionẽ mihi ostentatã/tã
.i.parũ duraturã præter spem mihi allatã .i.amittere de
bebam

tam/tam breuem/tam optatã/tam insperatã amitterẽ?
g pollucem .i.vere eunuchus fingebar cere est tra

tum pol ego is essem vere q̃ assimulabat. AN. Sane her
interea .i.de pecunia vel anulo collatio
g ad prandium parandum

cle/vt dicis Sed interim de simbolis quid actũ est? CHE
f.prandium vnlis & necessarius sed f.paratũ
b

paratũ est. AN. Frugi es. vbi? domin? CHE. imo apud
manumissũ sic noiatũ .i.valde velocius festinem⁹

libertũ discũ. AN. p̃longe est. CHE. sed tãto ocius ppere
.i.depone illam ⁊ sume alium p.diutissum f.pfna
i k l

mus AN. muta vestẽ. CHE. vbi mutẽ? perij. nam domo
ppe iam exiturum frater deinde metuo
m n

exulo, nũc metuo frẽm / ne intus sit. porro aũt / pater ne
ex agro f.domitiũ mutare possit.

rure redierit iã. AN. eamus ad me. ibi p̃ximũ c. vbi mu
bene vtas sed re puella etiam qua vta postea
o deinceps

tes. CHE. recte dicis. eamus/& de istac sil' q̃ pacto por
sea rangĩre operata efficiatur
.i.volo deliberare ꝓstituere vt vis

ro possim potiri consiliũ volo capere vna tecũ. AN. fiat.

y Vbi absunt. Vbi & temporis & loci põt esse.

z Interea. Vtpura cõpressam somno & oblectatã flagello. atq; ab eunucho nihil metuẽtẽ.

a Ego li. Limis noiatiuus singularis est nãs uersus. siuero ablatiuus pluralis a limus lima. deest oculis. nã limis est transuersus Vnde limen dicit quoq; quod ingredientibus exeuntibusq; transuersum est. Cũ igit dissimulant homes se uidere quod uidẽt. & nõ recta facie sed transuersam intuentur. limes dicuntur aspicere.

b Sic per. Sic & est necessario additũ. nã & limis & per flabellũ sine demõstratione parum intelligitur.

c Pessulum. Scilicet vt amoueret arceretq; auxilium virginis.

d Quid tũ. Quid enĩ preter vitiũ superest. vbi amator est adolescens: et virgo dormiens & inclusa gutture explicata narratio est quã audientis curiositas fuit. & cuius in extrema parte maior narratio.

e Fateor. Fateor me esse fatuũ qui hoc quesierim subauditur.

f An ego. Vide quanta dixerit nõ voluntatẽ sed occasionẽ nã aniaduersam. sed ostentatam nõ hãc. sed tantã nõ anguistam. sed breuem nõ appetitã. sed exoptatam non repentinã. sed insperatam. aliud enĩ sibi p̃ miseratur supra dixim⁹ non quod pictura occasioq; persuasit.

g Sed interim. Bñ memor est personæ quã induxit poeta per hanc interrogationem.

h Frugi es. Vt fruges humano generi. Frugi est ergo in quo est aliqd quo fruamur. i. vtamur

i Muta vestẽ. Ad id quod in domũ Thaidis rediturus est Chremes.

k Vbi mutem. Vultu ostendit q̃ subauditur nescio.

l Nã domo. Deest ppe vel veluti. Exulo duobus modis dicit. & de loco in quo delectus est

m Metuo fra. Causas ostendit cum domo penitus veluti exulat.

n Pater ne rure. Preparatur iam interuẽtus scenis. & est zeugma ad superiora. Nam & hic metuo est subaudiendũ

o Recte dicis eamus: Ipa verba quo dammodo festinationẽ sonant.

QVARTVS ACTVS

In hac.io scena. Ea psona quesita est que terribilem credat militē. vt eo magis in experiēdo vanus ac ridiculus esse possit. Et in hoc loco quid post scenam gestū sit. hoc est in cōuiuio militis ācilla demōstrat. vt iam quæ in proscenio gerunt ex his possumus cognoscere.

a Nequā. Ille insanus sic assertur. vt oibus insanis miles esse noscat.

b Nā postq̄. Admoner quis chremes.

c Militē rogat. Et hoc quasi de odioso milite dixit non Trasone.

d Neq; negare aude. Vt amice poscenti.

e Instare vt hominē. Vide impudentiam meretricis. primū petit vt iubeat eum admitti postea vt inuitet quod est maius.

f Id faciebat retinendi. Admonet spectatorem ne existimet alteri riuali iniuriā fieri phedriæ & simul est hic relictus locus virginis agnoscēde.

g Inuitat tristis māsit. Adolescens. s. & mansit p remoratus est. i. recubuit. nec recessit mansit significat. Simile est māsit passus est. Sic chremes remoratus cōuiuia necessitate discessit accipiendus est.

h Tristis. Idest inuitus nō libenter vt econtra. Vt vobis lœtus ego hunc candētem in littore thaurum & accipio tristis eodem modo.

DORVS ancilla.

f. qō dicatura sū vez̄ — f. militē — alāq̄ trinū

i Ta me diꝫ bene ament. cētū ego illū vidi. nō — miles — turbatorem — moueat

violentiam — a — f. ad domū militis

nihil timeo misera: ne quā ille hodie insanus turbā faci

b

at: aut vim thaidi. Nā postq̄ iste aduenit chremes a

chremetē — .i. introduci & reci pi in domū

c

dolescens/frater virgis militē rogat vt eū admitti iubeat.

miles — f. cepit renuere q̄ chremes introduceret — deinde vt postea — e

d

ille cōtinuo irasci neq; negare audere, thais porro insta

instabat chremetē — .i. aliquan ad discēdendū — chremetis

f — .i. petebat

re: vt hoiem inuitet. id faciebat retinēdi illius cā. q̄a illaq̄

chremetis — f. quā gerebat — .i. tempestiuū et opportunum

significare

cupiebat de sorore eius indicare / ad eā rem tps nō erat.

inuitus nō libēs — f. thais — .i. colloquiū — sturm

g — h — remoratus est — i

inuitat tristis/māsit ibi. illa cū illo sermonē illico occipit

sed — adhibitū — eiusdē rei studiosū — risualem

h

miles vero sibi putare adductū ante oculos emulum. vo

in oppositū — aliquid — miles — aginē quā vono dedecorat

luit facere cōtra huic ægre. heus: ingt: puer pamphilam

facere venire — m fidibus z canendo — thais — n — o .i. neq̄. f. accersat q̄. phedo

accerse vt delectet hic nos: illa exclamat Minime gentiū

p — q — f. venū est ryam

in cōuiuiū illā, miles, tendere, inde ad iurgium. Interea

emouere a se tradat — .i. asportem

r

aurū sibi clam mulier demit. dat mihi / vt auferam, hoc

.i. signū z pcerum — f. se abducere — .i. clam se subtrahet

.i. cum — .i. ex domo militis

est signi: vbi primū poterit. se illinc subducet scio.

i Sermonem accipit. Sermonē colloquū dicit

k Miles vero sibi putare adductum. Et plus adductū q̄ admissum & simul quia videbat furibundū Chremē totum crimen reuocat ad Thaidem. Et hec est causa cur a milite in eius domo nulla rixam patitur chremes.

l Heus ingt puer. Hic ostenditur quod supra apparatū est. Accersepā philam nō puoca. quia non actum militi.

m Vt delectet hic nos Quasi dicat q̄ hec non facit. Sed delectare fidicine est. quia supra de illa dixerat. Et fidibus scire & bñ hic. quia insuauiter nunc tractemur.

n Illa exclamat. Nō respōdit sed exclamat.

o Minime gentiū. Hoc magis mirum minime gentium q̄ nusq̄ gentū

p Miles tendere proprie dixit tendere quod significat pertinacē contentionē vt vasta cerasmine tendunt.

q Interea aurum clam sibi mulier demit. Ne aurum pro virgine quod retinebat amitteret. Vel aurū demit vt esset ad fugā expeditior. vel ad rixam. Et oportune mulierem dixit non thaidē vt ostenderet militiam sexus.

r Hoc est signū vbi primū poterit. Ad quā rem signi. Virū hoc signi q̄ obrem metuam ne quam ille hodie insanus turbā faciat rei. vim Thaidi. An hoc signi vbi primum poterit.

In hac. II.

scena nunc causa narratur cur statim in urbem redeat Phedria qui discesserat abfuturus biduum ad tollendum iurgium militis sed importune redit. iam tum tempus est revocandi in scenam Phedriam posticque acta sunt omnia que illius absentiam deliderabant.

a Inter vias. Figurate at nouae inter vias.

b Dum haec puto.i. extimo. Virg. Multa putans. forteque animo miseratus iniquam & est aphaeresis p reputo. putamus enim instantia. reputamus praeterita.

c Vbi ad. Diverticulum est vbi inter devia flectitur. et proprie diverticula dicunt in via domicilia ad quae de itinere diverti tendum sit.

d Constiti. Plus est nunc scientem stetisse quam praeterisse nescientem.

e Biduum. Hic pronuncia ut longum nimium quae temporis.

f Hic. Tanquam in loco solo atque tristi.

g Sine ea. Sine ea aut sine alio oblectamento & satis amanter sine ilIa. iam causa est cur biduum grauetur.

h Nihil. quid nihil? Si non amantium disputationes intermiscat quaedam consilia sane mentis, quae tamen statim resurgentis amoris iniuicia deuincuntur.

i Eho ne videndi qui dem erit. Eho ridicule additur tanquam omnino non secum loquatur sed cum altero.

k Saltem hoc licebit. Bene bis dictum licebit licet. quasi de re magna loquatur totum amatorie

l Certe extrema linea. Et hoc certe, quia quinque linie perfectae sunt ad amorem. prima risus. secunda loqui. tertia tactus quarta osculi. quinta coitus. An sic dixit extrema linea quemadmodum dicatur longis lineis quid fieri. ideest de longinquo.

m Amare haud nihil est. Amare modo frui amore.

n Sed quid hoc est. Ex huius verbis personam in scenam venien & locutura describitur & timida. aliquid est timidum naturaliter. aliquid est etiam timidum ex euentu.

PHEDRIA

ego phedria mecte voluptate a

Dum rus eo: cepi egomet mecum inter vias: ita

quemadmodum fieri solet cum displicentie

vt fit vbi qd in animo est molestie: alia rem ex alia cogitas

.i. cepi cogitare verecunde .i. quid animer multa dicere

re: & eo omnia in peiorem partem. quid est verbis opus

quidni existimo stulte reputo .i. domum agreste & imprudentia non reliquerans

b .i. pretergressus sum

Dum haec puto preterij imprudens villam: iam abieram

coepi .i. reuerter .i. male sanus postea c

cum sensi redeo rursum / male vero me habens. Vbi ad

ad semitam .i. restiti apud me haec sequentia d

ipm veni diverticulum: constiti. occepi mecum cogitare.

intercerto .i. spacio duorum dierum .i. oportet manere mihi thaide

laboranti e f in hac villa g

Hem biduum hic manendum est soli sine ea: qd tu postea

deinde .i. manere biduum faculeam h i

e

stea: nihil est. quid nihil: Si non tangendi copia est: eho/n

hoc est tangere genitalia .i. videre k

videndi quidem erit: si illud non licet: saltem hoc licebit.

virtus aliquid l m

Certe extrema linea amare haud nihil est: Villam praeter

.i. non imprudens sed non minus amator: quam prius est

n qd hoc sibi vult gerebat animo

tereo sciens: Sed quid hoc est: qp timida subito egreditur

pythias:

PITHIAS PHEDRIA. DORIAS.

In hac.i2. scena opere preciū est de lectatiōis spectatoribus ex querela ancillæ Thaidis atq; errore phędriæ & hoc initio ostenditur tanq; prosequētē fugiētē, ꝓgressam esse psonā.

a Sceleros̄um. Scelerosus est multoꝝ sceleſtus vnius. sceleros̄us est proprie auctor est sceleris. sceleratus in quo scelus est constitutū vel cōmiſsum. celeros̄um accusatio personæ.

b Audax. Facinus facere archaiſmos.

c Hoc quid sit vereor Pro duobus vnum dixit scilicet vereor pro nescio & veror.

d Quin etiam insup. Accusatio facti.

e Scelus. Plus est scelus q̄ sceleſtus. Ideo auxeris est.

f Postq̄ ludificatus est virginem. Argumētū ab his quæ sunt post negocium gesta. & mire postq̄ ludificatus est & conscidit dixit. cū ille videlicet dum virgo reluctaretur hoc faceret et mire expreſsit vitiū illatū virgini ab eo qui vitiare iā posset. sed tamen eiusmodi ab adolescentulo cuius ꝓpter teneras adhuc vires ad expiandum venerem longiore noxa aduersus virginē vtendum fuit. nam ideo preter occasionem familiæ discedentis tempus locus & cetera attributa negocio. etiam somnus virginē opprimens adiuuar Cheream et mireludificatus potius q̄ complexus est. aut tale aliquid quod amorem indicaret.

g Vestem omnē &c. Adeo vt non amore fecerit sed iniuria. & vide vt ex his appareat multum virginem reluctatam esse.

h Tum ipsam capillo conscidit. Melius q̄ si diceret capillum illi conscidit.

i Vt ego vnguibus facile. Nonne credis pythiam id comminari quod a virgine minus factum sit. quod quia puella non potuit.

k Vnguibus. Vnguibus quibus armatur hic sexus. in oculos quasi amatori.

l Venefico. Murāni homines & ex virginibus mulieres faciēs. an venefico amatori. q̄a amor venenum occultum est vt occultū inspires ignē fallasq; venenū & longum q; bibebat amorē

m Quid festinas: aut. Properas turbaris et trepidas. Salustius. Properantibus vel festinantibus in summa inopia partibus.

n Eunuchum quem dediſti nobis quas turbas fecit. Aut anthitesis est casus pro casu. vt vrbem quā statuo vestra est. adducite naues, aut quem: cum interrogatione pronunciādum vt sit qualem: Quidam volunt quem distinguere quasi dicerent qualem, sed nesciunt. hac figura multum veteres vsos esse. eunuchum enim quē addidiſti retulit. nunc ergo addidit ꝓpter aliud. assumendum extrinsecus is eunuchus. nam quotiens vno nomine aut pronomine diuerse declinationis enunciationes comprehenduntur necesse est quod alteri accommodatū fuerit. ab altero discrepare. vt quē dediſti quas turbas dedit. & quem / & quas licet accipere quasi dixerit qualem eunuchum & quas turbas.

o Quid ais: Hoc admirantis est magis q̄ interrogantis.

p Temulēta es. Ebria a temeto. quo nomine antiqui graue vinū appellabant eo q̄ temperet mentem. ideſt labefactaret. Virgilius. Temuiſq; lageos: Tēratura pedes olim vinctura; linguā

q Vtinam sic sint qui mihi malevolunt. Ebrie sē nō ebrium esse in maledictum verbum probat quasi vere temulenta esse infoelicitatis sit, p̄ culdubio. quia non negat se esse ebriā sed non vino verum malo ebriam vult intelligi.

r Quid istuc nam monstri fuit. Quippe mōstrum est omne contra naturam. si igitur eunuchus est & vitiat virginem contra rerum naturam factum est & recte monstrum dicit.

s Quid istuc. Istuc facere honestius apud puellā quā si vitiare dixiſſet & potest videri aliquid nutu significare.

t Virgo. Nūc ostendit quid fecerit ex hoc argumentis.

v Necꝫ cū. q si verberata esset nō pudor erat queri. Hec autē iniuria apud virginem non habet nomen.

x Bonus vir. Yronicos nō eni eunuchus dixit. Et benevir quia hoc illum esse contendit.

y Nā nuſcꝫ. Nescias vtrū fuga ei⁹ querat. an culpa. constat hec argumenta esse q virginem viciauerit.

z Etiā mi. Bñ et quia suspicat virginē viciatā

a Nequeo mi. Bñ hic oēs suspitiones ad eunuchū quē nouit reuocat. Nescit Cheream siquid dē hūc esse & mira locutio, pro eo q̄d est nescio.

b Sed nihil. vt voluntas rei sit & nō facti.

c Verū mi. Ad partē eni sentētie ptinet quod dicit in mētē venerat nō ad totū quod audiuisse

.i. effectus lāchrymaꝫ

res ipa indicat. virgo ipa lachrimat necꝫ cū rogites / q̄d

in nullo loco .i. facte copiā sui

sit. audet dicere. Ille aūt bonus vir nuſcꝫ apparet. etiam

opinor thraso

hoc misera suspicor / aliquid domo abeuntē abstulisse.

nescio in quem locū ꝓnualidus

Phe. neq̄o mirari satis / q̄nam ille abire ignauus posset

.i. penes nos blandimenta mulieb

longius. nisi domū forte ad nos rediit. Py. Vise' amabo

domi statim an illic sit nec ne .i. faciam quaſo

num siet: Phe. Iam faxo scias. DOr. Perij. obsecro tam

detestandum flagitiū .i. audiuisti sed

.i. nec etiam

infandū facinus mea tu. ne audiui q̄dem? PIT. At pol

.i. eunuchos ita q̄ nō. decrat volūtas sed facultas .i. audierā

b

ego amatores audierā mulierū esse maximos. sed nihil

.i. reverentas .i. ego misera nō erā suspicata vel

c nō cognoueram eos amatores d

posse: verum misere non in mentem venerat: nam illū

aliquē locum .i. custodiendam

aliquo conduxissem: neq̄ ei cōmisissem virginem;

se dudū etiā mihi penit? negatiue consideraueris cōtrouersia inerit si eni nihil posse audieras q̄d est quod in mentē nō venerit vt vitares. Vtrū igitur amatores mulierū esse maximos audieras quod ipm vitandū fuit. Necꝫ oium hoc satis est ad pudicitiā stuprū vitasse cū impudicā vel solo osculo possit q̄ omnino integrā & inuiolatā velis. An verū nō cōiunctio erit sed nomen vt illud quasi falsum audierit. hoc aūt quod vērū inuentū est. nō ipa suspicata sit. Nā in mentē venire nō reminiscī tātū sed etiā cogitare significat. sic Cicero. In mentē tibi nō venit causā publicā sustinere In mētem nō venit. non quod audierā sed quod hic fecit.

d Nā illū aliquo con. Mire cōclusissem dixit vt scenam feram vt conclusam hic habeamus xorem scenam.

In hac. iz: scena. Iucundus error phēdrie in quo dubitat phedria ipsum esse qui venit. verū insuspicabitur tancꝫ sit ipse.

a Sceleste. Quale est scelestum appellari qui nihil sciat,

PHEDRIA. DORVS. PITHIAS. DORIAS. ācille

linā domū impedie .i. cū scelere tuo eo mihi repugnās exi foras

meam a b restitio c d

xi foras sceleste: at etiam restitas fugitiue? p

o tu empte magno ꝑcio ꝑ sacra rogo nolo me

z nullius frugis ira innocentem trahere

di male conciliate. DORVS: Obsecro, Phe.

b Restitas Necessario restitas qui miratur se protrahi.

c Fugitiue. Et sceleste tū & fugitiuum increpat in hunc crimen transferens chereę.

d Prodi m. Oportune adolescēs hic exprobrat munus magno emptū.

Male malo significat vt plautus in Amphitrione hæc mox scita est exercendo scorto cõdicto male ergo male conciliato magno empte significat nam omnis conuentio cõciliatio noiat cõciliatũ ergo magno emptũ.

e Os vt. Et hic memor adolescẽs insinuãdi nu merũ dicit illud sibi os distorsisse. Os autẽ dicimus illum distorquere quem natura pulchrũ deturpamus.

f Quid huc reditio est? Eleganter ei reditio abiicitur qui reuera loco se non nouerit.

g Quid vestis muta. Sic veteres Plautus in trinũmo. Quid tibi interrogatio aut consilium huc accessit.

h Paululũ. Familiare est natis aduertere se ad aliam personã ab ea in quã commouentur.

i Ita iam. Veste mutatus. nã liberi vestẽ habebat vtpote Chereę seruię vero atq; eunuchi deputerat.

k Habes ne h. Pythia querens Eunuchũ dicit id eni erat iucũdum vt queat illi quẽ videt.

l Vbi est. Hoc dicit Donionem cõcplata. quia nõ ipm sed alterũ nouit.

m Rogitas nõ vides. Stomachabatur. vterq; errans minifice. illa q; eunuchũ credidit Chęreã videns. hic q; eunucho obiicit quod commisit Chęrea pro eo. s. hũciã tangẽs eunuchum dicit hoc phędria.

n Hũc oculis suis. Archaismos pro nostrorũ vel nostrarũ quæ familiæ nostræ sunt vt parũ sit nõ vidisse Thaidem mihi addatur ne familiarium quidam vilam esse quæ hunc viderit.

o Non vidit: Totidem eisdemq; verbis repetit & interrogatio admirantis stuporẽ ostendit. etiam venit consentientis

p Nam qui alium habui neminẽ. Bene ad illud quod ait an tu hunc &c. quasi ex multis.

q Ille erat honesta facie. Erat quasi demortuo aut qui nõ est in domo Thaidis quia fugit.

r Honesta facie. Commode descriptus est Chęrea.

s Nunc eo tibi videtur. Facete videtur sordus nõ enim est.

t Tace obsecro. De consuetudine dictum est tace & bene additum est obsecro ne tace ipsum videatur iniuria. Itẽ apte dictũ est tace sermino stomacho. quasi ipudenter assistenti formę improbæ & argumẽta inaniter / pinaciterq; inuocati.

v Quem tu videre vero velles. Cõmota aduersus phędriã cogitur eum laudare cui irata est. & ideo totum callide quẽ

tu videre, fecere quasi nec hũc nec ipsum quẽ misit conspectum velit. Et breuiter forma eius laudata est cum per fas pius sit describenda illius deformitas.

x Quem tu videre vero velles. Vero pulchrę. Pulcher vero est cuius forma nec odiũ nec conuicium meruit.

y Quem tu. Quare tu? an quia ista iam non velit videre irata scilicet ob violatam virginẽ. an tu quasi spectator elegans formarum et quę amator sis Thaidis.

z Hic est ver⁹. Sic hoc totum pronunciãdum quasi irascatur huic propter quẽ laudauerit Chęream.

a Vetus. Ad vituperationem modo / non ad laudem ponitur. vtve. eris poetæ maledictis respõdeat. Vetus cuius diminutiuum est vetulus.

b Vitus. Mollis flaccidusq; & flexibilis corpore. vnde & vimina vineta vites vietores dicuntur. & viere religare dicitur. quia vietis magis religare possumus quod libet. Vnde Lucretius. Arenea texit vietã vestem et putri premolliciæ praditam.

c Veternosus. Morbo vetere confectus. i. veterno. quales sũt hi qui hydropen patiunt. et recte nã sępe Eunuchi in senecta veternosi fiunt. & ito hoc laborãt morbo.

d Samex. Ex morbo vegritudineq; rugosus Samex vtrũ samex? An quia ita videtur ob deformitatem.

e Colore mustelino. Hic dicit Donatus. erravit Terentius Menandrũ Quomodo reprobat vacat græco spaciũ in omnibus exemplaribus. hoc repperi latine stellionem animal. quod lacere non dissimile est maculoso corio namq; id genus coloris facies exprimitur eunuchorum. quia pleriq; lentiginosi sunt. non tamen reor inepte esse dictum a mustela animali vel a telon quod est longum. & mus animal nostræ patrię cognitum. cuius ventris color satis lentiginosus & subluiudus est vt Terentius significare vult. quia vere eunuchi aut ex candidissimis lentiginosi fiunt. vt ex gallis et huiusmodi accidentibus aut ex fustis subluidis vt ex aty meniis & aliis orientalibus.

f Eho turenim ego te. Irato stomacho sic ait. & an hoc fecerit vt ex alio conatur audire quata nus hæc audiat. an hæc fecerit dubitatiue.

g Iube mihi denuo respondeat. Hoc est quod in rhetoricis Cicero sic ait. Contra firmã argumentationem aliquam aque firmã aut firmiorem oponimus. hec est autẽ eque firma: denuo autẽ respõdeat pertinet ad mihi.

h Roga. Mire vtriusq; fiduciã confertur & apud vtrumq; est veritas. cum vtercq; fallatur.

i At ille alter venit. Instituit quasi iam ex parte obtinuerit pythias.

k Age dum hoc mihi. Hec plautina sunt cum in eisdem sit lõga disputatio. sed mirea therentio proferuntur ad eius exemplũ & q; est plus platinis nugis. Age dũ hortantis est et adiuuat ex animo loquentem.

l Taces. Et recte taces quia metuit Chremes.

m Monstrum hois. Bene eunucho dictum est hoc est nec mas nec femina existens. sicut & supra senem dixit mulierem.

n Quam dudum modo. Nota modo aperte pro preterito tẽpore dictum esse. id est q; dudũ nam qui viciauerit virginem non modo. sed longe ante vestẽ mutauit cũ eunucho phedria

o Qui cum. Prepositio cum his dictionib⁹ supponitur qui cum nobiscum vobiscum. In ceteris vero ita vt ipsum nomen prescribitur preponitur vt cum amicis.

p Vnde igitur fratrẽ. Vtpote nuncius quicq; ex pirreo raro discessent & longo interuallo in vasium venerit. Et hæc sunt oblique interrogationes. quibus vti oratores videmus cum de tuare testimoniũ nitũtur & ideo sic ait phædria. vt frustretur omia

qr̃ dic tibi — interroga — .I. venisti ne
s.ve g — h

PI. Iube mihi denuo r̃ndeat PHE. roga. PI. Venisti<n>
hoc dicit de eunucho quem interrogaue .I. sedeamũ annũ
i agens

hodie ad nos? negat. At ille alter venit? ãnos natus sex<i>
hortantis
l

decim quẽ secũ adduxit pmeno. PHE. age dũ/hoc mi<hi>
explica non re
l sponden

hi expedi primũ istã quã habes: vñ habes vestẽ? Taces?
.I. deformitas ? pegredientis nature modum cum sit nec mas nec femina
m .I. non eo responsurus

mõstrũ hois nõ dicitur? es? DOR. Venis cherea. PHE.
s. meus
verum

Frater ne? DOR. Ita. PHE. Qñ. DOR. Hodie, PHE.
.I. q̃ro rpeante venie paulo ante .I. cum quo
n o

q; dudũ. DOR. Mõ. PHE. q cũ. DOR. cũ Parmenõe,
cognoueras cum sic nouicius s. nouectum s. cherea
.I. verum

PHE. Noras ne eũ prius. DOR. Nõ. nec q̃s esset vnq;
p

audiuerã dicier. PHE. vñ igit̃ sr̃em eũ esse sciebas. DO
fratrem suum
q

Parmeno dicebat eũ esse. is dedit mihi hanc vestẽ. PHE
peru vestem s. cherea deinde simul cherea ? parmeno discesserunt

Occidi. DOR. meã ip̃e induit. Post vna ambo abierũt
verum .I. non tam lentum
r

foras. PI. iam ne satis credis sobriã esse me/ & nihil men
.I. falso affirmasse tibi .I. explecitum stupentem horãtis
s

titã tibi? Iã satis certũ est virginẽ vitiatã esse. PHE. Age
si leuida non satis ꝓficerat cur s. q̃ducat efficatius
t s. eunucho seruo ? fugitiuo v

nũc belua/credis huic qd dicat. PI. qd isti credã? res ipa
declarat satis .I. ꝓfer re eunuchũ .I. ad me versum audius ne
x aliq̃diu

indicat PHE. Cõcede istuc paululũ audin etiã nũc pau
s. qõ dicturus sum .I. nũde .I. denuo tic obstitit
.I. suffecit

lulũ? Sat est. Dic tu hoc rursum, cherea. tuã vestẽ detraxit
s. est a cherea s. cherea

tibi. DOR. Faim. PHE. & eam est indutus? DOR. Fa
s. ab eo loco rui ad romum thaidis

cũ. PHE. & pro te huc deductus est? DOR. Ita. PHE.
importunũ ? perulantem
y 3 .I. temerarium z

Iupiter magne/o scelestũ/atq; audacẽ hoiem. PI. ve mi<hi>
infelici cui oia occidunt aduersa inhonestis ? turpibus rẽtibus illudas

hi misere: etiã nũc nõ credis indignis nos esse irrisas mo
s. est eunuchus p̃rempti hoc de ſſimissa voce .I. agere debẽs
b

dis? PHE. Mir̃ si tu credis qd̃ iste dicat. PI. qd agã ne<c>
que cõfessus est dorus. vult enim fratri esse consultum.

q Parmeno dicebat. Prope infirmatum testimonio est. Quod enim sic ait. Parmeno dicebat eum esse falsum et mire sic ait. vt sola mihi talis casus cassandra canebat. Sic autem dicimus quãdo non semel quod factum fuerit sed sepius demonstramus.

r Iam ne satis credis sobriã esse. Quia supra dixit temulenta es. & quia grauem iniuriam hoc dicto passa sit. & memoriter dictũ retulit

s Iam satis certum est virginem esse. Ordine agit cum primum de se tum de aduersario loquitur.

t Credis huic quid dicat. A persone qualitate derogat fidem. Nã quid credendum est eunucho fugitiuo.

v Quid isti credã res ipsa indicat. Hoc a persona quæ cum vinceba tur oratorie ad factum se retulit eunucho enim dixit phedria.

x Concede istuc paululum. Ad se versum dicit istuc. vt longe sit a pythia.

y O Iupiter. Hanc exclamationẽ facit de cherea sed vt putet ancillam de eunucho dici.

z O scelestum atq; audacem hominem. Cherea. scilicet parmenonem sed sic pronunciandum est vt putet ancilla de eunucho dici hoc ipsum qui presto est ideo illa infert.

a Ve mihi misere. Hoc totum ve mihi quidam a pythia vsq; ad irrisas modis dici existimant.

b Mirum si tu credis Dicit verũ an seruat q̃d eunuchus. Mirum si tu clare dicit quod presti putant.

c Heus tu. Rursū non ad negationē pertinet. sed ad iterrogationē vt sit rursus interrogatus. Rursus retro. i. ecōtrario ac per hoc cōtrariū superionbus dicito.

d Nō pōt. Amplificatio & dilatio quæstionis argumentū est nihil cōstitisse ad id ꝓpōna minaſ. nō tamē tā incerto. sed & falso teste. Deinde ipm fateri cōsideramus qualesit non est testis fateri sed rei. igit vt in illū culpam trāsferat vniuersam fateri dixit nō indicare. vt ipse reus nō alieni facti testis esse dicaſ. Itē non potest sine quasi quia nec hec fuerit nec illa confessio in quibus nulla veritas sit.

e Sequere. Quasi ad tormenta subeunda.

f Modo. Testis ab aduersario conuincit falsitatis, aut sepso sivariauerit contraria priora. quia nō potuere cōuinci ab istātia testis ꝓfidiū defensiōis inquisitū est.

g Ora me. Hoc lentius vt sit causa seuiendi.

h Obsecro. Bñ veronā quia ille dixerat vt simularet ꝓces. hic anxi⁹ vero addidit. ostendens se rogare & aio non vt ille videbat dolo.

i Introterribiliter. Vtū in domū a phędrā. an ad thaidē. sed nō oportet ad Thaidem intelligi ne celandarum rerum iudex teneatur.

k Hoi. Rusticū posuit vtpote & serui & nouicii. Et est deploratio ab is sic dicta.

l Alio. Contra officiū fuit mentiri docuisse seruū. & afficisse mēdatio liberalē adolescētulum. Sede quēadmodū defēdaſ aio se. dū se mētiri coactū sentit, dum cōsulit honestati. Hāc aūt cām lōge sermocinatiōis adhoc induxit artifex poeta vt apud oēs iā certū sit. a cherea viciatā virginē ne vllo errore ipediant̄ viterius nuptie, vt finis fabule differatur. Alio pacto quasi dicet; ret; nullo alio. i. mihi per hanc fallaciam.

m Actū. Hoc rursus clare et sic dicit quasi adhuc irat⁹ eunucho suo.

t alta rīde vt ancilla audiar qō prius affirmasti
c coneranio iterato.

scio. PHE. heus tu: negato rursum. Possū ne hodie ex
exeoīre veritatem
ne
te exculpe rem? verum. vidistin. fratrem chreamꝫ DO.
f. vidi f. hic eunuchus q. d. sine supplicio t tormento
d ſpō vep'est e

Non. PHE. Non potest sine malo fateri/video: sequere
p hāc vā facile aliqū differetur ceste
f. specio aliqū f g h

hac. modo ait, modo negat. ora me. DO. Obsecro te ve
.i. aggredere in domū volentis .i. alia rōne
i k l

ro Phedria. PHE. Intro. DOR. hoi hei. PHE. Alio pa
.i. cū meo honore ex hoc loco discedam sherum
m

cto honeste quomodo hinc abeam nescio / actum est. si
.i. ego enim fumus inutilis vt nebula illudis

quidem tu me hic etiam nebulo ludificabere. PIT. Par
tamen fallacia arte .i. magis
n

menonis tam scio esse hanc technā/q̄ me viuere. DOR
f. vt dicis
o gmenoni
rependam vices

sic est. PIT. Inueniam pol hodie/parem vbi ei referam

gtatiam. Sed nunc quid faciendum censes doria? DO.
q̄ fuit stupeta .f. uella celem aperte dicam
p

De istac rogas virgine? PI. Ita vtrum taceam ne an præ
sapiens es .f. apud te
q .i. ignorans

dicem. DOR. Tu pol si sapis quod scis: nescis neq; de
r stupeo .i. tua tacturnitate t celatōne
s

eunucho neq; de vitio virginis. hac re & te ab omni tur
expedies virgini .i. facies tantumodo fugisse
t v

ba euolues: & illi gratū feceris. Id modo dic: abisse do
vt monco
x

rum. PI. Ita faciam. DOR. Sed videon chremem? thais
stanum aduenier cur sez aderit tam .i. ex domo militis
y

iam aderit. PI. Quid ita? DOR. Quia cum inde abeo
ego turbatio

iam tum inceperat turba inter eos. PIT. Tu auferaurū
sciam chreme .i. fit de turba incepta
t quō res se habeant

hoc & ego scibo ex hoc quid siet.

n Parmenōis. Techna grece dicit ars latine. sn de technideo. i. artifex sn de calotechnus. i. bonus artifex et cacotechnus. i. malus artifex.

o Inueniā. Hoc est preconia ad futurū exitū fabule nōdū se vlcisci pythias sit iudiciū pri cheyree et cōfirmant nuptie.

p Vtrum taceā. Tertiū pareleon. Abundat enī aut vtrū aut ne aut certe

q Tu pol. Non possū mus nescire quad scim⁹ sed ita vt concordia dēfiors Vir. Sequiturq; sequētē. de eunucho quod fuerit tu pol si sapis dd scis nescis. Videm⁹ cur nolit poeta de vicio virginis cōtinuo scire thaidem ne de ꝓmisso malo vehemētius cōmoueatur ac doleat an vt ex eisdem virginis habitu. vultuq; illa cognoscat quod est actuosius an quod proximū vero est vt illā & thais & frater ignorātes viciatā animo⁹ius aduersus militē defendant repetitū eā veniente cū tanto strepitu ac nimis. Nā quo ore precrea diceret thais chremeti de sororis pudore solicito. Educata est ita vt decq; illaq; digna est si sciret eā nō virginē esse de eunucho cpcherea sit nō eunuchus.

r Quod. Prouerbiale est et multū apud dyalēticos tractatū. vt facio & nō facio. & amicus sum. & nō sum. & audio & nō audio. & cetera huismodi.

s Hac re. Causa quesita cū an iurgiū cū militē thais nesciat viciatam virginem.

t Et illi gratū. Cui mihi virgini cuius crimen vt supra silentio texeris presertim tacētis iniuriā suā & dolētis amissam virginitatem ne confessionem sue calamitatis subire possit.

v Id modo dic abys. Id pro hoc subiūctiuū pro prepositiuo.

x Quia cū inde abeo. Aliam causam ex alia suppositi quasi diceret video causam.

In hac.14

Scena. Semigrauis inducitur vino chremes prioris memor titubãs in presentibus vt vere aperi solent.

a At at Interiectio est paulatim percepti atq; intellecti mali.

b Data, verba fraus facta dicta hercule verba a milite. An a meretrice cuius iã pridẽ dolum malũ in omni re suspectũ. An magis a vino. ꝙsi captioso aliquo data verba sunt quia bibere dulce est. ebriũ fieri turpissimum adeo his que sequunt quasi subtilem fraudẽ ebrietatis inducit Plau. de vino pedes captat primo luctator dolosus. Vir devua. Tẽtatura pedes olim vinciuraq; linguam.

c Quã videbar. Nihil elegantius nõ dixit videbar mihi tunc esse sobrius. sed vt hoc ipm iam erroris esset ac violẽtie accumulatio videbar inquit mihi nimium sobrius pulchre fortiter ac nimis.

d Satis suũ. Bene non enim omnino non sacit. nam hec insani est. sed nõ satis facit quod ebrietatis.

e Quid est hem pythia. Satis miro exemplo mutatã credit postq; ipse mutatus est.

f Quanto nunc formosior. Hoc multum achademicos iuuat. qui vt aiũt prout habiti fuerimus atq; afflicti ita nobis aliud quod aliud videri. & ideo nihil certi cõprehẽdi posse

g Certe pol quidam. Et certe. & pol. vt appareat hanc vere

CHREMES PITHIAS

g hercule .i. fraus mihi facta est dolosũ

a b
AT data hercle verba mihi sũt. vicit me vinũ
mihi data sunt, verba iudicabar.
.i. ad mensam sedebã c
quod bibi. Ac dum accumbebam / q̃ videbar
.i. animis vt decet .i. modestus f. econuito ad incessum
mihi pulchre esse sobrius. Postq; surrexi: neq; pes / neq;
ad facta ꝙ dicta .i. qõ efficere debet
d e
mens satis suum officium facit. PIT. Chreme. CRE. qd
visa ea dicit gaudemus hic f multo longe pulchrior
est? hem pythias. vah quanto nũc formosior videre mi /
paulo ante alacres q̃ pus
c
hi q̃ dudũ? PI. Certe quidẽ pol mḱto hilarior. CRE. ver
q̃ dudũ dicũ abeo? potu .i. desse vt nõ adherer
b i
bum hercle hoc verum: sine cerere & baccho friget ven⁹.
interrogat
b
Sed thais multo ante venit? PI. an ne abijt iam a milite
.i. longo ante q̃ ipe vt est ceno
l
CHRE. Iamdudum ætatem. lites sunt factæ inter eos
non .i. tunc .i. setpsum
maxime. PIT. nihil dixit. tum vt sequerer sese. CRE.

loqui quæ sobria est. illum vero ex vino falli. & honorifice atq; vt sobria non dixit temulentior aut lasciuior sed alacrior.

h Sine cerere et bacho friget ven⁹. Hoc si ad sententiam reuoces non cõuenit ad ebriosi petulantiam quã sic antedictũ est. nam & improbior factus est. & cum tropice locutus sit, tamen ordinem naturalem seruauit, nam primũ cibum deide potum postremo libido venerea

i Friget aũt. Quia omnis eiusmodi voluptas in calore sanguinis constituta est qui his rebus alitur. Et friget proprie non adheret, translatũ enim hoc prouerbium friget a pticione vasorũ que frigidam picem nõ tenent cum alia multo meliora sunt ad vsum frigida vt ferrum argentum aurum et cetera huiusmodi, nam sic alibi vbi friget huc eua sit, Et vide tres mercatores liberum venerem.

k Sed. Interrogatiue pronũciandũ est hoc. Et scias de his interrogationibus hũc ipam esse in quibus ita quærimus vt qui interrogantur responsuri nobis se nescire videantur.

l Iamdudum. Quia iamdudũ infinite more est addit ætatem vt ostendit multum abiisse temporis vt factum est Iamdudum ætatem pro longinquo tempore. Lucilius. Vt multos mẽses dieq;. nõ tm grauẽ diu longinquoq; ipe ac plexo vt est ætas, nã sic dicim⁹ de die. & diecula aliquãtulũ morã,

m Nihil nisi abiens. Apparet & quas iratã dimisisse Thaidẽ a milite & tamen sic iratã vt illi ira consiliũ non ademerit, innuit inquit cũ abiret.

n Eho nõ. Adeo simplex inducit adolescens vt a pythia reprehendi posset, nam quid opus fuit dicere si innuit.

o Nisi quia. Hoc vester

.i. nõ vrit .i. cũ discederet signũ fecit mihi vel oculis vel alius .i. sufficiebat

m n

nihil: nisi abiens mihi innuit. PI. Eho nõne id sat erat

sed vt discederet thaidẽ .i. corrigẽdo me ostendit

significare velle o

CHRE. At nesciebã id dicere illã nisi quia correxit me

sadhuc p

miles quod ego intellexi minus, nam me extrusit foras

thaidem in qua re vt hanc possetim

Sed eccam ipam video miror vbi ego huic añuorterim,

facetius & sapiẽtius q̃ dici ab ebrio rustico & adolescẽte debuisse. hoc vicium tunc fit cũ potest ingeniũ suũ in personas conferunt.

p Nã me extrusit so. Verisimile. hunc tãum extrusum fuisse non vapulasse: quia miles Thaidi magis q̃ huic irascit

In hac. K

scena colloquiũ est Thaidis et Chremetis armãtiũ se ad bellum optime bant futurum

a Credo equidẽ. Videne ex ipsis apparere verbis q̃ cõcita. & recens a litigio veniat thais. Ita q̃ nec nominat militẽ nec virginẽ. sed pnoie vtrũq̃ significat. quasi in medio constituta negocio.

b Sine. Quasi diceret sine nullis & cõminantis est vt sine modo.

c Atqui. Moris cõmi nantiũ est ad exiguum reuocare cõmissa quę se vltores predicent.

d Oculi illico. Et fœminæ minæ sunt. & in libidinosos q̃ maxime. Nã hũc suspicatur amatorem esse virginis. sic & alibi. ego vnguibus &c. In oculos antẽ maxime sæuire fœminas et tragediæ fere omnes & comœdiæ protestantur

QVARTVS ACTVS

THAIS CHREMES PITHIAS

ego thais militem .i. aduenturũ ẽginẽ

a Credo equidẽ illũ iam affuturũ esse: vt illã

f. miles genere sed certe

b c

a me eripiat. sine: veniat. at qui si illã digito

.i. extrahent euellent in naresũ

d c

at figerit vno: oculi illico effodientur. Vsq; adeo ego il

.i. pati tolerare .i. stultus vtrũ dñi narẽs vtrumõ

rimida fugda dura ostreatoria f

lius ferre possũ ineptias/& magnificaverba/verba dum

sed essentiũ .i. cõuertẽtur cedetur

f

sint. Verũ enim si ad rem cõferentur: vapulabit. CRE.

.i. diu est ex quo sum hic blandicietis

thais ego iamdudũ hic adsum. THA. O mi chreme te

.i. scio ne rixã turbarõem perturbatõem

ipm expecto. Scin tu turbam hãc ppter te esse factã &

.i. valde intanteũ .i. spectare z tua interesse f. dictis genere

b

adeo attinet ad te oẽm rem: CHRE. Ad me? quid? quasi

f. ego feceim laboro

i

ego istuc. THA. quia dũ tibi sororem studeo reddere/

b .i. salua

ac restituere: hæc atq̃ huismodi sum mlta passa. CRE.

c Vsq; adeo ego illã. Nõ dixit vsq; adeo posse amare. sed q̃ insuauius iam diu sic ostendit dicendo ferre possũ. & cito ostendit quæ sit amicicia militis ineptias inquit & magnifica.

f Verba dũ sit. Hoc est que vim nõ admisceãt.

g Verũ si ad rem con. Si discesserit a verbis & rem experire cœperit vapulabit. & bona locutio. vt si dicas verba ad rem cõtulit hoc est agere quod dicebat aggressus est.

h Ad me. Et rustic⁹ et timidus & pudens cõmotus est meretriculæ dicto.

i Reddere & restituere. Proprie reddit cupienti bus vt dño seruus. restituit cupiens vt patrie cuius /& reddit & restituitur cupiens cupientibus vt parenti filius. ergo in hac vtrũq̃ est. & reddi restitui.

k Hęc atq̃ huiusmõi.

Mulier fœcunda mere-
trix hęc imputat adole-
scenti. quæ vidit & alia
quibus non interfuit.

l Hem extimuit adole
scens cū sororē suam in
domo meretricis esse au
diuit currei statim oc-
currit Thais.

m Educta est. Scilicet
domi apud me ita vti te
qꝫ illaqꝫ dignū est. Bene
purgauit quod ex fastu
meretricio spectabatur.
non inquit vt me dignū
est apud me.

n Quid ais. Recte. ꝙa
meretricem liberaliter
educatam.

o Hāc tibi dono do.
Melius dixit ꝙꝫ dono vt
donū placidius videat
& prestantius.

p Neqꝫ repeto. Ex eo
ꝙ potuit iure facere bñ
ficiū demōstrauit orato
ne dicens serio non esse
factutam.

q Et habeē. Qui habet
apud se gratiā nō dū re-
tulit. Retulit qui desistit
habere. mūtū ergo dixit.
& habeē gratia & refer
tur. haberi tñ quē sensū
trāstulit Salustius in bel
lū iugurtinū. arma / pe
cunia summe vtere. & quo ad vixeris nūqꝫ red
ditā tibi gratā imputa
ris semper apud me inte
gra erit.

r Ne priusqꝫ. Hoc in
comœdia licet morevul
gi dicere. ceterū non pōt
amitti quod nōdū acce
ptū sit. an quia iāduduū
sumptum sit.

s Nā hęc. Nō ad deter
rendū sed ad preparādū
animū adolescentis. hęc
dixit quē audacē putat.
Aliter aūt res ipa est. nā
mox thais mutabit ora
tionē dicēs. qui cū res ti
bi est peregrinus est.

t Abi tu cistellam pii.
Monumēta sunt instru
menta seu litterę cū me
morialibus. quæ litterę
forte mentionē faciebāt
& statu eius scilicet ꝙ es
set cluis attica. aut etiam
de hereditate eius &c.

v Viden tu. Longe vi
dere est timoris indicium.

x Vbi sita est. Trepidantes personas immiscuit.

y In risco. In cista pelle contecta nomen Phrigiū. Seruius.
Festus dicitur senestra parua in pariete posita cum quo Ho
nius conuenit inquiens esse locum in pariete angustum.

z Quātas copias. Proprie dixit copias, nā sicut dicuntur
legiōes i vnū collecte cō
uenit tñ rudi & rustico
adolescenti sex hoīes co
pias dicere militē parasi
tū Doracē Syristū Sy-
gmalionē Sangam.

a Nū formidulosus.
Et terribilis & timēdus
intelligiē & ita actiue.

b Apagesis. Verbū co
micū siue aduerbiū. &
grœcū. i. recede. Nōnulli
dicunt apagesis ꝙ tace.
vel sta in pace. aut sis sa
nus & pacificus.

c Hau metuo qualem.
Videē ebrius factus hic
Chremes & iam displi
cere nolle mīeri nā ideir
co fateē se timere maiā
opinionē Thaidis de se.
sed metuo qualem nō
ue dixit pro metuo ne
ignara sis.

d Peregrinus est mi.
Quam postꝫ ante ipa
nō eloquitur quid effici
atur ex eo ꝙ ait Peregri
nus est minus potēs ꝙꝫ
tu. Bñ sic dixit. quia tar
dū fuit dicere, ille impo
tens tu potens &c.

e Sed tu. Oīdere vult
Terēti plures sentēias
ad timiditatē cōgruere
ꝙꝫ ad audaciam. nam
et mox dicturus est om
nia prius experire ꝙꝫ ar
mis sapientē decet. quia
ex prouidēia timor ex
audacia temeritas pueit

f Stultū est. Scilicet nec
fieri sinere, & melius di
xit amittere ꝙꝫ pati hoc
generale est. nā nūc amit
tere patefieri significat.

g Malo. Prouidere ne
fiat. i. pspicere & cauere
ab eo ꝙ pceditid quod
sequitur.

h Accepta. Hic causa
oīdit cur id malit.

i Tu abi. Pauidi cōsi-
lium nihil aliud cōuenit
post claustra et fugā. nā
sera est claustrū tamen.

k Dū ego. Trāscurro
dixit nō curro vt ppin-
quitatē loci ostenderet.

l In tur. Vide timidā
turbā appellare quam
mulier non timet.

m Melius est. Fugien
di occasionem hic cupit
dari. Mane. hoc gestu iam adiuuatur

n Omitte. Ex huius verbis apparet manu cōprehensum
esse adolescentem.

o Iam. Probari nō videt. celeritatē redeundi pollicetur.

p Hoc modo. Ordine est executus primo vtrū psonā ha-
beē sic sororē illam esse tuā vtrū negociū habet, & te paruā
virginem amissam cur hodie agat. Nūc cognouisse. Et vn

f. sorore
l
vbi ea est: THA. domi apud me. CHRE. Hem. THA
f. qō indignum ꝙ times f. apud me f. educari
m nutrita
quid est: educata est ita: vti te illaqꝫ dignū est. CHRE.
n a. qō verū est dico o in dono p
Quid ais: THA. Id qd̄ res est hāc tibi dono do: neqꝫ re
teqꝫ osco qō tū possim facere reddituree
q penditure.
peto ꝓilla quicqꝫ abs te pcīj. CRE. Et habeē: & refertur
sicut bene meruisti memoria ꝙ recordatō bñficij certe,
sed
thais a me: ita vti merita es: gratia. THA. At eñ caue:
r f. puella
ne priusqꝫ hāc a me accipias: amittas. CRE. Nā hæc ea
thraso vt emptat vadet emū summū
e
est quā miles a me nūc ereptū venit. Abi tu cistellam py
a. cū instrumentis seu litis ꝙ memorialibꝫ
v a. video ne mulierem.
thias domo affer cū monumētis. CRE. Viden tu illum
f. cistella a. in fenestra pecus a. tardas cūctaris
f
thais: PI. vbi sita est: THA. In risco. odiosa cessas: CRE
a. ad tibi necessū a. legiones metuē
tis ꝙ
militem ad te quātas secum video copias adducere. atat
a. nunqd̄ passime blandientis
a
Tha. Num formidulosus obsecro es mi hō. CRE. Apa
recede a. timidus sū sum f. qꝫ ego
b
gesis. egon formidulosus. nemo est oīm qui metuat mi
sive non sis mentulosus volentis q. d. soluatus sum
c ꝙ animus
nus. THA. atqꝫ ita opus est. CRE. hau metuo quē tu
cum qꝫ
me esse hoīem existimes. THA. Immo hoc cogitato. ꝙ
a. olim genus
d
cū res tibi est. pegrinus est. minus potēs ꝙꝫ tu minus no-
a. nō tot amicos hīe sicut tu c
tus minus amicorꝫ hic hñs. CRE. Scio istuc. Sed tu qd̄
vivere ꝙ prohibere a. parcheri ponius volo guidare
f e
cauere possis: stultū est amittere, Malo ego nos ꝓspicere
militem punire a. posqꝫ crimus ab eo afferri iniuria claude tanua p prem in
h t thalo tentem
ꝙꝫ hūc vlcisci accepta iniuria tu abi. atqꝫ obsera ostiū intus
vel venale vel ꝙꝫ pōo esse posse perco
b nō dixit cupio fer dere
dū ego hīc transcurro ad sorꝫ volo ego adeē hic aduoca-
l turbarē nolle ire ꝙsuum m fere ad forū
tos nobis in turba hac. THA. mane. CRE. melius est.
siste a. tumere me pōo ero nullatenus
n o
TA. mane. Chre, omitte: iā hic adero. Tha. nihil opus ē
p a. tum esse qua
chremes. h mō dic / sororē eē illā tuā: & te paruā virginē

dū. Omitte. Ex huius verbis apparet manu cōprehensum
esse adolescentem.

o Iam. Probari nō videt. celeritatē redeundi pollicetur.

p Hoc modo. Ordine est executus primo vtrū psonā ha-
beē sic sororē illam esse tuā vtrū negociū habet, & te paruā
virginem amissam cur hodie agat. Nūc cognouisse. Et vn

.i.cognouisse ḡbus psuadeas cē tuā sororē [.i.mitos ⁊ sui aduenientes

amisisse nunc cognosse signa ostende. PIT. Adsunt.

compaḡer de violentiā .i.reduc eā ad iudicem vt de eo fiat ⁊ius

THA. Cape. si vim faciat: in ius ducito hoīem: intelle-

.i.recte intelligis .i.forti ⁊ cōstanti

xerit? CHRE. probe. THA. fac animo hæc presenti vt

.i.animo pūct .i.erige pdita suꝫ v adole scentulo

dicas, CHRE. faciam. THA. attolle palliū perij, huic

.i.defensore .i.meum trāspono

ipi opus est patrono: quem defensorem paro.

t Attolle pallium. Hi verbis chremetis demō strauit nimiū liberaliter pauidi adolescētuli animū. Et attolle palliū vel quia simplex est. vl quia ebrius palliū trahit chremes.

y Perij huic ipsi opus. Hec meretrix querela rudē adolescentulū magis & honeste natū cū culpādū esse demōstrat

In hac. 16

scena. Rursus ineptī vanitas militis demōstrāt ad amicā tanq̄ ad hostilē exercitū pgētis irrigato aio. cōcitato cursu vndāti calamide et quatientis caput. & hec verba p ornatu imperatoris accipienda sunt quā quidem omnia de exercitu transferuntur.

a Contumeliā pprie. Nō vt miles sed vt neq̄s Cōtumeliā tam insignē iu me accipiā Gna. Appareat Gnatonē et de horta orem esse certaminis & ad prelia oia exēplaria habent. ad pocula militē puocare maxime cum viderit persuasisse ista consilia vt hoc certamen moueret.

THRASO. GNA. THA. SANGA. CHREM.

verum hanc magnū grauem

a b

Anccine ego cōtumeliam: tam insignem in

patior .i.q̄ talem ꝓtumeliā pati

c .i.melius d

me accipiam. Gnato. mori me satius est sima

.i.primis .i.tomū thaidis pugnādo capiā

e f

lio/dorax/tyrisce sequimini. primum ædes expugnabo

adulando vxte f.quam dono dedit faciēs

abducam

GNA. Recte. THRA. virginē eripiam. GNA. Probe.

punicam thaidem

g b

THRA. male mulctabo ipam. GNA. pulchre. TRA.

b Tam insignē. Vt miles dixit. quia insignia armoꝝ sunt

c Mori me satius est. Tanq̄ aliter miles aduersus mulierē audere non posse. vel quia nihil. vel quia amator, Mori me satius est quasi ille sit ꝑ dicat molestum esse certamen vel amicam non esse ꝛdendam.

d Si malio. Hoc concrete pronunciandū est.

e Sequimini. Huiusmodi militia per tumultū repente suscipit. Et dicitur euocatio vbi dux alloquitur ciues. ita quē rempublicā saluam vultis me sequimini.

f Primū ædes. Debet hic esse vociferatio vna ad hoc vt verbum militis cum quodam motu ingēti per immanes minas sine vlla vi rerū vanaq̄ cōminatione velle videatur ędes expugnare cum fortis sit meretrix.

g Male mulctabo. Vide ordinem belli. primo expugnatio meniū. tū recuperatio captarū rerū. demū pcna prędonū.

h Pulchre. Posq̄ nō obtinuit quod volebat Gnato assentatur ad omnia. Vide autem manifestam irrisionem ex ipso genere laudandi. nam quod est rectum in expugnatione

est quid in virginitatis ereptione phibiratis. qd in mala mulcifida mulicre pulchritudinis sed hoc est quod ait supra de seipso paratus quicquid dicit laudo.

i In medium. Mire composita ad cõtemptum noia legionariorum sunt. nã Dorax ab arundine veluti sit inanis & fragilis nomen sortitus est. Si malua Simio vel Simia deriuatum est ob fœditatem oris vel nasi Syristæ deriuatum est a Syro.

k In medium. Ridicule satisfarmatural leues nõ putat aduersus Thaidem idoneas. & ideo agmẽ cum recte vult venire in medium. aut ideo cũ vecte quia ad expugnationẽ venitur edium.

l Tu si malso in sini. Hic agmẽ instruit. facetum aũt cũ a rebus magnis res ridicule deriuentur.

m Cedo alios. Dixit non reliquos sed alios, quasi multi sint.

n Sanga. Nec sangarius vt nomen esset,

o Manipulus fur. Manipulus proprie est militis cũ romani et latini sub nouo cẽturione bellũ aggressuri deputabãt sibi sertũ vel coronã ex manipulo herbẽ vel huiusmodi cõficiebãt quẽ pro signo sequebantur. merito ergo centurionẽ videns manipulũ defi dendauit hoc est cocũ videns cõuiuas defideat qui apparuerat quotiẽs locus fuit. vel quotiens conuiuiũ est institutũ. Alii manipulum furũ coci discipulos esse putant.

p Eccũ adest. Pro seruo atq; discipulo.

q Quid ignaue. Apparet cocũ ad repentinũ strepitum sic exiisse vt ad artem suam fuerat expeditus.

r Ego ne. Hæc causa est.

s Imperatoris virtutem &c. Hoc plus habebit salis si sic intellectum fuerit vt Sanga vno eodemq; tempore & quærant simulq; respondeat quasi diceret. hoc noueram fieri sæpe. sed sine sanguine &c.

t Abstergerem vulne. Quasi hoc esset auxilii genus quorũ vulnera. virorũ vtriusq; pus an q magis ridiculũ est sucq.

v Qui (malum) Malum per parenthesim suauiter inseritur & non interponitur malũ nisi oculis conuersis ad eum qui id quod reprehendimus dixerit.

x Post principia Magnifice ad risum cõmouendum. nã dicere debuit post vos. & hunc locum sibi optimũ elegit vt timidus. Et militia dictum est. vt ambiguũ militi an in extremo agmine sit hic locus an in medio.

Dubitẽdi est quod dictũ sit. Ego sane hoc militẽ puto dicere quẽ paulatim a violentis ac acribus principiis ad terrorẽ desidiãq; perduxit timor. nã primo ipse precedit vt puta qui dicit sequimini. dũ deniq; plus deditũ post principia refert pedẽ. postea nihil ipse audet. sed querit cõsiliũ pasitu. deniq; vbi cõis res gerẽda est dixit manete et cõtinete inuictes. ad postremũ diffusus nescit qd agat. ad pasitũ spectans. quid agis. videt. vt qa nõ audet ipugnare cõsiliũ formidolosũ et aptũ metuẽdi dedit. subuhor tã. nã sũda pugnãr q re min nõ pũt.

f Ex occultu. Qui nõ audẽt palã sed honesta cã nõ quia timẽt sed vt fugiãt tã q; visi hostes fugerint. nõ sit rutũ accedere. Ite inquit dixit nõ hastã aut lãceã, sed sagittã sũdã q nimiũ lõge iactat vt ex hoc intervallo pauorẽ oñderet. & nõ audẽtis accedere. et mire vbi ti q ipse pasitus nec hoc audeat. Sũt aũt qui putãt hoc a Thaide ad Chremetẽ dici. sed male. nõ oim conueniũt ista meretricis dictis superioribus.

g Sed eccã Thaidẽ. Figura est Emphasis quasi eccã principem belli ipsam contra quem bellaturus est.

h Quã mox inuimus. Hoc parasitus irridet militẽ dixit. & inuere proprie dicuntur qui cũ furore prœliũ ineunt.

y Inde oibus signũ, Tanq; non oibus dari possit si aliunde deẽ.

z Idem hoc iam pyr. Irridet quidã porta. Veruntamen ostendit officiũ imperatoris hoc esse ne se in periculũ proiicsat. Sic Salustius. Et in prœliis actu promptus. & hoc totũ quasi in pallea ta sed concessum portis fuit. Pyrrhus aũt peritissimus Stratagematio fuit primusq; qui quemadmodũ ars & disciplina per calculos in tabula traderetur ostendit.

a Nimirũ consiliũ re. Et nouo locutio et superiori similis. Nimirum dat hoc Thais &c. prosiue dubio rectũ est.

b Sane qui tibi. Hic si gurata locutio & preterea hyperbaton intermixta. nã hic ordo est sane hic nebulo est ne metuas an hic ordo & sensus vt sit dictũ ne metuas sane.

c Qui tibi nunc vir vi. Et recte dũ. nã dum obterit adolescens & ante militis qdã vir est & magnitudine q magnus corpe quæ vtriq; vana esse meretrix vt experta denũciat. Nebulo aũt vt inanis vel vanus aut mollis vt est nebula. dicit & hoc ironices dictũ est. meretrix hultra metuẽs cẽ compunx Chremetẽ sane inquit nimia consiliũ rectũ est de hoc & deest non est.

d Qui. Nõ diceret miles si staret in sententia. sed iã videt timore mutatus

f Mane omnia prius. Animaduerte quã vim habeant ad delectandũ in comœdiis seueræ sententiæ cũ a ridiculis personis proferũtur quale est apud plautũ vbi miles suã formã admirãs ait Nimia est miseria nimis pulcrũ esse hoiem.
k Sapientem. Nõ me quod magis ridiculũ ẽ.
l An quę iubeã. Et mire non velim. tñ pro velim vtiubeo Chremetẽ.
m Dii vestram. Bona analogia q leuiora lauo dauerat hic ex clamore tã debet. et hoc est quod supra ait. id rursũ si negat laudo. hic quoq; negat rursũ male pugnandũ esse qui superius retineri non poterat quin in prelium vel morituus irrueret. Et mire ait personã admirantis per trinã apostropham ad deos.
n Nunq; accedo qui. Ridicule parasitus accedo dixit qui nunq; recedit neq; abeat nimis impudens assentatio se fieri doctiorem ex militis sapientia.
o Thais primũ hoc. Vide amissam intentionem repetendæ virginis nõ eni puellã sed pactũ exigit vt amator.
p Quid tum postea. Aut dixi respondendũ erat. aut non dixi. sed vide contumaciã meretricis in contẽptione persone militis quæ per interrogationẽ potius q; per inductionem illũ alloqui voluit.
q Rogitas. Cõtẽtiõis genus interrogatiue.
q Quę mihi. Coram vtrumq; significat vtin epti militis dictum. ante oculos minus est q; coram. potest & ante oculos longe intelligi. corã proximitatẽ significat.

f.Iste pectem tentari bona cõpositõne q; pectinẽ mactamus .i.quõ
f.agere bello li
mãe oĩa pri⁹ experiri verb. q; æquis sapiẽtẽ decet. q scis:
sine impetu z violentia simplexo vim auribũ
l rhasis m quãt valet
an q iubeã sine vi faciat. GNA. Dij viam fidẽ q̃nti est
cẽ sapientẽ qz tanta est sapia
n o
sape nunq; accedo: qn abs te abeã doctior. TRA. Thais
f.qõ sequitur p rorem f.aut non .i.permisisti ne
primũ hoc mihi rñde. Cũ tibi do istã virginẽ. dixtin hos
exhibere f.hos .i.pcto
p q
dies mihi soli dare te: THA. qd tũ postea: TRA. Rogi-
chremetẽ quẽ miles suspicabat nuptũ tñ r
q tas q mihi añ oclos corã amatorẽ adduxti tuũ. Tha. qd
chremete.q.d. quã aerẽ ex ea re amatore habuz sit
pena cũ hẽe possis inuidiose
cũ illo agas. TRA. & cũ eo clã te subduxti mihi. THA
.i.ste fuit mea voluntas qz discessisti a pacto vt cõdictõem tenatẽis nõ impleuisti t restitue v violentia
s libuit. TRA. Pamphilã q; huc redde nisi vi mauis eripi.
f.tas pamphilã pamphilã pessimus
f.habes t
F
CRE. Tibi illã reddat: aut tu eã tãgas oĩm: GNA. Ah
loqueris verũ ego
g
qd agis: tace. CRE. Qnid tu tibi vis: TRA. Ego nõ tan-
pamphilã fracto dignus vt furcã ferus .i.si vis
b c
gas meã: CRE. Tuã aũt furcifer. GNA. Caue sis nescis
.i.penumelia inferas ex hoc loco fero ne
v discedas
cui maledicas nũc viro. CRE. Nõ tu hinc abis: scin tu:
qualiter .i.q̃tũ speraẽs de te in hoc loco paratus
t
vt tibi res sese hẽat: si q̃cq; hodie hic turbæ cepis. faciam
offici tpe recedentis
f
vt huius loci dieiq; meiq; semp memineris. GNA. Mi-
.i.miseria tui militez vtrum aduersariũ malueris.
me mouet b
seret tui me: q hũc tm hoiem facias inimicũ tibi. CRE.
munabo recedas .dico ne sed
t h l
diminuã ego caput tuũ hodie: nisi abis. GNA. Ain ve
.i.q̃lis qd ogrer tibi puella
m l
ro canis sic agis: TRA. qs tu bõ es: qd tibi vis: qd cũ illa
.i.qõ negociũ seu cõmercũ hẽs nõ seruitis cõdicto
n .i.scies o in pmio
rei tibi ẽ: Chre. Scibis principio/eã eẽ dico liberã. TRA.
indignantis dico inq; decidentis
p q r
hem. CRE. Ciuẽ attică. TRA. hui. CRE. Meã sororẽ.
s impudens t sapis impo
THRA. Os durum. CRE. Miles nunc adeo edico ti-

xit nisi tibi mauis eripi addit tu illam tangas et est Aposiopesis secũda. sic aũt loqui solent plus gestu q; verbis concitus & commoti tra.
z Quid tu tibi vis. Recte cũ Thaide enim loquebatur nõ cũ hoc.
a Ego non tangam. Huic eni probat iniuste dictũ. tu illam tangas.
b Tuam autem furci. Incongruevt imperitus adolescens liberum seruilibus officiis satiget.
c Caue sis nescis. Aniaduerte parasciumn eq; tacere omnio. nec decuisse patrono videatur neq; in aliena causa rixam in se transferre.
c Caue sis. Quia imparatiua verba sunt vsitat contumelioſa addebant veteres sis quod significat si vis.
d Non tu hinc abis. Hoc parasito. illud militi dixit Chremes & minaciter cum eo agat q; uis sit meticulosus.
e Tu tibi. Magna vis in pronoibus & significatio est.
f Faciã vt huius. Moris est magnas esse animas hominũ meticulosoz. Specta ergo q; acriter timiduſ cõminuetur loci in quo lesus. dicit in quo cesus.
g Miseret me tui Hic parasitus nõ quasi monitor Chremeti rñdet.
h Qui hunc. Ne nunc quidẽ parasitus a militis assentione discedit.
i Diminuã. Rustice dixit. caput tuũ diminuã quasi diuidã tibi caput.
k Ain vero. Hoc vero bũ canis impudẽtibus inimicis conuiciũ fieri solet. nã militare dictũ est vt in hostẽ canis.
m Quis. Figura elvbi mha terribilis interrogãi.

r Quid cũ illo agas: Omnino meretrix animo putat illũ idoneum cui reddenda sit oratio. cuiq; se purget adeo apud illam amicicię eius pertesum est. nam erret qui diceret se vel militi reconciliari.

s Libuit. Superbũ est meretriciũ vabum sic de Chilone. Cicero ait. Libenter ait se facturum.

t Huc redde. Idonea est pro contumelia reposcentis, sic & in Ecyra renumeret a.h.c.
v Nisi mauis eripi. Vtrum nisi pronon & si vt si non.
x Tibi illam reddat. Hic se primũ interponit Chremes vt adolescentibus fracto milite.
y Aut tu tangas oim. Aut vtrumq; Chremes: nõ. quia di

n Scibis. Non obsequenter sed figurate dicit ab irato.
o Principio. Qui tollit tuã videri. & in tuã diuisit officium defensionis sue in assertoris. principio dico esse liberã. in cognitoris. ciuẽ attică. in fratris meã sororẽ. et bonus est ordo libera ciuis nobilis.
p Ciuẽ. A q̃ etiã negociũ põt ei fieri q; se p dñio gessiti ciuẽ.
q Hui. Hui Hem & cetera huiusmodi generis sane sũt aduersus eos quibus irascimur.
r Meã. Quo constat presto esse defensionẽ puellę quasi ex oibus hoc sit impudentius q; & sororem suam dicat.
s Os. Os ipudẽs et ecõtra molli frõtis dicũ q; sũt reuerẽtes

t Miles. Vt super quasi militi. nã edictũ pretoris dicitur & imperatoris. & miles cõtumelioſe dixit. ab his enim officia qui suo nole vocandi sũt dat vocabula cõtumelioſa cẽsui.

q̄nō violentiā .l.extra puellā

bi ne vim facias vllam in illam, ego eo ad ſophronā nu=
ſ.puelle ſ.nutricem ſ.ſororis mee

tricem: vt eā adducam: & ſigna oſtendā hæc. TRA. Tu
verū impedias ſ.quā emi vero necū tangas iterum dico

ne, phibeas: meā te tangam? CRE. Prohibeo inquam.
ſ.amuſte, pfitear chremes allingit ſatis ne

GNA. Audín tu hic furti ſe alligat. CRE. Satin hoc ti
.i.ſufficit hoc qō chremes dicit ſ.aliquem

bi eſt. TRA. Idem tu hoc ais thais? TRA. Quære qui re
q.d. nullū reges ſimo

ſpondeat tibi. GNA. Quid nunc agimus? Qnín rede=
vñ venimus thais aduenit ſponte .i.credi

amus. Iam hæc tibi aderit ſupplicans vltro. TRA. Cre=
ſtarim pfecto naturam

dín. GNA. Immo certe noui ingenium mulierum no=
qñ ſ.aliqd .i.cum ſ.qō nolus .i.recte cogitas diſputas iudicas

ſunt vbi velis vbi nolis cupiunt vltro. TRA. Bñ putas.
ſtatim nunc de certamine vando abſcidit cepta .i.qñ vl'cū liber te mitte exercitū

GNA. Iam dímitto exercitum? TRA. Vbi vis. GNA.
cocine

Sanga: vt fortes decet milites: domi foci; ſa vicíſſim vt
recorderis in vaſis in ꝺbus cēdulia ponunt

memíneris: SAN. Iamdudum animus eſt in patinis.
ſ.homo .i.g hanc partem

GNA. Frugi es. SAN. Vos me hac ſequímini.

v Ne vim. Seruauit p̄ cepta meretricis adeo vt meminerit, ſi vim facit i ius adducite hoiem.

x Ego eo ad ſophronā. Hoc lenti⁹ dixit ad Thai de Chremes ſe cōuertē; do ne alii audiant.

y Prohibeo. Nō ſatis exercitate adoleſcens to; tidem verbis dictum re petit militis.

z Audín. Gnato oc; caſionē finiendi litigii iā dudū querit ob deſide; riū mēle & cibi & ideo quaſi de iure cōſiliū ſug, gerit hunc reū militi eſſe poſſe qui paratus alie; nam rem ſuā dicere.

a Furti. i. reū ſe effecit fraudis nā metalepticos furtū pro omi fraude et dolo accipimus & iniu ria. oñe id quod fraude fit furtū eſt. Vir. Dulcia furta, i. adulteria. Furto lætat⁹ inani diſtulit. fur tū duobus modis dicit vno cū oē maleficiū ge neraliter ſignificat, alte; ro cū res ſurrepta demō ſtratur. Nūc ergo furtū maleficium eſt.

b Satin. Ad repetendū virginem. ſ. ſumendum cp iniuriæ vindictā.

c Quere. Et cōtempſit interrogātem & indicit meretrices ꝑfeſſione ira cundię cū dicit indignum militē, qm̄ ipſa quod interrogauit malicioſi ait & ſatis contumelioſe illud ei querit quod di; ficile reperit. ergo nō modo dignus inquit cui ego nūdeā. ſed vix inuenies qui te dignū reſponſo iudicet.

d Quid nūc. Vide euanuerit actio militis. primo dixit. om nia experiri certū eſt. nec poſt idē hoc tu ais Thais. & poſtre mo quid nunc agimus & lāguidi & deſeſſi eſt. vbi ē illud quod ait pri; mū ædes expugnabo. &c. Sed vani impetus hūc exitū ſemp accipiūt e Quin. Nō abeamus inquit ſed redeamus. vt irritos conatus vno ver bo oſtenderet.

f Credin. Credere dubi tātis eſt. certū cē videtis.

g Vbi nolis. Plus in; tulit ſpe. non reuocādo verbū quod expectaba tur. hoc eſt volūt ſed cu piunt. ergo variauit. nō eni intulit. volunt vltro;

h Iam dimitto. Dimit ti exercitus dicit vel pace facta, vel fugatis hoſti; bus. ridicula ergo ma; gnificentia dictui eſt cū facta deformia.

i Sanga vt fortes mi. Mire in cocū qui focū curat in domo. qui miſi tes vix fortiter pugnant qui ſūt memores domo rū. vide ergo q̄; vtrūq; comicū ad ineundū prę lium. reſq; bellicas. Do rax eni prius eſt ad res domeſticas. Sanga ve; ro cocus quivicíſſim di cum foco miniſterium ſatagebat.

k Iamdudū animus. Hic aperuit cauſam pœ ta. cur & inuitus Gna; to iret ad litē. & libens dōmum redeat.

l Frugi es. ſ. vtilis & neceſſarius a frugibus quę cp his fru amur dicte ſunt in fructus & frumentum. Frui autē eſt ve; ſci a frumine quæ eſt ſumma pars gulæ. a qua re etiā his quæ nec cibo nec poculo ſunt frui dicimus vtpute rebus venereis & delectatione odoris viſus auditus &c.

In hac.17 scena nunc demū virgo violata esse cognoscit a Taide oportune magnopere & defensa est & retenta. nam statim conseq̃ns nuptię ei⁹ et chęreę qui illā vitiabat.

THAIS PITHIAS

pfcīns scelerata pythias .i.obscure dicēdo f.domi fiere puellā

Pergin scelesta mecū perplexe loq̄ri? scio. nescio

eunuchus f.domi hoc admissum cū hęc fierent

Pabijt audiui. ego nō affui. Non tu istuc mihi

.i.palā loquēdo manifestę ipō pplexe hūs vestē fractā

dictura aperte es. quicqd est? virgo cōscissa veste lachry-

lachrimas emittēs discessit .i.quare .i.admissum

mās obticet eunuchus abijt q̄obrem? quid est factū? tra-

celas adducū

ces? PI. Quid tibi dicam miserę? illum eunuchū negāt

si non fuit eunuchus p contemptū f.fuit

fuisse. THA. Quis fuit igit? PI. Iste cherea. THA. Qui

.i.adolescens impubis

cherea? PI. Iste epheb⁹ frater phedriæ. THA. Quid ais

aut venefico afficiens amatores cognouj cur quęso

aut adultero venefica

venefica? PI. Atqui certe conperi. THA. q̄d is obsecro

ppter quā occasionē quā

ad nos? aut q̄obrē adduct⁹ ē. PI. Nescio. nisi amasse cre-

pary

do pamphilam. THA. Hem misera occidi. infœlix. si q

.i.ista s.q̄ritas narras .i.nunq̄d .i.ob id

dem tu istę vera prędicas. Num id lachrīat virgo? PI.

ob id tginē lachrymari suspicer .i.nepharia impia q̄t q̄ sororū violatarū

.i.nō istuc ne ęsq̄ cā accederet

Id opinor. THA. Quid ais sacrilega? istuccine inter mia

discedens .i.q̄d aliud nō facere possem

ta sū hinc abiens tibi? PI. Quid faceremꝰ? ita vt iusti: soli

.i.cōmissa est scelerata virginē violatorē tradidisti

credita est. THA. Scelesta ouē lupo commisisti. dispu-

s.sic me esse deceptā s.veste eunuchi indutus

det sic mihi data eē verba. Quid illic hominis ē? PI. He-

esto secura cherea tanq̄ reū

ra mea. tace obsecro. saluæ sum⁹ habemus hominē ipm.

s.cherea p indignatōem vides ne

s.geem est

THA. Vbi is est. PI. Hem ad sinistrā. viden? THA. vi

.i.capt .i.caco

deo. PI. comprehendi nūc iube q̄tum potes. THA. q̄d

cōprehenso inconsideratę blandientis

illi faciemus stulta? PI. quid faciā? rogas. vide amabo si

s.eum inuerecundum s.os eius impu dens

nō? cum aspicias os impudens videtur. THA. non est.

deinde .i.animus securitas

PI. tum quæ eius confidentia est.

a Perplexe loqui. Ideo perplexe. quia statuerat crimen virginis celare. Perplexus est districtus nescio quorsū se cōferat.

b Scio nesc. Ex dictis oībus pauca decerpit. et ostēdit quid perplexe dixerit & stomachū seuiētis expressit.

c Ego nō. Acriter iratorū est ea repetere quæ proxime dixerint quibus irascuntur.

d Non tu istuc. Nō est hęc interrogatio.

e Virgo. Hęc oia rixā esse significauerant.

f Lacrimas. Taceam⁹ consilia vt nec tacui demens. Reticemus dolores? vt ne verere ne retice Obticemus quorū non pudet vt in phormione Heu quidnam obtices?

g Eunuchus. Eunuchus nō Cherea nō fugit sed abiit dixit.

h Quāobrē. Hęc a sinthecā instantis dñe vultumq; habitumq; demonstrant.

i Quis fuit igit. Hęc minatiue pronunciāda sūt aut quia inuita indicat. aut dubitas de nomine ignoti. aut trepidat per timorē. aut nō videar scisse cū fuerit factū. aut qa non libenter dicat eius nomen cui irascitur. sed ego cognosco ancillarū cōsuetudinē quę oliuio sæ sunt dominarum.

k Iste Ephe. Ephebus nomen ad ętatē retulit nō ad facinus cōmissū & statim ostēdit cur iste eunuchus creditur.

l Quid ais. Redit rursum ad iracundiā. aptū conuiciū & comicū in ancillas venefica / lupa vtputa vipera / & sacrilega cęterat

m Quid. Nō rogātis est obsecro sed dolētis.

n Id opinor. Callide Pythias opinor dixit cū sciat.

o Quid ais. Auxesis. nā primo scelesta. Deinde venefica. postremo sacrilega.

p Istuccine. Moraliter Apparet hęc post scęnā esse minata. nam supra nō meminit sed dixerat tm̄ hos prius introducā & quę volo simul &c.

q Quid facerē. Dixerat eni prius Chęreæ ediscit ne. n. q. a. e. aderit.

r Ita vt. Sincope mea plasmus, pmisisti.

s Scelesta onē. Bene dilatum tot occasionibus prouerbiū ponę Thaidis ascriptū est. Cōtinet eni fœminęā reuerentiā merericiū sensū. Reditq; rursum ad minora conuicia quia videt se ei se confectam.

t Mihi data. Videl plura fuisse dictura nisi superueniisset Chęrea.

v Quid illic. Per genitiuū casum iniuriose dicitur. per nominatiuū honorifice. & hoc dixit qa non continuo agnoscit hunc hominē meretrix quia & si adhuc eunuchi veste indutus est. Attamē exuit spadonis ingressum vultumq; habitumq; mutauit & preter vestem totus in Chęream rediit.

x Hera mea. Blande et puellariter arridet.

y Tace. Nō silentiū indicentis est sed securam facientis vt tace egomet conueniam ipsum.

z Habemus hominē? Mire hominem dixit vt reum.

a Comprehendi iube. Pro comprehende vt iubere velle significat.

b Quid faciam. Moraliter expressit puellę stupentis verba & non habentis quid respondeat ad ea que dicta sunt.

c Vide amabo. Mire ab eo q̄ respondere ceperat ad aliud trāsit mirata confidentiam Chęreæ, idest nō est. quia os eius non est impudens inquit. idest non est similis impudenti sic alibi.

In hac.18. scena.

CHEREA THAIS PITHIAS

.i. in domo antiphonis parens

APud antiphonẽ vterq; pater & mater / q̃si de

.i. consulto de industria

dita opa domi erant: vt nullo modo introire

q̃ manus .i. dum hec agunt s. antiphonis

possem: quin viderẽt me. Interim dũ ante ostiũ sto. nos

in occursum pessũ̃ ti

tus mihi quidam obuiã venit. vbi vidi: egomet in pedes

.i. velociter ẽ fugam .i. vltũ angustũ nec q̃uis. nõ frequentatũ quem quia vitat

q̃ntũ queo: in angiportum quoddam desertum dedi. in

q̃ co angi angiportũ co mõ .i. fui fatigatus lassus dat gui dus emendo

de item in aliud. inde in aliud. ita miserrimus fui. fugi

non cliquis vnũ Illo mulier

tãdo ne quis me cognosceret. Sed est ne thais quã video

.i. incertus maneo ẽ defigor rubeo s. ipsus nescio

ipa est: hareo quid faciam. quid mea aũt? quid faciet

.i. cõmus ad eũ

mihi. THA. adeamus/bone vir dore salue. dic mihi au

.i. fuisti ne eã s. aufugit verũ forte aufugisse

fugimus

fugistin CHE. hera factum. THA. Satin id tibi placet

s. placet mihi .i. certo nec̃ scitur .i. evasuã sine punitõe

CHE. Nõ. THA. Credin hoc te impune habiturum.

solam .i. culpã .i. ignosce s. noxam .i. cõmisero

CHE. vnã hãc noxiã mitte. si aliã admisero vnq̃: occidi

timuisti s. veritus sum

to. Tha. ñ meã seuitiã veritꝰ es. Che. ñ. Tha. q̃d igit. Che

tiam Cherea. & vide si non eadem est audatia in Cherea que in suscipiendo facinore fuit.

i Quid mea autem. Oportune se cõfirmauit qui extimuisset & fugisset nihil nuptiæ promouerentur.

k Bone vir Dore. Hoc totum figurate dicit vt meretrix & subtiliter. nã scit Cherea quẽ allo quitur non eunuchum hic & magna occasio datur meretrici adeundi adolescẽtis. qui habitum nõ mutauit & adhuc quasi eunuchus & seruus est. Bone vir Dore salue. maior obiurgatio est per hanc dissimulationẽ Thaidis aduersus Cheream q̃si illum id quod est appeller.

l Herea factum. Non potuit subtilius respondere cherea. q̃si accõmodare se interroganti.

m Satin id tibi placet. Hoc potest non figurate dici sed aperte.

n Vnã. Trisillabo nomine noxiã dixit quasi naxã. Sic alibi dictũ est dũm esse extra noxiã.

o Si aliã. Verba seruorum quibus nihil horribile est post ꝓsentes plagas. Et non cedito, sed occidito. Et non alius dixit quasi illa dixerit adhuc irrisores, vti fugitiuus.

p Non meam seuiciam veritus es. Vt fugeres.

a Apud an. Dixit pro in domo eius.

b Vterq; pater. Dixit vterq; pater. & vterq; mater nõ vterq; parens quia pater et mater qua si dedita opa domi erãt.

c Domi. Nõ tã mirũ si domi erant sed illud magis mirũ q̃ in ea domus parte qua in ædes introeundum erat adolescentulo.

d Vt. Superius causa cõtinetur cur nõ mutauerit vestẽ. inferius autẽ cum hęc redierit.

e Notus. An notus q̃ me posset agnoscere an qui me nouerit. i. amicꝰ

f In pedes. Vide illum nõ vitasse sub vna clausula bis indicere in pedes in angiportum.

g Sed est ne hæc thais &c. Iampridem ipse visus nunc primum videt.

h Hæreo. Incertus remaneo tatq; defigor primus meꝰ adiuuat consilium. sed recogitatio reddit confidentiam.

Quid mea autem &c. Colligit se rursus ad impuden/

q Han metui ne me cri. Pefecte imitatus est verba fugitiuoꝝ que apud dños faciunt cõprehẽsi.
r Vitiare ciuẽm bonã. Intulit ciuẽ quod plus est q̃ virginem auxesis gradatim facta.
s Conseruam esse credidi. Sed admirabiliter conseruam dixit & hoc ipsum miserabiliter pronunciandũ est tanq̃ miserabiliter credit conseruam esse quæ ciuis erat atq; eam quasi cõseruã vitiare debuerit.
t Conseruã. Oportune stomachabat pythias facta mentione conseruæ.
v Vix me cõtineo &c. Minæ istæ proprie semiarũ sunt. & in se & in alios vnguibus sæuientiũ vt vnguibus ora soror sedãs & pectora pugnis. sed inuolẽ ab auisbus tractũ est. ergo hoc gestu & dicto & corporis motu est adiuuãdũ.
x Inuolem in capillũ. Apparet moreverentũ in consum esse.
y Etiam vltro derisũ. Mite hoc addidit ad occasionem saltem q̃ non fugeret.
z Quid ita vero abeã. Vero autẽ ironicos pronunciandũ est. sane deberet dicimur pœnas p iniuria ei cui iniuriã fecerimus quas senõ debiturã Chereæ vt furcifero dicit pythias si illi cedẽ intulerit in seruili habitu constituto.
a Non te dignũ Chæ. Artificiose meretrix abeo q̃ licuit ad id quod oportuit transit. nec tractat qd sit legitimũ. sed qd honestũ. Itaq; totã illã partẽ facto accusandi omittit. & a succedẽtibus personę adolescẽtis obiurgat. Scit enim vnoverbo obstaꝛ posse licuit mihi in domo meretricia. s. & contra meretricia. nec videaꝛ irrationalis audacia illa ciuis a poeta inductam esse.

oncillã q q̃ apud re
Hanc metui, ne me criminaret tibi. THA. quid feceras.
aliquid indignantis .i. nunc recundẽs .f. re quidã dicas fecisse

CHE. paululũ quiddã. THA. eho paululũ impudens
.i. que estimatõis & qui animus stupere r

an paululũ hoc esse tibi videtur virginẽ vitiare ciuẽ bonã CHE. Conseruã esse credidi. PI. Cõseruã? vix me cõ
.f. cũ pythia nõ ciuẽ quasi paululũ ẽ decere ancillã mereretrice vim facere o
.i. sili velociter .i. ad dendendum

tineo. quin inuoluẽ in capillũ. monstrũ etiã derisum vl
.i. spontẽ ẽ se risõe mee nidenara vescẽdã p

tro aduenit THA. abi hinc ĩsana. PI. Quid ita vero abe
.i. vt̃ credere debeo improbo seruo pupue .i. aliquid

am? credon isti q̃cq̃ furcifero? pĩsertim cũ se seruũ fateaꝛ
.f. meremus .i. nõ fecisti debuũ tuũ siue non eo
vocularcera furtilia a funcrus officio tuo ?

tuũ. THA. missa istæc faciamus. nõ te dignũ cherea se
.i. q̃tus qz meretrix sed
c d

cisti nã si ego digna hac cõtumelia sum maxime, at tu i
.i. facere debares vt debuisses .i. quã deliberatẽm animã
c turãtis est

dignus / q̃ faceres tñ. neq; ædepol qd nũc cõsiliij capiã
sicut .i. vias reddendi eius

scio de virgine istac. ita cõturbasti mihi rõnes oĩes: vt
penibus fez ac cognatus vsum quemadmodum

eã non possim suis: ita vt æquũ fuerat. neq; vt studium:
.i. offerre integrũ firmũ .i. conciliatrẽ f

tradere vt solidũ parare hoc mihi bñficiũ cherea. CHE.
sed amodo post hoc benuolentiã furtuũ g

At nunc de hinc spero eternã inter nos grãm fore thais.
plerũq; tali .f. turbulenta h aliqua

Sæpe ex huiusmodi re quapiam / & ex malo principio
.f. fucundo & pulcro .f. ut eres .f. sic fieri: instigauit vt fieret
pterea i

magna familiaritas cõflata est. Quid si hoc quispiam vo
.f. cupido .i. certe .i. intelligo
k l

luit deus? THA. equidem pol in eam partem accipioq;
.f. vt eterna inter nos sit grã. &c. .f. vt fiat
l .i. rego te m

& volo. CHE. immo ita quæsp. vnũ hoc scito / cõtume
.i. nõ sũ natura adeo immun
n o

liæ non me feciſſe causa: sed amoris. THA. Scio & pol
propterea nũc magis ignosco tibi. Non adeo inhuma
.i. nõ ẽ ea vel rem pudica q̃ meretrix
no sum ingenio cherea. neq; ita imperita. vt quid amor
.i. posse ĩ q̃ pterõ ad mea nephãda impulit fez ẽ vel re a me an
q etiam

valeat nesciã. CHE. te q̃q; iam thais: ita me dij: bñ amẽt

tuo r enim sunt modi in huiusmodi rebus, itavt aut vterq; dignꝰ sit, aut vterq; indignus, aut alteri digno alter indignꝰ & econtra.
e Neq; edepol quid nunc consilii capiã scio de virgine. Intelligit Thais amari virginẽ ab hoc & ideo sic ait vt conficiat nuptias. nam satis signi est. q̃ Eunuchi habitum propter hãc sumpsit. et videquemadmodum ad captionem nuptiarum transeat. vt q̃ dicere non audeq; Thais ostendit adolescenti cõiecturis quem tentat sciens amantem virginem & viam ostendit petendæ sibi vxoris.
f Hoc mihi beneficiũ. Cherea Blande nomen repetitũ est Chereæ.
g At nunc de hinc spe. Nunc iam Cherea vera veris equiparans recedat a ioculatoribꝰ. Sæpe ex huiusmodi re. hoc est turbulentia.
h Quapiam. Quæcũq; q̃ vel aliqua.
t Quid si hoc voluit quispiam deus. Plerasq; repentinis impulsionibus nata. minisq; prouentibus deo ascribi solent, vt descendo hęc ducente deo. Flammam inter & hostes. & hic me digressum vestris deus appulit oris. & Salustius. Vt tanta repente mutatio non sine deo videretur. & vult amorem intelligi deum.
k Equidem pol in eã partẽ accipioq;. Et volo vt eterna inter nos sit gratia. & ex malo principio compleaꝛ magna familiaritas. et volo eternare subauditur. & est sylepsis tertia.
l Imo ita queso. Vnũ meretricẽ, an deos, quæso totum.
m Hoc scito. Scio vt de sciat Thais ipse quæritur cũ ipsa res damnet nunquã hanc conditionem subiturũ Chereæ.

b Non te dignum Cherea feciſti. Dignum pro digne, aut deest facimus. vt sit sensus non te dignũ facimus feciſti. Mixta accusatio mixta laude & blandimento.

c Nam & si ego digna. Deest vt sit ordo. nam & si digna pati sit. quia meretrix non tamen maxime digna pati Thais est. ideo bene additũ est maxime.
d At tu ingnus quifaceres tamen. Recte dixit, Quatꝛ vt pro eunucho etiã seruo se fingeret sine amoris impulsu.
n Nunc ignosco tibi. Quod culpa nõ sit hois sed amoris.
o Non adeo in humano sum ingenio. Hoc est immitis nõ sũ q̃tũ putas. vt nõ obtusa a deo gestamꝰ pectora ponã
p Vt quid amor. Nõ in humana. quia domo. nõ imperita. quia meretrix. & neq; tam imperita inquit. q. d, neq; tam pudica sum. vt quid amor valeat nesciam.
q Te quoq; iam Thais. Bene quoq;. Non enim tã ita hanc amat vt negligat illam sed hanc illius causa.

cherea ne vim faciat pudendū .i.censeo
r vita
amo. PI.tum pol tibi ab istoc hera cauendū intelligo.
.nō audebo .i.non .i.tuis verbis
o c
CHRE.non ausim. PI.nihil tibi quicq̄ credo. THA.
desine loq̄ thaidē s.vt vocā pamphilā
desinas.CHE.nūc ego te in hac re mihi oro vt adiutrix
mudo fideliter aduoca
v ꝑ
sies.Ego me tuæ cōmendo & cōmito fidei. te mihi pro
ego ꝓ sacra ro_o vt sis adiutrix pamphilā
ꝑ .i.monē apperā
nam capio thaīs.& obsecro: emoriar si nō hāc vxorē du
s.nō volet s.vocat ipe gestiēs in spem
x s a .s.q̄ volet
xero. THA.tamē si pater CHE.q̄d ah volet: certo scio
b vumō pamphila c ri statim
ciuis mō hæc sit. THA. Paululū operire si vis: iam fra
ꝑsto ens s.cherea .i.adducetū siue vocatū ogiuē
ter ipe hic aderit virginis.nutricē accersitū iuit: qui illā
.i.cū adhuc puula cēt .i.tum ce ꝑsto ens
passime.i.dū cognosceē ꝙ nutrice;
aluit paruulā. In cognoscēdo tute ipe hic aderis chere a
ꝓsentiamno vrg .i.interim frater
.i.ogito vt voluisti
CHE.Ego vero maneo. THA. Vis ne interea: dū isve
e .i.experemus fratrem
nit: domi operiamur potius. q̄ hic ante ostiū? CHE.
animo valde s.q̄ sic vu cherā in domū duce
f
Immo percupio. PI. Quā rem actura ea obsecro. THA.
cur g .i.in domū suā
Nam quid ita? PI. Rogitas? hūc tu in ædes cogitas reci
.i.amodo recipem .i.habeas bene mihi fidem
h i
pere post hac? THA. cur non? PI. crede hoc m eæ fidei.
cherea .i.aliquod stuprū rursus
h l m
dabit hic pugnam aliquā denuo. THA. Au tace obse
.i.clare cognouisse .i.ducere tementurecq̄
n s.cheree
cro. PI. Parū perspexisse eius videre audaciam. CHE.
s.q̄ dicis s.te facturū ꝓterq̄ credetum
o p
Nō facīa pythia. PI. nō pol credo cherea. nisi si cōmissū
pura puella animo ne sim q̄cq̄ facturus
q r
non erit. CHE. Quin pythias tu me seruato. PI. neq̄
custodiendum .i.nō audeā .i.custodiū rut gerere
pol seruādū tibi q̄cq̄ dare ausim: neq̄ te seruare. THA.
discedite ac cessate operīne chremes ꝑnullus
s ꝑsto est virginis ꝑ herculem
Apagete adest optime ipe frater. CHE. Perij hercle. Ob
obsecdamus in domū t cunuchiali
secro abeamus intro thaīs. nolo me in via cū hac veste vi
s.chremes q.d.paucis rūde oīs vdarōis fin to.s.te nō videar
v vt nunc sic pudore afficieris.
deat. THA. Quāobrem tandē? an quia pudet? CHE.
s.est ꝓpter q̄s nolo vr me videat chremes ꝓcedes q̄ re
r s.est q̄ pudet ꝙ puella s
Idipm. PI. Idipsum virgo vero vicīata. THA. I præ.se
z intromittas
quar. tu istic mane: vt chremem introducas pythia.

r Pol tibi ab istoc he. Facete tanq̄ soleant cas pillum acvestem cōscin dere qui amauerit.

s Non ausim. Nō aus sim pro non audebo. et est verbū; huius tēporis tantū non ausim ꝓpter ætatem. an ꝓpter fratrē suū Phædriam potius.

t Nihil tibi. Paredcon quantū aut nihil ꝙ non.

v Ego metuæ cōmē. Satis amatorie vt appa ret nunc maxime captū Cherream. ac mācipatū virgini. Cōmendamus nos cognitis cōmittim⁹ ignotis. ergo auxesis est maioris officii fidei cir ca Thaī.

x Te mihi. Te adiectiū ui vim habet ex animo supplicātis habi tū ado lescentis ostendit.

y Emoriar. Vide amo rē adolescentuli cum in ipso flore nihil dulcius vita est ipam tū despice resi sibi vxor hęc nō dat

z Tū si pater. Eclipsis ruit aposiopesis secūda

a Quidrah. Quid de Deest dicat, sed ista oīa ad cōfirmationē valēt.

b Cuius modo hęc sic Mire hic in notū cōuer sus qui timere potuit nō ducturus vxorem.

c Paululū ope. Adeo tito probari potest.

d Ego vero. Vero mo do cōsentientis est aduer biū alias confirmantis. alias coniunctio. alias particula ironiā iuuans vt egregiā vero laudē et spolia ampla referris.

e Domi potius. Non ignari illecebrarū mere trix nō solū Cherē reti net. verētiā vocat vbi virgo est et satis callide interrogat an velit qua si nescīat velle.

f Immo pcupio. Ama torie nō volo nec cupio sed percupio dixit.

g Hūc tu. Pronomen in his plus valet q̄i accu satio. Et mire. cum ille iā velit cogita dixit volens vt nō recogitet. Cogitas m.a.e.r. Per ancillæ ver ba vult ostendere q̄i sit tractandorū adolescen tium experta meretrix.

h Post hac. Post hoc factum post hanc audaciam.

i Crede hoc meæ fide. Puellariter dixit meæ fidei.

k Dabit aliquā pugnā. Pugnā pro stuprū dixit vt At non in venerem segnes nocturnaq̄ bella ferenti, & ingens facin⁹ vt Lucilius. Vicimus o socii & magnā pugnauim⁹ pugnā,

l Dabit Dabit aūt, ꝙ prie pro inducet vt mag nā dabit ille ruinā ar bonibusq̄. f.s.

m Au tace ob. Au in terfectio est perturbate mulieris.

n Parū per. Parū iro nia est. vt nō cōsensisse sed pspexisse dixit iā nō sit experienda illius au dacia que pfecte cogni ta sit.

o Non facīa pythias. Bene & moraliter ap positū pythias.

p Nō pol credo Che. sociariter vt pythias di xit ita hęc Cherea.

q Quin pythia. Iterū nomen vultuose est ad ditū. quin ꝓ immo.

r Neq̄ pol seruandū. Totū ioculariter & ge sticulose vt puellā cum adolescentulo fabulari videas.

s Adest optime ipse. Optime oportune. & non additū cuius frater vtpote in re manifesta.

t Nolo me in via cū. Subtiliter adolescēs. qa nihil profecerat. ducen do pcupio inuenit cau sam qua tandem ingres di posset.

v Quāobrem. Inter rogatio hec increpatio nem continet imprudē tissimi facti. an quia hęc interrogatio irrisiōis ple na est in eū quem nihil pudet. habet autem tan dem quoddam vrgens respōdere & accelerans

x Id ipm. Hoc veluti molesto vultu dicitur a deo vt imitetē dictū vul tumq̄ eius pythias.

y Virgo. Ironicos. vt egregiā vero laudē. Et di citur virgo quasi q̄ mini me pudicicię statū ac ve recūdiā virginalē venere tur. Et i hoc sensu virgo in masculino genere itel ligitur pro Cherea.

z Præse. Manifestū est cur meretrix ducta capi endo ꝓ iuuenū preire ve lit. Cherea in cōsequen do ipam sit tardior vult eni liberis siue arbitris cū puella esse colloquiū & licitū amorē. nisi for te putamus Terentium hæc siue causa fecisse qui fuit artifici osissimus poeta nam neq̄ ipsa ingreditur cum Cherea neq̄ ingredi simul permittit pythiam.

& Tu. Pythias relicta est ob multas causas. & in primis vt posset per eā delusus pauore suo senem cōpellere ingredi ad meretricē & presente fieri ad cōfirmandas nuptias.

In hac.16 scena cogitantis dispu/tatio est apud seipsam pythiæ quatenus vãr/menonem dolo possit

a Qui hunc supposu. Proprie supposuit. nã vt subduci dicunt quæ volumus admittere. ita supponi quæ non dese/deramus vt Plautus hu ic ¦ supponitur hircus / vnctus / nausea.

b Video sed nihil pro. Hinc est illud Virgilia/num. illa gradum sele/rans studio properabat anili. s. non re celerabat sed studio.

c Amabo quid ait c. Exhibitũ spectatori est quid post scenam ferat. idest agnitio puellæ.

d At memoriter. Plus intulit q̃s interrogabat. nam magna sunt signa in quibus anilis memo/ria non erat. Item respõ/sionis breuitas attulit cõ/pendium perquirẽti ne plura interrogaret.

PITHIAS. CHREMES. SOPRONA. nutrix.

a Vicquid venire in mentem nũc possit mihi
quid est quã rependam s. gmenoni vicem cheretẽ
quidnam? qui referam sacrilego illi gratiam, qui hunc
loco eunuchi latenter adhibuit interiecto stomachantis velocius
supposuit nobis. CHRE. Move vero ocius te nutrix.
exerceo meũ corpus quã maxime possum pficio
b s. et moueri
SO. Moueo. CHRE. Video, sed nihil promoues. PI.
vtq̃ s. agnitõis signũ signa oãdi
s. fue
Iam ne ostendisti signa nutrici? CHRE. Omnia. PIT.
rogo re p amose s. ea signa vtq̃ etiam s. cognoscit q̃q̃ ann
c s. nutrix d
amabo quid ait, cognoscit ne? CHRE. At memoriter.
p̃spere refero q. d. nõ cherete in domũ
p eadem pollucis e
PI. Bene ædepol, narrat. nam illi faueo virgini. ite intro
ex multo ante tpe tua p tronia ꝛ apposuit victum
ecce h viso.
iamdudum hera vos expectat domi. Virum bonũ eccũ
venire video ne .s. seruus sine solliciudie
g h
parmenonem incedere huc video, vide vt ocios⁹ sit. Si
credo .i. habiturã cognoscere vt volo .i. affligam .i. more
quõ s. gmenonẽ
diis placet spero me habere, qui hũc meo excruciem mo
in domum s. puelle a nutrici .i. postea deinde
i egrediar
do, ibo intro: de cognitione vt certũ sciam, post exibo:
.i. impium s. gmenonẽ
atq̃ hunc perterrebo sacrilegum.

e Nam illi faueo vir. Illi nõ Cheretæ. & simul causa est cur illum vici/sci cupiat. quia. s. multũ illi fauet.

f Virum bonum ec/cum parmenonem in. Res odio digniorꝝ nouitate. s. incessus.

g Vide vt ociosus si. Inuidet illi securitatem quomodo sollicitũ red ditura est. non enim vl/la alia erit vindicta post preter istam. Et vultu et gestu dicit eum esse secu rum. Et mire poeta læti describit vt repente oste/dat commotum esse.

h Si diis placet. Pro/prius est exclamantis in/dignatione alicuius rei.

i Ibo intro &c. Elegã ter defatigare Parmeno nem non necessarium putat sed occasionem. Nam prius dicit se ire intro. exitura autem vt ipsum in timorem coni/iciat.

In hac.20 scena Parmeno pythiã suis maledictis magis irritat quẽ tñ nõ sentit adesse. atq; maledicta aũ

a Astu. Astu ꝙ dire. astute. mõ aduerbiũ est alias nomẽ vt iã in astu venit. et vt inquit Tortellius est nomen græcũ significatq; apud poetas astutiã cuiꝰ origo vt ait Festus ex græco vocabulo astu deducitur quod oppidũ seu vrbẽ indicat in qua qui cõuersati assidue sunt. atq; acuti esse videbantur.

b Dii ve. Modo non inuocãtis est. sed admiratis & est figura per aposiopesim facta.

c Nam. Dicit sic. cũ dicere deberet. q̃d ei amorẽ & difficillimũ & carissimũ confeci.

d Virginẽ. Aposiopesis secũda. Difficillimũ quia virginẽ quẽ amabat carissimũ quia a meretrice auara.

e Cõfeci. Primo quasi oblitus dicti superioris trãsit ad virginẽ. Deinde dedit causam ex abũdãti. q. dixisset amorẽ cõsequi posset intelligi confeci expediui pfeci. Aſt vero virginẽ cõfecit q̃d intelligimus nisi hoc vnũ ꝙ insultãter pmenonẽ cõsecia virgine. q. d. superatã atq; deuictã. Nã ꝓprie hoc verbũ cõuenit gladiatoribus his q̃ grauissimis vulneribus occubuit. Inde cõfectores ferarũ qui feras sauciando trucidãt.

PARMENO .i. redeo ad videndũ .i. quæro res PITHIAS. apud thaidẽ f. herea

Ar Euiso quidnam cherea hic rerum agat. ꝙ si negotiũ gestit agitauit sampsicero .i. opem ẽ magnam

a b

astu rem tractauit. dij vestram fidem: q̃tam / & q̃ verã .i. nõ sine causa loquitur in tertia psona de se ipso .i. excepto eo f. cherea

c

laudem capiet parmeno. Nam vt omittam ꝙ ei amorẽ .i. ad modũ difficilem vt cherea suo nutu portet q̃ si voluisset ponti .i. suberapi furti .i. habendi cupida

difficillimũ & carissimũ a meretrice auara surripui vir

d f. virginẽ c f. ea virgine cũ desiderio veteretur

ginẽ quã amabat eã cõfeci vt potirer sine molestia / sine impensa .i. damno ac detrimẽto .i. hoc alteri rem a me inuentam

e f .i. certe

sumptu / sine dispendio. Tũ hoc alterę: id vero ẽ q̃ ego .i. palma dignũ victoria siu laude .i. qua via

g

puto mihi palmariũ me reppisse. q̃ mõ adolescẽtulꝰ me naturas .i. modos faciendi

h i

retricũ ingenia / & mores posset noscere mature: vt cum .ingenia eaꝝ & mores .i. cognoscere f. meretrices f. apud amãtes lautius degantius

qñ l

cognorit / ppetuo oderit. Quæ dũ foris sũt: nil videt mũ f. videt .i. ornatũ aliquid venustũ meretrices

l m

dius / nec magis cõpositũ q̃q̃ / nec magis elegãs: q̃ cũ a qñ .i. suauiora cũ fastidio degustãt .i. vertto siue gule vena

n

matore suo cũ cænãt liguriũt. haꝝ videre igluuiẽ / sordes .i. extremã paupertatẽ .i. cũ sole sunt vt ignote voraces quõ

o

inopiã / q̃ inhõeste solæ sint domi / atq; auidæ cibi. q̃ pa .i. ex succo pulmentorũ verustare mustidũ cognoscere .i. saltus

p vegetamus re vnle

cto ex iure hesterno panẽ atrũ vorent: nosse oĩe hæc salꝰ

Sic Cice. in catilina. Gladiatori illi confecto & saucio cõuenit. ergo seruilibus verbis vtuntor cose virginaliter iactanti rem confectam esse in puella virgine & nõ exhibere Chereæ damnũ vel negotiũ a meretrice auara.

f Id vero est. Vero nisi esset ornatuum nihil significaret.

g Quo modo adole. Optime non meretricis sed meretricũ dixit.

h Mature. Bene addidit fere enim cito cognouisse obluit. sed id ad illecebram fuit ꝙ cognitus est cito.

i Vt cũ cognorit. Sua uiter nõ nouerit sed cognouerit & dixit quod est plenũ perspicacie.

k Nihil videt mundiꝰ. Bñ videt nõ enĩ sunt. Et dixit ꝓ cõparatiuũ.

l Nec magis cõpositũ. Bona varietas. Nã nec oia per magis aduerbiũ pfert. nec oia ꝓ cõparatiuũ gradũ. Et more suo addidit magis ne dicere cõpositius elegantius vt supra hic nemo fuit mi nus inepꝰ magis fuerꝰ

m Que cũ amatore. Vnũ cũ prepositio alterũ cõiũctio. Et dicit hec figura liptotes.

n Liguriunt. Ligurire q̃ elegãter et more senũ mixto fastidio suauiora q̃q̃ degustare.

o Quo pacto ex iure hesterno panem. Aut deest madidũ aut maceratũ aut emolitũ. Nam apparet & sordidum eis

& quasi acre vt Durus vterq; panis qui ex iure hesterno sit cõmedẽdus Cui cõtrariũ Salustius dicit de deliciis militum loquens. panes enĩ indis mercari inquit.

q Ego pol. Miro artificio, poetæ & ab initio non placaẽ pythias nec in grãs redit Chremæ & insup nũc mire a parmone irritaẽ magis vt eam Parmeno terreatur adeo vt per eũ ingredi ad Thaidẽ cogatur sæneẽ. Et demum per sænem nuptiæ confirmentur. hęc ergo artificibus & cuditis. Cetera spectatoribus poeta exhibet.

p Panẽ atrũ. Hoc est quidã vo'ũt ex antiquitatẽ mucidum quasi panem mucidum hesterno iure accipientes diglutiũt.

In hac. 21 scena. Pythias simulata perturbatione sui Parmenonẽ terret. atq; in principio vim magnã ostendit. deosq; implorãs fidẽ quasi in hac negocio nihil plus humanũ cõsiliũ

PITHIAS PARMENO.

f. imploro flagitiũ crudele miserũ & afflictũ

r Proh. Hęc singula pferẽda fũt pauido atq; attonito vultu.

s Proh. Irascẽtis exclamatio est & testãtis seu inuocantis fidẽ. i. opem vel auxilium deorũ.

t Fœdũ. i. crudele. Sailu fœdi oculi.

v O infœlicẽ. Plus est miseriã adolescẽtis dicere pythiãq; irasci ei.

x O scelestũ. Vt verba sunt pythię profecto miser adolescẽs cũ in eodẽ peccato irascãt Parmenoni pythias nõ chereq.

y Miseret. Hęc omnia quasi secũ loquitur. & fingit se nescire q; assistat parmeno.

z Quæ esse f. Graues pœne que possunt cere

Proh deũ fidẽ/ facinus fœdũ. o infœlicẽ adolescentulũ: o scelestũ parmenonẽ. q istũ huc adduxit. PAR. qd est: PI. Miseret me. itaq; vt ne id videam efflictu videndo cultu. t. elapsa sum. rem misera huc effugi foras. q eẽ futura dicũt exẽpla/ in eũ indigna. PAR. o iuppiter quæ illic turba ẽ: nũnam ego periẽ: adibo. qd istuc pythias: qd ais: ĩ quẽ exempla fiẽt: PI. rogitas audacissime pdidisti istũ: quẽ adduxti/ p eunucho/ adolescentulũ dũ studes dare verba noẽ. Par. qd ita aut qd factũ ẽ: cedo. PI. dicã virginẽ istã: thaidi hodie q dono data est: scin eã hĩc ciuẽ esse/ & frẽm ei? eẽ apprie nobilẽ: Par. nescio PI. atq; sic inuẽta est eã iste vitia

f. scelerosũ. f. vt tam grauiter puniat adolescentulum. f. misereor eius cheree non. t. tale supplicium. f. deo cum. f. sende vt ceteris sit documento ne ĩcipiant. t. qualis illa turbauit & cõmouit. t. nunquid. t. ergo nõ dẽt impũdã vltiõ q sed fugienda. t. plane remetreans. t. destruxisti gnatum. f. labarao. t. decepere nobis! t. scio ne ex hoc loco hoc est ex athenis cheremetem. t. culpe esse f. stupuisse

ris documento esse exempla dicuntur.

a Quæ illic turba. Anq; loquiẽ an que ostendat ex vultu & dictis. sed apparet & vult' pythiæ turbã dicere. vt in Andria. quidnam pamphilũ exanimatũ video vereor quid siet operiar vt sciã quidnã hęc turba tristicie afferant.

b Rogitas audacissi. Totũ hoc terribile est ingestu ac vultu pythię ac nimis vsitatum & foy mineum.

c Perdidisti istũ quẽ. Artificiose non accusat quid peccauerit aduersus Thaidẽ quasi ex pœna adolescentis plus doleat q; sibi irascatur Parmeno.

d Dum studes dare. Bene studes dare neq; enim dedisti.

e Scin eam ciuẽ hinc. Eam abundat quemadmodũ supra quã amabat virginem eã cõfeci.

f Et fratrẽ eius esse apprime nobilem. Hęc ad

terrorem et gratiam au
cta sūt. Nam primo vir
ginem posuit. post ciuē.
ad vltimum nobilis so
rorem.

g Nescio. Perturbatur Parmeno. nec negare potuit. nec cōsentire vo lebat. sed quasi defensio nis loco dixit nescio.

h Atqui sic inuēta est. Facile ē vt credat quod nesciat ergo Pythias nō laborat vt suadeat ciuē esse. Atqui sic inuenta est. magnum honorem incutit audienti non ac cusando sed miserando Cherea m.

i Frater violentissim⁹. Hoc inuētum est quod daretur ad nobilem.

k Quidnam fecit: Hoc dicit Parmeno intercipi ens sermonem. & inter rogat ideo vt accelleraret ancillam quæ longiora narrat.

l Colligauit primo eū miseris nodis. Mira tar ditas ad torquendū par menonem. simul etiam rdictus ad succurrendū locus.

m Colligauit. Indignā do & exclamando præ timore & ira repetiuit idem verbum a Pythia prolatum.

n Atq; equidem fecit orante & c. Adeo violē tissimus et recte hoc ad dixit ne speret auxiliū de Thaide.

o Nunc minatur por. Bene minatur. vt succur rere possit ei qui non sit passus.

p Quod solet mechis. Vt forte quod abscindet illi virilia vel alia.

q Quid ita tantum. Nimis callide Pythias hunc dicit violentum. & tamen iniustum, au dacemq; dici non pati tur. sed defendit vt ma gis terreat Parmenonē.

r In domo meretricis deprehēdi quenq;. Cau sa finalis virginem ciuē

cherea qñ .i. inopinatū cognouit impetuosissimus siue turbulentissimus
uit miser. ille vbi id resciuit factum frater violētissimus.
f. ille frater .i. in primis cherea
PAR. Quidnam fecit: PI. colligauit primum eū mi se
indignando .i. colligauit
ris nodis. PAR. Hem. Colligauit. PI. Atq; equidē fecit
.i. nō colligaret eū extremetis est
orante: vt ne id faceret: thaide. PAR. Quid ais: PI. nūc
postea .i. stupratus f. fieri
minitatur porro sese id facturū quod mœchis solet. qd
f. quod solet mechis .i. vellem vidisse fieri .f. cheremes
ego nunq; vidi fieri/neq; velim. PAR. qua audacia tan
.i. tam enorme facū cur dicis f. facinus audere ipm verum
audenter admittit q
tum facinus audet: PI. quid ita tantū: PAR. An non
stupratore et adultero
tibi hoc maximū est: quis homo pro mecho vnq; vidit
r .i. oppmi aliquem
in domo meretricia deprehendi quenq;: PI. Nescio. Par.
sed ignoscis affero tibi omnibus
vt non
at ne hoc nesciatis pythias: dico/edico vobis / nostū esse
cherecam filiū heri puro luchis indignantis: volentis f. q̄ filius honest
vtq;
illum herilem filiū. PI. Hem obsecro an is est. PAR. ne
aliquam cherecam violentiam pmittat .i. cerret
quam in illum thais vim fieri sinat/ atq; adeo autē cur
.i. defensurus eum .i. aspice cōsidera .i. agendum suscipias videlicet
nō egomet intro eo: PI. Vide parmeno quid agas / ne occidant cheremes cū thaide
illi prosis: & tu pereas: nam hoc puatnt: quicquid
.i. a tua techna et arte .i. pōt esse pcerum esse molitur
factum est: ex te esse ortum. PAR. Quid igitur faciam
.i. ambo faciundū .i. in cōspectu sed est
miser: quidue incipiam: Ecce autem rure video redeū
.i. ex agro
patrem senē eligit se dicturū .i. q̄ uis
tem senem. Dicam huic/an non. dicam hercle. & si mi
hercule
bi magnum malum scio paratum: sed necesse est/ huic
succurrat .i. sapienter dicas seu loq̄ris.
vt subueniat. PIT. Sapis. ego abeo intro. tu isti narrato
f. rosā seriem facti qualiter
omnem ordinem. vt factum siet.

apud meretricem vicia uit, mercedem offert. pe titur ad supplicium.

s Nescio. Quam astu te dixit nescio. ne labo rans ad cotradicendum amitteret fidem simpli cis personę ac vera di centis. Vult enim magis minas officio fiungi q̄ persuadentis.

t Dico edico vobis. Vt supra. Vbi quæram, vbi inuestigem. Dico ti bi Pythias. Edico omi bus tuis. ergo aduniuer sos vtrumq; refertur.

v Obsecro an is est. In sultantis vt in Phormi one. hoccine eras. nam sciebat eum esse.

x Neq; in illum Thais vim fieri sinat. Quā be ne q̄uidet Pythias quæ equidem o.n.n.f.i.t.

y Neq; illi prosis & iu pereas. Totū hoc ad id addidit vt senex intro mittatur ad confirman das nuptias. sed poeta hoc agit psonæ nesciū.

z Quidue incipiam. Perficimus mediocria, incipimus ingentia.

a Ecce autem rure vi deo redeuntem senem. Choragii est admistra tio vt oportune in pro scenium.

b Dicam huic an nō. Quod nō esset verisimi le nisi dubitasset. Quid enim ad Cheream perti net si quid ad ipsum per tinet dubitat.

c Scio paratum sed ne cesse est. Hęc causa du bitandi fuit q̄ hic Par menonis illic adolescen tis periculum cernitur.

d Sed necesse est me hu ic dicere. Subaudiendū est vt sit sensus neces se est dicere. Absyndethon & inferēdum est. quod sequitur enī propterea vel quid tale.

e Sapis. Sapis dicit nō videns quid futurum sit sed tñ desisse cōtenta,

In hac 22. scena Annotãdũ q̃ huius senis nomen apud Therentiũ non est apud Menãdrũ Symon dicit

a Ex meo. Firmat status mentis trepidãtis senis vt appareat quã inopinato malũ omẽ fieri possit quod ipsum superius etiã in parmenone seruatũ est quod. Imperatis enim mẽtibus mala maiora sunt. ergo nunc tã ociosus incedit senex vt neq̃ mores increpet neq̃ quicq̃ suspicet̃ mali. Sed agat gras pxime ville cui⁹ bñficio nõ sit q̃d in vrbe ageret̃ filii & nunc adest vbi opus est porte. Et vide hãc causã fuisse, cur nõ ad villã diuerterit cũ oẽs villas sub urbanas esse comoditatem nũc ipsam explicat & ostendit.

b Neq; a. Tragic⁹ apparat⁹ delicias memorat qui picula cognitur⁹ est

d Vbi sa. Sufficerat ad hãc sentẽtiã duos superiores versus. sed energia est senilis eloquii faceti & garruli.

e Simul. Mira breuitate duas res explicuit. simul vbi sacietas est deest nã capit proceperit. Sacietas odiũ ab eo quod procedit id quod sequit.

f Sed est. Certe ipsus est & dubitauit & firmauit postea vt pote senex visu tã languido atq̃ oculis erate defessis.

g Quẽ. Inquit noue non cui prestolare sed quẽ dixit aliter Tullius qui tibi ad forum aurelium prestolarentur. Prestolari est presto esse & apparere hoc est obsequi.

h Quis. Quare quis homo. cũ preuiderit venientẽ. Vtrum õ vnilt videri preuidisse, ne q̃d fallacie parasse videat sic &

LACHES senex. PARMENO

s.vrbi agello precipio hanc cõmoditatem
ego laches b nãq;

E x meo ꝓpinquo rure hoc capio cõmodi neq;
negotium s.nunq̃ sũ satietate defessus ergo me
c d fastidiũ pcipit

agri/ neq; vibis odiũ me vnq̃ pcipit. Vbi satietas cœpit
s.recedo ab vno loco ad aliũ f. parmeno

f vrq;
fieri sil' cõmuto locũ. sed est ne hic nr̃ ꝓmeno? certe ipsus
s.expectas mereteris s.q me allo quitur

g
ẽ. quẽ pstolare ꝓmeno h ante ostiũ thaidis? PAR. q̃s hõ
intemerato capiemus dñe t.expectas meneo

est hem saluũ te aduenisse here gaudeo. LA. quẽ pstola
occidi q̃ stra maner vel immobilis est s.malu
s.ex timore meretrix i

re? PAR. Perij. lingua heret metu. LA. hem q̃d ẽ quid
timeo soris ne recte cõmode integre se habeo vel res
k respondeo l

trepidas satin salue. dic mihi? PAR. here primũ te arbi-
s.q̃ vez est sret sez de suppositõne cherete
m ? eius deprehensione

trari id q̃d res est velim. q̃q̃d huius fcm̃ ẽ culpa / ñ fcm̃
s.meo vitio s.tuus factũ
n o

est mea. LA. q̃d. PAR. Recte sane interrogasti: op̃tuit
factum ipsum incipit narrare
suus dicere p q

tẽ ꝓnarrare me. emit q̃ndã phedria eunuchũ/ quẽ dono
thaidi s.orare vt daret

huic daret. LA. Cui? PAR. thaidi. LA. emit? Perij her-
s.emit libros vt dicam est s.ee phedria demõ
r s

cle. quãti? PAR. Viginti minis. LA. actũ est. PAR. tũ

in Andria Quasi de improuiso respice vel quia turbatus exaiatus. qui dũ quid apud Thaidẽ gerat auscultat nõ videt senẽ ꝓpius accedere quẽ longe viderat. An vero idcirco hoc fingit, quia quod parabat dicere de cherea postq̃ cominus ventũ est non audet, log lingua heret metu. Vir, Vox faucibus hesit,

i Quid trepidas. Instãt dũ est seni ad audienda que de facile nũq̃ fatere tur parmeno.

k Satin saluę. Integre recte cõmode. Plautus ni, trinũmo bene valens tuus atq; amicus. Satin salue dic mihi nunc adq; uerbiũ est, pductio est e lra. Sal. Inde ort⁹ sermo percõtãtibus vtiliq. Satin salue que grati ducibus suis quãtis familiaribus copiis agerentur.

l Here primũ. Quot ante narrationẽ confirmatio inducit cõtra morẽ & pcepta est sed merito quia conturbatus est licet simulyt non possit dicere.

m Quicquid huius. t Absolute vt supra & quicquid huius feci causa virginis feci, aut deest rei vt sit huius rei Stomache.

n Quid. Interrogat q̃s eni añ crimẽ quã obiiciat aut ꝓpo

o Recte sa. Docte Therentius ipse se reprehẽdit (nat neget. nõ ordine facti ĩ est potest timore & cõscictia.

p Emit quendã phedria. Vide narrationẽ a necessariis & vrgentibus cepram. id quod rei conditio cogit fateri.

q Quẽ. Nõ dixit cui daret alter ab amoris mẽtione cepisset. Et huic more sui dixit potꝰ q̃ meretrici q eã interrogatus

Thaidi potꝰ dicturꝰ est q̄ vt nomē dicat q̄ offē dit senex. Eunuchi etiā solius mētio est necaria qa dicturus est p eunucho deductū Cheream.

r Actū. Desperātis ver bū de quo etiā supra.

s Tū. Extenuatio crīminis est quod virginē q̄ciuē vitiauerit. Tū q̄. Mitet et necessario varia uit. ille emit vt eunuchū mittat ad Thaidem, hic emit vt deduci se pro ut An in. (nucho velit. In astu in vrbē suam de pyreo, Credo tū q̄ nō inepte in astu esset vnū nomēvt an in astu venit i.iners sine astu venit.

v Aliud. Hoc separatum dixit fixis in parme

x Here (nonē oculis. Ipm accusat cōscia. nō eni q̄d Ieuꝰ est dixit. me sciēte. cū plus inferat me

y Ego. (impulsore. Mō ois sequicia in comica aut in cōmutatiōe est aut i apparatu verborꝫ.

z Si v. Aposiopesis te vlciscar. qa nēo sequ.

a Si istuc. Inuēta causa cur supplicia differātur donec vxorē ducat chorea et ipe purget pmenē scām argumēta q̄ sibi ipe pspexit iussu coactuq; fecisse et impio herilis filii sui. b

Is, p il. Deductꝰ est vñ deductor ille sceleratꝰ. c Pro. Nō iterrogat sed exhorrescit tūc, p mœcho postea. Bñ studuit Terē. p bis numero dicere. et p eunucho et p mœcho q̄si excusans dixit. nā vere in virginē atticā nō, p eunucho sed mœchus. d Sic est. Bñ vtrūq; qa neq; eunuchꝰ est q vitiauit virginē neq; mœchꝰ. qa in domo meretricia, et spectā q̄ oratone trāstulerit mētionē vitiare virginis, p mœcho ingt vt culpā Chereæ sub meretricis accusationē celaret. Hūc, p mœcho, bñ tecū p qa neq; eunuchus. qa

.scar enim ep hora filius alius inde ꝑ ātis exeondescerio vrb

q̄ndā fidicinā amat hic cherea. LA. Hem. qd amatꝰ an

q̄ fidicina meretrix est si vrbē athenas f. q amat phe.

e v

scit iam ille qd meretrixꝰ an in astu venitꝰ aliud ex alio

sic f. vt indignationibus q̄ impellā eū ad id faciendū aut

f .i. Inspectus suus oculis indutā

malū. PAR. here ne me spectes. me ipulsore hoc nō fac.

.i. causa excusando te .i. digne q̄ furnā ferens

loqui g 3 f. te punā a

LA. ꝯmitte de te dicere. ego te furcifer si viuo sed istud:

f. sic explica chereā f. q̄ fuerat emptus

b

gcgd ē primū expedi. PAr. is, p illo eunucho ad thaidē

.i. vtꝝ ne seq; deductus est chereā tanq̄ esse meū

c d chuo ꝙ adulter

deductus ē. LA. p eunuchōꝰ PAR. sic ē. hūc, p mœcho

.i. ꝑcipiūt in domo thaidis pery

c

postea cōphendere intꝰ & cōstrinxere. LA. occidi. Par.

.i. ꝓsidera vide vtꝝ aliq̄d referendo ad ꝓstrarū

f g

audaciā meretricū spectа. LA. nunqd est aliud mali dā

cherea ad emptorem eunuchi .i. restat sup est f. aliud tū rapere q̄ potuit i domū

h stur tardo

niue/qd nō dixeris reliquū: PAR. tm ē. LA. Cesso huc

.i. violenter ingredi i supplicū

intro irrūpere. PAR. nō dubiū est gn mihi magnum ex

ꝑpter hāc deductōem cōprehensionē vel manifestationem f. vt succurratur

.i. equit me .i. manifestationem pti cheree gestarani

hac re sit malū/nisi q̄ necesse hoc fuit facere. id gaudeo

f. mercenarius occasionē

ꝑpter me hisce aliqd eē cuētuꝝ mali. nā tādiu aliq̄s cām

laches ꝑpter quā .i. magnū & nobile facinus f. cām facinoris

m n o

q̄rebat senex/ q̄obrē aliqd insigne faceret. is nūc reppit.

ephebꝰ. neq; adulter q̄a e Cōphēde. (amator. Quo dicto vim ingētē inferri significat chereæ cōphēdere significat stricturā aliquē in facinore de

f Auda. Ma(phensū. ior emphasis accusationis est. p pluralē numerꝰ q̄ singtarē. sic alibi. An potiꝰ ita me cōparē nō

ppeti meretricū cōtumelias. audaciā meretricū. oratorie auertit irā senis a se. & a Chrea at deri

g Nū (uat in meretricē. qd. Bñ iterrogat qa ois inuitus seruitꝰ dicere vi debat. cū & dānū malū sit de ꝓximo collatū. discernē et dānū ad empti onē eunuchi. et malū ad cōphensū pertinēt et cōh Ces (strictū Cherē. so huc. In tantā formidinē cōiectus est senex. vt nō miremur q̄ tacito nuptias firmet. et ephebi et virgis q̄uis honestæ tū qa ex ingēti metu vel indigno mīmonio filiui tā paciscī vellet.

i Nō dubiū. Suaue est nescire psonas qd agat poeta. ita nō ꝓclitatur

k Proprie. (parmeno. Plus dixit q̄ si p me dic

ceret. l Histe aliquid. Meretricibꝰ nō adolescētibus & itē pluraliter suo more, vt audaciā meretricū spectа. & nō ꝓpeti meretricū. m Quāobrē. Manifestus hoc Menander explicat iampridē infestū meretrici senē post corruptū ab ea phędria. nūc demū se inuenta occasione vindicaturū.

n Quamobrē. Quāuis dixisset causam intulit q̄obrē insigne aliquid magnū & nobile factum facturus dixit.

o Nūc reppert. Prouerbiū in eos qui ipsi se produnt. quia senex nō facile caperetur nisi emitteret vocem noctu.

In hac. 23 scena Pythias egreditur veluti irrisura parmenonē. vt ipsa putat. egredi aūt a poeta cogit vt doceat populū quid intus egerit senex. ergo psona cachinans inducit. quę rens Parmenonē. aspectu ei⁹ ob nimiū risum vix loqui posset.

a Nunc̄ edepol. Rarum est euenire quid velis & quod maxime vel id rarū magis. Dixit nū quā. et iamdiu. quasi diceret in longo temporis spacio nulla tēpis parte quod magis vellem venire mihi euenit.

b Intro ad nos ve. Nō gressu errās nec via. sed animo & opinione.

c Mihi solæ ridiculo. Regulariter dicit̄ soli. nō recte solę sed antiquę vt alibi. hoc ipsa instituere alteredum narrat forte audiui.

d Quid. Ridentē mirat̄ Parmeno.

e Quid rides? pergin. Ex his verbis ostendit q̄ multum rideat petulans puella.

f Ha ha he perii. Perii proprie hoc verbum est aptum quasi sit lassa ridendi.

g Nunc̄ pol stultior. Rogitas. quasi narratu⁹ a videbatur. & rediit ad insultationem.

h Quos ludos prębu. Ex errore et metu nimio senis credentis constrictum filiū se offensurū in domo meretricis.

i At etiā primo calli. Hęc omnia sicut in scęna pronuncianda sunt. risu interrumpi verba puellę videant. maioris q̄ insultationis esse. si is q̄ fatigata risu est iterū dicat se ante de illo multū risisse qui illicita crediderit. Non aūt hoc ideo dicit qui personę suę fidem deroget. sed q̄ res incredibilis fuerit quam illi persuaserit. aut certe si credēdū fuerit. nō aūt statim. neq; examinata neq; facta rei cognitiōe

k Illico ne credere. Obiurgatio de tempore.

PITHIAS PARMENO

.i. a longo tpe

Vnc̄ edepol quicq̄ iamdiu quod magis vel paulo ante luches

Idem euenire mihi euenit/quā q̄ modo senex

in domū allocutus toco .i. eo senex pythias

intro ad nos venit errans. mihi solæ ridiculo fuit. quę qd

.i. sola .i. q6 tanto tpe ndet

timeret sciebam. PAR. quid hoc aūt est? PI. Nunc id p

.i. exco in medium parmeno

deo/vt cōueniā parmenonē. Sed vbi obsecro is ē. PAR.

.i. me ne .i. esse eū

Men. q̄rit hæc? PI. atq; eccū video. adibo. PAR. q̄d est

fatuo .i. quid significas .i. tanto cachino .i. vtq; nō cessabis

inepta? quid tibi vis? quid rides? pergin? PI. Ha ha he.

.i. defatigata .i. infelix .i. affectu tanto risu cur .i. me nō

perij. defessa iam sum misera ridendo te. PAR. quid ita

inquiris .i. q̄ nō sis

PI. Rogitas? nunc̄ ædepol hoiem stultiorē vidi te? nec̄

ridentis .i. sufficienter .i. loco in domo rhamdis

videbo. ha nō satis pōt narrari q̄s ludos pbueris intus.

.i. in principio eū re cepi cognosco .i. re esse

astutū .i. optime detexerc potentē de re aliqua

At etiā primo callidū ac disertū credidi hoiem PAR. q̄d

q.d. quid pcto q̄d fit

est? PI. quid illico ne credere ea quæ dixi / oportuit te?

suadente & cōsulo rehercu

an nō penitebat flagicij te auctore/quod fecisset adoles-

pterea suo .i. pderes ipm adolescent

scens ni miserū insuper etiā patri indicares? nā quid illi

.i. quē animū credis fuisse tibi cherce vestem cumulchi

credis animi tū fuisse: vbi vestē vidit illā esse eū indutū

.i. q̄s nunc .i. male te habere

pī? PAR. q̄d est? PI. iā scis te perisse? PAr. hem q̄d dixti

.i. impudentissima pernitentissima .i. & eū vtq; festiuū q̄ tuncq̄

ducendo mihi q̄ sus dixeras

pessima an mētita es etiā rides ita ne lepidū tibi visū est

flagitium illudere valde vel plurimū certe

scelus nos irridere? PI. nimiū. PAR. Si quidē istuc im-

animū sine pena .i. quid fiet pro me rependā vices in malā grē

.i. ferus q p hercules

pune habueris. PI. Verū. PAR. Reddā hercle. PI. credo

.i. longā vilaōem .i. dicas .i. imitando polliceris

sed in diē istuc pmeno est fortasse/ q̄d minitare. tu iā p̄ē

.i. penas meritas luces .i. infamas deturpes edele

t habeream .i. turpitudinib⁹ scenrulū

des. q̄ stultū istū denobilitas adolescētulū flagicij & eun

prodis pī & mī .i. documenta seruis .i. ostenta rursum ac si

v efficient x nullus essem

dē indicas: vterq; exēpla in te edēt. PAR. nullus sū. PI.

l An nō penitebat flagitii. Parū videbat ipse. Quantū hic opere. s.p. Plautus in truculento. penitet nete q̄ ancillam olam nimis erumpere.

m Ni miserā insuper: Duo obiicit. vnū quod male consuluerit. alterū quod male prodiderit consilia sua. Et bene indicares. Nam indicium dicitur eius qui vna pecauerit. Item ad timidā parmenonis miserū dicit adolescentem. eo modo quo Iuno accusans venerem ait an miseros troas a.o. Sic enim agimus cum ab his qui falso rei sunt in auctores culpam sceleris remouemus.

n Quid est iam scis se. Hoc nō stupentibus ac culpam patientibus dicitur. Guido fatentibus Quid est. Modus interrogandi ridendo illum qui prius nō poterat intelligere quod ei dicebat

o Hem quid dixti pes. Nunc demum intelligit Parmeno se esse delusū.

p Etiam rides. Apparet eam ex huius stomacho vehementius cachinare.

p Nos irridere. Nos superbius dixit q̄s si dicet me.

r Verum. Irridētis interrogatio.

r Sed in diē istuc parmeno est fortasse. In longam dilationē. vnde dilatio dicta est dici prolatio.

s Tu iam pendes. Iam nimiam velocitatem significat.

t Denobilitas. Duas res significat simul et cogis flagitia facere & facientem indicas.

v Vterq; exempla in: Noua ac merita i te tormenta quæ pro exēplis narrant̄ que documēta sint ceteris ne delinquāt exēpla dicuntur & edēt & edet legitur. Si edent figuratum est. si edere recte. Et plus est edere q̄ dabit.

x Nullus sum. Hoc secum Parmeno.

y Hic pro Pro munere & honos numeri singularis qui rumigerus ijs preberi solet.

z Egomet. Proprium soricū est, vel stridere clarius q̄ mures . vel strepere magis cū obrodunt friuola, ad quā vocē multi se intendētes q̄uis per tenebras noctis transfigunt eos. Plaurus Cōfessorem te faciam soricia venia.

y .i.talis .i.p introductōe ad thaidem.loco eunuchi .i impensius a cherea

Hic pro illo tibi munere honos est habitus. ab eo. PAR
z manifestatōne quā fecit ch.p̄t suo a hoc animal
Egomet meo iudicio miser: quasi sorex: hodie perij.

a Quasi sorex. Quia latere potuit nec occidi si tacerem.

Scēa. 24.

GNATO THRASO.

cur expectatōne .i.qua mēte .i.in domū
b c fictricis thaidis

Q Vid nunc: qua spe/ aut quo cōsilio huc ím?
.i.faciendū suscepto .f.porro ād incepto
d vel̄ c
quid inceptas thraso: TRA. Ego nec: vt thaidi
eradam f p̄parat
velit
di mededam/ & faciam quod iubeat. GNA. Quid est.
cur f.thaidi seruā .f.e ego seruā thaidi
vir fortissimus h
THRA. Qui minus huic. cū hercules seruiuit omphale
f.suum .i.probo exemplū tuū .i.tūdendo vel̄mi atq̄
i deponi
læ. GNA. Exemplū placet. vtinā tibi cōmitigari videā
illo genere calciamento .i.fores thaidis .i.patefactę sunt .thaidę
l
sandalio caput. Sed quid fores crepuerāt ab ea: THRA
chęrea tō miratur
Perij. quid hoc autem est mali: hunc ego nunc̄ videā.
.i.cur .i.ex domo thaidis prodit ejit
.i.festinans
etiam quidnam hinc properans prosilit:

b Quid nūc. Reminiscere hūc esse qui supra militi dixerit de Thaide iamdudū te amat. et rursus . iam tibi hęc aderit supplicans vltro. et hinc videbis quos exitus habeat assentatio. nā idem militi actor fuit summe desperationis Et aniad uerte q̄ semper a mensa Gnaro inuitus abstrahebat. nā et supra cū ad litē venit ex verbis Thraonis manifestū est gnatonē inuito sequi vbi dicit. Hanccine ego &c. Et bene ait qua spe. & quo consilio tanquā omnia expertus. & nec muneribus gratus . nec terroribus metuendus.

c Quid nūc. A parasito intelligitur quid agat miles. sed ad hoc inducitur interrogare ipsum militē vt populus audiat. quo consilio veniat ad Thaidē. Itē summa desperatio est apud militē recōciliandæ amicæ ad hoc vt equo animo ferat admitti phedriā dū ipse quoq; recipiatur nam ne vt erit sine fabule contristandus

d Quid inceptas. Incipere magnorū facinorū & audacię.

e Vt Thaidi mededam. Post inductionem belli. & instructionem pugnę quid sequitur nisi deditio imperatorū.

f Et faciam quod iu- Proprie. nam in deditione victores iubent victi obsequuntur.

g Qui minus huic q̄. Terentius exprimit consuetudinē. in qua ignauis rationes terminū & exempla suppeditāt. nā & sic supra de pyrrho.

h Seruiuit Omphale. Omphale lidiæ regina fuit quę herculē sibi seruitutem etiā ad lanificiū cōpulit cū ipsa calathiū & colū cultusq; formineos cū sagittis et clava leōisq; tegmie mutasset

i Vtinā cōmitigari ti. Cōmitigari est tūdēdo deprimi atq; deponi.

k Sanda ca. Plus dixit caput q̄ aliam partem corporis vt alibi dicere verberari. et mire calcia mēto caput. Sādaliū genus calciamenti est. nostra tempestate ditū sandalia illi calcei quibus vtitur papa & episcopi in celebranda missa quibus nec pes totus tegitur. nec nudus terre allliditur. Dicūt insuper sandaliū quidā esse paruū pānū quo operiūt equi magnatū vt pape cardinaliū.

l Perii quid hoc. Eunuchi habitu Chęrea sed virili cōfidētia prosilit. & ad militē velut noui riuali terret aspectu.

m Properans. Properabat enī pre gaudio quęrens Parmenonem cui suum gaudium impartitur.

In hac.25 scena. Persona Cherea est feruens gaudio. vt adolescẽtuli est in ꝓsperis rebus. Et nõ mirũ si insane exultat nuptiis q̃ iãdudũ ob id solũ q̃ vi ciauerat virginẽ lerabat

a O populares.i.vos qui estis de pplo. Aut q̃ habetis aurã.i.fauorem populi iudicetis an sitis fortunaciores me.

b Nemo.& interroga uit & respondit sibi & est parelcon tertiũ. Abũ dat quisquam.

c Cui tã. Tã qualitatis & quantitatis est.

d Quid hic Inuẽta ꝓsona est ad quã gesta hec narrat Cherea vt populus & miles instruãtur quid intus gestũ sit.

e Inuẽtor. Inuenire sapiẽtis est accipere audacis. Perficere constantis ergo plena laudatio est & cõstat hoc chereã laudatiue dicere. Nã in subditis solũ consiliũ attributurus est parmenoni

f Scin me. Silepsis. Et nota scin me cum sufficeret scin ergo me abundat & est figura.

g Scis pamphilam. Amatorie dixit meam. Vel potius spõsam meam q̃ amo.

CHEREA. PARMENO. GNATO. THRASO.

.i.gracios̃ ꝓpuls̃ grat hoc tpe .i.felicior

a O Populares. ecquis me hodie viuit fortunatior

rñdet f.est fortunatior me .i.vino certe

b nemo hercle quisq̃. Nam in me plane dij po

ꝓbuerunt f.mihi repente

c testatem suã omnem ostendere: cui tam subito / tot con

bona ꝓspera cur cherea

d tigerũt cõmoda: PAR. Quid hic letus est: CHRE. O

delicatũ ranc̃ sapiens

e parmeno mi. o meam voluptatũ omniũ inuentor/ ince

ranc̃ ꝓsians .i.verũ suis ne

f g

ptor/perfector: scin me in quibus sim gaudijs: scis pam

.i.quã amo f.esse accepi tra esse

cognitã cõperã q.d.ingenuã h

philam meã inuentã ciuem: PAR. Audiui. CHE. scis

f.esse .i.gnatissum f.q̃ pamphila tibi est gnata

sponsam mihi: ita me dij ament bene factũ. GNA Au

audis ne deinde

i cherea sed

din tu hic q̃d ait: CHE. Tum aũt phedrie meo fr̃i gau

.i.in rure sine grurbarõe

k .i.vxica est .i.mansio l

deo esse amorem oẽm in trãquillo. vna est domus. thais

lachi .i.in grecoõem .i.fidelissimam

m

se patri cõmẽdauit in clientelã: et fidem nobis dedit se.

phedrie est vera

n

PAR. Fratris igitur thais tota est: CHE. scilicet. PAR

h Scis spõsam mihi. Et est sponsam nũc participium.

i Andin tu hic quid. Hoc vultu mutato & perturbato dixit.

k Amorem omnẽm. Bene in tranquillo quia mari & tempestatibus omis amicę mobilitas & instabilitas comparatur. Sic Horatius.

l Thais se patri com. Hoc etiã quod profuit quia vna est dom⁹ post pamphili nuptias.

m Inclientelam & fi Inclientelam vt ametur In fidem vt defendatur. Clientela dicitur clientꝰ Est autem cliens consultor qui patronũ sequit. seu aduocatũ vt ab eo causa ipsius clientis agatur. Et illa clientela dicit illa defensio & illud patrociniũ. Capi etiã potest pro illa amicicia quã cõciliat sibi aduocatus cũ clientibus causas eoꝝ defendendo vt hic aduocatus multas habet clientelas, i. quod inepte dicit multas practicas. Alij qui codices habent clientulam. i. famulam.

n Fratris igitꝫ tota est. Bene tota. vt ne ex parte quidem sit militis.

o Miles pellet foras. Sunt gaudia ex nostris bonis. sūt gaudia ex alterius malis hostiū aut inimicorū. ergo veriūq; gemus gaudiorū cōplexū.

p Visam domi. Bene domi quęrit amator exclusus. nā neq; ruri neq; in foro est.

q Pepetu. Quia illud periisse supra tpale videbat. & hic tā militi neq; seruiendi amicæ vt apparet prębetur locus.

r Sine. Quia nūc quis dicit perpetuo periisse. Quid ei opus hac excepture est qñ nemo ita perit tpaliter pereat. & postea non sit perditus. Correxit parasitus stulti dictū militis. nō illū perpetuo sed sine dubio perisse opinari rūdes. nō est enim cōtrariū td opinor te perisse cōfirmat miles vt post tāta munera ex desperato supplex ex supplice patiens riualis existat.

s Quid. Diaporesis

laune ppter thraso .i. exturbabitur

Iam hoc aliud est. quod gaudeamus. miles pellet foras.

vende phedria vbicūq; fit cunctime

CHRE. Tum tu frater: vbiubi est: facq; primū hæc au-

.i. vbo ad videndū sq. v. non

diat. PAR. Visam domi THRA. Nunquid gnato du-

q' non sine remedio sim geturus peul

bitas. quin ego nunc perpetuo perierim? GNA. Sine

.i. est mea opinio te perisse ppetuo exponam .i. ante cetera

dubio opinor. CHE. quid commemorem primum/aut

pmendem .i. plurimū gmenorem .i. vt reduceret

suppositus ad thaidē

laudem maxime? illum qui mihi dedit cōsilium vt face-

.i. antre tale factum successum;

rem. an me qui ausus sum incipere: an fortunam collau-

fortuna .i. diceretq; in eo facto .i. eā. pperans. tāti ponderis apte cē-

pestiue

dem. quæ gubernatrix fuit. quę tot res tantas/tam opor-

prudie vtq; collaudē pmonis seu oēntis lepi-

dissimam ac suauissimam

tune/in vnum concluſit diem: an mei patris festiuitatē

benignitatem q̄ g sacra rogo has pperitates

& facilitatem? O iupiter serua obsecro hæc bona nobis,

oratoria familiaris laudibus. Cice. Vnde igit potius incipiā. hoc autē sit vbi omnia et magna videntur & paria,

t Illū. Attribuūt psonis consiliū facta casus & orationes. ergo hic laudat cōsiliū parmenonis. factū Chęreę. casus fortune idē vt euentus oratio sęnis.

v Dedit. Tria sūt inuita hoim cōsilia facta successus. Cōsiliū animi est factū corpis. successus fortunę.

x Quæ. Bñ tot res quasi diceret eunuchū pro q̄ ducerēt cōmendationē virginis. Absentiā mere tricis. Occasionē vitii inferendi. Patris interuentum nuptiis.

y An mi. Etiam patrilaus ipartiēda est. nā nō erat trāseūdū festiuitatē q̄ et festiuus amator nō obstitit q̄d ignouit vt facilis vñ festiuitatis in dictis. facilitas vero in aio & factis festiuitatē lętiā vt festiuus dies est.

In hac. 26 scena cito iteruenit Phędria vtputa qui dormierat & audierat quæ gesta erāt apud Thaidem ex parmenonis relatio

PHEDRIA. CHEREA. THRASO. GNATO.

.i. opē auxiliū .i. maxima & sua magnitudine exceden-
na fidem implorandum

O I vestram fidem: incredibilia parmeno nu-
.i. paulo ante Cherea

a do q̄ narrauit: sed vbi est frater. CHEREA.

ne & præ admiratione eorum que audiuit facta erumpit in exclamationem hanc ad deos sactam.

a Quæ. Nimius affectus in vtrāq; partē defectus oratōis amat. est

ergo eclipsis. deest enim gaudio.

b Satis credo. Sic dicinota agentibus solet recte ergo huic dicit cui fiunt nuptiæ gaudeo & ille sic respondet. vt amicis cõgratulentibus deceret. credo aũt ideo quia multi sese fingũt cõgratulari cũ iuideant. Gaudere cum doleant.

c Mihi. Mihi. s. gaudẽti & q̃ bene norin amatorie hui. et mihi pronũciatione iuuandũ est.

d Perii. Hic vero est ardor isuauissim⁹ vt Vir. Formosum pastor corydon ardebat alexim q̃si dicerez et profecto sic & sapientes spe maxime ad amorem coguntur stulti forma tantũ.

e Obsecro. Mire. quasi desperatis oibus auxiliis abiecta nimis supplicatio inducitur. nã & obsecro & gnato id significat. & in te spes est.

f Quiduis faciã. Nõ est interrogãtis sed oñdentis nõ esse quid faciat.

g Precibus precio. Nihil militi superest præter preces vt victo et precũ vt diuiti nil igit aliud optat q̃ sic res eant vt persona Thaidis conuenire possit. Precibus precio. A sintthera veluti afflicta & lassa pronuncianda sunt. precio varie. quia alibi dixit precario.

h Vt hereã. Vltimũ genus beneficii est.

i In parte. Nõ enim partẽ dixit vt æqua itelligat

k Tandẽ. Et desperantis est difficulter credẽtis & nõ est aduerbiũ tpis sed nunc saltẽ significat.

l Difficile est. Vultu et pnũciatione et assevera tione affirmandũ est.

m Si quid. Eclipsis. si quid pro siquidẽ collibi tum est officium.

n Noui te. Deest pfice re. sed vbiq; plura gestus significat miles. vt potei sanissimus.

o Quiduis donũ. Donũ præmiũ est et munus premiũ. sed donũ premiũ diis datur. sed munus premiũ hoibus. nam separatim donũ deorũ est. premiũ virorum est sorũ munus hominũ. & donũ munus q̃ tam ante factũ q̃ post factum datur premiũ nõ nisi post factũ est donũ voluntariũ. premiũ debeẽ. oia ergo ordine pronunciauit primo donũ. & sic premium quasi vnam partem orationis. donũ vt a largo homine. premium vt preclaro facinore.

p Premiũ a me optato. Totum familiariter. nam optato dicitur & optari a militibus.

q Si efficio. Prouerbiale est presente absente vt sursum de deorsum vltro citro & cetera huiusmodi. fanda infanda. iusta iniusta. dignia indigna. velit nolit

r Inuocato vt sit locꝰ. Iouocaro nõ vocato significat. In & auge & minuit dictionẽ. Inuocat male intelligi precibus vocabo cũ sit.

Adest etiã nõ mutando. quin vltro venire debeat in suam domũ.

s Accingar. Nõ quia difficile est quod negauit supra. sed suis votis parasitus adductus est ad conandũ ideo & accingat dicitur. sic enim dicimus in magnis rebus suscipiendis.

t Saluete. Supplex est gratia. & modo inimicus & infestus.

v Tu fortasse que sa. Hoc totũ superbe. ac minaciter inquit adolescẽs

x Scio. Cõpdiũ posse ne rursus eadẽ dicerẽtur

y Conspicor. Cõmune verbũ conspicor.

z Vobis fretꝰ. Et hoc stulte. quis enim & riualibus & inimicis fretum esse dicat. Deide et vitiosa rũsio est. nisi enim addideris sum erit et soleocismus cõueniẽs loquẽti impolito homini.

a Miles. Hoc cõmunitose & pprie vt miles inquit edico tibi.

b Si te. Hoc est si vbicunq; inuenero. & in platea inquit non circa meretricis fores.

c Nihil est. Nihil pnõ vt sit nõ est quod dicas mihi. i. nihil est quod dicas put sic dicas mihi. vt sit q̃ p vt. aut quod pro q̃d. vt sit dicas mihi certũ est autẽ sic veteres locutos esse.

d Aliũ. Aut aliũ pro quendã posuit vt si quẽ dã querebã. i. aliquẽ. aut aliũ hoc est non quæ tu putas hoc est alium nõ Thaidẽ. sed si altã diceret neq; cõmode neq; loqueretur. prepualet enim masculinum genus.

e Ordo est. Postq̃ in platea hac offendero periisti.

f Eya. Interdũ hortãtis est. ergo nũc eya correctionẽ signifi

g Nõ eo Locutio annotãda. Mire laudauit pſuade (cat.

h Vestrũ. Nõ vestrũ supbũ. vestrũ. s. absolute (re potius. vtpol Crito a. o. ergo subaudiamus. vel ingenium vel animum vel amorem vel institutum.

i Prius. Mira insinuatione agit. qui nõ vt cõsentiat sed vt audiat petit. & vnde prius quasi nõ obstet quominus faciẽt quod velint. Tãdem q̃d attentionẽ excitat addidit paucis.

k Si pla. Facilius eni flectit cũ quo nõ pugnamus vt consenuat. Prius audite q̃ fiduciã ostentat pſuasionã rẽ dicturi.

l Audiamus bene. Nō faciamus dixit. Nā prima oratoris impetratio in mala causa est audire meruisse.

m Tu cōcede. Thraso hoc in bonā partē accepit. et ideo paret. putat enim vel turpe esse si humiliter precē suo noie fecē audiente parasit⁹. vel incōgruū sibi eū presens nō a Gna. laudet.

n Istuc. Non ad se vocat sed locū ostēdit quo abeat atq; concedat.

o Principio. Videt neq; se odio haberi neq; offendi animos audientiū in militis noie. hoc ergo oratorie. p eo hoiem quo offendatur eum in quo nō offendiē posuit me.

p Huius. Deest rei aut est hic a psona. discessit & rem nō odiosam posuit i. parasitica. p emuli amore cōmodo.

q Verū. Multū attulit ad psuadēdū nō esse cōmodū militi admitti sed suū cōmodū & ipsorū esse cōmodum.

r Vos nō. Oratorie et sedim insinuationis p̄cepta sic dixit. nā remittendo & dubitādo magis flectit aios quasi aperte ac pertinaciter assecuteret.

s Militē. Artificiose satis. semel intulit omne quod dumū dictu ad psuadendū erat. nā q militē & rivalē dixit ad eā rem valet vt magis admittēdus sit q̄ excudēdus & simul fiducia sic dicētis parat aios ad audiēda quę dicet. Riuales dicunt emuli de mulieribus facta translatione nois a feris bestiis quę si ciētes cū ex eodē riuulo haustū petūt in plūū cōtra seinuicē concitātur.

t Censeo. Vide virtutē porte. Nō enī dixit peto sed cēseo tanq̄ illis modo cōsulat neq; p milite agat. Cōsidera quo vultu hoc dicendū sit. & intelliges & militē et rivalē & recipiendū: & ego censeo quanta significat. Nō enī dixit Thrasonē sed militē quod nomen ad stultitiā valet. Non socīū sed rivalē. quod ostendit quando quidē rivalis in meretrice capiendus est / hūc potius eligē dū. Nō excludendū sed recipiēdū dixit vt & ostēderet adeo prodesse vt etiā de industria reamandus sit. Nō volo aut rogo sed cēseo vt cōsiliamus nō parasit⁹ videaē loq. nā q̄ ego addidit nō dicto vsus est q̄ vti solēt q plus in negocio vidēt.

v Cogita modo. Aut modo tantūmodo significat. aut tē ponis est aduerbiū & simul incerta distinctio est.

x Suppeditare. Aut suppeditare pro suppeditari. aut deest se vt accingunt omnes operi.

y Ad omnia hęc magis oportun⁹. Locutio est ex negatiua tertia vt agitū in his regionibus meliorē nemo quisq; habet.

z Fatuus. Inepta loquēs a fando fatuus. dicitur inde fauni fatui. & nimphæ fatuæ dictę sunt. Fatui igit̄ sunt qui verbis & dictis fatui sūt. Insulsi vero corde & animo. Tardus corpore & membris / q̄q; intellectu tardos vocamus qui stulti sūt. sed melius est intelligi. vt ea vitia videaē dicere quæ inamabilē faciant etiā diuitē largūq; amatorē. nā aut verba commēdat vt pendeatq; iterum narrātis ab ore. hic fatuus est aut sapientia gratū facit vt multa viri virtus animo et hinc insulsus est. Sed mihi videtur fatuū dicere tantū qui gloriē & blandiri amicę nesciat. Insulsum qui nō sit fallax & cupidus coitus. Tardū q nō facile exercet siue ex pigricia (hūc alii venerē) que res meretricibus odiosa est. Fatu⁹. i. insulsus. Sūt qui fatuus aio putant insulsum dictos sed male nā fatui quoq; dii sūt q̄ & fanni dicunē & non stulti. sed multū fantes. ideſt loquentes.

z Fatuus est. Hęc quæ nūc addidit nō ex superioribus pendent sed superiora velāt plurimū: nā qa diues & liberalis potuit obesse rivalibus. hæc oīa bona in milite corrūpunt q̄ fatuus. q̄ insulsus &c. quę ipse p̄sequit̄. Fatuus insulsus. hęc bū addunt̄. quia dixit & habet q̄ det et dat nemo largi⁹ ob rem eā volebat vt amaret̄ miles a meretrice & prepōnēdus oibus esset. sed ingrata sunt mulieribus maxime lasciuis. hæc oīa quę subiicit. Fatuus et insultus hoc pro acerruo vitio⁹ cū quadā vultus improbitate. pnūcia da quo magis res in medio posita esse videaē.

a Insulsus. Sine sale & sapientia. aut sine saltu & facilitate.

b Stertit. Plus dixit q̄ dormit.

c Nocteſq;. Plus significat q̄ si diceret dieb⁹ et noctibus vt hoc nō nomine cōsiliarii auctoritas inesse videatur.

d Quid agi. Initū cōsentōis dubitatio eius qui negauerit.

e Nemo. Horū alterū apparet & alterū indicat copiam.

f Mirū ni illoc. Facete dixit adolescēs rei parcus. & qui putat amorē sine damno esse oportere. quicq; fefellerit meretricē nō solū eiciēdū esse militē. sed etiā quouis modo sustinēdū ac perferēdū. Mirū ni. Obtinuit parasitus tā quod negabaē. primo deliberatū vt quid agimus post cōcessum. Ac mirū hoc ingt eiusmodi est vt etiā cū mala cōdictione patiēdū sit.

g Idē. Sane opus fuit cōsensione precipue phędrię cui⁹ res agit̄. nā ita & seruata persona est tarde cōsentientis amatoris.

h Recte facitis. Gratiarum actio est.

i Vnum etiā vos oro. Subtiliter parasitus hiç se adiungit, suasq; partes circa hos agit.

l Vt me. ſam laudat et nimis parasitus ſi recor deris eundē dixiſſe face te. laute. lepide.

k Satis diu. Vide quē admodū ſeruat paulas tim etiā in eorū aſſeuera tionē ex vituperatione militis. Hoc ſaxū. Pro uerbiū in eos qui inex tricabili labor afflicti ſunt, & bene ſaxum de ſtulto milite ait et ſepm ſyſiphum fecit hoc ſaxū voluo velut ſyſiphus apud inferos.

m At ego. Ambos nominat quaſi legibus paciſcantur.

n Hūc co. Et cū cete ris rebus. Sūmus poe ta etiā fidē oſtendit ami cicię parasiticę Gnato nis exēplo de milite lo quentis hoc modo.

o Propino. Facete ſic dixit vt parasitus vt qui de eo cōuiuio loqueret.

p Dignus eſt. Hęc ver ba vltima longi ſermo nis eiuſmodi ſunt vt mi les hęc audiēs laudatū ſe eſſe & approbatum exiſtimet.

q Vbiuis. Honorifice vbiuis. quia accede imperatiuum erat, & vbi niſi quando intellexeris vitium eſt.

r Iſti te. Figura dilogia ad vtrūq; eni pertinet. & ad lau dem & ad mores oſtendit ambiguum ſimiliter. quia ſunt mores & boni & mali.

s Secūm facta. Et hoc amphibolū. nā virtutes ironicos p vitiis poſuit vt neſcis qui vir ſiet. & ornatus eſſes ex tuis vir tutibus facta et virtutes pprie militis aſcribunt. Itē amarior eſt ironia in vitiosos homines q veritas.

t Nunquā. Nunquā & locū et tempus ſignifi cat vſq; locū magis nū quam pro non vſq; id eſt nuſq;.

v Quin me. Cotranū ſuperiori. Quid eſt enim quod bū nō fecerit quic quid ſi i illo eſt vt amet.

x Attică. Et hoc ironi cos. vt illa quę ſup. Atti cam dicit verā atq; ger manā. qa excultior elo quētia dicit attica. & ſū mi oratores attici appel lati ſunt.

y Nihil preter. Et hoc anceps eſt intellectu ge mino ad vtrumq;.

z Ite hac. Quo vocat parasitus an meretricē an ad cœnam militis vt de poſt acta ſunt omnia cum mentio noctis facta non ſit omnia poſt cœnam geſta ſunt & non completa rixa. cœna ſuperfluit plurimum temporis ad agendum.

Vos valete & plaudite Caliopius recenſui.

ARGVMENTVM HEAVTONTIME.

CHremes & Menedemus duos filios habuerūt. chremes Clitiphonē & menedemus Clinīā. Clitipho exarsit in bachidis meretricis amorē. Clinia aūt in antiphilę quę cum ea cōsidebat. Menedemus ęgerrime ferens illud iurgiis multis filiū clinīā in militīā ire cōpulit. Deinde ad se reuersus et seorsū videns oīa vendidit & agrū emit in quo se exerceret ac maceraret. i semetipso filii iniuriā volens vlcīsci. Interea Clinea clām patre rediit / diuertitq; ad Clitiphonēvbi cū accessisset ātiphilā Bachis vna cū ea venit cupiente Clitiphonę. Chremeticq; psuasum est eā esse Clinīæ amicā quæ haberet puellā Antiphilā arabonis gra ob pecunię certe summam quę ei ab anu corinthya debebaē. hæc aūt psuasio a Syro calli do seruo prodiit. effectūq; est vt a Chremete extorquerētur decē minæ quas clitipho ꝓmiserat ipi bachidi. Postea agnita est Antiphila esse ipsius Clitiphonis sororq; a mīe fuerit tradita cuidam anui corinthię secreto. ꝓpterea q; Chremes vxori suę fuerat intermi natus si puellam pareret nolle tolli. Itaq; ipa agnita data est Clinię in vxorē. clitipho vero dimissa Bachide alīā accepit.

ALIVD

In militiā ꝓficisti. Hęc fabula Menandri græca quę facta a Therētio latina nomē idē obseruauit. ne græcinis enphoniā perderet quod Terentius minus laudis existimaret ꝓpria scribere cū græca trāsferre. nomen habet a sane. seū m excusatiāte ob filii

Publij Therentij Afri poete Comici Heautontimerumenos Incipit fœliciter.

Acta ludis Megalensibus. L. Cornelio lentulo. L. Valerio flacco ædilibus curulibus. egere. L. Ambiuius turpio. L. Attilius Prænestinus. græca Menandri prima acta secunda. modes fecit flaccus Claudij: tibijs duabus dextris. M. Iunio. Sempronio consulibus.

Argumentum

.i. bellum .i. filium suum .i. q̄ amabat

IN militiam ꝓficisci natū Clineā amantē Anpuellam .i. acerbus .i. aio curas volucbat

tiphilam compulit durus pater: animoq; sese macerabat .i. nolito turbare .i. penitencia tuerus statum .i. nesciente

angebat/facti penitens. Mox vt reuersus est: clam patre/ deflectē .i. meretricem

diuertitur ad Clitiphonem: Is amabat scortum Bachi amatam dictę

dem. Cum accersiret cupitam Antiphilam Clinia: eius .i. q̄m̄ amica ancille .i. vente

Bachis venit amica: ac seruulæ habitum gerens Anti .i. vt chremetem

phila. factum id quo patrem suum celaret Clitipho. hic .i. callidi tranbus illius serui ꝓ bachide cui ꝓmiserat .i. extorquet chremete

technis Syri decem minas meretriculę aufert a sene. Antiphila Clitiphonis reperitur soror. hanc Clinia: aliam demissa bachide

Clitipho vxorem accipit.

absentiā. q̄ amantē duricia sua in militiā ꝓficisci. cōpulerat Heautontimerumenos latine sententiās interpretatē. Illud aia aduertendū oēs Terētianas fabulas ex vtroq; genere mixtas ꝓter hāc. Nā cōmędię aut motoriæ. Statariæ sūt aut mixtæ. Motoriæ turbulētę. Stataricę quietiores. mixte ex vtroq; actu cōsistētes in hac q̄ plurimū delectat et actu et stilo prime partes sūt Menedemi & Chremetis. Secūde Clinię & Clitiphonis. Tertiæ Syri. & sic deinceps. Hæ etiā vt ceterę quinq; actus habet, plogū cōcitatū. nā et se purgat & in lædēdis aduersariis est occupatus Argumentū quoq; nō simplicis negocii habet. nec vnius adolescentis. vt in Ecyra sed duorū vt in ceteris fabulis. Chremes grauide vxori olim intermiatu si puellā pareret nolle tolli. at illā clam anui corinthiæ nutriendā dedit hāc adultā, Clinia inuito patre amare cœpit. cuius duricia et assiduis iurgiis inmilitiā ꝓficisci cōpulsus est. postea facti patrem Menedemū adeo penituit & oīa venderet & agrū emeret. in eo se exerceret. vt sic filii iniuriam vlcisceret. Paulopost reuertit Clinia & clam patre diuertit ad Clitiphonē. qui & ipse amabat scortū Bachidē. mittit accersitū cupitā antiphilā. Clinia cū qua & Bachis vna venit hāc adolescentes Clinię amicā simulāt Syri technis Antiphola ad matrē deducī occasiōe Syrus decē minas meretricē aufert a Chremete dehinc Antiphila Clitiphōis soror reperit. & clinię in vxorē dat chremes Bachidē a clitiphone amari aiad uertit. irascit, minaē. & aliam illi dat.

BACHIS
SYRVS
ANTIFILA
NVTRIX
SOSTRATA
DROMO
CINCHO
CINIA
CREMES
MENEDEMVS

Figura illa tertia principalis in tertiam comediam sculpta sicut & alie omnes notificans totius fabule psonas subscriptam exposcit declaratõem.

HEAVTONTIMERVMENOS nomẽ fabulę huius est grecũ. de quo cũ interpretatione sua vani vario modo certant, quoꝝ ego (latinæ linguę nõ gnarus taceo q̃ expers græcæ) iudex esse nequeo. vix possum sine linguæ cespitatione ialtare. Ex nominis tamen interpretatione liquet comœdiã hanc hoc nomen a persona sumere vt precedens ab Eunucho. Hæc comœdia rusticana est quod ad viros. muleris tamen satis sũt magnificæ. quibus rusticorũ filii adherere procaces fuerũt.

In hac figura iterũ quintipartita est locatio personarum. sed'm quinq; actus in quos comœdia est distributa. vtẽ prioribus pariter & in sequẽtibus. Comici medii in medio. circa quod quadrangulariter domicilia quattuor. Parte in superiori amice (nõ sine causa) In inferiori vero proci cum genitoribus suis. in parte vna est rusticus Menedemus cum rastro. a quo fabula vt se excruciãte nomẽ sumpsit. cum quo stat Clinia filius suus vnicus armatus quidam vt iam bellum aggressurus. qui & bellũ in Asiam ingredi proposuit. quoniam pater senex adolescentem ipsum adhuc. cum nõ ad votum suũ & senis ad instar viueret increpare incepit correptione (que adolescẽtibus dura est) nimia. filiũ profugum a patria vt credebat fecit. Filius eni adolescẽtiũ lasciuia motus amare cœpit Antiphilam quã tractus linee indicat. pro qua re pater indignabatur ei. cũ tam duriter atq; acerbe increpans. q̃ filius in dulcibus patrie finibus patris noluit tolera verba. verberare potius in bello in Asia subire patri significauit. Abeũte igitur illa intentione filio. pater suaue oblectatiõe filii priuatus. se obiurgare cœpit. q̃ vnicam quã habebat prolem suis verbis duris ad bella ire cõpulit. macerauit se durissimis & assiduis laboribus vt pro delicto quod in filium factũ estimabat / lueret pœnam. quod cum alter rusticus vicinus Chremes nomine considerarat. scissitabatur suorũ laborũ causas. quas cum Menedemus narrasset satis lacrimabili planctu. Chremes eũ cõsolabatur spem de reditu filii patri mœsto spondens. Sed Chremes cũ domũ suã rediret. in ea Cliniam cũ filio suo Clitiphone repperit. quia hi duo equales fuerant. alter quoq; alteri adiutor. quarenõ immerito Clitipho eũ corlabat. quia & suũ sub illius texit amorem. Dixit eni Clitipho suo patri Chremeti causam. cur tam statim redierit Clinia. quia amaret (ideo diutius abesse nõ posset) Antiphilam. Hoc pater intelligens Chremes. Menedemi ob intuitum Antiphilam amatam a Clinia pariter vna in domo esse permisit / nõ solam sed cũ ancillarũ grege / quẽ vides parte in superiori Syro cum suo seruo ductore atq; Dromone precursore / & internuncio / qui aduentum pronunciabat ne ex abrupto aspectu amantes exanimes caderent. Cum aũt hic puellarum grex in domo Chremetis solum vna nocte esset ille grauatus a sumptibus plurimũ vt de vlterioribus esset supportatus Menedemo aduentum filii nũciat. qui tanto perfusus gaudio delictum omne filio indulsit. ad miliq; vt grex puellarũ secum vna domũ rediret. Interim cum antiphila que ancille habitũ gerebat lauatũ aliquid iret anulum quem in digito habuit ne corrumperet detraxit Sostrate matri Clitiphonis ad seruandũ dedit que cum anulum intentius cerneret. Antiphilam suam filiam esse cognouit. Cum enim eam peperit Chremes manus eius dixerat. si femellã pareret nolle tolli. Mater ipsa igitur pretimore filiam exposuit anui intriendam. ne autem paterne hereditatis priuata esset omino anulum ei istum dederat. gaudebat de inuenta filia accessit nutricem vt testaret marito vera hecesse datur igitut Antiphila vxor Clinie. Scortum bachis est vt incuruata linea indicat nosci tur attinere Clitiphoni a qua vt eũ abstraherent studentamnes Clitiphoni vxorem dare. illã ipse quã met delegerat non quam parentes sibi dare voluerũt, que sola in domo quarta in fenestra stat vxorem parentibus consentientibus corpit.

PROLOGVS

In primo actu igit de coniunctione senum videlicet Menedemi. & chremetis simul & de amicicia & familiaritate adolescentum in qua clitipho ardentissimus ostenditur Secundus actus continet quemadmodũ adolescentes amicas recepérit. simul et Syri calliditũ consiliũ. Tertius actus

.i. vt nõ alicui
.i. d audiatis
.i. offitũ agẽdi
.i. cũ tũ aperiens fouent mentes

Ne cui vestrum sit mirũ: cur partes seni pœta

.i. spe. tam ad adolescentes

dederit: quæ sunt adolescentiũ: id primũ dicã

expimit Syri fallaciã in chremetẽ vt Bachidem credat Clinie esse amicã & antiphilã arabõi bachidi relictã esse puta, p argẽto quod asũ corinthiã meretrici debere fingit. In quarto actu agit de recognitõe ãtiphile. & de extorsione argenti quod Bachidi Clitipho ꝓmiserat. Quintus vero actus cõtinet oĩm rerũ cõuersionẽ ad iucũdos exitus patefactia cũctis cognitione gestorũ & quẽadmodũ antiphila vxorem Clinia duxerit Clitipho vero dimissa Bachide aliam coperit.

a Necui Prologus cõtatus. nã & se purgat & aduersanũ acriter terret. Actor quoq; ex cõi modo suo cur hanc comoediã actionẽ susceperit. causas affert. Actor loquitur. i. ille qui Comoediã est acturus.

b Sani. Per sanẽ intelligit seipsum qui tã senio sit confectus.

c Ex integra. Terẽtius Ecyram & phormionẽ ab appollodoro nãstulit. reliquas quatuor a Menandro.

d Oratorẽ. Officium prologi ante narrationẽ rei est. veruntñ & post principiũ fabule induitur. vt apud plautũ in milite glorioso et apud ceteros magnq; auctoritatis poetas. oratorẽ sic in plogo Ecyre. orator advos venio cũ ornatu plogi. Oratorẽ. Oratorẽ audire eius genũ est. Oratorẽ nõ licet iniuriã pati. ne igitur iniunã patiatur nõ se prologũ. sed oratorem nominat. Et orator est qui rogat. exorator qui ipetrat. Alibi Terẽtius. Orator advos venio siuete exorem. Et orator est cui causa dẽfendenda mandatur.

e Tantum. Quasi dic. actor facũdia tantũ valebit seu poterit ẽtũ poeta inuentione cõmoda.

f Nãqd Id quod maliuoli vitio dãt sibi laudi ascribit. seq; exemplo prestantissimorq; poetarũ

ꝓdũ in medũ menandro
.i.alio sermone uertã e

deinde quid veni eloquar. Ex integra græca integram
rñstatam restaturus

comœdiam hodie sum acturus. heautontimerumenon
ꝓpter senes. i. iuuenes vniformi .i.uno tra modo ducta

duplex quæ ex argumento facta est simplici. nouã esse

.i.q̃ nõe vocarẽ composuerit .i.cuius auctoris ipa

ostẽdi. & quæ esset, nũc q̃ scripserit. & cuia græca sit: in

partem maximã existimarẽ scire vestrum: id dicerẽ. Nũc
.i.uolẽdo eas suscepeum .i.breui ꝑmone uicã
s.verbis b

ẽc brem has partes didicerim: paucis dabo oratorem eẽ
.i.exẽre aliquid rogare studenẽ .i.uolut vt iudicaretis repsentaroẽ
.i.facere, placẽo

voluit me nõ prologũ vĩm iudicium fecit: me actorem
destituit sego .i.ꝓsequit .i.ex ornatu sonãda seu facunda
e pronunciandi

dedit. Sed hic actor tantũ poterit a facũdia. ẽtum ille po
inuenire apte

tuit cogitare cõmode. qui orõem hãc scripsit. quam di
facunde, pnunciaturus .i.fumenes simulgauerũt inuidi,

ciunus sum. nam q̃d rumores distulerũt maliuoli. mul
fedasse s.cõmedias .i.q̃s comedias ẽs ei mul tis ne

tas cõtaminasse græcas. dum facit paucas latinas: esse id
nen s.negat tetare posse

factum hic nõ negat. neq; se id pigere & deinde factuꝝ
.i.eppimet uiet ersse se .i.docte q̃ eruditorũ poetaꝝ .i.q̃ nouarẽ
g b

autumat. Habet bonoꝝ exemplũ. q̃ exemplo sibi licere
deude .i.malignus

id facere quod illi fecerunt. putat. Tum quod maliuol?
.i.uereratus iussius iacietus subito appulsse
.i.facerat

vetus poeta dictitat: repente ad studiũ se applicasse hũc
poetã elegantẽ eruꝝ inciuilia ꝓfectum nõ ferũ sez .i.ꝓfa minerua
i m .i.iudicũ

musicũ amicũ ingenio fretum haud natura sua arbitri ũ
vestra intentio .i.locũ oc pondus hẽbit .i.ore uos oẽs

vestrũ/ vestra existimatio valebit. Quare oẽs vos orates
.i.matorẽ habeat animarẽ .i.oẽs q̃ boneq; laborare .i.mfit iudi
o .i.iniquoq; improbeq; .i.sermo eos

volo: ne plus iniquũ possit ẽq; equũ oro. facite equi sitis
.i.vt ꝑfiãt nouã eomedie aspiciendi facultarẽ
facultatem

date crescẽdi copiã nouarq; qui spectandi faciunt copiã
creatis non .i.grã sui .i.fingere
s.hoc p

sine vicijs. Ne is p se dem existimet. qui nup fecit seruo
s p hoc nẽ fabu uocarẽ pione quare fatuo s.ppius

curreti i via discessisse pplm. Cur insano seruiat. de illi?
emoris comedias

peccatis plura dicet. cũ dabit alias nouas: nisi finẽ male
i. detractãdo patcho .i.mente ctiore bone q̃ iuste iudicanti sine villa affectõe

dictis facit. Adeste equo animo date ptãtem: mihi stata
retinere tacturumtatem s.ligendus
q

rũa agere vt licear per silentiũ: ne semp seruus currẽs/ita

defendit qui idem facti tauerunt.

g Autumat. Opinatur dicit censet.

h Habet. Videlicet Plauti Neuii. Ennii ẽs actores Terẽtius habebat. vt in plogo Andrie fatet. qui cum hunc accusant Neuiũ Plautũ Enniũ ac cusant. quos hic noster auctores habet.

i Tum q̃. A natura maliuolus. a tẽpore vel inuidia vetus. a signo emulatõis poeta. Vetus plerũq; ad laudẽ refert. interdũ ad vituperationem. vetus. i. carnosus & quasi rancidus. maleuolus non criminibus sed maledictis.

k Hunc musicũ. Videlicet poetã elegantẽ. Musicus latine dicit elegans amusos vero græce dicitur inelegans.

l Amicum ingenio. Hoc idẽ refellit in prologo Adelphorũ idq; laudem maximã ducit q̃ illi vehemens maledictũ existimant. Nã q̃ isti dicũt maliuoli homines nobiles cũ adiurare assidue q̃ una scribere q̃ illum a ledictũ vehementerq; existimant esse laudem hic ducit maximam.

m Amicũ. Pro amicorũ videlicet Lelii et Scipionis quorũ amicitia Terentius familiarissime vius est.

n Arbitrũ. Bñ arbitriũ. nã arbiter dicit q̃ totius rei habet arbitriũ & facultatẽ. horũ in arbitrio & iudicio comœdia cõmendari poterat.

o Neplus. Iustã rem petit. quequidem nisi ab inuitis conceditur.

p Qui nuper. In hoc notatur aduersarius qui decorum personarum non seruauerit. Quid enim magis preter serui decorũ. q̃ vt illi populus in via decedat. et isano seruiat.

q Adeste. Adeste. i. intenti estote & auxilium ferte more aduocati qui clienti adest.

r Ne semper seruus. Exprimit varias personas que in comedijs introducũtur. quibus ars comica nobilitatur. In

ducitur autem leno pes rutus, amator feruidus seruus callidus. & ami ca illudens & vxor inhi bens. et mater indulgẽs & patruus obiurgator & sodalis opitulator. et miles preliator. parasiti edaces. parentes tenaces & meretrices procaces.

s Mea causa causam Hanc iustam patrono masia.

t Si qua laboriosa est. Iustum est enim senī in laboriosa fauorē pre stare.

v Ad alium gregem. Gregem cum contem ptu dixit alios auctores parui faciens.

Ivórax multi ibi catūiatoꝛ inuere:undus cupidus
tus senex/edax parasitus/sycophanta aūt impndēs/aua
.i.fouens lenocinīū repsentandi s.hi oēs dicū vociferatōe s.mihi acroꝛ annoso
rus leno assidue agendi sint seni clamore summo/cū la
ꝓemplatōne s.cām me esse senem
bore maximo mea causa cām hanc iustā esse animū in
imgare vebis cōcdia
ducite vt aliqua pars laboris minuat mihi. Nam nūc no
s.hū .i.condare s.mihi acroꝛ s.comedia
uas qui scribūt: nil parcunt seni. si qua laboriosa est. ad
.i.rechens maximū laboꝛm .i.ad alios acroꝛes
me currītur. Sin lenis est: ad aliū mox defertur gregem.
statarta .i.intendius sermo gdm facere .i.tā comedis seruis ꝙ labeꝛosis
in hac est pura orō. Experimini in vtrāq; parte ingeniū
s.in recitando mercedem industrie
qd possit meū. Si nunc̄ quare p̄cium statui arti meę & eū
pscripsi
lucrum estimaui obsequi
ē questū in alīm induxi maximū ꝙmaxime seruire vīis
vtilitatibus collocare ꝙ ponꝰ
cōmodis exemplum statuite in me. vt adolescentuli vo
laboꝛene
bis placere studeant potius ꝙ sibi.

x Est pura oratio. Hoc est nitida. quæ facile af sensum adiutoriū ineat

y Si nunc̄ quare pre cium statui. Per hęc ver ba Terenci demonstrat ꝙ grauis auctor sit. qa lias comœdias probet sic Horatius. Ea tamen respondere coneris quę grauis Esopus quę doctus Rosius egit.

z Et eum esse questū. Nonnunquā subaudi tur & si. vt sit sensus. & si eum questum &c.

& Seruire vestri com modis. Plus dixit com modis ꝙ si diceret vo luptatibus.

In hac. i. scena. Menedemū senex se excruciantem cum ra stro in agro pre dolore filii alloquitur ita Chremes. ꝙꝙ &c. Et bene ex arte comica senex opi tulator inducitur. qui et tristicia alterius valde cō moueatur. Etiam am borum senum coniunctio et familiaritas mul tum sequentibus rebus accommodata esse cen setur.

CHREMES MENEDEMVS
.i.nō mulco ante ege
Quanquā hęc inter nos nuper noticia admo
.i.valde ꝙ raꝛ siue intercedit moꝛ pdicū .i.in hac vrania
dum est: inde adeo q agrum in proximo hic
emisti .i.aliū cā certe .i.vltra illā nonciaꝛ vt agrum emere
mercatus es: nec rei fere sane amplius quicquam fuit:

a Vicinitas. est ipsa domorum ꝓpinquitas. vicinia significat hoines q circa domū nostrā habitāt.

b Nā proch. Exclamatio vehemēs in eum qui & senex & diues cōtinuo se labore defatiget. & eo magis chremes admiratur huius laborem nondum intellecta causa.

c Vt cōiicio. Ideſt coniectura capio. Hinc cōiectura dicta est a coniectu. Ideſt a directione quadā rationis ad veritatē Vnde seniores eorum interpretes coniectores vocamus.

d Tute ille. Nūc dicimus officiis fungeris. Fungor idē est quod officium munusq; ago vt fungor magistratu fungor lectione.

e Quin. Quin pro q; nō hoc loco alias ꝓ cur nō pro etiā pro quare ponitur.

f In fundo. Superi dixit agrū in ꝓximo. hic mercator es. Fundus enim ab agro cōtinetur de quo Cicero in quodā oratiocinali libello. Fundū vero vocat, quē possit mittere funda. ni lapis excidерit q̄ cęna ffida patet

g At ni dices. Antipophore respōdit penitet. i. parum videtur. Penitet eni cū qui parum putat. vt ibi Terētius. Nostri nosmet penite Vir. in huc. Nec te penitebat calamo triuisse

h Quod in opere. Opera est actio et pſona ipsa. que opus peragit. Opus finis est & fructus operę. Nonnunq; opus ꝓ opera videtur accipi, Vir mollibus exstratis opera ad fabrilia surgit.

i In illis exercendis. Qui aliis prędest vt pater familias at imperator plus efficit sua adhortatione q̄ opa.

k Tantū ne est ab re tua ocij tibi aliena vt cures. Difficilis vt ingt Cicero est cura rerū alienarum. nā eas magis percipimus atq; sentimus. quas nobis ipsis. aut ꝙ spera aut adversa venīt q̄ illa quæ certa quæ longo interuallo interiecto videmus alter de illis accedere nobis iudicamus.

l Ab re tua. A negotiis familiaribus. dicitur enim ab re tua cōtra vtilitatem tuam.

m Homo sū humani a me nihil alienum puto. Hæc est platonis sententia. qui inquit ortū nostri partem patriā vendicare partem amicos. & vt stoicis placet. q̄ in terris gignuntur ad vsū hominum omia creantur. homo autem homū causa generatur. vt ipsi inter se alii aliis prodesse possint.

n Perconcta. Ideſt interroga re. Perconctari de natura sua ad finē spectat coarguendi. Interrogamus nos cōdi gratia. perconctamur ve

o Vt opus. Face pro facere. sic Salustius. nam & priusq; incipias consulto & vbi consulueris mature facto opus est ponitur igitur hic ablatiuus participii preteriti tēporis. pinitiuo sicut ibi consulto. i. cōsulere & facto. i. facere.

p Mihi. Non repugnat sententie Chremetis sed solum ne ruisse dicit vt crucietur.

q Dete. Dicimus autē mereo & mereor. Mereor dete est aliquid in te conſero vel bonum vel malum.

suasu r tuōne cōsilij ipō effecm s.quicqd est
r adiuuabo
consolādo/aut cōsilio/aut reiuuero. ME. Scire hoc vis? CHRE. Hac
ppterquam tuā s.vxam s.tibi qō est
quidem causa: qua dixi tibi. ME. Dicetur. CHRE. At istos rastros
a
s.ingra te pone s.noli te vexare s.nō apponā rastros meos s.re cruā do ua.
t
interea tamen apponere, ne labora. ME. Minime. CHRE. Quam
s.parere, me laborare vt nullo tpe sim sine labore meritō meo postulan nūs
rem agis? ME. Sine me: vacuū tēpus ne qd̄dem mihi laboris. CRE.
s.non patior te ita facere t eōmodo est s.rem iustam s.poteras
v f f
Non sinā inq̄. ME. Ah non æquum facis. CHRE. Huic tam graues
obtecro s.qō meruī s.explica
positulat vt roleo festem
hos quæso? MEN. Sic meritum est meum. CHRE. Nunc loquere.
t olentis sed
NE. Filiū vnicū adolescentulū habeo. Ah quid dixi habere me? Im
s.posteq̄ mea culpa tres in malitiam tubium est
non constat
mo habui chremē. nūc habeam necne: incertum est. CHRE. Quid
s.ne non habeas s.mortuū hic ex ea vbe adhuc gegnita nō hinc oriunda
filium seu residēre virtute
ita istuc? ME. Scies. est e corintho hic aduena anus paupcula. eius fi
misere s.rarq̄ si esset vlos
liam ille amare cœpit perdite: propeiam vt pro vxore haberet. Hæc
nescientē pestq̄ tamq̄ inopinatū eginoui s.nō benigne neq̄ ritu seu more humano egrum
s.filium amore captū a congruit
dā me oīa. vbi id resciui: equi nō humaniter: neq̄ vt aīm decuit ægro
b s.imperu s.parentem
modo z more eī
tum adolescentuli tractare. Sed vi & via peruulgata patrum q̄tidie
s.cogendo vrg. ratiōq̄ facio gnatum facere viuente
c credis
accusabam. hem tibi ne hæc diutius licere speras facere me viuo patre
s.fallens oppressione eius haud meam
s.ve tibi licear nefariā filiāchū
amicam vt habeas, ppe iam in vxoris loco? errasi id credis: & me iḡ
s.q̄ tu tacere meus filius s.tamdiu s.tonec s.q̄ diu fungero
d officio tuo
ras Clinia. Ego te meū esse dici tantisper volo: dum quid te dignum
s.sed s.ergate seu contra te s.honestum
s.expectabā
est/facies. quid si nō facis: ego me quod in te sit facere dignū inuene
certe s.accusa s.afficiatur s.meneglegamus
e prōq̄ f g s.cū illa etate q̄ eo h
ro. Nil'a adeo ex re istuc fit: nisi ex nimio ocio. Ego istuc ętatis n amo
nō indulgebā s.in ea puericia vtcūq̄ s.q̄ eram paup in asia
i ex parua natali
ri operā non dabā: sed in asiam hinc abij propter pauperiem: atq̄ ibi
quer diuitias s.laudē? hoc ē inuenī ecclinat eadem qō sequitur de filio filius
l m s.instrumentū belli negocium
simul rem & gliam armis repperi. Postremo ad hoc res redijt. adole
q̄nta molestie s.fructus s.filium ptem ppter ea
n o p tē q̄ senex erom
scētulus sæpe eadē & grauiter audiēdo victus ē. Putauit & me ætate
esse
q̄ videbar me bñ sibi velle
& beniuolentia plus scire: & prouidere q̄ se ipm sibi. in asiā ad regē
ad militandū admirantis me nō facere
militatū abijt chremes. CRE. Quid ais. ME. Clā me ē, pfectus. mēses
abfuus est rā m q̄ filius s.estis s.propestrum filij tui
tres abest. CRE. Ambo accusandi. et si illud inceptū tn aī ē pudētis si
tisper pro tanq̄ tūmodo. Sunt quip interea ac
cipiunt. Liuius li. primo. Tñ id imperiū ei ad puberem ætatē in colume mā
sit tantisper tu
tela muliebri. & tantisper siue dū vsus est.

e Ex re istuc. Res interdum significat imperiū. interdū diuitias. aliquando litē. quādoq̄ veterem. & quandoq̄ alia multa.

f Ocio. Idest cessatione et requie ab operibus. nā diuturna quies vitiis alimenta ministrat.

g Ego istuc. Idest cū essem in ea ætate qua es, dicit eodem modo Cice. in epistolis. Id etatis, p ea ætate.

h Nō amo. Bene. Sanex ista xta Horati. tui preceptum. laudator acti tpis inducitur.

i In asiā. Quę est tertia pars orbis & puincia in ea parte eiusdē nois.

k Propter p. Quia vnusquisq̄ cupit pauperē fugere tāq̄ magnū malū vt inquit Hora.

l Rem et glo. Hæc duo potissimū a militibus strēnuis cōparantur. Res tria notat. imperiū siue diuitias. item & venerē.

m Armis re. alii codices tñ habent cum armis belli. et tūc armis belli intelligatur. idest per preclara gesta que gessit in bello.

n Audiendo. Scilicet sæpe eadem conuicia & probra.

o Victus. A proposito malo amoris deflexus. & ita laudat filium qui in malo nō fuerit pertinax vt multi sunt.

p Putauit & me ætate. Clementissimus pater filium laudat q̄ non pertinax in malis vt multi fuerint.

r Aut consulando aut consilio aut reiuuare. His tribus adhibitis qd amplius in vera amicicia exoptandum.

s Atistos ra. Dicim? rastrū in singulari & rastri in plurali. dicti aūt sunt a radēdo qp ter tam radent.

t Nelabora. idest noli te vexare, aut te ita labore cōficere Interdum nelabora significat ne cura noli curare.

v Non sinā. Hęc magis gestu exprimunt

x Hui tā gra. Apostiopesis et admiratio pōdens rastrorū qbus senex vtē

y Hui. Misericordia est exclamatio.

z Perdite vir ginē. Bene perdite, nā pditus est qui in oē scelus est audacissimus. Perdite audacibū. i. misere & nimis vehementer et in perditionē morum suorū.

a Animum. Pro ægro dicit nam animus ager. corpus vero ęgrotū dicit nō tñ incōuenienter id quod corpori appropriat attribuit animo. prouenit eni mēti vel animo ægritudo ex carnis lasciuia.

b Et via pro. Pēs bonis institutis aliorū exemplis nōnūq̄ tminis filios ad virtutē adhortant aquibus etiam sunt inuisi mali filiorum mores.

c Hem tibi ne hęc. Interiectio indignātis.

d Tantisper volo. Dū tantisper postulat posi se dum prodonec q̄ditu. Cice. In carcerem ductus vt ibi esset tantisper dum culeus in quem deferret. cōpararet, Sūtquī accipiūt tā

q Vbi cõperi. Hec oratio tota pathetica est. & bene comperi. comperi/tum est mihi & explo/ratum. idest quod scio per inuestigationẽ.

r Assideo. i. iuxta alĩ/quid sedeo. Nam com/ponitur ex ad quod est iuxta & sedeo. vel com/positũ pro simplici.

s Accurrunt serui. Tale illud est in Andria. Accurrit mediam mulierem complectitur.

t Soccos detrahunt. Soccos calcei genus est dictus vt aliqui volunt quasi saccus quia calcatiõi sit facilis quales sũt quas peditecas vocãt co aũt calceamento. Comediarũ actores vtebãtur quẽadmodũ & cothurno tragedi. vsq; adeo vt pstilo comico poni pos/sit quẽadmodũ cothurnus pro stilo tragico.

v Lectos sternere. Ex cõsuetudine antiqua lectulis eni stratis antiqui cenitabãt. Inde tricliniũ a tribus lectis dictum. Oratius. Sepe tribus lectis videas cenare quaternos. Terẽtius in adelphis. Lectulos ligneos dedit faciendos in sole vbi poteris vos.

x Cenã ap. Nil signifi/cantius de sene dicere po/tuit qui voluptates et cõmoda que aspernat gra/ia filii narrat. Nã appa/rare est ad dignitatẽ quẽ/am ac verius pompã. Preparare vero est que/tilia sunt fore credunt.

y Eum ego hinc eieci Cum abundat.

z Illi de me supplicĩ. Dare alicui de se supplicĩ significat punire se/ipsum illius vice

a Parcens. i. coartans & constringens solitũ victum & tanquã par/cus fortunis parcendo & eos reseruando.

b Illi seruiens. Deser/uiendo conquirẽdo & conduplicando vndiq; illi diuitias more boni

.i. valentis seu clari — positũ — cognouit — f. socius

gnũ & non instrenui. ME. Vbi comperi ex his q fuere
.i. particeps eius — missis

conscij domum reuertor mœstus. atque animo fere cõ
.i. penitus cõmoco — .i. applico — .i. p velocẽ animi — t. celeriter ad me veniũt

turbato atque incerto pre ægritudine assideo. accurrũt
famuli mei — seruos meos — parare

serui: soccos detrahunt. video alios festinare lectos ster/
late parare — .i. pro suo gre — ipsi anter

nere, cænam apparare. pro se quisque sedulo faciebat:
.i. vt — mirigarene — calamitatem — positũ — sẽ facicbant sui.

quo illam mihi liberent miseriam. Vbi video hæc: cœpi
.i. considerare — indignantis — volentis — serui

cogitare. Hem tot mei solius sollicĩti sunt causa: vt me
.i. mihi, vni fortiffacienc cumulare — .i. tanta impendia

vnũ expleant: ancille tot me vestiant: sumptus domi tã
gnarum — equaliter

tos ego solos faciam: sed gnatum vnicũ: quẽ pariter vti
f. seruis — sequem decuit — iuuenilis — .i. vt his vtarur — .i. decens fuit

his decuit/aut etiã ãplius: cp illa ætas magis ad hæc vten
afflictõs

da idonea ẽ: eũ ego hinc eieci miser. iniustícia mea. ma
certe — illiber — .i. id qõ erpi. fore serui

lo quidem me dignũ quouis deputem. si id faciam. Nã
.i. assidue — .i. filius — exercebat p ducere — .i. et nulla parua — pter

vsq; dum ille vitã illã incolet inopem / carens patria ob
quousq; — miseram — .i. contumelias — .i. assidue — .i. penas — .i. laborem — do

meas iniurias interea vsq; illi de me supplicĩ dabo labo
ramdiu — 3 — pstringens — exercendo cũ labore — fore deliberauit — a — b — c — omnino

rans: parcens/quærens illi seruiens. Ita facio. prorsus nil
.i. demi mee — .i. vndiq; coadunãs — b — 2 colligens

relinquo in ædibus: nec vas/nec vestimẽtũ. corrasi em/
excepto — in fodiẽdo in arãdo siue in alijs

uia: ãcillas seruos, nisi eos qui opere rustico faciũdo fa/
.i. bene colerent — demerentur exposui venales — primus

cile sũptũ exercerẽt suũ: oẽs pduxi: acvẽdidi iscripsi illico
.i. puto — pope — concessi coadunauit

ædes mercede. ẽsi talẽta gndecĩ coegi. agrũ hũc mercat
.i. in hoc agro — consistens — ramdiu — .i. fango me — g

sũ. hic me exercebo. decreui tantisper me minus iniurie
filio — efficiar — f. decreui — afflictus — .i. non licere

chreme/meo gnato facere: dũ fiã miser: nec fas esse vlla
.i. cepe me aliquã voluptatẽ — .i. pterq; positũ filius — .i. incolumis — .i. reuersus fuerit i

me voluptate hic frui: nisi vbi ille huc salu redierit me

seruí. Hec sũt illa qũ ses/nex sibi faciẽda decreuit

c Ita facio. Nunc ostẽ/dit ad rem verba acces/sisse seu esse collata.

d Corrasi omnia, idest compilaui vẽdidi. Huic contrarium est abradere et est paruí aliquid auferre. Cum aũt dicere volumus aliquẽ nihil omnino tã paruũ reliquisse ex rebus suis quod non alienauerit. recte dicemus omnia corrasit. quasi etiã raserit pariete &c. si ex illis radendis aliquid cõmodi potuerit cõsequi. Interdum Corradere significat difficulter cõparare. Therentius in adelphis minas decem corradere.

e Produxi ac vendi. Bene produxi. Nã producere foras ducere significat. M. T. in frumẽtaria. Nemo tuorũ amicorum abs te producit nemo interrogat. Hinc productores dicunt qui virgines abducunt & eas ad questũ exponũt.

f Talenta quindecim. Idest congessi. coadunauí. Hic coactores argentarii dicuntur qui pecunias cogunt. Talentum achenionse paruũ constat ex lx. minis seu libris. Talentũ vero magnum constat ex octoginta tribus & quattuor vnciis. Est autem talentum eboicum cp antico talento quasi minus est

g Decreui. Decernere pprie est de rebus magnis certam proferre sententiã. Et plus est decernere cp constituere.

h Voluptate frui. Si parentes pro filiis elaborant quis dementior hoc senequi omnia commoda absente filio asperna tur. Frui proprie est delectationẽ capere ex viu.

i Meus particeps. Idest heres meus quasi nũc partem capiens bonorum meorum. Vel etiam particeps cui debeam credere omnia consilia mea.

k Ingenio te leni in li. Multitudinis numero dixit. Cum tamen Menedemus vnicum haberet filium. Cõstat enim antiquos oratores historicq; aut hominum scriptores etiam vnum filium.filiam ve liberos multitudis numero appellasse. In Ecyra liberos in significatiõe vnius filię dixit. Qui illum decreuerunt dignum suos cui liberos committerant. Sic Cicero. An cui tuos liberos cõmitas,

l Quãti penderes. Tractũ ab antiquis qui ante signatam pecuniam es & argentum pendebant. ideſt ponderabãt. inde pendere pœnas dicimus. ideſt dare seu luere pœnas. nã antiquorũ pœnæ erant pecuniariæ. inde pendere dicim⁹ eſtimare seu liceri. inde nihili pendere. ideſt nihilli facere. inde parui pendere / floccipendere / magnipendere.

m Nec ille credere au. Adolescentibus gloriosum est si & modestia vtuntur & pietate in parentes vt nihil dicãt aut faciant nisi consilio paterentum.

n Porro recte spero. Porro eiusdem significationis cuius vero & autẽ pro quibus tamen ponere nõ possis. Significat etiam apud poetas lõge certe postea / vltra.

o Spero, p credo. Vsitatum est siue de presenti siue de preterito.

p Confido. Similiter pro credo. tum in preterito. tum in presenti. tũ in futuro,

here .i.natura mitti benigna
.i. erga
us particeps. CHRE. Ingenio te esse in liberos leni pu
.i.officiũ mongeq; obsequiosum
.i.opportune tempestiue
generet
to & illũ obsequentẽ: si quis recte / ac cõmode tractaret.
sed
.i.mores eius
cognoscebas
.i.tunc efficiẽ
Verũ neq; tu satis hunc noueras: nec te ille: hoc ibi fit:
qã
vt ducer
filium
.i.vitam non agitur
vbi non recte viuitur. Tu illum nunc̃q; ostendisti quan
.i.estimares aut quanti facere
.i.cõmutere tibi secreta tua
.i.austũ ẽ ve nihil molirentur penitus in consulens
ti penderes: nec ille credere est ausus. quæ est æquũ p̃ti.
videlicet ve ẽ tu illi oñdisses. &c.
s.vtpu ira voleus ẽ filiũ p̃cia suarus esse
eo mõ
Quod si esset factum: hęc nunc̃q; euenissent tibi. ME. ita
.i.precor
.i.grauissimũ errauit
res est fateor. peccatum meum maximum est. CHRE.
a me
sed
.i.bona est mihi spes
filium
.i.q ade rit
Menedeme: at porro recte spero & eũ tibi saluum affu
credo
.i.huic
p
q
turũ esse hic confido propediem. MEN. Vtinam ita dij
.i.faciant
efficient
.i.opportunũ
illa festa
r
faxint. CHRE. Facient. nunc si est cõmodum dyonisia
s.conuiua
s.esse paratus apud te
hic sunt hodie apud me sis volo. MEN. non possum.
s.posse esse apud me
.i.tuos remitte seu interfectos labores
q obsecro t
ẽ interrumpe
CHE. Cur non quæso tandem aliquantulum parce ti
s.vt paruũ tibi
nõ est pudẽdum
bi. Idem absens facere te hoc vult filius. ME. Non con
filium
sumendum
impegerim vel interuerim
uenit: qui illum ad laborem impulerim: nunc me ipm
s.laborem
.i.verũ talis est
.i.opinio tua
s.est
fugere. CHRE. Siccine est sententia? ME. Sic. CHRE
.i.mane bene valens ẽ tam
ẽ sanus
s.chremes bene vale
.i.bñ valens abi
v
.i.lachrimari me facit
Bene vale. ME. Et tu CHRE Lachrimas excussit mihi
.i.cuius misebia reneos
s.menedemi
.i.q̃dtu
certosẽ facere
miseretq; me eius. Sed vt diei tempus est. monere opor
nomine
tet me hunc vicinum phaniam ad cænam vt veniat. ibo
videam
euocatore
aliq̃ro ege añ
vt visam si domi est. Nihil opus est monitore, iamdudũ
s.homines
.i.dicũt
.i.in mo ra ẽnes
domi presto apud me esse aiunt. Egomet conuiuas mo
ex hoc loco
in domũ meã
cur
.i.pare facere sunt
.i.a domo
ror: ibo hinc intro. Sed quid crepuerunt fores? hinc a
.i.exit
.i.domũ meã
.i.pcedam ꝓro
me quisnam egreditur? huc concessero.

q Vtinam dii faxint. Faxo futurum tempus tantum. vel vt alii promissiuũ modũ ostendit

r Dyonisia. Sunt bachanalia siue orgia quę sũt bachi sacra seu festa qui bachus vna suarũ appellationũ dicitur dyonisius. Eius autem sacra a plerisq; greciæ vribus triennio quoq; celebrantur.

s Quęso. Primam per sonam indicatiui habet dumtaxat. licet quæsere lectum sit apud Salustium & Tullium.

t Tandem. Ideſt vno verbo quod tantũ vim apud te habere velim. quantam si diu interrogassem. & illud foret vltimũ. hoc est quod postulat Chremes.

v Lacrimas excussit. Ideſt lachrimas in sinibus oculorum meorũ aboriri fecit quę ex oculis manarunt ac si foret excusse. nam excutere significat commouendo aliqnid deiicere. vt excutere te de puluere. ideſt te mouendo vehementer deiice a te puluerem.

x Nihil opus est monitore. Hoc est vocatore. nam vocatores proprie dicebantur qui ad cœnas vocabant.

y Præsto sum. Idem est qui adsum nec alteri fere verbo coheret nisi verbo substãtiuo & huic simplici. nam præsto adsũ magis poeticũ est.

z Egomet conuiuas moror. A quibusdam morari, p expectare ponitur. Sed mea sententia magis poetice q̃ oratorie. Conuiuas. ideſt illos qui ad conuium mecũ venerunt.

In hac. 2. scena Clinię qui ex Asia redierat ingens de amica sollicitudo exprimit. accedit et sodalis opitulator. Clitipho qui aduentum amici rhira voluptate patri narrat. Miserat autem Clinia accersitu antiphilam discruciabatur q non rediret cui sic inquit Clitipho. nihil &c.

a Sollicitudinem istã. Bene sollicitudinem dixit. Nam sollicitudo est quæ inhæret mentibus. Sollicitatio q ab alio fit.

b Audiui in Asia es. Rectæiuscemodi est oratio per infinitum. Nam non latine dicitur. Audiui q in Asia est.

c Apud nos est. Recte & non penes nos. nam penes nos est quicquid a nobis possidetur et in nostra potestate est. vt penes principem salus nostra est. ideſt in eius potestate.

d Quid ais. Interrogat id quod audiuit admirabũdus nec facile credens.

e Voluptatem magnã nuncias. Vt Cicero in epistolis voluptatem huius nimiam.

f Miserum quem minus credere est. Minus hoc loco pro non ponitur. Non est inquit credendũ Cliniam esse miserum hoc ad sequentiæ respicit scilicet quid reliquum est quin habeat quę quidẽ esse in homine dicũtur bona. Minus credere est oro non credendum est. huiuscemodi locutio parum latinis vsui est.

CLITIPHO CHREMES CLINIA

Nihil adhuc est quod vereare clinia; haud quam etiam cessant & illam simul cum nuncio tibi hic ego affuturam hodie scio. Pro in tu sollicitudinem istã falsam; quæ te excruciat; omittas. CHRE. qui cum loquitur filius? CLI. pater adest; quem volui. adibo. pater opportune aduenis. CHRE. Quid id est? CLI. Hunc menedemũ nostin nostrũ vicinũ? CHRE. Probe. CLI. huic filium scis esse? CHRE. Audiui in asia esse. CLI. Nõ est pater. apud nos est. CHRE. Quid ais. CLI. Adueniẽtẽ e naui egredientẽ illico adduxi ad cenã. nam mihi cũ eo iam inde vlq; a puericia fuit sp familiaritas. CRE. voluptatẽ magnã nũcias. quid narrat? CLI. quid illę miserũ se esse. CRE. Miserum? quẽ minus credere est: quã vellẽ menedemum inuitatum: vt nobiscũ esset

g Nec. Insperatū enim gaudiū maius esse solet quēadmodū & dolor acerbior si non opinanti obiicitur.

h Caue. Volebat chremes nunciare Menedemo rediisse filiū, sed clinia prohibuit eo q̄ Cliniæ nondum patris voluntas esset perspecta.

i Atq;. Hoc est vt alias quando prius diximus extra Donati sententiam animus amicæ. s. nō sit erga se i. timet ne amica eū postergauerit. ac ne ex eius aio effluxerit.

k Misere: Qui perdite & vehementer amat & in suā miseriam.

l Atq; abicio. Dicitur autē abicio ab abeo is abitū abitu. v. versa in io fit abicio onis. i. discessio seu p̄fectio. nam abire significat discedere.

m Scio. Scilicet p̄pter eam discessisse et a patre molestum sēpe.

n Quęquidē. Dicunt scilicet a vulgo. cū tantū animi bona secūm philosophos appellāda sint et hoc ad illud quod supra dixit Chremes affirmas scilicet cliniam nō esse miserum.

o Sænex. Importunus q.d. dici solet male grōsus quasi nō oportun⁹.

p Quam nequid. i. cū q̄ aliquid. nam hic ne significat tantum q̄.

q Iratus. Vel hic pater est notatiui casus. & sic refert ad Menedemū vel magis est vocatiui casus referturq; ad Chremetem.

r Ille nec. Chremes sermonē quē ceperat repressit vt exemplo Cliniæ filius terreatur clara voce p nunciandū est. Ille nec. Id est dicis te timere q̄ ille senex facit aliquid in illū. Deinde Chremes se repressit p aposiopesim ne cōfirmaret Cliniā vides bonū esse vt in timore foueat dicit. Sed reprimā me. s. nō oūdēdo q⁹ patris teneritudinē in eū

s Sed reprimā me. Hec submissa voce protulit ne audiret filius.

t Quid tute. Quia dixerat Chremes reprimā me. sub missa voce & apud se. interrogat filiū.

v Dicā vtut erat. Quā bene tuet patrū partes qui omnino a filiis tole-

.i. suspicanti .i. ante cernos

g .i. offerē

hodie: ăplius vt hāc leticiā nec opināti primus obijcerē

s. p̄ri .i. filius maturū est eū imitare .i. vide ne facias .i. necesse vt imitet

f. mittendi p eo h

ei domi. atq; etiā nūc tps ē. CLI. Caue faxis. nō op⁹ ē pa

.i. cur nō ē opus q.d. nescit quē viā vult temere

ter. CHR. Quapropter? CLIT. Quia icertū, etiā: & qd

intendat paulo ań videlicz fuc

.i. appulit ex asia i

de se faciat. mōvenit timet oīa. patris irā. atq; aim amicę

amicam amicam

k

se erga vt sit suæ. eā misere amat, ppter eā hæc turba atq;

.i. turbatio, ? discordia inter eū ? p̄rem accersen

l m s. euenisse dam

abitio euenit. CHRE. Scio. CLI. Nūc seruulū ad eā in

s. mist s. seruū .i. restat

supest

vrbem misit & ego vna nostrū sirę. CHRE. qd reliq est

vt nem cerre censunt a vulgo p̄rem ? mrem

n

quin habeat. q̄ quidē esse in hoie dicūt bona: parentes /

.i. salua ? non armis quassarum p sapia medio crē opes

ppinquos seu de cognatōe sua

patriā incolumē/amicos/genus cognatos diuitias atq;

.i. ita eusmodi ăius heis s. q̄ dicunt bona a vulgo s. ve decere illis

bonis

perinde sūt: vt illius animus ē. q ea possidet. Qui vtscit

s. illis q̄ a vulgo dicunt bona sed

s. sunt

ei bona sunt: illi q nō recte vtit: mala. CLIT. Immo ille

Menedemus

o acerbius molestius infestius

fuit senex importun⁹ sp: & nūc nihil magis vereor: q̄ ne

aliquid clinię .i. plus cę seu plus q̄s decere plus satis

p q facias r facit

qd in illum iratus plus satis faxit pater. CHRE. Ille ne

cohibebo clinię

Menedemo

o

sed reprimā me. nā in metu esse hūc illi est vtile. CLIT.

.i. timere voluis aut cępias vtilęq; fuit q̄ turpe q̄ .i. monere

apud te v res se habet r

Quid tute tecū? CRE. Dicā vtut erat pater. mansum tū

s. filiū .i. possibile acerbior equo seuerior s. pater s. filii lasciuiā

r s

optuit: fortasse aliquāto inigor erat: ppter ei⁹ libidinem

tollerare paterę .i. vnū hūc filiū

o b

paterę. Nā quē ferret: si parentē nō ferret suū: hūccine

.i. decebat p̄rs arbitrio s. erat equū vincere

c s. p̄rem sęq; filii d

erat ęquū ex illius more. an illū ex huius viuere. Et q d'il

incusat mores eius asperū acerbū tollerarū tussiem

e

lum insimulat dure: id nō est. Nā parētū iniurie vnius

s. vnius rōnis seu filii paululū .i. dignus q̄ tollet patiue sępe seu

s. parens ille f frequenter

p modi sūt ferme: paulo q est hō tolerabilis, scortari crebro

s. filium s. crebro s. tpe hō tolerabilis ipendia

6 .i. pce

nō vult: nō vult crebro cōuiuarier. & p̄bet exigue sūptū

sacrificādā q̄mirentur das tales immunditias

s. q̄ facit ipe postq;

atq; hec sūt tū advirtutē oīa Verę animus vbi semel se cu

aut libidinis aut honoris aut opum filii mi pposita

.i. terentur illigauit inuoluit h

Piditate deu inxit mala: necesse est Glitipho cōsilia cōse

sate voce atq; prudenter factum .i. ex vsitate

t .i. gigantia seu sumere exemplum

qui similia: scitum periclū ex alijs facere: tibi q d'ex vsu si

randi sunt.

x Mansum. Mansum p̄ infinitiuo. vt curabo adductū p̄philū pad ducere vt prius visū est.

y Propter. Vult causā Cliniæ videri deteriorē vt ostēdat parētes filiis obvicia eorum asperiores esse.

z Propter eius libidi, id est, ppter lasciuiā eius. aut, ppter inordinatam. aut temere susceptā voluntatem.

a Pateret. Id est pati debebat. vel pati debuisset vt facere sępe p̄ facere debuisset: nisi mauis ad p̄trē referre. q.d. debebat pater eius pati libidinē. nec superior sententia melior propter id quod sequitur. Nam si &c.

b Nam quem ferret. Taleest illud. Cuius saluti consulet qui suam negligit.

c Erat equū. Ab equo suscipit p̄rnā defensionē

d Et quod illū insimi. Aliud obiectum refellit & a statu deffinitiuo cē set patrem nō esse appellandū durū qui filios a vicis sua seueritate detereret.

e Insimulare. Significat incusare hoc est mores malos reprehendere vt insimulo illum superbię. i. incuso.

f Scortari. i. ductitare Scortari enim vt Varro inquit est sępius mereri cuiam ducere quę meretrix a pelle scortū appellat q̄ vt pellicka subigat scortes enim pelles sūt artificiose, et stortea vt festus inquit et similiter Varro appellantur oia ex pellibus facta seu coriis.

g Conuiuarier. Conuiuor deponens verbum aut significat celebrare cōuiuium aut ad conuiuium inuitare aut etiam frequentare conuiuia. Nonius etiam dicit inueniri cōuiuo pro conuiuor pro eo quod est ad conuiuium inuito. Pompo in munda. Si calendis cōuiuāt ydibus cęnant foris.

h Consilia consequi. Nam cuius animus in re mala semel corrupt⁹ in dies fit peior.

i Periculum ex aliis f. aliquando videtur pro

consilio capi. Cicero ad Trebatiũ. Cornelio nihil audeo dicere cuius periculo tu stultus es.

k Cenæ quid siet. Mihi et. CLI. Ita credo. CRR: Ego ibo hinc intro. vt videam nobis cene quid siet: tu vt tempus est dieí: vide sis: ne q hinc abeas longius.

nus dixit q̃s si dixisset quæ cena. Sic illud quicquid hoc hominis. Aliter exprimitur q̃s si dicerem⁹ quis hic nõ est.

In hac. j. scena solus Clitipho p̃manſit qui de patre conqueri̇t vt mos est adolescentũ qui paterna precepta moleste ferunt.

CLITIPHO

Quam iniquí sunt patres in oẽs adolescẽtes censores rerum g a puericia

a Nos. Pro aduerbio ponit. i. a puericia vel ab ineunte ætate vel statim vt pueri sumus. aut cũ primũ pueri euadimus

iudices: q̃ æquũ esse censent: nos iam a puerís illico nasci senes, neq; illarum affines rerum esse: q̃s

b Sua. Exponit Guido, i. sua volũtate siue ex meo arbitrio. quod mero iudicio sic intelligendũ sua libidine moderanť que in senectute quodammodo cessauit volũt iuuenes adhuc libidinis plenos & succi regere, pbat tñ dictũ suũ Guido sic q̃ libido sit q̃ q̃s volũtas temere susceptа'. interdũ tñ capiť in bonã ptẽ. Saluſtiꝰ in catilina. Magisq; i decoris armis et militaribꝰ eqs q̃s in scortis & cõuiuus libidinem habebant.

c Nunc quæ est. Huic illud contrariũ, sed nũc fert adolescentia. sua libidine moderanť: nunc q̃ est: nõ q̃ olim fuit mihi si vnq̃s filius erit ne ille facillime vtetur patre. nam & cognoscendi/ & ignoscendi dabiť peccãti locus. nõ vt meus: qui mihi per aliũ oñdit suã sentẽtiã

d Cognoscendi & ig. Ex affectu eorũ loquit q cũ alicui innoxii sint, aliũ habẽt animũ. quã haberent si liberi essent.

e Dabiť. Nã qui alias errauerit ignoscere errãtibus non renuit & eorum errata excusare.

f Per alium. Ostendit suam sententiã superius sed reprimã me. nam in metu eẽ hũc ille est vtile.

Perij. is mihi vbi adbibit plus paulo sua q̃ narrat faciora

g Ad bibit. Nihil plus significat nisi aliquantũ augeat prepositio. ibi dicit Donatus. Quam petulans filius in parẽtem ostenditur cuius precepta contemnit.

h Astutus ne ille. Nepro certe ponitur.

nũc ait. periculũ ex alijs facito. tibi q̃d ex vsu siet. astutus ne ille haud scit. quã mihi nũc surdo narrat fabulã. Magis nunc meæ amicæ dicta stimulãt: da mihi: atq; affer

i Fabulam. Nã fabulę loco habeo eiꝰ sermonẽ

k Da mihi. Subiũgit verba amicę semp paꝛ

tis que magis clitipho nem stimulant q̃ patris precepta.

l Sat agit. Genitiuo ista gitur.

m Pudice eductam. Quod nos educate dicimus antiqui educere dixerunt.

n Procax. Procare vt Pompeꝰ inquit signat poscere. Inde pcaces meretrices dicte i ũt ab assidue poscendo. inde proci dicũtur vxorẽ in matrimonio poscẽtes. itaq; procax ideſt petax dispoliatrix.

o Magnifica. Magnifice instructa suppelle

amice parenti .i. rebeam respondere nescio

mihi. cui quid respõdeam: nihil habeo. nec; me quisq; q̃ uis faciendare

est miserior. Nam hic clinia & si is quoq; suarum rerũ .i. auarus z curiosus est honeste castec; pbe educatam nesciam

sat agit. attamen habet bene & pudice eductam/ ignarã .i. astutie seu versutie merecmis vi robusta vel opulenta .i. magnifice instructa

artis meretriciæ. mea est potẽs/ procax/ magnifica/ sum .i. auida sumptuus vnde faciam ei munera sq̃ dem q insignis .i. placet

ptuosa/ nobilis. tum quod dem ei. recte est. Nam nihil manus nuꝑ necq; parus

esse mihi religio est dicere. hoc ego mali non pridem in nacuus sum nondum s. me isto malo laborare

ueni. nec; etiam dum scit pater

ctili magnifice induta magnifice epulãs et lautẽ querens cõuiuia. que omnia magnũ auri põdus poscunt.

p Sumptuosa. Multa impẽdens & propterea multa petens.

q Nobilis. i. insignis in malã partem. i. multis nota quia videlicet frequẽtes habeat amatores

r Religio. Meꝰ vel solicitudo. Terentius in Andria. Dignus es cũ tua religione odio. inde dies religiosi infames vel infausti dicti quos ex cõtraria causã propter hominis duritatẽ relinquã

In hac. 4. scena.

Mira amãtis sollicitudo exprimit cui exspectanti hora dies annus videtur. Amor omnes est suspitionis plena torquetur igit clinia mora & dilatione amicoꝝ

a Sed vere (antiphile. or ne. Bene amantis exprimit affectũ qui semper ea in deterius suspicat.

b Nihil animũ ex augeant. Augeri dicit animus q̃n multa concurrũt q̃bus flectit in eã ptẽ in quam inclinatur.

c Occasio. Hic loci habet alter loca ex arte rhetorica ad maioris confirmationem valerent. Quoniã argumenta deducuntur. aut a rebus

SECVNDVS ACTVS

CLINIA CLITIPHO

.i. ꝓspere succedentes .i. q̃rẽtes ad amicã spectat

Si mihi secunde res de amore meo essent: iam

paulo ante s. antiphila z scrũt timeo antiphila

.i. nõ dubito a

dudum (scio) venissent. sed vereor: ne mulier me absen

.i. pecuniarũ largitõne ad aliã locũ diuerterit

.i. in hoc loco .i. simulus mentem veniunt

te hic corrupta sit. concurrũt multæ opiniones: quæ mi

ad credendum oportunitas celebres iuuenilos

b c d

hi animum exaugeãt. occasio/ locus/ ætas/ mater: cuius

potestate improba s. mri .i. pecunias vel mercedem suaue

sub imperio est) mala. Cui nihil iam præter præciũ dul

.i. sentio me miserum

f

ce est. CLIT. Clinia. CLIN. Hei misero mihi. CLIT.

cliniam caueto

Etiã caue ne videat forte hic te a ꝑe aliqs exiẽs. Cli. faciã

aut a personis. Hęc enim causa / tempus / locus / occasio / instrumentũ / modus. & cetera sunt rerum accedentia a personis deducunt hoc modo. nam similes parentibus aut maioribus suis plerũq; filii creduntur. & nonnunq; ad honeste turpiterq; viuendũ. Similiter a natione quoq; patria / sexu / ætate: educatione. & disciplina sumuntur.

d Occasio &c. Subdit ea que augẽt animũ ad id credendũ videlicet occasio vt corrumpatur. quia formosa & multis forte iuuenibus placens ac nota. Locus. quia. s. est in eo loco vbi alię sue

petul̃tes et ideo cõtagi one facilis lapsu est. etas quia iuuenilis & flore iuuentenitẽs que plerũq; lubrica est.

e Clinia. Vocat eũ vt attẽdat q̃ dicere cupit.

f Hei. Illud dictũ inter iectõis vim obtinet. Heu dariuo iungitur. Virgi. Heu mihi qualis erat Heu vero actõ. vt ahhi. Terẽ. Heu miserum.

g Mihi. Sic fieri cõsue uit vt q̃tiẽs aliq̃d expectamus ea occurrãt potiꝰ q̃ mentẽ nostrã ad cogitãdũ aliquid mal⁹ trahãt.

h Qñ. Nõ põt credere ex nimia suspitione venturam amicam.

i Nõ. Clitipho remouet suspitionẽ ex aio clitiniç & locorũ intervallo. & ex cultu mulierũ que maiorẽ tpis ptẽ in se ornando conterunt.

k Dum. Moles carne amanẽ quare consuetũ mulieribꝰ erat se ad tactũ vngentis preparare

l Annꝰ est. s. integer & plus expectãti ex affectu vel numerꝰ determinatꝰ p indeterminato ponit.

m Cliti. Vide nulla re arceri posse suspitionẽ ex pectore amantis.

n Eccũ. Cũ dicticos et cũ gestu nimiæ lætitiæ pronunciandum.

Hec scẽa. Plena est. & timoris & suspitiõis sed psona seruilis vtriq; succurrit. Seruũ in fronte scenæ exabrupto colloquuntẽ tã q̃ pgẽtes in incepto colloquio quod vltro citroq; in via cõferebant.

a Ain tu. Hoc sic lege vt intelligas multa verba precessisse. Quid aũt dixerit Dromo. non est curandum. nam iste est abruptus sermo ex cõmuni viæ colloquio.

b Sermones cedimꝰ. Cedere vt vult Nonius vltra ceteras significationes. interdum significat commiscere. allegatq; Luci. dicentem, Tineæ omnia cœdũt i. commiscent. vt ipse interpretatur. nostro autem hic proposito optime congruit.

c Mulier. Nõ antiphila aut amica sed sic dixit quasi illi qui disperauerat redituram.

d Ego vero au. Verba sunt respirantis et ad se redeuntis.

e Nunc demũ & vi. Cum prius langueremus pre timore. & cõsternatus essem. mei sẽsus suas non recte exercebant officia.

f Minime mirũ. Seruí non videntes adolescentes. pergũt in sermone incepto. ita inquit Syrus Minime mirum. si illæ relictæ sũt. mulieres enĩ a natura tarde in incessũ sũt sed hic addit causa tarditatis. s. ancillarũ gregẽ ducũt secũ. ac si

SYRVS DROMO seruí. CLITIPHO CLINIA

In tu. DRO sic est. Sy. verẽ interea dũ sermones cædimus: ille relictæ sũt. Clit. mr tibi adẽ audin clinia: Cli. ego vero audio nũc demũ: & video: & valeo clitipho. Sy. minime mirũ adeo impeditę sũt. ancillarũ gregẽ ducũt secũ. CLI. Perij vnde illi sunt ancillæ. CLI. Men rogas. Sy. Non oportuit relictas. portant q̃d

g Perii vnde. Has enĩ ab aliis (ducerẽ vnus grex omnĩ

amatoribus ēt se putat.

h Portāt. Obhoc nō est securus sy[r]⁹ q[ui] mulieres relictę sūt i Et vespera. Causa cur non optuit relictas quis eni tut⁹ sī qd portat et in nocte & in incerto itinere.

k Abi dū. Dū pelcon. i. sillabica adiectio.

l Ve miser. Magis suspicatur Clinia q[uo]d a syro aur[u]m & vestem audierat.

m Vñ. Tāg notū nō explicuit.

n Quid. Persona seruilis vt pote fidelis heri ipensis timet turba primū p turbationem significat. ide turbo. as. pturbo deturbo. dehic institutionē que fere pturbatiōe non vacat.

o Captēt. Alias deligēt significat. Virg. Aut cape aut captas iam despectare videntur.

p Eccos. Eccū eccā eccos eccas. ellū ellā ellos ellas ab ecce cōposita sūt & p aduerbia resoluunt nō p ignoia. Eccū ecce hic subintelligę virū de quo aiebam⁹. Eccā ecce hic subintelligę fęminā, ita ellū intellige. ecce illic virū &c.

q O Iupiter, sic exclamat dū putat ab amica esse deceptū.

r Propter. quia cā a pre sū exclusus verbo rū increpatōib⁹.

s Errās. Hic errones dicunt t Pudet. Quia post pudorē solet cōsequi misericordia pudet verecūdiæ et pi

alię res dolorem oīdens .i. huc accedit ad vesperam venit

rerum. CLI. hei mihi: Sy. Aurum/vestem: & vesperascit. & non nos
nescimus .s. eorum q[uo]d eas relatū mus vade .s. multum ho
in obscurum
uerunt viam factū a nobis stulte. Abi dum tu dromo illis obuiā pro
.i. cur non vadis .i. frustratus z deceptus
pere. quid stas: CLI. Veh misero mihi. quāta de spe decidi. CLIT.
.i. langunt sollicitū reddunt .i. vidis ne
.i. sed
quid istuc quæres te sollicitāt aūt:. CLI. Rogitas q̄d sier: viden tu an
s. esse hanc ancillule .i. audi
m eas
cillas aurū vestē: quā ego cū vna ancillula hic reliq: vnde esse ea cen
irridentis vel illudentis s. q̄d te sollicitat .i. que turba mulier
tandem
ses: CLIT. Vah nūc demū intelligo. Sy. Dij boni q̄d turbe est: ædes
.i. recipient nō dubito q[uo]d edes nostre vir capiēt chremete.
o admirando interrogat
nē vix capiēt scio: quid comedēt: quid bibent: quid sene erit nostro
infelicius .i. ecce eos s. videre sez̄m s. q̄ iura hospitalitatis curas
p bos adole. s. ēres q
miserius: Sed video eccos q̄s volebam. CLI. O iupiter vbi nam est si
pstantia z veritas .i. egregius bundus .i. desipiens
.i. q̄dit r s
des: Dū ego propter te errās: patria careo æmens. tu interea loci collo
.i. trasti locupletem te fecisti dereliquisti z habuisti ptempeni
s. te
cupletasti te antiphila: & me in his deseruisti malis ppter quā in sū
.i. versos Demedemo patris verecūdia tenet
.i. non r z miscēs
ma infamia sum & meo pri minus obsequēs. Cuius nūc pudet & mi
meretricis frequenter inculcabat .s. pe patet
v
seret: qui harū mores cātabat mihi. monuisse frustra dolet. neq; eum
.i. huius amore .i. abducere abstrahere .i. absentem me ab ea
f f
potuisse vnq; ab hac me expellere. quid tamē nunc faciam: Tū cum
.i. iocundū q[uo]d tunc fuissem pri obsecutus clinię ppter verba nia
gratū esse potuit: nolui. nemo est misereor me. Sy. Hic de nostris ver
.i. in errorē labitur s. eis verbis .i. quā
a certe se hȝ
bis errat: videlicet quæ hic sumus locuti Clinia aliter tuū amorē atq;
.i. eius puelle .i. modus viuendi eius est talis q̄lis fuit s. pus
.i. cūlis filiis
est accipis. Nā & vita est eadē, et animus erga te idem/ac fuit: quantū
.i. rōne se hēdi quā p ferret .i. si vicio
signa veritatis
ex ipa re coniecturā cæpimus. CLI. quid obsecro est nā mihi nūc ni
.i. ex oibus rebus peccatum velim s. cā deseruisse .i. suspicari
immerito
hil rerū omnium est. quod malim. q̄ me hoc falso suspicarier. Syrus
qđ sequit .i. an pmis ve non verula
b
hoc primum. vt ne quid huius rerū ignores. anus: quæ est dicta ma
puelle s. misereamus s. senus .i. mortua est sicam obisse .i. miserum ēdum
.i. ante hoc tempus c d .i. alterum mlieri
ter ei ante hac: nō fuit. ea obiit mortem. hoc ipa in itinere alterę dum
ipa puella a casu fisse ab interrogatōribus
c instrui dicere
narrat: forte audiui. CLIT. quæ nā est altera: Sy. mane hoc q̄d cœpi.
in pmis dicam recte s. illa .i. cadā sug id qđ interrogas f maiora
primū enarrem citipho post istuc veniā. CLIT. Propera. Sy. Iam pri
in pmis .i. cū .i. quemū est impsonaliter percute .i. ostia domum .i. exiit
ad domū puelle
h
mū oīm vbi ventū ad ędes est. Dromo pulsitat fores. anus quædā pro
senus pstō dromo .i. cum imperu ingressus est ingredior. s. cū
in domum
dixit. hæc vbi aperuit ostiū. cōtinuo hic se cōiecit intro. ego cōsequor.

get penitentiā. Terē. in Adelphis fratris me quidē pudet pigetq;. et bñ puderet de filio i patrē. in Andria. Tū pris pudor v Cantabar. Hoc est frequēter dicebat & ignāti⁹ dixit cātabat. & antiq canere pro dolori quī dixerunt.

x Ab hac. Sic dixit. qa nōdū appulerat. & si superius me deseruisti dixerit.

y Tū cū gra. Quia tunc fuissem patri obsecutus et eī⁹ morem gessissem voluntati.

a Videlicet. Scilicet & videlicet idē significare videntur quod certe sed habēt vsū sūm. p amaritudinē cū derisu pmixtā. Vir. s. his sut peris labor est.

b Anus que. Hoc contra illud est quod sup̄a dictū a Clinia mater sub imperio cuius mala est.

c Ea obiit. Hoc dictū ne ab illa corrupta amica suspicetur.

d Altere. Antiquī est nos alteri dicimus.

e Quæ nā est. Interrogat. qa nōdū intellexerat amicā aduētare. s. Bachidē cum antiphila

f Propera. Properat qui festinanter aliquid agit vel dicit. Virg. Multa forent que mox cœlo properāda sereno.

g Iā primū. Sic incipit multa pudicicię signa narratur⁹. vt Linius. Iam primū omniū

satis cõstat. hic iam primũ omniũ. i. in primis vt in principio Nã principiũ est primũ omniũ vel sic itelligas Iã primũ oim i. ecce primum omniũ, quod sequitur.

h Anus que? In eunucho de vilissima psona Prodi foras male calciate.

i Ad lanã re. Hec signa sunt pudicevitã agẽtis. Sic in Andria primũ hec pudice vitã parce ac duriter agebat lana & tela &c.

k Vitã exege. Aliter dicit exigeret vitam exigere fabulam, exigere opus significat enitra ducere expellere & finire exẽplum primi est hic secũdi vt in andria. An exigende sint vobis prius. tertiũ est operis. s. finire opus inceptũ Et dicit ab ex & ago gis agere ex quibus cõpositũ esse constat.

l Existimãdi. Idest iudicandi Existimare enim est considerare, Existimare vero iudicare. Nã prius considerамus ea que iudicare debemus.

m Quæ cuius. Vt in andria. Nam qui cum ingenio constitẽrit eiusmodi.

n Telam. Tela dicitur omis pannus tam laneus q̃ lineus.

o Offendimus preperimus, Offendere vere idest quod reperire.

.i. obijcit opponit .i. repagulũ lanificiũ exercendũ .i. ex eo loco
.i. ostio i cuertitur

anus obdit foribus pessulum. ad lanam redit: hinc scire potuit haud
quia industria .i. eruaderet qũ .i. ex insperato p rem speratam

clinia
vsq; alibi. CLIN. quo studio vitã exegerit te absente. vbi de improui
.i. meæ ego nõ speraui venisse .i. ad mulierẽ qz .i. talis interuentus mopportunus .i. iudicandi facultatem

so est interuentũ mulieri. nam ea res dedit tum existimandi copiam
puersarem .i. fuerunde Grecliane vice m naturam .i. oñdit re ipa nõ verbis

q̃tidiane vitæ cõsuetudinem. quæ cui usq; ingeniũ vt sit declarat ma
.i. oscilla. cum q̃ filũ filo iungeret in tela n .i. diligenter o inuenimus

xime. texentem telam studiose ipam offendimus. mediocriter vestitã
.i. lucuosa verule p .i. offendimus

veste lugubri: eius anuis causa: vt opinor: quæ erat mortua: sine au
tunc .i. sicut vel admodũ q .i. offendimus r .i. genã grẽ illã fucatã

ro tum ornatã. ita vti quæ ornari sibi. nulla malã te esse expolitam
s .i. capitis pilus .i. seruus p collũ .i. lengus t

muliebri. Capillus passus/prolixus/ circũ caput reiectus negligẽter:
.i. sine causa imitatus verula
cũ q. nudebat .i. lasciue intermũcta

pax. CLIN. Syre mi obsecro/ne me in leticiã frustra cõijcias. Sy. an?
filebat .i. sanum filũ filo iũgebat velido in sil dumẽtis

sub tegmen nebat: preter eã vna ancillula erat. hæc texebat vna. pan
munotura .i. ablata pempta feda sorde q̃ cruta

nis obsita/neglecta/immunda illuuie. CLIT: Si hæc vera sũt clinia:
felicior scis ne ancillam .i. seruus

ita vt credo: quis est te fortunatior? scin tu hãc: quã dicit) sordidatam
etiam culpã

& sordidam? magnũ hoc quoq; signum est domi: nam esse extra no
.i. parũ opperant q̃ seruunt ad amatores & referunt ad amatos c b sarris mercricãde

xam. cum tam negliguntur eius internuncij. Nam disciplina est ñs
.i. amatoribus meretricum ancille .i. properant ingressum
affici muneribus e accessum

dem munerarier ancillas: primum ad dominas quæ affectant viam.
.i. psequere in incepta narratõne .i. meam benivolentiam mẽdacio .i. capere
.i. eu syre f .i. de industria laborat

CLIN. Perge obsecro te: & caue ne falsam grãm studeas inire. Quid
antiphila qñ

ait. vbi me noias? Sy. Vbi dicimus rediisse te. & rogare vti veniret ad
Antiphila illico replet .i. fletu .i. ita .i. clara

te. mlier telã deserit continuo: & lachrimis opplet os totum, vt facile
sibi

p Veste lugubri. Eius anuis causa. Anuis hic legi debet in casu gignendi M. Varronem & P. Nigidiũ viros romani generis doctissimos constat non aliter locutos esse & scripsisse senatuis & cãtiã hãt parẽ et imũdicia' est. Vir. fœdissima vẽtris illuuies.

a Sordidatã & sor. Sordidus a natura dicitur. sordidatus vero fit vrgente necessitate. Sordidatam refertur ad illud pãnis obsita, sordidam ad illud neglecta immunda illuuie.

domuis ita hic anuis.

q Que omñ tur sibi. Nonvt placeant amatoribus. Honeste enim mulieres reiiciunt vestiũ sordes honestecq; sibi vestiri cupiunt.

r. Nulla maiã re esse expoltam. Mala assimilitudine mali hoc est pomi assumpsit nomen, Nam id est quod prominet inter nasum oculos & buccam quod rotundũ est & in speciẽ mali.

s Muliebri. Res muliebris est fucus quo mulieres molles vtuntur ad exporgendẽ cutẽ ne rugescat seu soluãtur in rugas quod senescentibus cõtingit.

t Capillus passus. i. sparsus Vir. Comibus iliades passis. Sunt quedam verba que aduerso veniunt presenti sed in preterito cõiunguntur sicuria pacior ita apassus discedit a vertor & vereor versus sum.

v Pax. Adi uerbiũ grecũve ait Priscianus.

x Subtegmẽ .i. filũ quod in tela texenda fitmẽ intercurrit.

y Pannis obsita. Sic in Eunucho Pannis obsitum.

z Immũda. Proluuies & illuuies significa

h Extra noxā. Hoc est culpā. Noxa enī significat damnū. Suetonius in cesare. spurmāq; irridens. & vt falsum arguēs quod sine vlla noxa sua ydus martie esset.

c Eius internuncii. Internuncii qui nuncia ferunt ad amatores & referunt ad amatas. quos aliqui gamagogi dicunt adducendis mulieribus vtrū bene necne ipsi viderint.

d Nam disciplina est. Preceptū in arte amādi vt amatores ancillas prius corrumpant.

e Affectant. Affectare est pnū animū ad faciendum habere. vt dicit Festus. Laurentius dicit affectare esse affectu & conatu alteri virtutē emulari q̄ assequi nequeas refragante natura. Seruius aūt hic interpretat affectāt viā pro preparant quēadmodū & illud Virgilianū viamq; affectat olimpo. i. interpretatur ille preparat sibi diuinos honores seu disponit.

f Falsam gra. Scilicet mentiēdo. nā ipso rei scito gratia inita frustraberis:

g Oppletos. Nam exnimio gaudio interdum lachrime prouenire solēt

h Agedum. Age singularē numerum deserat. agite plurales. Age dū vero vtrumq;.

i Que est illa. Interrogat non immemor verborū sui. O clitipho post istuc veniam.

k Hem quid. Hem interiectio est nouas res et opotune audientis

l Eho interiectio admonentis attentionem & vt sistatur gradus poscentis.

m Quo illam ducis. Hoc cum timore pronunciandum. Timet ne pater illius amicam cognoscat.

n O hominis impudentē audaciam. Bene audaciam que proprie est temeritas.

o Hem tu. Non fit sine periculo. Sententia generalis que & seruis conuenit.

p Hoc. Sic dicere solemꝰ his qui res maximas aggrediūt.

q Vbi paululū modo quod te fugerit. Verbū proprie alicuius cōmittentis alteri cum periculo vel res suas vel salutē

r At enim. Aliquid supplendum syrus dicere volebat. aut in ea re non esse periculū. aut se effecturū quod intendit. sed illius sermonē Clitipho interrupit.

s Ita res est hec. Hec oratio imperfecta est vtpote a Clitipho ne qui impatiens audiendi est interrupta. recusat enim Clitipho pericula & vult amica sine his potiri. quod syrus fieri posse negat. q̄a necesse ē si amare vult vt admittat pericula. ergo subintelligēdum est q̄ hic velit cōpos esse voti sui sine periculo quemadmodum si aliquis sine belli periculi velit cōsequi aut aliqd tale vt sit puerbiū vsitatū ignauos qui sine labore cōsequi vellent q̄d optant.

t Hec. An bachis i Antiphila. incertum est enī hic oratio imperfecta a Clitiphone interrupta nūc quasi quid velit dicere nescitur interruptione impediēte. Et ideo liberū est vnicuiq; subintelligere q̄d placeat

v Malum. Aduerbiū est interpositē indignationis.

x Neq; ferre. Pro nō potest.

y Potiri vis. Potior a potis descendit. ideo illi in significatione est simillimū. Dicit enī sum cōpos animi. aut ratiōis q̄ hec habeo.

z Vis q̄ des. Pro inueniri positum.

a Haud istul. Ironicos. id enī velle sine periculo quod fieri nō potest est insipientis.

b Cum illis. Inuidiose illis cum vna sit. sic in eunucho neq; perpeti meretricum contumelias.

c Harū. Hoc sic infert Syrꝰ vt tādē velit cōsiliū suū aūferri.

d Harū. Aut velle pericula cū amica. aut amittere eā vnā periculis. Cōdictio est actio in aliquē vt denūciatio. Cōdicere enī prisca lingua est denūciare. Cōditio vero sine. c. vt hic est legendū est cū vno certā legē in se cōtinēs. alibi. Terē. Accepit cōditionē dehinc quęstū oc. Dicit et bone cōditiōis. ita vt referas ad fortunas non ad mores. i. dites est. Est autem conditio inter plura eligenda fortis ablata electio. Conditionum igitur. i. optionum vel electionum.

e Quod. Superius vis q̄ desillies. Id efficiſ mus quod magno conatu & molimine faciſmus. vixq̄ pernos finē accipit

f Siquidē. Syrus repetit verbū Clitiphonis quod pē dubitare videat.

g Assimula. Callide Clitiphonis amica Cliniæ eē simulat, vt Antiphila ad Sostratā deducatur que poſt agnoſcet filia Chremetis qua cognita et altero cōſilio inducto a Syro extorquebit argētū a Chremete q̄d Clitipho bachidi p̄miſerat

h Dedecori. Turpe eſt habere reynā amicam ne dum duas.

i Quid eo? Cū interrogatione q̄ſi diceret quid tum ſi ad matrem deducet.

k Fabulæ. Recte fabulę quia nec̄ vere ſint nec q̄ veriſimiles.

l Istiusmodi. Stulte amās inducitur credere Syrū qui iocat̄ ita habere aliqd quo patiat̄ amica ſine periclo.

m In au. Per dextrā aurē dextrum latus deſignat. Per ſiniſtrā vero latus ſiniſtrū nec natum dixit in tali genere dicēdi

n Quid ago. Dubius & circa pericula & circa amicam quęrit conſiliū.

o Quid bo. Nam boni eſt velle abſcedere

Huius .i. faciunus eſt ſeu facile facerū eſt

Et ſi hoc conſiliū: quod cœpi: rectū eſſe & tutum: ſcio. Nam apud patrem / apud patrem / deinde poſt hoc / amice

trem tua amica tecum ſine metu vt ſit copia eſt. tum quod illi argen= / eodem modo eadem rone / regādo / ſargentum / inuenirem / e

tum es pollicitus. eadem hæc inueniam via. Quod vt efficerem: orā= / .i. astronius obtuſus ſtupidus / ere / f

do ſurdas iam aures reddideras mihi. quid aliud vis tibi? CLI. Siqui= / ſ. q̄ dicis / .i. dicas ? ꝓpteres videns tuburare / .i. cum experieris reipa q̄ dico / dic / f:

dem hoc ſit. Sy. Siquidē. experiūdo ſcies. CLIT. Age age cædo iſtuc / ſ. conſilium / fingamus / bachidem / ſ. clinee / g

tuū conſiliū quid id eſt? Sy. Assimulabimus tuā amicam huius eſſe. / .i. iocunde excogitaſti ſeu dicis / amica / antiphila / ſ. clinee

CLIT. pulchre, cædo quid hic faciet de ſua? an ea quę dicet huius. / ſ. Antiphila / ſecū / ſoſtratum / ſ. ipſo antiphila / h / .i. eſt dedecus

ſi vna hæc dedecori eſt parum? Sy. Immo ad tuā mrem deducet, Clit. / .i. cur deducet / q.d. longū eſſet endi a ſuscipio narrare / ꝓpter quam / .i. eā deduci ad matrem / i

quid eo? Sy. longū eſt a clitipho: ſi tibi narrem. q̄obrem id faciam: ve / .i. nihil ſunt niſi nuge ioculatoria verba / ꝓpter quam rem / l2 / nullam rem ſatis firmā certū / ſubire

ra cauſa eſt. CLIT. Fabulæ. nihil ſatis firmi video. q̄obrem accipere / .i. ſit mihi vtile / .i. race audi c̄ō dicturus ſum / .i. ſcio / ſ. q̄ ſuadeo pura q̄ / efficetur tua eſſe. ꝛc.

hūc mihi expediat metū. Sy. mane: habeo aliud. ſi iſtuc metuis quod / .i. tale ſcz q̄ confitemur eſſe ſine periclo / k

ambo cōfiteamini ſine periculo eſſe. CLIT. Istiusmodi obſecro ali= / libentiſſime / mulieribus / vnde venerunt / in edes / ſuas

quid reperi. Sy. Maxime: ibo obuiā. hijs dicā vt reuertantur domum. / triſti / oblatum / .i. faciam dicendo vt reuertant / m

CLIT. Hem quid dixti? Sy. Ademptū tibi iam faxo oēm metum: in / ſuper, verum liber locus / tranq̄lle ſchere / quid facio / n / .i. verū pene dd agas / o q̄ ad bonū vtę ſpectat

aurē vtrāuis ocioſe vt dormias. CLIT. qd ago nūc? Sy. tu nec̄ qd bo= / q.d. dic nūc vere qd / facere velis / horteris / p / .i. hoc veſpere / q / .i. fruſtra

ni eſt. CLIT. ſyre dic modo verū. Sy. age modo hodie ſero ac ne q̄dē / pecdē obſidere vel / ꝓmittitur / ſ. oſtendendi veri / .i. poſt hoc rgo / .i. vtare ea facultate dicendi / .i. ꝓmittat / l

voles, Clit. dat̄ fruare dum licet. nā neſcias eius ſi ſit poteſtas poſt hac / t / duco / .i. pcēre / ſ. mulieribꝰ eo obuiā tuā amicā remittur / ſ. ee ſtudere vt / amicā remittas / r / s

an vnq̄ tibi. Clit. Syre inq̄. Sy. ꝓge porro tū iſtuc ago. Clit vere her= / aduerbium vocantis / dicit hoc apud ſe / v reſpondet ei

cleſti iſtuc eſt. Syre ſyre inq̄, heus heus, Syre. Sy. concaluit. quid vis?

laſciuas mulieres & hoc totum dicit ridēdo eum.

p Age mō. Sic pronunciā dū eſt vt ſyrus diſcedat & dicat amicæ Clitiphonis vt domū reuertatur.

q Ac neglēq̄. Ideſt fruſtra volens. quonā ſtatim reuocabis voluntatem & impedies quominus dicā verum vt prius feciſti. vel ſine & quicq̄ ſint duo verba tunc ſic aſtrue ac ne i. nō voles nō p̄mittis quicq̄ſ. dici a me. nam ipedies vt p̄.

r Syre in quā. Interea ſyr⁹ ad mulieres ſe conferebat q̄ abeū tē Clitipho primo paululum reuocat deinde ipſo calēcente magis ac magis amore ect ſyro pergente vehemētiſſime reuocat.

s Tamē iſtuc. Quod cœpi. ſ. vt dicam amice vt domum redeat.

t Verum hercule ſi iſtuc eſt ſyre. Verba credituli & trepidi amantis & cōcedere volentis ſyro. vt quid cōſtituerit peragat bene de amore.

v Cōcaluit. Bene de amore i eunucho. Accede ad hunc ignem iam caleſces plus ſatis Cōcaluit. idē amoris igne arderſcit. quapropter me ſic reuocauit.

.i.reuertere noli remittere amicã .i.ppter qđ me reuocas erũm
p pũto sum stantem

Cliti. Redi redi. Sy. adsum dic quid est: iam hoc qđ ne-
vicꝫ q amica sit t reuertar clitiphonẽ

gabis tibi placere? Cliti. Immo syre & me/ & meũ amo-
.i.cõ. vel credo vel rudo .i.arbitror .i.me in aliquo vel
p ppter aliquid

rem/ & famã permitto tibi. tu es iudex. ne quid accusan-
reprehendendus .i.stultũ est ac ridendum est s

dus sis: vide. Sy. ridiculũ est te istuc me admonere Cliti-
.i.an ea fierõe rationẽ dicere velis in hac fierõe
ab susceptã

pho quasi istic minus mea res agatur. cũ tua. hic si qđ
.i.non ppter accidere ad me obiurgandum s.mihi
c d

nobis forte aduersi euenerit. tibi erũt parata verba: huic
.i.quã erũt s.quẽ cogito facere .i.a me negligit
parata. e .i.nullatenus nullo mo

hoi verbera. Quapropter hæc res neutiq; neglectui est
cliniam .i.ingere tuã amicam

mihi. sed istũc exora: vt suam esse assimilet. Clit. Scilicet
pfecto
.i.q; faciam .i.negocium statum
vel eo vsq; punctum est

facturũ me esse: in eum res iam redijt locũ. vt sit necesse.
s.o clinia non iniuria sed bachis .i.nẽ in aliq; vacilet
f g

Cliti Merito te amo clinia. CLI. Verũ illa: ne qđ titubet
gnissima ratiõ .i.sano vel nre vel operarũ valde quo modo
ptera

SY. Perdocta est probe, CLIT. At hoc demiror qui tam
vt ventret bachidi omnes
bachis h

facile potueris persuadere illi. quæ solet ꝺſcꝫ spernere.
tempestiue operarũ s.venire in rpe valeminũ ad obtinendũ

Sy. in tempore ad eam veni. quod rerũ oĩm est primũ.
i .i.inuent s.apud eam .i.copiã nos
crumã fieri sibi

Nam miserũ quendã offendi ibi militem / eius noctem
perenẽ bachis fouebat miserũ miluẽ
effluna meretricũ militis amoꝛ capitũ

orantem. arte hæc tractabit virũ. vt illius aĩm cupidum
carentia sui .i.inflammare s.inquam ppter talem re
pulsionẽ militis

inopia incẽderet. eademq; vt esset apud te ob hoc cꝫ gra-
.i.eriã aeqs eriã ĝra esse .i.ã vis aliquantulũ inconsiderate nõ sanꝰ
i aspectãs qđ faciendũ sit laborãs errꝰ

tissima. sed heus tu videsis: ne quid imprudẽs tuas. Pa-
tuũ s.capiendas subitus affectus sed
trẽ nouisti. ad has res cꝫ sit perspicax. ego te aũt noui. cꝫ
.i.ruoꝫ appetitũ intime me decerator .i.noli oĩdere colla
n mombigũ iacrata o p tua indemira

esse soleas impotens. inuersa verba euersas ceruices tuas
suspina spura .i.russes .i.ne fluatus in risum
q r sisse cohibe rẽme

gemitus/screatus/tussis/risus abstine. CLITIPHO. lau
.i.pbabis rueos gestus scꝫ t moꝛes s.meas rõnes me hũdi
.i.si vis

dabis. SY. Videsis. CLITI. Tutemet mirabere. Sy. Sed
.i.cẽrum ibi imperia amantiũ oĩ die

quamcito sunt consecute mulierẽ? CLITIPHO. Vbi
mstes t seas neqs simꝰ nos alloꝫ pũria delerari bachis s.amica

sunt? Cur retines? SyRVS. Iam nunc hæc non est tua

f Miserũ quendã offendi. Recte miserum dixit vt ostenderet nõ amissũ arte. s. meretricia.

k Cupidũ inopia. s. sui. Ouidi. Nitimur inuetitum semper cupimusq; negata.

l Heus tu. Heus aduerbium admonẽtis & vocantis est ac poscentis attentionem.

m Nouisti quã esse &c. Impotens est suorũ appetituũ minime moderator. Nã is impotẽs dicitur qui suis affectibus ac animi passionibus non potest modũ adhibere ac eas cohibere. sed ab illis victus trahitur quocunq; ferant & rapiant eum.

n Inuersa verba. Oĩa ponit que ab amãte vecordia fieri solẽ. Inuersa verba. i. verba ppostere & in cõtrariũ pnũciata. Est eni inuertere quasi in contrariũ vertere & prepostere verba pronũciare vt pro lauo volo.

o Euersa. Ceruix seu ceruices posterior pars colli vbi origo est omnibus neruis. Vñ hõ dure ceruicis dicit quasi rudo mabilis. et quasi duri capitis et dure mẽtis. Euersus ceruices cõtrariũ est erectas ceruices. Et signi ficat illum flecti & domari ab amica.

p Euersas. Ceruix eni est posterior pars colli ponit p superbia seu cõtumacia quadã ac rigore mẽtis vt vir dure ceruicis. i. indomabilis & mẽtis rigorẽ pre se ferẽs tãcꝫ nemini caput inclinare velit. Euertere interdũ significat destruere vt euertere vrbẽ. i. destruere & eam demoliri ac dissipare ac etiã subuertere. Interdum euertere significat, psternere & facere vt quod stabat nũc pstratũ iaceat & abhac significatione manauit precedens. nã euertitur. vrbs cũ mensa que prius stabãt dirimunt. Itẽ mulier querẽs dragmã euertit totã domũ. i. inquirẽdo illã oĩa que in domo sũt facit huc & illuc & a suo ordine demouet. Itẽ in iure sepe dicitur.

q Screatus. A screoas are. Quod significat screatus eicere ex ore pectoris ac precordiarum.

r Tussis. i. tusses. Hoc est contusiones.

s Videsis. Vultuose pnũciandũ est. t Cur retines. Im-

x Adsum. Hoc dicit postqꝫ paululum rediit ac prope clitiphonẽ fuit

y Nequid. Ne quid de est ob vel ppter et est admonitio aliquid alieni trepide cõmittentis.

z Admonere. Admoneo te hoc dicimus cũ duobus accusatiuis.

a Quasi. Securius cõmittimus his ad quos nõ mi⁹ pertinet quod agendũ quã ad nos.

b Quasi. Quasi di. videris ita ãmonẽdo me putare qꝫ minus mihi ex ea re impẽdeat periculũ qꝫ tibi. Vel id qꝫ cautẽ fieri minus mea interfit aut minus ad me spectet qꝫ ad te. Nã cũ Horatius inquit Nã tua res agitur paries cũ pxim⁹ ardet intelligitur sic tibi imminet periculũ proximo ardente vicino parietẽ. vel negociũ de incendio parietis vicini ad te pertinet. Nã res in eo dicendi genere capit, p negotio preterea hec particula quasi hic capit yronice vt sæpe precipue cũ iungit cũ vero etiã sine vero exemplorum plena sunt omnia.

c Hoi huic. Amabãt veteres de pxim o similia dicere. Minus carum putauit siue de armario quãquã de sacrario fuisset ablatum.

c Hoi huic. Dictitos hec dixit seipm oñdẽs.

d Homi huic verba. Huic. i. mihi. Nã hic dicitur de persona loquentis. Iste de persona audientis. Ille de persona remota ab vtroq;.

e Hec res. Immo est maxime mihi cure. Nã res mea agit & in ea periculum mihi cõmune tecum impendet.

f Verũ ne. Titubare ꝓprie est pedibus nõ valẽtis insistere quales sũt ebrii ad animũ transfertur quotiens animo verba dissentiũt. Vereꝫ cliti pho ne quid timere effũ dat quo se indicet.

g Verũ. Ibi ne capitur prohibitiũ neq; est opus intelligere timeo. Admonet aũt clinian vt bachis nullatenus verbis suis aut gestis aut vultu tituber ne forte deprehendere eã eam non esse suam.

h Que solet. Quos ideſt quales amatores. Virgi. Quos ego sum totiens. iam. d, m.

Secundus Actus

patientia amantis ostenditur. Nam visa amica clitipho verba syri obliuioni tradiderat apud patrem. Obseruabo id quod me admonuisti.

v At nunc interim. Aposiopesis amantis vt

.f. non est mea

interea pulsq; ad pfem est
.i. nō plus ē tua nūc q̄ apō pfect

CLIT. Scio apud pfem. at nūc interim. Sy. nihilo magis

gmitte me delectari eius pfecta
partar
.i quo tge sinas me
delectare eius pfecta.

gis. CLIT. Sine. Sy. nō sinā inq̄; CLIT. q̄so paulisper.

.i. phibeo scz te frui eius pfecta
.i. sine f. me eā
discedas
.i. si sacas qō sapiens
.i. discedo

Sy. Veto. CLI. saltē salutare. Sy. abeas: si sapis. CLI. q̄d

.i. aste clinia facies
nō discedet
f. cuco clinā q̄ manent cū amica
.i. ingredere viā & tge q̄uis inuirus

istic? Sy. Manebit. CLIT. O hoiem fœlicē? Sy. amhula.

sit sine interim paulisper cum amica ludere.

x Nihilo magis. Vult Syrus vt eum perpetuo modestum. ne si inceperit possit se abstinere eā patre videnti.

y Quid istic. Istic pro iste.

In hac. 6. scena.

Nō potuit melius cōdictionē meretricē exprimere q̄; p eā que esset meretrix que tñ noi meretricio fauet. cū alibi reprehēdant meretrices nihil aliud ex amore adolescētiū q̄rere q̄; pecunie extortionē. hic quoq; iocunda amantium congressio signatissime exprimitur.

a Aedepol. Per castorē & pollucē. ornatius sūt iurandi aperta feminis.

b Isti. Mores enī pudici gratiores esse solent in pulchro corpore. Virg. Gratior & pulchro veniens in corpore.

c Si te. Recte expetit cū eā a pudicicia cōmēdet. expetim? enī tñ ea qua honesta sūt & plane bona. vnde de rebus expetendis a philophis scriptū que. f. peti debent.

BACHIS meretrix: ANTIPHILA mulier

CLINIA. SYRVS

f. q̄ ecē pollucis f. amica
f. q̄ visisti reuelle traducere virā cū vno solo felicem.

a Edepol te mea antiphila laudo: & fortunatā

q̄ sequit .i. ornata es
b
mercenustori

iudico. id dum studuisti: isti forme vt mores

.i. nō
affirmato cū iuramento
c

consimiles forent: minimeq̄; ita me diij amēt miror si te

qualem naturā
ergumento
fig̃ t ostiont

sibi q̄sq; expetit. Nā mihi q̄le ingeniū hīes. fuit indicio

tuus sermo
d

orō tua & cū egomet nūc mecū in animo vitam tuam

certe
vīi filiū iuuenculaq;
sepat.
e .i. amatorū multitudinē iuuēcule

cōsidero / adeoq; oīm vestrarū. vulgus q̄ ab sese gregant

.i. tales q̄les estis
f. tales quales vos estis aut vīi similes
non

& vos esse istiusmōi: & nos nō eē haud mirabile est nā

decet cōmodū est
f. illi amatores hēmus / mercedinem & coptam
nostri facimus partum?
g

expedit eē bonas vos nos q̄buscū ēres nō sinūt q̄ndē

d Oratio tua. Quod dixeris cū vno velle aratem traducere. Antiqui etiam pauca verba orationem dixerunt.

e Vulgus. Hoc est nec; p̄miscue q̄sq; recipiunt.

f Nā. Quia cū solo viuitis, nec potest esse ver? amor nisi iter duos qui sibi inuicē fidē seruēt. iuxta illud. Nec regna nec tedæ solū pati volent.

g Expedit. Vbi notanda est q; hæc structura mihi expedit eē bonūet mihi expedit eē bono vt q̄n cui eē deserto vacet.

h Quippe. Et hic amor est gratia volūtatis tñ. Et bene impulsi. nā hęc oīa nox / vinū / amor / adolescētia. ab impulsionis parte dicūtur non ad ratiocinationis.

i Quippe. Quippe ponit sine relatiuo & sine cum coniunctione.

pulchritudine — frequentante forma nostra
illecebra inducti — b — l — postq̃
forma impulsi nostra nos amatores colũt. hęcvbi immu
.i.decorẽ suũ amisit ⁊ miserẽ — .i.ad aliã amicã seu ad rẽ aliã — pulsũ com
f.amatores — m — pando ⁊ecumus
tata est. Illi suum animum alio conferunt. nisi ꝓspectũ
.i.oũ colunt ⁊ durare nostra forma — ⁊ celebre atq̃ abtecte oĩo
.i.viram agimus
interea aliqd nobis est. deserte viuimus. Vobis cũ vno
vna seu inter — traducere — statuistis deliberastis decreuistis — .i.vtendi mod⁹
vite nře ergo — f.viri — .i.perpue
simul ętatem agere decretum est viro. cuius mos maxĩe
conformis — p vestim — f.viri — .i.adhibent alios scꝫ seruando ꝫmutuo
n — o
est cõsimilis vĩm. hi sead vos applicant. hoc beneficio
ẽ vir q̃ vxor — .i.viro ⁊ rogo — .i.obligamini — itaq̃
.i.sed
vtriq̃ ab vtriq̃ vero deuincimini: vt nunc̃ amori vro
.i.miseria — .i.nõ cognosco qđ alie faciant
p — q
vlla incidere possit calamitas. AN. Nescio alias. me scio
cere — .i.insturer — q.d.cõmodum eius est mihi cure
⁊ sine dolo — non mouet q̃ meũ mihi
quidem semper fecisse sedulo. vt ex illius cõmodo. meũ
.i.ꝓtraham actam reputem — q.d.longe aliter ẽ q̃ ꝫsuspicabar vt video
r
pararem commodum. CLIN. vah ergo mea antiphila
reuerentem
o
tu nunc sola reducem me in patriam facis. nam dũ abs
.i.sum abs re — assidua tui cogitatõne ⁊ sgando te
reuisere aliquando
te absum omnes mihi labores fuere (quos cepi ⁊ leues. p
f.qđ dicis ita esse vt asseris — difficulter
t — v — x
ter tui carendũ quod erat. SY. Credo. CLITI. Syre vix
sustineo molestę fero — esse iturum — nunc
⁊ vrę; hoc est vęq̃
suffero. hoccine me miserum non licere meo modo iri
.i.ꝓplenone meo q̃ pna — .i.sed etiã — .i.potui cognoscere — effectum
ẽ ad voluptates — y — .i.q̃rem — z — dispositũ
genio frui. SY. Immo vt patrem tuum vidi esse habitũ.
lucos vt parres — .i.quis — aspicie
a b — .i.dabit vbi aspera officia — nos
diu duras/dabit. BAC. Quisnam hic adolescens intuet
volentis — f.bacchis — blãdiẽs q̃ rogo re p
c — ne cadã ꝓstemata — amorem — .i.cha hẽs
nos? AN. Ah retine me obsecro. BAC. Amabo quid ti
.i.ꝓ numio timore sum attonitus — cur — .i.ita stupida es ⁊ pster
sago — mris
bi est? AN. disperij misera. BAC. Quid stupes antiphi
.i.virũ
la? AN. Videõ diniam/an non? BAC. Quem vides?
.i.meus amore totus animus versatur
e — f — .i.viu desiderate — g
CLIN. Salue anime mi. AN. O mi expectate dinia sal
q̃liter re habes
ue. CLIN. Vt vales? AN. Saluum aduenisse gaudeo.
verum — .i.verum eo adhuc mea mihiq̃ fide; adhuc
h — intemerata conseruao — .i.desiderata
CLIN. Teneo ne te antiphila maxime animo expecta
f.in domium chremetis — vt cenetur
ta meo? SY. Ite intro vos iamdudum expectat senex.

x Vix suffero. Vix difficultatẽ significat & aliꝫ quando pro non ponitur. Ouidius. Vix primus tanti totaq̃ troya fuit. Lucil⁹. Carcer vix carcere dignus. Suffero sustineo alias suppono

y Immo vt patrẽ tuũ Cum non possit per se Syrus Clitiphonẽ abigere ad minas patris cõfugit quem fingit iratũ.

z Vidi esse habitum. Vario modo homines habiti atq̃ affecti esse possunt quibus sectum academicos aliud atq̃ aliud videtur.

a Diu etiã duras. Subintelligendum est vel lites vel partes fratris prędicas. et pro duras metaphoricas ab actoribus scænicis.

b Diu etiam. f. asperā officia vel onerosi cognouerit te aliuc amare Et quidam diu dabit illas partes. f. vel lites.

c Ah retine me obsecro. Antiphila præ nimia lætitia viso Clinia animo male esse cœpit. Nam vt animus vna cũ corpore nõnunq̃ deficit imo mœrore sic et interdum nimio gaudio.

d Videon Cliniam an non? Tanta lętitia erat Antiphile, vt & si amatorem agnosceret, De eo tamen dubitaret.

e Anime mi. Mollis oratio & fœminea multis ĩplicata blandimẽtis

f Mi. Vim blandimẽti habet, nam significat meus.

g Clinia salue. Illa ad maiorem gratiã amantem proprio nomie appellauit.

h Teneo ne te. Prę nimio amice desiderio peni. cum dubitatione loquitur. Sunt qui legant teneo ne te vt referatur ad fidem: ita vt dubitet an a se alienata sit an in fide persistat.

k Amatores. Bñ amatores. amator fingi potest. amans vero amat.

l Colunt. Colere est inferioris personæ ad superiorem. nonnunquã superioris ad inferiorẽ Virgi. Post habita coluisse famo.

m [Nisi, ꝓspectũ. Prospicimus futura diiudicamus presentia.

n Consimilis moribꝰ. Pro mores vestri vt recentionibus placet.

o Hoc beneficio vtriq̃ vero deuincimini. Quasi diceret sic ambo obligatis vos mutuo beneficio intemerate fidei seruande. Et hoc dictũ est illi simile vterq̃ vtriq̃ sunt cordi vbi Laurentius cõfirmat a horatoribus potius esse dicendũ vterq̃ alteri est cordi

p Incidere possit calamitas. In eunucho nostri fundi calamitas proprie calamitatem rustici granidem dicunt eo q̃ minuat calamũ hoc est culmen ac segetem.

q Nescio alias. Verba mulierũ commẽdantis se a fide in virum.

r Vah. Clamosa interiectio hoc loco ad gaudiũ spectat nec potuit vox accomodatior dari amatori præ nimio amore ferme insanienti ad primũ cum amica congressum.

s Reducẽ. i incolumẽ Post varia pericula quę subiiciendo in aliã ac redeundo Nã vt Seruius inquit. Reduces dicunt ꝓprie qui pericula euadunt. Facis itaq̃ ne reducem. i. defunctũ periculis reuertẽtẽ in patriã.

t Tui carendum. Antiqui careo verbum genitiuo iungebant nedũ ablatiuo.

v Credo. Syrus senõ loco mouerat respõdet verbis Clitiphonis qui cum loquebatur. vt cũ aliquo ambulatum abiret cogeret.

In hac. 7.

scena. veri amici officiū pulcherrime a Terentio exprimitur, in qua amicus amico simul et gaudii insperati maximo cū affectu nuncium & cōsilium affert.

a Cesso. Aliquis cessare dicit, i. tardare ad aliquid celeriter peragendū. Vir. Cessas in vota precesq;. Cessat desidiosus requiescit defessus.

b Miserum hunc. Cū affectu. nam proprium veri est amici lætari rebus prosperis amici & dolere aduersis.

c Ex indicio. Indicii ꝓprie est oris & linguæ

d Adiuuabo senem. Senem plus habet affectus quā si dixisset Menedemum.

e Nos quoq; senes est æquū senibus obsequi. Iuxta illud prouerbium vsitatissimū. Pares cum paribus facillime cōgregantur. naturaliter enim adolescentes adolescentibus. sgnes vero senibus potius inseruiunt & obsequuntur.

f Aut ego profecto. i. ex his duobus necesse est alterum tantum esse

CHREMES MENEDEMVS

.t. lux sic hoc est vbi aduenit .t. tardo f. mei
quare a

I Vcessit: hoc curtā cesso pulsare ostiū vicini? menedem f. ape .t. ad suū gaudiū q̄tus

primū ex me vt sciat sibi filiū rediisse: & si adf. clinia f. vt parer sciat cū venisse ꝑcm udeo
b

lescentē hoc nolle intelligo: verē cū videā miserē hūc tam .t. vexari discessu .t. debeā celare

excruciarier eius abitu. celē tam īsperatū gaudiū: cū illi .t. ex indicatione & manifestatione .t. nō celabo gaudiū
c t. nō

peridi nihil ex indicio fiet? haud facia. (nā q̄d potero) menedemū .t. eo mo climphonē sq̄ clime
.t. sicut

adiuuabo senē: ita vt filiū meū amico / atq; eq̄li suo vi- f. video filiū meū .t. eniam
d e

deo inseruire. & socium esse in negocijs: nos quoq; senes iustum inseruire Menedemus .t. natura
f certe g

est equū senibus obseq. MEN. aut ego profecto ingenio .t. valde nimis .t. insaniat ne fustinendam
h

egregie ad miseriā natus sū: aut illud falsū ē. qd vulgo .t. tempus merorem
i auferre k

audio dici: diē adimere ægritudinē hoibus. Nā mihi q̄ti merestat ex .t. causa filq longius abfens est
dolor animi

die augescit magis de filio ægritudo. q̄to diutius abest: .t. eius desiderio teneor senem

magis cupio. & tāto magis desidero. CHRE. Sed ipm ex tra domū f. cum facia fmonē cum eo q̄ te nouū
l

foras egressū video. ibo: alloq̄r. Menedeme salue nūciū f. nunci maximopere .t. te illo impetu nuncio
m

apporto tibi: cuius maxime te fieri pticipē cupis. ME. nū

verum. sed sane ex nimio filii desiderio dubitat de eo quod omnibus approbatissimū est.

g Ingenio. Hoc est ex natura. ingenium naturalis est sapientia. Salustius in catilina. Ingeniū nemo sine corpore exercebat. ingenium quoq; veteres dixerunt & sua sponte vel natura Virg. Georgico. libro secūdo Hunc locus aruorū ingeniis. robora cuiq;.

h Egregie ad miseriā. Egregiū dicitur quod ex grege eligitur, sed hic egregie valde nimis. nō est ergo ad laudem positum.

i Adimere ægritudi. Aegretudo. i. meror mestícia animi. ægretudo enim animi est. ægrotatio est corporis.

k Diem adimere ægritudinē hominibus. Seruius supplicis ad Ciceronem nullus dolor est quem nō longinquitas temporis minuat atq; molliat.

l Nuncium apporto tibi. Nuncius & res ipsa & nuncius dicitur.

m Cuius maxime. Bene maxime. quis enim nuncius illi gratior esse poterat q̄ filius.

n Nunquid nam de. Quia omnis illius sollicitudo circa filium erat. Idcirco statim de eo suspicatus est nondum facta mentione.

o Valet atq; viuit. Proiisteron in sensu est. Si ei valet necessario viuit non si viuit valet, ergo viuit & valet dicendum erat. Et bene vtrūq; iunxit. nā multi viuunt sed non bene valent.

p Meus gnatus. Magis cū admiratione q̄m cum interrogatione legendum.

q Clinia meus venit. Addidit et nomē quod fieri consueuit in his. q̄s diu optauimus & non dū venisse credimus.

r Dixi. Denūciatio est cōfirmādæ sentētiæ, nec mutanda est trāslata de foris & causidicis Cicero. Precor dixisse pronunciat.

s Dixi. Hoc verbū in fine additum superiora cōfirmat. et est proprium his qui perorauerint causam dixi sic dixit quasi perorauerint causam. Dixi, quasi iam obtūderetur a Menedemo.

t Etiā tuū cōspectū fugitat. Fugitat plus est q̄m fugit. & fugitat dixit vt ostenderet vehemēter filium timere.

v Non tu. Non aliqn certam qualitatē significat. & nōnunq̄m incertā vt erat gesta.

x Quia pessi. Et parētibus omnibus & filiis salubre. patres enim nimia largitate & clementia liberos corrumpūt. illi vero nimia licētia deteriores facti patrib⁹ męroni sibi vero detrimento sunt.

y Non possum. Hoc est animi victi & clemētis. interdū ad nimiā indignationem spectat vt illud Satyrici. Non possum ferre quirites græcā vrbem.

z Satis iam satis. Hęc replicatio magnam habet vehementiā.

a Ah vehemēs. Bene dixit vehemēs de eo qui non seruaret modū. vt ceni particula sicuti quędam alia. tum intensio-

nunqd aliquid f. clinia
n
quidnam de gnato meo audisti chreme? CRE. Valet
.filius f. est
atq; viuit. MENE. Vbi nā est quæso? CRE. Hic apud
p f. est apud te
me domi. MEN. meus gnatus? CHRE. sic est. MEN.
f. meus gnatus .i. sine dubio venit q filius meus
Venit, CHRE, certe. MEM. clinia meus venit? CRE.
r o
Dixi. MENE. Eamus, duc me ad eū obsecro. CHRE.
.i. q̄ru scias c
Nō vult te scire/se rediisse. etiam tuum conspectum fu-
q̄ offendit te amor⁹ in diligendo deinde .i. vt
.i. flagitium suum
gitat propter peccatū. tum hoc timet: ne tua duritia illa
i. augmentata seu increuerit v chreme
antiqua etiam adaucta siet. MEN. Non tu ei dixisti: vt
.i. q̄liter me haberem f. dixi quare non dixisti
essem? CHRE. Nō. MENE. q̄obrem chreme? CRE.
q̄sequit .i. in rū futuru dolorem p̄pter⁹ puides
s .i. filij tui detrimentū
Quia pessime istuc in te/atq; in illum cōsulis. si te fam
.i. tuum mitem benigno indulgentem f. non ōdere me illi aio leni
.i. fracto obsecro mollificato z victo t
leni/& victo aio esse ostenderis. MENE. Nō possum
.i. scuerus acerbo inhumanus dolentis .i. imperiosus
s a ācer
satis iam satis durus pater fui. CHRE. Ah vehemēs in
.i. in vnicam z indulgentiam indulgentia
vtrāq; partem menedeme es nimis: aut largitate nimia
tenacitate ac; parcitia .i. in codē modo vtraq; peccaris
b
aut parsimonia in eandē fraudē ex hac re/atq; ex illa in
in ḡmis .i. ḡmittere .i. se conferre in illā ferre
.i. multo ante rpe c
cides. Primū olim pot⁹ q̄m paterere filiū cōmeare ad mu-
.i. victu admodū quo mulierculę .i. placebāt quę
.i. tunc illi dabantur
lierculā: q̄ paululo tū erat cōtenta. cui q; erāt grata oīa
inexperti filio terror⁹ mulierculę .i. post quā perrexisti. rc.
ex corpe d .i. tuus z p̄ter voluntatē c
p̄terruisti. hinc ea coacta ingratis, post illa cœpit victū
.i. passim z ceī .i. in hoc rpe .i. damno
f .i. querieare g
vulgo quærere. nūc cū sine magno detrimento nō pōt
talla muliercula f. muliercula apparata
h .i. q̄libet seu q̄s petat
hīi. q̄duis dare cupis. nā vt tu scias quā ea nūc instructa
r. tride .i. damnū ruū z rui filij in ḡmis
t
pulchre ad pernicie siet: primū iam ancillas secū addu-
ornatas vestimentis .i. mundiciis ep̄cerū pumice cui sūt
v gurcus l. obūdē pecunie
xit plus decē/oneratas veste atq; auro. Satrapes si siet a-
sustinere puelle .i. impendia non solum sufferre
possit m sūptus
mator: nunq; sufferre eius sumptus queat. nedū tu pos-
verum f. intus .i. satis pepi cā esse
puella pero n intus
sis. MEN. est ne ea intus? CRE. Sit rogas? sensi. nam ei
ancillis pedissequus
vnā cænā/atq; ei⁹ comitib⁹ dedi. q̄ si iterū mihi sit dāda

sanus
o
ne m. tum minutionē. ergo vehemens a mentis vi atq; impetu dicitur.

b In eandē. Fraus pro dolo & pœna ab antiquis accipiebatur.

c Mulierculā. Minus est q̄m si diceret. aut mulierē aut meretricē. vtpote quæ erat cōtēta paruo

d Coacta. Hoc est inuita. Et bene coacta & ingratis. nā aliquid ingratis dicitur aliquid facere, qui inuitus & coactus p̄ter voluntatē facit, & vetuste ingratis.

e Post illa. Sic in andria. Laua & tela victū queritās. Et recte victū & nō cibū protulit. Cibus est enī qui delicatis prebet. victus in paruis ardisq; alimoniis est cōstitutus. Vir Victum in foelicem bachas lapidosaq; corua.

f Querere. Meli⁹ dixit set querritare. querit enim qui ad plenū & ppetuū reponit. Querritat q vix quotidie inquirendo victum inuenit.

g Sine. i. damno detrimentum secūm Varro. a detrita dicit q̄ea que trita minoris precii sūt. In tertrimētū ab eo q̄ duo que inter se trita et dimi nuta a quo etiam intrigo dicta.

h Quodvis. Et hoc est nimie largitatis.

i Primū. Et hoc est signū illā probe instructā ad expilādū amatores.

k Plus decē. Dixit quē admodū dicimus magis decē in q̄bus dictis magis et plus sūt aduerbia. solem⁹ tū sępius apponere q̄m vt; adduxit se cū plus q̄m decē. verū auctor⁹ virgilius semper est sequendus.

l Satrapes. A grecis p uinciæ prefectus dicit.

m Nedū. Nedū hoc loco negatiue ponit vt nō credere tibi obulū nedū p te effunderē sanguinē ia Chremes bachidē credit Clinie esse amicā. & obserua Terētianā consuetudinē q̄ inducit nihil sapere eos quibus fallūt. Est argumētū a maiori ad min⁹. nā si nō possit maior idē nec minor

n Sensi. Hoc cum do

lorē dicere solem⁹ in his in quibus deum mētū ingens passi sumus.

o Actū fuit. Actū est. dicit de ea re qua iam lata sit sentētia. & est verbum desperantis.

p Pitissando. Bene pitissando. nā pitissare ꝓprie est parce vinū degustare quasi tentandi gratia. Tale est verbū quo Plau. vtit Cyatisso tale est gracisso.

q Sic hoc .i. austerum scdm Plin. Tria vini sūt genera austerum dulce & tenue.

r Releui. Vt inquit Plinius. In italia aduasa vino ligneis vasis cōdunt / circulisq; cingunt. Picant aūt protinus a canis ortu. dehinc profundunt marina aqua aut falsa ac leui cinere sarmenta asperguntur. dū igit vina aperuntur dolia releuantur.

r Releui .i. pforaui cuius perforatio fieri nō poterat nisi prius auferret. aut lutū aut limus aut argilla aut pix aut resina aut gypsus quibus liuebantur dolia. aut picabant seu incrustabant. Liuere est picare .i. pice aliqd linire seu vngere seu maluis incrustare: & alicui rei suppositū aliquid superducere vt parietē linimus calce aut gypso .i. incrustamus. Dolia linimus pice & ceius rimulas & quēadmodū tegere significat contrariū .s. tegmen auferre. sic linire significat quod dictū si linire aliquo bitumine et & ꝛlire significat cōtrarium. hoc est bitumē detegere seu amouere quo aliquid prius linitū erat & ita releui dolia omia significat absterli lutū vel terrā tenacē ab omnibus dolis vt in ea cæna vinū vanū apponeretur. ꝓpter aūt predictā significationem linere significat etiā detrupare. Inde litura ra .i. detrupatio facta antramēto dum cendo lineam per falsa scripta Vt fieri solet.

s Omnes serias. Seria dolia. et proprie vas fictile. de limo oblōgū. Persi⁹. Et o si sub rastro crepet argēti seria dextro Inde seriola læ. Persi⁹ seriolæ veteris metuēs deradere limū.

t Seruos ois. Variis officiis & ministeriis distractos. Nihil significātius dicere potuit. quid enī aliud est solicitare ꝙ suo loco monere, solum autē cum significet locū quis dubi-

fumq; hoc dictū in malā ptē dicit
ō impensa sunt
o
actum siet (nam vt alia omittam) pitissando modo mihi
.i. querimonia vini — f. filius meus
absorpsit vel ꝙ hausit q
quid vini absumpsit? sic hoc dicens asperum pater hoc
f. vinū — .i. inuitum mittis vulnus ꝓferunt r
.i. studes ꝓsidere qō tecturus sum s ita
est aliud lenius, sodes vide, releui dolia omnia. oēs serias.
.i. varijs officijs & illtractos & occupatos vnica atq; sola
r
seruos omnes sollicitos habui. atq; hæc vna nox. quid te
.i. esse desine tuā substantiā & bō vsū di faculta
.i. q̄ posse q̄ res eius res absumendo amens
q̄ .e. miser vades v
futurū censes: quē assidue exedent? sic me dij amabunt:
sicut .i. misera seu miserationē meorum sum
vt me tuarum mirserū est. Menedeme fortunarū. ME.
.i. filius .i. q̄ ex sua ere libidine impedire nō solū vrā sed etiam aburat
s ponere capitur .i. ꝓstituit atq; vendit
Faciat q̄ libet sumat, consumat, perdat, decretū est pa-
f. filium meū .i. ꝓstituisti & vendidisti
ti: dum illū modo habeam mecum. CHRE. Si certum
f. vt tuus .i. tibi & filio maxime vtile esse & multū ad rē tuam
& illius spectare
est tibi sic facere: illud permagni referre arbitror: vt ne-
q̄ recepta mutuet .i. contra indulgentia quantā vanitatē vitio
scientē sentiat te id sibi dare. MEN. Quid faciā? CRE.
.i. q̄libet aliud f. facere .i. quēlibet seu quēcūq; velueris
.i. magis q̄ vereris
Quiduis / potius q̄ cogitas. per alium quemuis vt des.
velueris pudoris fallacijs .i. suum .i. q̄ suus .i. aliquo mō decipi
a
falli te sinas technis per seruulum: etsi subsensi id quo-
f. seruos & filios vestri mei secreto .i. seruus meus
q̄ illos sibi esse. id agere inter se clanculum: Syrus cū illo
seruo sūmissa voce colloquitur cōcumbe suscepta ꝓposita seu instituta filij nostri omittere
nostro cōsusurrat, cōferūt cōsilia adolescētes. & tibi per-
tale argentū pondus .i. meus .i. hoc modo vt dico f. mē redendo illi .i. librum .i. in hac parte
dere talentū hoc pacto satius est. q̄ illo minam. nō nūc
de q̄nquere pecunie tractetur .i. eo mō q̄ maxime vergat in eius pniciem
de pecunia agitur: sed illud quo modo minimo periclo
f. q̄ daturus es .i. tuā voluntatem
.i. filio tuo q̄
id demus adulescentulo. nam si semel tuū animū ille in-
f. filius tuus videbitur substantiam
tellexerit: prius perditurū te tuā vitam: & prius pecuni-
timueris ejcias indignanter q̄ magnū odium
b
am omnem: quā abs te amittas filiā. Hui quantā fenes-
.i. luxum & libidinē sed .i. certe tamē inōs parsimonia imo accersū
c
stra ad nequitiā patefeceris. tibi aūt porro vt non sit sua-
d minus bonū .i. ꝓ eō
ue viuere. Nam omnes deteriores sumus licentia, quod
filius tuus nō ꝓsiderat te nō voluerit ꝓfuisse tuis
c
cū q; inciderit in mentē, volet: neq; putabit / prauū an re

tat cū exules quoq; dijs cuntur loco patriæ suæ pulsi Solicitos igitur habuit omēs domesticos qui hinc ide ad ministrā dū destinabantur.

v Quē assidue exedēt. Plus dixit q̄ si cuius res dixisset.

x Vt me tuarū miser. Bene misertum est. nam scdm nōnullos miserari est flere & lamentari. Misereri vero miserationem alienis casibus exhibere.

y Sumat cōsumat p. Quis huic patre indulgentior. sed hoc cōtingere solet. dum vnicus est gnatus. Sumat. Accipit at alias sumere est elegere. Salust. in Iugurth. Sumat aliquē ex populo monitorē officii sui. Perdat. quod maius est quod finē consumendi habet tertio loco posuit

z Per alij quēuis vt. Quod salubrius precepti parentibus dari potest. nulla eni re parētes magis corrūpunt q̄ nimia parentū indulgēa

a Subsensi. Recte subsensi. nā sub tpa mētū est plene pniciatōis vt subtristis subrideat non adplenū tristis. aut rideat. cū q̄q; sint sensus duo sunt visus & auditus quos nos magis sensibiles habemus q̄ pecora. Cice. Nō solū videā sed etiā audiā. Duab⁹ ergo rebus scim⁹ aut rōeaue sensu q̄bus maxime prestamus ceteris animalibus ergo senex dicit se sensu sensisse seruulos fraudē parare.

b Quā. Amittas p dimittas dixit. nam quod nos dicimus dimittere tiqui etiā dicebāt amittere Virg. Quisquis es amissos hinc iā obliuiscere grajos. Salu. Pactione amissa publico cōsilio.

c Ad ne. Bñ de adolescente nequitiā dixit. ne quicia eni est luxus vitæ

d Nam omnes. Sententia ꝓprie sani cōueniēs. & deteriores signantissime ꝓtulit. Deteriores eni hoīes licentia a bono ad malū vertunt. Est eni res pius a malo quod invsu est. & celeberrime frequētat. deteri⁹ vero a bono vt minoris sit meriti q̄ quod placet. Vir. in Geor. Deterior donec paulatim ac de

e Neq; putabit. Putamus instantia reputam⁹ (color atra-

digus atq; effusus. Oui. Nequicia est q̄ te nō finit esse sanē

preterita. Putare proprie purgare est. vnde & arbores & vites putare dicimus. hinc putare est cogitare. quia cogitando superflua mente rescindimus. Est tamen putate eius qui simplicitate pectoris oberrauit Cicero. Non putant lapsum

f Rectum sit. Nam vt inquit Cicero ad herenium. Rectum est quod cū virtute & officio fit.

g Minitabitur. Minatur etiam filius parentidū se carū animaduertit et discessum simulat.

h Tibi qui filiū. Qui quomodo & est sermo Comicus.

i Restituerem. Redditur cupientibus vt domino seruus. Testituitur cupiens cupientibus vt patriæ filius.

k Cedo dexteram. Cedo est verbum defectiuum duas tantum personas habens secundas in singulari & in plurali quod significat da vel date. Probat Nonius ni tens dicto. Enniano cu ius hęc verba sunt. Cedite manus vestras meatq; accipite vt iunctis manibus confirmet fœdus. quod exemplū clarius possit adduci illo. Cedo igitur dexteram. nos eni aut oraturi aut confirmaturi quicq; alicui cuius dexteram poscere solemus.

l Apprehendendus. In andria Tuus pater modo apprehendit.

m Me cepere arbitrū. Arbiter dabat his qui de finibus regendis ambigerent. Dicitur enim arbiter iudex ꝙ totius rei habeat arbitrium & facultatem.

Cepere. Idest elegerunt vt Cicero. Aut capiendus auxilio locus.

o Ita quęso. Dictum bacunte Chremete,

ctum sit quod petet. tu rem perire/ & illum non poteris pati. dare si denegaris: ibit ad illū illico, q maxime apud te se valere sentiet. abiturū se abs te esse illico minitabit. MENE. Videre verē. atq; ita vt res est/dicere. CHRE. Somnum hercle ego hac nocte oc'lis nō vidi meis: dum id quæro: tibi qui filium restituerem tuū. MEN. Cedo dexteram porro te oro: idem vt facias Chreme. CRE. Paratus sum. MEN. Scin quid nunc facere te volo? CRE. Dic. MENE. Quod sensisti illos me incipere fallere, id vt maturent facere. cupio illi dare quod vult. cupio ipm iam videre. CHRE. Operam dabo. Syrus est apprehendendus: atq; adhortandus mihi a me nescio qs exit. concede hinc domum. ne nos inter nos cōgruere sentiant. paulū hoc negocij mihi obstat. Syrus & cito vicini nri h ambigunt de finibus. me cepere arbitrū. ibo: ac dicam/ vt dixeram operam daturum) me hodie non posse his dare cōtinuo hic adero. MENE. Ita quæso dij vestram fidē. itan comparatam esse hominum naturam omniū aliena vt melius videant atq; iudicent ꝙ sua: an eo fit. quia in re nostra aut gaudio sumus ꝑpediti nimio / aut ægritudine. Hic mihi nūc qnto plus sapit quā egomet mihi. CHRE. Dissolui me ocius: operam vt tibi darem

p Aliena vt melius videāt atq; iudicēt ꝙ sua. Huic illud Ciceronis libro primo officiorum contrarium est. Est eni difficilis cura rerū alienarum. Quamq; Therentianus ille Chremes humani nihil a se alienū putet. sed tum quia magis ea percipimus atq; sentimus quæ nobis ipsis aut prospera aut aduersa eueniunt ꝙ illa æqua cęteris que quasi longo interuallo, interiecto, videmus aliter de illis ac de nobis iudicamus.

ASCEN.

Potissando modo quid vini assūpsit? Assūpsit inq; Bachis amica Cliniæ vt credebat Chremes. cū tamen Clitiphonis esset. Nam vt de Clitiphone intelligas non procedit non etenim verisimile est Chremetem illum seuerum patrem tantum filio indulsisse. preterea vult probare se sensisse illam esse intus. idest domi suæ propter ea ꝙ tātum vini absumpserit. Nec obstat ꝙ pater dixit. id enim venerationis causa patrisfamilias ab omnibus dicebatur. Potes etiam non inconcinne illud quod sequitur sic astruere. Pater hoc vinū quod modo gustaui est asperum. vide idest pro me perquire sodes aliud lenius &c. Illud vero. Et si subsensi, id quoq; illos ibi esse &c. mallem sic interpretari. Et si. idest quāq; subsensi. idest secrete sensi. & percepi illos. idest liberos & seruos nros esse ibi. idest in ea re quā dico. hoc est in decipiendo tui seu in te decipiendo sollicitos. Nam mihi nō fit verisimile vt domo intelligat. Nō enim subsensit. sed palam sciuit eos esse domi suæ. Preterea Menedem9 in eadē scena exponit vbi dicit. Quod sensisti illos me incipere fallere &c.

TERTIVS ACTVS

SYRVS CHREMES.

In hac. &. scena continetur iocundus error. in quo herus in seruo decipitur quē credit alteri fallaciā intēdere dum sibi tenditur. et sic eum aggreditur de fallacia in alterum.

a Hac illac. Hoc dicit seruus admonens secū ipsum.

b Intendenda. Verbū a venatoribus translatum qui retia intendunt ad feras capiēdas. quia ergo parat senem fallere intendenda dixit vel a sagittis atq; arcu.

c In senem. Cū stomacho seruili in senē dixit. in Andria. Quantū intellexi modo ſenis sententiam.

d Nō me. Idē super Et si subsensi id quoq; illos ibi esse. Et hic est error credit senē Menedemū dum syrus de Chremete ipso intelligit.

e Prouincia. Onus dicitur cuiuslibet rei gerēdę. nā acquisīte bello lōge ab italia regiones prouincię dictę sunt a porro vel a procul vincendo. ad quas prętores qa cum officio mittebātur officia quoq; prouincię nominantur.

f Recte. Loco vult syrus deflectere orationē

Hac illac circumcursa: inueniendū est tamen
a .i. per hanc partem .i. per illā .i. cursitā
b .i. exercenda c .i. chremetē .i. decepto

argentū intendēda in senē est fallacia. CRE.
.i. iactare seu dare mihi in mentē venit .i. certe .i. vsquam
d madhumari

Nō me fefellit hosce id sīmere: videlicet hic cliniæ seruo
.i. alienato tarditer meo seruo scz hero .i. omnes querende peccante e

est tardiusculus: idcirco huic nostro tradita est prouincia.
nēdū gerebat Syrus herū hoc vsque nunquid f. q. vsq; vocare eū herus

Sy. qs hic loquit? perij num hęc audiuit? CHRE. Syre
rūdendi modus indignantis Lago .i. nihil malt
f. facto vel aliqđ tale f

Sy. Hem. CHRE. quid tu istic? Sy. recte equidem te de
valde fac surrexisse f. te

miror chreme/tam mane. qui heri tantū biberis. CRE.
.i. nō vtor f. fecisse nimis .i. sed .i. qđ puerbiū est qđ i ore ppli hē f
f. fert .i. vocis

Nihil nimis. Sy. Nihil narras? visa vero est. (quod dici
f. q. plus vtaberis q̄ comederis corrigentis .i. opportuna
g h i elegans

solet) aquile senectus. CRE. Eya. Sy. Mulier cōmoda/
.i. felix tua? memone tocunda f. comoda? facera
k f. q. est cū cliniā f. meretrix

& faceta hęc est meretrix. CRE. Sane idem visa ē mihi
certe inq̄ .i. pulchra nitida splendida fulgida .i. eo mō inq̄ ē luculenta

Sy. equidem hercle forma luculēta. CRE. sic satis. Sy
l f. eius forma est .i. non .i. valde venusta

ita nō vt olim. sed vti nūc sane bona. minimeq; miror.

in aliud. & subterfugere heri reprehensionem

g Aquile senectus. Plinius libro decimo naturalis histo. de aglis hęc refert. Obeunt nō senio nec egritudine sed fame intantum superiore aq̄ crescente rostro vt adūcitas aperiri non queat. igitur aquila tantum in senectute bibit vt de preda sanguinem sugit ex quo puerbiū in senes q̄ plus bibūt q̄ comedūt.

h Eya. Eya interdum hortantis est nunc correctionem significat.

i Mulier cōmoda. A commendatione meretricis incipit vt melius persuadeat Cliniā deponere hanc cum sit amica Clitiphonis.

k Et faceta. Bñ de meretrice faceta dixit. Nam facetus est qui facit verbis quod vult. Potest etiā referri ad formā corporis. vt significatio vocabuli indicat.

l Ita nō vt olim. Presentia semper presentibus preferunt & magis cōmendantur.

m Deperit. i. ardenter amat. Nā amator eius amore quā amat perire dicit. Nā perdit⁹ est qui in sano est rapt⁹ amore. Inde ventū est quod dicimus deperio illam.

n Aridum. Trãslatio a terra que nihil pfert.

o Profugit. Superꝰ i azia ad regẽ militatum abiit. hinc pfugus dictus qui pcul a sedibus suis vagat

p Hominem pistrino dignũ Ambigue an de Dromone an de Syro de quo bene anno tarẽtur senium vitia. Et secum hec dixit.

q Syre tibi timui male. Et hic secum. idest ne quid mali acciderit tibi. nam iam mihi nescio qd presagit animꝰ mali.

r Seruaret sanem. Bene seruaret dixit de eo qui penitus se perderet. & cõtinuis excruciat & laboribus.

s Eho quaeso. Eho modo interiectio est interrogantis. alias admirantis. alias ad se vocantis.

t Quippe magnarum sape id remediũ egritudinũ. Ipsum fallere in tempore quidã de officiis scribentes rectum putauerunt. nam me dici egros sepe fallũt.

v Quo libeat magis. i. magis placat heros a seruis decipi qd vtvident sequat in me & me in pistrinũ dedat.

x Aliquam fabricã. Trãsla

Clinia hanc si deperit sed habet pfem quendam auidum/ miserum atq; aridũ. vicinũ hũc ne sitiat quasi is nõ diuitijs abundet. gnatus eius pfugit inopia. scis esse factũ vt dico? CRE. q̃d ego nesciã? hoiez pistrino dignũ. Sy. quẽ, CRE. istũ seruulũ dico adolescentis. Sy. syre tibi timui male CRRE. q̃ passus est id fieri? Sy. q̃d faceret? CRE. Rogas? aliqd reperiret. fingeret fallacias. vñ esset adolescenti/amicæ/ q̃d daret. atq; hũc difficilẽ inuitũ seruaret senẽ. Sy. Garris? CRE. hæc scã ab illo oportebat syre. Sy. Eho q̃so laudas q̃ heros fallũt? CRE. in loco ego vero laudo. Sy. recte sane, quippe. q̃ magnarũ sepe id remediũ ægritudinũ est. iã huic mansisset vnicus gnatus domi. Sy. ioco? an serio illæc dicat/ nescio nisi mihi q̃dẽ addit aim. q̃ libeat magis. CRE. & nũc expectat syre? an dũ hinc denuo abeat: cũ tolerare huius summ ptus nõ q̃at: nõne ad senẽ aliquã fabricã fingit. Sy. stolidus ẽ. CRE. at te adiuuare optet adolescentẽ cã. Sy. facile equidẽ facere possim: si iubes, etenim quo pacto id fieri soleat, calleo. CRE? tanto hercle melior. Sy. nõ est mentiri meũ. CHRE. Face ergo. Sy: Atheus / tu facito (dum eadem hæc memineris) si huius quid simile forte aliquãdo euenerit (vt sunt humana) tuus vt faciat filius. CHRE. non vsuueniet: spero. Sy. Spero hercle ego quoq;, Neq; eo nunc dico q̃ quicq̃ in illum senserim. sed si quid nequid: quæ sit eius ætas vides. et ne ego te (si vsueniat? magnifice chreme tractare possim. CHRE. De isto, (cum vsuuenerit) videbimus: quid opus sit. nunc istuc age. Sy. Nũq̃ commodius q̃ nunc herum audiui loqui: nec cum malefacerem: crederem mihi impunius licere quisnam a nobis egreditur foras.

tio ab his q̃ ex pugnaturi opportuna machinamenta belli ad id preparant.

y Stolidus ẽ. Superꝰ ille. Cliniæ seruus tardiusculus est. Et propriestolidus est qui proximeaccedit ad naturã sensum q̃ pecudũ. nihil habens consiliationis.

z Calleo. Id est callide scio.

a Atheus tu facito. Iam prouidet fallaciam quam mente ceperat quo facilius mereatur venia si quid struxerit in herum

b Sed si quid Apostopesis. quasi diceret si quid euenerit.

b Vsuuenier. vsuuenire significat euenire. vt sepe licet videri in epistolis cicero nis.

c Quæ sit eiꝰ ætas. Quę amori est obnoxia.

d Etne ego. Ne pro valde.

e Magnifice. Bñ magnifice dixit memor verborũ Chremetis que supra dixit heros falli a seruis aliquando esse remediũ magnarum ægritudinum.

f Tractar. Superꝰ: Quo pacto id fieri solet calleo.

g Quisnam a nobis egredi tur. Parasceuæ alterius scenæ.

An. 9.

CHREMES CLITIPHO SYRVS

Scēa. Syr⁹ hero suadet q̄ multum facit ad extorquēdum argentum.

a Quid. Videbat Chremes filiū ludentē cū Bachide quam Clinie esse crēdebat. Et bñ ex ꝑsilit obiurgationē Paternā fæpe repetēdo.

b Huic. Plus intulit q̄s si dixisset mulieri.

c Acta. Verbū desperātis. Timebat enim Syr⁹ ne ob hoc fallacia eius detegeretur.

d Mene. More filiorū q̄ cōmiserat pī audacter negat.

e Facis a. Bū pī post obiurgationē ad admōitionē trāsit

f Vel. Ingerit aliud maleficium inter admonitionem vt solent patres.

g Factū. Fatet syrus eū fuisse immodestū in vino nisi etiā capiatur factū est sicut actum vt sit desperantis dictum.

h Vt equidē. Vt ꝑ q̄tū vel ꝑ qualiter tñ Guido dicit nō est opus vt captaē vt pro quantū vel qualiter vt vult Calphurnius. Virgilius vidi vt perii.

i Aduortunt gra. Quia in amore omnia suspecta sunt.

k Esto. Verbum concedentis.

l Cōcedas. Et hoc querit syrus vt abigaē Clitipho ab amica ne Chremes eius esse animaduertat.

Quid istuc quæso? q̄s istic mos est clitipho? ita ne fieri optet

a .i. vidi ne

b

CLIT. q̄d ego feci? CHRE. Vidin ego te manū in sinū huic meretrī

imponere

c

culæ inserere? Sy. Acta hæc res est. Perij. CLIT. me ne? CRE. Hisce

noli negare

d

oculis ne nega, facis adeo īdigne iniuriā illi. q̄ nō abstineas manū. Nā

certe

e

ista quidē cōtumelia est/hoiem amicū recipe ad te: atq; ei⁹ amicā sub

.i. cenam

f

agitare, vel heri in cōuiuio q̄ immodestus fuisti? Sy. fatm. CRE. quā

g

h

molestus? vt equidē ita me diꝫ amēt) metui: q̄d futurū denicq; esset. no

i

ui ego amantiū aīm. aduortūt grauiter. q̄ nō cēseas. CLIT. at mihi si

k

des apud hūc est nihil me istius facturū pī. CRe. esto. at certe cōcedas

l

aliq̄ abore eorū aliq̄tisper: mīta fert libido: ea, phibet facere tua pñtia

m

Ego de me facio cōiecturā. nemo est meorū amicorū hodie apud quē

n

expromere oīa mea occ̄ta/clitipho audeā. apud aliū, phibet dignitas?

o

ap⁹ aliū īpius facti piget me: ne ineptus ne, pteruus videar. q̄d illū fa

.i. yerū operæ tu ludere cum meretrice

.i. q̄s .i. iste

.i. ita

.i. vidi ne

imponere

.i. certū ē q̄s fallacie fuerit illo facto obstructus aditus

.i. vidi tñ

pdentissimum

b .i. vtas inseruisse manū

noli negare

.i. certe valde

clinie

.i. rep̄mas ab attractōne amici

e indecenter

illius

certe

f. tuū admittere

in domū tuā

.i. cum ea ꝓsuetudinē hīc sine ea abuti

.i. cenam

.i. q̄tū

in vino potādo. q. d. muleū immodestus

q̄tum

f

g

dico vē

timui

.i. q̄ ꝓgnerer timebā ei ne ocurr̄ iter vos

ꝓcerō

h

acceptum

.i. mīq̄ alio ꝛ molestē sc̄z ea

sed

.i. ē adhibiꝫ

i

.i. non iudices eas aduertere

mihi fidem.

qō times

f. credat

h

.i. sit ita fane

l

te ꝓferas

a ꝓspectu

alīq̄diu

m

.i. muleos gestus,

sq̄

affert libido

n

dergere

archana

.i. ante

ne contras eius

o

lascius petulās

Quid istuc. Syrus secūlo/quitur timens suæ fallaciæ.

q Frugi. Vtilis & necessar⁹ a frugibus quæ ꝙ his fruamur dicte sunt. Inde fructus & frumētū. Frui aūt est vesci a frumine quæ est sūma pars gulæ.

r Tace. Sodes est aduerbiū blandiētis. Tace sodes. Ab illo consilio longe alienus Clitipho illum sermonem interrupit nec audire voluit sic inquit.

s Quin m. Quin eiā mihi habet emphasim q nō sū pater.

t Pergin. Iracīē clitipho seruū aduersus se loqui.

v Eho. Hoc loco admonentis est.

x Vna via. s. honesta, neq; te impudicæ agas.

y Actum est. Semper desperantibus hoc verbū datur.

z Hic prius. Hęc secum loquitur.

a Chremem yin tu. Conuertit se ad Chremetem.

m Multa. q. d. libido incitat amātes multa inter se vitro citroq; agitare.

n Ego de Patres conāē mo nere filios aut ꝓprio exemplo aut aliorum.

o Ne ineptus. Ineptꝰ quo ad dignitatē ꝓteruus dicīē iporstunus q altero est impedimento vel si ꝙ impotētiam mētis obuiū cubito ferīar, aut cōtumeliam sibi dicere cogat.

p Quid istuc. Syrus secūlo/quitur timens suæ fallaciæ.

b Deambu. Bñ impotentia amantis expriꝫ mit. nec pñ nec syrꝰ nec delibeꝛ ratio añ facta remouere potꝛ rat Clitiphonẽ ab amica.

c Eradicent. fundit⁹ ac radi citus stirpit⁹ te euellãt et de me dio tollant.

d At. Subticet percussionẽ ne surgat in tragi cũ cothurnum vel sic intellige potꝰ ita vt legatur vt compriꝫ mas quẽadmo dũ in aliq̃ codi ce legi sic at veꝛ ro sed certe & alloq̃ Chreme tẽ censen. i. pus tasne vt. i. q̃ cõ ꝑmas tibi post hac istas manꝰ f. tuas manꝰ. ne q̃ extendas ali q̃ eas ad filii castigationem.

e Quid tu: Bñ amato filio de fallatia erga me nedemũ exqrit

f Desil. Sic di cere solent q de re aliq̃ pagẽda inter se loquũt.

g Vt. Ex alio incidit multa ef se fingit. vt veri similis sit q̃ fin xerit.

h Pessi. Cõtra nũ illud q̃d di xit superꝰ Mu lier cõmoda et faceta hec ẽ me retrix. sed hoc loco pessimam appellat. vtpoꝫ te q̃ teneat vir ginẽ quã syrus illi relictã araꝫ boni fingit. & hꝫc est valens causa ad extor quẽdũ argẽtũ.

i Inceptet. Incipere et iceptare magnoꝝ est la cinoꝝ & audacie i Eunucho. q̃d iceptas thra.

.f. credito q̃ ante te timere ne preuius videar — scire — q̃ercũq̃ — .i. q̃cunq̃ loco — inseruire — .i. ad nos spectat

cere credito. sed nr̃m est itelligere vtcũq̃/atq̃ vbicũq̃ opus sit obsequi

quare — sic chremes — .i. hec te do ꝛo vel admoneo videlicet vt discedas aliquo

p

Sy. Quid istuc narrat: CLI. Perij. Sy. O ditipho hæc ego ꝓcipio tibi.

q .f. vellis — .i. officio anti q̃ — r — .i. si audes — valoꝛ rarẽ volo racere

hois frugi & ꝓfantis officiũ fũctus. Cliti. Tace sodes. Sy. Recte sane.

.i. pudore affectus filiũ nolle negq̃ mihi nec tibi credere — f. q̃ non sũ pater — f. re pudere — nõ inuite pudeꝛ te — q̃nimo — e

Chre. syre pudet me. Sy. credo. neq̃ id iniuria q̃n mihi molestũ ẽ. Clit.

.i. ꝓclamatis ne aduersũ me loq̃ — ad cunctã ꝛ bachidem

t — f. sic

ꝓgin hercle: Sy. veꝛ dico: q̃d videt. Cliti. nõne accedã ad illos: CRE.

admonentis — ne te immiscens mereticũ libidinꝫ ꝛ amori — dicipho — incusabit

v — x — k — k

Eho q̃so vna accedendi via ẽ. Sy. actũ ẽ. hic prius sese indicarit. q̃ ego

sq̃ dem meretrici — a sene — vis ne — .i. credere ꝛ aures ꝑbere

exruho — a

argentũ effero. chreme vin tu hoi stulto mihi auscultare: CRE. q̃d fa

filium — .i. in aliquẽ locũ — desedam — .i. q̃ tu vis — cede

.i. in quẽ locũ — paululũ

ciã: Sy. iube hũc abire hinc aliq̃. Cliti. q̃ ego hinc abeã: Sy. q̃ iubet. da

expectatũ — b — ibo — irridẽs — f. q̃ possis deambulare

illis locũ abi deambulatũ. Cli. deambulatũ: q̃: Sy. vah q̃i desit locus:

certe ꝓ ista prẽ — .i. in quẽlibet locũ — f. seruus — f. abi tu ita faciendũ — exturpent

.i. versus prẽ istã — c

abi sane istac. istorsũ q̃uis. CRE. recte dicit censeo. Cli. dij te eradicẽt

exturbas — eiicis in uitũ — .i. cuius q̃s in sinũ mulieris inseruisti q̃re venisti in suspitionem patris

d

syre. q̃ me istinc extrudis. Sy. at tu tibi istas posthac cõprimito manꝰ.

pure sne — deinde — ꝓ ea facultat q̃nã tibi — do dabit — facultatis

censen vero: q̃d illũ porro credis facturꝫ chreme. nisi eũ q̃ntũ tibi opis

vt seruẽ cã — accurate effictã — .i. sed certe

dij dẽt seruas castigas: mones. Chre, ego istuc curabo. Sy. atq̃ nũc he

custodiendus — .i. obseruabis — .f. si sapienter agis cũ adseruabis — .f. scil cõsilia mea ꝛ monitiones

re tibi seruãdus est. CRE. fiet. Sy. si sapis. nã mihi iam minus: minusq̃

e — f — paulo q̃ — te rogant vt recũ locuturum ꝛ cõcani

ꝓobtpat. CHRE. q̃d tu: eho q̃d de illo q̃d dudũ tecũ egi: egistin syre

aliquid — .i. nõ adhuc egisti — f. seni intendenda — f. fallacia loq̃tio

aut reperisti. tibi q̃d placeat. an nõdũ etiã. Sy. De fallacia dicis: inuẽ

fallaciam — .i. vtilis — dic — id — sed g q̃ter

ta est iueni q̃ndã nuper. Chre. frugi es. cedo/q̃d ẽ: Sy. dicã veꝛ vt alid

f. est ꝓpter q̃s dicis aliud incidere ex alio

h

ex alio icidit. Chre. q̃dnã syre: Sy. pessima hæc est meretrix. Chre. ita

sq̃ sit pessima — f. q̃s malas mirantis — t — verula

videt. Sy. Immo si scias: hoc vide/q̃d inceptet facinus. Fuit q̃dã anus

.i. ex corintho vrbe — anui — meretrꝫ — .i. rõne mutui

k — l

corinthia hic. huic dragmarũ argenti hæc mille dederat mutuũ. Chr.

.i. quid inde secerum est — adolescentula — meretrici

f. anus

q̃d tu: Sy. Ea mortua est. reliquit filiã adolescentulã Ea relicta huic

pignoꝛi — sq̃s illi mutuũ dederat — adolescentulam — .f. hec meretrꝫ

m

arraboni est ꝓ illo argento, CRE. intelligo. Sy. hanc secum huc addu

apud — .i. q̃d inde vis inferre — perte id videlicet

xit. eaq̃ est nũc ad vxorem tuam. CRE. Quid tum: Sy. Clinia orat.

.i. vt illa meretrix — meretrici — postea — posse dare — sq̃s verule dederat ipa mun⁹ — flagitat

id — adolescentulã — n

sibi vti nunc det illam. illi tamen post daturum mille nummũ poscit.

q. d. pasce multa que non dabuntur — verum — s. q̃ poscat se daturũ illi mille nummum

o

CHRE. Et poscit quidẽ. Sy: Hui dubiũ ne id est: CRE. ego sic puta

n iiij

k Dragmaꝝ. Dragma ponꝫ dus est cõstans vt vult prisciaꝫ nus ex tribus scrupꝫis seu deꝫ cẽ & octo siliꝫ qs. Sumit etiã pro genere q̃dã monetæ ꝓpterꝫ ea q̃ numisma ta antiqtus põderabantur.

l Mille. Hic mille singulariꝫ est numeri & substantiuũ. de quo multa Ge husiũgiã aũt sp genitiuo ꝓpter ea. qa substãtiã est. sed mille ad iectiuũ et nũeꝛi pluralis substã tiuo iũgit in siꝫ militudie generis nũeri et casꝰ m Arrabõi. Pignori hoc loco itelligas. Arraboni dr̃ merces corrolariũ. & est q̃d priusdaꝛ vt reliquũ reddatur.

n Mille. Tale & illud. mille hoium occidit &, antiquum.

o Dubiũ ne quod meretrix auara poscat. Hui & ceteræ hmõi generis sane sũt aduerꝛsus eos quibus irascit. Dubiũ ne idest. q. d. niꝫ hil dicit ad rẽ quod nõ sit sciꝫ tũ. nã nemo dubitat quin ipse Clinia illi⁹ adoleſcẽtiæ cupidꝰ. & ĩ posçat & poscet iterũ & sæpius vt meretrici pecuniã soluat quo puellã possit potiri neq̃ hoc dicit⁹ Dubiũ ne. t. ẽ tũ videre possit de meretrice dici nõ est intelligendũ quicq̃d dicat Calphurnius. quia nõ cohereret sẽtꝫ sus neq̃ cum anteceden te neq̃

cū cōsequente.

p Ibo dicam se astutū fingit ad decipiendū Menedemū superº eteni q pcto id fieri solet caleo.

q Erras. In pdictis verbis syrus fingit suam eē callidita tē q dixerāt se decepturū menedemū q fallacia cōfutat cremes

r Nō. Hoc est cū sermonē facies ei de emēda ea dicet. Nō emo similr. Quid ais. q. d. dicet tibi Menedemº cur loquens mihi de hac re vel pe solet. vel loquere est imperatiua. & tunc est sensus. dic ea que ego opto. et accommodo sermones tuos meis optatis.

.s. hoc ad rem .i. vrā spero qd ego spē facturꝰ dcn. de subdit p

ui q̄d nūc facere cogitas? Sy. ego ne? ad menedemū ibo dicam hāc eē adolescentulam .i. eā illa rē tenē .a. locupletem s. eam s. dicam

captā ex caria: ditē/& nobilē: si redimat: magnū in ea ē lucrū. CRE. s. ita velens cū decipere .i. cur dicto me errare .i. loco menedemi recuso tuos consilios .i. nolo eā r emere

Erras. Sy. q̄d ita? CRE. p menedemo ego tibi nūc rideo. nō emo q̄d loquetis s cere s. eam emere s. dicis

agis? Sy. optata loq̄re. CRE: atq̄ nō est opus. Sy. nō opus est. CRE. p hercule cere .i. q̄re s. tamen q̄ filie loquit r .i. q̄re istuc̄ dicā audi s. dicis

Non herde vero. Sy. Quid istuc? miror. CRE. Iam scies. mane mane. pperēdd .i. nun vehementer .i. percutiūt apte sunt

ne. quid est. quod ita iam a nobis grauiter crepuerunt fores.

Chremes interrogat syrū qd ad eam dicat responsionē.

s Optata. ita loquit ille q cū alio loq̄t et cui is adueisat in cōsilio de reperagēda. Optata. Pōt dupliciter intelligi vel loquere p loqueris dicitur et est sensus. dicis quod tu vis vel que sūt cordi vt dicis.

SOSTRATA SYRVS NVTRIX. CHREMES

Jn. jo:

scena. Antiphilę recognitō cōtinetur. ex qua inter virum & coniugē altrication onē demū reconciliatio. si mul syro offertur alia ratio extorquēdi argētum &c.

a Exposita. Exponere ē morī tradere & obiicere.

b Quid vult. Chremes nō se loco moverat.

c Hec oro. Pauca verba veteres orationē quoq; dixerunt.

d Dixi equidem. Hec sic rūdit vt que nihil in hac dubitationis habeat.

Lanulum .i. opinor esse

Dīsi me animus fallit. hic pfecto est anulus quē ego suspicor

filia mea .i. signat hec semno vxoris alloqit matri

is q̄ cū exposita est gnata. CRE. q̄d vult sibi syre hæc oro? So. q̄d ē? is

vrā s. esse q̄ cū exposita est positā s. anulū cū q̄ exposita est

ne tibi videt? Nu. Dixi eq̄dē: vbi mihi oñdisti illico eū ē. SO. at vide

sufficienter .i. conspexeris anulū s. pcmplata sum

vt satis mō contēplata sis mea nutrix. Nu. satis. SO. abi iā nūc ītro atq̄

antiphila .i. balneavenit refer dic morietum expectabo s. vxor

(illa si iā lauerit) mihi nūcia. hic egovīr iterea opibor. Sy. te vlt. videas

.i. propter inconsulte s. tristis propter s. meruit cere

mēdiderare l. tristis

q̄d velit nescio. q̄d tristis ē. nō temere ē. metuo q̄d sit. Chre. q̄d siet ne

e At vide vt Sic dicim? in his reb? dequibus dubitam? & precipue ḡs iamdiu non vidimus.

f Contēplata. Contēplari dictū est a tēplo i. a loco qui ab oī parte aspicit. vel ex quo oīs pars videri potest quē antiqui tēplū noiabāt.

g Satis. Multū ifinitū est satis vero finitū.

h Te vult. Signantius dictū quam quērit aut expectat.

i Nescio quid. Deest ob vel propter.

k Non temere. Alii volunt. ideſt non sine causa.

l Quid siet. Cum stomacho pronunciandum.

m Hem mi vi. A hīdi mēo incipit. Mi & vir plurimū blandimēu habent. & vir maritum significat. Virū quoq; de animalibus posse dici. Virg. in huc ostēdit. Vir gregis ipse caper &c.

n Hem. Hęc repetitio a simili indignantis est.

o Primum te oro. A purgatione incipit. ne mulier contra edictum mariti feciſſe videatur.

p Nolle tolli. Tollere nutrire. Iuuenalis. Tolle te dulcē cogitat heredē.

q Sustuliſti. Educaſti in alia ſignificatione nō nunq; ponitur.

r Damno auctus est. Propter dotem quæ datur. Et recte damno dixit. Nam damnū rei est malū vero hois. Dāno auctus. Dicimus ego sum auctus damno & damnū est auctū mihi pro eodē. vt augeo tibi diuitias & augeo te diuitiis & per passiuū tu augeris diuitiis & diuitiæ augentur tibi.

s Haud impura. Cōmendatio personæ cui data exponēda ne Chremes ab ea impudicæ filiā educatā suspiceā. Impurus est aliquo vitio maculatus & aliquando dicitur improbus.

t O iupiter. Terribilis exclamatio sœnis. post q̄ audiuit filiam anui datam exponendā.

v Necesse. Eclipſis est quæ datur iratis subaudiri decet.

x Inſciciam. Inſcicia est ignorantia quædā rerum hic vt proderet seipſam alteri in facinore quod celatiſſimum eſſe deberet.

y Inſciens feci. Prudēs est qui intelligentia ſua aliquid sentit. Sciēs qui alicuius indiciorem cognoſcit. prudens per ſe ſciēs per alios. cuius cōtrarium inſciens est qui ignorat res. & iprudēs qui non delectū habet bonorū & malorū.

z Imperiū exequi Primū ponit peccatū quod contra edictū ſuū fecerit,

.i.fabulas vana & futilia

.i.licet

ista hercle magnā conatu magnas nugas dixerit? SO. Ehē
q.d.erot de aduentu tuo vt tibi narrē q̄ acciderūt
m
mi vir. CRE: ehem mea vxor. SO. te ipſm quæro: CRE
.i.hic .i.in ptio ve non
o
loquere quid velis. SO. primū te hoc oro: ne qd credas
.i.contra .i.ausum impiū ſ.q̄ nihil fuerīs ausa facere
me aduersū edictū tuū facere esse ausam. CRE. Vis me
q̄uis ſac nihil ausam facere .i.in hoc morē gero tue voluīa
n
istuc tibi (& si incredile est) credere: credo. Sy. nescio qd
.i.excusatio .i.recordans reneō memoria
peccati portat hæc purgatio. SO. meminiſti me esse gra
.i.am p̄gnatā mirū in modū .i.minatū esse mihi
uidam: & mihi te maximope interminatū / si puellā pa
.i.velle vt nutriret educaſti pro ſuſſiam meum
p q puellam
rerē nolle tolli. CRE. scio qd feceris ſuſtuliſti. SO. ita fa
.i.ſuſtuli .i.itaq; .i.ppter eorē q̄ vanda est
tūo m⁹ us r
ctū est. Sy. ſi sic est factū dña. q̄ herus dāno auct⁹ est. So.
.i.nō ſuſtuli puellā verula inhoneſta tradidi filiā
s impudica
Minime. ſed erat ꝑs an⁹ corinthia / haud īpura. ei dedi ex
.i.mortis periclo vel morti obnoxiendā vērū ſ.in aliqua ꝓfona ignarā
t v x
ponendā. CRE. O iuppiter. tantā ne esse in aīo inſciciā
ꝓdita ſum errare
So. Perij qd ego feci? CRE. At rogitas? SO. ſi peccaui
.i.p impudentā certe q̄uis
y
mi chreme: inſciēs feci. Chre. Id qdē ego: (& si tu neges:)
ſ.q̄ ſequit per ignorantiam
z
certo scio te inſcientem atq; imprudentē dicere / ac face
.i.errata
re oīa. tot pctā in hac te oñdis. nā iam primū ſi meū im
complere .i.operuit interfici eam
a
periū exequi voluiſſes. interemptā oportuit nō ſimulā
.i.q̄ verba .i.ipo effecta vendo illi ſed ſ.re debuiſſe ꝓch impiū
re mortē verb. re ipa ſpem vitæ dare. at id omitto miſeri
ſ.mouēt in ferū vel cit dignus vt ſui miſereatur ſed
b .i.facile pano: illud c
cordia / amor maternus sino. q̄ bene vero abs te ꝓſpectū
ſ.falte ſ.facere de filia.q.d.mer.triculā verule .i.decepta & vana
voluta mente .i.certe d
est: qd voluiſti? cogita. nempe anui illi ꝓdita abs te fi
.i.oīno vel clariſſime & manifeſtiſſime .i.lucrū eurpiter corge vendere
ranq̄ a venamo
lia est planiſſime p te veluti q̄ſtum faceret: veluti veni
.i.publice ꝓpluo offerenti .i.ād iuber ſiue factar q̄ſtum corge
ſ.q̄ ſedē ſufficiat
ret palā. credo id cogitaſti. qd vis ſatis est: dū viuat modo
varie vel mulierbs .i.normā viuendi .i.q̄ iuſtum est
e
q̄ cū illis agas: q̄ neq; ius / neq; bonum atq; æquum ſci
.i.neſcunt quid nocear
unt. melius peius / proſit / obſit / nihil vident. niſi qd lu
arrant
f .i.piteor vt cognoſcam me peccaſſe
bet. So. Mi chreme peccaui. fateor: vincor nūc te obſecro:

a Interemptam oportuit. Hic ponitur participiū præteriti temporis pro infinitiuo vt aſſoleo puta interempta pro interimi. id eni fit in duobus caſibus accuſatiuo & ablatiuo.

b Sino. Sino concedo quia animus matertus plurimū venię meretur

c Proſpectū est. Hic est impersonale passiue vocis quod ante habet ablatiuū mediante ab vel abs persone genis & post casum sui verbi. Eodem modo in epiſtolis. Cice. loquitur. aiē eni q̄ ſi meis rationibus a te proſpectum eſſe intellexero.

d Illi prodita. Signatiſſime ꝓdita. Socii enī deficere dicuntur Saluſtius. Poſt defectionem ſociorū prodere parētes Virgilius. Vnius obirā ꝓdimur. Deſerere vero patroni hinc milites patrię deſertores dicuntur quia patriā deſeruunt. q̄s defendere deberent Vir. deſertorem aſiq.

Prodere. Feſtus dicit est dare & fallere. & bene hic capi potest eo modo. Interdum prodere ſignificat differre ſiue elōgare (vt ita dicam) Vir. Prodimur atq; italis lōge diſiungimur oris. Interdū ſignificat indicare quod deberent tegi & ꝓ hoc fallere vt ꝓdidit me voce. i. indicauit. & q̄ dicitur inepte incuſauit me ꝓpterea prodi tores dicuntur qui decipiunt indicando quod celare deberent. Filia ergo abs te prodita est quaſi cōmiſſa est fili anui & per hoc decepta.

e Quid cū illis agas. Amatores deſignat qui nihil penſi habent experientes iuris & omnis æquitatis. ea ſola recta putāt quę illis libuerint.

f Peccaui fateor. Victa mariti argumētis crimē ſuū fatetur. & quo magis mereatur veniā. ſimpliciratis opinionē mire tentat. & hoc q̄ deprecationem.

Quanto tuus est animus natu grauior. Idest peritior propter plures experientias quas potuit habere plus q̃ ego. et bene dicit grauior natu. Nã maiores natu. i. seniores debent esse grauiores .i. moderatiores & cõstãtiores atq; prudentiores ob maiorem experientiã. Potest etiam hic capi grauior natu, quasi diceret. tuus animus potuit plura videre q̃ meus cũ me natu uitate precesserit, nã fere mariti sunt natu grauiores seu maiores uxoribus suis.

h Ignoscentior. In crimine sic cõfesso ultimũ remidiũ cõfugere ad iudicũ ꝛ misericordiã.

i Scilicet equi. Ambę hæ particulæ capiuntur affirmatiue ad maiorẽ comprobationem.

k Mea facilitas. Recte quia cito uxor veniam dedit. Facilitas illi⁹ qui cito irã deponit. Clemẽtia illius qui nũq̃ irascit.

l Qua hoc ince. Quasi de magna re dixit.

m Vt stulte & misere. Vituperatio a sexu. mulieres enim esse cõsueuerunt imperitiores viris. & multis superstitionibus detineri.

n Religiose. Superstitiose. Religiosus enim appellabat is qui nimia et superstitiosa religione sese alligauerat vt hoc loci.

o De nostris bonis, Et hec erat superstitio.

p Illud recte. Ironicos dictum.

q Hem. Syrus timet ne sibi prẽriperet auferẽdi argenti occasio agnitione filiæ itaq; ingemit

r Ea la. Lauatũ sc̃dm antiquos nos dicimus lotũ. Quidius. fastorũ sc̃ũdo. Mane lauatur sacra petebat aquas.

s Exiliui. Ostendit nimiã lætitiã de inuenta filia, ideo nõ dixit accessi.

t Plus. Nolebat tã cito cognosci filiã ne occasio prẽriperet auferendi argentũ. Plus spei. Melius est vt non ad syrum reieras, sed Sostratam.

v Filteræ. Filterę in da

i. peritior antiquo i. emptior ad ignoscendum
grauior

g Q̃nto tuus est animus natu grauior tãto ignoscẽtior sit.
i. tãto q̃ i. mee simplicitati i. precedentis auxilii

vt meæ stultitie iustitia tua sit aliquid presidij. CHRE.
sed

i Scilicet istuc fm̃ ignoscã equidẽ. Verę sostrata male do
instituit benignitas nimia q abundans f. exponenda filia esse neũ
fz indulgẽtia plus equo filia l inueniam

cer te mea facilitas m̃ta sed istuc quid est: q̃ hoc inceptũ
occasione tic quemad modũ m impidierate inhibuerunt nos inultiores fugitiuo
n se

est causa loq̃re: SO. Vt stulte & misere oẽs sum⁹ religio
q̃re f. filiam i. rado anui abduco f. pecule anuli

se. cũ expenendã do illi. de digito anulũ detraho: & eũ
i. euitarem filia vt nõ carẽs vl sine gre

dico. vt vna cum puella exponeret. si moreret. ne expers
f. stulti dãdo anulũ f. ne faceres

o p p tronia pro religionẽ
p̃tis esset de nostris bonis. CHRE. istuc recte: cõseruasti
ne moreret offerre eis anu f. illum anulum
lumq; dederat i. vnde recognouisti

te/atq; illã. SO. hic est is anulus. CRE. Vnde hunc hẽs:
habeo dolentis est

q
SO. Quã bachis secũ adduxit adolescentulã. Sy. Hem.
sostrata Antiphila i. vt cum
r suarem

CHRE. quid ea narrat. SO. Ea lauatũ dũ it: seruandũ
tradidit f. animi in suscipio statim
commisit

mihi dedit. aĩm nõ aduorti primo. sed posteq̃ aspexi: il
i. celeriter gaudens i. coitus
s seu ei vultus erat

lico cognoui ad te exiliui. CHRE. qd nũc suspicare. aut
adolescentula ab adolescentula anulum

inuenis de illa: SO. Nescio nisi vt ex ipa q̃ras vnde hũc
vnde haberet f. de agnitẽ
t filio

habuerit: sĩ põt repiri. Sy. Interij. plus spei video. q̃ volo
i. heri f. quẽadmodũ ꝓponatur a sostrata
vtr f. senus

nra est. si ita ẽ. CHRE. Viuit ne illa. cui tu dederas. SO
an viuat illa vetula i. ẽndum cũ ei dederas f. se ego
i. senili fuisse filiã

Nescio. CRE. Quid renũciauit olim feciss̃e: SO. Id qd⁹
f. anus die i. peterentur a vicinis
z nocentibus

iusserã. CHRE. Nomen mulieris/cedo qd sit. vt q̃ratur
f. ei non est f. anus q̃ dixit z a qua f. anus i. incolumis esse
v antiphila abducta est y non y mortua

SO. Philterę. Sy. ipa ẽ. mirę ni illa salua est. & ego perij
in domum i. q̃rter i. ex insperato
ꝓ hanc viam

CRE. Sostrata sequere me intro hac. SO. Vt p̃ter spem
accidit i. q̃rũ i. miserere valde ineorabili z implacabili i. sicut f. fuisti

euenit: q̃ timui male, ne nũc aio ita esses duro, vt olim
i. exponenda de medio vel nutrienda filia

in tollenda chreme. CHRE. Non licet hoiem esse sape
i. substantia facultas quam sum auerus diuitijs
i. portitur pauperie pmente

ita vt vult: si res non sinit. nunc ita tempus est, mihi vt
inopem f. habere cum tussi exponendam
3 f. erat mihi quã cupem filiam

cupiam filiam, olim nihil minus.

tiuo vel in genitiuo. Nã dicere possum est mihi nomen. Guido vel Guidoni. item & Guidonis vt plerumq; legi sed sæpius per nominatiuũ. aut p datiuũ loquimur & quidem elegantius.

v Ipsa est. Fatebatur Syrus & nouerat. nam ineratad queredas puellas domũ eius.

x Mirum ni illa salua Non potest credere perisse anum quod maxime vellet ob recognitionem Antiphilę.

y Ego perij. Quia res cognita est anteqũ auferem argentum.

z Nihil minus. Pro non q̃ auctus diuitijs esset hoc Guido redarguit nihil minus ꝓ non capi:

ASCEN

Mirę in salua est &c. Commentarius vterq; inquit mirũ in illa anus est salua. Ego vero non de anu. sed de filia intelligo. vt sit expositio. Mirum est ni illa .i. filia sit salua. et ego perii. Ratio autem quare de anu intellectum nolo est. q̃ syrus. eam mortuã sciuerat. vũ supra dixit. An⁹ que est dicta mater et non fuit. ea obiit morte, & paulopost offendimus mediocriter vestitam. veste lugubri eius anuis cã vt opinor que erat mortua &c. nam ergo iam dubitat an illa salua sit sed de antiphila loquit. illud quoq; monitos velim adolescẽtes sępe in expositione pronominũ sublatum esse breuitatis gratia verbũ expositiuum. i. vt quod vis. namvt Seruius grãmaticus docte dissentit Pronomina non cũ nominibus (nisi emphanicos) sed pro ipsis nominibus ponũtur. quo circa nolint illud primo Enei. Olli natę sic intelligi vt olli sit pronomen immo aduerbiũ. quia illi natę non recte dicetur. Tametsi igitur inueneritis eiusmodi expositiones. illa an⁹ ipse Chręa &c. non tamen sic loquendum ‖ continuo censebitis,

QVARTVS ACTVS.

SYRVS

.f.q̄ ꝓgerit mihi alicꝺ mali .i.non .i.longe

Nisi me animus fallit: haud multū a me abierit
.i.infelix successus adeo .i.locū arenosū .i.valde
a
infortuniū. ita herde in angustū oppido nūc
cōmeminit d .i.nisi exogito aliquā rem̄nā vr nen bachidem
.i.meæ legiones meus exercitus
meæ cogunt copiæ nisi aliquid video: ne esse amicā hāc
clitiphonis f.chremes apper f.exorquendo .i.spem habeam
cognoscat
gnati rescisca senex. Nā quod de argento sperē aut pos
f.nihil est apter q̄s ꝓ ironiā legē q̄s .i.gloriosi leno: more illius q̄ triūphat
vici sceler ho sinat c delitescere
se postulem me fallere. nihil est triūpho scilicet me latere
i.relinq̄re rectū vbi sic filius quē meus potuerit decepi subducerum
.i.o lenor ꝓfligor d
tecto & absceder e. crucior bolū tm̄ mihi esse ereptum tā
repente .i.de gutture vel ore fingam excogitabo e f
subito e faucibus. quid agam/aut quid cōminiscar. ratō
.i.denuo .i.inueniendus est mihi modus
g .i.quod
de integro ineunda est mihi. Nihil tam difficile est: qn
inuenīri f.erit f.q̄s cogitabam
h
quærendo inuestigari queat. Quid si hoc nūc sic incipi
.i.ne figmentū nullius est momenti incipiā
i .f.incipiam h
am: nihil est. Quid si sic tantundem egero. at sic opinor
f.heri .i.sed l pōr fieri m leuantes scio rōnes
non potest: immo optime, euge habeo optimam. retra/
n.q̄s me tantoꝑe fugit
ham herde ſvt opinor ad me idem illud fugitiuum argē
.i.q̄tus obstructa sit mihi altera via ꝓclusa
tum tamen.

Atq; ipsis commentū placet.

f Ratio. Nā inuenerat vnā rationē hoc est modū habēde pecuniæ que via vbi nō processit aliā inire hoc est excogitare necesse fuit.

g Nihil tam difficile. Sententia generalis sine certo auctore. que seruis etiā conuenit. Inuestiga re significat quærēdo inuenire vt probat Lau. Nūc enī syrus incipit de liberare et identidē ꝓponit & proposita refellit tandē inuenta bona ratione erūpit in lætiā

h Quid. Qui aliquid incepturi sunt multa ꝓponere solēt & affirmare et refellere quod sic faciendū vel relinquēdū.

i Tantū. i. tm̄ pficiā in hoc faciēdo q̄tū in alio precedēti tā cōfutato.

k Sic. Bñ opinor nā q̄ opinamur putam⁹. que putamus incerta sunt.

l Immo. Illa rō aliq̄n diu pfecta cognouit eā esse bonam. & tunc se corrigit.

m Euge. Vox lætantis eius qui optimum inuenit consilium.

n Fugitiuum argen. Facete & ioculariter seruili more de argento tā

ASCEN.

In hac. ii. scena recognita antiphila Syrus anxius nouū querit consilū de extorq̄ quenda pecunia. & bū deliberantē de re aliqua exprimit. Est eni dialogismus acuti ingenii in multa cogitatione versantis.

a Ita hercule. Quasi diceret meus exercitus iā ꝓne fusus est. nam coactus est & impulsus in angustias vbi cōteretur facile, hoc est mei conatus adeo repressi sūt hac re. i. hac agnitione puellæ vt facile possint contundi ac conteri. & est translatio supra a re militari. Alii codices habent ita. Meæ copiæ cogunt. i. constringunt in angusto oppido. i. in ali quā munitōe inqua me recipere necesse fuit.

b Copie. Trāslatio sūpta ab imperatore qui tā ꝓne fusus ab hostibus se in aliquē locū tutissimū receperit. Copiæ mire multitudinis & de exercitu dicunt Salusti. Ex oi copia catilinæ. Virg. Et quæ sic me circumcopiam lustro.

c Triūpho. Verba proprie seruorū quotiens vident se quod incœperant perpetrare non posse & ironicos legendum.

d Bolum. Translatio ab aialibus quibus auferturꝑda idest tantam oportunitatem.

Comminiscar. Fingam, inde commentum dicitur alibi quā de homine dixit.

Nam quod de ar. Sit quidam interpretatus est. nec inepte meo iudicio: nā nihil est quod sperē me posse falle herū imo ad hoc redactus sum vt triūphi loco habeā malū fugisse. ideo q̄ ait triūpho si licet me latere tecto & abscedere ipunē Si ifi textus habet non si licet. sed. f. ironia est.

In hac.12. scena. Nimia Clinię letitia exprimit de recognitã antiphila qua prepeditus vix põt adduci a Syro vt clitiphõi succurrat a Egritudinẽ. Tale ad illud deorum vitam adepti sumus.

b Dedo me. Plus dedere hoc loco quã obsequi. Dedere sevult patri quẽadmodũ in hostiũ patestatem hostes se deditt. In Andria. Tibi pater me dedo. quasi qui vellet contraria. & dedicio in hoste fieri solet.

c Frugalior. Temperatior si frugalis non extat vide tu.

d O mi sy. A blaudimento incipitvt faciunt qui quicq̃ speratũ consecuti sunt.

e Quid ni. Quid nisi audierim.

f Meapte. Cum ablatiuo parelcon additũ. vt nostrapte. Cbato tñ posuit mihipte. p mihiipi.

g Honore. Amica & si impudica est dũmodo amatori placeat abeo commendatur amore eum impellente.

g Date. Due partes orationis. Dare est quod re-

CLINIA. SYRVS

:t.post hoc tempus accidere

Nulla mihi res posthac potest iam interuenire molestam a .t.adeo magna

tanta. q̃ mihi egritudinẽ afferat. tãta hæc leti/ .t.mata credo vel querco .t.equanor me desistor

b .t.i pris pẽtes c

cia oborta est. Dedo pri me nunc: tã vt frugalior sim/ q̃ qr hanc rem nõ ignoro nec me latet mrelligo .t.a pentibus

vult. SY. nihil me fefellit. cognita est. quãtũ audio hui? .t.vt tu volebas ad tuũ placitũ .t.contigisse d

verba. istuc tibi ex snia tua obtigisse letor. CLIn. O mi .t.rem totã vt facta est de agnitõne filie assichue .t.simul cũ gentibus

c .t.cur non

syre audistin obsecro? Sy. Quidni? q̃ vsq̃ vna affuerim thoi .t.ita euenisse melius contigisse s.auctiui ta dcq̃ cõmodi euenisse

CLI. cui æque audisti cõmodius q̃cq̃ euenisse? Sy. nil pi. .t.meapte

e

CLI. atq̃ ita me dij ament: vt ego nũc non tam meapte antiphile .t.quẽlibet meruisse

antiphilam g omnt

causa letor. q̃ illi? quã ego scio esse honore q̃is digna. s.esse verato honoratis .t.obsequi mihi

edmerso b

Sy. Ita credo. sed nũc clinia age: da te mihi vicissim. Nã enam .t.cũ negotiũ hoc ẽ vt curare poculo culparõs; .t.mihi

f

amici q̃q̃ res videda in tuto vt collocet, ne quid de ami- s.fetat q̃ sit dirt. bachide .t.ne trasiatis tra sis quietus

chremeo h z expecta d reliqua sunt

ca nunc senex. CLI. o iupiter. Sy. quiesce. CLI. Antiphi .t.mihi respondebit .t.verum ne .t.interpellas me loqntem sic

l m

la mea nubet mihi. Sy. Siccine me interloqre. CLIN. .t.animo q̃ gaudeo sum affectus

n .t.tollera me .t.tollero te

Quid faciã mi Syre? gaudeo, fer me. Sy. fero herde vero

petas dedere est ad perpetuũ. damus et amicis dedimus tñ hostibus.

h Nã amici. Iusta & honesta petitio succurrẽdum est amico, ne quid illi incomodi accidat. Amici ius gratie habet quã si dixisset clitiphõis et amicꝰ animi est. Amator vero corpis & amator ad tempus est. amicus qui perpetuo amat.

i Neqd. Aposiopesis

k O Iupiter. Exclamatio terribilis pene ex nimio gaudio desipientis in syrum tanq̃ aliquid dixisset quod videretur desipienti vergere in nuptiarum impedimentũ.

l Nubet mihi. Hinc omnis leticia dependet.

m Interloquere. Hoc modo inter non auget quẽadmodũ in verbo intercipit interbibit. Est autem interloqui impedire et interpellere loquẽtem. Interloqueris quasi loqueris inter me. i. inter meũ sermonem illi interrumpendo & inos mediũ te interponendo.

n Fer me. s. tollera. Tolerandus est qui amore desipit, qui a amor deus est & non voluntas. cogit enim hominẽ ad id quod vult. Fer mei. vt

ba mea incõsiderata & modũ me habendi.

o Hercule vero. Vero vt plurimũ ironice cõuenit. Vir. Egregiam vero laudẽ & spolia ampla refertis. sane & vero pro nũciãdi adinuncta in verbis negationẽ habent licet cõfessionẽ afferre credantur.

p Deorũ vitã. Quæ letitiæ plena est et sollicitate nulla admixta tristicie & hyperbolicus sermo ab affectione pcedens.

q Frustra opinor su. Quod vulgo dicitur capio pœnã cum tantũ pœna dumtaxat dicatur de punitione. nam vt vult Priscia. A pœna. œ. diptongo in. u. mutata deducitur punio. & ideo nõ est dicendũ. Sumpsi magnã pœnã pro te. sed potẽ tua causa multos cepi seu sumpsi labores aut plurimũ tua causa laboraui. Opera aũt dicitur operatio / labor / industria. ideo sic intelligẽ frustra laborabo sermonẽ apud te facere cũ tuo gaudio despicẽs aures mihi non prębes.

r Hoc nõ. i. audies. in Andria. Hoccine agis.

s Videdũ. Hoc verbũ inter interdum maximã habet adhortationẽ. Et videdũ est & vide, magna aggressuris dicit. et inter vumur nõnũq; in repetitione supradictorũ.

t Noster senex. Noster cum stomacho.

v Si abduxeris. Recte abduxeris. nã abduci ẽ ꝓprie quod alienum.

x Quo ore. Sic dicimꝰ quãdo aliquãdo aliqd pudendũ cõmittimus.

y Bonã atq; iustam. Ironicos legendum:

z Scilicet. Hęc particula hic idignãter poni potest vt si quis dicat. et qs est qui de me maleloq possit. s. hic ponit ironice quasi quod dici solet deus sciat vt alibi. id populus curat. s. Et Vir. Scilicet is superis labor est.

a Vt celet sẽ. Dicimus eni cœlo te hac re. cœlo te de hac re intelligendũ cœlet sanẽ de Bachide.

b Imuo. Cautꝰ seruus ea admonet que nõ erãt

.s.q̃ lętitia .a.ego sum adeptus inefficaciter
p plena est r felix are q

CLI. decoꝝ vitã adepti sumus. Sy. frustra: opinor: sumo
.a.aureo pbeo eius ꝑmonitus .a.nõ me audico
sed florem r

hãc opaꝛ. Clin. loq̃re. audio. Sy. at iã hoc nõ ages. Clin.
.a.audia s .s.pspicor dũ .a.decolit enã

agã. Sy. Videndũ est inq̃ amici quoq; res dinia tui i tu
diserdio

to vt colloceꝛ. nam si nũc a nobis abis. & bachidẽ hic re-
chremes .a.cognoscet rem inoppinatã
t stanim

lings: noster resciscisset illico esse amicã hãc clitiphonis:
.s.ireti tuꝛinis tã sibi .a.stant hactenus .a.sed
v nobis remouetis celabit

si abduxeris: dabit itidẽ: vt celata adhuc est. Cli. at enim
.s.ista reꝛ mores contractum .s.q̃ frente
x quo vultu

istoc nihil est magis syre meis nuptijs aduersũ. Nã q̃ ore

appellabo pr̃em mihi dare vxorẽ cũ viderit me hr̃e ami-
.s.sas ne .a.tacere debeã
.s.cur nõ tacco

cam tenes: Quid dicã: Sy. quidni: Clin. qd dicam quã
s.propter quã ab duxerim s.patis tacco dare quãdmodum
eam meam

causam afferã: Sy. qd: nolo mentiare. apte: ita vt res sese
.s.dico .s.q; tu ames .s.q; tu velis
.s.volo antiphilam habere

hẽt narrato. Clin. qd ais: Sy. iubeo illã te amare / & velle
s.te iubeo inq̃ re tacere pr̃i. frontis ẽ. q. d. valde malũ te inhonestum
.s.amari a clitiphone

vxorẽ hãc eẽ clitiphonis. Clin. bonã atq; iustã rẽ oppido
s.patris s.imperas .s.volens me gluedere pri
.s.ve stat frontes

impas. & factu facilẽ & scilicet iã me hocvoles pr̃em ex
hoc videlicet pater meus .s.sed .s.errore ac timore suo non de
a chremetem b ficiendo a via recta

orare. vt celet senẽ vr̃m: Sy. Immo vt recta via rẽ narret
.s.ꝓpinquum indignantis .s.insane mentis nõ tumultuatus certe
.s.sanis ne

ordine oẽm. Cli. hem sat in sanus es aut sobrius. tu qui-
s.clin. dare .s.incusas dic. sine periclo cognitõis rei tui facti
cimo c

dẽ illũ plane ꝑdis. nã qui ille poterit esse i tuto: dic mihi
frontes assentio .s.in hacẽne expellenter expresso
d embo

Sy. huic equidẽ cõsilio palmã do. hic me magnifice effe-
s.ego efficatiã s.qui v. s. tute caupele

ro. qui vim tãtã in me & prãtem habeã tãte astutiæ, vera
s.iuuenes vel senes .s.decipiam s.meo edemue. s.sensi
.s.tuis

dicẽdo vt eos ambos fallã: vt cũ narret senex vester nro
s.sui s.q; dicit sed isto modo

bachidẽ e
istã eẽ amicã gnati. nõ credat tñ. Cli. at ei spẽ istoc pacto
bachidem f
ausero

rursus nuptiarũ oẽm mihi eripis. nã dũ amicã hãc meã
s.chremes credet tradet syre quippe is
g antiphilã pax cure hꝰ

eẽ credet nõ cõmittet filiã. tu fortasse qd de me fiat. qui-
.s.dumõ puidens .s.qd male gte .s.post inutilẽ tempus
h i pueros te bachide

curas: dũ illi cõsulas. Sy. qd: malũ me tandẽ cẽses velle id
s.fingi q; diu qõ dic. .s.contumẽ. s.pero
k .s.astute sub duce l assistari

assimularier vnus est dies dũ argentũ eripio. pax. nihil
virtu .s.vnus dies dicis bonũ ergo .s.deinde sectatur

amplius, Cli. tantum sat habes: qd tum quæso: si hoc pa-
.s.habeo satisfactum ad cũ deprecandũ s.hoc iterum
m ridiculum

ter resciuerit: Sy. quid si redeo ad illos qui aiunt: quid si

aduersa nuptijs.

c Prodis Prodere, ꝓprie ad parentes refertur sed nonnunq; ad eũ cui res demãdata est. & cuius cõsilio alter regitur.

d Palmã doti. assentio more pacisscntiũ qui assentientes palmã porrigunt seu prębent.

e Nõ tñ. i. reuera sciat cõtrarium. q. d. in quo decipiẽ vel erit pulchra vt dici solet deceptio vbi q̃s vt credit non decipiẽ quod ita erit in tuo pr̃e quẽ putas iri falsum.

f Meã esse. Necessario si chremes Bachidẽ gnati amicã non credident Clinię esse crediderit.

g Cõmittet. Bñ de filia cõmittet dixit. q̃a ꝓprie magna cõmittimus & ea scdm Don. quæ sapientem in dubio habent.

h Quid: malũ. Malũ interiectio est irascentis.

i Tandẽ. i. vsq; ad vltimũ tẽporis. vel si magis cape tandẽ vt habes at virgens quodã & accelerans vt sæpe ostẽdit c

k Vnus est dies. Assignat tempus pro ratione nõ vult Chremetem diu credere Bachidẽ Clinię esse amicam.

l Pax. Aduerbium comicum & significat tantum.

m Resciuerit. Vsus est verbo vsitato in eos qui subtimidi in re paganda dicere solent. quid si hoc. quid si illud accederit & ostendit suo respo so talia dicta esse ridicula per hoc q̃ dicit quid si redeo ad eos &c.

n Si nunc cęlum ruat. Vsitatũ in eos qui subtimidi in re paganda semper dicere solent quid si hoc vel illud acciderit.

o Age age. Vox consentientis est qui victus est rationibꝰ callidi serui

p Optime ipsa exit foras. Paraschenę. ideſt alterius scenę preparatio.

ASCEN.

Qui & quæ audisti. Vbi textus habet cõmodius & cõmentariũ cõmodi. alii legunt cõmode vt cui audisti eque cõmode quicq; venisse.

illa vero exclamatio. O Iupiter potius gestientis & exultātis q̄ indignā tis. Nā ad syri verba ani mū non aduerterat. q̄d syrus indicat. dicēs quis dece vt mihi auscultes set manifestius sequētia in dicant. illud Bonā atq; iustā &c. Otra ironiā le gendū indicāt sequētia. At fallā nullo modo de iuuenibus intelligi pōt. Nā alter iuuenū hoc audit preterea hoc argumēti est. Quia chre mes purabit menedemū decipi. Licet menedem⁹ vere decet bachidē clitiphonis amicā nō habe bit fidē. Itaq; decipietur At vbi menedemus a chreme se deceptū puta bit tū primū capiet. quā rē etiā syr⁹ p sequētia declarat. Illud aūt rē facias palā itelligo vt deceat syrus quō se clinia exoluat. vtpote faciat rem pa lam. i. omnia que recta erant consilia reuelet.

In hac. iij. scena. Restat ad fallacrā & ad extorquēdū argēs tū vt bachis irata a syro placeē et ad menedemū transeat.

BACHIS. CLINIA. SYRVS. PHRIGIA. Dromo.

a Satis pol. Meretricis cōquestio exprimit cuius tota indignatio dependet ex non tradita pecunia.

Atis pol pterue me syri pmissa huc adduxerūt

b Promissa. Cicero. Promissa tua memoria teneas. Aliter accipit cū dicit promissa barba. i. plixa quasi pcul missa. Nā pmittere est pollicēri & magnitudinē nutrire. Plau. Capillū promittam.

decē minas q̄s mihi dari pollicitus ē. q̄ si is nūc

c Huc. Inducit aliquis cū verbis alterius decipitur in Andria. Vide quo me inducas.

me decepit sape obsecrās me vt veniā: frustra veiet. aut

cū venturā dixero & cōstituero: cū is certe renūciarit &

clitipho cū spe pēdebit ānimi decipiā. ac nō veniā. Sy. Mihi tergo pēdet. pēnas. Clni. satis scite, pmittit tibi, Sy. At

tu hanc iocari credis: faciet: nisi cauero. BAC. Dormiunt. ego pol istos cōmouebo mea phrygia: audistin mō

d Pollicitus. Pollicemur magis spōte pmittimus rogati. Promissa dicitur promissum & promissio & pollicitatio eandē vim habent. Sed pollicitatio maioris asseuerationis est.

hō iste quā villā demōstrauit charini: Phry. audiui. Bac

e Veniā frustra. Pulchra permutatio diuidē verbi p tēpora que cōuenit iratis.

f Spe pendebit animū Quod est corpis ad cruciatū animi trāstulit sua pra visum est quam for queanturur amantes in amicarū expectatione.

g Ac non veniā. Mira meretricis calliditas exprimit. Iam excogitauit quemad modū syr⁹ videatur apud clitiphonem vanus & mendax ex quo ab illo vt beret.

h Satis scite. Hoc cum risu pronunciandū scite pulchre. Tu Andria scipsum puer &c.

i Hāc. Hanc & ad cōtemptū & odiū dixit habent enim ista pnomia quandam emphasim.

k Pol istos. Bñ istos quasi odiosos in Eunucho. Cū milite isto. Vir: Aut quid petis istis. hec eni pnoia spernētis sūt odiumq; monstrantis.

l Mea. Hoc ē ppriemeretricis vltro excludere amantē & aliū recipere. vel se ad aliū cōferre. Phrigia nomē a regione sicuti lesbia. Andria Samia.

m Quā. Villa dom⁹ in agris q̄ rustici res vehūt & euehūt Vir. Et ſtma, pcul villarū culmina fumant. Vtere Varrania

est monio exprimo de rustica ad fundaniã nisi norum esset.

n Ad. Inducit memorẽ meretricẽ nec oblitã vbi sit et qd agat amãs. nã huiusmodi mulieres nil aliud agũt. nil aliud curant quã quomodo aliquid ab amantibus extorqueant.

o Curriculo. Hoc loco aduerbiũ. i. celeriter vel fit ablatiuus a curriculũ pro cursu. Nonne is curriculo & oleum petis.

p Apud eũ. Hic est de quo superius sy. Nã mi seruũ quendã offendi militẽ eius noctẽ orantem. Hec arte tractabat virũ.

q Dyonisia. Aliter agitat accipitur cũ dicimus agitat conuiuia & dyonisia. Iuuenalis hec. e. n. a. u. d. l.

r Quid hec. Tanq̃ de magno facinore dixit. Nã incepisse & incipere magnorũ est facinorũ.

s Atq; seruari. Custoditur vel melius suspicionẽ obseruari. vt illud Virgilianum. Quod superest eẽli menses & sydera seruat.

t Mane mane. Hec singula verba si diligenter notes syri magnã trepidationẽ signifi cãt. Ideo statim de argento mentionem fecit in quo his omnis depẽdebat inter syrum & bachidem.

v Quin. Pro immo in hoc loco ponit. Et quin repetit bachis syri verbũ vt mos est iratorum.

x Nũ ego insto. Fingit se nõ magnopere curare vt habeat argẽtum quemadmodũ faciunt hi qui defessi sũt diu petendo aliquid.

y Quã. In Andria vbi est illic scelus. Et ad intellectũ nõ ad verba redigit. Nã scelus scelestus intelligitur. et plus dixit

f. and. lti .i. pdio .i. dexteriorem. f. gerem .i. recordor est de mõstratiua
n
proximam esse huic fundo ad dexteram? Phry. Memi
qõ tuti solet coco cursu .i. valde de q̃ pas dicuum .i. ocyus
o p q bachi
ni. BACH. Curriculo percurre. apud eum miles dios
celebrat bachis .i. de nouo molitur z parat
r
nisia agitat. Sy. Quid hæc inceptat? BAC. Dic me hic
valde .i. male prenta .i. deuenerit z suspicioso obseruari
pra volũtatem o sed
oppido esse inuitam/atq; seruari. verum aliquo pacto
.i. me decepturam hos f. de me f. ad eum
verba me his daturã esse/& venturam. Sy. Perij herde.
f. pr̃ rigiam f. qõ ipa. i. non est illic q̃ nulla est
bachis mane mane. q̃ mittis istã nũc? quæso: iube mane
.i. diuisco phr̃. q̃ te iussi
v .i. animo
at. BAC. Abi. Sy. qn est paratum argentum. BACH.
.i. animo q. d. nõ vides me manere .i. cerre argentum
statum
quin ego hic maneo. Sy. At qui iam dabitur tibi. BAC
.i tu vis deq; nunc id ego nego vt sed scio ne
sine non p deo. q. d. nõ
vt luber num ego insto. SYR. At scin quid sodes facias
f. faciam .i. te portet trans fre
BAC. quid? Sy. Transeundum tibi ad menedemũ est:
f. cum comitatus ancillarũ .i. molutus aut
q̃d dicas
r
& tua pompa eo traducẽda est. BAC. Quam rem agis
.i. scelestissime Ain cho .i. eo quoque egerunt me tradam
s quasi fabularem
scelus? Sy. Egon? Argentũ cudo: quod tibi dem. BAC
irridens .i. non in cõsulte sed ingentiose
b c
dignam me putas quam illudas. Sy. Nõ temere est hoc
vr̃ habeo hic tecũ negociũ q̃q; .i. nõ habeo negocium mecum
BAC. Etiam ne tecum hic res mihi est? Sy. Minime:
.i. qõ tibi ꝓmissum est f. Bachis vocantis
e partic.
tuũ tibi reddo. BAC. Fatur. Sy. Sequere me hac. Heus
perit f. te vult .i. q̃ res de nõ te obrigit f
Dromo. DRO. Quis me vult? Sy. Syrus. DRO. Quid
traduc
est rei? Sy. Ad nos ancillas oms bachidis traducẽ hinc
.i. festinanter .i. quare traducam .i. noli q̃rere
ad vos propere. DRO. Quamobrem? Sy. Ne quæras.
f. ipe ancille .i. afferant .i. impendiũ esse leuatũ
& ferant quæ secum huc attulerunt. sperabit sumptum
chremes timuerũ f. meretricular̃ certe .i. nõ
.i. discessio emẽ
sibi senex leuatũ esse harum abitu: ne ille haud scit hoc
.i. affectat .i. actunõ aduerti
g b
paululum lucri: quantum ei damni apportet. Tu ne
id qõ mente tua tenes .i. sapiẽs eris vt sapienter ages qr adeo sum eruditurus neq; verbor̃ quicquam emissurus ꝓmo
scis/id quod scis dromo: si sapias. DRO. Mutum dices.

q̃ scelestus. vt nihil nisi sapientia es. Mar. Non vicios us homo es zoile sed vitium.

z Eho ridicule additũ vel sit eo loci aduerbiũ.

a Argentũ. Ioculariter dixit cudit̃ eni pecunia dum imprimitur.

b Quam. In Andria Adeon vobis videmur esse idonee in quibus illudatis. Illudo in te & septio casu. et illudo in te accusatiuo dicimus. sed primo superuacuũ est vt sit quibus dicitur quoq; illudo tibi.

c Non temere est hoc: Sic dicitur quando aliquid fit non sine magna ratione.

d Etiam ne tecũ hic. In hac re vt ad menedemũ traducari & est cũ interrogatione Igendũ. ita vt neget non venisse ea gratia.

e Fatur. Cito flectitur Et quia mulier & meretrix que trahit minimo lucello. Et eatur ipersonaliter quasi diceret a me vel a meis ancillis.

f Quid est? Dromo vt pote tardiusculus nõ intelligit siri cõsiliũ. de eo superius. ille clinie seruꝰ tardiusculus est.
t

g Quantum. Damnũ rei est malum vero hominis ꝓsoluet Chremes argentum ex fallacia syri quod erit maius dãnum quã si permãsisset meretrix.

h Tu nescis id quod. In Eunucho. Tu pol si sapis quod scis nescis. Non possumus nescire quod scimus. Sed itavt concordia discors. Vir. Sequiturq; se. Nescis id quod scis si sapis. hoc est quod dicitur quod scis nescis. Prouerbiale est. & multũ apud dyalecticos tractatũ. vt scio & non facio. et amicus sum & non sum. & audio & non audio & cetera huiusmodi.

In hac.14 scena. Est transacta syri fallacia & tandē extorq̃ argentū & idē est chremes q̃ in prima comedię parte miseret crimen menedemi. & eius vicē dolet credēs bachidē Clinie amicam esse.

a Tantū. Malō ꝓpri⁹ dixisset dāni nisi ad egritudinē animi referas.

b Illanccine. Hoc est quod superius dixi ista pronomina afferre contemptū & odium.

c Cū. Cū stomacho dixit id quod superius syrus pompā appellauit.

d Ita. Vix in primis exoptabile desiderū illius rei est quam diu optauimus, sed eius postea indies paulatim nos satietas capit.

e Nec. Quod plus est et ad ꝓdigalitatē accedit

f Eccū. In Andria. at q̃ eccū video, superius dixit eccū ellū resoluit p aduerbia nō ꝓnoia, sed tū secdm Donatū. Eccū qui eccastē veteres dixerūt eccū ellū quod apertius significat ecce eum, ecce illum.

g Cesso. Quasi de improuiso alloqui aggredi i andria. hic si me imperatū nūc adorto⁹ esset adoriri dicit, qui ex insidiis ꝛrepente inuadit dię

CHREMES. SYRVS.

s.cum tanta familia sit oleo da .s.ꝓpter menedemi fortunam

Tame dij amētvt nūc Menedemi vicē mi⁄
.s.miserēa moueat Bacch. .s.vtq̃ os siue mēe
a b siue opē
seret me: tantū deueniſſe ad eū mali illancci
.s.cū rapto comitatu auallarū f.f woo
c Huius
ne mulierē alere cū illa familia? et si scio hosce aliq̃t dies
Menedemus .s.adeo desideranter cū videre sed .s.qū
s.anus tñ d
nō sentiet: ita magno desiderio fuit ei filius: verū vbi vi⁄
.s.tantus impensas q̃ndie faciendas
e
debit tantos sibi sumptus domi q̃tidianos fieri: nec fieri
finem .s.de nuo. s.filius rempestiue oportune .s.eccū
f
modū optabit⁹/ pursū vt abeat ab se filius syrū optie eccū
.s.ād mirꝫ egredi verbis vocando pnunciandū s.q̃ me vel
g tardo chre. h
Sy. cesso hūc adoriri? CRE. Syre. Sy. hem. CRE. Quid
i lōge aū rpe efferri obuiā .s.videre
est. Sy. teipm mihi iamdudū exoptabā dari. CRE. vide
.s.cū recapīdo vrego pestulaucam .s.de illa re vicꝫ .s.paulo ante
b Menedemo ecce recapīdo cū cauerā
re egisse iam nescio quid cū sene. Sy. de illo qd dudum
s.dixi ac feci .s.bene ne .s.vere fide
i
dictum/ ac factum reddidi. CHRE. Bonan fide? Sy. Bo
.s.priuere
m q̃ non n
na hercle. CHRE. Nō possum pati? quin tibi caput de
suauiter verberem .s.ad me .s.aliquo munere donabo
o
mulceam, accede huc syre, faciam tibi boni aliquid pro
Cc fallaa .s.ꝛ bono alio .s.sed .s.ꝗntū .s.idq̃ postea est
subtiliter futurus
hac re/ ac lubens. Sy. At si scias/ q̃ scite mihi in mentem
interrumpēs .s.q̃ venerit ibi vt volebas
irridēs tono .s.gsa re exrell
venerit. CHRE. Vah gloriare euenisse ex sentētia. Sy.

ctū ab eo quod corpora aggredientiū exurgāt subito atq̃ increscant.

h Hem interiectio lęti alias perturbati.

i Te mihi. Laurētius Valla, vir oium nostre ętatis eruditissimus dicit dudū & iamdudū de paruo tpe dici vnius horę aut semihore. aut duarū horarū vel ad sūmū quatuor. Sed Donatus illud Therētianū exponens. Iamdudū ętatē inter eos factę lites, sic inquit iādudū. Finite more est. addit ętatē vt ostēdit multū abisse tpis vt factū est. iamdudū ętatē p longinquo tpe. Lucil. Et multū mensesq̃ dies q̃ non tū etatē diu longinquoq̃ tpe ac plixo vt est ętas et q̃ sequunt.

h Videris. Colligit hoc verbis syri a q̃ exoptare tur: credebat senex a seruo nō optari nisi gratia fallacie in Menedemū.

l Audacia. Secure & cū magna audacia pronūciat & plus est q̃ si dicere ret feci.

m Hercule. Aduerbia sunt confirmatiua.

n Caput. Magnibland dimēti signū quid quoties in re optare dño seruus ex sentētia obsequi.

o Boni aliquid pro.

Nō dicit q̄d. vt eum leniorē reddat, et in spe magni deineat.
p Nō. Negat se gliari et se veridicū fatet. vt hi q re magna pacta fingūt se nō gloriari: vt sint maioris fidei et auctoritatis.
q Tui. Hoc est q̄d supe⁹ syr⁹. Quod vim tātā in me & potestatē habeā te astucie vera dicendo vt eos ambos fallā. Inseri⁹ Chremes non credet Menedemo Bachidē Clitiphonis esse amicā.
r Immo. Chremete: dictū inimū inquā nō serie sed ioco.
s Tuā. Nec hoc Menedemo crediturus est chremes. cū dicit inseri⁹. Et illum aūt velle vxorem.
t Iubebit. i. peti. Petim⁹ aliq̄d precario. Posci mus ipiose. Postulamus iure.
v Prorsus ni. Prorsus pro eo q̄d est omnino Sūt qui cōuincationē velint vel prorsus certe. recte. vere. Et dicit q̄si porro versus. Nā prorsum est porro versum. i. ante versum. Hinc & ps̄a oratio quā nō inflexit cantilena.
x Hui tard⁹. Hui est interiectio mirātis. et hoc cum gestu serui & leuisoni pone congruebat dictum.
y Argentū. Scilicet a menedemo inferius Chremes nō immemor vtrobotū Syri Menedemo dicet. & illū autē velle vxorē vt cū desponderim des qui aurū & vestem atq; alia que opus sunt comparet.
z Nec spōdeo. Proprie dixit. spōdet pater puelle, despōdet pater adolescentis. In Andria placuit despondi.
a Fugitiuo. A cōditione plone Clinia vituperat. Nā fugitiui ppne serui, vnde in edicto ędilū curuliū titulus est seruorū singulorū qs fugitiuus eroue sit. noxa ue solut⁹ nō sit.
b Nō ego p. Vir. Cōnubio iungā stabili & priamq; d. Illa dat perpetuo q̄ oēs annos cū marito exigit.
c Non mea. Verba pbi viri qui nō vult adherere consilio alteri⁹ in re nō probabili.
d Cui datur⁹ Argumentum ab eq̄ nō equū nō leges ipe cōcedunt vt quis pater filiam alicui spōdeat, de inde deneget.
e Istuc Chre. In re non pbabili vult inire opinionē opti⁹ mi serui q dño bona fide morē gerat & nō viribus obsequatur.
f Fiat querā. Astute & calli de in omnibus assētiē hero qa iam lenib⁹ verbis extorquebit argentum.
g Eo nūc fu. Ideſt rationes qs statim calli⁹ desubiicit. magna vis ēpsuasionis. qm̄ non pri⁹ amouem⁹ ea q̄ his rīderet a quo aliquid petimus.
h Me. Hęc p chremete essent & iure nō tenetur reddere id argentum.
i In lauta &. Nō decet eum qui lautevite sit & splendide in oibus iuris rigorē obseruare. nam qui ad vnguē ius seruant asperi difficiles & tenaces multis videntur.
k Egomet. Senex glorie cupidus adeo flectitur verbis syri. vt ad meretricem cum argento festinare cupiat.
l Simul conficiam. Hoc loco pro efficiam ponitur. qua se pius significatione Cicero vtiē ab hoc cōfectū, ppriē verbū cōuenit gladiatoribus his qui grauissimis vulneribus occubuerunt. Cice, caril, Gladiatori confecto & sautio.

In hac.iij.

scena Exprimit amātis incōstātia qui ob nimiū amorē syro in re sua ira scitur dehinc paulomo mento illum demulcet.

a Nulla est. Huic illud contrariū. Nihil difficile homini volenti.

b Qui. Pro qp non.

c Vel me. Vel modo nō est disiunctiua cōiūctio sed pro etiam posita. vt apud Virgi. Vel proximum miserandam.

d Hec deambulatio. Que facilis & nō laboriosa est. Nā deambulatio hoi potius voluptatem qp laborem affert.

e Vt te o. Improuidus adolescens nō cōsiderat quid a syro in rem suā peractū sit. sed oia ad voluptatē suam refert.

e Tuo istoc. Cū contēptu arq; odio hęc pronunciantur.

f Cunqp incepto. Quasi de magno facinore. Nam incœptū & incœptare et incipere magnarum est facinorum.

g Perdiunt. Et antiquū est & plautinum.

h Cōminiscere Pro cōminiscēris .i. fingis hic commentū. Alibi arq; ipsis commentū placet.

i Excarni. Terribiliter excarnifices dixit hoc est excrucies. Excarnificare deductū est a carnifice,

CLITIPHO SYRVS

.i.q̄ nō rem

a Vlla est tam facilis res/qn difficilis siet: quā

.i.pēa voluntatē .i.q̄ solet afferre recreatiōem .i.q̄rū .i.nō hēt laborē

.i.faciat alicui c d

inuitus facias. Vel me hæc deambulatio quæ nō labori

molestiam e tedij alicui

osa ad languorē dedit nec qcq̄p nunc magis metuo qp ne

.i.atq; .i.in aliquē locū ex b loco .i.ve no' vadā

.i.remittar eiciar e syre

denuo miser aliq; extrudar hinc. nec accedā ad bachidē

vnā .i.q̄ magnū e plostrū .i.figmento

e .i.licet vel deop; q deay;

vt te oēs q̄dē dij/dearq; q̄ptū est, Syre cū tuo istoc inuēto/

filio intro ppositio .i.tales res .i.signis exeuntes in q̄bus

f g .i.pdame h i

cūq; incepto perdiūt. hmōi res sp cōminiscere, vbi me ex

excruties mittē .i.in quā rem q̄ritā f.adeo

affligas h .i.vade .i.ve merētrici ppe

carnifices. Sy. I tu hinc q̄ dignus es. qp pene tua me pdí-

impunitas f.ve mea peruitas adeo f.eo vrgearis

l te pdidisset m

dit peruitas: CLITI. Vellē herde fctm. ita meritus. Sy.

f.mihi ois .i.q̄rōne cene f.quicū .i.quā hēs

n .i.labo

Meritus quō: ne me istuc ex te prius audiuisse gaudeo

.i.qđ vere volebam starim cū nō dedisti occasionē

q̄p argentū hēs qđ daturus iam fui. Clit. qđ igit tibi vis

f.q̄ tuisti bachidē bach.

qđ viri o

dicā: abijsti. mihi amicā adduxisti, quā nō liceat tāgere:

ridiculus duc' aut' nō rece

p q r

Sy. iam nō sum iratus. sed scin vbi nūc sit tibi tua bachis

pene s f.est f.est

Clit. apud nos. Sy. nō. Cliti. vbi q̄: Sy. apud diniā. Clit.

a starim t v f.argentū

Perij. Sy. Bono aīo es. iam argentū ad eam deferes qđ

premisisti negano .i.q̄ exoꝛāb̄tur f.exoꝛāb̄tur

r manere loquitus argen;

ei pollicitus es, CLIT. Garris. vñ id: Sy. a tuo pte. CLI.

Carnifex est qui carnes ex hoie facit. Nā caro dicta est eo qp careat ania, & caro ppie dicit mortuorū. Vir. Et corpa luce. c. Vel caro sic dicta quasi cado. Inde caduci i. mortui. Virgi. Belloq; caduci dardanidę q̄d iā s, sine aia sit cadat.

k I tu. Et hic secure exclamat. qp iam extorserit argentum.

l Proteruitas. Importunitas vel petulantia. Proteruitas leuior est q̄dā cōtumelia. p̄cacitas maior petulātia maxia.

m Ita meritus. Meret quis bonū & malū & mereri & promereri est pstare hñficiū. Vir. Qui qp sui memo res alios fecerit meredo. Et idē. Nū qp regina negabo promeritam.

n Ex te. Sic fingimus qñ fumus collaturi bñficiū in aliquē & quicq; audiuimus qđ nō placet nec tā nos infenso reddat.

o Nō licet. Nimius est ardor in adolescente. cū videt amicā nec tū tāgē di facultas datur.

p Iam nō sum. Nō potest pre nimia lętitia diutius retinere quod fecerit

q Iratus. Iratus est ex causa. Iracūdus ex moribus.

r Scin vbi nūc sit. Hec interrogatio gaudentis

est. & cui omnia ex vo
to successerint.
s Peni. Hec vox est
amantis aliqd mali suspi
cantis. qa animatibus oia
sunt suspecta.
t Ia argentū. Ia nimiā
velocitatē significat.
v Deferes In alia signi
ficatione accipitur illud
olimpiadis ad alexan
drū amabo inqt. mi fili
quiescas neq; perferas me huic delatori.

x Garris, Tanq; auis. vnde garulus. Et garrire is dicit qui

derides me .i.ipso affectu ꝙ certo felix
ludis fortasse me: Sy. ipa re expibere. CLI. Næ ego for
valde amo ꝓpter quā causam b
t a ve habeamus argentum
tunatus hō sum: deamo te syre. Sy. q̄ causa id fiat: ob se
.i.obtepero inuitu ei⁹ loci ꝰ f.meus .i.deq̄ eū admiratōe lau
seu occulto postulabit des ne videaris amans
cundato in loco, sed pater egredit.. caue q̄q̄ admiratus
fis pater .i.dicto c f.verba
sies, quod imperabit. facito, loquere paucula.

inaniter loquitur.
y Expibere. Antiquū est. nos dicim⁹ experire. Iuuenalis. Expiat quid concedit in illis est.
z Deamo te, i. valde amo. De hoc auget ali⁹ as diminuit.
a Qua causa id fiat. Vt argentū habeamus qd ad Bachidē deferas.
b Obsecūdato in lo. Obsecundare est omnia ad alterius nutum facere.
c Paucula. Dixit non pauca & sic maiorem vim admo nitio illa habitura est. Nā paucula corā patre loqē Clitipho.

In hac. i6 scena. Egreditur Chremes cum argento.

a Eccū me inquit. Syrus subdicit verba Clitiphonique patri rīdeat. Inquit raro alibi preter inquā & inquit reperies Inquit. i. dic.
b Pleraq; oia. Hic adiectio in primo posita est loco. Adiectiones vero aut in prima pte orationis. aut in vltima adiiciuntur. Hic ergo plera q; ex abūdantia positū dī. Omia necessario addit non in vltimo sicut interea loci intenbi.
c Quid stas la. Hoc dictum in ignauū. Illa vero caudex stipes asinus insultum.
d Operibere. Antiquū est sicut experibere.
e Minas quidā Indu

CHREMES SYRVS CLITIPHO

a .i.eccē me vicīnde

VBi clitipho nunc est: Sy. eccū me inquit. Cli.
.i.ecce adsum meq̄ gerere patrius ād rei cēt ꝓpter mirebam
argentū filio
b Eccū hic tibi. Chre. qd rei eēt/ dixtin huic: Sy
f.ad bachidem īdignārio
dixti plærag; oia. Chr. cape hoc argentū. ac defer. Sy: hei
cur e dum cur nō f.argentū vado cerre
qd stas lapis: qn accipis. Cli. cedo sane Sy. seq̄re me hac
cīxo f.chreme egredimur .i.dum ibimus
d .i.operiet
nunc ocius. Tu hic nos dum eximus interea opperibe
ꝓpter qō .i.multū vīs e
re. nam nihil est illic quod moremur diutius. Chre. mi
f.minas f nutrimentis
.i.libras cerre
nas qdem iam decem habet a me filia. quas ꝓ alimentis
puro has ꝺdictas indumēris g f.mine
esse nunc dico datas. hasce ornamentis conseq̄ntur alte
vnde .i.hec .i.p vore adiungēr .i.ōium
b t b
ræ. porro hæc talenta dotis apposcent duo quā multa in
non recta f.bonū l
iusta/ ac praua fiunt moribus: mihi nunc relictis rebus
m
inueniūdus est aliqs, labore inuenta mea cui dem bōa,

citur tenax senex circa rē sollicitus cōqueritur de damno quid illi acciderat de inuenta filia.

f Pro alimētis. Crediderat animum illam oppignorasse filiā Bachidi.
g Altere. Idest totidē.
h Porro. Modo aduerbium ordinis, alias temporis.
i Hec talenta dotis apposcent. Hæc pluraliter pro hec. in Eunucho cōtinuo hec adornant ve lauēt in phormiōe. Hec ille erant mores.
k Talenta dotis appo scent duo. In sequenti⁹ dicet duo talenta pro re nostra ego decreui esse satis.
l Relictis rebus. Posthabitis omnibus aliis negociis.
m Labore inuenta. Proprie partis.

Quintus Actus

MENEDEMVS CHREMES

f.heim felicissimũ

VIto oĩm me nũc fortũatissimũ factũ puto esse

cognosco .i. in bonã vitam ducendi viã rediisse .i. tamen a fallitur

gnate, cum te ĩtelligo resipuisse. Chr. vt errat? Me. teipm

.i. tua pte pfem vorem domũ

purabam f.nos b

q̃rebã chreme? seruas q̃d ĩ te ẽ, filiũ? & me & familiã. Chr.

deinꝺ vis vt sc̃ẽ

dic f.vt

credo qduis faciã? Me. iuuẽisti hodie filiã. Chr. q̃d tũ? Me

c p̃temptum d

hãc vxorẽ sibi dari vlt clinia. Chr. q̃so q̃d hois es? Me. q̃d

f.facienda p̃ seruũ

vt

Chr. iã ne oblit⁹ es/inter nos q̃d sit dictũ de fallacia vt ea

q̃d sit dictũ de fallacia tractet

f.de fallacia

via abs te argentũ auferret. Me. scio. Chr. ea res nũc agit

falsus sum

f.i. aliter vt deciper

ipa Me, q̃d dixti chreme? errauí sic res acta est, quãta de

.i. turbatus sum ph̃

spe cecidi? Chr. & q̃dẽ hæc (q̃ apud te est) clitiõnis ami-

g filius ꝛ seruꝰ f.eã ẽ amica dicit. f.credo clinam

ca. Me. ita aiũt. Chr. & tu credis? Me. oĩa. Chr. & illũ ai-

petere optare .i. sponsam dederim .i. tradas ornamenta veltumenta

argentum aure a

ũt velle vxorẽ vt cũ despõderim/desponsaũrꝫ & vestẽ/atque

ornamenta emat .i. eos ita se hꝫ f.argẽtũ

b f.cuius amore tenebatur

alia (q̃ opus sũt cõparet. Me. id est pfecto, id amice dabit

credus vrridens sepm f.q̃ꝺ putauit filiũ f.ego

tam respuisse i h

Chr. scilicet daturũ. Me. vah frustra igit sũ gauisus miser

quãcũq; rem magis l pdere .i. referam

q̃duis tñ iã malo q̃ hunc amittere q̃d nũc renũciẽ abs te

recipiat preptisse illam fallaciam

m

rñsum chreme? ne sentiat me sensisse. ac ægre ferat? Chre

f.eum es .i. vitra q̃ fortis est p̃mittis patere

f.ferat n ꝺ

ægre? Nimiũ ille menedeme ĩdulges. Me. sine. inceptũ

.i. pgito f.vt inceptũ est allo cursum esse

pergere p

est. pfice hoc mihi ppetuo chreme. Chr. dic conuenisse. e/

fecisse mentẽdam illud q̃ꝺ dicis f.vocans f.me dic

gisse te de nuptijs. Me. dicã q̃d deinde. Chr Me factuꝝ

.i. futurũ morũ .i. promissꝫ

f.mihi ĩ mrimoniũ q

esse oĩa generũ placere. postremo (etiã si voles) desponsã

etiam r f.vt decẽt velocius

operuerã s

q̃q; esse dicito. Me. Hem istuc voluerã. Chr. tãto ociusꝰ te

argentũ f.argentũ .i. cautissime f.reuerꝰ/da

f.illa f.vore reꝝ̃ posset

vt poscat & tu id q̃d cupis/q̃q; ociosissime vt des. Me. cu-

cerre ciõ .i. sumptũ quẽ es facturus .i. laturens vel de

t v fessus eris faciendo illius filiꝰ

pio. Chr. ne tu ppediẽ (vt istã rẽ video) isti⁹ obstaturabere

ãtrum tibi cauendo .i. nõ multũ simul .i. sapienter

sed p̃ gradulos ageres ꝛc

sed hæc ista vt sũt cautim & paulatim dabis: si sapies.

q̃ꝺ dicis ꝛ pau discede ego

latim vabo in domum f

Me. faciã. Chr. Abi ĩtro: vide q̃d postulẽt. Ego domi ero

.si mea ego egebis .i. certe. valde .vt scias

f.me facere s

si quid me voles. Me, sane volo, nam te sciente faciam

scu vt tuas certes

quicquid egero.

In hac. i7

scena. Est iucũda expositio erroris senis de verbis syri q̃ Menedemũ credit decipi dũ ipe decipitur.

a Vter. Vt vidivt perii.

b Filiũ. Filiũ pr⁹ noia uit i q̃ bois cura pñs erat.

c Quę obiurgationẽ ẽ.

d Quid. In eunucho. Quid istuc inquã ornati est. Scire nos cõuenit cũ recto casu, pferẽ iterrogatio nõ esse cõtumeliosũ. vt si dicas. Quis hic homo est si autẽ in aliq̃ contẽptũ significari vis vt q̃d hoc est hois? quid mulieris? quid ornat⁹?

e Ea. Et ex hoc credit eos inter se finxisse Clinią amare Antiphilam.

f Sic Vt decipiaris. Eg dẽ hec &c. Cũ cõtẽptu interrogat & hoc factũ esse credit.

g Ita. Iã aiũt de re dicimus quã volum⁹ eẽ falsã.

h Id p. Fingit se credere amico quẽ fidũ cognoi Gaui. Bñ de si (uerat. lio gauisus dixit quin gaudem⁹ propriis. gratulamur alienis.

k Miser. Miser est vicini miseria anime.

l Amittere. Pro dimittere more antiquo.

m Atq;. Sic distigue vt Chremes hãc vocẽ Menedemi subridẽat. q̃ppe q̃ filiꝰ nõ sit vlla in re tis

n Indul. Nullũ (mẽdus magis ppriũ verbũ inuenire potuisset de patre qui omia filio p̃mittit.

o Inceptũ. Nã quod se

MENEDEM.

mel, inceptũ nõ potest facile omitti. Guido.

p Cõueniſſe. Cõuenire interdũ significat paci sci. vt conueni tecũ, pdenario diurno. Interdũ significat alloq; vt te cõuenire cupio. i. alloq. Interdũ significat casu inuenire. vt Cicero ad lentulũ quẽ cũ cõuenisset. i. casu inuenisset qñq; etiã significat placere. necq; in controuersia esse vt hoc cõuenit inter nos. i. de hoc inter nos nulla est cõtrouersia. Itẽ dicere solem⁹ cũ de hoc negotio tãdẽ cõuenit. i. placuit debitib⁹ rãtib⁹ vt res in crastinũ deferẽt. Alias hẽ significãtias, p locis hic aũtelig q̃ De. (ge tibi quã velis. Et hoc est quod Clinię magis placiturũ est.

r Hem. Mõ interiectio ieantis alias irascentis.

s Tãto. Quia sic accepe rat filiꝰ despõsatã ãtiphilã, quã primũ expoſcet argẽtũ ad ornamẽta co

r Ne. Ne, p val (mẽda. de & hoc ppie terẽtia

v Prop. Tpis ad (nũ ẽ uerbiũ & significat cito

x Obsatu. i. animã desilio capies sacietatẽ. q̃d ẽ corpis ad aĩm trãstulit. & sic plus hoc verbo intulit q̃ꝫ inueniſſet ppriũ

y Postu. Tãq; (verbũ. iure q̃a iure aliq̃d postulat

z Tesciẽ. Recte (lem⁹, sciẽte. Nã sciẽs est q̃ alicuius indicio rem agnoscit. Prudẽs qui intelligẽtia sua aliquid sentit. Ergo sciẽs est per alios.

In hac. 18. scena

Quia iam ad exitū properat fabula fallacia detegit̄ p menedemū & Clinie antiphila desponsabit̄. Vbi senes se multis ludibriis illudūt vtro citroq; eousq; donec apte loquēs. Menedemus ostēdit Bacchidē esse Clitiphōis amicā nō clinie

a Ego me. Vt insultat senex dum alterius stultitiam & tarditatem ludibrio habet.

b Nōtā. Hec iactationis cuiuldam species est fingere se non astutū dū videt alterum stultiorē.

c Adiutor. Cum visu hec pronunciāda & adiutor proprie in re bona Impulsor in re mala,

d Caudex. Ista iniuriose dicunt̄ in stultū & habeturis ingenii homines quēadmodū ligna aū lapidē appellamus. Quis tū idē sit, sed hoc plus est.

e Ohe. Interiectio est satietatem vsq; ad fastidium designans.

f Obtundere. Obtundit qui sæpe repetendo dicit. Obtundere est trāslatum a fabris. qui sæpe repetunt tundendo alii quid malleo & idē obtundunt & hebetant.

QVINTVS ACTVS

MENEDEMVS. CHREMES

.t.multum subtilem qđ fertur

a b cautū callidū p

Ego me nō tam astutū neq; pspicacē esse id certo scio. sed hic adiutor/& monitor/& p̄mōstrator chre

.i.fautor .i.suasor .i.q̄ mihi futura p̄monstrat de filio

.i.vera .i.dilabet .i.congruit dicta vocabula

mes hoc mihi p̄stat: in me q̄ duis harū rerū cōuenit. quæ

.i.coniiciunt .i.fabula vt truncus .i.tardus dicam⁹ vt plūbeus

inp̄sideratū d .i.colūna .i.vera

sunt dicta in stultū. caudex/stipes/asinus/plūbeus in il

f.hoc sibi congruere transcendis f.chremeto

seq dicta

lum nihil pōt. Nam exupat eius stultitia hæc oia. Chr.

f.fastrata .i.grāuo agendo .i.molestia afficere

e f

Ohe iam desine deos vxor gratulando obtūdere: tuā esse

f.deos .i.natura consco ira q̄

inuentā gnatā nisi illos ex tuo ingenio iudicas: vt nihil

eadem infinitrico .i.mireres cur

credas intelligere nisi idē dictū sit cēties, sed interim q̄d

apud dinpho dinpho tardae mentē

.i.tanto tge g h

illic iamdudū gnatus cessat cum syro. ME. Quos ais ho

.i.morari t̄ esse desidiosos i

mines chremes cessare. Chre. Ehē. Menedeme aduenis

f.ea ne f.nūciaui q̄ dixisti clinia

dic mihi: diniæ q̄ dixi; nuncia astin? ME. oia. Chr. q̄d ait

rantū valde .i.tanq̄ f.ouere vxorem

k l

ME. gaudere adeo occepit. q̄si qui cupiūt nuptias. Chr.

l .i.cur risisti f.t ppterea risi

Ah ah he. ME. q̄d risisti? Chr. seruī venere in mentē syri

m n

astutias q̄s exercuit aspectus .tuū dissimilat

callidītates. ME. ita ne? Chr. vult⁹ q̄q; hoīm fingit scelo?

g Cessat cū syro. Bene cessat tanq̄ desidiosus: nam cessant desidiosi tre quiescunt defessi,

h Quos ais homines Hic Menedemus incipit alloqui Chremetem vt faciam detegat.

i Ehem me. Sic dixit tanq̄ expectatus. Et aduentus ꝓprie expectatorum necessariorū q̄ dicitur. Et hem est particula ostendens gaudium de aduentu.

k Quasi qui cupiunt. In andria. Ita tum discedo ab eo vt qui. s.n. f.d.

l Ah ah. Vox est nimii cachinni. & accommodata Chremeti qui credebat Menedemū deripi in filio & assimilare illum petere vxorem.

m Ita. Sic lege vt quasi eludat Chremetē. qui passus sit se a seruo decipi. Guido. Ita ne. sed si vt calliditates suas in me exercuerit. q.d. nō. imo potius in te exercuit.

n Fingit scelus. Format si tristes sunt lætos reddit. Fingere proprie est figuli qui formam dat ex luto.

o Se assimulat. Refertur ad id vultus fingit hominem.
p Venit in mentē. Sic dicit quia scit ab illo deceptum chremetem
q Veterator. Vetus est in astutia.
r Ita rem esse. Vultuose pronunciandū quod si chremes sciret se a syro deceptum vere illūveteratorem appellaret.
s Mane. Decept⁹ chremes aliter percipit verba Menedemi q̄s ipse loquatur & ab illo p̄prudens illuditur.

t Non. Ridicula negatio illa vero virgiliana amara. Nō verū egonis
v Quid nō. Cum admiratione repetit nō.
x Hodie conficerētur. Incipiet paulatim detegi fallaciam. Nam hoc signum est Cliniam non falso velle antiphilā.

y Ne is quidē quicq̄. Aposiopesis admirantis hoc magis videtur. quod nec syrus verba inieceritad extorquēdum argentum.
z Alia tam plane sci. Pulchra ironia in eum deceptus sit.
a Illemus. q d. quem tamū veteratorē putas,
b Filium finxit. Refertur ad id quod chremes supra dixit quoq; hominum fingit scelus.

c Suboleat. Tractum a sensu odorādi. Et subtbi minuit. i. vt nec etiā pauxillum appareatvel paululū sentiatur id scilicet quod sequitur.
d Quid ais. Nonnūq̄ perturbati interrogantis est dicere qd ais sed hoc loco metuentis est non interrogantis.
e Mitte iā osculari. Color rhetoricus. Osculari est quarta amoris linea Nam sunt quinq̄. Prima visus. Secūda loqui Tertia tact⁹. Quarta osculi. Quinta coitus.
f Id nihil. Sic dicimus quando habem⁹ aliud maius ad confirmandū Ita dicit. Nil puto osculari & ad amplexari in comparatione ad illud quod sequitur.
Vah interiectio est

.i. fingit esse — qō intelligio — s. dico — qō sequitur
ME. Gnatus q̄ se assimulat letū id dicis, CRE. Id. NE.
s. sit — s. qō dicis — p — s. est syrus — q
itidem istuc mihi venit in mentē. CRE. veterator. ME.
.i. nosco — .i. tuū ... veteratorē. s. cū vt — .i. dicto ne eū esse id qō scire r — veteratorē virtra q̄s nostra
magis si magis noris: putes ita rē esse CRE. ain tu. Me.
.i. cave noli narrare qō velis
Quin tu ausculta. CRE. Mane. hoc prius scire expeto:
sis — .i. qō a me exquiratur — postq̄s filiū meū a me — s. nōne est vt
qd p̄dideris. nā vbi desponsaz nūciasti filio tuo scio cō
s. sequenta — s. filiū eius — suum filiū
tinuo iniecisse verba tibi dromonē scilicet spōse vestem
necesse — s. intercat mihi talia verba
aurē ācillas opus esse argentū vt dares. ME. nō. CRE.
ru, ratio — .i. rez eko cum nō — s. intercat
v — .i. negas — inis esse verba
qd nō? ME. nō inq̄t. CRE. Neq; ipe gnatus. ME. Ni
.i. potuit — .i. instabat — f
hil prorsus chreme. magis etiā vnū instare vt hodie cō
agerentur celebrarentē — suum
ficerentur nuptie. CRE. Mira narras. qd syrus meus?
s. pene — aliqd — petit — .i. re nihil petit — s. auare
ne is quidē q̄cq̄. ME. nihil. Chre. q̄obrē? ME. Nescio
certe — illa nescire — .i. alias res — clare — 5
equidem. Sed te demiror. q̄ alia tam plane scias. Sed
illemet seruus — mira bilitas — .i. nec — b
a — insolentia
ille tuus q̄q; syrus idē mire filiū finxit. vt ne paululū q̄dē
apparat — bachidem
c — d — e
suboleat esse amica hāc clinie. CRE. qd ais? ME. mitto
nunc — .i. dare oscula — s. est tua me — f
iā osculari/atq; amplexari id nihil puto. CRE. qd ē qd
vbi ventum est ad oscula
fingatur — g
amplius sifetur? ME. vah. CRE. qd ē? ME. audi mōē
.i. in fine seu in vltima — .i. q̄dam secessu — .i. in illud cōclaue
parte domus — h
mihi in vltimis cōdaue ædibus q̄ddā retro. huc ē intro/
parata — paratus ornatus est — s. securum est
latus lectus vestimētis stratus ē. Chre. postq̄s h̄ est scm̄.
s. est — s. est in cōclaue secessit — s. habet
i
ME. Dcm̄ ac scm̄. huc abijt clitipho. CRE. solus? ME. so
s. ne qd malū sit — secuta
lus. CRE. timeo. ME. Bachis cōsecuta est illico. Chr. so
perditus sum — postq̄s — .i. clauserunt. — l
la. Me. sola? Chr. perij. Me. vbi abiere ītro? opuere ostiū.
indignantis — s. interare operire — cur nō vidisset — nisi m
CRE. hem clinia hæc fieri videbat? ME. q̄dni? vna me
clitiphonis — perij
cū sit? Chr. filij amica est bachis. menedeme occidi. Me.
.i. quare occidisti — .i. vt habeo sumptus — res familiaris — s. qō sequit
n — .i. cur
q̄obrē? Chr. decē dieq; mihi vix ē familia. Me. qd istuc
.i. inferuit — clinie — timeo — .i. dat operam
o vacat
times. q̄ ille operā amico dat suo? CRE. immo q̄ amicæ

h Conclaue. In eunucho virgo in conclaui sedet. Est autē conclaue seperatior locus in interioribꝰ tectis. vel quod intra eum loca multa et cubicula clausa sint adherentia triclinio & est neutrū. Festus aūt ait cōclauia dici loca quevno claue claudūt. Cice. autē inde Oratore. Cepit cōclaue, p triclinio in quo epulabantur cōuiue loquens de symonide qui cū esset euocatus a duobus iuuenibꝰ ad ianuā interea conclaue, inquit quo epulabatur scopas super conuiuas corruit. Vale. aūt vocat illū locū triclinīū cum de eodēsymonide faceret sermonē in capite de miraculis.

i Dictum ac factū. Est æquo cito factū est hoc ac. i. sicut dictū & hoc sermone celeritas factiindicat. Vel intelligequod vulgo dici solet statim dictū statim factū. Illud aūt dicendi genus dictū ac factū vim habet cuiusdam aut aduerbium aut interiectionis. quod quidē sumptū est a cōmuni loquendi modo neq; adhiberi debet verbū qm̄ eo addito vim suam perdere videt. Melius est igitur vt pro aduerbio aut interiectione summatur. vt me miserum. vt proh deū atq; hominū fidem. vt maplum & alia multa.
k Sola. Hoc magnū argumentū quinne sinec q̄ sola cum solo fuerit.

l Opperuere ostiū. Ab obstādo. sicut aperio significat recludo sic operio interdum significat claudo vt hic.

m Vna simul. Idem sere signant sed hic ponit altera eatū particulaū ad ornatū vt sonoriorreddatur oratio.

n Familia. Hoc loco pro re familiari ponitur Vnde in iudicium venit de lite familie herciscunde, ideſt hereditatis. Cicero in libro de oratore. Idem herciscunde familie causā agere nō possit
o Operam amico dat suo. Facete dictū a sene.

p Si dat. Suspēdendū & est Edipsis q.d. ties scio vel nō est satis certū

q Dubium id ubi. Iā credit chremes se esse deceptum.

r Communi & leni. Quod sit comi intelligē comi.p benigno & mā suetо. Nam comites homines dicuntur qui errantibus viā ostendunt benigne ac non grauati.

s Amicam paciaē suā. Subaudi subagitari. Et est honesta edipsis in re turpi. Vir. Nouimus & qui te.

t Ni essem lapis. Superius. Nā exuperat eius stultitia hęc oia & plus est quam caudex. stipes asinus.

v Nam iam. Aposiopesis. i. ex hoc tpe ex hero lo eū aut aliquid tale nec est multū curandū quid voluit dicere. Vir. Quos ego.

x Te nec istuc loqui. Virg. Me ne inceptio desistere victam.

y Nonne flagitiū est. Hinc illud serui sulpitii ad ciceronē. Denięq; noli te obliuisci ciceronem esse. & eū qui aliis consulueris precipere & dare consilium. Flagitium facinus flagitium more militari dicitur res flagitione hoc est increpatione digna. Nā flagitare est personare. Inde flamma et flagella. q̄ hec nō sint sine sonitu et crepitu

z Et copiam. Facere copiam sui quasi se facultatē exhibere & presentiam suā nō denegare. Interdū significat cōcedere facultatē. Facergo ne querat aliā facultatem.

a Immo autē abeat. Hoc terribiliter pronunciandū. & verba ꝓprie rigidi & asperi patris.

b Quouis gentiū. In fine superflua adiunctio sicut interea loci. Dat tū quandam auxesim pronunciandi.

M e. Si dat. CHRE. An dubiū id tibi ē quēq; ne aio tā
.i.largo dcito oīb .i.an conspectu suo f.seduca
r .i.suaui pertenti p
cōi esse & leni putas: q se videte amicā patiaē suā? ME.
dicentis .i cur nō qt decipiar .i.Iudio
p.a tenle id fiat
ah ah ah. qdni/q̄ verba facili? dent mihi? CHRE. Deri=
non ut turta irascor .i.argumenta t signa in q̄o huius mali
des? merito mihi nūc ego succēseo. Quot res dedere? vbi
.i.pspere t .i.curus intellectu f.ea
possem plēniscere (ni essem lapis) q̄ vidi? ve misero mihi
cere. nem non vindicarum v .i.ex hoc tpe rebus eius cui
at ne illud haud inultū (si viuo) ferēt, nā iam. ME. nō tu
.i.hēo rē eam, tue prudentie .i.sufficiens exemplum
t benefitatis q.d.animo
te cohibes? nō te respicis? nō tibi ego exempli satis sum?
.i.adeo sum ten cōmotus .i.mei compos t
CRE. Præ iracūdia menedeme nō sū apud me Me. Te
vaū dicet q.d.non f .i.id q̄ sequię apō alios
ne istud loqui? nōne id flagitiū ē/te alijs cōsiliū dare: so
.i.esse sapientem .i.consulere t moderari
ris sapere tibi nō posse te auxiliarier? CRE. quid faciā?
.i.dicēdo nō sufficiēter efficere prauū
ME. Id q̄d me fecisse aiebas pauloāē. fac te patrē eē sen=
committere f.consilia sua f.ꝛ facere videar cū hūitate
tiat, fac audeat tibi credere oīa abs te petere/& poscere:
.i.faculter dericinquat sed .i.portus
a abeat volo
ne q̄ alia querat copiā: ac te deserat. Chre. Immo malo
longe .i.quocūq; voler .i.nequitiam paupertem reducat f.me
mlto q̄is gētiū: q̄ hic p flagitiū ad inopiā redigat patrē
.i.pseuerem subministrare .i.impendio ad seuendū merentem q̄ illa
b c d
Nā si illi pgā suppeditare sūptib? me nedēe: mihi illec ve
f.aperiendos q.d.multos melestus
necessitos e f
re ad rastros res redit. Me. Quot icōmoda tibi ihac re ca
sumes consultis .i.mocstum in filium f.illi
.i.tibi tm exeabitem pestra
pies/nisi caues difficilē ostēdis te esse: & ignoscēs tn post
ignoscere molestum volentis .i.dolore sum affectus .i.ꝑtū vis doleas tū ig.
& id erit ingratū. Chre. Ah nescis q̄ doleā. Me. Vt lubet
g facilter .i.cedat in peiugiū nō filio h alt portus vis manus
q̄d hoc q̄d volo/vt illa nubat nostro? nisi q̄d ē q̄d malis.
sed f.futurus clinta cognati sunt mihi .i.benerētio ꝓpter
i ex animis sūa
Chre. imo & gener/& affies placēt. ME. q̄d dotis dicā te
destinasse meo cur si q̄d velim fac tore
ordinasse l pare pertis
dixisse filio? q̄d obticuisti? CHR. Dotis? ME. Ita dico,
dolens exclamantis timeos f.oris dederis nullacenus
o
Chr. Ah. Me. Chreme neq̄d vereare/si ē min?. nihil nos
ducit talia pendēta f aculeare nostra constituī
m sufficaēter
dos mouet. Chr. duo talēta, p re nr̄a ego eē decreui satis.
necesse est ut dicatur .i.substantiam meā saluam esse
sed ita dictu opus est/si me vis saluū esse: & rem et filiū
p dore destinasse n
me: mea oīa bona doti dixisse illi. ME. quam rem agis
ꝓpter illud fingito inter eram.
CHRE. admirari te simulato: & illum rogato simul.

c Si pergam suppedi. Pergā persequi enim alias pergere est ire. Multi cōdices habent sumptib? quod non multū placet nisi sic dicas si pergam suppeditare illi filio. i. insseruire i dulgere illi sūptibus dādis. f. vel sumptibus .i. per sumptus. Et quantū ad sumptus spectat.

d Vere ad rastros res. quasi dicere id ꝙ tu me nedeme absentia tibi exercebas hoc est rem rusticam id ego inopia facere cogar.

e Quot incomoda Satis comice dixit Nā hoc nomen lene quoddam significat vt in eunucho viuo eni infeliciter nam incomoda alia sunt dicenda parmeno.

f Capies. Alias inimicias caperet. Capere ꝙ prie dicim? cū id quod in nobis est assumimus Vnde capere pro eligere ponitur.

g Quid hoc quo volō Conuenit. Menedemus sermonē ad coniugū sanctēdū dirigit et amplius h Nisi quid est. Honeste petit quod est officiū probi & honesti viri. q̄d honeste pero nolis impedire quin alteri tradas f videas te melius filie tue consulturum.

i Et affines. Vxoris cognati sunt affines mariti. Vnde multi gradus sunt & velut rami propinquitatis in affinitate & cognitione dispositi.

l Quid obticuisti. Sic dixit quasi puderet chremem dicere ꝙ paruz dos videretur. Nam tacemus cōsilia reticemus dolores obticem? quorum nos pudet.

m Pro te nostra. Tacite rem suam extenuat.

n Quā rem agis. Hoc est quasi perturbati interlocutoris.

o Et illum rogato simul. Pulchra admonitio vt p̄terrere faciat filiū.

quare .i.animo cerne nō bñ intelligo

quãobrem id faciã. MEN. qn ego vero quamobrem id facias. nescio
f.me fecã vrg dic filiã p peculatus q. dilaturus
CHRE. Ego nec vt illius aim qui nũc luxuria & lasciuia defluit, re-
regem .i.deducam r loquelis .i.in quã germ
tundã/& redigam. vt q̃ se vortat nesciat. MEN. Quid ais? CHREM.
.f.indicere germere .i.facere alio meo nõ impedio f.vt ei dicã
Mitte. ac sine me in hac re gerere mihi morẽ. MEN. Sino. ita ne vis?
f.volo effice ex hoc rege adhibeat aduocet oñ me
CRE. ita. ME. fiat. CHRE. Age iam vxorẽ vt accersat. ꝓparet se. hic
f.rñdere iustum .i.q̃ dicas
ita vt liberos est equũ dictis cõfutabit. sed syrũ. ME. quid eũ? CRE.
.i.vrg ego ius ꝓparatum reddam .i.ira comptũm assidue q̃diu
ego nec si viuo adeo exornatũ dabo/ adeo despexum. vsq; dum viuat
recordabit syrus iudibrio
meminerit semper mei, qui sibi me ꝓ ridiculo ac delectamento putat
f.vt sit vrg qõ dico f.syrus f.illusiones has ꝓpter eas
quę se vlcisci non põt
nõ ita me dij amẽt, auderet facere hæc vidue mulieri quæ in me fecit.

vt seruus quia liberi verbis obiurgandi sunt, serui vero verberibꝰ puniẽdi v Sed syrum. Aposiopesis ẽ pre iracũdia syrũ. f. puniã.

x Quid eũ. Modus interrogandi, quid eum. f. punies. y Si vi. Subiungit affirmationem.

z Adeo desp. Hoc vernilitere more senũ ira, fortũ lege. & intellige cõtrariũ

& Vidue mulieri. Bene personam abiectã delegit quæ lu

p Luxuria. Luxuria a luxu i. superfluitate deriuatur. Lasciuia autẽ designat quandã petulãtiã & importunitatẽ flagitiõe dignã nimis exultando & delectando in sua turpitudine hec tñ differentia nõ obseruat sed indifferẽter illis duobus vtimur ꝓ eodẽ significato q Defluit per. Defluis amẽs.

r Quid ais. Ais dicimꝰ de his qui vana loquuntur.

s Fiat. Concessio irati aduersus pinacẽ.

t Dictis cõfutabit. Dictis. i. per dicta nõ aũt verberibus dibrio habet Et quia mulier & quia orbata viro.

In. 19.

CLITIPHO MENEDEMVS CHREMES SYRVS
.i.eum quo rege

scenã. Restat vt tranquillitas rerũ omniũ habeat reliquum est vt filius Clitipho verbis patris perterritus inuitã redeat & vxorem ducat Relatu aũt Menedemi se a patre esse abdicatum. putat & sic inquit clitipho Ita ne & cetera.

vrg a
Ita ne tãdẽ q̃so ẽ menedeme. vt pr̃ tã in breui spacio oẽm
benuolentiã paternam .i.ꝑter qõ factum motum .i.eam q̃ue scelus
q. d. mihi equales faciunt
de me eiecerit animũ patris? quid nam facinus? qd ego tm̃ sceleris ad
cõmisi fed .i.vr plurimum passim f.qõ erat pater
b c .i molestius
misi miser? vulgo id faciunt. ME. scio tibi esse hoc grauius multo/

ne me longis exorsis detine. Cicero. Quousq; tandem abutere Catilina. p.n. Alias ponitur pro non vt in qua ciuitate tandem arbitrare te viuere. Nõnũq̃ pro saltem.

a Tandem. Expletiua cõiunctio. Et habet aliquod vrgens & accelerans. q.d. paucis respondeat si essent vltima verba

b Admisi miser? Auxesis est plus est admittere q̃ facere. alibi hec admittere indigna.

c Vulgo fa. Ad purgationẽ peccati si nihil aliud habemꝰ argumentũ ab exemplo aliorum sumimus qui idem fa cti

tarunt. sed multo magis valet si ab exemplo omniū sumit.

d Tibi huri. Quoniā id te pius tāgit siue tua magis refert e Quid mei. Nā incusas qa filio maior est pater.

f Quicquid. Huius absolute vt p eclipsim desit rei. In Ecyra. Nequid sit eī oratio. Alibi nihil me istius facturū prig Ego huius. Semper grauis inceptio orationis q exordiū sumit a priore.

h Aio vidi. Idest negligēti. Alibi. at enim metuas ne abre sint omissiores paulo.

i Et suauia in. Salust. Que prima mortales diciūt. Et primus modo ad laudē nō ad ordinē pertinet. In nunc nihil pn̄ neq; fortiq; k Suauia in p̄. Voluptates q̄ licet in p̄tia sint suaues semp trīsecū iunctā hnt penitentiam,

l Corpi rōnē. Idest iniuriā inueni modum,

m Primo ti. nō licuit per te mihi dare. i. tu non permisisti tuis moribꝰ obsistentibus. Vel tui mores non postulauerunt me dare tibi bona mea. s. cui. s. tibi decuit. s. tu stū fuit me dare. s. bona mea quia iure debebas mihi succedere nisi obstitissent mores.

n Abii ad proximos. Bene ad proximos ad quos spectat post filium hereditas.

o Victus vestitus. Ostendit quid sit illud presidiū stulticie. Victus alimonia ad vitam sustendandam. Vestitus cultus siue ornatus ad tegendum corpus,

asperius .i. cū. s. d non .i. molestē s. quo d fecit s. id ꝓpter qđ fecit

ac durius cui sit. verū ego haud minus ægre patior. id qui nescio nec modū faciendi occasionē meliꝰ .i. opto tibi multa bona. .i. non fuit ꝓpe esse

ratōem capio nisi quod tibi bene ex animo volo. Clit. hic patrem astabat .i. ecce hyc cū chre. reprehendit filiū

re aiebas? MEN. Eccum. CHRE. Quid me incusas clitipho? q quid .s. fuit .i. effecit consului .i. inconsideratiōi positā .i. omittere tam facere q̄ de bet as

ego huius: feci tibi ꝓspexi/& stulticiæ tue. Vbi te vidi esse aio omisso: .i. in ꝓmo loco .i. ꝓpria reputare .s. vbi te nō vidi rpo futurū longe

& suauia in p̄tia quæ essent prima habere. neq; cōsulere in lōgitudinem cepi rōem. vt neq; tu egeres: neq; vt hæc posses perdere. Vbi: .i. indigeres neq; .i. bona vilapidare postea

iustum erat in ꝓcipio .i. ru nō genuisti .i. quæri .s. tuos

(cui decuit primo? tibi nō licuit per te mihi dare. abij ad ꝓximos tibi q̄ erabant .i. cōmendaui .i. cū fiducia tradidi .i. apud eos adiumentū ꝓmis

erāt eis cōmissi & credidi. ibi tuæ stulticiæ semp erit p̄sidiū ditipho vel in quē locū frequenter receptas .i. dolor mihi inest meus

ctus/vestitus. quo in tectū te receptas. CLIT. vah mihi. CRE. Satius me trāsire ispe fuisse .s. bona ea iam ipse esses daturus vario modo sum ꝓcurus .s. ego

est q̄ te ipo hærede hæc possidere bachidem. Sy. Disperij. sceleste q̄n turbarēs tentant .i. p imprudentiā .i. mori

tas turbas cōciui insciens. CLI. emori cupio. CRE. Prius quæso discum rōne q̄ postea .d fit viuere modus viuendi r .i. illa re quā tibi reliqui

sce/quid sit viuere. Vbi scies: si displicebit vita. tum istoc vtitor. Sy. vrō sed sine gradu q̄lis s tudicium

here licet nec? CHRE. Loq̄re. Sy. an tuto. CHRE. loq̄re. Sy. q̄ ista est insania admisi ſrus .i. q̄ obsit filio .i. are licet

p̄uitas? q̄ amentia est q̄d peccaui ego. id obesse huic. CRE. Illicet ne .i. noli te intercipere .i. supra quā pecs fundant .i. interesse nolo parare

te admisce, nemo accusat te. nec tu arā tibi neq; p̄catorē parauerīs. Sy .i. in nullo iracor q̄uis Iesus sum chre. .i. iustū vo⁹ increpet

Quid ais? CRE. Nihil succenseo nec tibi: nec huic nec vos est æquū .s. dare .i. desse relinq̄no bona soror tua .s. velles rogasse a q̄

quod facio mihi. Sy. Abijt: rogasse vellem. CLI. Quid? Sy. Vñ mihi victum suppeditaturus eo modo .i. me tibi. B c u re nō reliquit vñ me sustentes vtū ⁊ vestitū

peterem cibum. ita nos alienauit. tibi iam esse ad sororē intelligo. Cli. .i. est ne? .i. fortunā meā redactū esse .i. famis dumō ꝓterea

adeon rem redijsse. vt periculum etiam fame mihi sit syre? Sy. mō licere .i. remanere aliq̄ expectatio .s. est spes

at viuere. est spes. CLIT. Quæ? Sy. nos esurituros satis. CLI. Irrides aliq̄natū seu in aliq̄ .i. p̄silia sed q̄nq̄ re parua adiuuare

in re tanta. neq; me quicq̄ cōsilio adiuuas? Sy. Immo et ibi nūc sum: vsq̄o sic duc paulo an facie monem eccum .i. effect

& vsq̄ dudū id egi: dum loquitur, & q̄tum ego intelligere possum

p Receptes. recrahas in tectū domicilū & quasi hospitiū. Alibi. Meū receptes filiū. et frequentatio vsus est q̄ nō raro. sed frequenter poterit se recipere q Viuere. Cū virtute & rōne intelligas.

r Vita. Hoc loco actus & mores in phormione quē ego viderim invita optimum idest in actu & in moribus.

s Que ista est. Deriuatio criminis in se est. Et bene optimi serui fungitur officio.

t Illicet. Illicet semp finē rei significat vt actū est. Illicet p sincopen quod significat ire licet sic iudices de cōsilio dimittebāt suprema dicta cū preco ꝓnunciasset. Illicet ergo increpatio est quia iterloquēdo ipedit Chremetē narrantē.

v Neq; preca. Alibi ad precatorē abeā. et precari aliquando idē q̄ deprecari. hoc est a se crimē depellere hinc deprecatio.

x Nihil suc. Succensio is. dicitur qui cum amare debeat Iesus iratcitur.

y Vt pericu. Quod est extremū miseriarū fames apud antiquissimos in quinta declinatione nominū variabatur. ex quo potest esse genitiuus casus. Quia Cesar in libro de analogia huius die & huius specie dicendum putat. Salusti. In iugur. Vix decima parte die reliqua. Vel septimus casus.

z Nos esurituros satis. Paraprosdocia quando aliter respondemus q̄ expectatur.

a Dudum id egi. Scilicet vt te adiuuarem consilio.

Cliti. Quid? Sy. nõ abierit longius. Clitu. qd id ergo? Sy. sic est. Non
esse horũ te arbitror. Cliti. quid istuc syre? satin sanus es. Sy. ego dicã
ꝗd mihi in mente est. tu dijudica. Dũ istis fuisti solus: dũ nulla alia
delectatõ q̃ ꝓpior esset: tibi indulgebãt. dabãt tibi: nũc filia posq̃ ve-
ra inuẽta ẽ: iuenta ẽcã q̃ te expellerẽt. Cli. verisile. Sy. an tu ob pcim
ẽ esse illũ iratũ putas? Cli. Nõ abritror. Nũc aliud specta. matres oẽs
filijs in pcõ adiutrices. & auxilio in paterna iniuria solẽt esse. id non
fit. Cli. verũ dicis. Quid ego nũc faciã syre? Sy. suspitõem istã ex illis
quære: rem pser palã si nõ est vera: ad misericordiam ambos adduces
cito. aut scibis cuiꝰ sis. Cli. Recte suades. fatiã. Sy. Sat recte hoc mihi
in mentẽ venit Nãq; adolescẽs q̃ in minima spe situs erit: tam facilli
me pris pacẽ in leges cõficiet suas. Etiã haud sciã an ne vxorẽ ducat:
at syro nihil gre sit. qd hoc aũt est? senex exit foras. ego fugio ob hoc
(qd fam est) miror nõ iussisse illico arripi me. hinc nũc ad menedemũ
pergam. eum pcatorem mihi paro. Seni nostro fidei nihil habeo.

h Quid? Interrupit syri sermonẽ clitipho. Quid? s. vis dicere. s. qa dixisti q̃ quãtũ tu potes intelligere.
c Nõ abierit. Perficit qd dicere inceperat. q̃si diceret pater q̃ similauit se abscedere & relinq̃re pximis sua oia non erit absens diu hẽc ficticio est pna.
d Nõ esse ho. Quasi cũ odio horũ dixit & eo q̃ nec te filiũ dixit.
e Dũ istis fuisti. Satis verisimilis fuit rõ adolescenti imprudẽti & ꝑtũ ꝓuido. ideo statim subiũgit Cliti. est verisimile.
f Indulgebãt. Faciles erant tibi promittẽtes multa que volebas.
g Iratũ putas. Bene iratũ ob peccatũ. Iratus est q̃ ex aliqua re lacessitus irascitur.
h Id nõ. Mater tibi nõ est adiutrix & hoc ꝓpe vere simile.
i Verũ dicis. Prius aũt dicebat eũ dixisse aliquid verisimile.
k Suspitionẽ hanc. Que tum bat tuã mentẽ, videlicet an sis eorum filius necne.
l Ad misericordiam. Quia parentes veris filiis cito ignoscunt.
m In mini. Nã si nõ esset liũ crediderit eo misericabilius ei debit patri. Et sicius ad misericordiã cõmouebit. Situs hic inflectit situs sita situ. i. situat constitutus.
n Pacẽ in leges. Hoc est secũm eas leges & cõditões quas dare patri voluerit in ea pacẽ iunda. Nã cũ pax inter alios quos cõficitur lex aliq̃ aut cõditio in ea faciẽda solet allegari. i. adhiberi. Sensus ergo ille filius oĩno est filio cõponet pacẽ cũ patre suo arbitrio et secũdum eas leges aut cõditões pacis q̃s valuerit.
o Aut ne vx. Chremes discedens & patriã relinquens ducit vxorẽ. s. sostratam.
p At syro nil gratie sit. Tu Clitipho ita ubi parentes reconciliabis dico. Ego autem nihil sum gratie apud illos habitus. hoc est nullo modo potero illis gratus esse.
q Quid autem. Vox timentis est quasi ꝺicereꝰ quid video.

In. 2ō.

SOSTRATA. CHREMES.

scena. Cōtinet imago quedā dissidij inter vrū & vxorem qui nātura mōrosi atq; difficiles sunt.

a Tu homo. Per cōtēptū & cū stomacho ē pnūciandū. & dicit ut homo & postea subito mulierū natura redit ad lenitatē discedēte indignatione.

b Tā ineptū. Bene ineptum. Nā ineptum est quod a quouis reprehenditur.

c Venire in. Venire in mentē veteres nō recordatiōis causa tm̄ sed etiam recogitatōis cōsideratōisq; posuerunt.

d Mulier esse. Idest mulieris partes i exercere & officiū q̄ sp̄ vult loq̄ et marito repugnare.

e Quod pec. Notat mulierū imprudētiā & iperitiā que vt plurimū ignorant que prauā aut recta sunt.

f Tā cōfidē. i. temere. Et recte cōfidēter, nā cōfidentia sepius in malam fiducia vero in bonā partē accipitur. Alibi. O ingentē cōfidētiā.

g Nescio. Sic lege vt intelligas contrarium.

h Redeat ad. Idest potiꝰ scias eaſdē orationes sapius inculta re ac petere vt more muliebri sp̄ habeas verba in ore ac sp̄ loquaris cū eni idem sermo repetit iterū ad integrū redit, nā integrat quod priuſ plānū erat Ppterea tunc ex

Prosecto nisi caues. tu hō aliqd gnato cōficies mali. idq; adeo nō miror quō tā ineptū q̄q̄ tibi venire ī mentē mi vir potuerit. Chr. oh pgin mi? ec? nullā ne ego rē vnq; in vita mea volui. q̄n tu in ea re mihi aduersatrix fueris sostrata. at si rogitē iā q̄d ē/ q̄d? peccē. aut q̄ob rē id faciā nescias. ī q̄ re nūe tā cōfidenter restas stulta? SO. nescio Chr. imo scis potius. q̄q̄dē redeat ad integrū eadē orō. SO. ohe ini qu? es. q̄ me tacere de re tanta postules. Chr. nō postulo. iā loq̄re. nihilomi nus ego hoc faciā tū. SO. facies? Chr. verū. SO. nō vides q̄ tū mali ex ea re excites? subditū se suspicat? Chr. Subditū? ain tu? SO. certe inq; mi vir. Chr. cōfitere tuū ñ ee. So. ah obsecro te istuc nē is inimicis siet. ego ne cōfitear meū nō eē filiū. q̄ sit meus? Chre. q̄d metuis? nō ne cū vellēs cōuincas eē illū tuū? SO. q̄ filia ē inuēta? Chr. Nō sed q̄ magis credendū siet. id q̄d? cōsimilis tuis moribus? conuinces facile ex te natū. Nā tui similis ē pbe. Nā illi nihil vitij ē relictū. q̄n itidē sit tibi. Tū pterea talū mox mulier

dem oratio redire ad integrū dicitur.

i De re tanta. s. in piculo filii.

k Facies. Indignabūda repetit verbū.

l Verū. Si est nomen sic intelligē verū. s. dico. vel verū erat q̄ facia istitutū.

m Subditū. Idest suppositū Iuuenalis. Trāseo suppositos Mulieres q̄ parere nō possūt ut placeāt maritis se grauidas fingunt. & alij quarū inopia mulierū filios supponūt ac p̄ suis edunt.

n Ain tu. Pro ais ne et est per cōtrariū verbū o Ah obsecro. Modus blādiētis et misericordiā mouentis.

p Nostris inimicis siet. Hæc imprecatio sic vsurpat ab oratore, vt illius p̄pria sit q.d. hoc malum apud nos nō habeat locū sed ut si eyrat potiꝰ ad inimicos quibus ab nimicis omnia mala deriuantur.

q Consimilis moribus. Nā plerūq; filij cōsimiles sunt parentū moribꝰ.

r Cōuinces. Verbū iudicii ē

s Tui similis. Dicimus cū genitiuo cū morū similitudinē aut doctrie oī dimus. Sed dicimus. similis tibi cū dativo cū qualitatē simulem ostendere laboramus.

t Quā seuerꝰ. Nam facie ipsa videtur quandam probitatē ostendere. re vero alius est Nā frons nulla fides

In hac. 2i. scena.

Adhuc filius matrē sollicitā reddit dū petit vt parētes cōmōstret & ex hoc facilius pueniatur ad trāquillitatē omnium rerum.

a Tua. Innuit illā de industria illū voluisse appellari filium.

b Misere. Habem⁹ miseret miserebat & miserescit. miserescebat in eadem significatione. sunt eiusdē nature Habem⁹ etiā p̄sonale miserescō. is Virg. His lacrimis vitā damus & miserescim⁹ vltro.

c Quod. Peto inqt q̄si p̄cario. Nā p̄prie aliqd p̄cario petere dicimur.

d Obsecro te. Verba p̄prie matris desperate.

e Sum. Hec vox simplex terribiliter p̄nūciat.

f Me mi. Per exclamationē p̄ dolore dicit. q. d. Dico verū est me miserā esse qd dictū interiectionis vice fungitur.

g Quesisti. Excogitasti seu somniasti vt dici solet vt mihi dolorē incuteres. Vel quesisti hoc. i. inuestigasti & interrogasti hoc ab aliquibus ne esses filius p̄ prius nō suppositus.

h Ita mi. Mos iurandi antiquus parentū et bñ inducitur mater mitior patre & que adiutrix sit in paterna iniuria filio.

i Si me amas. Hec verba blandientis matris sunt & que valde de filio sollicita sit.

k Si me. Mater dat suauia verba. p̄ vero aspera illa iquit si me amas hic si me metuis.

l Quos. Suple mores dicis esse in me seu me cauere nesinr in me.

m Gerro. Hec dicunt in abiectissimū quēq; & nullius precii hoiem Gerro vt seruius inqt a gerēdo. vñ nugigerul⁹ dicimus q̄ nugas gerit. vel noni⁹ et festi⁹ a gerris Nā grece sūt nuge ineptie & cōtēptus sic dicte. vt festi⁹ refert q̄ cū athenienses syracusas obsiderēt & crebro ceras poscerēt irridētes siculi gerras clamitabāt quā gerere pri⁹ dicebant vt idē festi⁹ ait

CLITIPHO. SOSTRATA. CHREMES

.i. in quo voluptari & delectarer

Et nūq; vllū fuit tps mater. cū ego voluptati tibi

appellarus .i. te volente fregi

fuerim dictus fili⁹ tuus tua volūtate. obsecro eius vt me

recederis .i. q̄ sum mopo poſco

mineris atq; inopis te nūc miserescat mei. quod peto &

cupio

volo p̄ntes meos vt demonstres mihi. SO. obsecro te mi

Geron .i. suaderis tibi .i. suppositum & nō p̄prium filium falsum

gnate. ne istuc in aīm īducas tuū. alienū te eē. Clit. sum

verum comō patri

So. miseram me. hoccie q̄sisti obsecro? ita mihi. atq; huic

superuenies .i. furi .i. matre .i. hercmete parte fuge .i. posterum

sis superstes. vt ex me atq; hoc natus es. & caue posthac:

.i. sum alienus

(si me amas) vnq; istud verbum ex te audiā. Chr. at ego:

.i. memes .i. geretes p̄pium

(si me metuis) mores caue in te esse istos sentiam. Clitī.

.i. meos illos geretes mores .i. ita .i. ut garos vexatos

quos? Chre. si scire vis ego dicā. gerro iers fraus/helluo/

lasciuus .i. meis p̄ceptis filium

ganeo dam nosus crede: & nostrum te esse credito. Cli.

.i. qui filium amet

non sunt hec pentis dicta. Chre. non: si ex capite sis meo

simulter sicut .i. pectre patiuē .i. ex capite tonsis .i. p̄pter eā dam

natus (sitidem vti aiūt mineruā esse ex ioue) ea cā magis

.i. p̄ter tua scelera flagitiōe t ignā

patiar clitipho: flagitijs tuis me infamen fieri. So. Dij

impediant ne fiam infamis venabor

istarc phibeant. Chre. deos nescio. ego (q̄d potero) enitiar

instanter

sedulo. q̄ris (id quod hēs) pentes: quā od abest: non q̄ris.

videlicet complacens fudere ego .i. p̄ruus

patri quō obsequare. & vt seruies. quod labore inuenerit.

assiduus Dachidem

.i. conspectum

non mihi p̄ fallacias adducere ante oculos. pudet dicere

.i. matre sed .i. q̄d turpe fuit

vocabulum .i. nō futurū molestum

hac p̄ntē verbū turpe. at id te nullo modo piguit facere.

dolentis q̄rum q̄rum

Clit. heu quam ego nunc totus displiceo mihi. quam

.i. ad fraudē intendū mutandū p̄cem

pudet: neq; q̄d principiū incipiam ad placandum scio:

crates (viminee p̄pter ill illā irrisionē siculorū sa et̄ā est vt gerre p̄ nugis & cōtēptu dicāt. A gerro noie sit cōpositū con gerro. nis. Plaurus in p̄sa. Iam pol ille hic aderit credo cōgerro. m. Velut alii etiā dicūt cōgerrius q̄d significat qui cū alio gerrone eadem exercet nugas.

n Iners. i. ociosus ignauus sine arte et industria viuendi vt vult Seruius.

o Fraus. Fraudulosus seu fraudulētus seu culpabilis. Nā vt iquit. Vulpi fraus est ispa noxa. i. culpa. & quasi quedā p̄paratio p̄ne. Interdū etiā p̄ pena capit̄ iniure vt ait seruius. Itē et fraus p̄ periculo poni inuenit vt erit illa res fraudi. i. periculo. Hoc serui⁹ ponit aūt hic fraus p̄ fraudulosa vt alibi scelus p̄ se p Elluo. Vorax (lerato. Catul. in cesarē Ān pater lenatus est. Insatiabilis inqt Seruius. seu imoderate bona sua cōsumens inqt Festus. Inde heluonarius. i. effūdere bona sua luxuriose ac imoderate.

q Ganeo. Meretricū sectator ac frequētator. Nā ganeū ganei antiq dixerūt locū abditū ac velusti sub terra. p̄pterea meretricū tabernā ipi antiq ganeū vocarūt. q̄ in terra sit addita. vñ et ait monius ganeones dicti fūt a ganeis sicut popinones a popinis q̄ fūt loca vinolēta: ac libidini apta.

r Dāno. Recte hoc postremū cū superioribus cōuenit dānosus. i. dāni q̄cq; tuis parētibus afferēs vtiā fecisti extorquēdo a me per seruū decē minas Bachidi.

s Nō. Hec ingenti da more p̄nūcianda & his oīdit Chremes filiū nō debere abiicere spem patris. & si ab eo aspa verba audit.

t Aiunt. Bene aiūt de re fabulosa & ficta.

v Deos. Modus loquē di p̄sertim iratorū q̄ dei cogitationē nō habent.

x Inuenerit. Idest acquisierit alibi labore inuēta mea cuidē bona.

y Abducere. Aposiopesis honesta.

z Puduit. dicere meretricem.

In. 22

MENEDEMVS. CHREMES.
SOSTRATA. CLITIPHO.

.i.certe .i.acerbe .i.vexat sbito cõsumelioso
a f.liti.

Enimuero Chremes nimis grauiter cruciat adolescentulũ:
rudeliter f.ad eos .i.componã opportune
nimisq; inhumane: exeo ergo vt pacẽ conciliem. oprime ipsos video.
b c aduocari vt sit sibi nurus q̃ tacẽ destinauit filie

CHRE. Ehem menedeme. cur nõ accersi iubes filiã: & q̃d dotis dixi
ramficas d q.d. ne dẽs eã filie e f
firmas: SO. Mi vir obsecro te/ ne facias. CLIT. Pater obsecro vt mi
gre illi pmitte .i.nõ pfundeam vrg.f.pec
hi ignoscas. MENE. Da veniã chreme. sine te exorem. CRE. Egone
non g imprudentiam .i.non dabo illi ſſz.f.vt deat bach.
ſſ
mea bona vt dem Bachidi dono sciens: non faciã. ME. At id nos nõ
impendimus cupis h faciãs petimur
sinemus. CLITI. Si me viuũ vis pater ignosce. Sostr. Age chremes.
h ignoscillī i tantũ f.est
MENe. Age queso ne tam obstirma te chremes. CHRE. Quid istuc:
sicut pficere .i.honestium est facere
video nõ licere mihi (vt ceperam) hoc pertendere. MEN. Facis/ vt te de
conditõne certe .i.mutabo consilium dici. tustũ
cet. CHR. ea lege hoc adeo faciam: si id faciat: quod ego hũc æquum
l papę f.censeo
censeo. CLIT. Pater oĩa faciam. impera. CHRE. Vxorem vt ducas
f.ego bone rõsionis .i.sed ad ꝓximum meam .i.ducere
CLITI. Pater CRE. Nihil audio. ME. Ad me recipio: faciet. CRE.
.i.non f.rõdeneem gdeuillum vrg .i.nõ audeo ducere vxorem
Nihil etiã audio ipm. CLIT. Perij. SOSTR. An dubitas Clitipho:
sed ducere vxorem f.q̃ imperabis f.segare ad nupnas
CHRE. Immo vtrũ vult. MENE. Faciet omnia. SOS. hæc dũ inci-
molestia q̃diu sis ignus pestq̃ f.dũ sit f.erũe eia .i.ducã vxorẽ
sue
pias grauia oĩa sũt: dũq; igres. vbi cognoris facilia. CLI. faciã pr̃. So.
turantis .i.me nam suauem ser
Gnate mi ego pol tibi d abo puellã lepidã: quã tu facile ames: filiam

a Enimuero. Hoc loquitur Menedemꝰ solus apud se. enĩ uero nõnunq̃ principium est aliquid per irã dicturi.

b Hem, Interiectio percipiẽtis eum quem volebat.

c Accersi. Bene accersi. quia proprie accersitur vxor dum ad virum ducitur.

d Mi vir te. Putat sostrata id quod erat si ctũ esse verũ timebatq; ne pater penitus exheredaret filiũ omnia tribuẽs filie.

e Obsecro. Nil significantius. Nam orare est placidos petere. Obsecrare vero iratos rogare.

f Ne facias. Hoc timeba ne omnia bona illi traderet.

g Sciẽs. Quod pe⁹us esse q̃ si nesciret.

h Age. Vt sit aduerbiũ hortantis q d. age ignosce ei.

i Ne tã. Idest noli te tã obstinatũ ostendere. Ille enĩ dicit se affirmare in aliquo proposito q obstinate ac pertinaciter in illo perseuerat tanq̃ imobilis truncus. & est translatio sumpta a repagulo offirmando.

k Pater. Tãtũ dicit hoc verbũ non statim volens dare respõsum tã q̃ prius deliberaturus.

l Ad me Hoc dicendi genere sæpius. Cicero vtit in suis epistolis. & precipue cõmendatiis vt ceme facile ẽ nemo enĩ negat recipere i terdũ sumi ꝑ prõmittere.

Declaratio Figure

m Rufã. Rufus colõr & rubere idem vt in Gelio habetur.

n Cesiam. Cesia gelio attestãte dicit species viridis coloris quasi celia cpta lis sit color cęli

o Sparso ore idest habãtẽ os sparsum et latũ seu extentum.

p Eya. Commendat eã filio vt eã amet. Elegãs. Hic ad formã refertur. sed

amici aut vicini — verum — facie lam 2 eriã ore
m n o

phanocrate nostri. CLI. T. Rufam ne illã virginẽ cesiam / sparso ore

curuo — f.uertere eam — p — q

adunco naso? non possum pater. CHRE. eya vt elegans est? credas

mea puella — f.ibi — sq est — f.correcta

animum ibi esse. So. Aliam dabo. CLI. quid istuc? quandoquidem

f.vxorem — f.feto — f.fere eam — f.vxorem — f.ducere

ducenda est. ego met habeo propemodum quam volo. SOSTRA.

f.vxorem habeo — f.valde

Nunc laudo te gnate. CLI. Archonidis filiam. SO. Perplacet. CLI.

f.solum — reliquũ est — f.refert — seruo — f.r emittas — f.ea

Pater: hoc nunc restat. CHRE. Quid? CLI. Syro ignoscas volo: quæ

f.pter me — f.ignoscat et

mea causa fecit. CHRE. Fiat.

f.manus sil iungite sicut poete recitatos — recitent

gratulantes

Valete & plaudite Calliopius recensui.

Comedia Quarta

Declaratio huius figuræ in Comedią Therentij quæ in ordine q̃rta est atq; Adelphos vocitata.

Adelphos hęc Comedia dicit quod idẽ est cp fratres latine. Sũt eni his duo fratres in ea et senes et iuuenes. Sũt duo senes in medio figure stantes mediũ Comicũ inducẽtes. quis aũ in hoc inducẽdo potior fuerit. vix arbiter esse possit. Mitio in prioris fabulę partibus plurimũ pro medio Comico laborat. Hoc est pro Comice litis pace inducenda cum fratre suo demea qui cum diu recalcitraret. tandem vltro. & subito plus q̃ Mitio frater pecierat. medium prosecutus est. Hanc si carpe. hii duo fratres vita moribꝰ et rebꝰ cõtrariis vitã trãsierũt. Hoc si recte vt hic depicti sũt eos inspicis cp optime notare potes facies. vestitus multa indicant. Mitio sine vxore liberis piter otio vixit liberaliter ac pdigaliter rebus vtens suis. Demea vero pce in labore et negotio triuit vitã. Filios hũit duos videlicet Eschinũ & Cthesiphonẽ. Cũ vero mitio vitã duxit celibẽ et filiis careret atq; cũ oblectabile sit filiũ hre. filiũ vnũ Eschinũ. f. a demea adoptiuũ accepit quẽ & p suo vt se vesciit et ad mores suos eduxit. Iõ nõ frustra Eschinus ante ades Mitiõis stat et Cthesipho demeę patris veri. Sũt eni pte in supiori ade due vno muro tanq; vnũ allodiũ circũdate macerią tñ diuise atq; due curie facte paternã sorte sic dimidiabãt hereditatẽ. Vides etiã hũ in ędiũ q̃litate taceo de curiarũ dispositiõe qs patronus q̃lisq; familia siet taceo cp ostia hec indicãt. Mitõi eni est expolitũ seratũ demeę vero ruptũ restibusq; hgatũ relq; comito inuẽti cedamus ad fabulã. Cthesipho exarsit amore cuiusdã citaristrie noie psaltria q̃ pones lenonẽ noie sannio erat. Sed timore duri pris ab eꝰ se cohibebat appetitu. q̃d eschinus cõpiens adiutus libertate atq; syri serui industria psaltriã eripuit. q̃si ipe eius frui vellet cõplexu. sed fecit vt Iris sanssaceret desiderio. et crimẽ fratris in se trãstulit. Vere hoc pr̃ demea nõ intelligẽs cepit aduersũ fratrẽ mitionẽ iracũdo aio grauiter iurgari. cp adoptatũ sibi filiũ eschinũ tãte leuitatis tãterq; sineret eẽ incõstãtie. vt etiã ad tm̃ eripet facinꝰ vt citaristriã raperet. Sed mitio q̃buscũq; poterat blãditiis aꝰ animũ lenire satagebat. Viciauerat aũt idẽ eschinus q̃dã puellã noie pãphilã filiã sostrate pr̃e simulo iã defuncto. Cũ q; sepe dictus eschinꝰ fraternũ amorẽ in fidicina ob metũ paternũ in se trãsferret cepit sostrata mulier p geã seruũ causari nutricẽ pãphilę noie cãtarã de violẽtia facta puelle. Sed cũ veritas patuit. demea culpãs sue aspritatis squitã coopari cepit vt eschinus corruptã pãphilã vxorẽ duceret Cthesipho portret citharistriã. syrus seruus cũ vxore libertate donaret. Et tandẽ fratrem mitionẽ q; vsq; ad senectũ i celibatu vitã duxit traxit p̃cibꝰ cp sostratã socrũ eschini duxit. Sicq; mltis nuptiis factis. Demea iuvenit macerũ q̃ curias diuidebat dirrui atq; vnã curiã fieri vt ipis, sic triũphãtibꝰ nõ obstaculũ esset. Per hoc etiã denotauit se a moribꝰ fratris vltro nõ dissentire velle. Vitãq; sic fine comico et trãq;llo et pacifico iminẽte pacifice transierũt simul oẽs. Hanc ęia poeta vrbano stilo & lepore doquentię more suo dilatat. Argumentũ solũ ppter purã ignorantiã remouere natus

ÆSCHINVS
MICIO
DEMEA
GETA
SYRVS
DROMO
PAMPHILA
HEGIO
SANNIO
PSALTRIA
CANTARA
SOSTRATA

Argumentum

Hanc comediã Adelphos vocant. idest fratres. nam adelphos græce dicitur frater latine. nec iniuriã. Nam in ea continentur duos fuisse fratres Demeam & Mitionem quorum alterius vitam elegit celibẽ. Alter vero Demea duxit vxorem & sustulit duos filios Eschinũ & Ctesiphonẽ ex quibus Eschinum adoptauit Mitio & delicate educauit. Alter autẽ a patre satis dure exercitatus est in opere rustico. qui tamen exarsit in quendam Cytheristriam cuiusdam lenonis quã potiri suo nutu non poterat. Eschinus autem quandam ciuem atticã pauperie prelsam stuprauit ea quidem lege vt eam esset ducturus in vxorem. Hic Eschinus fratrem & quã maxime poterat celabat rotumq; fratris amorem in se conuertebat ne Demea pater durus in eum grauiter excandesceret. vt erat pater satis acerbus fratri. itaq; a lenone abstulit illam fidicinam quo ea libentius potiretur. quæ vbi relsita sunt. Demea ita parcit' post multas commouit cũ fratre turbas. deinde ipso placato & Eschinus atticam puellam duxit vxorem & Ctesipho fidicine habende licentiam est consecutus.

In hac comedia spectatur quid interfit inter rusticam & vrbanam vitam & inter asperam & celibem & inter vitã veri patris & per adoptionem facti.

Acta ludis funebribus Aemilij pauli. Q. Fabio maximo. P. Cornelio affricano ædilibus curulibus. Egere. L. Attilius prænestinus. Minutius / Posthmius Modos fecit Flaccus Claudij Tibijs serranis facta græca Menandri. A. Mitio. M. Cornelio Cõsulibus.

Adelphorum Argumentum.

Duos quum haberet Demea adolescentulos: ille rusticus iuuenes filios
dat Mitioni frati ad optandũ Eschinum: sed
alterum filium demea ctesiphonem festiuo animo & alliciens
Thesiphonem retinet. hunc citharistriæ lepore captum
demea abstrahit animo & ramonem
sub duro ac tristi patre frater celauit Eschinus: famãq; a
citharistne mutabat finaliter psalterã histrionis virtute
moris in se transferabat. Denicq; fidicinam lenoni eripuit Vitiauerat idem Eschinus ciuem atticam pauperculam. fidemq; dederat. hãc sibi vxorẽ fore. Demea iurgare & grauiter ferre. Mox vt veritas patefacta est. ducit Æschinus a se vitiatã ciuem atticam virginem vxorem.

PROLOGVS

Incipit prologus in quo poeta capit benivolentiã auditoris

Postq; pro quĩ cui⁹ reciprocũ quĩ pro postq; plautus in Aulularia. Quĩ is moritur ita aui do ingenio fuit.

a Scripturã. Indifferẽter ois qui aliquid scribere pisset scriptor a veteribꝰ dicebatur.

b Obseruari. Obseruatio ad honorẽ refert. Sed nũc obseruari captari significat et audiri vt plautꝰ. Obseruat orare vt blãde palpetur mulieri.

c Obseruari. Varietas p generã verborũ et vtriq; sniã aptelungimus scripturam suam.

d Indicio Mre de se expressit simplicitatẽ verã dicturus cũ iudicaturum se dixit non narraturum & indicio erit pro index erit.

e Indicio de. Indicatis qui de se volẽs aliq̃d aliis etiã prodit Sed confitẽr qui de se tm̃ & adhuc inuitus quidnã ꝓmulgat

f Vos eritis iudices. Benegꝫ apud iudices iudiciũ ꝓfitẽtur qui accusatorem adiuuant.

g Laudin a. Medium insert vt appareat si crimen non sit laudem non debere esse.

h Synaphotmiscontes. Nec numeri nec genera respicienda sunt contra sententiam remq; ipsam.

i Cõmorien. Plautus fecit fabulã apud grẽcos dramasi caput latino more Fabula dicit cuiꝰ species sũt tragedia coꝛmẽdia togata tabernaria ꝓtexta trepidata atellana mistos Ahnitonica.

k In prima. Hoc est prima ꝓte vt dicimus in primis digitis nõ eni aut secũda aut tertia fabula est.

l Reliquit. Cũ aliũ transferet.

m Verbum. Hec approbatio est de greco esse sublatũ nõ de plauto vt dicit aduersarius extulit mire nõ dixit transtulit sed extulit. vt ornasse grecaui deaꝛ latio stilo.

n Qui. Plauti. s. cui emulari

o Nã q̃d. Nã incipiẽdi vim habet modo. vt (nũc exoptat. nam ego hanc macheram meam dico.

p Eũ adiuuare. Legit & adiutare Paucuntius in Chrese.

q Assidueq;. Nõ dicit aduersare, verũ ora (Adiuta mihi. forte hic crimen impingit.

r Qui. Vniuersis qui in ea cauea sunt dicit populo qui etiam prepãrat theatro. i. vniuersam vrbem.

s In augẽ. Hic etiã senes accipiẽdi essent. imo potius cete rę sone. sed ipsi senes in statario charactere partẽ aperiẽt. In motorio partẽ oñdũt. Nã duo agẽdi sunt principales modi Motorius. Statarius ex qbus ille tertiꝰ nasciꝰ q dicit mixtus.

In hac. l. scena. A senibus vt in p logo. pmisit agit quoniã cõtentio ad argumenta relata vita aspera cũ leni & pater mitis cũ seueris simo cõparat. Mitio se plurimũ esse tollicitũ ostendit de filio Eschino adoptiuo quẽ nõ rediisse a scena rescisset. Item noia psonarũ in Comedijs dũtaxat habere debent rationẽ & ethimologicã. Etenim absurdum est comicũ aperte arguméta cõfingere vel nomen persone cõgruum dare. vel officiũ quod sic a noie aduersũ hinc seruus fidelis parmeno &c. Et hic ab odore storax. Et itẽ similia in qb⁹ sũmũ ponte vicium si qd ecõtrario repugnãs contranũ diuersumq; pulerit nisi p antifrasim nomen ipposuit iocularit quod designat storax.

a Storax. Storacẽ vocauit. nõ Eschinũ absentem nõ credit quia seruj adolescẽtibus prestolãt vt in Andria. Obserua bã mane &c. Sed qa fieri nõ poterat vt dño absente adesset. Storax comodissime adiecit neq; seruulorum quisq; qui aduersum ierant.

b Storax. Eschin⁹. Hoc alij interrogatiue. alij pnunciatiue pferant. Sed magis pnũciatiue dicẽdũ neq; seruulor⁹ pter storacẽ quẽ adesse in respondẽdo intellexim⁹.

c Qui ad. Propriel⁹ cutus est. nã aduersato⁹ res dicuntur.

d Ierant p Pronũciãdo quod nos addita. n. inerat dicimus. Tale est illud Virgi. Nos abiisse rati.

e Que in. Idest oẽ quod sentimus aut cogitamus. aut dicimus. vtrũq; pro oratione est. Sed alia quein cogitatione est. Alia est que in verbis est constituta.

f Quã illa. Erudite nõ addidit in quem dicat sctt nomina virorum & parentum esse.

g Vxor si cesses. Quare non si absis an quia iustius cessanti q̃ absenti succensemus. an quia irata vxor si cesses.

h Aut te amare co. Exegesis. aut minus peccati est amori pprio cedere q̃ alieno amori obsequj. nulla re impellente sine vxore potare. aut velle delicias. ergo auxeris nisi forte putamus dictũ. aut te amare. aut tete amari cogitat cũ duo. ppost fuerit. alterq; supfuit. Nã cũ dixisset que in te vxor dicit. & que in animo cogitat intulit aut amari.

i Aut te ama. Et quia illud te dixerat hoc gẽminauit. & te te dixit tanq; significantius.

k Ego quia non rediit fi. Plus est cp dixit ego q̃ si diceret pater Anacoluthon.

l Que conito. Et hoc sic pnũciãdũ est. vt horrere videatur ipse cogitationem suam.

m Ne aut. Vide q̃ ineri sit amoris hic timor in iuuene presertim que circa infantulos carcerem solent.

n Aut vspiã. Et in loco & ad locũ significat.

o Ceciderit aut. Iungẽdũ vt non solũ ceciderit sed etiã pfregerit hec fiscque sibi nemo euenire velit. Et nimirum tenere amat. sq hec in iuuene p timescit. que circa infantulos cauere solent.

p Quẽq;. Sic dicimus de ea re quã mirramur fieri.

q Quam ipse est sibi. Tanq; duo sint. sed hoc poete comico licet.

r Atqui hic ex. Quasi dicat ex me nõ est sed sic afficior cp pater si genuissem.

s Sed ex fratre. Hoc est omnino nõ alienus est

t Is adeo. Tã sit ad argumentũ subtilissimus. adeo vt abũdat aut mimiũ significat vt in eunucho. adolescẽte adeo nobilem.

v Ego hãc. Vitam dementẽ dicimus que deamẽtes facit. Clemẽs aũt est qui colit mentẽ.

x Secutus sum. bñ secutus quasi in gram recte beatecp viuendi.

y Vxorẽ nũq;. Sed nõ hebeo dixisset. poterat videri habuisse.

z Cõtra. Sufferat hre uitas. sed subiinxit fratrũ descriptionẽ vt verbis ipsis malã vite condition em ostendat.

a Agere vitã. Semp licet incertã distinctionẽ habeat. tñ recte additũ est qa vel ruri agere voluptatis. vel parce ac du

MITIO senex

Syrus sic dicitus ab odore filius adoptiuus

a b

Storax: non rediit hac nocte a cena eschin⁹

alicbi fuisse obuiã illi intulerat esse s. hoc ex vulgo

c d

neq; seruulorũ quisq; q aduersũ ierãt, pfecto hoc vere di

.i. si sit alicbi absens .i. si sit occisus putare mala pro

i. alicbi loco vbi ea sit

cũt. si absis vspiã aut ibi si cesses euenire ea satius ẽ. q̃ ini

s. mala ipa cogitant s. mala euenire sibi benigne

e f

te vxor dicit, q̃ in aio cogitat irata. cp illa q̃ parẽtes, ppi

.i. si sic cessares amor alicuius puelle. .i. p amorẽ ab alia

g h i

cũ: vxor si cesses: aut te amare cogitat. aut tete amari. aut

pro tui s. meorẽ gerere solus capio delicias vxor

potare. atq; anio obseq. & tibi bñ eẽ soli. cũ sibi sit male.

mitto ob eã rem .i. a cena s. mala effi vetes s. mal'es

k l nõ bõj

ego. qa nõ rediit filius. q̃ cogito. qbus nũc sollicitor reb⁹

eschi. .i. in aliqũ perpetuũ .i. hẽat aliqũ mõ pr fratrũ irridẽ

m fregerit n s. sollicite o tis

ne ille asserit, aut vspiã ceciderit. aut pfregerit aliqd. vah

aliquem vtq; vetq; est .i. opponite .i. dpare aliqd , tolerabo

p

quẽcp ue hoiem instituere in aio. aut parare/qd' sit cari⁹

s. homo cerne .i. nõ est filius meus naturalis benes valde

q carus r s ff t

cp ipe ẽ sibi: atq; ex me natus bñ nõ ẽ. sed ex frẽ. Is adeo dis

diuersa .i. volũtate ai a inuenture .i. q̃ reddit bonos ifm modũ

applicatõe .i. ex eo ege v clemẽtes vinucdi verbe

sili studio ẽ. Iã ab adolescẽtia. ego hãc dementẽ vitã vrba

.i. amauit tanq; me gnum .i. plurimũ felicitatis nj a me diss. nũc sed

vita celibe

k x

nã. atq; ociũ secutus sũ. & qd' fortunatũ isti putãt vxorẽ

frugi r s. ductu magnis viuere q̃rũ ad seruandũ

a

nũcp habui ille cõtra hec oia ruri agere vitã. sp pce ac du

ad laborẽ gerere sp s. frater s. ex eo t vxore eschinũ

b c ex dño filio filij v

riter se hre. vxorẽ duxit. nati filij duo. inde ego hũc maiõ

assumpsi educare ut ex eo ege q̃ creditis carũ habui ac si esset me⁹

e f adhuc puulus erat g

rẽ adoptaui mihi. eduxi a puulo habui: amaui, p meo. ĩ

filio capto meã delectatiõem vilicrũ eschr. sibi vicissim

t cã sola res h

eo me oblecto solũ id est charũ mihi. ille vt item contra

.i. repente me habeo secus a dolo redimito .i. nõ exigat nec sibi tus

.i. tribuo sumptus l

me habeat. facio sedulo. do. prætermitto. nõ necesse ha

riter se habere virtutis sed semper vicũ. Itẽ agere est habere variauit vtin Andria.

b Vxorẽ duxit. Recte duxit nõ ducere. licet prius dixit agere habere que sunt modi infiniti. Semel eni hoc fecit Demea ideo varie p modos discurrit. Vxorẽ duxit adiuuandũ pũciatione est. Ne singula vtrincp assecuti videant. Nã sic in sine fabule ait Demea. Vxorẽ duxi, quã ibi miseram vidi.

c Nati filii: Alia cura.

d Inde. Mire inde subsungit. cũ psonã ptulerit. sic alibi Ep

e Adoptaui. Mihi abũdat & bñ hũc dixit (donib⁹ vñ &c

f Eduxi. Quod nos educare dicim⁹ edu (qa de ipso loqbat cere veteres dicebant. Vt educet siluis regẽ regũcp parentem.

g Pro meo. Bis subaudiendũ est. vt habui, p meo & ama

h In eo me. Noue dixit pro eo me oblecto. Abs (ui, p meo. solute vtrumcp & in eo & solũ in eo quasi in ea re.

i Solũ. Plus significat q̃ si diceret. solus is est carus mihi.

k Contra me. Cõtra, i. vicissim. Plaut. Vt illa illum contra qui est amoris cultor optimus.

l Non necesse. Et scilicet non necesse est patrẽ seguire qđ

pater est inter ius et equitatē hoc interest. Ius est quod omnia recta insolubilia exigit. Equitas est que de iure multum remittit. Ergo hic sensus nō licet etiā si nō necesse est scquum esse patrem Et mire ostēdit ius suū filii necessitate non esse seruandum.

m Postremo. Nō alii pēs sed alii adolescētes:

n Que fert. Veniā addidit statim peccata ab adolescentibus ob etatē remouendo: & vide q̄m breuiter q̄m pudice q̄m innocenter locutus est.

o Consuefeci. Tribus ei viuitur modis natura, cōsuetudine & rōe.

p Pudore ac liberali. Pudore ad filios retulit. liberalitate ad parentes. Argumentū a coniugatis. Liberalitate inquit reddi sunt ꝓpter quod liberi dicunt. Libertatē autem bonitatē dicit.

q Retinere so. Bene retinere qui retinet qui aduersus aliquem tenent quos nō retinent patres a vicis.

r Hec fratri mecū nō. Noua locutio & nō cōuenit ꝓ nō congruit Per hoc in his ego & frater dissentimus et dissimiles sumus.

s Venit ad me sepe d. Et importunitatē odiosam ostendit ad me dicē do. et inconditā assiduitatem addendo sepe tenet congrue postq̄m sepe dixit adiecit aptius verbum non dicēs clamās sed clamitans.

t Quid agis. Reminiscere lectionem & inuenies interrogationē huiusmodi vel inuectiōis principio conuenire vel obiurgationis.

v Cur perdis. Recte nobis additum est. & achicos vt alibi. Psalmiam nobis si dis placet parauit.

x Cur amat cur potat. Vide quemadmodū vt durum obiurgatorem ostendat Demeā cū ab eo ea discant in crimen vocari. que aut etatis sūt. vt cur amat. Aut nature. vt cur potat. Aut pietatis vt cur tu his rebus sumptū suggeris. Cur amat ad illud refertur quod ait supra do pretermitto. Non pretermitto delicta itelligim⁹ ex amore. Cur potat, ad illud quod ait do sumptum.

y Nimium ineptus es. Vtrūq; dure & nimiū & ineptus.

z Preter equum & bonum. Potuit & non addi prēter equum & bonum.

a Et errat longe. Melius est longe simpliciter accipiendum vt locale sit. quam valde.

b Mea quidem sentētia Modeste hoc addidit. ne quis hoc precepto dici existimet.

c Qui imperiū credat. Vtrum cuilibet an Deo mea tantum.

d Mea sic est ratio. Ad superiora pertinet consequenda. & iterū modeste.

e Sic animū induco. Ad ea ptinet q̄ dicturus est semilis macrologia.

f Malo coact⁹. Duo dicit & malo. & coact⁹

g Qui officiū suum. Officiū dicitur quasi efficiū ab efficiēdo quod vnicuiq; psone cōgruit.

h Tantisper. Pro qua si tantū vt paulisper paulū & parumper. quasi parum dictum est.

i Cauet. Peccare subaudiendū est. Nō totū eclipticos & obstare dictū est. Et bene cauet quasi malum.

k Si sperat fore clam. Iterū quod facit subaudiendum.

l Rursus ad ingeniū. Mire non intulit cauet. sed ad ingeniū redit. & rursum est retrouersum vt prorsus prius versū.

m Hic quē beneficio. Nō beneficio adiūctus vt supra malo coactus contra quod dicitur.

n Presens. Non ad alīquem locū, sed ad custodem retulit & monitorē: & est contra illud. si sperat fore clam. rursus ad ingeniū redit. hoc patrū est potius superius a re tractū est. & hoc iā a psona dicit argumētū

o Consuefacere. Non cogere.

p Quam alieno metu. Vide quemadmodum suum ad indulgentiam affectum reuocat optime discipline.

q Hoc pater atq; dns. A differentia personarum & officiorum.

r Hoc qui ne. Longe melius nequit. q̄ si diceret non vult.

s Fateatur nescire se. Hoc est indicat se melius cōsulere. & volentē hoc exercere nescire iperare liberū oratorie quasi aptis sit indulgentissime agere.

t Impare. Mō nō ad superbiā sed ad regēdū est referendū.

v Sed ne est ipsius de quo sermo est. vt factis dicta oīdāt

x Et certe. Bū nunc cōfirmat ꝑpm esse eū cū ꝓpior est ipsa a longe cōspectū senio vetāte nō bū cognoscens ac indubiū.

y Nescio. Oronis apparat⁹ ex vultu oīdit. vt stetit acri fixa dolore. Tunc quassans caput hanc effudit pectore vocem.

z Credo iam. Cur eū equo animo frater ferat vt sole iquit

z Saluū. Vt asperior ostendatur Demea etiā salutat ab eo quam obiurgaturus est.

In hac. ii. scena. Diuersi hoies, diuersi patres, & diuersa studia pponunt, hic leynis hic amarus. hic facetus. hic impolitus. hic facilis. hic pertinax et difficilis in delictis.

a Hem. Melius q̄ Menander. cū hic illū adiurgiū proptiorē q̄ ad reysultandum fecit.

b Quid tristis es. Bene interrogat potuit enī nō iratus frater querere.

c Vbi no. Quasi quedā causa sit tristicie.

d Dixin. Credo iā, vt solet. obiurgabit.

e Quid fecerit. Aīmad uertendū vt interrogatꝰ interroget, more idignātiū. quod ideo facit. qa videt Mitionē eo vultu interrogare. vt videatur minus reprehendere culpam Eschini.

f Quē necꝫ pudet q̄c. Varie per casus discurrit. & dicit contra illud quod dicit pater. Erubuit salua res est. Itē & magno ordine accusauit. Nō inquit pudere mouet patrū. nō metu parentū. nō timore legū. & gradatim & oratorie processit.

g Tenere se vllā. Bene tenere quia legem,

h Nam illa que ante hac. Ois mira accusatio duo tempora recipit. Preteritū ab ante gestis. & presens ab his que obiicitur. ergo vtrumcꝫ mira breuitate prestrinxit.

i Modo quid. Designare est rem nouā facere in vtrāqꝫ partem & bonā & malā. Nā & designatores dicti qui ludis funeribus presunt. Credo ob eam causam qꝫ ipsis ludis multa fiunt noua & spectanda simul vtiā turba retineat que fuerat aut in spectaculis aut in litibus. Modo quid designauit iterum suppressa est lenonis persona.

o Atqꝫ. Aut familiā p seruis lenōis dicit aut p meretricib⁹.

o Mulctauit. Lacerauit. mutilauit, molliuit atqꝫ dissoluit. Vnde mulciber a mulctando quasi mulctiber.

p Vsqꝫ ad monē. Magna inuidia cedis mortis mentione que tamen nulli accidit.

q Eripuit mulierem quā amabat. Omnia magno colore & accusatione dicta sunt. & hoc maxime qꝫ lenonē & meretricem non dixit contemptu facti atrocitatem personarūqꝫ vtilitatem reticens. & bene eripuit nō abduxit.

r Clamant omnes, Ad iudicatio ex auctoritate rumorū.

DEMEA MITIO senes

Hem oportune. te ipm querito. MIT. quid tristis es? DEM. rogitas me? vbi nobis eschinus siet. qd fecerit? quē neqꝫ pudet qcqꝫ, nec metuit quēqꝫ, neqꝫ legē putat tenere se vllā. nā illa quæ ante hac facta sūt, omnia noue rei fecit. to mō qd designauit? MI. qdnam id est? DE. Fores effregit, atqꝫ in ædes irruit alienas ipm dominū atqꝫ omnē familiam mulctauit vsqꝫ ad mortem. eripuit mulierem, quam amabat. clamant oms indignissime factū esse hoc

puto ego designationē contradictionē, aut conductionē populi invnū intelligi, hoc enī contingit ei qui aliquo flagitio populi in se oculos & ora conuertit. & spectaculo est vulgo quemadmodū designatores qui ludis funeribus multitudinē retinent. Hoc verbū designauit apud veteres duas res significabat enim praue & recte facta designata dicebāt.

k Quid nam idest. Et hoc etiā contentione interrogat Mitio.

l Fores ef. Hec singula magna cū vociferatiōe inferēda sūt. Stomachaī enī aduersus male interrogātē. Totū quidēvnū crimē est. Sed videqua pōpa. qua vociferatione dilataī accusatio demeq; De moribus Eschini nihil nisi inania referemis.

m Atqꝫ in. He singula cōsideranda sunt. & bū dicit alienas. qa si leynonis diceret: parua res videretur.

n Ipsum dominum,

s Aduenięti. Quasi dicat. displicet omibus & multi eũ accusant nec tñ lenonis quęrelæ mentio fit. Vide oratorẽ. Hic aũt vel articulus vel aduerbiũ loci est Guido glo. hoc. et alii codices quot per te. & amici.

t In ore. In ore gẽtibus agens.

v Si con. Tanę̃ non sit conferendum.

x Nõ fra. Satis comice hoc infertur legẽtibus argumentum

y Ac. Cõtra illud cur amat: cur potat. Itẽ poeta hęc oia falsa et ecõtrario facit Demea credere.

z Nullũ. Hac cũ admiratione. Mitio tangit quasi ipsius culpa sit fratris natura. ideo hoc cũ admiratione indignãtis pnunciandũ est & ardẽtius in Mitionẽ oculis et subaudiendum est esse aut inuenire.

a Tu il. Deest. nã et seruet. Asyntheton dicit & hoc tibi. & tu pnunciandũ digito intento et infestis in mitionẽ oculis nã hoc agi stomacho ad uetũ distillatores solet.

b Tu il. Mitius modo dixit sinis corrũpi mox vehementi⁹ dicet. an laudi putat fore si perdideritnatum.

c Hoĩe im. Miro stomacho apud ipsum de ipso tãę̃ de altero logẽ.

d Nihil re. Proprie putat. nã hoc verbũ imperitorũ est & rusticorum.

e Hęc ma. Pari virtute. hęc leuiter dicta sunt ga superiora vehemẽter

f Nõ est. Nõ peccatũ negat esse. sed flagicium nõ esse cõtendit. & ideo indignãter pnunciandũ est. vt si dicat scortari qdã adolescẽtulũ delictũ est. sed nõ flagicium venię locus non tã in facto q̃ in psona cõstitutus est. Et mire sic rũdit & oratorie ad hęc que inuidiose dicta sunt. nã qp ait ille. eripuit mulierem q̃: amabat. hic scortũ qd irruit in ædes alienas. quasi ex vino furẽs potareq; quod cũ aliis graue propositum hoc solum dicendo bene reddidit. ideo fores effregit.

g Mihi crede. Quasi imperito dicit mihi crede. Nõ enĩ me intellige quod imitatus Ci. sic cœlũ exagitat. magna sũt mihi crede noli hęc contemnere hic enĩ & auctoritas dicentis. & contemptus ostendit. r audientis.

h Neq;. Quia dixit qui nisi quod ipe facit nihil rectũ putat.

i Nõ fuit. Nõ voluntas phibuit sed necessitas & ideo nulla laus.

k Quod tu. Nota fecisti in eo qp significat non fecisti.

l Iniuriũ est. Quia nihil quicq̃ iniustius homine imperito.

m Vnde id. Producta prima syllaba cuius minime noĩe fieri paruũ.

n Tu illũ. Multũ progressus est accusans accusantẽ. nã si esset vnde fieri quidnã posset: qd si at non necessario consequens est sed pbabiliter admittit apud oratores Non enĩ omnes qui habent vnde faciunt continuo faciunt.

o Expectatũ. Odiosũ & male vitæ. nã filiis parentes aut amabiles fiũt. aut expectati amabiles boni. expectati mali q̃s mors indies singulos expectanda & exoptãda sit. nã expectamus ante diẽ. speramus ad diẽ vñ auidior intelligit qui expectat q̃ ille qui sperat.

p Eiecisset foras. Non dixit amisisset vt quidã abiiciendum.

q Quã vbi. Eo rem pduxit vt ipse magis videatur consulere disciplinę q̃ Demeæ.

r Alieniori. Anacoluthon. Deest enĩ q̃us & faceret vltimũ magnam vim habet. Nihil enim prodesset insup obesset retineri ab istis filiũ iuuenẽ. Alieniori p aliena dicens cõparatiuũ gradũ pro positiuo posuit.

s Proh iupiter: Tragica exclamatio est. & bñ tanę̃ ipse reprehẽderet Demeam adiecit.

t Tu homo rediges. Tu homo dicens negat illi familiaritatem.

v Nõ est flagicũ face. Moraliter indignatio expressa est iisdẽ verbis q̃ frater dixerat repetitis.

x Ne me obtũdas. Ne me sæpe & molestę interpellas. nã obtũdere est aliquod sæpe odiose repetere.

y Tuũ filiũ. Mira argumẽtatio p inductionẽ cũ p interrogationẽ deuenimus ad id quod volumus concludendum.

z Is meus. Quasi cõfessiõis gen⁹ sit aduersariũ tacuisse sic

a Si qd. Cõclusio dubio rei aut a dubiis sumpta. pgredit. Interposuit. Demea & repetitum est peccat.

b Ego illi. Errãt qui illi putãt esse pnomen cũ sit aduerbiũ loci vt illi mẽa tristicia fata. degenerẽq; neoptolemũ narrare mẽtio. illi ergo ibi. i. vbi ille peccat q̃re quidã etiã li syllabã discretõis causa vt locũ signifícet corripiũt. & maximã ptẽ optime dicit. nõ enĩ vniuersã. et nõ solũ ps Eschini ẽ. sed ma

xima quia hic magis est cuius filio cepit esse per adoptionem.

c Oletvn. A summo ad imū, ꝓposita soluunt & mira varietas est ne dicere obsonat potat. vngit Ne. s. hæc esse rōes palestrice nō luxurie dicerēt.

d Dū erit. Dare. s. tibi vbi nō erit argentū. sed comodū dare subaudiēdum est.

e Fortasse. Hoc ita ꝓtulit q. d. nihil depisse si gratis forte fuerit ad amicam admissus & totū hoc vacat legēdū est. Et mire fortasse dicit vt pr̄ indulgēs & credēs adolescentē posse etiā amari ab amica. vt enim affirmauit vt diceret excluderur foras.

f Fores effre. Peruenit ad presens crimen. Illa eni ante acta fuerunt.

g Refarciet. reabūdat.

h Et vndē hec fieri. Itez rū subaudiendū est.

i Et adhuc. Quia non est flagitium adolescentem scortari.

k Heu m. Superbū fuisset a me dicere: melius ergo ab illis dictum est.

l Natura. Vtbane mitio cōsilis subiūxit plus eni valet ad laudē consilii q̄ natura & simul oñdit porta verbis mitionis q. nō natura sed effectu sit pater. nullū patrē esse sapiētē. cum nō possit sine perturbatione pfrui his que amat quē patrē esse, cōsiliū fecerat non natura. Hoc est q. si liū adoptauerit. Et mire tu natura cū singulariter dixerit pluraliter intulit consiliis ego.

m Tu ne. Appertior cōtumelia est & sequit denūciatio discedendi. Tu cōsulis quicq̄. quia dixit cōsiliis ego pater sū a cōiugatis argumentatus respōdit tu consulis quicq̄. quia a cōsuladō cōsilia dicunt & consultores.

n Si pgis Vt donec me flumine vino abluero. Et est archaismos ꝓ abibo & hoc gestu abeuntis. vel abituri ꝓnunciat.

o Siccine a. Recte qa iā abibat. q̄si reuocātis correptio est.

p An ego totiens. Hoc conuetsum intelligas dicere.

q Audiū. Deest te sed exprimere dux fuit et hoc ē obtūdere

r Cure est mihi. Eschinus scilicet.

s Curem. Proprie vterq; & æquā quasi particeps. frat̄is.

t Prope. Nisi addisset ꝓpe modū falsa videret esse sentēcia.

v Ah mi. Religiose cōmotus est ac veluti incusatio est pfidie & iō exclamat dolēs trālit in iracūdiā confessionemq;.

x Mihi sic videtur. Rationabiliter non est sic dixit, sed sic videtur non vult enim verum esse.

y Quid istud deest loquor aut, Nam ꝓprie significatio est de sententia sue decedentis.

z Profundat perdat. Hec sit figura Virgi. Sequere italiā ventis pete regna perundas. Hec autem sic ꝓnunciāda sunt vt ostenditur gestu nolle quod loquitur.

a Si verbū post hac. Deest tibi fecero aut tale huiusmodi.

b Rursum. Quasi rursum curans.

c Repeton quem de. Rusticani stomachi est repetere semper verba que inuitus aliud audierit. Et minus erat si Eschinum dicerer sed plus est quem dedi.

d Agere est. Quasi dicū sic. Quid ergo loqueris. qd ergo est cur ago, re est. qa alienus nō sū.

e Alienus non sum. Mire alienus q̄si timeat dicere pater sū. Vel alienus nō sum satis cū stomacho q. d. si patrē me esse nō licet alienū nō sū.

f Iste tuus. Iste sentiet q̄tus sis q̄tucūq; ames eū hoc est vt decipiatur per indulgentiā tuā.

g Ipse sen. Sentire mali ꝓ malo posuere. vtipse alibi sic rogas sensi. Nā vnā ei scrā atq; eius comitibus dedi.

g Iste tuus. Postremo malo nullū. s. quam hoc posterius. eteni Demea satis hoc graue consilium mat dictū in eū qui nō prouideat in futurū & arcius quia pater est.

h Nec nihil. Non nihil Nota figura est conueniens placidissimo seni qui reprehendēdo adolescentē moderatus est. Et apparet Therētū fauere lenissimis precibus vnde subiecit etiā rationem facti mitioni seni.

i Neq; oia Bene a mitione hoc dicitur, quia indulgentioris est plura scire & supra ea ne me celet cōsuefeci filiū et hic sensus est. Nec contenenda sunt quæ dicit nec oia tū hoc est nō sola sunt quæ dicit, sed multa alia & ordo est. Nec tamē nō nihil molesta placidissime neq; eni dixit & nō nihil maluit repetere q̄ quod vehementer iracundiā demōstraret figura.

k Non nihil molesta hec sunt mihi. Optime pota Mitionē fecit commotum ne si omnino immobilis esset non indulgere adoptiuo filio. sed omnino eū nō curare videretur ergo sic in eum seruat placidū animū vt tū retineat patris affectū

l Sed ostendere me agre pati. Constat agre me pati. Nam aliter non erat patiens.

m Nam ita est homo. Homo dixit moraliter sic enim de his dicimus quos parce reprehendimus vt alibi vt homo est morem geras.

n Verum si augeam. Argumentū a contrario. Nā placare contrariū est irritantibus augentibusq; iracundiam.

o Aut adiu. Vt sit mitis reprehensio. nã a grõ casu actũs assumptus est.

p Et si Eschi. Rursus vt sit mitis reprehensio & hocipso grauius. nã & si & nõnulla nobis ipamento sunt posita.

q Quã hic. Quõ nõ et cui nõ ea tñ hec sunt. vt nõ graui sono accusationis p̃feranẽ sed solũ reprehẽsionẽ cõtinẽt. Aliqd vero admirandũ est q̃ addit meretricẽ vt oñdit Mitiõis hoc solũ adhuc scientis nihil deuiciata virgine.

Quã hic. Et hoc cũ venia & defensione. Nã colere meretricẽ nõ est flagitiũ. & simul etiam viciate virginis ignarus ostenditur Mitio.

s Nõ. Aliquid dicẽdo ptermisit vel meretricẽ vel numerũ.

t Credo iã. Parẽthesis reputo eteni ad ea quę apud nos parum certa sunt aut credo.

v Dixit se velle. Mirũ est apud Therentiũ cur euã p̃sonas idicet argumenta Nãcũ Mitio sciat amari ab Eschino ciuẽ virginẽ tñ dicit credo iam oĩm tedebat & dixit se velle vxorẽ ducere sic ex parte magna tendit nescio argumẽtũ. ideo qa verisimile est amãtissimũ Eschini Mitionẽ oẽs scire affectus adolescẽtis et cõsuetudis vt apparet p̃ter co actũ eũ ex pte fateri vici atũ ex amore eschinũ et pudore impeditũ tantũ q̃ hoc dixisse quod honeste potuit velle se vxorẽ ducere dixisse malẽs q̃ velle tacuisse cõfusũ.

x Sperabam iam. Recte sperabam pro gaudebam sic enĩ dicimus cum quẽ errasse nos cernimus & mire nõ dixit sperabã illũ nõ corruptũ. sed mitis senex tot erati tribuit nihil filio.

y Deferbuisse adole. Seruat propositũ circa etatis veniam Deferbuisse q̃si deorsũ a feruore cessuisse legit & desenuisse.

z Ecce autem de integro. Vbi Aposiopesis prima quia nõ vult credere.

z Nisi quicquid est. Deest quia vt sit mihi quia ei est sensus mihi quia non temere credo & volo scire quicquid est.

Scena.3.

SECVNDVS ACTVS

SANNIO leno. ÆSCHINVS adolescens.

a Obsecro populares: Populares in ois rei cõsortiũ sumitur. Nũc aũt populares ciues dicit. et hoc est quod veteres quiritari dicebant quirites conclamari.

b Ferte mi Hic exemplũ est cõtumelioris p potentiã diuitis in pniciem suã paupis cõtumacis.

c Subuenite. Videñ posteriora sunt ad incẽdẽdũ ppm. Primo miserũ post innocentẽ ad vltimũ inopẽ posuit. Et primo ferte auxiliũ. post subuenite & totum hoc p̃incipiũ a benuolẽtia sumit̃ que cõparat̃ ex inuidia potẽ

a .i. nos ciues b afflicto q̃ mercri vpulate

OBsecro ppᷠares / ferte misero / atq; innocenti

.i. secure ferum

auxiliũ subuenite inopi. ESCH. ociose illi

d

hoc ipo tpe .i. mane tu leno frequenter respicis q.d. tua pecunia eff. cto vt populeo

f in hoc loco

co iã nũc ꝫ cõsiste nũc. qd respectas? nihil periclĩ ẽ. nũq̃:

psto ero gmeto g faciam

dũ ego adero. hic te tãget. Sari. ego istã iuitis oĩb⁹. Esch:

tie Eschini. Nã cõtraria in eschino eẽ vult intelligi d Ociose. Nũc iã secure significat. Nã nisi qui securus est ocios⁹ nõ ẽ.

e Illico. Mõ locũ non tempus significat.

f Ocioseiam illico cõ. Simul imperauit modum tempus locum sactum. Modum ociose tempus iam. locum illi cofactum consiste. Cõsistere est audacter et cõstanter stare vt constitit digitos ex templo extectus vtriq;.

g Ego istam inuitis omnibus. Bona eccl̃ psis. Nemo enĩ

plere loquit qui luctat.
h Quãꝯ sit sceleſtus. Anacoluthon primit. Nã cũ poſuiſſe ꝯꝯ nõ ſubiecit tunc.
i Cõmitter. Sed hoc p prie de illicitis & puniẽ dis facinoribus dicim⁹ & ſimul hoc oſtẽdit comicus adoleſcens crede re ſe lenoni inuitũ ſe no xã intuliſſe. & id quod fecerit feciſſe lenonis cul pam non ſua.
k Iterũ vr'. Minaciter porta priorẽ ĩtẽ ſuſtulit dicendo iterũ. vt non ea dẽ lis eſſet de qua ſupra Domea queſtus eſt ſed inſtauratã naſcatur.
l Leno ego ſum. Leno terribiliter ꝓnunciandũ eſt quaſi q dicat cui ſup plex eris ſed ex argumẽ to eſt quod contemnit. Eſchin⁹ minas lenonis vt pote qui iam vxorem duxerat ducere.
m Scio. Hic ſic rñdit quaſi iu lenõe monitio cepitis tãtum modo cõ ſiſteret.
n Fide quiſq; optima Fides ſin concipit dis cõminationis denũciatio comminantis eſt.
o Huius non faciã. Figurate ergo. Huius aũt dictionẽ. vt cum aut ſti pulã vel floccũ mouet rata moueret aut ſũmũ digitum. huius non fa ciam. Cicero nec tantũ lum quod cõmotus eſt.
p Ego meũ ius proſe. Hoc eſt lenocinitũ. Meũ ius. meã libertatẽ; meã Nam vt illa iniuria eſt que fit inoxio ita ius vin dicta illa que ſic reddi tur reo.
q Perſequar. Vlciſcar cicero. Tu dum tuas in iurias per te id quod nõ poteſt pſequi conaris.
r Neq; tu verbis. Solues lues perſolues. i. ſatiſ facies ac te purgabis.
s Ne maleſeceris. Accuendũ eſt re & ſignificanter proferen dũ. Ibi enim eadẽ ſentẽtia & plus dixit re maleſecens ꝯꝯ nu merum feceris.
t Noui ego veſtra. Hecdeclipſis deeſt enim verba.
v Iuſiurandũ dabit. Hoc eſt iurabimus te eſſe indignũ cui iniuria fiat huiuſmodi. aut ſeparatim iuſiurandũ dabitur. & ſeparatim te eſſe indignũ iniuria hac. & ſic medius verba enim ſatisfaciũt cum res colligitur in generalibus cauſis. Nã ape ire ac lites iureiurando ſunt terminate.
x Indignum iniuria. Comice indignum & indignus.
y Abi nunc preſtrenue. Aut abi præſidẽs prior. aut abi pre. i. prei vti preſequar. Aut preſtrenue. vt pre diuitis vibeat an puellę vt introeat dicitur. ſed facetius eſt ſi lenoni intelligas dici quaſi hoc factum ſit quod voluerit & quaſi vene rit vt vappulet. & iam etiam tarditatis incuſatio eſt. vt Vir. Iam melior. iam dura parens.
l Regnum ne Eſchine tu hic poſſides. Inuidioſa moraliter exclamatio. & ardentior ad plagas.
m Hic tu poſſides. Bene hic idẽ Athenis. vbi grauius cri men eſt dominari velle. nam tyranni ibi ſemper oppreſſiſũt & maxime proximi.
n Si poſſiderem. Concedentis inuidiam.
o Ornatus eſſes ex tuis virtutibus. Cito oſtendit quantũ a ſcelere ſit regnum qui diceret ornari potuiſſe lenonem.

b Quãꝯ sceleſtus: nõ cõmitter hodie vnq; itẽ vt vapſet.
SAN. Eſchine audi ne te ignare fuiſſe dicas meo
rum leno ego ſum. ESCH. ſcio. SAN. at ita: vt vſq; fuit
fide quiſq; optima tu qdẽ poſterius purges / hãc iniuri
am mihi nolle factam eſſe: huius ꝯꝯ non faciã. crede
hoc ego meũ ius pſequar: neq; tu verbis ſolues vnq; qd
mihi re mala feceris. nec ui ego hanc vĩa. nollẽ ſcĩm. iuſiu
randũ dabit te eſſe indignũ iniuria hac indignis cũ ego
met ſim acceptus modis. ESCH. Abi preſtrennue ac ſo
res aperi. SAN. ceterę hoc nihil facis. ESCHI. Intro ſã
nũc tu. SAN. at cẽ nõ ſinã. ESCH. accede illuc pmeo
nimiũ iſtuc abiiſti. hic ꝓpter hũc aſſiſte. SAN. Hem ſic
volo. ESCH. caue nũc ĩã oculos a meis oculis quę ꝯꝯ di
moueas tuos: ne mora ſit: ſi iuerim: quin pugnus cõti
nuo in mala hareat. SAN. iſtuc volo ergo ipm expiri.
ESCH. Hem ſerua omitte mulierem. SAN. O miſerę
facinus: ESCHI. Geminabit: niſi caues. SAN. Hei
miſeriã. ESCH. nõ innuerã verę in iſtã partem potius
peccõ. tamẽ i nũciam. SAN. Quid hoc rei eſt: regnũne
eſchine tu hic poſſides: ESCH. ſi poſſiderẽ ornatus eẽs

latini. Et pet hoc magnã contentio lenonis inuiſ tur nõ reſpõdiſſe Eſchi nũ ad ea quę dixerat.
z At enim nõ ſinam. Enim inceptiua particu la apud veteres fuit ſed & cõuenit perturbatiõi.
a Nimiũ iſtuc abiiſti. Quaſi ex contumacia le nonis appareat ꝯꝯ mul tum abierit.
b Propter hunc. Iuxta hunc virg. templum de marmore ponam pro pter aquam.
c Hem ſic volo. Mire comicus ex alterius vt bis qd faciat alter oĩndit
d Quin pugnus con. An pugnus a pugna ſit dictus ab illo pugna.
e Iſtuc volo experiri. Expreſſe oſtendit pau periorꝭ locuacem cõtu maciã vſq; ad periclã ce dis. Et hoc illo dicẽte ſer uus lenonem verberat.
f Hem ſerua. Neſcias cui dicat hec Eſchinus an lenoni an ſeruo. ſed ſeruo magis eſt veriſſile.
g Geminabit. Hoc cõ minantis eſt nõ iubẽtis ferire ſed quia longe ſtat parmeno gemina puta uit dictũ & geminabit ſubaudiendũ eſt plagã. Item nõ ſingularem pu gnam & vnam dabit. ſed geminabit quaſi dis cat geminatoq; duplica toq; numero inferret.
h Hei mi. Leno pulſat nõ iniuria. Conuenien ter porta aui diorẽ pmeo nonẽ malefaciẽdi indu cit cũ ſupra dominũ ins uitũ oſtenderet cogi ad inferendam iniuriam.
i In iſtam partem po tius peccato. Vt verbe res nõ iuſſus potius ꝯꝯ iuſſus verberes.
k Nunciam. Due par tes ſunt, & bene ĩã. quia ſero & poſt plagas. & virum hoc lenoni vt ab

p Ex virtutibus tuis: Sic veteres p ironiã viros pro flagitiis dicebant. Iucilius animo an virtutibus.

q Quid tibi. Hoc quia verberatus est dicit. nun quid tibi debeo.

r Nihil. Nõ quia nihil tibi debeatur facere sed quia ipse abstulit & nihil vult a se repeti.

s Quid nostin. Proprie sic enim dicit qui nihil quicq̃ debet nõ meminit. nõ quod ignoretur. sed quod in iure nõ cognatur.

t Si attigisses. Plus attigisses q̃ tetigisses. est enim multo minus attingere q̃ tangere.

v Qui tibi. Hic non ratiocinatio est q̃ exclamatio per dolorem.

x Meã habere. Meã sufficeret. sed magna mora litate additũ pro qua argentũ dedi ad vocferationẽ habere. q.d. non licet attingere tuã. cur tibi licet meã nõ tangere. sed habere. Et habere. vtrũ domi in cõsuetudine est corrumpere an stupra/ re intelligimus.

y Ante ades. Nõ erat quod ad hec iuste respõderet. & ideo sic respondet. vt conuicium dicat quod verum est.

z Loris liber. Lora apud veteres laura dicebantur a laura trũ florum. sub qua mos erat captiuos vinciri ducique per pompam. Sũt & loriũ funiculi de corio facti quibus vt cõditionis reminiscanẽ ceduuẽ mancipia. Nã mãcipia dicũ qui manu capta sũt. Serui qui seruati sũt cũ eos occidi oporteret iure belli.

a O hoiem. Sic veteres impurũ generaliter p improbo ponebãt: vt in eadẽ hac fabula p sua sit ille impurus sat scio.

b Equã oibus. Quasi dicat. vbi nõ est quãdo Eschinus loquiẽ inter teni et me nõ videẽ æquatũ tu pulses ego vapulabo tantũ & meã possideas. Et bene omnibus ne lenones quid videantur excepti.

c Mitte ista. Superbe .l.fm tuã, seruco

p ex tuis virtutibus. SAN. Quid tibi mecũ rei est. ESC. .l.que res q .l.qd negotiũ mecũ habes

f.rei est mihi tecũ .l.suo ne qualis vir f.noscẽ q̃lis sit

r nihil. SAN. quid nostin qui sim? ESCH. nõ desidero

s

lectum dẽgrã aliqd .l.teuerer tetigisses

.l.et tuo corpe t porrigere

SAN. Tetigin tui quicq̃. ESCH. Si attigisses. ferres in

infelicitatem puellam

v x

fortuniũ. SAN. qui tibi magis liceat meã habere/pro q̃

.l.ante domũ puta in vico

y

ego argentũ dedi respondes? ESCHI. añ ædes nõ fecisse

t.tibi lenoni hanc pecuniã .l.sed .l.fallidi/suo redioso .l.starim

erit melius hoc conuiciũ. nam si molestus pgis eẽ: iam

rapteus ab hoc loco mortem .l.funicis funiculus de corio factus obtruere

intro abripere atq; ibi vsq; ad necẽ operere loris. SAN.

.l.nõ seruilis f.vt duco q; loris vapulabis impudicũ impudicũ

z a

Loris liber. ESCH. Sic erit. SAN: o hoiem impurum.

faciat liberã agendi equalem f.incolto

.l.dicunt vtq; b

hiccine libertatẽ aiũt esse æquam oibus? ESCH. Si satis verum

.l.insanuisti despuisti valde

debachatus iam es leno: audi si vis iam. SAN. ego ne

.l.insanum verbis q verberibo f.eschine debachatus es?

.l.contra c

debachatus sum in te. an tu in me? ESCH. Mitte ista:

.l.negocia de q̃ agit f.ad puellam

b e .l.ad quẽ locũ cũ foras domus mee

efferetis nunc

atq; ad rem redi. SAN. quã rem? q̃ redeam? ESCH. iã

.l.q; ego tecũ .l.tibi pdest q cõmodũ sit f.vt dicas

f

dumodo

ne vis me dicere id q̃d ad te attinet? SAN. Cupio mõ

.l.q̃ nõ mõ sit vtile sed iustũ q honestũ

g rideretis

æqui aliqd. ESCH, vah leno iniqua me nõ vult loqui

.l.destruere pdito .l.inimicum

publica luce.

SAN. Leno sum fateor. pnicies cõis adolescentiũ: peri/

.l.pdendos d sequunt .l.ex vl'meo facto .l.incepta nata

via pdimentis q̃uto sim malo

turis pestis. tñ tibi a me nulla est orta iniuria. ESC. nam

.l.p herculem f.q̃s tu iusti es .l.postulo .l.a quo negocio

h i .l.recurrere

herde etiã id restat. SAN. Illuc quæso redi: q̃ cepi eschi/

.l.libens leno puellam parto argenti

ß z

ne. ESCH. Minis viginti tu illã emisti: quæ res tibi ver

t.in rtũ malũ cedat f.nõ t.p illa f.facies vl' dices puellam

.l.eanea pecunia l

tat male: argenti tm̃ dabitur. SAN. Quid si ego illã no

compelles .l.non cogam te

venhere set m n

lo vendere: coges me? ESCHM. inime. SAN. nãq; id

.l.vendendam f.puella

.l.fulto cõdũcto

metui. ESCH. Neq; venundandã censeo/q̃ libera est.

.l.p cãm cõminentẽ liberratus .l.pfecta

o vindico restituo deliberã

nam ego illã liberali assero causa manu. nunc vide vtrũ

f.viginti minas prem exercere defendere .l.mẽre voluta .l.tuum tuo

vis argẽtum accipere: an causam meditari tuã. Delibera

.l.q̃diu tracentio f.te precibus te imploro

p

hoc: dum ego redeo: leno. SAN. proh supreme iuppiter

adolescens maleficium non putat lenonis esse purgandum.

d Quã rem. Quam ab duxisti. Res enī pecunia intelligitur. vel id p quo pecunia danda est.

e Quo redeã. Ad quẽ euertisti domũ quasi fores effregit atq; in ædes irruit alienas.

f Cupio. Ille vis dixit. hic cupio,

g Vah leno. Leno nõmen sacrilegũ et iniustũ leno iniquitatẽ agitat leno iniusticie patrocinator hoc totum ironicos pronunciandum est.

h Etiã id restat. Quod magis est dicere q̃ leno nẽ te esse. s. esse pernicieẽ cõmunẽ adolescentum & pestem perituris.

i Illuc quæso. Figurate rectũ enī erat vnde cepisti. Nisi forte quo sit p nomẽ vtiter linealiter ponitur. Et bñ memor est dixisse Eschinum. Mitte ista atq; ad rem redi,

k Que res tibi. Obiicit cõtumeliã quasi & hoc multũ sit inimicũ. Vertumnus dicit deus qui rebus ad opinata reuertentibus preest. Sæpe enī male cedit quod bonũ putatur. & hoc est male vertisse.

l Quid si. Hec maioris sunt stomachi. & ideo stultiora. Nã quod iam amisit venditurũ se negat. Potest etiam dicere qui si nolo coges me.

m Minime. Nã longe melius est mihi eam sine pecuniis habere.

n Nãq; id metui. Ironia contumax & ridicula in eo quod iã amisit id quod dixit se cogi non posse.

o Nam ego liberali. Sunt iuris verba a quibus assertores dicuntur iudices aliene libertatis. seu vindices manu eni capiebant quem asserebant in libertatem. Item causa liberalis dicit̃ que actionem in se continet libertatis.

p Proh supreme iupi. Hæc locutio ad hoc est inducta vt ex verbis lenonis appareat q̃ facile mitis fieri possit. & q̃d

uis libenter accipere. Et est exclamatio: qa si nō homines a persona. & plebei. et lenonis. et vim passionem ipsum consuicio persequi. vt quotidie ab omnibus eius loci & ordinibus fieri.

q Minime miror qui insanire occipiūt ex. Sensus hic est insanos fieri p iniuriam plerisq; mirabar. sed iam non miror postq; egoipe iniuriam quam ego sum passus. insanire cōpellor adeo vt exclamem. Proh fides preme iupiter & simul aduerte vigilantem poetam. vt vbicunq; in comedia vocem tragicā extulerit statim personā insanam id dicere faciat Sic & supra proh iupiter. Tu homo me redigis ad insaniam.

r Me inuito abduxit. Honestioris psone hec querela. Sufficeret abduxit meā, sed leno beneadidit me inuito nam abducūt meretrices absq; voluntate lenonum. & decora locutio est per eclipsim non enim addidit puellā aut quid tale.

s Tantidem emptam. Legit & totidē emptā.

t Homini misero plus quingentos colaphos. Contumeliosa cedes colaphis innuitur & indigna leno.

v Insregit. Vt illudens hoc fecisse Eschinus videatur, cum sonitu se colaphisatum significat. & flebiliter pronunciandum. hoc enim exprimitur vt tamen inquisitin alieno facto fortunam suam & vide quantum hoc distet ab illo quod supra dicebat. Ipsum istuc volo experiri hoc. quia solus est. illud. quia cum aduersario.

x Promeruit. Cui contrarium est commeruit. Nam mereri seu mereri. & promerere seu promereri. significat prestare beneficium. Commerere & commereri significat contrarium Verum ergo quia bene promeruit. i, quia multum meruit vt puellam haberet. hoc aūt dicit perironiā. Fiat. i. habeat eā

y Suum ius postulat. Etiam per ironiam est pronunciandū nisi velit intelligere cum adiuuisse eum in eo q; represserit identidē parmenonem cedentem; cū lenonem. Hec autē omnia volitat leno apud se cogitabundus. & varias rationes agitans.

z Vbi dixero tanti d. Recte dixit. vbi enim captio intercessit precii iā ereptionis actio sublata erit. et precium debebit.

a Somniū. Idest nihil soluetur. nec; inuenitur quemadmodū cum aliquis somniat se accepisse pecunias tandem cū expergiscitur nihil inuenit in suis manibus.

b Mox cras redi. Tria sit ad mimericon.

c Quamq; iniurium. Idest inferre iniuriam et vexare suum creditorē tot accessibus & redditibus. Vel vt Donatus ait iniurium est. i. molestum & ab iniuria profectū cogi vēdere quod nolis.

d Quando eum quesiuit. Vt in Andria. Deinde quesiū occipit. Quesiū occeperis. i. querere. Sic lucella per lenoniā antē.

e Musitanda. Idest patienda considerandā cū silentio & vt in amatore & indigna leno.

f Sed nemo. Redit ad se sic Inquiens.

g Frustra egomet. Preparationis genus ad accipiendas minas totius summe desperationis.

Assensus. Nā hercle etiā id restat. sic intelligo. Nā hercle id. f. intuliisse mihi iniuriā restat. i. reliquum est. quod nō feceris. facturus tū es. Nouissimā autē omniū sententiam sic intelligo. Sed nemo dabit. i. rantū quanta emi puellam. & ita frustra deputo mecū has rationes quibus iudico sufferēdas esse iniurias illatas / postq; pecuniam habuero debitam.

In hac scena. 4. Actus est exemplum continens vite auarorum qui sepe in damnum ipsius auaricie rationibus ruunt Simul etiam duorum inter se necq; hominū spectanda quod vicissim & dolosa captio est.

a Tace. Tace si pro aduerbio est. omnibus dicitur. Si pro verbo dicitur Cheisiphoni maxime sollicito & supplicanti omnibus ob metum patris. b Iam faxo. Iam non tarditatis est sed properationis significatio.

c Bene dicat. Actū recte additū est nam natura cupide accipimus ita tamen vt male nobiscum esse dicamus actum.

d Quid istuc sannio est. Illud supra. post scenā. Hoc iam in proscenio dicitur & vide cq; ingeniose. Ter qui supra ab Eschino lenonis nomine facit Sannionem vocari vtpote ab homine arroganti & feroci ob etatem & negocium hunc blande cum eum uenientem honorificentius inducit cum lenone & Sannionem eum vocare. Sane qui in sordidis professionibus agūt honorifice nomine proprio appellas. sed qui in splendidis artibus sunt constituti gaudent artis nomine nuncupari. vt imperator orator. Philosophus. Sic in Eunucho audite vocem vilis sum militis apud se loquens meretrix. & postquā illum

comiius videt. Salue mi Thraso inquit nõ salue miles. quod erat durissimum & mox irata personat. Miles nunc adeo edico tibi.

e Nescio quid cõcer. Argute positum nescio quid vult enim ex illo audire vt nanciscat initium quod persuadendum coepit.

f Concertasse. Decenomia honorifice nomen tractat vt & placidũ sibi reddat. & vt eũ faciat ad contemnendã pecuniã liberalẽ. Nã honestas adimit auariciã.

g Certationẽ cõpara. Bene quia ille cõcertasse dixit non cesum esse. Et proprie certatio. Nã certatio est actꝰ certatio ẽ certatiũ. Sed certamẽ est res ipsa de qua certatur.

h Adolescenti. Abeat tuuatur sententia loco. Ideo adolescẽti dixit. Nõ Eschino. Et morẽ gerens proprie et meretricis. vnde et ipse sic respõdet vt nõ fugiẽs dicat vsq; os prebui. Item cũ emphasi adolescenti pronuncian dũ est scilicet qui facilꝰ assentatione caperetur.

i Qui po. Scilicet morẽ gerere & hoc subtiliter leno cũ morẽ gerendũ fuisse in meretricis precio dixerit syrus.

k Qui hodie Hodie aũt non tẽpus significat

CSYRVS seruus. SANNIO

a .t.noli ẽrciãs pducere .t.alloquar lenonem libenter pecunias

Ace egomet conueniam ipm. cupide accipi

statim faciam f.faciam .t.qñ sibi contigisse

b c

at. iam faxo. atq; etiam bene vt dicat secum esse actum.

.t.id sibi vult f.propter quã cãm

d e f pdisse

Quid istuc Sanio est q te audeo nescio quid cõcertasse

dño manstuo g

cum hero? SAN. Nunq; vidi iniquius certationem cõ=

certatam; cõmeram f.meo

certatio f.Sanio

paratam: q; hæc quæ hodie inter nos fuit. ego vapulan=

passiue. t.tum verberarer .t.assidue diu mun⁹ defungeri

do. hic verberando vsq; ambo defessi sumus. Sy. tua cul

f.fuit q fecit vt no vapularem f.eschino pgerere

agere possem h

pa. SAN. quid agerem? Sy. adolescenti mortem gestũ

f.obtegere .t.quomõ morẽ gerere .t.assidue .t.facẽ per

i h cutiendã

oportuit. SAN. qui potui melius? qui hodie vsq; os põ

.t.obtuli exhibenti .t.tibi oportunius postulat k

bui. Sy. age/scis quid loquar? pecuniam in loco negli=

l

m

gere maximũ interdũ est lucrum. SAN. Hui. Sy. metu

.t.de lenonia turticam Eschino

n .t.paululũ tussi⁹ pcrmisisse

isti. si huic de iure tuo concessisses paululũ: atq; adolescẽ

mœrem gessisses t obtegasses o tu

o

ti esses morigeratus hominũ homo stultissime: ne non

argenti sez qõ potuisses habere .t.expectatõem futuri boni vt lucri

p

tibi istuc fœneraret. SAN. Ego spem precio non emo.

.t.cumulabis diuitias siue augebis rem familiarem

q r .t.recede a tua pfessione sordida

Sy. nunq; rem facies, abi, nescis inescare homines sannio

sed iracundã eloquentiã ac stomachum, vt Vir. Nunq; hodie oẽs moriemini multi.

l Quid loquar. Legitur & qui loquar.

m Maximũ in. Bene addit interdũ nõ enim semp vt in hac parte.

n Si huic. Bñ tuo iure ne diceret erat res mea quã venalẽ habui. Aut de tuo iure de lenõia duricia. vt alibi. Meo iure vtar vt potior sit qui prior ad dandum sit.

o Ne nõ. Istuc fœneratũ est cũ lucro additũ et multiplicatũ. Fœneraret ergo nõ Eschinꝰ. sed ipa res in qua fœneratio est.

p Ego spem. Contra hoc est quod seruus prius dixit. Pecuniam in loco negligere maximum interdum lucrum est.

q Nũq; rem. Secdm psonã serui leno quicqd agit ad lucrũ refert et sic lucri genus dicit esse Syrus a lenone quẽ admodũ persuadet. Et nota rẽ & litẽ & negociũ. meretricis & primo & oẽm pecuniã notiari. Itẽ secdm psonã serui lenonẽ Syrꝰ hortat eũ ipm ad lucrã excitãs nõ ad honestatẽ

r Nescis. Metaphora ab aucupibus qui auibus capiendis effundũt cibũ. Inescare astute fallere & irretiri homines.

ſ̄q̄ dicis .i.ſed callidus
a .i.cōmodius ęprius
SAN. credo iſtuc melius eſſe, verū ego nunc̄ adeo aſtu
.i.q̄ omne q̄ ſ.arripere diligentię eſt .i.arripere
tus fui: quin quicquid poſſem: mallem auferri potius ī
ſiue dilatōe ſ.liberalem .i.in aliq̄ loco.
t v tanc̄
præſentia. Sy. age. noui tuū aīm quaſi iamvſq; tibi ſint
tam habeas aſſumptas & aſſignatas .i.impendas obſequium inſuę ſ̄
.i.libre dumodo ſ.adoleſcenti ꝑ
viginti mine dum huic obſequare. Præterea autem te
ſ.hoc.tuo in dilā inſulā indignantis .i.compaſſe
ꝑ ȝ a
aiunt proficiſci cyprum. SAN. Hem. Sy. coemiſſe hinc
ſ.in cyprum ſ.mercimonia .i.recentem ꝑ ꝑcio pmiſſo
b .i.hoc loco
quæ illuc veheres/multa: conductam hic ſcio animus ti
.i.q̄ animus eſt tam totus ꝓnus ad cū locū ciꝑū adeundū exigeo
b credo e
bi pendet. vbi illinc ſpero redieris: tum hoc ages. SAN.
q̄ minus eſt q̄ ire ꝓdiuſſum adoleſcentes .i.mierunt
f ſ.meum eo
Nuſq̄ pedem: perij hercle. hac illi ſpe hoc inceperunt.
.i.immiſi meuſſi lenoni exclamatio eſt
ȝ .i.moleſtiam ſollicitudinē ⁊ aſperitatem
Sy. Timet inieci ſcrupulum homini. SAN. O ſcelera:
q̄ affectetur ąliter puncto vt ita dicā .i.leſit ſunt
.i.pfidens h i ir
illud vide vt in iſpo articulo oppreſſit. emptæ mulieres
.i.mulere ſ.ſunt empte in lenonis meretrices
fiſt i hāc inſulā m
complures: & item hinc alia quæ porro cyprum, niſi eo
venundandas merces meas .i.mulierū damni facio
ad mercatum venio. damnū eſt maximū. nunc ſi omit-
.i.nihil agam poſtq̄ .i.nulla eſt reliq̄ ſpes
o ex ꝑpoſo ꝑ q deſeruerit
tam: actum agam. vbi illinc rediero. nihil eſt. refrixerit
ſ.dicatur mihi a medicis ſ.eos cū ego eram agendi .i.metus
ſ.ad agendū de re ſepira erit
res. nunc demū venis. cur paſſus: vbi eras: vt ſit facius ꝑ
ꝑcū puelle .i.tam lōgo tpe q̄ nō nouiſſe
ſ.tuo ſanius erit
dere: q̄ aut hic nunc manere. tam diu. aut tum ꝓſequi.
verū computaſſi ꝑcū puelle q̄m ꝓnus a eua burſa eſt ꝑcūq̄ cū
e ea emiſit
Sy. Iam ne enumeraſti/id q̄d ad te rediturū putes: San

s Credo iſtuc melius. Vide comicum errorē vtriuſq; perſone & callidi lenonis & capioſiſſimi ſeruī.

t Age. Nunc verbum eſt. i. dic quia proprie eſt vt cōſentiat perſuadēti.

v Quaſi iam vſq; ti. Senſus quaſi numerus vt aliquo diducas & in aliis eſtimationem conſtituas. & ſi nō velis poenitus contemnas viginti minas dūmodo huic obſequare velis.

x Præterea aiunt te pro. Cū nō profecturū dixit ſed iam proficiſci.

x Præter. Archaiſmos eſt figura. Nam veteres libenter coniunctiones multiplicabant.

y Aiunt. Non ab vno dici ſe audiuiſſe. ne negaret. Ideo aiunt inquit.

z Proficiſci. Nō profecturum ſed iam profiſti inquit.

a Coemiſſe. Hinc que illuc nuſq; hoc oſtendit alias Therentius. ſed apparet ex cōfeſſione lenonis vera. hec omnia eſſe Et mira varietas eſt, pficiſci. coemiſſe. conductā ne directe proficiſci. emere & conducere nauem.

b Conductā nauem. Addidit vt dilationem res haberet non poſſit.

c Hoc ſcio animus ti. Hoc & correpte legi poteſt vt articulus demonſtratiuus ſit. & producte. vt, ſignificet aut hanc rem aut hunc locum, i. cyprum.

d Vbi illinc ſpero re. Ex ſpe ſua vult Syrus oſtendere quod leno deſiderabat ſperare. i. non acceptarum modo.

e Tum hoc ages. Ideſt exiges debitum. Nam hoc agere dicimus eum qui inſtat negocio ſuo.

f Nuſq; pedem. Quia exclamatio eſt oratio poſiopeſim nō expellēs

g Inieci ſcrupulū ho. Hoc leno non audit. ſy mul eni dicit cū ille clamat. & ideo ſimul legi nō poteſt. & hic oſtendit ſyrus q; hec conſilio locutus ſit. Scrupus. inde ſcrupulus dicit lapillus breuis & aſper latēs in calceo ingerenſq; moleſtiū & ſollicitudinē ſua aſperitate. de eo ſatis prius dictum eſt.

h Vtipſo Metaphora perſeuerās a ſcrupulo. i. lapillo qui noſ in calceo latens plerūq; ledit.

i Oppreſſit. Vel Eſchinus vel res ipſa quā ſubiicit. i. quod ait empte mulieres q̄ plures.

k Mulieres. Silepſis em pte vel empta.

l Que por. Cyprū inſula ſic dicta vel q; veneri ſacrata ſit vt Horacius. Sic te diua potens cypri. vel quod mercat⁹ in ea ſit. vt idē. Nunc̄ dimoueas vt trabe cypria mitorum pauidus nauta ſecet mare.

m Niſi eo. Eo nūc ad uerbium eſt loci.

n Ad mer. Mercatus quarte inflectionis ſignificat & locū mercature exercende deſtinatū. Itē mercatus ſignificat tpus in quo homines in aliqua loca cōfluūt ad negociā dū & mercaturā exercēdā. Itaq; elegāter dicim⁹ vado ad mercatū in hyſpaniā vbi dicimus. vado in mercaturā.

o Actū agā. Prouerbiū. i. nihil agā. Quod eni in iure ſemel iudicatū fuerit reſciudi & iterū agi ſeu retractari nō pōt ſic in phormione. Actū aiunt ne agas.

p Nihil eſt. Noue, p nulla ſpes eſt.

q Refrixerit. Ideſtā deſinerit eſſe recēs iā deferbuerit iā non erit noua, ſed iā aboleta et refecta.

r Cur paſſus. ſ. es. Tā diu te opprimi: nec intēdere actionē. ſeu cur fuiſti negligēs & remiſſus ac nimis patiens qui iniuriam hucuſq; in corde poſtaueris.

s Iam ne. Fixit ſyrus ſe nō itellexiſſe q; apud ſeipſum leno locutus ſit adeo vt illi aliud q̄ ille ſecum diſputauerit.

t Id quod. Hoc dicto tm illū acceptarū ſignificat quantum dederat in puella. nā hoc ad nos redit quod a nobis abierit & dicēdo rediturū oſtēdit ſuper viginti minis nihil illā ſperare oportere ſic eni ſupra minas viginti tu illā emiſti. quę res tibi vertat male.

cō sc̄tetur sc̄sc̄t in ūō.q.d. nō decet tuū cē ingeniū in hoc initio primū pe
v r in sua inuectiue mala sp̄ere y
Hoccine illo dignū est: hoccine incipere eschinū: p cp̄
.i. g ḳsie nem mea puella auferre .i. velit .i. animus in ḳtinā
s a b t cōtrait c
p̄ssionem vt hāc mihi eripere postulet? Sy. Labascit: vnū
s. qđ tuā p̄dera
d e
hoc habeo: vide si satis placet: potius q̄ veias in periclū
.i. velis saluare puellā t pecuniā .i. ut milionē hoc est truncidesq; vgatt
f g
sannio: serues: ne an pdas totū. diuiduū face. minas de
.i. ab alio loco vl occasione .i. delore affuctor
h i .i. ignoium ad seorem
cem corradet alicūde. SAN. Hei mihi: etiā de sorte nūc
piculum s. malefacere .i. rucre scor
k l
venio in dubiū miser. pudet nihil. cīus dentes labefecit
insuper illud genus cibi .i. preter p
m n dicta
mihi. præterea colaphis tuber est totū caput. etiā insup
.i. fraude decipiat .i. quēadmudū vis facere s. aliud me scire
o p q r
defraudat. nusq̄ abeo. Sy. Vt lubet. nunqd vis? q̄n abe
.i. sid qđ sequtur sequēs s. ab eschino. q.d. di
s mittis eibo offensus
am. SAN. īmo hercle hoc q̄so scire: vtut hæc sunt facta.
q̄ lingemus t ineū egā mea res vel p puella vel pecunia .i. quāre scio
t v x
potius q̄ lites seqūr. meū mihi reddat? salē quāti empta
.i. an re hoc ergo .i. recedendo
y z busum
est syre. scio te non esse vsum ante amicitia mea. memo
.i. si hoc faceris rependendo seu gratū referendo parasene
a .i. laborabo vehemēter b
rem me dicis esse & gratum. Sy. sedulo faciā. sed ethesi
.i. ppter amicā q̄ pensi est s. agis
c d
phonem video. lætus est de amica. SAN. Quid te oro?
s. ego q̄diu .i. sisteverbis desine loqui
Sy. Paulisper mane.

v Hoccine illo dignū. Huiusmodi complora tio summā desperatio nem lenonis ostendit.

x Hoccine incipe. Quasi de magno facinore dixit vt i heau. Vide quod inceperat facinus.

y Eschinū. Cū laudatione dixit quasi quē nō deceat malefacere. & vide q̄ omnia experiatur potens & miser ad recuperadū rem suam.

z Vt hāc. Nō dixit de qua ga illa de sermo est

a Postulet. Velit aut speret Cicero. Vt tēporis r. p. cedat nūc postulandum. i. cupiendum, exspectandum.

b Eripere. Non eripuerit nec q̄ ad hoc nō fecerit. & sic loquūt qui no lunt circa se perseuerare iniuriam.

c Labascit. Hoc per se dicitur & proprie dicit labascit vt & suam instantiā & cunctationē tarde incipientis consentire monstraret. Nā inchoatiuū verbū est & est methaphora ab arbore seccante facta que multis succisa ictib⁹ ferri tandē incipit in casum ponderis ruinamq; minitari.

d Vide si satis placet. Non placet dixit sed satis placet. Veluti magnū cōsilium prohibiturus.

e Potius q̄ venias in. Oratoria comparatiōe priorū dicit hoc esse q̄d suggerit eligendum.

f Diuiduū face. Figura macrologia diuidit a diuisione. diuiduum a dimensionē dicimus.

g Minas decem. Scit illum viginti posse accipere. sed idcirco ait vt optet leno quod paulo ante nolebat.

h Corradet alicunde. Alicunde dictum est quasi non habentis. nam nec ipsa in promptu sunt.

i Heu mihi etiam de sorte nunc venio. Sors est summa cui extrinsecus requiritur. Fœnus ergo sortē dicit de precio quia empta est. ideest viginti minis & vide illum damno potius exclamare q̄ iniuria.

k In dubiū. Ideest periculum. Vir. Nec ibi deserte in dubiū

l Omnes dentes labefecit. Iniuria leno ni tunc dolet cū adiuncta damno est mustranda & accipienda cum questu ac ceperis vel idcirco enumeratis contumeliis adiecit,

m Colaphis tuber est. Tuber est genus cibi collectum ex tumentibus quasi pregnantibus harenis plus autē hoc q̄ supra dixit. supra enim dixit. plus quingentos colaphos infregit mihi. His vero colaphis tuber est totum caput.

n Etiam insuper defraudat. Vtdeyt eadem que dixit supra

sed ardentius: tamen & cum auxesi. Sic & Vir. in maius repetit. quasi dicat Anxesis apta leoni auaro. Nam honestis or persona non hūc ordinem faceret.

o Nusq̄ abeo. Hoc dictum vim habet comminantis nisi illud cum contēptu suscepit syrus.

p Vt lubet. Negligenter respōdet, vt rogetur a lenone.

q Nunquid vis. Hæc plena locutio est nec nū quid vis desiderat supplementum & hoc vt dicto adolescentes solēt

r Quin abeam. Postq̄ interrogauit nūquid vellet. Statim subdit & quasi corrigendo seipsum quiens melius esse vt discedat.

s Vtut. Ideest quomodo diuerticulum ad preces faciens.

t Potius q̄. Quia dixerat Eschinus nū. vtū vis argentū accipere an causam meditari tuam

v Meū mihi. Sortem q̄ solā supra recusabat Et oratorie. nō enī quod emi dixit sed inuidiose meum mihi reddat.

x Saltem. q. salutem. Hæc particula nata est a captiuis qui ceteris sibi desperatis ad minus vt dici solet salutem petūt.

y Scio te non esse vsū. Figura per quā ostendit se fideliter promittere q̄d promittit Virg. Scio m. c. d. e. v. &c.

z Memorē me dices. Figurate est inducta p missio premiorum. & bene vtrumq̄ narrat. Nam non cōtinuo qui memor est etiā gratus est. Memor enī est qui apud se meminit. Gratus qui meruit hoc vocati dū vicē reddit nā in pīti sunt memores. ingrati tū

a Sedulo faciā. Sic promittit vt nihil suū inter esse credat.

b Sed ethesiphonem video. Apparatus in proscenio personarum cum consulto finguntur a poeta tanq̄ superuenis at aliis rebus in medio positis. queipsarum interuentu finiā tur. Et mire quasi ex argumento si vt futuri actus sui antecēp loqui incipiant describantur.

c Lætus est de amica. Hoc lentius sumisse potest et interrogatiue pronunciare.

d Quid te oro. Cur mihi nō respondes ppter quod te oro aut quid si te oro. Et q̄ bene fastidiosum lenonē facit syrus. vt optans. Ile desperans viginti minas accipiat. Nā et supra non intendenti dicit totiēs in vno sensu. hoc idem syrus. Et leno videbat in alio occupatū. Syrū timuit ne nō intellexisset q̄ eum rogauerat & ideo eum interrogat quidnam sit illud q̄d rogauerit vt faciat periculū, an teneat syr⁹ memoria necne,

In hac. s.

scena. Grārū actio est ex pſona & a⁹ q̄ prestitit. & a⁹ cui prestitū est & ex ipsius pmīi q̄litate. Nā oē quod geritur aut in rebus est aut in pſonis aut in tribus eor̄.

a Abs qui. Bene sic cepit dict⁹. O frater frater. & secūdū regulā dixit qa diximus q̄bus ceterū a quo q̄s facit et nō q̄bus & incerta distinctio est. vel q̄ beneficiū opus est accipe huc vet⁹ est & illud cōmuniter.

b Id de. Oñdit plus esse q̄d iuuat q̄ gaudiū.

c O frater. Benebis numero ponit vir. et fratrē ne. d. f vnū relatū est per appellationem. alterū ad laudē & subdistinguēdū vt videat q̄stituisse q̄d vltra dicere & plus iuuare se potuisse q̄ frater.

d Quid ego. Additū est de supfluo vt tu nūc e. a. f. l. Itē q̄d ego nūc te quia laus gen⁹ cause est quod non adhibetur nisi dubie rei.

e Nunq̄ ita magnifice dicā. Deest q̄ vt sit q̄ nunq̄ ita magnifice duplex est causa omittende laudis. Si res aut nimiū mala est. aut nimium bona.

f Id virtus. Bona piphrasis virtus tua potius q̄ tu.

g Itaq;. Et subiunctū esse potest correpta media sillaba et prepositiuū pducta eadē sillaba vt sit itaq; fratrem.

h Vnā. Noue dixit. sed ego puto fratrē nō subdistinguēdū sed legendū cōtexte vsq; ad principē. Nā si distinxeris fratrē erit bis subaudiēdū arbitror & sup̄ & infra q̄ si fratrē inferioribus ſixeris & cū admiratōe pnūciabis et subaudiet q̄ mihi. Hāc sane elocutionē scire debem⁹ p pſonā elabo: antē sic dictā Nā & nimiū gaudet & rusticus adolescens est. qui laudare conat Eschinū quasi titubās & pene albutiens.

CTHESIPHO adolescens: SYRVS seruus.

.i. liber homine .i. placarum q̄ .i. ū egef bñficiū alterius

Es quitus homine beneficiū: cum opus ē: ac

.i. gaudeat alicui cere b bñficiū accipe

cipere gaudeas: verū eniuero id demū iuuat:

f. ecce fratrē c

si quē æquum est benefacere: is benefacit. O frater frater

ppter sed qō sc̄ētur .i. sublimis grauis

d e stilo

quid ego nūc te laudem. satis certe scio vnq̄ ita magni-

aliq̄d f q̄ō magnifice dico .i. deo

fice quicq̄ dicā: id virtus q̄n superet tua. itaq; vnā hanc rē

.i. vitra ceteros .i. puto g scīre frater esse

me habere præter alios præcipuam arbitror fratrem ho-

.i. nullū hoiem optimarū virtutū vtilitatū q̄ mihi

i q̄ magis colere pietatē fraternā .i. q̄ sit ꝓpositus

minē neminem esse primum artium magis principem.

l: vocantes ciuitatenis ad rēdendū l

Sy. O cthesipho. CTHESI. C syre. Eschinus vbi est:

m ecce illū n leuantes

Sy: ellum te expectat domi. CTHE. hem. Sy. quid est:

s pens .i. cum pus langueret nō hira

o p q cā q̄ repibam r

CTHE. Quid sit: illius opera syre nunc viuo. festiuum

t ꝓeminenda a se

caput. qui omnia sibi postputarit esse pę meo cōmodo.

i Hoiem. Noue auribus nr̄is. sed veterū consuetudine locut⁹ est. Nā cū neminē hoiem significet q̄d op⁹ fuit dicere hominē neminē. sed vt diximus. figura est archaismos.

k Cthesiphon. O mīr accepit gaudiū significās & hic vt puidēs. O dicens.

l O Syre. Hic vt q̄ nō puiderit O dicit. Eschinus vbi est. Bene stamm de illo cui agebat grās loqui cœpit.

m Sed ellū. Ecce illū ꝓnomēvel aduerbiū demōstrātis aliq̄ interrogatiue legūt. vt sit ellū dicis

n Te expectat. Vt sit ellū ꝓnomen. i. Nā & illū et ellū & ollū veteres dixerūt domi. aduerbium est in loco.

o Quid sit. Deest quęris sed est admirātis magis q̄ interrogantis.

p Illius opa. Dicendo opera corporeū laborē

Eschini ostendit vt aīa magnę ceteri lætis oparus in herbis.

q Illius opa. O mirā amplificatiōe bñficii nō dixit illius opa vitā habeo. sed q̄d satis amatoriū illi⁹ opa nūc viuo iq.

r Festiuū caput. Hinc cōtrarius sensus est ridiculū caput.

Alii putant festiuū caput nō Eschinū intelligendū. sed orationis quā habet Cthesipho agens gratias fratri. Ita in eunucho quā venuste quod dedit principiū aduenienti. quod si est nihil potest supra hāc laudationē. nā supra factū erit accipiendū. sed male. Nā caput Eschini intelligo ipsum Eschinū vt in toto pars sit. p synodochen in qua figura & pars. p toto ponēda est. quæ aut eminet ex toto aut ex maioris preci⁹ est ad id quod agit. Ceterū q̄ ipm si seruatū bonis autorib⁹ sit. si exēpla synodoches ponit⁹ cōsiderare studes sic iuenies

s Qui omnia. Admirative additū qui. ꝓnunciandū puto parelcon vsq; ad maledictū famā.

t Maledictū. Aut mi/tionis. aut Demeę.

v Famā populi. Nā si aliter acceperis idē male dictū videbitur & ma/la fama.

x Pre meo cōmodo. Idest mei cōmodi. vt in eunucho. Hic ego illum cōtempsi prę me. i. mei comparationis.

x Meū amorē. i. peccatū. De rapienda meretrice & aman/da. Maledictū & peccatū cum dixisset oia. duo tantū intulit maledictū & famā. vt oia mercurio similis vocēt colorē/

contumelias impro peria

malum nomen

maledictum famam / meum amorem / & peccatum in

.i. in se scripsit — .i. ostium

se transtulit. Nihil pote supra. Sed quidnam fores cre/

.i. resonuit

puit? Sy. Mane / mane ipse exit foras.

f. de rapiēda puella

qr. & hoc vt sit defect⁹ quidā intelligendus ex affectu gratias agentis.

y In se trāstulit. Qua ereptura est fōstrata cir/ca Eschinū quemadmo dū errauit Demea. eo q⁹ ab illo credit amari me/retricē. Nihil pote supra eclipsis p admirationē ē

Gaudiēdū eni ē vt eē vt dici pote p potis. vt mage p magis.

a Quid. Crepuit. i. resonuit. vñ decrepiti dicti sūt clamosi (senes.

b Fores singularis numeri nominatiui casus.

c Mane Gaudentis est hoc dictū nō operiri iubentis.

In hac. 6.

ESCHINVS
CTHESIPHO
SANNIO
SYRVS

scena. Mire Eschinꝰ se/uat aduersus lenonē su/perbiā qua oīdiē tanto altior ē aio ab amo/ribus meretricis quanto audacior in lenonē.

a Men que Puta leno se/ri vt pecunias accipi/at. pecunias vt erat aua/rissimus. Men querit. Oportune & cū quadā gesticulatiōe et sub falla tiōe sperātis lenonis ad hoc se queri vt accipiat pronunciandum.

b Nū quidnā. Sperat nūc leno se aliquid acce/pturū ꝓpter cōuiciū vt alibi minas vigenti tu il li emisti. que tibi res ver/tat male. Argēti tātū da bit: & vide ętātū ferat le/no p lucro iniurīā q sa/crilegij noie significan nō solū nō dolet sed etiam cupit.

c Occidi. Nō qa sacrilegus dictus est sed qa nihil accipit et simul gestū cōsidera loquentis ex verbis. Occidi nihil video. Mire hoc verbo apparet in vultu lenōis & spē mortuā. et ex tinctū gaudiū tam & apta eclipsis nec dicentis. Occidi nihil video nec; addidit proferri aut quid tale.

d Hem. Interiectio repentine rei.

Vbi est ille sacrilegus? SANN. Men querit?

.i. nescit est aliqd qꝫ sum habiturus — .i. cum ferre — tempestiue

nū quidnā effert? occidi: nihil video. ESCH. Ehē opor/

.i. agitur — .i. extra periculū — .i. eorum negociū

tune. teipm ārito. qd sit o cthesipho? in tuto est oīs res

.i. sed — qñ nunciam — tristiciā

omitte vero hāc tristiciā tuā. CTHe. ego vero illā hercle

f. facile — cerre — q. d. ita ꝓpterū cui mortē debeo gerere

omitto: q qdem te habeā frēm. O mi eschine: o mi ger/

volentis — in ꝓspectu tuo — in pūta ror audire — ꝓ dulandi

mane: ah vereor corā in os te laudare amplius: ne assen/

beneficium a re impensum — studiose

tandi magisq; ꝙ habeā gratū facere existimes. ESCHI.

e Oportune. Asinthe ton deest venisse. nō eni sequenti nectitur.

f Quid sit. Quid sit blā dū initiū est nō eni inter rogat cū ipse dicat in tu to est omnis res:

g In tu. Qualiter ama tori oē negociū de ami/ca. Et an ois res & leno nis iurgium. et suspitio patris Demeę simul.

h Omitte. Abūdat aut correptū est iādudū nō i Ego. Ap⁹ omittētis. paret nūc nō primū di/ci cthesiphōi ab Eschio omitte tristiciā tuā. nec nō primū iūsū omitto. & iō additū est hercule vero qa nūc demū data est plena securitas.

k Qui. Accuendū te.

m Corā. Corā ad ipm pīne q laudat & alios

q audiūt. Te ad ipm q laudat. Nā corā laudat qui non tacet apud alios & hoc ait nō p epistolā sed ipe pns. n In os. Quia apud ipm loqt ęt collaudat. o Ne id. Antiq eclip/sis deest eni cā et vtrū ab ea cā an ab ipa in lite dr. Specta. si nō rustic⁹ adolescēs ē et purissime simplicitatis adeo vt etiā velle laudare frēm nimio pudore nō possit. hoc so'o qa pns est cū illū nimiū laudarit absentē.

p Qui. Varie non eni intulit quas gratias agenci.

q Age inepte Non est iniuria. quia maior frater est blanda dicturus.
r Hoc mihi dolet. Dolet p doleo & dolet bis subaudiendū est habet suadendum est.
s Et pene rem in eum. Insinuatio būficii ex periculo difficultatis ob ips
t Vt si oēs. Nō si eget tātūmō aduersantibus.
v Stultícia est. Hoc. s. fateri ei cui ipse pari nun q̄ quicq̄ celauerit.
x Tā ob paruulā. Ergo diminutiuū adiungitur tam particula. deest pīe
y Rem. i. meretricē. Et bene hic Eschinus quasi qui maiora expertus sit. ideſt vicīū virginis.
z Pene ex patria. Deest fugere qa amatores Comuni cito cōminant patriā se deserturos vt amicā sequant Menā. mori illū voluisse fingit. thesrentium fugere.
a Vt dii istæc phibeāt.
b Peccaui. Approbauit ex periculo magnitudine beneficii.
c Quid ait. Additum est nobis eni nō intellgēdum est qd ad te vel me sed nobis.
d Iam mi. Quia debachatus est supra leno iā asper est dixit.
e Ego ad fo. Tunc enī in fore de mense scripturā magis q̄ ex archa domoq; vel cista pecunia numerabitur.
f Vt hunc absoluā. i. vt hunc sibi addito precio dimittā. Nā velut ligati sūt quibus debeē aliq̄d dicunē etiā serui illi soluī qui cū debitores p̄ciorū fuerūt pecuniā reddunt debitā. Est ergo absoluā p̄a me soluā. an iocaē in tristicia lenonis qui illū cū barba lenonia & mestu vultu sequitur tanq̄ reus.
g Tu itro. Bona eclipsis significās letícia pocīde meretricis
h Syre. Iā syr⁹ nō vt adiuuet sed vt instāter adiuuet rogaē
i Eamus namq; hic pperāt. Hoc clamat Syrus vt būficiū oñdat sane vt & rursus lenonē de pfectione contereat.

q horrantis vt detenēt⁹ cognouerimus .i. mutuo
Age inepte. quasi nūc norimus nos inter nos o Cthesi
r qs sichetur fere s
pho. Sed ſ̄ mihi dolet nos pene sero scisse. & pene rē in
.i. tarū gnemisse .i. nō vt nequaq̄
t
eū locū redisse. vt si oēs cuperēt, nihil possent auxiliarier
fateri amorē meū .i. inconsideratio facilisse q̄ in tuumēto ē laudandus
v
Cthesi. Pudebat. Eschi. Ah. stultícia est istæc: nō pudor.
pper .i. qui momēti fere s. est re fugere
x q puellā y z
Tam ob paruulā rem pene ex patria. turpe dictu. Vt dii
.i. exiliū fugiēdi pīe .i. nō recte facientando
.i. querant b
istæc prohibeant. CTHE. Peccaui. Eschi. Quid ait tan
.i. bonus vt q̄d tuat sileno
d c
dem nobis Sannia: Sy. Iam mitis est. Eschi, Ego ad forū
vt satisfaciam .i. ingredere puellā videndā
f g .i. in domū
ibo. vt hunc absoluam. tu intro ad illā. CTHE. Sannio
.i. vrget: sollicita est hymū .i. re festinat cum insulam ‖
h i
Syre insta. Sy. eamus. nāq; hic pperat in cyprū. SAN.
rantū certe .i. sine occupatōe reditur
k l m o
Ne tam cito qdem. q̄uis etiā maneo ocīosus hic Sy. red
nolit timere
detur: ne time. SAN. At/vt oē reddat. Sy. Oīme reddet.
tñ modo .i. p hūc locū p. fac hoc q
tace mō. ac seq̄re hac. SAN. Seq̄r. CTHE. Heus heus
oēs dentis repentinā reuocatōem r ghenulem
syre. Sy. Ehem quid est: CTHE. Obsecro hercle hoīem
p̄ temptū .i. fœdissimū .i. crudelissime .i. p tentore tu: eschinus
p primore
istū impurissimū q̄ primū absoluito te. ne si magis irri
ad uā cōmotus q aliquā viā .i. raptus puelle .i. in gperitū
v demeā .i. fluat x
tatus fiet. aliq̄ ad pīez hoc pmanet. atq; ego tūc ppetuo
ditus fuerī .i. nō pmonebar ad pīem .i. cū illa cupidꝰ delectatōis
f .i. habeas bonū aīm s a
perierim. Sy. nō fiet. bono aio. esto tu cū illa te intus ob
.i. interea tū hec agentē risum teneos occubēs contrabāt verusti r. liā peerle
b crudo ad puerū
lecta interim. & lectulos iube sterni nobis. & parari ce
paucis litē: sumo negocio de rapiu puelle c edulus
tera ego iam transacta re/cōuentā me domū cū obsonio.
syre d .i. ex pestāi transigamus hilari vultu
CTE. ita q̄so: q̄n bn̄ successit. hilarē hunc sumamus diē.

sum consenserat in syri verba. pperasse dicēs.
n Reddetur ne time. Quod despreuerat leno Syro ostendit seruo vt oīme reddat ppter illud quod dixerat diuiduū est face & probatū est cōpletūq; quod ait cupide accipiat faxo. Et hoc ipsum cū trepida & vultuosa supplicatione pronunciandum est.
o Tace modo ac seq̄. Sic ait syrus quasi nūcle nonem doceat queritās nō perdēdū. & totū cū supercilio prestātis magnū būficiū dicit Syr⁹.
p Sequor. Hoc verbo leno satis committat⁹ ostendit.
q Heus heus syre. Ex argumēto est ondere q̄ tū timeat cthesipho seuū patrē heus heus vox est de longinquo reuocātis
r Obsecro hercle. Satis mansuete quasi lenonē. aut non posset rusticus. aut nō audet dicere. hominem dixit.
s Istū impurissimū. Auarissimū & totū cū execratione lenonis.
t Quam primū. Ne si magis irritatus fiet velut clamet. s. vt canis & pprie de lenone q̄ irritari dicit vt canē. Nā irritari, pprie canes dicūt. Lucili⁹ de lra R. Irritata canis quod homo q̄ plurima dictat. Lenonē aūt timet Cthesipho vt rusticus. vt sub patre duro. vt amator.
v Aliqua ad patrem. Hic prouehat non dicit qd. sed nos intelligim⁹ raptū puelle significari. vel, pprie secretū latēs latici cōparatur intra vas

z Pene ex patria. Deest fugere qa amatores Comuni cito cōminant patriā se deserturos vt amicā sequant Menā. mori illū voluisse fingit. thesrentium fugere.
a Vt dii istæc phibeāt.
b Peccaui. Approbauit ex periculo magnitudine beneficii.
c Quid ait. Additum est nobis eni nō intellgēdum est qd ad te vel me sed nobis.
d Iam mi. Quia debachatus est supra leno iā asper est dixit.
e Ego ad fo. Tunc enī in fore de mense scripturā magis q̄ ex archa domoq; vel cista pecunia numerabitur.
f Vt hunc absoluā. i. vt hunc sibi addito precio dimittā. Nā velut ligati sūt quibus debeē aliq̄d dicunē etiā serui illi soluī qui cū debitores p̄ciorū fuerūt pecuniā reddunt debitā. Est ergo absoluā p̄a me soluā. an iocaē in tristicia lenonis qui illū cū barba lenonia & mestu vultu sequitur tanq̄ reus.
g Tu itro. Bona eclipsis significās letícia pocīde meretricis
h Syre. Iā syr⁹ nō vt adiuuet sed vt instāter adiuuet rogaē
i Eamus namq; hic pperāt. Hoc clamat Syrus vt būficiū oñdat sane vt & rursus lenonē de pfectione contereat.

k Ne tam cito. Hoc a lenone incōsīāter dicit vt q̄ perturbatione metuētis magnū dānū posset ostēdere. Tā pro tātū: aut pro tñ & deest dicas me pperare aūt propero vt sit etiam ad uerbium hortantis non consentientis.
l Quamuis etiā. Quāuis pro quātūuis. Etiā particula vtriq; consentientis aduerbiū est. an cōiunctio quia significat et properare se. & nō in tm̄ qui negligit quod sibi debetur.
m Maneo ocīosus hic. Hoc separatim inferendū est quasi pertinaciter asseuerantem lenonē instaturū se & clamationē facere denotet. Maneo ocīosus hic dixit eni propero vbi iur

k Ne tam cito. Hoc a lenone incōsīāter dicit vt q̄ perturbatione metuētis magnū dānū posset ostēdere. Tā pro tātū: aut pro tñ & deest dicas me pperare aūt propero vt sit etiam ad uerbium hortantis non consentientis.
l Quamuis etiā. Quāuis pro quātūuis. Etiā particula vtriq; consentientis aduerbiū est. an cōiunctio quia significat et properare se. & nō in tm̄ qui negligit quod sibi debetur.
m Maneo ocīosus hic. Hoc separatim inferendū est quasi pertinaciter asseuerantem lenonē instaturū se & clamationē facere denotet. Maneo ocīosus hic dixit eni propero vbi iurclausum existēti cū effunditur manat. Sic & alibi ex cōmixtendis secretis loquens. Plenus inquit rimarum sum, hac atq; illac perfluo.
x Atq; ego. Quasi & nūc periisse se senciat sed nō ppetuo.
y Nō. Vt illi liberalis timor est. Ita in syro seruilis cōsidētia.
z Tu cum illa. Moraliter illa dictū est vt dar ne illa hodie pamphilo. Et illa quidem mea erit.
a Teintus oblecta. Honesta explicabit turpe factum.
b Et lectulos iube sterni. Seruus nihil tam comicum nisi inuitus adro vt totū superbe ac magnifice loquatur.
c Conuentā me domū. Cōuentā magnifice dictū verbū est eni magni voluminis et agminis ingētis. Nā cōuentere se dicit quē pompa precedit. vt iperator ppre cōuertit exercitum & hoc spectat in moribus arrogantes serui sint cū leantur:
d Ita quæso qñ. Volūt quidā & hunc versum Syre psone adiūgēdū. Sed Cthesiphonis verba ex subditis planū est. cū dixit hūc diē mi syre cupio. & vt corpi ppetuū lętcia degere

Hec sce. 7.

Tragedie ordinē seruat. Nā tragedia in tria diui dit Expectationē. Gestū & exitū. Hic quoq; expectatio est in Gete nuncio. Gestus in planctu. Sostrata exitus. Hinc demonstrāt quid sit maternus affectus q̄ gratia in dño seruorum fides sit. Eundēq; laborē & dolorē esse ex falsis et veris malis. Nota persone aut suis verbis. aut alioꝝ insinuanē. Ex suis vt nunc persona sostrate. Ex alienis. vt Mitio Eschini p̄sona ex Mitionis oratione ac Demeę.

a Mea. Pro blandimēto ponitur.

b Quid nunc [mplo/ratio est magis trepidātis q̄ ignorātia & interrogatio nāq; illius nutrix et quippe anicula est sed non sapiētior nutrix est q̄ dña sua. Ipm etiā quod dicit nutrix honorificū est. Vt Annā cara mihi nutrix hunc siste sororē. Sūt enim nomina ad aliquid quibus nos tamen velimus appellari. vt magister. medicus. orator.

c Modo dolores Euidenter hic modo tēporis p̄sentis ad uerbū est. Et rursum mea tu blandimentū est sine quo non progredit colloquiū foeminarū & maxime trepidantiū. Primulū inicium & ipsa origo dolorū diminutiue demonstrata est. Non enim primum sed primulum dixit.

d Iam nunc. Duo ꝓposuit quibus experiētes sciētes q̄ rerū sumus videri & pati. Vir. sic. Quinq; i. m. n. e. t. q. p. m.

e Nunq̄ tu. Vide preparationē doloris nihil mali adhuc huc secretū est. Et iam sic turbatur. Sostrata Tute pro tu patricon q̄ si resistaē vt facit tute & tutemet & tutemetipse.

f Neminem habeo sole sumus. Cum hoc nomen singularitatis sit mire sole pluraliter dixit. Muliebriter queritur ex perturbatione suā exiliū mās. metus multa facit q̄ pauca sūt. mus nunq̄ pluraliter. Geta hic non adest veniet. Nec q̄ ad obstetricē mittā nec qui ad Eschi. habeo subaudit & magis a trepidāte q̄ a rōnabili dr̄. nā refellit hoc totū nutrix Cita.

g Geta aūt hic nō ad. Hic apparatio est vt oī datur absensus qui superuenturus est.

h Nec quā obstetricē. Deest habeo. sed qui in cōsuetudine est sic loqui cū ad vtrūq; nobis nō alterutrum deesse conquerit̄.

i Nunq̄ vnum inter. Nunq̄ pro nō est. semp nō ad oēs tps retulit. sed oēs dies sed q̄ ait. nā vnū nūq̄ intermittit diem.

k Solus me. Bona locutio. Miserā me ꝓpriū est mulierū cū loquunē aut aliis blādiri. vt anna cara mihi. n. h. s. s. Aut se commiserari vt misere hocrū vnū exequere anna mihi. Hec oia mulie bria sūt qbus pro malis ingēnibus quasi in acerbuum redigūtur. Et enim meranē nullius mom̄ti querere neminē habeo quid enim opus est. aut cur nūc quereris sole sum

l Here nate. Sic improprie dicimus de his que cōtra voluntatē nostrā acciderūt. vt nūc viciū virginis. ergo here nate sic eius dedit haud malus est. et sic maluit dicere q̄ nō Eschino culpā sed potius casui attributā vellet. Est aūt ordo nihil potuit melius here nate fieri q̄ q̄ est hera. aut qñquidē viciāda erat virgo ab eo viciarē q erat expetendus ad matrimoniū sensus ei hic quidā malū vim fieri virgini. sed ex conditione eius que viciata sit nihil potuit melius euenire q̄ q̄ cōtingit vt ab eo viciarē cuius nos nō peniteret. Intelligere aūt debemus & fieri & factū esse euenit & contingit dicit.

m Melius fieri. Si fieri prouenire acceperis erit consecutio locutionis si non minus deerit quantum intelligo.

TERTIVS ACTVS

SOSTRATA mulier. CANTARA nutrix.

[cantara quō seres habebit q̄ eū ad gnum filie

a b

O Bsecro mea nutrix/quid nūc fiet. CAN. qd

inter salua gnē ꝓfido .inunc

c

fiet rogas? recte ædepol spero. SO. modo dolores

pariendi in .i. pfilie

d

mea tu occipiunt primulū. CAN. Iam nūc times

.i. interfueris geurienti mulieri eumet .i. gnum feceris scz dico vt certum est

e

quasi nunq̄ affueris. nūq̄ tute pepereris. SO. Miseram

f. mecā g. Fuus nē non pūo ē

me. neminē habeo. solæ sumus. Geta aūt hic non adest.

mulierē q̄ ad esse seu ferre f. habeo alīq̄ adhocet

h operam gerunenti

nec quē ad obstetricē mittā. nec q̄ accersat eschinū. Can.

turantis certe statim interrumpit

i

pol is quidē iam hic aderit. nā nūq̄ vnū intermittit diē

p offio voco f. Eschi. calamitatis medela

k

q̄n sp veniat. SO. Solus meare miseriarū est remediū.

.i. dño meo opportunius non

l filicue m cuenire

CANTA. Here nate melius fieri haud potuit. q̄ fa

a Qñ vicitū. Oblatū dicit quod offerri nuito o Ad illū attinet. Hoc est qđ melius fieri haud potuit. Potissimū superlatiuū est ab eo qđ est potis ac potius. & qđ modo exceptionē significat pro Eschino significat.
p Talē. Scilicet a corpore. a forma. a pulchritudine.
q Tali genere. Laus ante illum talē in illo & genus. Iam et
a d viuos pertinet. Familia ad defunctos. Alii genus ad nos bilitatem referunt familiam ad copias. Vnde et patersamilias vt sit ex tanta familia, ex tā diuite domo. Hec omnis exultatio tragica est gaudiorum introductio ante funestissimū nunciū. Tali genere. Idest ab his que extrinsecus sunt, id est ab honestate generis.
r Ex animo natū ex tanta. Idest sapientia modestia. Hoc modo igitur nihil pretermisit in laude.

In hac. 8.

scena. Est locus scēm artē Comicū seruū cui tēs tē exprimit & nūciantē mala maximā. itaq; ps scene motoria est. significāt aūt nūc tale negociū est. nūc tale periculū est. aut vero cōsignificatio nem tēporis habet vt si diceret qñ aut quo tpe.
a Oēs oia. Cicero. Omnes sin iudicio conferāt omnia.
b Malo. Nō remediū vt ægro. sed pereūti salutē & noue dicit malo salutē pro contra malū.
c Auxilii. Mire de pximo repetitū est. i. cōferāt & afferāt hoc conuenit presertim stomacho minus verba curantis sic supra omnes omnia.
d Quod mihi. Mira seruo fides quū primū se ponat in hereli malo & post se maneem. In vltimo puellam. & est asinthoton sēm qp omnia secum.

GETA seruus. SOSTRATA CANTARA.

Vnc istud est, qđ si oia oēs sua cōsilia, cōferāt/ alieno amori b
Atq; huic malo salutē quærant: auxilij nihil d
afferant. qđ mihiq; heræq; filiæq; herili est. Veh misero
circūuallant. vñ emergi non pōt. vis
egestas/iniusticia/solitudo/infamia. hoccine sæculū: O
scelera? o genera sacrilega, o hoiem impurū. SO. Me mi
serā qdnam est qđ sic video timidū/&, pperantē getam?

e Tot res repen. i. se circa nos & stipant se inuicē. Nam circumuallamus & alios. tū rara locutio est. Et circūuallant dixit velut inimica acies contra nos. Et ideo addidit vñ emergi non potest.
Vnde emergi. Cū impressio est hostium sic dicit. vt Salustius. Pressi vndiq; multitudine Ciceo cui sem p premunt & nūq; mergunt. Et emergi noue. Nam emergo dicit nō emergor. sed ideo vsurpa extra cōpositionē & mergo et mergor facit.
g Vis egestas. Hec res sunt que circūuallant.
h Infamia. Ab his qui credunt precio viciatā. Nā & in subditis sic habes qñ cōscia sum. neq; precii. neq; rem vllam intercessisse.
i Hoccine. Questurus de hoine seculū accusat prius vt a tēpore mores increpet. & ecōtrario seculā in omnibus rebus laudantur. vt que setam leta tulerunt secula.
k O scelera. Moris est nimis doletibus incusare alia ex aliis. Virg. Cum cōplexa sui mirabile nati. At deos atq; astra vocat crudelia mater. & quē non incusauit demens ho. q. d.
l O hoiem. Eschinū. s. & hoc. Nā semp vltimū ponimus eū cui maxime irascimur. vt in Andria post accusatū socerū vituperatā & spōsam. Nā qd ego dicā de pre. Et in phormione. ita ne tādē vxorē duxit. f. s. & post multa sacinus audax.
m Quidnam est. O geta monitor. vnde illa vix tandē inquit. Video timidū &c. Timidū. i. perturbatū nō enī timet sed dolet, Plautus in bachibus. Nam ex mari timido.

f.hoiem impuri q̄ iurauit se ducturā ppatio
n q: pmissio facta o
GE. Quē nec̄ fides / nec̄ iusiurandū nec̄ vlla miseri-
cē habuit p reuocauit q imminebat
cordia repressit. nec̄ reflexit. nec̄ q̄ partus instabat, ppe
impie violentiā stupr̄ inuite r
q̄ miserę indigne p vim vitiū obtulerat. SO. Nō intel-
q̄ ro vt q̄ verba ppinquius adeam⁹
ligo satis: quę loquat. CAN. Propius obsecro accedā-
dolentis .i. dico q̄si non .i. sane mentis
mus sostrata. GE. Ah me miserū. vix sum compos ani-
.i. ado .i. animi geurbatōe .i. potius cuptam
f. ro: v
mi ita ardeo iracundia. Nihil est quod malim, q̄ totam
s q̄ ducit originem occurrere x
illam familiā mihi dari obuiā. vt iram hanc in eos euo-
eqtam q̄dū mentis mee iracundia .i. nona sufficiens est
y z
mā oēm: dū egritudo est hęc recens satis mihi id habeā
a de illa familia puniā b demee .i. senem
supplicij: dum illos vlciscar mō. seni animam primū ex
suffocarē genuis illū scelerosū deiō .i. sed puū
tinguerē ipi. q illud præduxit scelus. tum aūt syrum im
suasorem vehemētis affectus delantarem .i. in aleū sublimatū
c q.d. acerbis aspic b f. corpens
pulsorē. vah q̄bus illū lacerarē modis sublimē mediū ar-
i. celerē ? cū impetu .i. pmo q.d. pcipitē eū pternerē effusionē cerebri
p caput darem e
ripere: & capite primū in terrā statuerē. vt cerebro disp
.i. diuersis ptibus eschino effoderem f. d. amor ? capeus est puelle pcipitare
sgue seu gfundat f g postea
gat viā. adolescenti ipi eripem oculos. posthac precipitē
f. de illa familia agitare rapeim pterrerem turbare
h cū ipam pternerē i l
darem. ceteros ruerē. agerē. raperem. tunderem. & pro-
desisto sostratam .i. potius volo gricipem facere pperanter
sternerē. Sed cesso hęram hoc malo impartire, ppere. So.
secum reuocantis .i. clamēs sis gemere .i
Reuocem⁹. geta hem. GE. Quisquis. sine me. SO. ego
sostrata q̄ cognita m
sum sostrata. GE. vbi ea est? teipam q̄rito. te expecto: opi
valde apte in occursum cur vl' ppter
do oportune te obstuliſti mihi obuiā hera. SO. quid est
timeo volo mihi mest cur respirandi
n o
q̄d trepidas? GE. Hei mihi. So. q̄d festinas mi geta? aim

n Quę m⁹ ode nec̄ fi. Exagerant crimen ad-missum. Geta Sostrate exclamationē non audi uit. ideo pergit in sermone suo. & ideo sic iunge cum illo quod dixerat. O hominē impurum.

o Nec̄ vlla. Sed im pa relcon. Nā abundat illū vt nunc dextra ingemi-nās ictū nūc ille sinistra.

p Nec̄ reflexit. Ne fa-ceret & sic hoc dictū est vt Virg. nunc fletu inge muit. n. n. l. f. o. d, e. &c. scilicet non potuit repri mi ne faceret saltē vt in peccādo esset mitior de buit cōmoueri sed meli us quod supra.

q Nec̄ quod partus. Non eni addidit mariti sed patris scelus.

r Non intelligo. Ad hoc Sostrata ignorans inducit. vt malo nuncio repente feriatur & quia oportuit priorem loqui presens loquitur. Quę autem non est proden-da tam suauis.

dolentis ad irascentem. Idcirco non audit geta conseruus. neab illa lo qui desinat nec videt ab eo sostrata.

s Vix sum compos. Aut vix tādem. aut vix non vt carcer vix carce re dignus.

t Compos animi. Id est cōpetentis animi vel sani animi cui cōtrarū est inops animi. Saluū. Nec̄ animo nec̄ satis cōpetere cū decamente se primo loquerē. Alii cō potē animi compositū animi intelligūt. Cōpos animi. Eius cōtrarium est impos animi vel nō sane mentis vel impotentis animi. vel qui suo animo nō po titur, vt sūt ir acūdi qui vehemēti appetui nequeūt moderari

v Quam totam illam familiam. Hic nūc tam culpa fami-lie q̄ scelus Eschini ostenditur ppter que oēs crucādi sunt.

x Iram hanc. Hanc interdum pro qualitate interdū p quā titate accip mus. interdum pro vtroq̄. vt tuaq̄ hāc animā effundere. Et hunc ego te Furiale aspicio. Sed nunc pro vtro q̄ hic dixit. vt Salusti. Descripto celiberi ait. Hanc igitur re darguit tarquinius.

y Egritudo est hec recens. Nam paulatim lapsu temporis euanescit ita que cum recens esset erat vehementissima.

z Satis id mihi habeam supplicii. Moraliter loquitur. nā fere cum quisq̄ sibi irascitur. videtur tanq̄ plus qui audet.

a Dum illos vlciscar modo. Verum est hanc esse vindictā que ex rectis vicii flagitiis, pperat, Sic Vir. Teurne, f. c. n. q.

b Seni animamq̄ pri mū extinguerem. Bene extinguerem quia ignis est. Igne⁹ est olim vigor & celestis origo & pri mū addidit quod ordi nem significat enim ad-licitur cum multa subti cienda monstrantur vt cui fracta pn⁹ crura bra chiaq̄. Vicium in Eschi num totum promouēs ostenditur rem per alie-na supplicia maximeq̄ Syrum impulsorē cau-se poene.

c Vah quibus illum. Hic voluntas immodi-cā ostenditur pœnā pro mentis poscentis. Et no ta cum Syrū dixerit ad-didisse nut⁹ de supcilio.

d Illum sublimem. Ista pœna.

e Statuerē vt cerebro. Et cerebrū & via disper gi potest. Posset enim di ci diffundat viam & fa ciat foueam in via per-cussione capitis que fos-sa sit dispergendo terrā huc atq̄ illuc. Ideo vide tur ambiguū. vt apud Virg. Ensemq̄. c. f. l. par q̄. m. Aliter enim dicit spergite humum foliis. Aliter sparserat et latices simulatos fontis auerni

f Adolescenti ipsi eri. Ipsi amoris ‡indices ad iutoresq̄ flagitii.

g Post hac. Grauior pœna cecitatis non pre-uidere quo cadas.

h Ceteros ruerē. Rue-rem actiuam vim ha-bet. Salusti. in sceło ictu eorū qui in flumine rue bant necabantur. Ruere eni est toto corpore vti ad impellendum quod faciunt qui ipsi precipi-tes alios prosternunt. Inde sues ruere dicuntur. Virgi. Ipse ru it. dentesq̄ sabellicus e. f. & Horatius. Hanc rabiosa fingit canis ac lutulenta ruit sus.

i Agerē. Prosequerer, pmouerē. Vir. Cursu parāt ista. g. & agit vētos. i. nimia celeritate psequē vt pene occupāt putemitq̄.

k Tunderē. Vide q̄ fortis sibi videat qui dolet & irascitur.

l Ego sum sostrata. Hec ideo inducit et verisimile sit supra non visam Sostratā quando etiā vix nūc agnoscit ab irato

m Teipsam expecto. Incerta distinctio vtrū te expecto op-pido oportune sic dicendū. An expectare sit impatienter cu pere. & sine prescriptione tpis sperare iuxta certū tēpus. Vā appet ad te expecto. qa p se nimiū est nō esse iūgēdū opido.

n Quid festinas. Probus assignat hoc sostrate. Asper non vult ad oia seruū respondere sed nutricē putat hoc loqui. Et quid festinas perturbatus et commotus dixit prorsus acta cōmota, sesso anhelanti ob perturbationē & cōtēsū cursū.

o Animū. Quod in le none gestu oñdi mihi potuit id'ex verbis so strate oñdit in gena. Nā iō dicit animū recipe. qa ille p anhelitu crebrio a verba cōtinuare nō pos p Perim⁹. Iā bona (sit. verba agunt & sūt ver ba despationis. Nā actū est dicit in ea re de qua sam lata sit sententia.

q Eloquere ob sec o. Bene eloquere. nā conā tur tm̄ q̄d nec explicat. nec itelligit cui vicio cō traria virt⁹ est eloquētia iā plus hic gestu q̄ dictu agit q vt sup̄ diximus. & Iassus est q dicta nū ciat. et integrat dolor nū cii. q apud illā loquit ad quā maxime calamitas prinet quod dolore vox plerūq; subtrahit atq; singultus. et simul dat si gnum peditatū rerum.

r Iā. Anhelans gena et singultus emittēs sic dix it. Nihil aliud addēs sed impeditus singultibus crebris.

s Amare occepit. Pei⁹ est amare occepit quem amat. Nā in eo q̄ dicit occepit argumēta mali metuēda significat. vt in principiis que actū respi ciūt nō statim munitio nē inspectāt. & occepit magnum facinus dixit.

t Veh misere. Interpo nitur mulieris affectus nouo nuncio.

v Neq; id. Vt quā cele ret factū tanq̄ satis factu rus vxori videretur sed palam.

x A lenone. Sic nūci at vt vltima peiora sint & his argumentis vult p̄bare q̄ inmodice ama uit Eschinus. q plus q̄ virginē. i. idipsum quod pudor nec hortat nec cō sulit amat. Quis aūt ma gis potuit impudēs esse q̄ q post honestū amo rē ab lenone emat. hoc etenī signat meretricē. er go nō honestū. sed ab le none nō paliū sed ipsus nec emit aūt abduxit. sed ob impatientiam valde amātis eripuit.

y Scis ne. Magis malis nō statim credit. Hoc ergo ex dolo re dicit q̄ stupet audiens nō quia habet fidem.

z Hisce. Asseuerātis. Ponit enī maiorisasse;eratōs gratia.

a Ah ah. Mira affectio. Nā lachrime nō sinūthinire sensum:

b Quid iam credas. Fides aut persone qualitate seruatur si grauis persona est cui credat, aut ipsius rei qualitate si ea res credit in qua fallere cui credit aut nō potest. aut nō debet. Hic ergo mire in vtroq; fidē dixit nullā esse. & in personaet in re. quod Virg tranſtulit breuiſq; dixit. Nuſq; tua fides. hoc est nec in re nec in persona et ipse in Heauton. Proh iupiter vbi nam est fides

c Nostrū Eschinum. Omnia quia fletus im pedit verba defit autem hoc seciſſe. vel quid tale.

d Site erant. Site. i. po site. Nā situ est quicquid in loco suo positum nō euertitur.

e Qui se in gremio po situm puerū. Puerū dixit. Si puer nasceretur non quia marem nasci diuinabat ad votū ergo cupietis. tenuit puerū nō quia necesse esset marē nasci & hec oia magno stupore dicunt ad ex agg erandū perfidiā illius cui credit. & dolorē eo rum qui crediderunt.

f Hera lacrimas mit: Ac potius ad hanc rem quod op⁹ est. Hinc Vir, Non lachrimis. h.t.e.s. sentit aūt non lachrimis agendum vbi consilio opus est.

g Porro prospice. Por ro eni ordinis & tēporis aduerbium est non coniunctio.

h Au mi. Hoc est per sona nutricis legendum est. illa enim dissimulan dū rem putat.

i Tua fa. f. si tibi eni crī mini enī vitiatā esse filiā Illi etiā obeīt. & vtrum vitam salutem dicit.

k Gnate vita. i. salus filie tue que iā parturit et ita si hoc resciuerit esse publicatum dolore per cussa poterit extremum clauderet diem.

l Fateat. Vicia sefiliā et complexio dipleuros Oratoria in quod sensē ris tollis cōgerisq; quod ex altera parte hoc est cō ticere.

m Quaproter. Cons grua & p persona & p mulierē hoc dictum est eamq; in malis constā tem esse demonstratur.

n Celato est opu. Cela to. i. celare vnde Salust. Priusq; incipias consul to & vbi cōsuleris mat ture facto opus est.

o Minime gentium. Gentium ponitu cum minime non necessitate significationis sed ornatus gratia & sonoritatis. vt etiam dicimus nusq; gentiū. terrarum locorum.

p Non faciā. Hoc dixit pro non tacebo. quasi tacere aliquā actionē habeat. Sed moralis significatio est & cōmunis oī bus sicut aduocatū dicimus male seciſſe cum tacuerit.

q Peiore in loco res esse nō potest. Satis acute poeta inter Ge tam & Sostratam sententias ex perturbatione. facit quasi in quo nunc ista esset causa nihil timendum.

r Primū. i rō subiecta qm̄ in dotatā paupe. rē mō dicit.
s Tū Videlicet dari provirgine nuptum. i. incerta distinctio ē. eteni erat bis subaudiendū. dari aūt nuptū distinguendū est. Ut p virgie. i. virgo. qa viciata est. nec p virgie qa res diffamata est.
t Dari. Dicimus filiam admittere spectatū dare venum edes. q̄ verba q̄uis motū nō significēt eūdi de loco ad locū tñ iūgūt primo supino. Nāvt dicūt in se latētē motū obtinēt. preterea id dicēdi genꝰ ab au
v Si in. Locatio hec sic capiēda est (ctoribꝰ est vsurpatū. hoc est anulꝰ p me testis. Vel sic anulꝰ mecū testes sumꝰ. sed
x Neq; rē. Hoc est internūciū pactū. domū (melꝰ q̄d sup̄. aut p̄missū et bñ totū execratiue dixit. vt alii facinore abhor
y Aut me i. male rūdētē moribus meis et degenerātē (reāt. &ꝯ propter indignā vt me habeat matrē. Vel indignā p̄t referi ad culpā dicē do. aut expiar. i. pbabo apud iudices agēdo illā culpā esse ei⁹ dignā me. i. nō dignā q̄ imputet mihi. qa dixit iā illā culpā esse pcul a se ita q̄ non dicat le na filie.
z Quid. Verbū est segre consentienti. q. d. resistant.
a Accedo. i. vt cōsentiā velut melius potens sis dicere.
b Atq; He. Apud Menandrum Sostrate (frater inducit. nutiuū a symo vel symone. Et nota nomen ipalliata fabula latine diminutiuū in simulo.
c Nostro. Simulus nomē p̄ris puelle dimi
d Fuit. An ad cognatū an ad amicū refert. an absolute ponit vt in eunucho. Plurima salute sūmū suū ipartit gnato.
e Et nos. Et miserabilius coluit dictū est q̄ si diceret colit. Virgi. Per caput. h. i. p. q. a. s. Colere eni maioribꝰ et minoribꝰ cōuenit. vt post habita colere ruri esse parcū ac sobrium.
e Etiā Quasi inuitū dixit nō vocare sed abducere.
f Vbi. Nō isse sed abductū ee q̄si adhuc culpanō sit illius.
g In ga. Ganeū veteres meretricū tabernā dixerunt.
h Persua. Suademus facilia psuademꝰ difficilia. & suadere facietis & p suadere pficietis. Suadere i actu psuadere in affectu.
i Ille. Impurꝰ p̄ improbo poni tur apud Thesphōis. cui a maiore fra re & improbo ingesta sit persuasiotte neq; ita.
k Sed. Ire & abire & venire significat.
l Hic de. Ordo v. l bonorū vl̄ malorū grex dicit & grauiū vt egīter ordo senatorꝰ ordo.

In. 9.

scena. Oñditur q̄ fieri hoies: ac recti et honesti tenaces vel ridiculi sunt vel odio quoq; ac ceciderint. Magno aūt affectu & q̄si clamātis addidit filiū q̄si cām redderet cur dixerat. disperii vna fuisset in raptiōe cū eschino Oeconomia in q̄ oñdit q̄tū cōmoueb̄t Demæa ipa re cōperta. cū ex parua rei suspitiōe tantū se afficiat.
a In raptiōe. Raptio ad pson̄ refertur. rapi tur ad rē. raptꝰ ad stuprū si. p̄ prie volumus loqui.
b Id mi. Bñ restat tāq; iā fūmū malum sit eiecdimūcise corruptum.
c Si illū Non dubitat velle. et tō dici potuit.
d Qui ali. Recte enim hoc sup̄ dixit nō fratrē tu dare operā nisex, non ostendam id me velle:

In.10.

SCena. Syrꝰ cathe siphonē apud Demeā cōmendat. et Eschinū simul ac Mitionē q illi supponeret fūpt⁹ ꝓbro pfectꝰ. et tā q nō vidēs de mea hec loquit Et Demea ea audiens verba tacite sua intermiscet. Hoc tegēte qa dixerat Mitioni qđ est volo scire at q: hoiem cōuenire si apud forum est.

a Enarramꝰ. Pro enarrauimus. vt ois hō sumat neptunia troia.

b Ordine. Bñ qa simpliciter fatet. Fallax aūt et captiosa narratio est qđ timemus fateri.

c Nihil q cq̄. Quantū pecō. d Hoīs. s. qa ētaē ignorās vbi Eschinꝰ sit.

e Collau. Plus additū est nō eni solū accusauit, sed & colaudauit. & egit grās & vide auxesim stomachi referuatā.

f Disrūpor. Mire his eni verbis cōmouet. colaudauit. laudauit.

g Argentū. Cōtra illud est. Cur tu his verbis sūptū suggeris.

h Id distributū. In diuersa tributū. s. dispditū pulmentaria

i Huic. Ironia est maioris stomachi, quia ille dixit ex sponte distributū vt indicat Demea mō distributū dilapidatū sic alibi Columen familie bone custos salue.

k Hem. Hem interiectio est cōmoti & q̄si pculsi re subita

l Quid agat. Blādiēdis est nō interrogantis. (& noua.

m Nequeo m. Mira sunt & illa que vehemēter praua sūt.

n Rōnē. Dixit malā. cū nō sit rō in bona. sed sic loqt̄ ppl⁹.

o Est herde. Hoc ad senē. p Nedicam. Ne mēuar i. ex eo oūdit q ait ludere. hoc ē videre et nō lesū viuere. Nō eni dicat natare quod ētā possūt lāguidi pisces. Ipe etiā planū fecit quid sit purgari dicēdo exossabit. Purga igit exossa signifi cat. Nō vt quidē exossabit cōmederur.

SVRVS DEMEA

O rtū negociū z fortū est hinc qualiter existeret [non paulo ātea a b c

Nnē rem mō seni: q̄ pacto hāret: enarramus ordine, nihil

aliēd letiꝰ ē sene trascenderis q. d. plurimū mirer .i. sic cū senex sua laudauit

d e f. hi.

q cq̄ letius. DE. proh iuppiter hoīs stultitiā! Sy. collaudauit filiū mi

vētra res fieret quemadmodū narrabat ei dilatet f.ꝙ erat opus

f g f. misto

hi: q id dedissem cōsiliū: egit grās. DE. disrumpor. Sy. argentū adnu

siarim .i. vltra hoc dimidiū grem libre h f. dimidiū mine certe

merauit illico. dedit ēterea ī sumptū dimidiū minæ. id distributū sa

.i. ex arbitrio seu ex arbitrio nostro certa ac studio custeduū interuento

dolentis i .i. cōmitto k cōmoti

ne ē ex sponte. DE. hem huic mādes. si q̄d recte curatū velis. Sy. hem de

non f. perto non possum .i. cū admiratiō

l m nehorrere

mea/haud aspexerā te. q̄d agis. DE. qd agā! vtram neq̄o mirari satis

f. rō nra .i. stulta temeraria fronde .i. sibi repugnās f. ab isto congro

n o p q

rōem. Sy. ē hercle inepta: ne dicā dolo: & absurda. Pisces cæteros pur

pisce de tali genere q. non sunt alij non maximi viuere aliqđiu quo rge

r s t .i. cum vt postꝰ

ga dromo cōgrū istū maximū in aq̄ sinito ludere paulisp. vbi ego ve

purgabit f. antequā purgari vtꝫ .i. vitra flagitiose digna f. flagitia

v x

nero exossabit. prius nolo. DE. haccine flagitia! Sy. mihi q̄dē nō pla

vocabo .i. obscena fabra nomen fui effice mollificemur recte

y

cēt. z clamo sæpe. falsamēta hæc stephanio fac vt macerēt pulchre. De.

f. imperos .i. an ne f. senex lecit fultum ad laudē futuꝝ esse submīstranꝰ

a q̄ deapte b sumptus

Dij vtram fidē vtꝫ studio ne id sibi hēt: an laudi putat fore si pdiderit

cōtrario dicere videar. sed vt sedulo dicam.

q Absurda. Ineptū est stultū tū tm. Absurdū quod et stultū est & in ipsa stultitia diuersum.

r Congruū. Diascole quia erant alii non maximi.

s Istū. Quod ait dicticon est. Videt eni oñde redigito quem dicat.

t In aq̄. Sic oñdit bene obstinasse q viuos attulit pisces. Nā nō ludit pisces nisi viuus.

v Nolo pn⁹ Supbe, p auctoritate nō dixit opter sed volo subaudit enim purgari eum et nihil ex mora corruptule accessurū pisci ex

Veh mi se. Hoc est qđ sup dixit egre ẽ alienus non sum.
d Quod. Hoc sup sit poeta de illo in syrũ. p o mutgato ancille dicto qq añ pedes est nõ videt cœli scrutatẽ plagas.
e Sed etiã. Magis ridicula est assentatio. si qs maxime laudetur quib⁹ maxime caret.
f Quid. Dicẽdo istæc oñdit sibi dudũ se hac indignari.
g Est hec iã. Vt ellum confidens eatus.
h Eho. Interiectio dephẽdẽtis & attẽtionẽ movens.
i An do. Proprie. qa haberi vxor dicit et haberi mlier quũ coit.
k Credo. Sic in eunucho eã se intẽdit esse vt est demẽtia & nũs casus esse põt et ablatiu⁹
l Inepta. Lenitas ad pmittẽdum. Facilitas ad ignoscẽdũ.
m Patris. Pudet in his qꝫ turpiter facit. Piget in his qꝫ cũ dãno et malo.
n Nimiũ. Nũc enim redditũ est qđ sup dicebat
o Quãtuscũqꝫ. Et qãtuscũqꝫ sit cur qđqđ qcũqꝫ qlibz quocũqꝫ.
p Nihil. Ridiculeprius addit nihil qꝫ quicqꝫ laudis noĩe.
q Ille somnium. Nec tu sapiẽs sed sapiẽtia nec ille somniculosus. sed somniũ hiperbole.
r Sinere vero illũ tu. Ab argumẽto fabule repetit.
s Sex mensibus. Quasi longi sint. integri. vt neynũ quidẽ diẽ minus a sex mẽsibus sciat q cœpturus sit filius nimis cõcia & moralis assentatio.
t Prius olfecissem. Multũ dixit & ante sex mẽses & olfecissem. sed prius qꝫ cœperit nõ olfecit & totũ ridicule.
v Sic siet modo vt nũc est. Non dicit qui sed respicit ad argumentum & videbis hec optantem Demeam.
x Vt nũc est. Dicit nũc se habere qñ mihi nõ est fides nec mihi est assensum.
y Vt quisq; Heg snie sp sũt hyperbolice et p psonis ridicle.
z Quid. Initiũ interrogatõis future de psona sic in Heautõ.

a Tuũ ne si. Hoc clare tuũ ne Eschinum. Moris est vt qꝫ cogitat qđ rñ deat interrogatione remorẽ.
b Abigã hic. Vt pecudẽ dixit abigã nõ vt hominẽ mittã. abigã hoc lentius Et abigã dixit vñ abactores dicti sunt.
c Iamdudũ. Hoc clare alĩ qđ rurí ageꝛ arbitror hoc plus est qꝫ illic esse.
d Quẽ ego. Pro mutata põ positione.
g Adorꝝ. Aggredimur de lõginquo. Adorimur ex insidiis & pximo.
h De psaltria. Hic mire senẽ imitatus est. & mẽoriterqa ille dixerat. Quid ista etiã psaltria apud nos.
i Nihil. Mirũ eni minorẽ fratrẽ nõ pepcisse maiori nec tacuisse qđquid erat opus.
k Interuenit. Interuenire est medio negocio quasi ex insidiis supuenire. et opprimere in ipso actus qui rem relatã vellẽ & vide qꝫ oratorie narrat. gestionem rei.
l Cœpit cla. Cepit et clamare posuit e. qđ sequitur adoratus iurgio est.
m O Eschine. Fides est & accusatio a psona & vide ponderatam.
n Hec admittere. Auxesis. Nã plus dus in noĩe Eschini. est admittere qꝫ facere. Et pnũ est hec credere Demeã secũdũ pri⁹dicta &c. Vñ mira pœtę arte & initia & media & postrema sibi cõgruũt atqꝫ rãdent.
o Lachrimo. Immoderata let cia maxie parit. lacrimas habẽt. Recte ergo additũ sed gaudio. qa lacrime solũ merorẽ significãt.
p Nõ ru. Cõsidera elegantẽ sniam.
q Sed vitã. Hec figura oratoria dr & sic oñdit non esse mediocre qđ factũ est.
r Saluus. Hoc est non pdet vitã.
s Quasi admiretipse que narrat.
t Syre. Vide Demeã nõ desinere culpã Eschini in Mitionẽ cõferre cũ more cõtrarie pceptorꝫ suorꝫ vult eẽ qđ sapit.
O hesipho & eorꝫ qꝫ diis litꝫ
v Fit se. Sine dolo. initãter qa neogligẽtes dolos dicũt.
x Inspicere. Vtrũ v dndũ an recte speculãdũ induxent cũ alienas vitas ispiciẽdas esse dicit.

y Callide. Callidus dicitus est qui exercet doctos. Callidus dicit q callidū sibi vsum artis duxerit.

z Hoc laudi. Non philosophice sed ciuiliter monet. Nō enim dixit hoc bonū. sed hoc laudi est. Nec hoc malū. sed vitio dat ergo vt idiota et Comic⁹ pater. Nō vt sapiēs & preceptor.

a Istæc. Non quā rem gerit Mitio. Nō enī vtile ait. et significat hoc verū, hoc vtile est.

b Porro aūt. Proprie delinitus erat demea cōtra institutū argumēti artificiose igit poeta subiecit ex psona serui vñ illū ad amaritudinē puocat. Porro aūt. autvero & huiusmodi principia narrationū sūt quibus superioribus sequētibus connectuntur.

c Nā id. Nō dixit petūm irridēs senē sed flagitiū. et qd ē flagitiū corrūpi pisces aut talia.

d Quod q̄o. Quod possum sed hic maluit dicere vt alludē tē se de sua arte fecisset syrus. et hac re oñdere nihil ab illo discessurio. Itē q̄o a coquēdo sumpsit sic et infra moneo q̄ possū p mea sapiētia. Et Cice. dictū refert eū quo cog filiū secū causas agebat. tu q̄q; aderas huic causenā apud veteres q̄ qs nō per c litteram sed per q scribebatur.

e Ad eundē. Argumentatio ad deridendū demeā omniū que serio ille supra dixerat.

f Hoc sa. Cōtexte et cōiūcte dicūt qa nō vicissim syro assē

g Pro mea sa. Sapia dixit qa p cōdimētū gustu (tat senex. ac sapore temperāt coqui.

h Inspicere. Et hic speculū nō ad imaginem vultus. sed ad contuitum contraposite rei retulit.

i Et moneo. His dictis oibus egregie seruꝰ illudit Demeā.

k Que. Nō coci. Sed mitio eschinꝰ familia. An nos p dño ponit. an nos, p ego & melius.

l Sentio. Cum dilatione & vultuose dicendum.

m Verū quid facias. Pro quid faciat vnusquisq; s.

n Vt homo. Vtrū aptū puerbiū sit seruis an amicis vt est obsequiū amicos veritas odiū parit. et hec sīa modo velut

pfecto .i.certo .i.estuc facio .i.ad laudē efficientis .i.ista est vtilitas

sane. De. hoc fugito. Sy. callide. De. hoc laudi ē. Sy. istæc res ē. De. hoc

.i.non habeo scientiā certe sed .i.nō habeo scientiā

vicio dat. Sy. p̄bissime De. porro aūt. Sy. nō hercle ociū ē nūc mihi au

.i.inuenī ? gaui .i.contra hāc corruptionis

scultandi. Pisces ex sīa nactus sum. hij mihi ne corrūpant cautio ē;

.i.nobis .i.illa .i.bonis vtis

nā id nobis tā flagitiū est. q̄ illa demea nō facere vobis q̄ mō dixti: &

.i.nimio sole cōditū

qd q̄o. cōseruis ad eundē istūc p̄cipio modū hoc falsum est. hoc adu

.i.mundū a munde parum .i.latū scho

stū ē. hoc laut ū est pat. illud recte. iterq; sic memētote. sedulo moneo.

.i.sm meā sīam eandem sicut in vasa cōdimenta

q̄ possum. p mea sapia. Postremo tanq̄ in speculū in patinas o de

admoneo .i.facere absurde

mea inspicere iubeo. & moneo. qd facto opus siet. Inepta hæc esse:

ego facio p̄cipio sed factaq; nunc hīc eo modo .i.nōne aliud aliud

nos q̄ facimus. sentio. verū q̄d facias. vt hō ē. & morē geras. nūqd vis:

benū tollerabilē .i.ad egros ex vrbe discedis .i.bene purus

DE. mentē vobis meliorē dari. Sy. tu rus hinc abis: DE. Recte. Sy. nā

recte moneo obsecetur recte

.i.in vbe obedit

qd tu hic agas. vbi si qd bñ p̄cipias. nemo obtpat: DE. ego vero hinc

qz ethel. p̄peream quā rem ad orandū in agrū .i.cure habeo eschi. mea interest

solum ac p̄cipuum

abeo. q̄n is. q̄ obrem huc venerā. rus abijt. illū curo vnū. ille ad me at

spectat mitio .i.homo

tinet. q̄n ita vult frater. de istoc ipe viderit. sed qs illic est procul quē vi

vrb .i.de tribu nostra visū acutū habeo exultantis

deo: est ne hegio tribu⁹ noster. si satis cerno. is hercle est. vah. hō ami

.i.ab incunte ceate p valde talū

cus nobis iam in dea puero. dij boni. ne illiusmodi iam magna nobis

i.magnū defectus q̄ agrū pollebant honestare .i.nō nouis aliqd

ciuium penuria est. homo antiqua virtute ac fide. haud scio mali q̄

accideret hoie .i.rei .i.q̄cum q.d.multū q̄n q̄lis ipe est paucos reliquos

ortū ex hoc sit publice. q̄ gaudeo. vbi etiā huius generis reliq̄as restare

lerantis b expectabo hegionem .i.salute impertā cū .i.colloquiū familiare cū eo habeam

video. vah viuere ēt nūc libet. oppiar hoiem hic vt salutē. et colloquar.

grela demissa voce p̄ferēda ē. Itē q̄lis hō est taliter illi mos gerēdus est q̄d quidē p̄cipuū nō est. sequēdū nā regula amicitie est vt nec amicos rogemus res turpes nec faciam⁹ rogati.

o Mētē. Virū dit agresti seueritate. nō rūdē, dum erat recte aut valeas sed hic neve abiēs blādus esset. p salutatōib⁹ ipis amaras suppo nit. & mēte etiā hunc eūdē insalutatū relinq̄re q̄ aduenientē paulo ante nec salutauerat nec resalutauerat fratrē

p Meliorem. Pro bono ac tollerabili posuit nō eni bonā credit vt meliorē optet. Vir. Dii meliora piis e in. e. p. v.

q Tu rus hic. Vult syrus nosse an eat. nā qd agis addidit hortando vt q̄ primū abeat.

r Tu rus hic. Qui cōsuetudinis memor est aīaduerit has interrogatiōes non inquisitōis causa poni sed admonitōis loco est apud eos quos velimus

s Quando is. Noua locutio.

t Illū curo. Sic & alibi. In eo me oblecto. Solū i. cartū mihi Hic illū curo vnū. vnū cū exceptione & tū sic loquit. vt appareat illū non posse sibi ipare oblitione eschini. nā idcirco

v Qñ ita. Amare coperit. & ideo tenet. Nā ambo saddidit. amare pro comodum reposcere illum quem dedisti.

x Quis ille. Inuēta causa est cur nō abeat demea, p̄ter reliquā fabule partē & simul addit aliud quo indignet. bñ aūt dubitat & familiā ciuē & multū absens conspectu ciuium.

y Ne illu⁹. illiusmodi ciusmodi est hegio qualis est magna œconomia, senex laudat vt postulationē ei⁹ statim absoluat fides

z Haud scio. Vtrum hoc optādū est ne moriat. an est tollimonitū vite hominis non nunq̄ obfuturi reipublice.

a Vbi. Reliqas p relictis paucis dixit. iō restare etiā dictū est.

b Viuere etiā. Ex hac delectatione ostendit demea & q̄ā peccantibus sic amarus ac seuus. Et quā facile accusatio huius tanq̄ graui testimonio crediturus sit demea & quantū dolituras super eschinum qui displiceat talibus viris.

In hac. ii.

scena. Fidē amici circa diffinitā maturitatē senilis orationis. & accusationis eius quē ledere nolit ipe accusator cōtinet.

a Facinus indignum geta. Nō ergo apud spectatores iterum dicenda que dicta sunt illud tñ admirādum eiusmodi Hegionis verba induci qualia esse debuerant tā tñ plaudati viri eiusdē Hegionis & Demee.

b Quid narras. Mirātis est nō interrogantis.

c Tam illiberale. Idest nō odisse cui succenseas laudare homines factū reprehendere.

d O Eschine. Mira maturitas in q̄ nescias vtrū magis iniuriā illatā ordine virginis. an Eschinū peccasse plus dolet. seruatureni in Hegione q̄ vir bonus sit & amicꝰ.

e Haut paternū. Deest facinus & tu prefecisti, sed sic dī in re magnaꝝ dabit ille ruinas arboribꝰ

f Videlicet. Confirmatiuū est videri licet. Illicet ire licet. f. scire licet.

g De psaltria. Sic errat Demea vt intelligat q̄ tū debeat irasci in his q̄ inopinata audiet.

h Is ni. Is abūdat vt in Heauton. Perii is mihi vbi adhibit plus paulo sua que narrat facinora Aut is pipse subiectiuū pnomē minus q̄ finitū

HEGIO GETA.
DEMEA PAMPHILA

trascentis exclamatio ad rem pertinens
inhonestū .. hoc cōfiteri nec fas esse arbitrare

Proh dij immortales facinus indignū. GE.

f. ne dico exilla re honesta

quid narras? GE. sic est factum: HE. ex illan familia tā

.i. indignū hoc est liberale emeruisse allo cū rus absentem non
c q̄ est eschynus d c

illiberale facinus esse ortum? O eschine pol haud pater

in hoc exemplo pōt vi permissione erre de puella capta .i. Deceto ab eschino
pōt venere q̄ adeo honestus est
f. facinus p̄cessi p̄peruisti f g

num istuc dedisti. DE. Videlicet de psaltria hoc audiuit

facrum eschini .i. q̄ non est non curat ab dolore
displicere de familia Mirio p nihilo hꝫ contentos
nūsse hegioni h

id illi nunc dolet alieno. pater is nihili pendit. Hei mihi

f. pater .i. in alio loco .i. vtinam f. hoc iuuat ab hegione
i

vtinam hic prope adesset alicubi. atq; audiret hæc. HE.

.i. si non .i. iustū est & decet .i. nō ita leuiter abs tulerunt. sue non
f. pentheo eschini k illos facere l ita sub ducent culpam neq; operient silentio

nisi facient/quæ illos equum est. haud sic auferent. GE.

.i. habemus solum rem in q̄ spem reponamus
m posita collocata

in te spes omnis hegio nobis sita est. te solum habemus.

defensor .i. rem q̄ p̄ cui cure sumus 'cū moreremur cum esset in mortis
n o p articulo q̄ sola vera & ingēna de

tu es patronus: tu parēs, ille tibi moriēs nos cōmendauit

i Vtinā. Quasi nūc crediderit sibi dicēti in ore est omni populo:

k Que. Subaudiē ad sinplorā p silepsim intellectū

l Haud. Sicut accipimus. vt an factū sui auferet sic aut si correxerint culpā nō silentiū tacitu ros ipsos vel ipm quod factū est. q̄ nisi nō significat, dictū con est Haud sic auferēt. Ciuilis et matura cōminatio et est sic dictū demonstratio gestū cōtinens iucundissime ac prauc imo magne signi

m In te. Vt narsticatōs. ratio nō fuit necessaria. ita p̄ces eriponēde fuit.

n Tu. Patronus tpale nomē est defensoris aut certe appellatio est p qua oñdit q̄ illi vult" et obsequū debeat. Est enī nomē ad aliquid. Et est nomen ab honesto.

o Tu. Parēs veri amoris nomē est. & a iusto & equali loco cōtinet interpretationē & vide q̄ vigilāter poeta quō cū suppliciter matronā de absente Hegiōe loquētē induceret. Coluit nos dixit. quā pterea seruꝰ enī supplex ad psentē loq̄t. tu es patronus inquit. e

p Ille. Seruꝰ magnū veritatis indiciū addidit dicēdo moriēs. Nemo enī moriēs nō vera loq̄t & ingēnia. vñ i iurevltia iudicia certiora sī sicet alibi Mihi manū dat mors cōtinuo ipam occupat

senex. si deseris nos tu perimus, GE. caue/dixeris, neq;
facia. neq; me satis pie posse arbitror. DE. Adibo/salue/
re hegionē plurimū iubeo. HE. te q̄rebam ip̄m. salue de
mea. DE. qd aiūt. HE. maior filiꝰ tuꝰ eschinꝰ quē fri ad-
optandū dedisti: neq; bōi/ neq; liberal' fūctus officiū est
viri. DE. qd estꝰ HE. amicū nostrū noras simulum atq;
equalē? DE. Quidniꝰ HE. filiā eius virginem vitiauit.
grauissimum. DE. An quicq; est etiam amplius? HE.
Verū amplius. hoc quidem ferendū aliquo modo est p̄-
cturum domum. ignotum est. tacitum est. creditum est
virgo ex eo cōpressu grauida facta est. mēsis decimus ē.
ille bonus vir nobis psaltria. si dijs placet. parauit. qui
cū viuat. illā deserat. DE. Procerō tu istęc dicis, He. ma

senex. si deseris nos tu. perimus, GE. caue/dixeris, neq;
faciā. neq; me satis pie posse arbitror. DE. Adibo/salue/
re hegionē plurimū iubeo. HE. te q̄rebam ip̄m. salue de
mea. DE. qd aiūt. HE. maior filiꝰ tuꝰ eschinꝰ quē fri ad-
optandū dedisti: neq; bōi/ neq; liberal' fūctus officiū est
viri. DE. qd estꝰ HE. amicū nostrū noras simulum atq;
equalē? DE. Quidniꝰ HE. filiā eius virginem vitiauit.
grauissimum. DE. An quicq; est etiam amplius? HE.
Verū amplius. hoc quidem ferendū aliquo modo est p̄-
cturum domum. ignotum est. tacitum est. creditum est
virgo ex eo cōpressu grauida facta est. mēsis decimus ē.
ille bonus vir nobis psaltria. si dijs placet. parauit. qui
cū viuat. illā deserat. DE. Procerō tu istęc dicis, He. ma

q Si deseris nos perimus. Proprie quasi patrono. Nam socius deficit parens prodit patronus desenit. Sic Salu. Post desertionem sociorū & relatum. & vnius ob iram prodimur. et prodidisti & te & illā miseram & gnatū qui quidē interfuit. Plau. Qui liberos habent eos deserunt. Hinc & milites qui defensores patrie deberent esse desertores esse dicuntur. Hec omnia magnāvim habēt. si p singulas partes orationis cōsideremus ad cōmouēdū precibus Hegionē. Itē per hoc q hoc dicit. si deseris nos tu perimꝰ. Huic rei maxime respōdet. oratorie q̄ illū maxime ¡cōmouit. Vt en ego victa situ vt pulsus ego alii perimus resopsum putant.

r Neq; facia neq;. Honesta locutio qua significat quicquid fecerit propietatis debito illi merito parū esse. sensus autē hic est. neq; facia quod nefas est vt vos deseram. nec hoc ipsum quod facio satis piū est pro tanta necessitudine. Et bene addidit satis vt et sapiēs non tamen satis.

s Satis pie. Nā pii debemus esse in parētes in sanguine nobis iunctos aut necessitate. precipui autem pii debemus esse in deum.

t Saluere. Hegionem plurimū iubeo. Ita preuidit Demea nō preuisus est. quia nō oportuit illū audire que loqueretur Hegio. & ex illius verbis indignationem moueri.

v Iubeo. Volo significat. ab eo q̄ sequitur id quod preteridit. Nō iubemus enī nisi quod voluerimꝰ & est Homericū.

x Maior filiꝰ tuus Eschinus quem fratri adoptandum. Artificiosa postulatio in qua statim Demea diceret nihil ad se hanc querelā pertinere quippe qui Cheliphonem curare debeat. inferē causa cur nō dissimiles pater. quia filiꝰ qui maior est quia Eschinus si quid est in eo noie charitatis. q̄a fratri adoptiuus. quia bonus & liberalis. & cōtra hec quibus laudatus est fecit.

y Sed neq; boni. Quasi id quod est velit quod esse debet.

z Neq; liberalis. Querendū inter bonū & liberalē quid interfit. An bonus est q nō nocet liberalis q etiā p̄dest. An bonus q peccat in facto. Liberalis q̄nec in verbo. Sed hę differētie nō semp obseruant. Nā vt Cicero & Valerius inquiūt. bonus innumerabilibꝰ officiis continet. cuiusmodi aut rarū aut nullū purum hominem inuenias.

a Quidni. Plus in se habet q̄ nouerā. Nā q̄si corripit dubitantē. dicēdo quidni. vt subaudiaꝫ nouerā. hoc est cur nō q̄a fuit mihi amicissimus. b Filiā eius. Quātū valet miuria vel dignitas psonarū q nō cōtentus facinore psonā credit p̄

c Hem. Interiectio est irati vthemēter. quippe q (ponēdā. aliud vicīū audiebat preter crimina que ficbat.

d Anne. Ampliꝰ q̄ctatis. Nā iō nōdū etiā audis: qd est grauissimū.

e Persuasit. Pla in Ba. Quid hoc illecebrosius fieri pōt. nox. mulier. vinū hoibus. qd hoc illecebrosius hoi adolescētulo & hec oia ab ipulsionis pte dicunt. non a rōcinatione. iō et psuasit dixit. Nā instās psuasio ipulsio dicit. vt ip̄e alibi Dū in dubio est animꝰ paulo momēto huc vel illuc impellitur.

f Vinū. Plus dixit q̄ si vinolentia diceret. vt tu nihil nisi sapientia es. Ille somniū. primū huic. Et sic est Ecyra. cū virgine vna adolescēs vt cubuerit plus potis se abstinere vt potuerit nō verisile dicis neq; vos. Vir. Bacchus et ad culpā causas dedit et Valerius. Proximus a libero p̄e ad icōcussā venerē gradus est.

g Humanū. Nihil tā dēe ea sūptū cōsuetudine est q̄d non humanū. Et hoc dicere solemus vbi petūm qdē nō negamus sed tollerabile esse dicimus. Itē persuasit nox. amor. vinū &c. Hec ignoscunt vt multa videant.

h Vbi. i. intelligit et sentit q̄d supra future peccauerit & quia impulsiōe peccat. nō peccat ratiocinatione. hic loc⁹ illi e⁹ oc currit: cur ergo tacuisti.

k Ad matrē. Mire ad matrē venit vltro lachrimās. ne quid leniter aut mollius mulier tulisse aut prope pactionem iniisse videretur.

l Orās. Orare est placidos petere. Obsecrare iratos rogare.

m Ignotū est tacitū est. creditū. Asyntheton vt solet g̃ synonomiā sic loquit vt imus venimus videmus. Ignotum est aūt quod vltro venerat & lachrimās. At tacitū est q̄ orabat & obsecrabat. Ac creditū est q̄ fidem dabat. & iurabat. & honestius impersonaliter q̄ ignouimus & tacuimus.

n Virgo ex eo cōpressa. Hec addidit ex vtiliori vsu inhonesta patientia virginis qua ad conceptū libido peruenerit.

o Mensis decimus est. Preterea quia & hoc potuit dici. Ille quidē vitiauit virginē sed quid ex alio cōcepit postea que iā grauida facta est. Iccirco & a vicio virginis tempus ostendit vt cum facto rātio conueniret.

p Ille bonus vir. Cōclusio accusationis. Et bonus vir ironia quidem est indignantis in loco addita est verbis ardentibus. Et est ab eo posita qui indignē virū bonū esse debuisse qui nō sit vt supra neq; boni. neq; liberalis est functus officio. Et simul cōsidera quo noie eschinū vocet virū appellās. qui vult eius cetera esse promissa. & qui illum iampridem videri maritum velit.

q Nobis. Ex abundanti ad indignationem relatum est.

r Si dijs placet. Bene interpositum in inuidiam.

s Psaltriā no. Sic eni dicimus & est cōsuetudis puulgare.

t Illā. Cui cōiugiū dū viuat obstrictꝰ est. et deserat virginē

v Pro cerion. Hoc ideo non dicit quia fidem nō habeant narranti. sed quia mira sunt scelera.

k Mater virginis. Quasi retineri nō potuit nec cohiberi cū rem prohibet. Præterea cum argumentorum genera duo sunt nō sic in rebus manifestis. hoc ergo sublatis superciliis dicendum est in medio. Nam lenius erat si diceret presto est.

y In medio est. Quod nō est absconsum v. in corona hoim sedentiū qui stant in medio circi multum est in luce et in promptu. Indeventū est vt q dicimus pdire in medio posterius significat remouere aliquē de hac luce interficiēdo eū.

z Virgo. Que in eschinū reū testis & crimen est et ideo addit. Res ipa i. pondus vteri ex actis ad pariendū mensibus.

a Præterea vt. Hoc est cū tu serui habere pñt capacitatē bonitatis & artis, vel quātū se cōditio seruorū pmittit, vel secū dū q serui pñt ac solent esse. bonifideles ac soleres. An captus cū tu capit animus seruulus. tm nō malū nec ineris geta. an captus quēadmodū sepius aucupiū in seruis habendis bonū euenit vt in captu piscū vel auiū vel ferarū plurimū fortuna dñat. Et hoc iō quia serui euenire bonū nō rō aut natura sed casu est. vtpute in re rarissima vt sicut captus est seruorū ita euētus est in seruis affranius in simulātē vt vis seruorū captus est. facillime domo atq nra familia, quēdit. Ego captus dicit Donatus, sortem intelligo.

b Nec malus. Ad hęc intelligamus aliter dici nō inertē socratē. aliter nō inertē seruū. aliter nō malū scipionē. aliter nō malū seruū esse. Oratorie tm hic futurū testē & iudicē laudat sed ne probe id facere videat. pcr id facit. Nō ini dixit bonus & solers. sed q in seruo sufficit nō malus ne q ineris. & preferēdi gete. Hęc maxima cā est. neqd pmittere videat in seruo pauperis attrocius fiat & simul vt hanc.

nō cōtristet getā quē prius laudat dictur hūc abduce.

c Alit illas solus. Duas hic res docet. Et vnde hæc viuant quod testimoniū pudicitie est. & grauē testē posse esse getā.

d Solus. Incerte distinctio est solus sed melius & solus omnem familiam sustentat hoc verbo tenues victus ostenditur quod bene frugi esse monstratur in seminis.

e Hanc abduce. Non multū premittit vtpote de alieno seruo adeo geta plus de se largiretur dicere hunc abduce vtut voluisse amari volstorū edice manipulis. Nā postea. e. littera huiusmodi verbis aucta est. Item bono ordine & abduce ad hoc illud vt nemo possit intercedere. Et vinci & nec solutus vt sciat si verum seruus accusat.

f Quere rem latenter preter vincula etiam tormenta significauit. Nam hoc quære rem pete rem veritatem significat.

g Immo hercule. Et bene ipse de se plus apertius q largit.

h Extorque. Multum dixit non torque. sed extorque. Torquemus enim hominem extorquemus veritatem.

i Pudet. Aduersus hoc dicit et turbatus demea. maioris erit pōderis Pudet dictū si me nec addas nec subaudias.

k Differor doloribus. Diuellor. discrutior dilaceror. Et pprie hoc genus quarele cōuenit parturienti & cui viscera distenduntur. & eique inexpertū dolorē nūc primū senciat.

l Iuno inci. Bona precatio potest & vix parturientis pro testimonio succedat ad inflammādam demeā. Et nota puellas quæ in comediis honeste sunt. & ex amore discunt. aut nullā in se segnem esse aut rarissimam vocem duas res possit hec precatio irascentis & parturientis salutem.

m Hem num. Illa de qua semo est quid enim opus fuerat noie.

n Illæc fidē. Hec oratoria est eni non vere interrogat sed videt hoc facere. Et iplorare est in malis positis cum ploratu aliquem rogare.

n Quod vos ius co. Artificiose ne totū simpliciter agendo diffidere cause videat. Ius igit legum intelligitur.

o Deos queso vt vos. Hoc est dixit non vt pus esse vtile est sed vt vobis placet.

p Sin aliter animus. Officium amici exequitur i reddēda causa cur aduersarius futurus sit.

q Ego demea sūma. Hanc nō dixit id quod vos vlciscar sed hanc defendam.

r Atq illum mortuū, ydonea causa est aduersus viuos querimoniā faciendo pro mortuo s. quasi iniure & officio suo locutus sit. & exaggerauit culpam in eschinum qui videbatur in vno & eodem facinore viuos mortuosq lesisse. Et bene mortuum. nam in liberis parētes defuncti videnē viuere ac defendi cū liberi defendūt.

s Cognatus mihi erat. Causa expolita iam de persona sua vtrum recte faciat vt quam personam ostendat habiturus. Cum amiciarum duo genera sunt. Vnum necessarium. i. propinquū sanguinis. Alterum voluntarium quo nobis etiam alenissimi coniungūtur. Mitionem sibi ac Demeam & viuos & voluntarios tantum amicos esse. Simulum vero mortuum & non solum voluntate. sed necessitate amicum fuisse coniunctum in qua re & illis nunc deerit. & his purgatis hic dicit Donatus. Sed & cognatus mihi erat vult tu adiuuat quia a coniunctione inceptiua sumpsit exordiū. tamen coniunctionem illam in nullo textu reperi. Item cognatus mihi erat. Officia multa contra officium vnum Demeę amicicię Mitionis.

t A pueris. Vice aduerbii ponit quo caremus. i. ab ineunte etate ab incūabilis ipsis a teneris annis. A teneris vt greci dicūt vnguiculis a primis temporibus etatis. Alii hūc a pueris paruis sed in idem redit.

v Paup. Et qa magis cōtigit malorū cōsortiū q bonorū.

x Experiar. Sic dicit ne dicat vindicabo quod vult magis significatum esse q dictum & ne ei dicereur nihil potens quod incipiendum sufficit dixit experiar.

y Denicq animā relinquā. Modesta cōtinuatio prius q si bi possit cōuenire dixit q quod passurus sit Eschinus.

fostrata .i. pstō est ⁊ in agro restificatura de hac re f. pūo pter ea q di
f f .i. pūm crimen a era sunt
ter virginis in medio est. ipa vir go res ipa. hic geta pte
.i. qrum .i. benus ⁊ fidelis nō sine arte nutrit
capacitas b
rea vt captus est seruorum nō malus nec ineris alit illas
.i. rotā ⁊ omū seu rotā rē .i. souet .i. rapc .i. hę a
d domestikā ⁊ familiarē e f
solus omnem familiam sustentat. hūc abduce. vinci que
ventarē agetus vicē q illa dixit quere f. ver dicit ille hegio meo relatu
g sed h
re rem. GE. immo hercle extorque. nisi ita fcm ē demea
denius E. ximo .i. dic hoc facinus i pudere affuit
postremo nō negabit. corā ipo eqdo. DE. pudet. necqd
.i. agere debeam .i. ēd rūdere debeā Degio
agam. nec quid huic respondeam. scio. GET. Intus da
filia sostrate pturiens sq duo tilonio .i. pper dolores
li genus
mat pamphila. PAM. Miseram me. differor doloribus
lucē pbeno nans .i. auxiliū pturientē vt eūdā ex ⁊ puerperio salua
i pturientibus m .i. nūqd
iuno lucino fer opem serua me obsecro. HE. Hem. nū/
dc q fit mo in puerperio laboret .i. de pturit cōpacētis
nam illa quæso parturit GE. certe hegio. HE. Hem il
.i. illa hec .i. cū plorātu rogat ?iugiū eius
uri illū posset n
læc fidem nunc nam implorat demea. quod vos ius co
?iugiū .i. bono alo vīo. i. assequar k in fmis f. hec q pero o rogo
git. id voluntate impetret. hęc primū vt fiant. q so deos
quēadmodū sed .i. si aliter vultis. f. vt hec nō fiāt Degio
p q
vt vos decet sin aliter animus vester est. ego demea sum
ope puellam f. defendā .i. gentilis meus f. tpe mortuus
r q mortuus ē s
ma vi defendā hāc. atq illū mortuū. cognatus mihi erat.
vice aduerbq f. cū adhuc essemus nuptiē simul bellis rpe .i. pueris rpe
A pueris puuli sumus educati. vna semp militię/ & do
.i. pari sumus v pauli sumus f. meditatam ppter q̄ re
mi fuimus: paupertatē vna pertulimus grauē. quapro
meliar .i. agā ⁊ psequar ad extremū .i. meoar in pena
conabor sed re ipa x ius puelle in iudicio y
pter enitar. faciā. experiar. denicq animā relinquā poti

z Quid mihi. Rñdere ꝓprie dicitur cū his intēdit. Rñdere eni est priorē alloqui quasi irñdere verba fundere. vt fundit q; has ore querelas. Respondere posteriori loco dicere.

a Fratrē cō. Voluptuose pnūciādū quod addidit hegio. q. d. res in manu fratris esse constitutas non mea.
b Sed demea. Supra habite comminationis.
c Quā vos. Vt & supꝰ facile victū pet. Et vide q̄ oratorie laudis sūpserit argumēta suadende.

d Equo aio. Bñ dixit equo aio quia potētior & fortior contra naturam est equitas.
e Redito. Prosequebat adeundū quēadmodū apparet ex vobis.
f Decet. Sollicita obsequela hegionis vltima

pudiam secundo vt posteriore loco vicio Mitionem alloq̄tur
5 a
q̄ illam deseram. Quid mihi rñdes? DE. fratrem conue
hoc negocio rencbo z mirabor
niā hegio is quod mihi de hac re dederit cōsiliū. id seq̄r
hoc q̄ sc̄tur q̄rum sine magno
b tu c labore
HE, sed demea tu facito/tecū aīo cogites. q̄ vos facilli
vtuetis .i. valde ventes felices
q̄rum
me agitis. q̄ estis maxime potentes dites fortunati nobi
tantum ꝓpra voluntate intelligere ea q̄ sunt iusta
d
les, tam maxime vos æquo aīo æqua noscere oportet. si
bonos nemini iniurią facentes
e reuerito
vos vultis phiberi ꝓbos. DE, redito. fiēt: quæ fieri æquū
.i. vbi est honestum conuerte animo ad fuum
f s. omnia q̄ cā sunt
est: oīa. HE. Decet te facere, geta duc me intro ad sostra
iubente aue consentiente q̄ vecunt s. negociū de vo
b placeat deo latōne vgis
6
tam. DE. Non me indicente hæc fiunt. vtinā hoc sit mo
finitū vtinā post q̄ non sit aliud s. q̄ vatur illi a mitione venire
sed i certe
do defunctū. verum nimia illæc licentia ꝓfecto euadet
ꝓpam vtertus diligenter inquiram
in aliquod magnum malum. Ibo. & requiram fratrem.
ꝓra flagitia le effundam
vt in eum hæc euomam.

in loquēdo oñdit ipotētiorē pſonā cōtra Eschinū quod magis gaudiū crescit comœdie. q̄n tali actāto paupior puella, sed tñ cupita iungit.

g Nō me. Quia dixerat ipse senties posterius et nimis dura cōpositio est, sed apta irascenti.

h Vtinā hoc. Vtinā desperādi vim habet. Hoc i. negociū. i. in raptu virginis. Defūctū finitū. i. vt nō peiora cōmittat. Defunctū finitū, ne vlterius peccet Eschinus.!
i Nimia illęc licentia. Quā ille dat Mitio. pfecto euadet per ardua & interrupta veniet.

k Hec euomā. Nō effudam. Sed euomam vt pote que me ęgrum facūt quibus me leuabo cum langor ille egestius sit. Nam euomam hac translatione significat.

In hac. 12 scena. Hi ex versus in q̄ busdā non seruntur. In hac scena iam videt locute Sostrate Hegio respondere. Potest tamen & ipse incipere tanquā qui & rem nouerit. & mœrore eius moueatur. Bono animo F. s. Meminisse debemus q̄ dixit Duc me intro ad Sostratam & hoc intro in proscenio est non post scenam. Nam aliud significat eamus intro. vbi dicitur intus

HEGIO SOSTSATA
.i. da opam vt hēas bonum animum
a b
Ono animo fac sis Sostrata. & istā. q̄ad po

desponde bitur intus trā sigetur. si quid est quod restat. Illud enim incertius agitur extra omne proscenium.

a Fac sis. Sis honorifice addit verbū. ne quid iperatio modo pronūciat superbū deductū est aīt a senatusconsulto formulare. vbi aliqd senatusc̄sulib⁹ iniūgit addit si eis videat.
b Et istam quod potes. Quia vox ipsa tristis & circa tristē filiam quod potes dixit.

c Fac cōsulare. Duas res dixit quas et ordine locutus est & tu bonū habe animū inquit, & filiam fac habere.

d Ego Mitionē. Quia Demeam iam vidit.

e Si est facturus offi. Hoc dicendo promittit

an venale aue emisaris alloquar
c d
tes: fac consolare. Ego mitionem: apud forum est: cōue
quō corū negociū gcessit p ordinē sape mieto
rectabo e
niam: atq; vt res gesta est narrabo ordine. si est facturus
a debieū suū yster si id qō pera s. est filia mitionis ita q; nō velit parere pe
apparear error sed rista
vt sit officiū suū faciat: sin aliter de hac re est eius sentē
dicer nubi risum agere debeam citissime mature
f vt verbum agam
tia rñ deat mihi. vt quid agam. quam primum sciam.

f Vt quid agā cū pri. Mature neq; segnem ostendit se fore.

QVARTVS ACTVS

CTHESIPHO SYRVS

a dicis ne ex hoc loco in agrum .i. multo ante q. d. est longūrus
a s. demeā discessisse ex quo abijt
In patrē hinc abijsse rus: Sy. Iamdudū. CTHES.
a .i. si. audeo i. domū agrestem s. pater .i. sed
b
Dic sodes. Sy. apud villam est, nunc aūt maxime aliqd
.i. nunc puto eū maxime laborare vt operari s. fungari
c d
operis facere credo. CTE. Vtinam quidem. quod cum
ita eū q; non moriaē illa detangarōne .i. intra hoc triduū ptinuo
.i. de lassari e
salute eius fiat: ita se defatigari/velim vt triduo hoc ppe
omnino non possit efficiat vt opera
f isto modo
tuo prorsus e lecto neq;at surgere. Sy. ita fiat: & istoc: si
p pōt simplr aprius cōmodius eo modo fiat inq; vt opera
g b i
quid potis est/rectius. CTE. Ita nam hūc diem miseræ
quemadmodum in miseria viuere
h l
nimis cupio: vt cœpit: perpetuū in lætitia degere. & illd

In hac. iz: scena. Ostēdit timiditas boni adolescētuli et vere tisse ad peccandū ex deli cti cōscientia & reuerētia parētis appet vt est mos veroz; patrū circa filios Syro Demeam descri bente. Simil r. Hic adole scētis reuerentia in patrē oñdit timēis ne factum suū a patre Demea dep hēdat & tandē in trā pa ter exeat atq; prorūpat.

a Ain. Cōpēdio oñdit qd sit iā locutus syrus.

b Nūc. Vide q; si verborū syri esse de ope log. sic eni dicit et Demeę. sed illud falso hoc serio.

c Vtinā q. Apud villā subaudiēdū et distiguē dū añq; iferat qd sequit

d Quod. Hoc est non odisse patrē. sed tm time re ex pprio delicto, seruatur enim in eo & amor filii & amo ris effectus.

e Vt triduū. Quantum sufficiat amatori eteni nō opus erat perpetuo dicere si triduum dixisset.

f Et Deest addi. Nā si mortē significaret nō cōueniret adole scētē ita dicere. Videt enim pl⁹ tpis optasse lāguori.

g Potis ē capiēdū ē sim pfr. p pōt. alioquin pote est foret dicendū cū pre cedat substātiuū neutrū nisi ponat genus. p gene re. sicq; anthitesis cuius modi est. Triste lup⁹ sta bulis anser fœta.

h Nā. Moriaē. f. & ad huc aduersus seruū de bet dicere ne idecoz; ado lescēs p⁹one sit hec ita di xisse cuius eiusmōi ado lescētes inducāt comici vt Neuius in tribasello deos queso vt adiuuent patrē. & matrem meas.

i Misere. Nimis abun dat more comicoz; qui hoc dicto assueratonē inculcabant.

k Cupio. Qui & sup ita queso quādo bñ suc cessit hyllarem.

l Et illud. Miré oñdit oīa ex delictis in prauū verti. adeo vt miserā putet adolescens suburbanā villā quā re ceteri de lectāt. Illud ergo tāq; cū delectatōe dixit et male et nimis mi sere. Nam nimiū & malū miserūq; est sedm illā sententiam Ne quid nimis.

m Quod si a. Amori magis rei cõsulit adolescens.

n Iam huc. Mire de se nõ recurret dixit vt eius instantiã demonstraret.

o Nihil ne. Si hoc acciperidũ est vt ab adolescẽti libero maliciã putemus, nõ sapientiam deesse in hac re adeo magister est seruus.

p Nũq̃ qc. Parelcon i. pro nunq̃.

q Tanto ne: Sic hoc dictũ est vt ecõtrario tanto melior.

r Cliẽs ami. Vide magistrũ ad negtiã vt simplici adolescẽti mẽtiẽdi viã demõstret. & honestũ tenet afferte argumẽtũ ad mẽdaciũ, pter clientẽ amicũ aut hospitẽ in vrbe cessare visũ q̃d sic intelligit rudis ac rusticus adolescens.

s Cliẽs amic⁹. Mire sic interrogauit vt qui agrestes ihumanosq̃ reph̃ẽdat. et isociabiles alios, pter aspitatẽ rustici senis Cliẽs est q opa patroni seu aduocati egẽs eũ segũt vt sua ab eo cã defendat. Amicus. i. necessitudine iũctus. cui⁹ amicicie venie dãda est et mos gerẽdus. Hospes inde hospitiũ dicit ius amicicie q̃d est iter amicos externos aut externa.

t Que. A supiore subaudiẽ veniat in mentẽ. i. cognita dari potuisse et datã dicit. Itẽ hic defacto q̃stio est in q̃ gdã disputant q̃dã tũc ipossibilia intelligi q̃n facta sint. Cũ aũt nõ fiũt nõ mõ nõ fieri. sed nec possibilia quidẽ esse dicẽda qui locus dicitur.

v Nõ põt. Iterũ subaudiẽ vt data sit velut creditur data.

x Interdiu. Tm̃ q̃a amatori maxime noctu op⁹ est. Interdiu & diu p de die idẽ significãt q̃dã tñ dicũt interdiu significare ĩter medii diei tps quod nõ impedit quin aliud significet vna cũ illo.

y Vah. Hoc vtriusq̃ psone cõuenit. sed melius syro & facetius dicit. Et q̃dã totũ Cthesiphonti assignat. Aliusq̃. interdiu. et quã vellẽ, ppriedicimus in hus q̃ nõ vi

ppter nullã aliã causam .i. ecto pſequor ſ. illud
valde vehementer m rus
rus nulla alia causa tam male odi: nisi quia prope est. q
remotũ est. e cepisse rure .i. in vrbem ad me
querendum
si abesset longius: prius nox opp̃ssisset illic: q̃ huc reuer
venuo q̃ rure illic pater .i. tunc celeriter
n redibo
ti posset iterũ. nũc vbi me illic videbit: iam huc recurret/
pcto scio .i. q̃ patrem econtra non vidit integro
sat scio. rogabit me/vbi fuerim. quem ego hodie toto nõ
.i. respondebo rũsionis reſidet
o verum p
vidi die. quid dicam: Sy. nihil ne in mẽte est: CTE. nũ
ſ. est in mente veterior q̃nto minus habeo scie amicus externus
q r s
q̃ quic q̃. Sy. tanto nequior es. diẽs amicus/hospes ne
clientes amici ? hospites .i. rabido amicis
.i. sit inde
mo est vobis: CTE. sunt. q̃d postea: Sy. hisce opa dic vt
ſ. te opa ſ. q opa veniãt in mentẽ vt credat
t v ſ. fieri vt credat
data sit. CTE. quæ nõ data sit: nõ p̃t fieri. Sy. p̃t CTE.
.i. de te .i. pmanco hic rota nocte neq; domũ redeam ridẽtis
x quam excusatiõem y
Interdiu. sed si hic pnocto: causæ q̃d dicã syre: Sy. Vah
q̃eum .i. ꝛpe nocturno non solũm interdiu cur non
q̃ vellẽ etiã noctu amicis operam mos esset dari. Quin
.i. securus sine cura vel mora animum epetme callide scio cpẽdeſcet
patris rui z
tu ociosus es: ego illius sensum pulchre calleo: cum fer
.i. vehementer tranquillum placatum .i. efficio illum pr̃em q̃ rõne
ſ. videmus placidum a
uet maxime: tam placidum/q̃ ouem reddo. CTE. quo
.i. extollo te vsq; ad celũ laudibo ac si laudarem te
b
modo: Sy. Laudarier te audit libenter. facio apud illum
ſ. virtutes narras an alterius .i. stori
b c d ve sũ in narratõe
tuaq; laudum
deum: virtutes narro. CTE. Meas. Sy. tuas. homini ilico
volentis de ineppiaero
e f seducenti pñs
lachrimæ cadunt quasi puero gaudio. hem tibi autem.
ſ. q̃d vides ppter q̃d es ita commotus
g
CTE. Quidnam est: Sy. Lupus est in fabula. CTESI.
ſaduenit ſadest ve huic periculo medeamur
virg. b
Pater ne: Sy. Ipsus. CTE. Syre quid agimus: Sy. Fuge
.i. cauendum potius .i. permitte mihi totũ negociũ .i. in nullo loco
sustinebo t l:
modo intro. ego videro. CTE. Si quid rogabit: nusquã
ſ. id q̃d tibi dixi .i. potes efficere desistas cesses loqui
tu me audistin: Sy. Potin es vt desinas:

demus fieri. Bñ igit̃ desiciẽte argumẽto cũ aliud nõ inueniret in vota cõuersus est. vñ videt magis hec verba Cthesiphonis esse.

z Cũ fer. Tertia cõiugatiõe dixit efferuere dẽ correpta media syllaba.

a Quõ: Miratẽ q timet eũ quẽ iste cõtemnit.

b Laudarier. Quod a Demea dicit in oẽs pentes dici putat. Nã nemotã asp̃ est pr̃. vt nõ statim miscat laudato filio.

b Virtutes. Non dixit elegãtẽ indolẽ. sed virtutes. sũt aũt plecti sapientis vel diui alicuius.

c Meas. Bñ cũ stupore rñdet meas ostẽdens q̃ nulle essent.

d Meas tuas. Cũ gestu pronunciare debemus. vt intelligat irrisio.

e Quasi puero. Dest pre. quasi pre gaudio.

f Hem tibi. Hec dicõs sensit venire Demeã. tũc q̃ prupuit in hanc vocẽ.

g Lup⁹ est. Silenti inductio est in hoc puerbio atq; cuiusmodi silẽtio. vel in ipso verbo vt ipa fabula cõticescat. q̃ lupũ vidisse hoiem dicimus. q repẽte obmutuerunt q̃d fere is euenit q̃ prior viderit lupus vt oĩ cogitatione in qua fuerint etiã voce verbis cãreant. sic Theocritus.

Et virg. Vox q̃q̃ moerin iã fugit ipa lupi moerin viderũt priores.

Alii putãt ex nutricũ fabulis notos pueros ludificatos terrore lupi paulatim capua veniẽdis vsq; ad limẽ cubiculi. Nã falsũ est q̃d dicit interuenisse lupũ neuiane fabule alimonio Remi et Romuli dũi i theatro agerẽt.

h Fuge mõ. Nõ dixit i vel abi vel vade. sed iuget̃a celeritate op⁹ est.

i Si q̃d. Magna virtute Therentius rudẽ simplicem timidũq; inducit Cthesiphonẽ ab initio vt is sit q mox opprimere cũ meretrice accubẽtẽ interuentu p̃ris ob ipsius dẽtiã & rusticitatẽ suã.

k Nusq̃ tu. Familiaris eclipsis & apta p̃paratio. q̃re hec oĩa oppressa voce cum celeritate pnuncianda sunt.

In hac.14 scena. Exēplū est nemi nem facilius q̄ optimū quēq̄ falli atq; deludi, vt Virgi. Et ne valde sig nificat vt ne illi vehe mēter errār. Cice. in Ca tilinā. Ne ego sū homo infœlix vide inicīū cōue niens ꝑpetuo meroī de meq; totā fabulā aut di sperii dicit. aut desessus sum. aut aliqd tale semp quo q̄rat. ita tū q̄ cū ar gumēto sit miseria q̄iēt cūq; p̄cesserit. Nā plus est q̄ nūc dixit. Ne ergo sum quem disperii.

a Nusq;. Abūdat gē tiū vt superi⁹ dictū est so noriorē tū reddit oronē

b A villa. Sapiētissime Therentiusꝰ & si pxima villa est necessario senē ad reliquos act⁹ fabule noluit ab vrbe discedere ꝓsone senilis memor. & arduū fuerat dū redit et cruciabile ne fatigatiōe in tragedīā trāsiliret. Re ctē igit̄ inuenit a mercē nario in vrbe narratū ru ri nō esse Cthesiphonē. aut vbi ꝓsona est adole scēs et, pficiscī ad villā & continuo redit vt in Eunucho Phedria.

c A villa. Vtrū a ꝑ depositū est. vt sit de villa. an deest ve nisse vt sit a villa vidi venisse mercennarium.

d Nec quid. Vtrū fratrē an filiū magis querā. Nā senex q̄ rulus tria dicat eē incō modi sibi q̄ fratrē nō inueniat. q̄ cthesi phonē rurī nō sit. q̄ vtrq; i vrbe maneat an ad villā abeat nesciat

e Verū. Modo verū nomen est. sed aduerbium vere.

f Perii. Hec Cthesiphonis ꝓturbatio hanc tendit ꝑte vt eam deprehendat cū amica filiꝰ repēte ingresso sene.

g Quid. Abūdat malū. Hic aūt malū ꝓinterfectiōe positū. & est dictū q̄si o malū. & est dictū anxii hois. & ꝓturbati nimis.

h Nisi me. Pro nisi q̄a iā superest vt me credā. hic ei sēsus est in hmōi locutiōe nisi me credo huic esse natū. nisi me noua locutio. q̄ nisi q̄a ego credo. & huic rei pōt subtrahi incolumis sensus. vt nisi me credo natū eē ferēdis miseriis. ergo hu ic rei subdistinguēdū et sic iferēdū ferēdis miseꝝ i Primus. Ridi⁹ (riscu lū errori demeq; et primus ad ordinem. solus ad vnum dicit.

k Primus. Qui malū nūciat abnūciar. q̄ bonā annunciar. Nā ꝓprie obnūciare dicunt augures q̄ aliqd mali ois seꝝ uisq; videri nt. ergo obnūcio malū innuēs q̄si malū omne nūcio. Inde enim ethymologia huiusce verbi est.

l Aegre solus si quid sit fero. Praue sētiet.

m Solus vis nescit omnia. Et bene solus vtpute te multis. quia cum sciat Mitio Syrus Pschinus Cthesipho populus hic solus fallitur.

n Vide ne. Iā metuit q̄d futurū est. Et cū neutrū sic irruat. i. ꝓpositi actiuū nouē intulit se sed q̄si preterea sic dixit irruat de eo q̄ tāq; pugnaturus aut tāq; de sue. u. f. vt Horatius hec lu tulenta ruit sus. u. e. i. & Virg. ipse ruit dentesq; t. e. f.

o Etiam taces. Antique pro tace sic in Andria & iā tu hos rūdes pro rūde. Est ergo arreptius significatum.

p Hodie. Quod ago hoc est cōplexū mulieris
q Nā me in cellam ali. Idē egit stulte adolescēs vt ibi deprehendar vbi cōclusus est. sed sic ipse egit vt posset subterfugere nō deprehēsus cōspectum patris. In cellā alii quā legar figuratiue vt dicimus in locū p in loco. In cellā cōcludā non in cella ait mire vt reclusum totūq; lōcū subiret Cellā. s. quā ob eā que in ipa celari clausū esse cōuenit. Nā et cella et cellariū a reponēdis celādisq; rebus esculandis & poculandis dicitur.
r Ageiñ. Mire amouebo dixit nō deterrebonā ꝓprie amouet saxū de loco; in quo verbo significat iminere sibi magnū laborē in hoc opere. & vide auxesim supra vt pecudē abigābeū dixit modo vt saxū amouebo inquit.
s Non hercule. Nimis moraliter exposital verba sūt sed'm verberatū se indicātis qs nō ex verbis seruū verberatum intelligat. & seruū reçēter verberatū & seruū fugā cōminantem. Mire aut nō ego. sed qsq; dixit, nec p manere sed durare nam hoc verbū pferēdū malis cōuenit. vt Vir. Dura te et vosmet rebus seruate secūdis. Hec oia sic dixit q̄si nō videat demeā
t Quor mihi. Et hic appareat nō a legitimo dño verberatū esse.
v Que hec. Deest quā pator et q̄si cōploratio q̄dā flexibilis post q̄rens
x Quid is. Gānire (las. est proprie veluti plorātus vapulantium.
y Quid ma. Hic malū ꝓ interiectione abūdat.
z Cthesipho me. Mire interiecit miserū et necessario vsq; ad mortē addidit vt oñderet occidit nimiç ędis verbū nunc occisiōis intelligi optere
a Vsq; occidit, Prope occidit aut vsq; ꝓ valde est. Occidit ꝓ vehemēter cecidit. Nā occidere & pre occidere ad cędē referebant apud veteres. Vsq; occidit nunc enim occisus loquitur.
b Hem vidi. Nō offendit sed videt oñdere seni parū iam vidēti & intra os Item asper medā longam cedendo accipit Ego med. am breuem a scindendo.
c Nō tu. Mire Therētius semp̄os q fallunt ex aliq; pte cautos facit vt eo delectabilius spectatorib; ꝓcedāt doli aut delecta

.i. nen Lęcō vbi intrauerit ꝙ vt cauetee ne pr̄ irruere se huc
p muri gem q

CTHE. Nunq; hercle ego hodie istuc cōmittā tibi. Nā
.i. in, cameā secretiorem vbi celari possim .i. sine periculo facinus
.i. vna cū illa claudā me r vicis

me in cellā aliq; cū illa cōcludā. id tutissimū est. Sy. age.
.i. quis re bñ absceondas ecce hic flagitiosū scelere ꝓuinciatū
.i. cū difficultate ꝙ habere abdurā ꝓpe s

tñ ego hūc amouebo. DE. Sed eccū sceleratū syrū: Sy. nō
iurantis cerre .i. vtu pmanere pseuerare .i. tanta sevicia exercear in seruos
alios

hercle hic q̄dē durare q̄sq; : si sic fit. p̄t. scire equidē volo.
t. q̄r habeam dños s. quam pacer sis .i. deplorate ille poterit

ęt mihi sunt dñi. q̄ hæc est miseria: DE. qd ille gannit:
s. ille g pronā meus male gte

q̄d vult: q̄d ais bone vir. est frater domi: Sy: q̄d malū bo
sum pcerus p nimijs rebus .i. ad habeo scd sic mihi

ne vir mihi narras equidē, perij, DE. qd tibi est: Sy. Ro
.i. cerebus pugnis factis puellam

gitas: Cthesipho me pugnis miser & istā psaltriā vsq;
.i. pene interfecit admirāns timentis volentis q̄liter disrupte
tacis b

occidit. DE. hem qd narras: Sy. hem vide: vt discidit la
.i. q̄re ita vsa dat labrū tibi .i. suadente

brum. DE. q̄obrem: Sy. Me impulsore hanc emptā eē
.i. nōne. q. d. ne ita .i. paulo añ dicebas ꝓdut rus vt ipsa
c d

ait. DE. Non tu eū rus hīc mō, pdisse aiebas: Sy. Fcm
postea f .i. quia tib tendo .i. erubuit
e .i. mentis compos ꝙ demēs

est. verū venit post insaniens. nihil pepercit. nō puduit
senosum thesiphonē .i. cū esse puer tantillus q̄si
g h lū tu seis cū fuisse cū a me gestum
paulo ante i

se verberare hoiem senē: quē ego modo puerū tantillū
portauī k sq

in manibus gestaui meis: DE. Laudo te cthesipho. pa
l. p̄em imitando me ꝙ segnio l. filiū vtq .i. ꝓbum a obrectatibus
l m .i. scitatē moderatorē tuoq; ꝓfectoq; mihi infligendo)

trisas, abi vir te iudico. Sy. laudas ne: ille cōtinebit post
hoc rgo i. si opera sit l. egit vel fecit ꝓnta valde multum
.i. detrimentū reçedendo scthesi.

hac. si sapiet. manus. DE. Fortiter. Sy. Perq; nimis: quia
.i. q̄ in bello est re calamitosa .i. retundere ferus ꝙ repellere
psalterium o .i. eram usus

miserā mulierē & me seruulū. q referire nō audebā. vi
veridicentis .i. laudo te cthesipho ꝙ vecst fieri .i. eandē habuit
p l. se gessit ꝓ regnum l. facere sniam

cit: hui pfortiter. DE. nō potuit melius: idē sensit quod
l. coemptōni psalterie l. meus mitio rādit
pticipalē

ego: te eē huic rai caput. Sed est ne frater intus: Sy Nō ē
sed .i. nullo huius
q vicī tempe

DE. vbi illū q̄rā/cogito. Sy. scio vbi sit : verū hodie nūq;
vbinā sit indignantis q. d. tanto ictu geminā caput
l. re nō mōstratuq r ruū hoc baculo

mōstrabo. DE. Hem. qd ais. Sy. ita. DE. Diminuetur ti

tio nāq; gra est nō stultissimū falli.
d Non tu rus cū. Mire moriter senex nō solum q̄d sibi dixerit syr⁹ paulo añ. sed quibus verbis dixerit refert. Nā sic dixerat quē egomet pduxi.
e Verū venit. Nūc pduxit iratū admodū nunc nō iratū predicat sed insanū.
f Nihil. Vt supra nihil reticuit sic dicim⁹ in his q̄ post expectationē gesta
g Verberare. Mēs (sūtio fit de etate q̄d de conditione nō poterat.
h Que. Addidit erat inuidiā & meritū recēs hoc est eni q̄d dicit mō.
i Tātillū. Dicticon est videē enim inane fingere quē puulū. Cū dicit. Tātillū ostēdit ei digito vel manu mēsurā et q̄titatē ei⁹ q̄ erat cū a se gestareē.
k Laudo. Facile inductus est senex varietate fraudis & doli. Nā syr⁹ supra vt laudās nō vituperās Cthesiphonē. et nūc vt accusans idē pficit atq; psuadet. hic tot⁹ versus mire dolosū ostēdit Patrisas. Auxesis senē. sis. Nā vt supra dixerat spero est sīlis maior suo. hic cōseruat q̄d spare se dixerat. Prīsas aūt. q̄ bñ inuētū sic inanē se dicere nō videē ibi stultissimus cū hmōi laude non mō se non laudare vellet q̄d odiosū est etiā filiū apd intelligētes vituparе videaē. siquidē nō solū hic stult⁹, sed etiā ille q̄ prīsat ingt. Prīsas. Tā securus est vt se laudet. et ab addidit. q. d. qd iā demorer pfectus est.
m Virū. Ingt nō adolescentulū. hoc eni ad etatē & pbitatē nō ad sexū refertur.
n Ne ille cōtinebit post. Cōminatio est subtilis & parcior velut serui.
o Et me seruulum. Oratorie non seruū sed seruulum cū sit senex.

p Hui perfortiter. Hoc gestu seruili & minus leuiori persone congrue dictum est.
q Verū hodie. Volens senē auidius querere. q̄ hic semp paratissimus credentes etiā fallit & fingit se nolle dicere. Hodie nūq; aut abūdat vt nunq; oēs hodie moriemur inulti. Aut nūq; hodie ꝓ nullo tpe huius dicti qa nunq; p se generale est.
r Diminuet. Quidam cōminationis genus verba ipsa ingdicant vt appareat senem baculum sustulisse.

s At no. Recte q̃si homine diceret nõ erraturꝰ a grata pſõa hois etvbi habitet cogito. si notus esset ignotus nulla causa querendi superesset.
t Dic ergo. Dic ergo q̃si inuitũ coegerit ergo sp addimꝰ vt hortemur tarde id faciẽtes. vt Vir. Ergo age care pater cerꝰ uicem. i. n.
v Nostin. Cõuenit rustico in vrbe nescire. & iõ sic interrogat a seruo.
x Hac de. Bũ hac deorsum quia nõ est vnum.
y Hac recta. Proprie hac pte vt manu vlã oñ dere videat. Recta. Nõ debet opponi via. Sic eni dicere solemus recta iui domũ tuã. i. nõ declinãdo ad hos vel ad illos.
z Quidni. Correptiue q̃dni p q̃d nisi eteni puꝰ rusticꝰ tñ est ciuis demea
b Hac te. Hoc lentius alĩ legunt alĩq̃ clamꝰ vt sit p̃cipitato cito descẽde
c Ad hãc ma. dicit in q̃ nõ manet certũ dextrũ nec certũ sinistrũ et iõ pficit in errorẽ vult eni seruꝰ hec signa esse perplexa.
d Et sacellũ. Vt varro ait sacra cella est.
e Propter est. Prope vt Vir. Tẽplũ de marmore ponã ppter aquã. Et lustrcius. Propter aq̃ riuũ sub ramis arborũ alte.
f Vbi etiã. In hoc Homerũ imitatꝰ est q̃ dixit caprificũ prope troiana moenia constitutũ.
g Hac pgito. Non ita q̃a longũ est pgito.
h Id qdẽ. i. angusta & curua via q̃si annportꝰ & angicia aut angnicia Alii q̃ angiportꝰ sit locꝰ angustꝰ hoc est inter domos vel portas vel ius las veteres dixerũt et ob seruat Therẽtianã cõsuetudinẽ in qua inducit nihil sapere eos qui fallunt.
i Censen. Calliditas est maxie dephẽsũ mẽdacũ nõ defendere sed fateri vt opinionẽ simplicitatis acgrat. Vides igit vt ipe sibi succẽseat tãq̃ iprudẽs errauerit non dolosus ipulerit interrogãtẽ et mire se negat hoiem tãq̃ hõ corde sit nõ corpe,
k Sane mul. Quasi errasse pfuerit illavia & sane p satis ac valde. qa sanus est idẽ & validꝰ. l Minor. Errato est pecudũ. Error ani est et loci in q̃ errat. m Cratini. Cõgruenomen inuenit diuitis Cratini a cratos. i. potentia.
n Ad sinistrã. Deest ito figura eclipsis. o Vbi ad. Sic absolute nõ addito tẽplũ Salu. Ad iouis mandẽ nostra.
p Priusq̃ ad. Portã dicẽdo oñdit vsq̃ ad murũ finẽq̃ ciuitatis erraturũ. Porta aũt ab arato portãdo dicta est. q̃ in eo loco colonie auctor & cõditor subiũctis vacca & thauro aratrũ q̃ vrbẽ designat suspẽdit manu ne ipim at sulco vbi ciuitatis aditus relinquẽdi sũt. p Apud. Credibiliter addidit laq̃ũ. Nã varro docet sp lacũ portis aditũ sed ob vsum

certe p sed f. q̃ est
bi q̃dam ĩã cerebrũ. Sy. at nomẽ nescio illius hois: sed lo
.t. sao in q̃ c v .i sus ne .t. domus pecu
cũ noui vbi sit. DE. Dic q̃ locũ. Sy. nostin porticũ apd
q locũ in q̃ vendunt obsonia cur nõ illã porticũ transi vt
x .t. versus insi. rioꝛ pꝛẽ y transeas
macellũ hac deorsum: DE. quidni nouerim: Sy. Prætere
.t. recto itinere plantie positq̃ .t. accessertis rsus partem
r .t. ad eũ locũ tuã nonq̃
rito hac recta sursũ platea. vbi eo veneris. diuus deorsũ
p hũc locũ deinde q̃ ei oñdebat puĩ rẽplũ
b .t. cito descende c d
versũ est. hac te p̃cipitato postea est ad hãc manũ sacellũ:
angustus .t. culus .t. angiportũ dicus esse ppe .t. circo esse
e .t. ppe f angiportũ
vbi angiportũ, ppter est. DE. q̃dnam: Sy. Illic etiã vbi ca
illud genus ficus illuc tre nunq̃ maturos fructus hẽtis p eũ locum
scis vbi nam dicam illũ locũ g
prificus magna est. nostin: DE. noui. Sy. hac pgito. DE
.t. certe anguste t dura via .t. facile vt illuc est angiportũ nõ mus
h transeat nõ esse putum i
id qdem angiportũ nõ ẽ putum. Sy. Verũ hercle. vah: cẽ
purus. q d. ego ne f. p imprudentiã nõ dñs re docuit vlã certe
sum dñs bestia sallam q̃ tam dixi ĩ
sen hoiem me esse: errauí. in porticũ rursũ redi: sane mul
g hãc vlã deuitato scis ne sic notari
l m
to hac ppius ibis: & minor est erratio. Scin cratini huius
diuitis domũ .t. vbi sunt ce edes postq̃ transieris n .t. manum
ditis ædes: DE. scio. Sy. Vbi eas p̃teriteris: ad sinistrã hac
.t. recto egressu q̃ vl postq̃ templum .t. anteq̃ã
g hãc plantam o
recta platea. vbi ad dianeveneris: ito ad dexterã: priusq̃
p vrbis p .t. eqtrium equoꝝ q .t. puĩ pistrillũ oppõito
ad portã aduenias. Apud ipm locũ est pistrilla: ex aduer
i d fabricaf .t. mitto frater tuus r in aprico
so fabrica: est ibi. DE. quid ibi facit: Sy. Lectulos in so
.t. hũtes pedes ex ilice trudidit in quito .t. bibanto
arbore specie quercus cõmisit s
le illigneis pedibus faciũdos dedit: vbi potetis vos. DE.
recte .t. valde nimis tardo .t. me cõserre vade apud se .t. negrabo
r gronia est v
Bene sane. sed cesso ad eũ pgere. Sy. I sane ego te exercesicut .t. o senex q̃ iam silentibus vmbris .t. anchrere sine labore est
cernẽ dus sis vt exercearis x cessaret labor: nõ vacuꝰ
bo hodie. vt dignus es silicerniũ. ESCH. Ociose cessat:
y bene stat sed .t. i oi cogitatõ p̃cerus amori
prandium corrumpitur. ctbesipho aũt in amore est to
z nũc ppter quid debo cõsulam quia locũ quiuq
tus ego iam prospiciam mihi. Nam iam adibo: atq̃ vnũ
.t. ex obsonijs q̃ mihi bonũ videbit .t. ad modũ bonũ b eligam
quodq̃. quod quidem erit bellissimum: carpam: & cya
.t. ciphos pducã sensim pũtem peraham
.t. haũ absorbẽs seu hauriẽs c
thos sorbillans paulatim hunc producam diem.

sumẽtoꝝ & introcuntiũ vt p̃terea & aduersũ homo stilẽ ignẽ portis portis de pximo subuenirent.
q Pistrilla. Veteres absolute dicebãt pistrinã vt sutrinã. & medicinã ad tabernã referẽtes. Nã pistrino nõ cõuenit & simulata diminutiua diuersa sũt a genere noinaprima et positiõis veterana vt est in his scutũ scutella. canis canicula.
r Lectulos. In vrbe cõuiuiũ. aut in sole aut in vmbra p cõditiõe tpis istruebaf. Repẽte igit interrogar q̃d mime opinabaf q̃situ senẽ arripuit statim lectulos & qa potuit senex dicere meris. nõ hẽt lectulos. addidit ex tpe in sole & ne eos q̃q̃ hre diceret addit illigneis pedibꝰ faciũdos. sed gestu actoris ad iutũ est. q̃si eodẽ tpe seruus. & q̃rat qd dicat et rñdeat. s Vbi po. In certa pſona est. Nã a syro vel Demee hoc dicũ iugi põt. t Bene sa. Hic tronia est nõ appro v Isane. Aut (batio. abũdat sane aut inferioribꝰ iugiẽ. Siliceniũ Cẽna inferẽ diis manibꝰ q ea, silẽter cernã. i. vmbre possideãt. vel q̃q̃ hec inferãt cernant neq̃ degustẽt. Nã de his q̃ libanẽ inferi q̃sq̃ comoderit aut biberit funestaf. & erit siliceniũ senex q̃ iãq̃ silẽtibꝰ vmbrisq̃ cernẽ dus sit ei sic est melꝰ q̃s vt qdã xenophãta interpretaf putãs xenophãta sic nos siliceniũ intelligere hoc est silicẽ cernẽtẽ tenẽ dũ incuruꝰ est dũ vestra te saxo vie et intẽtus sarcophagi ianuã approp quãti sibi. Cthesipho aũt in amore est totus. non potuit plus dici de inco

gnita ac nimia voluptate.
x Eschinus ociose cessat. Assintheton deest &.
y Prandium corrumpitur. Vt cocus dixit qui sciat condi tionem quondam magis feruentem placere.
z Ego iam' prospiciã mihi. Iam interdũ significat festinationẽ vt nunc interdũ ad describendã & increpandã morã. vt melior iam diua precor & vos quoq̃ pgameq̃ iã. f. e. p. g. Dii q̃. d o. Et perspiciã mihi dixit tanq̃ hoc fenciastr illi q p sua agũt negocia & ego illorũ exemplo consulã mihi. & bene prospiciã quasi nõ pransurus nisi prouidero mihi.
a Bellissimum. Propr. ebellissimũ dixit. vnde huiusmodi ad irritandum gulam cibi bellaria dicuntur.
b Carpã. Mõ digã alias ledã significat. vt Carpit eni vires paulatim. u. q. u. f. Alias fruar. vt Carpamꝰ dũ mane nouũ dũ gramina cauent. & Persiꝰ. Genio carpamꝰ dulcia. i. fruamur rebꝰ dulcibꝰ. c Paulatim B. ono verbo vsus est ad metaphorã tãq̃ vl moriẽtis dic, vt est nec re tua. f. m p d uxi

In. K. scena. Est pleyna sniarū seniū lium ad officia demonstrāda.

a Tantopere: Vim aduerbialē i se cōtinet. nā significat nimis

b Quod. Sic diceret peccatū est a nobis ptiū cpium fuisset nūc qa ortū addidit nomē est. Nūq eni eadē pars oīonis iū gi nisi p asinthaton potest.

c Si qua fece. Hic distingue et separatim interpsi expostulāt. Et sensus est manifestus. sed obscura sūt verba et cōe collatio et distinctio Nā incertū vtū expostulāt itelligēdū sit. an si q̄ pvna pte oīois accipi opteat.

d Vltro accu. Vltro nūc pue & puerse id qa nō est a me factū hec interrogatio quasi sub tristivultu est. p ferēda. Vltro. q̄ si viderit aliq̄s sibi mutua cōsilia ipartientes putāt eos de se sermones facere improbos.

e Ah minie. Nō mime ago sed minime te credo esse illorū morum.

f Quaso vt. Seruiat addendo mecum.

g Vt vna me. Quippe ad incognitā matrē familias.

h Tute. In nomine oīdit cur hec ipsa dicat. mulieri eni ipsa inqt nimis pauide ac distidēti suspitionem hāc pter fratrē eius nimis breuiter atq; succīcte. & vt oportuit iter sctēces. Et ipsam psaltriā, pter fratrē

MITIO HEGIO senex

.i. in hoc negocio in hac materia — de pingio eschini — .i. pter quem — .i. laudido s afficiat — .i. cum vehemēter a

EGo in hac re nil reperio: q̄ obrem lauder tantopere hegio

f. q̄ō temere fuere — .i. meus pcūs erit in hoc eschuso b meū dedecus redūdae — .i. emendo pcūs — pfectā

meū officiū facio quod pcūm a nobis ortū est corrigo. nisi

.i. hoc pcto

fi me in illo credidisti esse hoīm numero: qui ita putāt sibi fieri iniu

.i. imaginatōe sua spōte nemini laceßere — .i. obiurgone

d c .i. oli iuste olim — .i. cōq̄runcur pstne

riā vltro si quā fecere: ipi expostulant: & vltro accusant. Id quia nō

videtur qz nō expostulauit — dolenter — alio modo .i. quā

nec te accusauit — e .i. nō eā ob rem rbi ago grām

est a me factū. agis grās. HE. ah minime. nūq̄ te aliter atq; es: in aīm i

f g — venias — .f. verba

duxi meū. Sed q̄so vt vna mecū ad mrēm virgis eas mitio. atq; istaec

h .i. cum — f. fortūre mīi filie — f. eschinus sq̄ pter eschinū sq̄ cliphonem

eadē: q̄ mihi dixti: tu te dicas mri suspitōem hāc pter frēm eius eē

f f. facerē .i. iusti ē iudicio — ve dicis f. facere — f. ad mulierē

& illā psaltriā. MI. Si ita equū cēses: aut si ita opus est facto: eamus:

f. eundo ad eam — pamphile vel fortūne — recreabis — mīr .i. dolore aut rei ste — defecte

reflaurabis — h pereuntis — cōtingentis — conflat

HE. bn facis. nā illi & aīm iam releuabis: q̄ dolore ac miseria tabescit:

.i. facies qō face re debes — fungeris — f. faciendō nec q̄ erellis — f. mulieri

l

& tuo officio fueris functus. Si aliter putas egomet narrabo: q̄ dixti

m — f. sed — f. ad eam — narrando — f. heiea — n

mihi. MI. imo ego ibo. HE. Bn facis: Oms q̄bus res sunt minus secū

.i. pspere pcta q̄ sunt in miseria — .i. pleni suspitōnibus hoc est magis suspicāē — f. nam — dicta vt fā — p interpretantur

dæ magis sūt: nescio q̄modo: suspicios. ad cōtumeliā oīa actipiūt: ma

q infirmitatem — r cōtemni — s h q̄ sequr — f. eschi — .i. excusore

gis pter suā impotētiā se sp credūt negligi. Qua pter teipm purgā

.i. in eaz cōspectu — optimus ad placandū

t v

ipis coram placabilius est. MI. Et recte/& vere dicis. HE. sequere me

.i. in domū fortunate — .i. libentissime ee sequor

i. p hanc viam

hac intro, MIT. Maxime.

eius esse subau diendum est.

i Si. A iusto & vtile est tota snia. Et sane hi versus desūt q̄s mīra exēplaria nō habuit. Nā et illi animū releuabis & deinceps illi maluit dicere quē nostui adhuc diuiū rēueritus.

k Dolore ac. Dolore parturiētis, miseria iniuria ab Eschino accepta.

l Si. Artificio se remittēdo q̄d petebat extorsit magis,

m Immo ego. Hoc aduerbio q̄d ait imo ostēdit se prompte agere & istāter quod pmisit.

n Min⁹. Dicere sic maluit ne misere diceret.

o Magis. Hec est vehementia nulla palā rōe.

p Accipiunt. Mire additum magis cū possit sensus et sine hoc esse integer

q Propter, infirmitatē et rursus noluit hūilitatem, aut miseriam dicere,

r Negli. Legē & claudicare.

s Quaprop. Vtq; teipm vna ps oīois sit. aut diuise accipiendū vt sit te Mitionē ipm eschinū purgare.

t Corā. Et corā pūtes et corā pūtibus idiget adiectiōe palā nō idiget et pter rea coīa ad certas personas referī palā ad generalē dicitur.

v Et re. Recte ad verba refulit Vere ad rē et sentētiā. Pōt eni recte & falsū dici dūmodo nullo vicio verborū noīmq; dicat. q̄q; & ipm fal

In hac.16 scena. Eschinꝰ suas effũ dit querimonias dolens se esse suspectũ a Sostrata & Pãphila de amore psaltrie quã fratri rapuit

a Discrutior ani. Idẽ huic loco amãtis modice iuuenis senis facit & indulgẽtis ac lepidissimi patris. Discrutior componit a dis. & erutior quasi vario modo crucior.

b Discrutior animi. Figura. vt Virg. O prestans animi iuuenis.

c Hoccine de. Hęc verba repẽtino nũcio pculsum indicãt Eschinũ pre diuortiũ stare. & irã circa se sostrate & eius filie ob raptũ meretricis d Obiici. Proprie ꝙa in opinãti obiici dicit ꝙa in vtrãq; partẽ. et ꝙa añ quis videt ꝙs expectaue rit quo verbo magnitudo doloris oſtẽdit ex improuiso incommodo.

e Vt neq;. Plus est ꝙd de me faciã ꝙm ꝙd faciã. Illud de rebus. hoc de homine ipso intelligit.

f Nec ꝙd agã certũ est. Certũ est pro certũ sit nisi forte significet o ꝙs.

g Cõsistere. Consistere interdũ significat mora

ESCHINVS

.i. meus animus cruciat varijs cogitatiõibus et ꝙdã displicẽtia
a b p alio casu p̃tasu .i. est ne hoc verũ hoc malum
c

Discrucior animi. hoccine de improuiso mali
.i. impono adeo magnũ et facere debeã .i. ꝙd mihi
improperari molestiã mihi sit agenda vt huic
d e f malo medear

mihi obijci tm̃: vt neq; ꝙd de me faciã: nec ꝙd agã certũ
patris debilitare timuerit

est: mẽbra metu debilia sunt: animus timore obstupuit
.i. cor vel residere .i. deliberatiõis vel boni remedii
g potuit sitꝑm veritatis pauo

pectore cõsistere nihil quit. Vah ꝙmodo me ex hac ex
explicabo .i. turbatione et his erroꝛis seu inuolucris .i. nõ iniuria suspecto.
eam magna mala oppressio .i. incidis
h

pediam turba: tanta nũc suspitio de me incidit: neq; ea
mi pamphile ꝑ me

immerito. Sostrata credit mihi me psaltriam hanc emisse
.i. verula missa .i. significauit mihi vnum positq; ex hoc loco anus
i ad obstetricem suspitionem incidisse li in q̃ ego sum.

se. id anus mihi indiciũ fecit. Nam vt hinc forte ea ad ob
k accersendam in q̃ loco añ fores sostrate veni ad eã interrogo
l statim m

stetricem erat missa vbi eã vidi: illico accedo: cogito Pã
puella .i. verum ꝑ se verum

phila quid agat. iam ne ꝓtus ad stet: eo ne obstetricẽ ac
.i. ear ad vocandã effrenata voce vade vade .i. noli vereꝛtus dare
n o

cersat: Illa exclamat. Abi abi iam eschine. satis diu dedisti
f. decepẽnes verbis tuis huc usq; .i. decipit promissio quã sciam facere
q nihil hũc effecturo videbaris

sti verba nobis. Satis adhuc tua nos frustrata est fides:
q̃ anus dicitur dico vel visi illa rũdet puellã
p q abscedas a nobis

Hem quid istuc obsecro: inquam: est: valeas habeas illã.

ri & cõsidere. Iuuenalis Ede vbi cõsistas in qua te quero proseucha.

h Tãta nunc. Modo oñdit causa trepidatiõis Eschini.

i Id anus mi. Illa anus cui sostrata dixerat. Curre obstetricem accerse.

k Nã vt hinc forte ea. Apparet iter cetera anũ dixisse ad obstetricem se amissam. An vltro suspicatus est hoc Eschin? Hic aũt addẽdo oñdit se añ fores sostrate stare vt alibi. Exandro cõmi grauit huic vicinię.

l Vbi vidi. Sũt qui addant supraque hanc & legunt hanc vbi vidi.

m Pamphila. Amatoria interrogatio ꝙa mõstrat Eschinus sibi cure esse res omnes.

n Illa exda. Et non respõdet sed exclamat. Et bene vim addidit ad exclamationẽ fuisse. ergo a vocis sono exclamat non a verbis.

o Iam satis diu. dedisti verba nobis. Verba dũ vsq; decipereꝛtur.

p Hem ꝙd istuc. Hem interiectio est noua res & optime audientis.

q Valeas habeas illã. Quasi recedat & longe abiit. vt in andria valeant qui inter nos dissidium querunt.

r Garrule. Vtpote auris.
s Acti. Demee, ſ. cui minime opus fuit.
t Nũc qd faciã. Figura
v Vt neg̃. i. erũpat, vt Cũ ſpumas amnis extit oppoſitaſq; euicit gurgu te moles.
x Iſpm. Iſpm q̃d fratri rapuit. y Vt id cre. Vt pro ne non poſuit.
z Tot. Vt mea eſſe cre
a Ad me Propꝛie (daſ. nõ dixit adducta ſed ab ducta, abducit enim alie nũ vt in Heau. Abduci mus tuam Bachidẽ.
b Domũ. Moraliter di xit, p ad domũ meã an iõ ad me q̃a et ille lucta tus leno eſt in retinenda cõtra Eſchinum puella.
c Vt erat. i. ſiſſa geſta erant. vt eni certã q̃litatẽ ſignificat vt incertã. q. d. ſicut quõ male bene.
d Exoraſſe. Sic eni, pmi ſerat ſe ſoſtrate facturũ.
e Nũc por. Sic et alibi Enimuero dauꝛe nihil loci eſt ſegnicie neq; ſecordie legit etiã q̃ eſt correpti uũ iterdũ. f Nũc hoc. Primũ ab eo q̃d rogã dus eſt pater.
g Horreſco. Satis ama torie, nã nimiũ ſp eſt ca

q̃ ꝛbi coꝛgiẽ peepi. i. ſtatim ſ. miſꝛeo ſuſpitiõm habere. i. cohibui volui auſꝛe ire illam ſuſpitiõem

q̃ placeꝛ. Senſi illico id illas ſuſpicari: ſed me repſſi tñ:

.i. de amore fꝛatꝛis ꝛ. ſ. id de amore fꝛis .i. publicare fab illa

f vetule loquacꝫ g vetula ꝛ

neq; id de fꝛẽ garrule illi ei cerẽ: ac fieret palã. nũc q̃d faciã:

ethesiphontis .i. ꝛes ſic̃ non in aliquẽ locũ

p̃alteꝛiam hãc eſſe fꝛis pdere tu luctam

dicã fꝛis eſſe hanc ad q̃d minime eſt opus vſq; efferri: a

hoꝛtatꝰ ſcipm effici poteſt q̃ non illud de fꝛẽ ſ. me cepiſſe p̃al

in ꝏliberando v in incẽ pdere ꝛ etiam

ge omitto fieri. potis eſt vt ne quã exeat: Iſpm id metuo:

ne non miſꝛeo .i. ꝛ. currunt q̃ .i. p̃babilia ſeu p̃babiles ſ. a lenõe

ꝛ ꝛ verum, me rõnes ſimiles veꝛi

ut id credãt. tot cõcurrũt veri ſimilia. Pſaltriã egomet rapui

.i. numeraui paũ ipſi lenoni .i. rapta in .i. ꝛ. limine gꝛ

a b cuiũ diuoꝛtij

ipſe egomet ſolui argentũ ad me abducta eſt domũ. hæc

certe ſ. hæc q̃ fecꝛur mitõni ,ꝛe rapta p̃alterie

confiteoꝛ c facta

adeo mea culpa fateor fieri. nõ me hãc p̃ti rem vt erat ge

q̃ nõ indicauerim impetraſſem quẽadmodũ .i. hẽm vꝛo:ẽ alliciue .i. hacꝛeꝰ

ꝛ. pareſcerem d ſ. pamphilam

ſta indicaſſe exoraſſem: vt iam ducerẽ ceſſatũ vſq; adhuc

.i. ex nũc in futuꝛum .i. exacta ꝛe ipſm neq; animus ceſſet ꝛ his exoſus ꝛ

e ſim poſthac f peſtẽ illõ rogãdũ

eſt Nũc iã porro eſchine expgiſceꝛe. nũc hoc primũ ẽ, ad

miſꝛeo excuſem me. reꝛiciendo ſ. ſoſtrate oſtiũ ꝓremiſco

a me crimen in fꝛem aduenia ꝓcteus ſum amoꝛe g

illas ibo: vt purgẽ me, accedã ad ſoꝛes, perij. horreſco ſg:

.i. pauꝛere ho: oſtiũ amare vocantis aduerbiũ

vbi haſce pulſare occipio ſoꝛes miſer. heus heus, eſchinꝰ

generaliter dictũ eſt deſcendit ad p̃ticulaꝛa .i. ꝛe ve

b i celeꝛiter niẽs adp̃endas ſoꝛes me ꝛ ferens

ego ſũ ap̃ite aliq̃s actutũ hoſtiũ, p dit neſcio q̃s cõcedã h.

lor & frig̃ recedit a cor pe. vt tot̃ Parmeno tre mo abhoꝛreoq; poſtq̃ aſpexi hãc. Gui. Horre re iteꝛ dũ ſignificat frige re. Iuuena, Et horrẽtu nitã non reddere ſeruo. Perſius. Scis comitẽ hor ridulũ tnita donare lacer na horreſco. ergo. i. hor ridus ſio & trepidus to tus more amatoꝛũ q̃ vo luptate aduẽtãte. & cor pus inuadẽte, trepidare icipiũt ac trepidi efficiũt h Aperire aliq̃s. Vim pluraliẽ habet aliq̃ius q̃ uis ſingl̃aꝛiter dicat. nõ eſt eni aliq̃s niſi de mul tis recte, ergo aperire ali q̃s et noue. Nã veteꝛibꝫ nõ placet illud vbi ſune diſtinctiones. vnde ape rite vna eſt altera aliq̃s.

i Actutũ oſtiũ. Vt aſſumaꝛ verſus aperiat. p prie eni veteres q̃s & ali q̃s & q̃ſnã nõ obſeruabãt p gñe aut q̃ numero declinaꝛẽt. eſt ergo figura archaiſmos. Actutũ aduerbiũ ipis dictũ ab actu. i. celeꝛitate. vñ actuaꝛe nauiſ dicuntur. i. celeꝛes ac celeꝛit per mana currentes.

An. 17. ſce:

Apparet Mitionẽ iam multa dixiſſe. Et hic lꝫ dit ſeſchinus a p̃e mitio ne q̃ variis mõis oñdit Pãphilã ab alio in mꝛi monũ duct̃ in q̃ nõ paꝛũ dolore cõcutit Eſchinꝰ q ſuopte

MITIO ESCHINVS

nup̃ filia a b collocãt

Ita. vt dixi. ſoſtrata facito. ergo eſchinũ cõue

miſeꝛa ꝛ paꝛa .i. peuſſit

.i. de nuptiis ꝛ ꝓuiſio ipſius

niã: vt quõ acta hæc ſint: ſciat. ſed q̃s oſtiũ hoc pulſauit:

eã deperibat. ſed id celaꝛe uerat patrẽ tãdẽ illũ eun dẽ p̃ expleꝛ gaudio reci pies ab Eſchino puellã iri ductũ. a Facito. Iubet, vel ſecure ſint, vel adornẽt nuptias.

b Ego Eſchinuſ. Mire occurꝛus eſchino eſchinum queꝛi-

c Pater hercule est. Quid hoc est cp mitio timeſ an quia illi nō est cōfisus. oñdit aūt poeta tantūdem pudorē posse aut animum cp timorem.

d Quid huic. Alius timor cp hic egreditur pater.

e Tu ne has. Sic cœpit interrogare. vt negocia in locū prohibeat. & nota pepulisti elatū verbū & tragico coturno magis cp loquele comice ac comodatum.

f Tacet. Hoc apud se loquitur Mitio.

g Melius. Et ludere nō bonū est. sed melius & hoc meliore affectu dixit. q.d. dignus est.

h Hoc nunc̄p. Contra illud quod ait. denicp alii clanculū patres que faciūt que sert adolescentia ea ne me celet cōsuescit filiū. Credere aūt magno affectu dixit nō enim cōfiteret vt patre. sed crederet aut parenti. aut sodali suo.

i Nō equidē istas. Deest pulsaui.

k Istan nā. Accepit negociationē Mitio vt laudare eschinū possit.

l Erubuit. Nimis patherna sentētia. Et ecōtrario Symo in andria. Videnum ei⁹ color pudoris signū vsq; indicat. Et quāti affectus est nō dixisse erubuit salu⁹ est. sed salua res est. Nonne videt res eius omnis in eschino constituta eodē aio vt supra dixit in eo me oblecto solū id. est carū mihi. Nō enī solū intulit quod spectabat sed absoluti cp ex oib⁹ solū id est nget. Rubor est virtutis color & ita magnū est argumentū eū nōdū pfricuisse frōtē oēmvt posuisse pudorē

m Nihil mihi. Mihi. i. pprie rei. & callida negatione cepit vt & illi adimat cōtēdi locū. ac fiduciā simulcp fiat ei desperatio ducēde eius cuius mentio tam cōtemptū ab ipso tractetur.

n Amicus. Hinc incipit mēdaciū mixtū vero. Nā amicus quidā mea foro verū est. huc aduocatū falsū. sed huc et quidā mō emphasim hñt leuis negocii & in quo nec magne persone nec res difficiles ope aūt lōge occupationis habenſ. Et aduocatū dicēdo alienū negociū demōstrauit. Nā & sibi nō vacat. si enī mulieribus addisset potuit aliud sperari.

o Quid. Deest ait vt sit quid ait.

p Ego dicā tibi. Senile est. Nā id iā dicēdū fuit. & hoc emphasim habet vilis rei. cp vt facile dici possit vt nō celāda sit.

q Mulieres. Nō potuit magis celare dignitatē forme et etatis puellā que amat ab eschino quī vt eā primo cū eodē noie matrē noiaret. Deinde cōiter diceret de ambabus vnuersa quibus cōtemni debēt. Paupercule addidit vt magis despe reſ eschinū impetrare posse has nuptias a patre. & ita quedā vt ignobiles demōstraret. & totū hoc cū obiectiōe gnūciā dū & quedā & paupercule dicēdo adimit omnē spem nuptiarū nā quedā ignobilē indicat. paupercule indotatā. quid ergo remanet qd speret Eschinus. paupercule pauperes saltē.

r Opinor. Vel adeo obscure sint & nullius pcii vt opinor.

s Has nō. Potuit recte dicere. et hoc vt opinor has nō noſci. sed illud vetustius has nosti sed illud opinor has nō noſ se te aut te abundat. aut deest vt:

t Nec̄ enim diu huc. Hoc addidit quia magnū crimen in forma vicine puelle incognitam esse adolescenti de proximo. & quia scit hūc esse de quo dixerit. quā hic nō amauit meretricem. aut cui nō dedit aliquid subdit cām ne dignitatis pudoriſcp esset & eā incognitā eschino nō eſ se dixisset. nec̄ enī huc diu cōmigrarunt. Et vt opinor mire ipse sibi sumit atcp cōfirmat quod nōdū ille cōfessus est.

v Quid tū. Grauissime pducit eschin⁹ amator cū sedulo dissimulet.

x Virgo est. Vult mitio se audire eschinū tancp alienissimū. & ideo velut inscius facti diligēt⁹ narrat. Virginem aūt archaismos p mliere dixit

y Perge. Vide instātius interrogantē quē per cōtrarium decuit.

z Hic meus. Quem qui me aduocatum abduxit de foro.

a Huic Nō pmittūt dixit nec iubēt. sed cogunt ad pturbādū eschinū. Et recte alia enī sumūt leges alia cogūt fieri et ne esset cp resisteretur illi vultvt mulieres a lege coganſ.

b Perii. Hoc audit mitio sed dissimulat.

c Recte. s. cp perii & nihil magis comicū. Et vide dissimulabū artificiose eē subiectū vt q perii dixit vixvt locut⁹ fuisse. ideaē

d Is venit. Aliud pe⁹ in amatā vt nec athenis saltē alter alteri nuberet.

e Nā habitat mileti.

Miletī est aduerbium locale.

f Hem virginē vt secum aduehat. Hic acrius cōmoueri pducit adolescēs. vt affectu fateatur quod verbis negat.

g Miletū vsq; obsecro. Ita aio male est ille oblitus sui sic indignat vt in re ppria hic rursus callide vultu vtit tacp aliena narrāuis. Bñ vsq;. Nā miletos colonia est atheniēsiū in pōto.

h Aio ma. Male fieri dicit cū dicti alicuius meroris pculsus animus non sustinet corpus. sequitcp vnio membrorū.

i Quid ipe. Statum credit Eschinus pudicā matrē familias statim consentire nuptias nouas viri ingnoti.

k Quid il. Posse dicere subaudiedū mihi enī dicit subaudiēdū sic et intelligēdū mihi nō cp taceat sed cp mihi cōfirmatis habeat id qd dicit.

l Cōmēta. Nō dixit cp dicat. & ſſ cōmēta dicit. s. fallacia cōfinxisse verisimiliſ est cōminisci.

m Ex alio viro. Iam de proximo tang t Eschinum.

alio viro. nescio quo. puerę natũ. necꝫ eũ noĩat. priorem
ẽ illũ nõ oportere huic dare. ESC. eho nõne hæc iusta
tibi videnť postea. MIT. Nõ. ESCH. obsecro non an
illã hinc abducet pť. MIT. Quidni illã abducat. ESC.
Fatñ a vobis duriter/ĩmisericorditerꝫ/atcꝫ etiã si est pť
dicendũ magis apte. illiberaliter. MIT. ꝯobrem. ESC.
Rogas. quid illi tandẽ creditis fore animi misero: q̃ illi
consueuit prius: qui infœlix haud scio/ an illam misere
nũc amat: cũ hanc sibi videbit pręsens p̃senti eripi, abdu
ci ab oculis. facinus indignũ pater. MI. qua rõne istuc.
qs despõdit. qs dedit. cui. qñ nupsit: auctor his reb⁹ qs
est. cur duxit alienã. ESEH. an sedere oportuit domivir
ginẽ tam grandẽ: dũ coĝtus hĩc illinc veniret/ expectãtẽ:
hæc mi pť te dicere æquũ fuit: & id defendere. MI. Ridi
culũ aduersũ illũ cãm dicerẽ. cui venerã aduocatus sed
gd istæc eschine nostra: aut gd nobis cũ illis. abeamus.
gd est gd lachrymas. ESC. P̃ obsecro ausculta. MI. ah
eschie audiui oĩa: & scio: nã te amo q̃ magis q̃ agis/ cure
ſt mihi. Esc. ita velĩ mę pmerẽtẽ ames: dũ viuas mi pťvt

n Priorẽ. Mire tractat etiã partes Eschini.

o Nõne hec. s. illa que amicus tu⁹ dixerat quasi hec audires.

p Postea. iusta que postea audisti. q̃si illa que pscenio dicebas prius. Aut si hoc nõ est quare gd sit postea. Postea sic abũdaret quõ interdum hodie de stomacho adiicit loquẽtis. vt Vulgus dicit. Amice ne & nos q̃ diu.

q Obsecro. Vultuose pronunciandũ est non.

r An illam. Tanĝ sin gultus platuri est. Nã sic pnũciãdũ pater q̃si hoc ad supplicãdũ dicatur.

s Factũ a. Nõ dure & crudeliter sed q̃si dura mẽte. i. inflexibili quod greci dicunt.

t Immisericorditer. Notato sillabarũ aduerbiũ atcꝫ insup cõpositũ & cũ conjunctione platũ.

v Si est. Idest apertius quia iã actũ fuerat duriter & misericorditer: & bñ prefatus est. ne cõtumax aduersus matrẽ videretur.

x Illiberaliter. Auxęsis. Nam multa duriter. Etiã si opus sit immisericorditer q̃ꝫ & faciẽda sunt. & patiẽda si ista rõ & cã cogat. & nõ sit illiberale. i. non malũ atcꝫ inhonestum.

y Quãobrẽ. Delectari magis cupiens Mitio vult Eschinũ protrahere ad defensionem sui.

z Eore animũ. Quid se plus diceret si factum fateretur.

a Qui illi. Legiť & illã & dicebant veteres hãc rem consueui;

vt Plautus. vt clãdestine & celeť consuetudo & affectu maiori nõ amorẽ allegauit. sed quod cõmune cum bonis & multo iustius consuetudinem.

b Qui infœlix. Non qui sed quin infœlix & nõ animũ sed miserã dixit & ita affectu prodiť qui vt alienus vult loqui.

c Presens. Adiuuant significationẽ hec ex abũdãti addita vt illũ absens absentẽ auditꝫ viditꝫ. et fratrẽ ne desere frater Celius in ex atostoti hæc caterua plena gladiatoria cũ suũ sibi alius socius socii. Et totus hic locus translatus est a Vir. in. iiii. Anei. Quis tibi dum dido cernenti talia sensus.

d Quis desponder. Latenter obiurgat Eschinum rem sine patre gessisse & dicitur figura.

e Quis dedit. Quia rapuit anteꝫ peteret.

f Quando nupsit. Quia nuptie nõ facte sunt & nupsit molestę additum quasi alienalis que nõ legibus dicta sit.

g Auctor his rebus. Ablatiuo casu nõ harũ & Salu. Qui nũc romanus imperat auctor. p. x. n. Et iterũ p obiurgat ga

n collocãda sit puella

o fortuna

p

q

r

s

t

ſ

ſ

u

x

y

z

a

b

c

d

e

f

g

nõ interfuit pater. & ait sic dolens. velut sibi minus amoris prebitũ fuerit Mitio. vt sein his q̃ tũ amor patiaťvideatur vlciscꝫ quocꝫ sibi negocii cũ nõ cõsiteať Eschin⁹.

h Cur duxit. Vtrũ filiã an que posset esse. nam oẽs alienas filias dicunt.

i An sedere. Sedere p⁹ prefagnaue cessatiõis vt sedeãt spectent latini. & quid sedes veteres quid spectas.

k Tã grandẽ. Grandẽ ad etatẽ veteres retulerũt nõ ad corpus & in pte etatis dicit grandis non in tota vita nisi sibi addatur natu vt grandus natu parẽs adducť ad suppliciũ & grandis infans & grãdis puer & grãdis ephœbus. et grãdis virgo recte dicit. Et vnde scit Eschinus. an grandẽ sic fingit ignotã q̃a dixit pater cõmentamater est esse ex alio viro nescio quẽ puerũ natũ. ergo et illa grãdis & seruus melius q̃ nunc virginẽ petit cũ iã alteri data sit. vt nupta sit alteri

l Dũ cognatus. Prouerbialiter hinc illinc.

m Et id. Non potuit magis amatorie & magis pueriliter loq̃ quã vt nõ cõtentus ait hec dicere te æquũ fuit et addere et id defendere. Pater autem qualis affectꝫ cum etiã pñi ob aliã cãm blãdit & ipẽnũc simulat.

n Ridicule. Vocatiu⁹ est casus ab eo q̃ est ridiculus.

o Quid. Hec vltima despatio & Eschinũ in cõfessionẽ ptrahet & in finẽ fallacie senẽ deducet & bene quidẽ nra dixit. Memor est oim se rũdisse Eschino interroganti. Tibi vero gd istic rei est nihil mihi quidã. totũ aũt hoc senex ad id rediget nõ tãvt torqueret Eschinũ q̃ꝫ vt matus faceret beneficiũ suum exponendo. in quo pene periculo amor eius incideret.

p Quid est. Quasi repẽte aiaduerit flentẽ & quasi causam omnem nesciat sic inquirit.

q Ah Eschine. Modo nõ exhibuisset pſonã patris. nisi pietate victus. pati filiũ nollet. cõfessione torqueri. Vir. Nec plura querentẽ passa venus. m. s. i. d. e. bene ergo intelligit. q sic accipiũt porrecturũ adhuc fuisse mitionẽ nisi victus affectu

r Nã te amo. Bũ addidit. Nã te amo &c. (fallaciã. piecisset. Nã & inuidis inimicis moris est scire. gd agamus.

s Ita velim me. pme. Quã pie additũ est. pmerentem tanĝ illic sit totũ Eschini cũ possit pater etiã immeritum amare et aiaduertendũ est opinionẽ semp sequi vel statim vel ex interuallo maxime huiusmodi confirmationibus sic Cicero. Ita velim mihi deos propicios vt cũ illius tpis mihi ſvenit in mẽtem &c. velim aũt pro volo antique dicitur.

t Admisisse in me adiectum est.
v Et me. Ambiguū quidam hoc dictū putāt sed apparet adolescētē ꝓpter suū pctm dicere nō ꝙ qcq̄ turpe fecerit pri.
x Ne indiligens. Nō ergo ingratus si negligēs Eschinus sit nec negligēs sed indiligēs nec in alterū sed in se deliquit. Mire clemētie gen⁹ est aut oīno ignoscere aut crimē in leui⁹ cōmutare. Nā tota obiurgatio
.i. de ingnis stupeo .i. cōmtrendo receplisse .i. est mihi maximo dolore
me delictū admisisse in me id mihi vehemēter dolet: &
.i. tuam naturam
me tui puder. MI. Credo hercle. nā ingeniū noui tuū li
.i. bonum timeo .i. incurius negligens .i. mihi .i. cōtrare
berale: sed vereor ne indiligēs nimiū sies. In q̄ ciuitate tā
.i. putas .i. stupeasti virginem vitiare.
dem te arbitrare viuere: virginē vitiasti: quā te ius non
.i. nō licebat .i. in cōmo enosme a fragilitate hūana deliurū
fuerat tāgere, iā id pctm primū magnū: at humanū tñ: fe
cere alij sæpe itē boni. at postq̄ id euenit: cedo nūq̄d cir
.i. pfideraſti tanq̄ pūs rumer .i. fructu bonū cēt e ciendū
cūspexisti aut nūq̄d tute pspexisti tibi q̄d fieret? q̄ fieret
si teipm mihi puduit dicere q̄ rescisceré hæc dū dubitas
fluxerunt decepisti puellam filiū quē
mēses abierūt decē. Prodidisti te atq; illā miserā & gna
.i. q̄rum ad re spectante cessanti q nō vigilanti
tū: q d q̄dem in te fuit. Quid? credebas hæc dormiēti tibi
.i. credebas .i. in camerā in q̄ dormire soleo
cōfecturos deos: & illā sine tua opa in cubiculū iri dedu
.i. nō volo .i. imprudentem impone usum
ctū domū noli te cæteraq; rerū secordē eodē esse mō. Bo
habebis cā in vxorē
no aīo es: duces vxorē hāc. ESC. hem. MI. Bono aīo es
vico tibi operæ negatiuā nūtionē vendes quasi portus nō luseris. ludā
nunc
inq̄. Esch. Pater obsecro nū ludis tu nūc me. MI. ego te
.i. q̄re luderēte nimis vehementer obtuse .i. me illā ducturū vxorē
q̄obrē. FSC. nescio nisi qa tā mīsere eē cupio: verū iō ve
.i. pces effundere vīs tanq̄ aīa sit res re
reor magis. MI. abi domū. ac deos p̄cā: vt vxorē accīas
uina faciendā educcēs

Et quæ sūt quæ de cessā
tibus p̄stare nō possit
sequēti versu docet. et ne
videaē de diis male sen
sisse. Ibi signaē ille textus
sic duplē. Et illā sine tua
opa in cubiculū iri
Iri deductū do
mū iordo est deductū iri
o Noli cete. Et tāq̄ ni
hil iperiose ac p auctori
tate patria fiat noli inqt
te secordē ceterarū rerū
esse. non dixit ne sis se
cors. Secors dr q̄si seor
sū. aut remotū a corde
i. vel fortitudine et auda
cia. vel a prudentia. Nā
cordati hoies dicunē sa
pientes aut prudentes.
propterea secordes non
immerito dicuntur im
prudentes.
p Bono animo es: du.
Apparet flenti hæc di
cta omnia esse. & hæc
decuit verecūdum ado
lescentem & ex vi tante
orationis et mortu amit
tende amare nimiū puel
le. Et es mō impatiui modi est tpis pūtis. nā esto futuræ est.
q Duces vxorē. Daē in victima obiurgatiōe & breuiter &
r Hē. Singulcietis fiet & gaudio dixit hē. (pleta securitas.
s Obsecro. Mœstus amoris animus ludentē senē loq credidit vera dicētē sed qa optata sunt hec vt alluderet nūc putē & ob hāc cām dixit ludis tu me nūc nō ꝙ ante eum luserit.
t Ego te. Magna vis pnominū cur nō laudaē qbus & accessit cōsideratio rei. Nā primo ego deinde te deide cause positio. & recte ludis. Est eni amantē in falsum mortū cōicere iminēte letitia. Quelibet vero seuici inimicia in falsū gaudiū quēq̄ ipellere sub alicuius mœroris aduētū sat optat & iō negat se Mitio in hac pte lusurū Eschinū q nō in alis luserit.
v Nescio. Ridiculose dixit nescio q̄si nō sit rō q̄re non credat p̄i q̄uis subiecerit cām. x Quia tā. Verū p minis qa miserę. hoc eni putāt qui virtutes mediocritates esse dixerit.
y Abi domū. Magnus institutor sui būficii est. qa diis pertendū esse dicit q̄d ipe pstabit. an qa ordinatōis fuerat prius rem diuinā facere sic vxorē accersuri. Et bene repetitū est abi quasi hereti morantiq̄. Vt vos hīc intro auferte abite.

f Prodidisti te. Salust. Quod in familia nā fuit prestitit vt in oibus bellis adesset vobis. & Cicero senator. p. r. quod in nobis fuit fecit & pnoctauit in publico.
k Prodidisti te. Vide festinū senē quantū se adolescēti accōmodet non eni illū quē causa deposcit. sed amatorū ordinē fecit prius dicendo, p didisti te & illā. Tum etiam gnatū vt ex aio tius amare videaē id quod gratū est. Prodidisti. i. decepi

z Quid iam. Accessit ad beneficiū tempus. Et ideo iam quasi gestiens repetit adolescens.

a Quantū potes. i. cito aut q̄tū potest deest isse

b Ni magis. Mire ni addidit. & elegate inuē tū est q̄ in se amor mul tum diligat. i. oculos vt in ieunucho adolescenti ipsi criperē oculos. ideſt ipsos de quibus amat.

c Quid q̄ illā. Comē datse Mitio & familiaꝛiorē amatori facit men tionē faciendo sępius de amica in vxorē dicēda.

d Equę. Sic infert hoc q̄si dubitādo inuenerit.

e Perbenigne. Multū putet quia amator hoc dixit. Ergo benigne largꝛge et pabūdāter. Perbenigne liberaliter me amas si illā eque quātū ad tuū amorem in me & eam.

f Quid vbi est ille mi. Nō amat si statim time re desinit. vnde Vir. Omnia, r. t. f. t. a.

g Abiit / perijt. Facete abiit ne diceret mentitus sum. atq; ita dixit vt infantibus nutrices de terꝛriculis dicere solēt. quas cū ipse cōfinxerint abꝛsolitas volūt. Postq; illas vident nimiū pauperes, & mihi videt ridēs hec

vt
3
abi. ESC. quid? iam ne vxorē ducā. MI. iam. ESC. Iam
.i. nūc ducā p gaudio rante fue felicitate sepius reperit
a .i. cito ? q̄ celerrime fieri potest
MI. Iam quantum potes. ESCH. Dij me pater oēs ode
b
rint: ni magis te quā oculos nunc amo meos. MI. quid?
.i. tm equaliter te amo atq; illā
b c plꝰe liberaliter
q̄ illā. ESCH. eque. MI. p benigne. ESCH. qd? vbi est
discessit
g .i. multū gdum fuit in mente
ille millesius? MI. abijt. perijt. nauē ascēdit sed cur cessas
discede quā ego
b
ESC. pī abi: tu potius deos cōprecare, nā tibi eos certo
.i. morem gesturos
scio: q̄ vir melior multo es q̄ ego: obtꝛaturos magis;
i in domum requisita ? nūciata ad nuptias
MI. ego eo intro: vt quæ opus sint parent. tu fac: vt dixi
admirat opō se benigne ? prīo pter ? laudat sąō ego facto
h .i. qd sibi vult hoc negociū
si sapis. ESCH. qd hoc negocij est patrē esse? aut hoc fiꝛ
vt mox filiali s. pī meus .i. cōplacere q̄ placeat
.i. gre q̄ rōe
lium esse. si frater aut sodalis esset: qui magis morē gere
s. pī .i. amore dignus foueā? potrand?
i verum .i. inter brachia
ret? hic non amandus hiccine nō gestandus in sinu est?
admirantis incussit .i. valde oportunitate sollicitu
dinem
m
hem itaq; magnā mihi iniecit adeo sua cōmoditate cuꝛ
.i. a casu aliquo animaduertēs
p impudentiam n puidebo
ram ne forte imprudens faciā quod nolit. sciens cauebo
nimis tardo ? tō celeriter vado
.i. retardatio
Sed cesso ire intro: ne mora meis nuprijs egomet siem.

dixisse vt itelligat Eschiꝛnus Mitionē loco fuisse mentitum.

h Tibi ob. Mira sentē tia obsequi deos bonis. quasi bonis homibus multū debeant et in exeꝛcutione precandi deos vndiq; facultas nata sit patrē. sine assentatione laudare nō est iniuriꝛosum ad patrē referre deꝛprecationem deorū sed magis est honorabile. Nam tale est apud Vir. Tu genitor c. s. m. p. p. vt ipse patrem putet hic deos

i Ego eo intro vt que. Hic versus in quibusdā non inuenitur.

k Quid hoc negocij. Et mirantis hæc & laudantis oratio est. et bene videtur huiusmodi paꝛtrem Terentius pbare.

l Hic non amandus. Omnia perfecit hic paꝛter vt ametur & laudeꝛtur & foueatur.

m Magnam mihi in. Mira sententia mala nobis etiam de bonis nasꝛci an bonus parens magne cure est filio.

n Sciens cauebo. Facere quod nolit. s.

o Sed cesso ire intro ne mora &c'. Bene vtpote obiurgatus.

In hac. 18 scena.

DEMEA

Exemplū inducit ſceui patris ex affectu vero: & ob hoc inuiſi oibus nō aūt eum amare vult quēipſe amare inducit nūq̄ ſibi neq̄ cui q̄ alii ſed filio tantū conſultum cupit.

a Deſeſſus ſum. Deaut valde ſignificat.

b Vt ſyre. Vt p vtinā & hæc oia anhelans dixit. Te cū tua demōſtratione adhuc nō credit in errorē ſe miſſū fuiſſe. Te cū tua demōſtratione

c Perreptaui. Tardus inceſſus nō perambulatio, ſed perreptatio dicitur.

d Ad portā. Quo nō mire ppinqua omiſit vt pote porticū macellum Cratini ędes. Tēplū diane, & vltima poſuit vt quātū peragrauerit demōſtraret.

e Ad lacū. Facete pœta memorē inducit ſenē quorū minime opus fuit meminiſſe.

f Quo nō. Duobus dictis quo nō addidit q̄ſi & ad ducēdum laſſus appareat.

g Certū obſidere eſt. Proprie obſidere dixit. conuenit enī & irato & repente aggreſſuro & ab eo quod eſt obſideo obſidere facit pducta media ſillaba ab eo quod eſt obſideo obſidere facit eadem ſillaba correpta.

In hac. 19 scena.

MITIO DEMEA ſenex

Eſt exemplū intēpeſtiue obiurgatiōis, & per hoc ridicule.

a Ibo illis dicā. Moris eſt ſenē ſecū loqui. Vel ſenes, vt maxime aliq̄d ex animo agentes.

b Sed eccum. Demea conſtituerat diu illic domi obſidere ſed interea vidit fratrem. dixitq̄ ſed eccum &c.

c Fero alia flagitia ad. Magnā ſonitu ac ingenti oſtenſione future accuſationis exorſus eſt. magna ſūt enī oia & fero. & alia flagitia. & ingētia & ꝑ ironicos boni illius adoleſcentis dicit

d Ecce aūt. Ecce dicit cū repēte uiſte aliquid interuenit reb⁹ tius geſtionem retulit. non ad illud quod neſcis qui vir ſit.

h Eho ſcis & patere. Iam & illi trāſcitur non Eſchino.

h Nō malū. Alii vo-lunt Mitionē dicere. nō malū quidē alii Demeā Aliqui nō malui vt legi in aliquibus codicibus. Nā Donatus malū di-cit nec etiā coheret sēsus

i Puer natꝰ est. Hic bo-nio exēplo inducit Mi-tio iracūdē iuste Demeā leniter scire cui exaīato ob merorē nō conuenit īclemēter ire obuiā cū possit in tēpe obiurgari postq̄ dēstomachatus fuerit. & vide q̄ facete cū ille puer natus est ad argumentū male attule-rit. Hic rīndit quēadmo-dū solent illi quibus pu-ellam nasci metuēbus nunciāt puerū natū esse Nā in oībus que cupite venerint dii bñ vertāt di-ci solet. ga sepe hoies ea optauerunt q̄ aliis aliter q̄ expectauerūt cōtigis-sent quā ptātē rerū vertē-tiū semet verāq; partem vertētiū nō deo supeīsse veteres existimauerunt.

k Virgo. Vult rem sī-ne remedio, videri quia scit posse nuptiis finiri sollicitudinē et vide ama-ritudinē Demee contra omēs vt nec virgini ipse parcat.

l Audiui. Et cū rīndendū quasi bene sit quo ad-missum est.

m Et ducēda, Scilicet nisi donatus sit Eschin⁹ & hoc verbū necessitas-tis vim habet vt pacē tro-iano ab rege petendum.

n Quid nūc. More ira-scētiū cū ipse sciuerit qd futurū Mitionē interro-gat, & hmōi interroga-tio sectim figurā suā nō habet rīsionē. sed Mi-tio sic rīndit quasi plim-pliciter inquirenti.

o Illinc. Virginē que etiam cū viro fuit voca-t Virg. Ah virgo infelix.

p Iupiter. Tragice adie-cit a Mitione versus.

q Istoccine. Ad ipsum Mitionē respicies dixit.

r Si nūc re vera. Nunc re p vtilitate posuit.

s Simulare. Non hoc dixit quia hois est men-tiri sepe iracūdie simula-

f. letiā illud irascentis .i. pmittis. q. d. nō deberes
h .i. cognosce illud ille genū cur nō
est ciuē. MI. scio. DE. eho scis & paterer? MI. Quidni pa-
veā fetas .i. teneris in infurā cum hec cetera
b f. ebū
tiar. DE. dic mihi: nō damas: nō insanis. MI. nō malū:
etiam f. ex pamphila f. rem vt operamur pamphila
i k
q dē. DE. puer ē natus. MI. Dij bñ vertant. DE. virgo ni-
.i. est pauper intelligi eā nihil hīe .i. capienda in vxorem
l m .i. sine dote
hil habet. MI. audiui. DE. & ducenda indotata est. MI.
.i. certe est ducenda in dota f. de hac re f. est futura certe.
n
Scilicet. DE. Quid nūc futurū est? MI. Id em / quod res
.i. ex domo sua .i. traduceretur trāsierit p
o .i. in domum nīam f. re vestor
ipa fert. Illinc huc transferet virgo. DE. O iupiter istoc
vtq̄ .i. nō quē ducta esse sine dote .i. vitra q̄ fecī vt qd ptet nuptias a me fieri ps
q
cine pacto oportet? MI. Quid faciā amplius? DE. quid
.i. pena .i. po effectu vel rei vertere est dolori .i. iuriū est hoiem
r p silare
facies / rogitas? si nō re vera tibi istuc dolet? simulā certe
speretur ad hoiem animo f. ut nāq̄ socer futurus filio meo pe-
e nuti .i. negociū de cōiugio
est hois. MI. Quin iam virginē despōdi: res cōposita est
.i. poterit f. q̄ facta sunt .i. magis decere hoīem q̄
v id qd dicistis sēs silare
fiunt nuptæ. dempsi metū oēm: hæc magis sunt homīs.
sed .i. pbas tu f. de coniugio dicato f. placet possim
r
DE. Ceterꝫ placet tibi factum mitio? MI. Non si queā
f. mutare .i. patienter neq; ob id me exercitā
t
mutare. nūc cū nō queo: equo aio fero: ita vita est hoīm
ranq̄ .i. ludus .i. plurimū refertur ad bñ qd lucrificat
s
q̄si cū ludas tesseris, si illud quod maxime opus est iactu
f. in alueolo f. qd accidit .i. corrigar sēta gesta, p territa
a .i. callida trate consilio.
nō cadit: illd q̄ qd cecidit forte: id arte vt corrigas. DE. cor-
.i. dicta esse corrigenda .i. cuo consilio vel cua correctōne gdite fuckt
b
rector: nempe tua arte viginti minæ p psaltria periere.
q̄ celerrime .i. in aliqnē locū .i. si nō vendat alicui q̄ det
detrudenda .i. sine pcio
q̄ q̄tum potest: aliq̄ abijcienda est: si nō pcio: vī gratis.
f. abiudenda .i. certe .i. cupio
MI. neq; est: neq; illam sane studeo vēdere. DE. qd igit
.i. deoq; f. impleto
facias? MI. domi erit. DE. proh di uū fidem meretrix &
.i. vxor honesta quā ab altis mores discernūt f. erit vna in domo me. a ma. i. vtq̄
.i. sub vno tecto .i. sane mī tio
materfamilias vna in domo? MI. Cur nō? DE. Sanū ne
f. cu q̄ ratio ducta f. me esse sanū turantio
b
te credis esse? MI. eidem arbitror DE. Ita me dij ament
.i. spicio .i. facultatem inconsideratōem
f. vt vna sīt in domo
vt video tuam ego ineptiam. facturum credo: vt habeas
cum q̄ frequenter cātes more puellarū cū tā sis senex
f. querem e
qui cū cātites. MI. cur nō? DE. & noua nupta eadē hæc
sīt hūc a psaltria. .i. recte discet illa eadē nurū .i. psaltriā .i. frequenter ducens
f .i. funem
discet? MI. Scilicet. De. Tu inter eas rectum ductans sal-
.i. pulchre id facia .i. dolor mē
f. saltabis imbi
tabis. MI. probe. & tu nobiscū vna: si op⁹ sit. De. hei mi

lio custodia disciplinę est Nā simulatio & mē-dacīū non cadunt in vi-rum bonum.

t Iam de. Fiunt nuptie ne diceret despōdi cōpo-sui. Facto & despōdet puellā qui petit sponde-at a quo petitur recte. ergo socer futurus despondi dixit.

v Hec ma. Bene repe-tit hois. Ille enī dixerat si mulare certe est homis.

x Ceterū. Nihil aliud volebat Demea q̄ vt se uiret Mitio quod impe-trare non potuit etiā ad eandē sniam de prauita te & peccato Eschini.

y Ita est. Rectū erat si diceret. Ita vita est hoim quēadmodū tesseris lu-dere. aut quēadmodū lu-dus est tesserū. Nota ergo genus locutionis.

z Si illud. Virū opus est iactu an iactu nō ca-dit incerta distinctiōe est a Illud quod. Ars ad bñdā, p fortuna est. nō-eni si male iactus cecide-rit deserendus est ludus Et nunc pro fortuna in-telligēdum.

b Corrector. Quia dix-it arte vt corrigas sed moris est iratis ab vltī-mo verbo contradicen-tis incipere.

c Neq; est. In scrupu-lo versat Mitio in quo eligit ineptus potius vi-deri q̄ pdat Cthesipho-nē patri cur nō possit di-cere non est eschini ami-ca. sed celanda est culpa Cthesiphonis.

d Ita me dii. Ordo est ita me dii ament te iactu-rū credo vt habeas qui cū cantites ipe fefellit nō inquirēdo interiorē cau-sam retēte in domo me-retricis. Mire aūt cātes quasi turpius sic cantare senē cū psaltria q̄ coire.

e Et noua nupta. Ali⁹ audiet dicere O magna in verbis elegantia vide-eni q̄ vim significet di-stet. & ideo nō vxor sed noua nupta quā ad oia docilem ipsum indicat nomen.

f Tu inter eas rectum. Lusus est natus ab eo-rum quo, introductus equus ligneus in troyā

est cū nexis manibus furem chorum ducūt saltantes. hoc a quibusdā dici. Sed ego puto manu confertos choros puellarūq; cantātes restim dicere existimari. & id maxime conuenire ad exagitandum importunitatem senis veluti pueros imitantis. simul etiā iste quia inconnexu manuum lasciuus & petulans admit discretionē nouam nuptam et senē. & hoc quemadmodū dictū est. sed quanto stomacho credas iam ab Eschino recessum est. et trāsitum ad Mitionis luxuriam describendam.

g Iam vero. Mire vrbanitatē expressit vltro obiurgantis qui obiurgatus est.

h Tuā istanc iracūdiā. Nam ira de causa. iracūdia de vicio multum irascentis.

.i. nat tua vel inhonesta facta — pterea vel sed — affectus pudore — ammoue dimitte

g

hi. non te hæc pudent? MI. Iam vero omitte Demea tuā

h

.i. honestum est te esse — .i. bonā animū

i

istam iracundiam: atq; ita vti decet hilarum / ac lubentē

.i. labora efficere — .i. quos ei ostendebat — vende — ad re. — alloquar

b — .i. ceu

facte in gnati nuptijs ego hos conueniā. post huc redeo

vrq; — .i. decet esse vel agi vel vna — pduci esse. i. pceuel — rare in hominibus

l

DE. o iuppiter / hanccine vitā? hoccine mores? hanc de

infamiam — .i. familia

m

mentiā? vxor sine dote veniet. intus psaltria est. domus

.i. auida sumptu & multa consumens ac expendens — mitto despicere.

Eschinus — libidine & lasciuia

sumptuosa, adolescens luxu pditus. senex delirans. Ipa

q̄ sit dea — omnino — .i. seruare

.i. saluare

si cupiat salus seruare prorsus non post hanc familiam.

i Atq; ita vt decet. Hilarū vetuste nō hilarem Et bene addidit lubentē Multi enim hylares se simulantes nōlubētes sūt.

k Facte. Nō dixit esto sed elabora vt esse possis

l Hanccine vitā hosci. Ecliptcos omia vtpote stomachat secū loquēs deest enim esse aut quid tale.

m Domus sumptuo. Domus ideſt hominos.

n Ipsa si cupiat salus. Plautus libentiorem te faciam q̄ libētia. est eni. Ipsa si cupiat salus seruare prorsus nō potest hāc familiā. Hinc licet existimare q̄tū & caloris & grauitatis apud terentiū sit ad mutationē hrticia. Nam vide quantum creuerit supernis vt sit

finiret. salus dea quemadmodū cōcordia victoria pax.

In hac. 22 scena. Exemplū inducit licentie seruorū submitti domino.

SYRVS — DEMEA

.i. rogitasti — tracasti — .i. delicate — abunde

a — b

Edepol syrisce te curasti molliter: lautecq; mu

officium edendo — .i. exercuisti — c

nus administrasti tuum: abi sed postq̄s intus sum omni

fractorum. — refectus repletus — ad hunc locum.

d

.i. procrepare

um rerum sat: prodeambulare huc libitum est. DEM.

a Aedepol syrisce te. Quia detexit Chesipho ne. Iam oportet vt ebn⁹ inducat Syrus per cuius fabulas tegatur adeo vt syrisci se dicat nō syrū.

b Lautecq; administ. Vt quicquid esset bellis simū caperes & yathoscq; sorbillares aut minus seruile esses & biberes.

c Abi. Verbum vel sibi vel alteri cum laudatione blandientis. Nam sic dicunt qui iam compotes sunt votorū omnium perfectiq; in reb⁹ vniuersis.

d Prodeābulare huc libitū est. Nota duas p̄

positiones vni dictioni adiunctas vt pede pro subigit terrã. Et oportuit ne ad delicias exprimendas hoc verbum posuit. Nam producere signũ deambulare significat. Nam deambulare etiã intus posuit.

e Illud vide sis. Quia vnus ex multis reliquis an quia senior et impar. & ita pedagogus vt ipse sit quem ego puerũ tantillum in manibus gestaui meis.

f Quid fit. Mire ad securitatem ebrius hęc expressit. nunquid eni pertimescit interuentũ senis vt solebat syrus aut quicq̃ precauet.

g Iam. Tantũ tamen subauditur iam q̃ ipsi iram oblitus est vt cum eũ senẽ sciat causam tristicie eius inquirat.

h Tu verba. An tu sapientia quia dixit supra. Tu quantus es nihil nisi sapiẽtia es.

i Fundes. Vtrũ sine vlla cessatione pferas. an perdes scdm illud. Nam quid tu hic agis vbi si quid boni precipias nemo

obtemperat.

k Dis quidẽ. Ab eo qđ est dis ditis dites facit.

l Quãobrẽ. Nihil nũc in syro nisi simplex & purum ob ebrietatẽ. & vide quãobrẽ quid fecit dicere nõ esse ebrii syri.

m In ipsa. Nõ minus ridicula iportunitas De meę est q̃ ebrietas syri q aduersus te mulentũ tante grauitatis oões personat. vt ex dicentibus vultu verbis & exaudientis habitu & stupore magnã voluptatẽ percipiant spectatores. Videneni quãto pondere verborum cũ ebrio liniger.

n Potastis scelus. Non q̃ plus videt senex qui obiicitur oculis. sed oratorie potastis dixit. cum vnũ ebrium cernat propter illud cui exemplũ discipline quasi in omnibus sit quod in vno nũc aspicitur. Virg. Et carmine ab vno disce omnes.

o Sane nol. Et hoc dicto oblitus oim rerũ est nihil respõdisse Demęe per fallaciã sed tantũmodo ponit quod exeri-

In hac. 2ª.

scena. Aduentũ cuiusdã parasiti siue cõmesatoris deprehensus esse ostẽditur Cthesipho a patre seruo Demęa.

a Heus syre. Quã clare dicam ostendit ex eo q̃ premisit. Heus antecq̃

DROMO puer. SYRVS DEMEA.

vocandi a

Heus heus syre rogat te Cthesipho. vt redeas.

v. vade in malam rem c cur parasitus t.t. nominat s. narrat

Sy. Abi. DE. Quid cthesiponẽ hic narrat. Sy. nihil. DE.

s. adsę vnde b ebrius vẽit

loquerer Cthesipho mire additur nomen est cũ aut sine hoc aut per pronomen intelligi posse Cthesipho.

b Vt redeas. Redeas dicendo ostenditur & illum inter pocula a quo egressus est ebrius.

deprehendentis aliqđ alterius imprudentia .i. errus

Eho carnifex est. cthesipho intus? Sy. Non est. DE. Cur
.i. cum .i. imperator parasitor

hic nominat? Sy. Est alius quidam parasitaster paruul⁹.
.i. cognosas ne eum .i. sciam si sit intus nec ne
.i. nunc

Nostin? DE. Iam scibo. Sy. Quid agis? quo abis? DE.
.i. nō tpus nō otium nō amoues
quia impediebat cū ne iret o me rumpendo scz .i. malus
necessitudo vt aiunt

Mitte me. Sy. Noli inquam. DE. Non manum absti-
.i. porius vis .i. diffundi frangi

nes mastigia an tibi iam mauis cerebrum dispergi hic.
.i. senex tirannis .i. austū paralitū cuius impetū pnūciatōe deprehensus ē
euasit manibus cthesipho .i. nō fuisse sententiaq̄ oppo-
.i. cerre valde nunum

Sy. Abijt. ædepol comessatorem haud sane commodū
q̄ eius aduētu ē deprehensus q̄diu

prefertim Cthesiphoni. Quid ergo nunc agam nisi dū
.i. pcare efficiamē .i. puta in aliqnē locū
.i. turbationes q̄ iam nō sunt sed statum futurę

hæ sileſcunt turbe interea in angulum aliquo abeam:
.i. egritudo dormiendo .i. paululum vini
.i. abdam in angulum ꝛc.

atq; edormiscam hoc villi sic agam.

c Abi. Indignatus q̄ nominasset Cthesipho nē corā patre imprudentiam dixit abi.

d Est alius. Nō aliud parasitaster. sed aliud Cthesipho q̄si non duo sed multi sūt cthsiphōes

e Nostin. Sic pnūcian dū est vt et simul & querat & dicat nostin quasi sycophanta nūe addit nostin nā veteratoris est in mētiēdo cōfidere.

f Quid agis. Hoc iam ebrio cōuenit nō illi quē cognouimus syrū nam quod retinet senē cōfessionis genus est.

g Nō manū. Etiā inesse manū vt teneret Demes. ex ipsi⁹ verb⁹ cernit.

h Mastigia. Mastigia vt inquit Seruius. Est seruus sepe numero verberibus cesus & cedi dignus a mastigo verbo greco q̄d significat cedo

i An tibi maius. Vt appareat baculo minatur.

k Abiit. Quia prohibere nō potuit de misso et desperanti vultu quid factum sit dicit & abiisse pronunciat.

l Aedepol cōmessato. Cum opinatus superuenit vt omia sic offendat quemadmodū qui cōmessatū est ingredi qa cōmessatoris est supervenire ad scortū & vociferare aliquid ioculare strepitum. quare false totū ad Demeā contulit. Alii dicunt cōmessatorē dici de Demea qui veluti cōmessator in oppinatus superuenit & omnia turbauit.

m Presertim Cthesi. Bona exceptio vt appareat omnibus incōmodū & huic & Eschino sed precipue Cthesiphōi

n Nisi dū heq. Nō quę iam sunt sed quę erant.

o Hoc villi. Est vini diminutiuum vt vnus villus vinū villū pariter.

In hac. 22 scena Collatio est personarum mitis ac sevi.

QVINTVS ACTVS

NITIO DEMEA senes.

a Parata a nobis sunt De vobis absentis vult
b .i. omnia
c d
Parata a nobis sunt. ita aut dixi: sostrata vbiuis. q̄s

ostendere poeta quā orationem cū Sostrata habuerit ingressus Mitio & videquas

interposuerit primo.

.t.meas p dolore nimio hoc dixit

nã a me pepulit tã grauiter fores? DE. hei mihi qd faciã?

.t. conqrar de fratre cũ ego mea indulgentia venio crimina nondũ

quid agam? quid clamem? aut quid querar? o celum: o

.t. cho neptunus pest .t. eorũ negociũ eorũ figmẽtũ de empcõe

terra: o maria neptuni. MI. Hem tibi resciuit oẽm rem:

certe .t. oportet succurrere .t. turgia et ꝛ filio eius

id nunc clamat scilicet paratæ lites succurrendũ est. DE.

cece hic .t. in promptu est palam .t. deprauatio corrupto

ꝙt vtrisq; pungens ꝛ verum q; criminans

.t. nõ vnius sed duoꝝ

Eccum adest cõmunis corrupt ela nostrũ liberum. MI.

.t. post longam rui vexationẽ .t. ad lenitatẽ .t. compescui iracundiam

Tandem reprime iracundiã: atq; ad te redi. DE. repres-

piscatus sum probra imprecaris turgia causam ipsius lini. purgem.

si redij: omitto maledicta' oĩa: rem ipam putemus di-

qui aliud dixisti videtur q; non cure hres

certe .t. passit.

ctum iter nos hoc fuit: ex te adeo est ortũ: ne tu curares

.f. curarem an fuerit hoc dictũ nec ne

.t. illud a me pcessit dictũ

f. filium

meũ neue ego tuũ: responde. MI. Factũ est. non nego.

filius meus ad domũ ruã ad porandũ ꝛ lauandum

filium y .f. meo filio.

DE. Cur apud te potat? cur recipis meũ? cur emis amicã

.t. cur .t. non est ꝙt potest cõdicõe sum ego ꝙm tu sto

.t. non licet

mitio? Nam qui minus mihi idem ius ꝙ tuũ est eẽ ꝙm qd

Idcirco dicit. Iam celũ terramq; meo sine nutu mine venti miscere & apud homerum sic idẽ

Et hoc est quod ait Horatius in arte poetica. Interdum tamẽ & vocem comœdia tollit. In hec tria rerum natura diuiditur. vt principio maret ac terras ; celũq; profundum & per hoc totum mundũ accusauit.

i O celũ o terra o maria neptuni. Vtrũ de eo elemẽta inuocauit q; diis quoq; irascitur qui in his cõmorantur vt dolentes solent aut quia deos esse non putet. Ideo hec omnia neptuni dicit quia dicturus esset Neptuni nisi intercederet psona Mitionis quem videns ad aliud cõuersus desit diluuium & interitum rebus optare cœpit obiecto fratre cui maxime irascitur & propter quem detestabatur omnia. Tale est apud Virg. Omniavel medium fiat mare ante omnia accusat vt indignantem, Veq; nõ incusam amens hominumq; deorum. Et atq; deos atq; astra. vocat. t.m.

k Hem tibi.

Nulli eni tibi Mitio loquitur. Hem tibi ad nullum refertur. vt fieri sepe solet mihi & tibi, vt en tibi fores crepuerunt, tu

b Parata a nobis Et ꝙ non dixit sed vt dixi dicendo significat se dixisse omnia.

c Vbi vis. Fiãt nuptie vel quid tale. aut omisit. aut dicturus hoc ipsum audit. vehementius fores pulsaras et quod agebat abiecit.

d Quisnã a me. A me modo. i. meas. Dicim⁹ enim accepi litteras a te. pro accepi litteras meas

e Pepulit tã grauiter f. Quia irati omnia concitefaciunt cũ pulsande fores essent exituro foras Demea. sic eas pulsauit vt & is ipsis irasci videretur.

f Hei mihi quid faciã? Multũ laborauit Therẽtius vt analogiam seruaret i dolore Demeq; quo maior debet in ctesiphonẽ reprehensio esse ꝙm in delictis Eschini. Et nota q; vbi nõ inuenit quod dignũ loqueretur ab interfectione ceperit. Hei mihi. Et adhuc quomodo pro rei magnitudine oratio parua esset. quid faciam inquit. In alieno indignatus est suo quid faciam inquit. In alieno litigauit. hic ait qd agã? In alieno clamauit & questus est hic in suo relinquo & preter

In Eschini peccato Mitionẽ accusauit in Cthesiphonis clemẽtia cum diis omnibus ac toto mundo mira auxesis q; imitatẽ Virgilius in orpheo. Post amissam rursus euridicen. quid faceret inquit. omnia enim cõsumpserat primus dolor qualem raptabis coniuge ferret. Nã quid preter omnes terras atq; inferos loci remanebat quid nõ lugeret. per quẽ fletũ manes quasi omnes primis luctibus implerent & lachrimis quia numia voce mouerunt cui nec ita quidem inexperta remãserat. Et vide hic gradus doloris & irascundie in tantum autẽ vt iam etescere nõ possint. quippe in initio fabule tam tristis est Demea. Nam sic audita Mitione quia tristis est. & ipse rogas me vbi noster Eschin⁹ fiet. Quid tristis ego sum vide mox precedit in penis vt sic incipiat disperii. Cthesiphonem audiui filium vna fuisse in raptione cũ Eschio Inde postea dicit. Nec ego hõ tũ infoelix ad postremũ mihi dormis.

g Hei mihi quid faciam? quid agam. Et in naturali quodam modo postq; summus furor ad extrema peruenit repente senex mutatur & mitis fit.

h O celum, o terra, o maria neptuni. Neptunus quia medius inter celum & inferos dum vtriusq; regni particeps est habetur elementorum omnium potior. Nam ideo tridentẽ haber primo numero trium elementorum vt apud Virgil.

l Parate lites succurrendum. Videtur & ipse pertimuisse dicendo. scilicet parate lites.

m Succurrendum est. Vt rursus confirmet se hoc ait.

n Communis corruptela nostrorum liberorũ. Maior accusatio est ista q; prior quippe cũ iam modo de ambobus accusetur Mitio non de vno.

o Tandem reprime iracundiam. Mire quia reprehendere nequit nimietatem reprehendit irati. Et ita de causa est iracũdia de moribus.

p Atq; ad te redi. Quia ira ab eo quod est ire dicitur eo q; a se eat qui irascitur & furit. Et ad te redi proprie dixit. Virg. Verum vbi vidi nulla. f. r. f, ad se redit. & Cicero. Redit ad se & mores suos.

q Repressi redii. Nõ quod est sed quod gestu dicatur spectata & videbis. nec; repressisse adhuc iracundiam. nec; ad se; rediisse Demeã. sed q; mira perspicuaq; moralitas in huiusmodi rebus est apparet.

r Rem ipsam putem?: Videtur paulo citius de stomachatus q̄ res etiā incerta exposcebat. sed hoc morale dicitur. Nā iuste irati omissa seuicia ad ratiocinationes sepe festinant. & preterea illud accedit quod nō inuenit quod iā condigne dicat. simul quia etiam increpatus est a patre q̄ apud se iam non sit per iracundiā vehementem iterum rem ipsam putemus. tractemus. purgemus. Nam & hinc purgamina dicta sunt. vt Plautus in capti. ait. Nudeum amisi retinui pignoris pitamia. Et Vir. Multa putās inquit. Putare proprie est falsa & infructifera a veris & fertilibus resecare. Vnde arborū purgatores putatores dicunt. Et q̄ hoc q̄ dicit rem ipsam causam ipsius litis ostēdit. vt mitte ista atq; ad rem redi.

s Ne tu curares meū. Nā ambos curare prope modum reposcere illum est quem dedisti.

t Factū est. Apparet Mitionē minutim quidem fateri. sed facete cōtemnere obiecta.

v Cur emis amicam. Inclamatio ista nomis magnā iudiā significat vt regnū ne Eschine hic possides. & pacē te poscimus omnes tume.

x Nam qui min⁹ mi: Aut nam aut qui abundat. & est ordo. Qui minus equū est esse idē ius mihi. Qui ergo cur vel quare significat.

y Nam vetus verbū. Confidenter non repetiuit non habens rationē quam subiiceret nisi illi prouerbium venisset in mentem. Nam quia videt se in malam causam incidisse totam vernaliter & facete agit et subiicit equitatem vbi iusto seuieri non potest quia tamen a Demea cōuincitur. dicendo quod sequitur.

.i. licet habere .i. postq̄ f. ium .i. neli curare

equum est tibi: quando ego tuum nō curo ne cura me

.i. q̄ iustū sit irasci f. est equū irasci .i. iratum

q̄

um. MI. Non equum dicis, DE. Non? MI. Nam vetus

.i. dictum puerbium .i. esse cōmunicāda vbi opus est inter pphagos eos orū dictē

verbum hoc quidem est: communia esse amicorum in

.i. vrbane i. dictū a re .i. repentina q̄ subito exorta q̄i nō habeo q̄ rōne posit q̄ videar eū iā cōuicū

ter se omnia. DE. Facete. nunc demum istæc nata oratō

.i. breui sermone .i. sine molestia tua .i. in pmis

a b

est. MI. Auscultа paucis: nisi molestū est: demea. Prin-

.i. offendit ac ledit obsecro

fz p filiꝰ suppeditando .i. impensam c

cipio si id te mordet. sumptum filij quem faciunt quæ-

que sequuntur .i. scōm facultatē tuam

d

so facito. hæc tecum cogites Tu illos tuos olim pro re tol

.i. sufficientia filio tuo

lebas tua. q̄ satis putabas tua bona ambobus fore: z me

tunc .i. q̄ ego ducerem vxorem .i. cōfide ratōem

tum vxorem credidisti scilicet ducturum. eandem ratō

habe .i. custodi acquisita vere modice

.i. quā pus habebis e acqre

nem antiquam obtine. conserua quære: parce. fac quā

bonorum filio laudē de collēdis educādis ac vitandis filiis tuis habe

plurimum illis relinquas. gloriam tu istanc tibi obtine.

.i. expectatiōem z opinionē nā cū putabas me vxorē ducturū non spectabas a me bona p filio gnurre:

f g

Mea: quæ præter spem euenere: vtantur: sine. de sūma

q. d. nihil tibi constabit dimittuē est meis bonis .i. adiunctū vl addictū erit.

nihil decidet. quod hinc accesserit id de lucro putato eē.

quēdico rum

omnia si volues in animo vere cogitare demea: & mihi

q̄ filiis demeo despicenetā pecuniam

h

& tibi & illis dempseris molestiam. DEM. Mitto rem:

t .i. tace noli gerere in eo q̄ cepisti l intelligo

consuetudinem ipsorum. MIT. Mane. scio. istuc ibam

z Nunc demum istec. Vt ostendat illū perturbatum contraria protulisse dictis: suis superioribus. Item alii totū iungunt. alii totum separāt. Et bene nata est. Nam sic dicimus de rebus repentinis vt supra here nate melius fieri haud potuit q̄ factum est hera.

a Auscultā paucis hi. In duas partes diuiditur persuasio nihil passurū Demeā damni nihil corruptele. Et me tum vxorem credidisti scilicet ducturum.

b Principio si id te mordet. Figuratiua locutio est. vt eunuchū quē dedisti tibis quas turbabas dedit.

c Queso. Modo obturgationū est.

d Pro re tua. Pro patrimonii tui qualitate.

e Conserua. quete. parce. fac q̄ plurimum illis. Hoc sic pronunciandū vt appareat hāc ipsam voluptatē displicere Mitioni. Conserua. parce. quere. noua parce omnibus.

f Vtantur sine. Aut de est his vt sic his vtantur aut antique locutus est.

g De summa nihil de. De sūma rei tue. scilicet.

h Mitto rem. Pecuniā et est hec exclamatio moralis minus ad id sunt tardos ac non intelligentes homines.

i Consuetudinē ipso. Loquor aut ei detale est subintelligendum.

k Mitto rem cōsuetu. Vel ab vtilitate vel ab honestate transtulit. vel a rebus ad illos istos de quibus agitur. Cauetur autē ne aut rem perdant aut ipsi pereant.

l Mane scio istuc ibā. Moralis & facta cor-

reptio continens in se la
tenter blandimẽtũ quo
leniatur auditor.

m Multa in homine.
Obscurissimus sensus
& re & verbis.

n Duo cum idem fa.
Obscure locutus est cũ
hic sit sensus. Duo idem
faciunt quod vni licet fa
cere alteri non licet.

o Sepe vt possis dice.
Melius est sepe ad supe
riora coniungere. Nam
possunt duo idem etiã
casu non vt similitudi
nẽ facere videantur tunc
ergo erit signũ sepe idẽ
faciunt. Dicere autẽ po
suit pro intelligere & sci
re ab eo quod precedit
id quod sequitur. vt foe
neratum istuc beneficiũ
pulchre tibi dices & me
morem me dicis esse &
gratum.

p Non q̃ dissimilis.
An quia huic licet.

q Que ego in illis esse.
Ordo & sensus hic est.
Multa in homine De
mea signa sunt ex qui
bus coniectura facile sit
que illis inesse video.

r Vt confidã fore ita.
Duo quũ idem faciunt
nam ambo & suppo
nunt et intelligunt & in
loco verentur. non inge
nii vicium sed eratis est.

s Intelligere. in loco v.
Non in loco intelligere
sed in loco vereri.

t Inter se amare. Cito
dixit inter se quod est cũ
alter alterũ inuicẽ amat.

v At enim metuas.
Ad priorem tractatum
pertinens qui est habi
tus de consuetudine rei
familiaris ibi debet sta
re. At enim metuas ne
ab re, &c. Oratorie pau
lo. Nam nõ omissiores
fore Demea. sed pluri
mum credit & metuit vel a re vel a proximo.

x Omissiores. Negligentiores. sic in Heauton. Vbi te vidi
animo esse omisso.

y O noster Demea. Blauda & cum quodam complexu
eius qui reprehenditur incusatio. & de more sublata. & sic
hoc dixit tanq̃ dicturus esset multa te latent simplex homo
es. Nam huiusmodi sententia latenter quandam dicentis au
ctoritatem fiduciamq̃ designat.

z Attentiores ad rem sumus cẽ. Proprie attentiores redit
ad omissiores supra enim dixerit ne ab re tantum sint omis
siores paulo. Quam sat est quasi dicat attentos nos esse ni
mium crimen est.

a Quod illos sat ætas
Methaphoricos acuet.

b Ne nimiũ. Ne valde
subuertant infra legen
dum est. Si ne pro non
coniunctione. Subuer
tant ergo legendum ita
vt subaudiamus timeo
vel aliquid tale.

c Tue istec. Quod ait
significatio habent nulli
usmodi rationem & in
eptam. Nã apparet non
eas probare ab eo qui
sic loquitur vt supra. Iã
vero omitte Demea istã
iracundiam.

d Subuertant. Subuer
tant. ideſt deiiciant nos
a seueritate nostra qua
vti in filios erat animꝰ.

e Tace nõ. Tace nũc.
positũ quasi diceret ani
mo subuertet ne dixeris
q̃ mali ominis verbũ ẽ.

f Da te hodie mihi.
Accomoda teipsum vo
luntate meę. Nã in ani
mum trãstulit quod est
corporis. vt i Eunucho
Mihi se dare sermonem
querere. Cicero. Ceruicu
lam iactaturũ & popu
lo se accõmodare. Si nõ
vis inquit propter te vel
propter me mitis esto.

g Exporge frontem.
Quia cõtrahi in verbo
isto ostenditur quanto
conatu opus sit ad expli
candum tantũ cõtracti
onem senectutis & se
ueritatis.

h Scilicet ita tempus.
Vide si nõ hoc sit quod
greci
dicunt. nam si & ita tẽ
pus fert & faciundã di
cendo. ostẽdit magis co
gi necessitatibus vt pau
lo sit tranquillior & cũ
tanta difficultate pmittit
tanq̃ mala subiturus sit
atq̃ adeo maiorẽ par
tem secum disputat nes
cessario hoc velit nolit faciendũ est vt sit lætior. & hoc quia
tempus fert. Faciundum est. satis misere tanq̃ necessitate co
gatur ad gaudendum agrestis senex.

i Ceterum cras rus cum filio primo lucu. &c. Hoc ideo
facit quasi gaudere interim non possit. mihi se vicine saucie
proximitate soletur.

k Primo lucu. Aposiopesis. Nam cum primo lucu. pro so
le ponentes. ergo cum primo lucu q̃ plurimũ sol coeperit il
lucescere. Cum primo lucu veteres masculino genere dice
bant lucem.

l De nocte. Abundat.
m Fac te. Eodē verbo vtitur quo iamdudum laborem ad letitiam se conuertens ostendat.

n Et istam psaltriam. Vide singulas syllabas imbutas amaritudine. rustica atq; agresti. Nā ista odiū significat. Psaltria fauiciam in nomen eius quam delicios am esse oportet. & vna mecum adolescentibus esse conueniat. Et illuc ad quem locum psaltriam secum ire compellit. Deinde ne vel in itinere pœna cessat cum filio ibo hinc inquit. Illam vero abstrahiam illuc eo animo dixit quo supra ibo hinc & apparet illū quasi manipulum ducturū puellam non vt fidicinā Mecum hinc abstrahā non abducam quod est seruientis abstraham.

o Pugnaueris. Magnā rem feceris. sic Lucilius Vicinus odius & magnam & pugnauimus pugnam.

p Eo prorsus pacto. Hæc cum risu dicit Mistio. Et mutare est inicere alicui vincula. quis vero dicitur alligari ad aliquod sine quo esse non possit. ergo ad amicam propriè alligari adolescentem dixit amatorē. Prorsus autem. Certe recte ac vere significat.

q Vt illam serues. Ad tuendum illam hoc est non tam filium sed illā seruā in qua vtrumq; retinueris.

r Atq; illic fauillæ plena fumi ac pollinis co. Quippe molere prius est q; coquere. Sed coquere prius posuit quo pulcritudo magis fodatur an quia prius torreatur triticum vt tondi possit. vt Virg. Et torrere parant flamis et frangere saxo.

s Coquendo sic faxo & molendo preter hæc.

t Preter hec meridie ipso

tum q; de malo loco .i. sed q.d. nō impedirā dū rus eas etiā nocte vultuosum
l q; eas ito lerabundū
ibo hinc. MI. immo de nocte censeo: hodie modo hilarē
.i. elabora vt sis hilaris .i. simul mecum ex hac verbe
m .i. exhibe re n .i. rus
te fac. DE. & istam psaltriam vna illuc mecum hinc ab-
.i. nō asperam: seu acerbitate abducam eo modo illā abducendo recē .i. allegabis
o p oīno .i. auri
straham. MI. Pugnaueris. eo pacto prorsus illic allegaris
.i. tantumō psaltriā nā illā quando filiūq; retinebit
.i. efficaci hoc est vt illā seruē
q
filiū. modo facito: vt illam serues. DE. Ego istuc videro
i. psaltrie vt sit .i. farinæ tenuis & minute q; volitare ex
.i. simul ille extrinsecā molā cum molitur
r o deferre ab igne o i. panes vt fruges
atq; illic fauillæ plena fumi ac pollinis coquēdo sit fa-
pinsendo frangendo fruges mola .i. feruore & estu solis .i. culmē segetē
.i. vitra vsta
t v
xo & molēdo. præter hæc meridie ipso faciā. vt stipulam
tantum .i. efficiā .i. nigrā propter feruorē
p .i. a sole desiccatā q; rum i. cercerem & acer
colligat. tam excoctā reddam atq; atram: q; carbo ē. MI.
.i. delectet cum video .i. sapientes homines esse hoc est cum video sapientiā
r a re exercari s
Placet nūc mihi videre sapere. Atq; equidē filiū tuum:
psaltria .i. cū irrisiōe & cōtemptu
a rideo
etiam si nolit: cogas. vt cum illa vna cubet. DE. derides:
.i. felix .i. qui habes illā eam quē habes gaudeo
b
fortunat? qui istoc animo si es ego sentio. MI. Ah per-
.i. procul sis ne in meis turgijs & in tua tristicia vade i. domū .i. ludo lenocinio
.i. nunquam cesso desisto
c b
gis ne? DE. Iamiam desino. MI. I ergo intro & cui rei
letum impendamus insumi q;.
c
est opus hilarem hunc sumamus diem.

DEMEA. solus

Quū sol vehemētior est & nomē facit de aduersario. & meridiem dixerunt veteres quasi meridiem. r. pro d. positū est. & propter cognationē harum inter se litterarū.
v Vt stipulā colligat. Quod sub sole fieri necesse est.

x Tam excoctā reddā. Et dixit reddam pro faciam & excoctam ad tenuitatem siccati coloris. Atrā ad colorē retulit. Et vide q; aspera q; in grata clausula sit quasi seuidici sentis finit oratio

y Placet nūc mi. Nō cōtradixit ne rursus provocet timet enī suasor rei lætitia, puocet ad iurgiū
z Atq; equidē. Suadet lætitiam nō solū. sed etiā rem ducere cogit inuitū

a Derides fortunatus. Hoc verbum vultu Demee sic profertur vt subrisisse videatur inuitus. Sed rursus ego sentio amare secureq; dixit. Et ridet q; simpliciter ridet. Deridet qui cū alterius irrisione & contemptu rideo.

b Fortunatus qui ist. Non laudantis est q; ait fortunatus sed moraliter reprehendentis. vt si dicas cum te aliquid cura offenderit fortunatos stultos. Qui non ponit bis stultos qui nihil sentiunt hoc quoq; dicit in eunucho. Atq; ego insex lix nequā ridiculus esse ne q; plagas pati possum.

c Iamiam desino. Et hic vejut necessitatē querī imponi sibi.
d Et cui rei est opus. Cui rei credis nisi nuptiis hoc est ludo lætitiæ voto & gaudio nuptiali.

e Hunc sumamus diē. Nō accipiamus sed impendamus & cōsumamus. vnde & sumptū dicimus pecuniam quæ insumenda est.

An. 23. sce.

Exemplū inducitur hominum qui virtutem tedio deserunt ob contemptum eius quod apud omnes seuum esse vicio sum sit. eta deo fauet Terentius clementioribus ac mitissimis patribus. vt hunc quoq; adducat ad sententiam Mitionis non tamen hoc sentiens tē q; ita fieri oportet sed q; ita res cogat. Vult eni naturalē ineſſe veris patribus acrimoniā, sed eā semper inuidiosam esse adolescentibus.

a Bene ꝺducta ra. Bene dispositā bene cōputata ducere est digitis computare. Seducere est quem apud aliū et palā deducere ē sed subducere ē apd̄ſeipm & secreto deducere q̄ magis inverbo isto maioris attētōis & diligentie signum est

b Quin res. Quin-modo cur non significat.

c Res-ætas-vsus. Tria posuit ex quibus res p̄ experientia ponī & his dicit se esse mutatū. Nā mox dicet. Re ipsa repperi facilitate nihil esse hoī melius. nec clementia.

d Aliquid moneat. Sylepsis est p̄ casus subauditur enim quem.

e Que tibi putaris pri. Vt alias eligenda quæ et primo loco ponenda ac per hoc optima.

f Vitā duram quam. Archaismos vt lucilius magnā pugnamus pugnam. Prius dixit quid faciat q̄ cur faciat.

g Propetam excurso. Idest ad calcē misso propter ipsos decursus mei tasci viuendi, & est metaphora sumpta a curſoribus.

h Id q̄borem re ipsa Quia secū loquitur ideo multa secum reticet & deest faciam. Et si quis querat & dicat.

i Facilitate nihil esse. Facilitate iam facilem se infert. Inter facilitatem & clementiā hoc interest. Facilis eni cuius ira cito soluitur, Clemens qui non irascitur.

k Ille semper egit suam vitam in ocio. Hic iam quasi comparatiua qualitas inducitur de vtroq; et vt ille in initio fabule locutus est sic hic in fine loquitur.

.i. nunq̄ aliquis habuit mensurā vitā modū imo dispositū cōparatū et q̄si vt ita dicam calculatum .i. legendū

a

Vnq̄ ita quisq̄ bene subducta rōne ad vitam

q̄ non .i. experientia .i. seruatano in modo viuendi

b c .i. certo conducto d

fuit: quin res/ætas/vsus semper aliquid ap

.i. afferat qđ̄ius erat ignorum .i. ira q̄

f. res eas vsus.

portet noui. aliquid moneat: vt illa quæ scire credas: ne

f. ut parueris .i. propius eligenda,

e .i. legendo probādo re ipsa

scias. & quæ tibi putaris prima: in experiundo repudias

f. uelare, re. .i. plenam acrimonie f. uitā

asperam et inculcā

f

quod mihi nunc euenit. Nam ego vitam duram: quā

hactenus vsq; ad hoc tempus .i. traducto .i. in summa senectute ꝑfinam vitam

g b

vixi vsq; adhuc: prope iam excurso spacio ego omitto. id

f. omittis .i. ipo effectu deprehendi benignitate

t

q̄obrem re ipa repperi. Facilitate nihil esse homini me

.i. ex p̄sideratōne comparatōne mei et fratris

i

lius neq; dementia. id esse verum: ex me atq; ex fratre

cuiuber fratre .i. traduxit ego vite sue

b

cuiuis facile est noscere. Ille suam semper egit vitam in

vacatione et labore tranq̄llius

.i. sodalitatibus viuendo cū gregalibus .i. nulli p̄rem offendere.

l m

ocio in conuiuijs demens placidus: nulli lædere os. arri

f. ipe frater virtute p .i. sumptuosis fuit sibi cū amicis se morē gerendo laute familiariter et sodaliter viuendo

i

dere omnibus sibi vixit. sibi sumptum fecit. omnes be

.i. bñ loquitur de eo f. officio cū facilitē .i. ferus crudelis .i. grauis et inurbanus sermone et inculcius sumptuosū facien

n o o

nedicunt, & amant. Ego ille agrestis, saeuus/tristis/tru

remdē ipo aspectu mihi et q̄tus .i. in frugio .i. sensi

o q

culentus/tenax duxi vxorem. Quā ibi miseriā nō vidi?

consilio. & ichimus q̄diu .i. de opam .i. q̄plimos for tunas et q̄plures

r solliciande mihi illatas .i. sed certe ma fortūe bona

nati filij alia cura: Porro aūt dum studeo illis vt q̄pluri

.i. accumulare illis nato .i. acquirendo illas diuitias

.i. cōsupti

mū facere. contriui in quærendo vitā/atq; ætatem meā.

consecta figura .i. hunc fructū f. filius

o f. huic

porro

Nunc exacta ætate/hoc fructi pro labore ab his fero odi

q̄ me odio p̄sequunt .i. delectantur cōmodis et fructibus seu

f. mino q̄bus solent frui seruis q̄s pfec delectatōnib

t

um. Ille alter sine labore patria potitur commoda illum

inq̄: a multis aliis curis. q̄a dixit quā ibi miseriā nō vidi.

s Fructi. Fructi dixit in genitiuo vetuste p̄ fructus sicut in uenit apud vetustos tumulti p̄ tumultus senatu p̄ senatus et ita de aliis oībus noibus quarte inflectionis haberi potest.

t Patria potitur commoda. Accusatiuo casu extulit quod nos ablatiuo dicimus, i. patris potitur commodo. Actius

clitēnestra feras portuntur plagas,

l Clemens placidus. Mira varietas & in locis et in paruibus orationis. Et clemēs est qui colit mentē suā nec eam vexat. Clemens. placidus. Clemens est circa recte agentes. Placidus etiam circa delinquētes. Et clemens est nulli ledere. Placidi arridere omnibus. Et clemens est animo. Placidus vultu. Et nulli ledere os adeo vt nulli se contristem faciat. & hec est figura

cum recurrimus per ea que diximus| oia repetita fiūt.

m Nulli ledere os ar. omnibus Voluptatib⁹ affectus est duplex. Aut enim ex quiete voluptas est aut ex aliquo actu. ergo hic vtriusq; cōplexus est. avide quomodo grece a nominibus verba transeant. Leditur os cū verbum aliquod molestū presentibus prodit ex pectore. Cum enim aliquis presens molestia sermonis afficitur tunc os .i. facies vultus eius offendit seu ledit quod satis patet. Nam si eo sermone purgatur statim os eius rubore perfundi cernit quod illi molestat.

n Ego ille. Bene addidit ille quasi iam notus in hoc fer⁹ atq; agrestis & seruus factus est.

o Tristis. Tristis animo truculentus vultu & aliter dici potest vt tristis sit qui dolet. truculentus q̄ terret. et ideo auxesis mira p̄ista decurrit

p Duxi vxorē. Pendet duxi vxorem sed etiam cum magno significatu addendū est maiore emi pondere subtrahit coniunctio. nā duxi etiā vxorem dicendū fuit.

q Quā ibi mi. Ibi inquit quasi vxor locus sit & hoc sine cōiunctione vi mala q̄ enumerat multa videantur.

r Alia. Alia cura. alia

v Illum diliꝫ ūt apud. Hic ostēdit Therentius verū patrē & molestiosem et odiosum esse magis adolescentibus.

x Illum vtviuat optāt. Sylepsis. Nā sic veteres loquebātur nos vero dicimus illi optant non ilsum optant.

y Nūc experiamur. Magis comice pluraliter experiamur dixit cū si diceret experiar.

z Quando huc pro Non addidit quis sed intelligimus Mitionem significari.

a Si id fit dando atq; Bene naturam secutus est qui antē ignorat puyans agi veris viam deberi non agi dando & obsequendo.

f.filij mei d.frequēter fugitūe or.hanc ppositā r decreta
.i.cōmittunt f.frēm v
amant: me fugitāt: illi credūt cōsilia oīa: illū diligūt: apd
f.frēm f.filij .i.d. relictus e.n.ꝫ ptemptui habitus
x mitionē
illū sunt ambo: ego desertus sum: illū vt viuat / optant:
.i.sed .i.optant vt expectet ventꝰ f.filios
cere
meā aūt mortē expectāt: scilicet ita eos meo labore edu-
.i.mutuos f.frater .i.qua impensa
ctos maxime hic fecit suos paulo sumptu. Miseriā oēm
f.frater adhortat sapiā p expetat
y
ego capio: hic potiē gaudia, age age. nūc expiamur cōtra
f.q facit frater .i.lenter qđ ego possum q:
3
hæc qđ ego possim blā de dicere: aut benigne facere: qñ
t.ad locū ad exigendum etiam f.filius
.i.incitat me
huc prouocat. Ego q̄q; a meis amari / & magnipendi po
sse amer .i.largiēdo illis .i.complacendo indulgendo d .i.agam
a b efficiūr .i.minoris officium.
stulo. si id fit dando / atq; obsequēdo nō posterioris ferā
vehemēce in hac benignitate .i.speret ad me .i.aiosus annis qđ ammō
e qđ sentit confectus
deerit: id mea minime refert: qui sum natu maximus.

b Si id fit Id est ꝛ aliberis si magnipendor.

c Nunc posterioris ser Sub auditur partes. Aut non per infantiam .i. nō vincar a Mitione. Et trā slatio est a partibus histrionum in fabula.

d Non posterioris se Primus in eo ero inquit in dādo atq; obsequēdo

e Deerit. Id mea mini me refert videre manēre in Demea non penitus iectam securitatē. Vel sic deerit. Idest defectus erit in hac re cū suspitione cū ab ea sim nimis alienus natura mea. Veūm non curo. quia non erit qui me arguat & reprehendat cum sim maximus natu.

Scena. 24

SYRVS DEMEA

a Heus heus Demea Vt apparet edormiuit crapulam Syrus & satis moraliter dixit frater Nec addidit tuus.

b Ne abeas longius. Hic ostendit porta cū ab surde blandus conetur esse qui nō soleat & cū modica sit repentina largitas. vbi animus a parcitate nimia incontrarium vicium profusionis incurrerit.

c O syre noster sa'ue quid sit, sam nō hec blanda, sed dura

vocandi mteto q; non
a b discedas.
Heus heus demea rogat ſ ne abeas lōgius. DE.
s.q me vocat tnste sic viso seruo s.sic agit
c
q̄s hō: o syre nr̄ salue. qđ sit: qđ egit: Sy. rctē. De. optime
f.vera q̄ sequunt .i.psuetudinem meam
.i.in ptis
ē. iā nūc hæc tria primū addidi pter naturā o nr̄ quid sit

Hoc pressius dictum est.

e Preter naturā. Quasi diceret preter cōsuetudinē Preter naturā. in cōsuetudine semper ante fui severus & mansuetus.

sunt. Nā salue dixit ei nō solū quē sepe viderit sed cū quo totiēs litigauerit

d Quid agit Interrogat cum sciat. hic quasi speret actus eius bene respondet. Hęc enim interrogationes de salute atq; incolumitate eius sunt qui interrogantur.

d Optime est iā nunc.

e Seruū Dura & importuna repentina coniunctio extūta vituperatiōe in laudē syri oñdit contra naturam suam niti Demeam.
g Prebes te. Idest te oñdis factis probans.
h Et tibi lubens: Et bene ad quā rem adiectū est an & bene hoc addidit. Quis eni credat tā subitis post seruiciam blandimentis nisi factis quecp vera ostendantur.
i Et tibi lubens. Et additū est vt ostendat hāc esse sentētiā

tertium — non improbum — pistus exhibeo

quid agitur. Seruū haud illiberalem prǽbes te: & tibi
bono animo .i. bū facia tibi — s.p benuolentia mea sum tibi debitus seu obligatus

lubens bene faxim. Sy. Gratiam habeo. DE. Atqui sy-
.i. ppo effectu — q̄ iam ppe sit vsus,

re hoc verum est: ipa re experiere propediem.

p̄ solū te laudo. sed etiā tuuo illud dicendo hoc faciendo. Pōt hoc & sic intelligi. Bene tibi faxim & bū lubens multi eni bene sed nō ex aio faciūt oia ergo addidit q̄ placidū oñdant ipsum atq; clementem.
k Atq. At q̄ abūdat p parelcon. Syre assueratio est nō credētis. l Hoc verū. q̄si fallū fuerit alicd̄ q̄d iurgabit. et hoc nūc sit vsq; d̄ nūc dicm Prope. Nā ppe die aduerbiū est tpis. vt si diceret cito. (ci-

In hac. 2ª scena. Demea obuium Getā blāde mīnē cōpellare & ei⁹ insistit laudib⁹
a Hera ego. Ad hos puisam. Ad hos ad Mitionē & Eschinū. puiso duas res significat procedo & video.
b Sedecc. Hoc apt̄ se.
c Oh q. Hac interiectōe vtimur vbi ex interuallo notos videmus. Post oh noie vocaturus non habuit qd diceret & iō subiecit q̄ vocare. Virg. O quā te memorē virgo. Nāq; haud tibi vultus mortalis o dea certe An phębi soror. an nimpharū sanguis vna. Moris est aūt iferiorē ppriō noie vocari si blādiri velis. Sed hic nois oblitus dum dubitat & inquirit inhesit pronomini.

GETA seruus. — .i. dña mea sollicita — a ex hoc loco

ERa ego hinc ad hos prouisam: quā mox vir-
.i. aduocant ventre ad se faciāt — b ecce hic ppe — .i. q̄ mō — c

gine accersant. eccum demeam/saluus sies. DE. oh qui
f. vocer — f. vocaris — .i. plurimi estimandum.

vocare? GE. geta. DE. geta? hoiem maximi precij esse te
fm animū meū — .i. certe

d e f

hodie iudicaui aio meo. nam is mihi est. profecto seruꝰ
pbatus — f. dñam suā cē cure

g h .i. precipit i

spectatus satis cui dñs curæ est ita vt tibi sensi geta. Et ti-
q̄s fidelis suus — vtilitatis — .i. accidere in q̄ possum tibi prodesse — causam — k — brīfactā tibi

bi ob hanc rem: si quid vsus venerit: lubens bene faxim
l .i. conor studeo — fmone suauto benigno — succedat

meditor esse affabilis? & bene procedit. GE. Bonus es:
f. q̄ debeat existi — officio redde

m n

cū hæc existias. DE. Paulatim plebē primulū facio meā

d Aio meo. Hoc est secm animi mei sentētiam & quantū ad animum pertinet.
e Nā is mi. In hoc laudādo q̄a nō laborat subiecit specialiter merita eius. aut vt existimo nihil habuit quod diceret. nisi laudē sine vsus facti mentione.
f Mihi. Idest q̄tū ad meū iudicium pertinet.

g Cui dñs cu. Cū hic dñas habuit. dñm dixit q̄ualecp masculinū. Virg. Descendo hoc ducente deo flāmas inter & hostias expedior. Et p̄terea snīa generalis inducitur cū nullū specialiter dominium significat.
h Ita vt. Maximū detrimentū infert eū noie vocās quod tm̄ superioribus est. Et vide q̄ grate postq̄ ipe dixit noie appellauit Getā. Vtrū quēadmodū aliis aut quēadmodum syro.
i Et tibi ob eam rem. Defectus quidā rustici est. preter naturā blādiētis cogi dicta repetere sine gratia. Hęc aūt. p̄missiones ad hoc p̄mittunt vt cū in subiectis agi a Demea huiusmodi res cœpit non sit absurdum spectatoribus Demeam tam cito esse mutatum.
k Vsus. Scilicet vtilitatis. Vel si vsus capit̄ p opus. vt sepe sit apud Plautum sic intellige si quid vsus euenerit. i. si quid opus fuerit seu si qua necessitas contigerit vbi sit opus opera mea faciant tibi. & quidam lubens. aut sic intellige si quid vsu venerit. Nam sepe in epistolis Ciceronianis inuenias vsu venire pro euenire. Ipe eni ad Appiū sic inquit. Cū p̄sertim

milui ſuuẽtutẽ nõ arbitrare ergo q̃ abs te defẽdẽd⁹ eſſem.
l Meditor eſſe affabilis. Sic hoc locutus illud ſup. Iam nũc tria hęc addidi p̃eter naturã. O noſter. q. f. a. f.
m Paulatim. Moraliter interiorẽ turbã plebem dixit. i. vt in vrbe vulgus ita in familia ſeruos. Et ſit trãſlatio ab his qui honores doloſe ac nõ p̃ merito petũt ambitioſiq̃ ſunt.
n Plebẽ primulũ facio meã. Hoc eſt mihi fauentẽ vt econtrario. Vadimus immixti danais haud numine noſtro.

In hac. 62 ſcena. Adoleſcẽs & Demea iter ſe affabiles ima ginẽ prebẽt & q̃ dulcis ſit minorib⁹ aſſentatio & q̃ ingrata cenſura.

ESCHINVS DEMEA SYRVS GETA

.i nimis leduntꝫ cruciant mitio ꝫ pr̃ demea .i. nimis integros caſtos
a certe b qũ cũ peper puella nubens

O Occidũt me quidẽ: dũ nimis ſctãs nuptias ſtu
.i. celebrare .i. apparandis nuptiis cũ magno apparatu.
.i. preter̃ traducunt

dẽt facere. & in apparãdo totũ cõſumũt diem.
.i. dicitur interuectio deprehenſi ſcũ pdicta loq̃r
d ꝫ q̃rere blandiẽdo apõ me

c
DE. q̃d agit eſchines? ESCHI. Ehem pr̃mi tu hic eras?
ſ. ſuum g hercule affectõne paterna loq̃tur de ſe ut tertia
.i. gñatõne q̃ ineſt matroni. pſona
f

c
DE. Tuus hercle vero & aĩo: & natura pr̃: qui te amat
ſ. ſuos g ſ. tuam ſeu patrio adoptiui

pluſq̃ hoſce oculos. Sed cur non demũ queſo vxorem
aduocas facio venire ſ. accerſi. rc. ſed q̃ ſedetur .i. ferre mihi mox
b .i. mulier ubi cenere ſolita

accerſis. ESCH. Cupio Verũ hoc mihi mora eſt tibicina
.i. hymnũ virginalitũ nupt̃arũ interuento captãs attentiõem .i. obedire
f .i. vis ne .i. mihi q̃ ſum ſenex.

& hymeneũ q̃ canat. DE. Eho. vin tu huic ſeni auſcultare.
.i. cur auſcultando tibi vel in q̃ .i. hymnũ nupcialem.
ſ. q̃ ſequuntur h

ESCH. Quid? DE. Miſſa hęc face / hymeneũ turbã
lachrymas ſiculas nupciales .i. oliuetos vbi naſcunt herbe
.i. tibia canẽdi ritus l .i. putem q̃ velimus diſſipari

lampadas / tibicinas: atq̃ hãc in horto maceriã iube dirui
q̃ celerrime vxorem traduc .i. vnã familiã vel diruendo muros in
ſ. efficere tenebrarum domos efficere vt ſit vna domꝰ

q̃tum potes. hãc tranſfer. vnã fac domũ. traduce & ma
.i. etiam ſeruos ipſos Lapidibus ꝫ ſtudes ſummiſſime

trem / & familiã oẽm ad nos. ESC. Placet pater lepidiſ

veneris filiũ dicunt eſſe qui prius certas nuptias inſtituerit. ideo p̃ laudẽ cantãt virginalibus nuptiis ob huiuſmodi meritũ. Alii virũ fortẽ attigerunt dicũt fuiſſe qui raptas pre domibus virgines oppreſſis latronib⁹ intactas patre reſtituerit. Alii q̃ hymen dicãt membrana quedã que eſt ſminuta virginitatis que primo diſrupit̃ cotu hymeneũ putãt. Alii hymnũ vocari virginalium nuptiarũ. ergo ſic accipe hymeneũ in nuptiis quemadmodum in funere vel in ſacris hymnum.

i Vin tu huic ſeni auſculare. Seni contẽnens ſeipſum dicit. de hoc ſolum aſſerẽs cauſam cur audiendũ ſit q̃ ſit ſenex & totum hoc apparet ſtriſſimo vultu dici.

k Turbas lampades. Bene totum pluraliter. vt qui ſic reprehendit multa Plautus. Quid tu mihi paraſitos ludos

c Tuus her. Totũ eripuit Mitioni cui nec animum quidem reliquit.
f Qui te amat plus q̃ hoſce ocu. Magis comicũq̃ amo.
g Sed cur: Bene ſubiecit que volenti eſſe credebat.
h Verum hoc mihi mora eſt tibicina. Hoc eſt quod ait nimis ſanctas nuptias ſtudent facere. Hymineũ quidẽ liberi et quod ſumma nos ſummaſſe. hec igitur vultu pronunciãda ſunt vt appareat ea diſplicere dicenti.

l Atq̃ hanc in horto maceriam iube dirui. Maceries dicit paries nunc alicuius de macerata.

m Euge. Apparet Demeã expiẽdi causa assentari nõ quod aio facit.
n Fratri edes fiẽt puic. Elegantius q̃ fratris.
o Ego. Irridens adolescentis animũ sic inquit.
p In. In grauã eo hoc est amicos comparo.

gaudẽtis seu impẽsis lericeã .i. domus .i. erantis
m .i. suauis sinone n faciles

sime. DE. Euge iam lepidus vocor. fratri ędes fient per-
multitudinẽ femmaꝝ .i. efficiatur multus sumptus
Eschinus .i. adhibet reapiet

uię. turbã domũ adducet: & sumptũ admittet. mlta: qd
s. interest .i. suauis exẽs sinone .i. multũ numerare
o p .i. cõcilio mihi amicicia q r

mea? ego lepidus ineo grãm. iube nũc iam dinumeret
multos stolidos, vel duos .i. libras, p amica ctesiphonis qõ minus est
.i. minis tardas

babylo ille viginti minas, sire cessas ire/ac facere? Sy. qd
.i. dissipa q̃ dicas sunt transfer ad nos
s ad mulieres.

agam? DE. dirue tu illas, abi & traduc: GE. Dij. tibi de
facias qꝫ vlq̃ fostrate z filie eius z ceteroꝝ .i. voto sua
t .i. facere

mea bñ faxint: cũ te video nr̃e familię tam ex aio factũ
vt cupiet tota mẽte ꝓ puerue se ad eschinũ
v s. nos esse dño talia fiãt vt macella diruat.

velle, DE. dignos arbitror: qd tu Eschine ais? ESC. sic
sẽ dignos vt traducet. ꝛc. puellam nõ multo aũ gen liberalẽ
s. macellã dirui z illac traduci

opinor. Multo rectius est: q̃ illã puerperã hac nunc du-
.i. vicũ sed pou cat p certũ certe .i. ꝓstanenus q̃ mũ
x. debilem adhuc consilium

ci per viam egrotam. ESCHI. Nihil enim melius vidi
y f. consulere f suadere occe hic ex domo

pater. DE. Sic soleo. Sed eccum: Mitio egreditur foras.

nonj an Eschino. an syro babylo. an fratrẽ babylonẽ libertatẽ ob nimiã vocet. an Eschinũ nimis prodigum.
s Dirue. Hoc vultu dicitur adhortante.
t Cũ te vi. Ex animo aliquid facere. est id facere quod ille in aio suo velit aut certe ex tota mente prestari nõ pfunctorie. sed ex aio factũ bñ factũ intelligere debemus. vt sit ex anio quasi ex snia.
v Dignos. Multa dẽ sunt & vos. & esse & qui fiant.
x Quid. Eo vultu dicẽ qd tu ais q̃ videm⁹ loq eos q interrogãt gesticulãte vultu qd sentiant de cõsilio suo quos sciunt approbaturos esse.
y Sic soleo. Põt ironia videri q̃ppeq̃ tale cõsilium ꝓbat Demea quod ꝓbaret adolescens.
Ascen. Sic soleo non ironice sed ficte simulate et captiose dictũ puto.

In 27. sce.

Apparet Mitionẽ dixisse. Cur Diruis: Syrus rñ dixisse quia hoc iubet frater tuus.
a Iubet frater. Dirue macellam.
b Tu ne. Interrogatiue ꝓnunciandũ totũ. ita erit vna ꝓsona & breui

MITIO DEMEA ESCHINVS.

f. se iussu fratris facere frater verũ .i. macellã dirui
a demea b

Vbet frater? vbi is est? tu ne iubes hoc demea
certe f. vt diruaf .i. in macella discessõne f. rebus dño procurantis
.i. genus .i. genus arcessisse

DE. ego vero iubeo. & hac re & alijs oĩbus q̃ maxie vnã
me z te z fr̃z amare seu hñe in reuerentia .i. affinitatem ꝓiungere
fostrate z filie c f. rem

facere nos hãc familiã colere; adiuuare/adiũgere. ESC.

ter ostenditur ex huius verbis quid prior dixerit Syrus. & mirum initium ne procederet opus esset Demeę ad ꝓpriã mutationẽ voluntatis.

c Colere adiungere. Colere ad Syrum pertinet. adiuuare ad Hegionẽ. adiũgere ad Soſtra

tam.& ad notandū cō
li a supiori. vt Vir. Post
hita coluisse sanio hic il
lius arma.

d Immo her. Antiqui
sic addebant statim ver
bū nos decet facere nos
decet dicere sed nō adde
bāt nobis decet sed sim
pliciter dicebant.

e Primū huius. Incipit
psuasione. sed latēter. Ita
& que ꝓposito consilio
dicēda erāt ante demon
strauit q̄s dicat qd fieri
velit, et hoc semp fiat ab
oratoribus in rebus inci
pere nō oꝑtet ꝓpter iur
pitudinē aut incōmodi
tatē rei que psuadēda est
Considera adeo apud
Virgiliū vbi psuadet iris
mantibus vt naues suas
incēdāt & inuenies hoc
ipm cōsiliū vltimū po
ni post argumēta q̄s plu
rima. Quin agite &.m.
i. Ex u.p. & initiū a pos
sibili factū est Nam di
cit huius vxoris est ma
ter pba & modesta.

f Proba &. Proba si
bi & modesta apud ali
os. & vides laude con
siliatoribus inuentas &
vsitatas.

g Ita aiūt. Hoc ita rūdet
q̄si di. quid mea refert.

h Scio. Adhuc mitio
nō itelligit quo res tēdat
sed tñ vultu q̄dā admirā
tis. cur hoc dicat rūdet.

i Parere iā. Recte ne cō
tra filios psuadere videat
nuptias si illis cohere
des esse creādos suades

k Per annos. Bene per
annos qa nō sterilis.

l Hanc te æ. Te mitio.

m Et te operā. Eschi
nes nā ad illū cōuersus a
Mitiōe est. Et q̄re Eschi
nū operā dare æquū est
scilicet vt ꝓfit socrui.

n Me ducere. Magna
vis ꝓnoibus posita est.
Nā me ille dicit sic qua
si quē minime deceat.

o Te. Ille sic rūdet q̄si
quē maxime oporteat.

p Ineptis. Verbum est
quod facit ineptio ine
ptis ineptit.

q Si tu sis homo. Nō sies sed sis dixit quasi in eo se homi
nem Eschinus probaturus

r Si tu. Eschine si is ꝓ si esse volueris et si credo hō volueris

s Si tu sis hō. Hic facete & mire coegit Eschinū ad persua
dendū. Nō enī dixit si tu sis homo persuade. sed fic faciat vt
a illo non factum. sed effectum exigeret.

t Quid tu aiūt huic as. Aptum conuiciū grandi & fatuo.

f. fieri postulo .i. est mea opinio ꝓcessus .f. sed iurantis

Ita queso pater. MI. haud aliter cēseo. DE. immo hercle
f. fieri vnā famthā .i. in fines c f. eschini f. sostrato, est ꝑ .i. qd vetā vis ꝓducere si ē mē
ita nobis decet primū huius vxoris est mater. MI. qd po
honesta q̄rum ad vitā q.d. qd mea refert .i. ē tā multū an
f hās honestā modū ergo alios g nosa z ānto plēa
stea: DE. proba & modesta. MI. ita aiūt. DE. Natu grā
f. eā cē natu grandiorē .i. tā ex longa ꝛpe .i. nō ꝓmutemus ānis
h t .f. hāc nacos sostrata li mlto
dior. MI. Scio. DE. parere iā diu hæc ꝓ ānos nō pt. nec
f. ad ꝓcupiscendū eā vt ad reuocandum eam ne nubat .i. qd iste loqtur quid moliatur.
qui eā respiciat: quisq̄ est. sola est. MI. Quā hic rē agit.
sostratam mitto eschine .i. vt pr adoptiuus tu
l m laborare car eā in vxorē
DE. hanc te æquū est ducere. & te operā vt fiat dare. MI.
n .f. cecis esse equū hanc f. dico bonū esse ducere hanc o
Me ducere aūt: DE. Te. MI. Me: DE. te inq̄. MI. inep
infans .i. si esse volueris mitto .i. ducat soc̄ q.d. obriga gutis e
p q r s blanditi ei
tis. DE. si tu sis hō: hic faciat. ESCH. Mi pater. MI. qd
.i. sed ꝑ tuo. naturā obedies .i. nihil ꝓfias ita alienū te in ea re
ꝓbscauro ꝓstando v
tu aūt huic a sine auscultas: DE. nihil agis: fieri aliter nō
f. dū eam ducas .i. dentes viscedis a recta mente vntcā ꝓsuasione mea
f ꝓmitte y
potest. MI. deliras. ESCH. Sine te vxorē mi pater. MI.
insanum te ostendis Detrauis .i. rogo .i. satis ne.
s .i. abi .i. ꝓsta illi hoc bñficiu ꝓcede qō peris.
Insanis: auser. DE. age. da veniā q̄so filio. MI. Satin sa
.i. mentis compos .i. nuptus sponsus q.d. tarde
a b
nus ne es: ego nouus maritus anno demū gnto & sexa
.i. efficiar vetulā .i. vltime senectutis .i. ad id̄ faciendū
c capā in vxorem d suasores
gesimo fiam: atq; anū decrepitā ducā: id ne estis aucto
f. cecilla ducere f. sostrate z hegiont z filie
res mihi: ESCH. Fac ꝓmisi ego illis. MI. Promisisti
.f. z non de me fac. promissiones correptū est aliquid f. qd fac.
e f eschinus
aūt: de te largitor puer. DE. age. qd: si q̄d te maius oret:
f. qō erat ducere vxorē .i. ꝓsū gmitte re exoneri
g
MI. Quasi nō hoc sit maximū. DE. da veniā. ESCHI.
.i. ne re difficilē z inexorabilē ꝓbe cessas desistis hoc suadere
b i f. salem re ducere.
Ne grauere. DE. Fac ꝓmitte. MI. nō omittis: ESCHI.
gsuadam violentia coacto impulsio .i. erūpem acōz
cere li benigne
Nō nisi rē exorem. MI: vis est hæc quidē. DE. Age plix
f. ducere anū .i. distortū nō flecti incōuenientis in
l m stultū n consentaneum.
xe mitio. MI. Et si hoc mihi prauū/ineptū/absurdū atq;
f. quā sp̄ cōsegi celebrem ram vehementer vt ducam vxorem
o p q
alienū a vita mea videtur: si vos tanto tpe istuc vultis: si
f. eā vis qō petimus .i. nō sine causa meruisti
at. ESCH. Bene facis merito te amo. DE. Verū qd ego

v Fieri aliter nō pōt. A necessario.

x Deliras. Proprio vocabulo vsus tāq; ioq̄ci.

y Mi pater. Mi vocatiuus casus est ab eo qd est meus.

z Insanus es'. Cōgrue seni deliras ingt iuueni insanis et auser vel te vel manū. aut ꝓ eo quod est abi. aut sic auser rem.

a Ego nouus marit⁹. Apud Menandrū senex de nuptiis non grauat. Et decst & qs & qd & qñ & quomodo. vt sit quis ego. quid nou⁹ maritus. qñ. anno demum quinto & sexagesimo. quō anū decrepitā ducā

b Anno demū quin. Hoc tas est vt Varro ait etiā comicorū senū et demū aduerbium tarditatis est.

c Atq; anū decrepitā. Hoc facete addidit tāq; faciendū hoc esset si puella ducere⁊ seni. Vel vt Festus ait. Decrepitam eo ꝙ propter nimiā senectutē nec mouere se pōt nec vllū facere crepitum Decrepitā. Aut stomacho anili aut iracundiā. aut decrepitā obtusi animi et lese senectutis. aut decrepitā cui sepe moribunde crepuerit planctu familia. i. clamauerit.

d Id ne estis mihi au. Hoc est persuasores. vt Virg. Auctore g o a.

e De te largitor puer. Acutius dictū est de te q̄s de tuo. Et bene in eū qui ꝓmiserat puelle coniunctionem suam.

f Lagitor. Verbū est imperatiui modo futuri temporis.

g Da veniā. Presta bñficiū cōcede quod petit.

h Ne grauere. Ne te difficilē prebeas qa grauē se dicat prestare q id facile non prestat in beneficio quod potest.

i Fac, promitt. Alterum secus agentium fatigantiumq; verba sūt.

k Age plixe Mitio. Aut age plixe. i. age benigne. vt tit plixe benigne sed m veteres aut p Age correptiū vt ad plixe subaudiat noster est. aut quid tale, vt Mitio velut in sua

l Et si. Prauū si anū ducit nullo cōmodo suo. sui dictū sit.

m Ineptū. Qui nō voto filiorū ducat vxorem.

n Absurdum. Homini qui nunq̄ duxerit & nunq̄ ducere voluerit, & seni duci vxorē que adolescēti ducta nō sit.

dicam: quum sit qd volo quid nunc? quid restat? Hegio
est hic cognatus, proximus: affinis nobis: paup: bene nos
aliquid facere illi decet. MI. Quid facere? DE. Agelli est
hic suburbe paululū: qd locitas foras: huic demus: q frua
tur. MI. Paululū id aūt est? DE. Si multū sit faciundū ē.
p patre huic est: bonus: noster est: recte datur. Postremo
nō meū illud verbū facio: quod tu mitio bene & sapiēter
dixti dudū vitiū cōe oīm: q nimiū ad rem in senecta attenti
sumus, hanc maculā nos decet effugere, dm̄ est re. & ipa refieri oportet. MI. qd istuc? dabit qdem, qn
hic vult. ESCH. Mi pater, DE. Nunc tu es mihi germanus pariter & animo & corpore. MI. Gaudeo, DE. suo
sibi gladio hunc iugulo.

o Alienū. Abhorrēs remotū dissidēs discrepās

p Si vos. Cur sic nos vertitur de volūtate Sostrate, an quia illā cōsentire necesse est. vel propter pauperiem vel ob amorē filie sue.

q Si vos istuc. Ridiculē dixit. & comicē uxorē seducere non quia velit aut debeat. sed vt obsequatur iubentibus.

r Quū sit. Perspicit inquit, quod volo vt supra demū recipiam Mitio & ego in eo gratiam.

s Quid nūc. Quid restat, p qd sequī aut qd restat tāq reliquarū priorē aut propter hoc minimū:

t Hegio est Proximus cōmēdatione psone q̄si notet etiā Mitiōi ob meritā sua & bñ addidit proximus. Nā multi gradū & veluti rami sūt ppinquitatis sin affinitate & cognatiōe dispositi. Addit Guido. Insup cognati vxoris sūt affines mariti & ediuerso.

v Affinis. Recte nā vxoris cognati, mariti affines sunt.

x Pauper. Ilā hoc nolle apparet aliqd flagitari.

y Quod locitas. Foras dixit locū p psona ponēs. q.d. cui alieno, & nos dicimus aūdi quod dicat. Ecce hac, p ecce hic Cicero. Hic cū alius ex alia parte deest, ergo aliquid. vt sit quid, locitas foras versum. aut si foris, foris posito. idest alieno.

z Agelli est hic sub vrbe. Paululum totum cum contemptione pronunciandum.

a Huic demus. Alaī. i. qui fructū capiat non ppriet̄ate po

tiaī. ergo & quasi deiure dixit. fruaī alaī quia frumē dicit summa gula per quā cibū lingua demittit in ventrem.

b Bonus est. Hortātis & multa congerētis nostr est bene addidit. Nā q dixit, p parte hinc bonus est potuit rīderi qd mea recte daī q̄si nō queraī an dādū sit sed illud solū erit an recte datur.

c Bonus. Hec oia vultuose tanq̄ inuidiā psonie facit Mitioni. Et plus significat noster q̄ si addaī quid noster.

d Nō meū. Nunc verbum pro posuit quod vno stringit verbo. ergo verbū breuis sententia. vt vno verbo dic si quid est quod me velis. Et miseram me quod verbū audio. Verbū dixit verā suam. Nā verba esse a veritate dicta testaī Varro.

e Hāc ma. Maculam dicit irridens opinionē Mitiōis qa psonia maculā putet. et simul auxit primo vitiū Deinde maculā dicēdo. Gui. Nā sordes hominis auari dicunt. & sordidus ipse auarus.

f Suo sibi gladio hūc iugulo. Allegoria nō suo sed suo sibi. Moralitr & vt veteres loqui solēt. Hoc est, p propriis verbis suis eū vinco & supero & deturbo de sua sua & cōuerto in meā. Cū etiā videm? aliquē cōtra se locutū et in verba sibi noxia erupuisse q̄n se, p didit suis verbis. Dicim? recte ille suo sibi gladio se iugulauit. in quo dicto nō est opus addere sibi quis antiquitatem velit imitari.

In hac. 28 scena. Omnia fine ineūdo claudunt. vbi & seruis libertas donat & ambobus filiis optate vxores conceduntur.

a Ego ædepol hodie. Hoc dt iam dudū q̄ p̄ miserat syro sed nūc opportune videt enim modo meritum precessisse. & sententiam iudico.

Multa oratorie maluit generaliter dicere q̄ quere specialiter quod inuenire non posslit.

b Quodnā ob factū. Iure ascribi enim causas manumissis in iure formula est. Et mitio singulariter vnum quærit.

c Ob multa. Hic pluraliter multa respondet. Edepol vir bonus: Iurat bonum quia preter opinionem est.

d Ego istos. Intelligit syrus laborantē pro se Demeā nō habere quid dicat. & ideo ipse prosequitur ordinē meritorū secūm quē apparet pedagogum fuisse.

e Docui monui bene. Ridicule adduntur sed tamen cōsuetudine quia imputantur etiam facta praue pro bonis.

f Que potui omnia. Bñ que potui quasi plura vellet.

g Res apparet. Mirē irridet Demea sic tamen vt serio agere videatur.

h Porro obsonare. Obsonor obsonaris vel obsono as. vtrumq; enim dicitur. significat vel emere obsonia vel prouidere de obsoniis quas pitancias vocant. vt si dicemus. hic seruus optime obsonare nouit. i. facit bene emere obsonia neq; decipitur in emendo qui dicit obsonator.

i Apparare de die cō. Idest: repente neq; ante predictū nec pridie constitutum.

SYRVS DEMEA MITIO ESCHINVS

.i. peruta est macella — vtillo

Actum est/quod iuffisti Demea. DE. frugi certe meo iudicio mea opinione

a

homo es. ego ædepol hodie mea qdem sententia iudico syrum fieri esse æquum liberum. MI. istūc

.i. effici — ēstum — .i. manumitti ac liberare vocari — f. dicis syre — f. esse — pper — b — f. equum fieri liberum — f. facta — c

liberū? qdnam ob factum? DE. ob multa. Sy. o noster

.i. assidue sine meter missione — .i. ab incūte erate

d

demea, ædepol vir bonus. Ego istos vobis vsq; a pueris

.i. cure habui — ethelephonē & eschinū — .i. instrui — f. ch̄ facere deberent — .i. docui vt iussi eosdē q̄ — eustos reg

c

curaui ambos/sedulo docui. monui. bene precepi sem-

f — .i. effecerus — g — .i. ante oculos ē in pmptu — .i. certe

per quæ potui omnia. DE. Res apparet: & quidem por-

.i. prendere de obsonio — .i. fideliter — .i. rapere a lenone — parare vt sponere — h — mererticem — i

ro obsonare cum fide: scortum adducere: apparare de

f. vno — .i. spectat ad maximū hoīem & magni momenti p̄ frontā q̄ sequuntur.

die conuiuium. nō mediocris hominis hęc sunt officia.

.i. ho īcūdet festiue seu vrbane — puella — .i. eandem — k

Sy. O lepidum caput. DE. Postremo hodie in psaltria

.i. in emendo seruus — seruus. — curā animi ph̄uit. — l

istac emunda hic adiutor fuit: hic curauit omnia pro-

bonū est ac decet — f. seruit — .i. debūt opam vt bene fuentes sine libertatem cōsecuturi more ilhus

Eschi. vt bñ liberare suus deberet — m

desse æquum est. alij meliores erunt. Denicq; hic vult fie-

.i. verūtis — f. ad fieri — quoniam

ri. MIT. Vin tu hoc fieri? ESCHI. Cupio. MI. Siqui-

admonemus accentōem mutantis — verba sunt iuris ēt in manumissū suo. — n

dem tu vis: syre eho accede huc ad me liber. esto. Sy. Bñ

f. habeo grām — .i. per alios — f. o mitio — f. q̄ me manumittis — .i. legatum percipue — o

facis. omnibus gratiam habeo: & seorsum tibi præter

q̄ liber sis — f. Eschi. gaudeo — p

ea Demea. DE. Gaudeo. ESCHI. & ego. Sy. credo, vti

f. q̄ ambo gauderis — q — ve mea liberare — sic appellatam a natōne. — r

nam hoc perpetuum fiat gaudium: phrygiam vxorem

.i. ara — p̄f. cognouit vt inuenit — o

meam vt mecum videam liberam. DE. Optimam qui-

certe. f. optuo f. suam liberam — certe — s

dem mulierem. Sy. equidem tuo nepoti/huius filio ho-

k Postremo hodie in. Et hoc totum serio dicitur vt magis ridiculum videatur.

Hic adiutor fuit. In re bona adiutores. i re mala impulsores dicuntur ergo hic adiutor dicit a nō irascēte, a cōiuante autē & irato impulsor.

l Hic adiutor fuit hic. Sic eni solemus onerare meritum audientis eius quem laudamus. Deinde quod prestitit qui & officium corporis vt auditor & curā animi prebuit vt consultor.

m Denicq; hic vult fi. Abutitur Demea scies prodigam voluntatem adolescentuli.

n Syre eho accede huc. Vtrum vt eundem manumittat. an vt palam fieri iubet. propius accedens iuris publici. consuetudinem ludens. Et videquā comicā manumissionē q̄ facete iudex erit accq; condigne.

o Et seorsum tibi pre. Et fecit demeq; pluscq; volebat. Nam quia canabatur amari preferē etiā his qui amantur.

p Gaudeo et ego. Gratulantium syro hec verba sunt quibus de more ille credo respondet.

q Vtinam hoc perpe. Integrum solidum & nusq; interruptum.

r Phrigiā vxorē meā. Vt ipse syrus ita vxor phrigia scām veteres q̄ seruis nomina a nationibus imponebant.

s Vna mecum videā. Hoc sic pronunciandū est quasi gaudeat se concordatū Demeq; quod cum vltro cogitat habuisse plene oblitus fuit.

t Hodie primā mām. Ridiculum meretricem siquidem oportuerit primā esse quamcunq; ari quia cauta est, quia ingenui dicunt serio a nutricibus liberis educandi.

v Hercule vero. Aduerbia iurãtis cõfirmatiua.

x Ob eã rem. Hoc eo vultu dicit quo rem veluti excutimus & oñdimus momẽti esse nulli.

y Argentũ quanti est. Quanto precio valet argentum quanti est sumito. Hoc verbo vtimur vt faciunt qui persuadere aliquid cupiunt.

z Dii tibi demea oro. Omnes omnia antiqua elegantia & figura.

a Processisti hodie pul. Nunc processit pulchre syrus.

b Siquidẽ porro mi. Hoc est vt patroni est liberũ nõ deseras sed vt alias manumissũ. Plautus. Facis melius̃ q̃ pars lenonũ qui libertos habent & eos deserunt.

c Atq; huic aliquid. Vbi animaduerte premanu posse exponi quẽadmodũ pre me. i. in comparatione mei vt tu es p̃ me beatus. ait Cicero. i. in comparatione mei et tunc sic iungas Si dederis huic aliquid paululum. i. aliquid quod est res parua. pre manu. i. in cõparatione potentie tue & tu liberalitatis ac promptitudinis tue in dando. Vel si intelligatur p̃ manu. p impromptu. an inepte ipsi viderint quod si est ita iungeretur cum dederis vt sit si dederis ei in promptu aliquid paululum. Aut si quis velit interpretari pre pro ante sic si dederis ei pre manu. idest ante manũ. vt dici vulgo solet. Vult me hoc dare ante manũ quod etiam legentium iudicio relinquo. Nam pre pro ante non inueni nisi in compositione vt predico pre pono. Inuenio etiã pre in tali dicendi genere lachrymatus est pre gaudio pre timore recessit. pre nimia multitudine exire non potuit & in ẽ dicto modo videlicet sic pre multis sumus felices. idest in comparatione multorũ. De illo autem genere dicendi vsitato habete pre manibus aliquid. idest in promptu fateor me nõ legisse neq; Prisciani assignãs huius particule preponit alias a predictis nisi q etiam pre in compositione augeat & adhibet maiorem vehementiã quã pre capitur pro valde vt prepotens pre diues preclarus &c. Si itaq; dederis ei aliquid quo viatur & fungeris officio patroni.

d Vnde vtatur. Viatur viuat vnde vsura vita dicitur. vt vni⁹ vsura more gladiatoris isti nõ dessent an vnde alatur de quo vsum fructũq; capiat et cuius vbi sortem reddat & hoc melius. Nam ideo addidit reddet tibi cito.

e Istoc vilius. Hoc egit Terentius vt cõuersus officiis vsq; adeo prodigum faceret. Demẽa donec patrem redderet mitionem. Istoc vilius quasi nihil minus negotiemini est floccum ostendetis aut quid talecum echpsi qua subauditur quicq; & nõ dabo.

f Faciet. Ne quid negatum in fine fabule videatur addidit Demea faciet & faciet hoc potens scilicet quod irridens dixit quasi de prodigo diceret videtur. Et mire faciet qa nec credibile erat statim cõsensurum qui negauerat & propterea negatio esse in fine nõ debuit quid istuc que res tam repente mores mutauit tuos animaduertendum est qua callidit̃ate Terentius querens finẽ fabule complere letitiã per ipsum Demeam vtitur in vniuersos qui in tota in comoedia tristis ac seuus interturbauit et vociferatus est.

g Quod proluuium. Proluuium quod greci

ad largiendum.

h Que est ista subita. Repentina ac p hoc ipsa est ingrata & imodera ta vt euenit cū ex nimis parcis non largi libera les sed effusi prodigiq; reddūtur.

i Vtid. Abūdat id nā est pro vt.

k Quod te isti facilem. Multū detraxit Mitioni dicendo te isti putāt per quod significatur errare adolescens & hunc esse festiuum.

l Quod te isti facilem. Bene in postremo dignitas persone huius seruata est vt perpetuo cōmutata videtur. vt truculenti apud Plautum.

m Indulgendo. Ante dicendo indulgentiam ad meam culpā scribi debuo.

n Et largendo. Seuere additum est nomen verbis exanimo plorantis.

o Quia nō ista iusta prosus. Prouerbiales sūt huiusmodi locutiōes fanda nefanda digna indigna velis nolis fas nefas

p Effundite emittite facite. Effundite ad Eschinū pertinet. Emitte ad Ctesiphonem. Facite ad omnes.

q Facite quod vobis iubet. Prope rediit rursus ad amaritudinem pristinam hec. est figura qua inuitos nos permittere ostendimus quod volumus fieri.

r Que nos propter. Hic ostendit Therētius magis Demeā simulasse mutatos mores q̄ mutauisse.

s Minus videris: magis impense cupitis: consulitis parū minus magis parum.

t Hec reprehendere & corrigere me & obsecūdare in loco Tribus tria redduntur & vna illam in malam partem superiora hec in bonam que inferiora sunt non tātum eni culpe est minus prouidere q̄ impense. nec tantum mali est impense cupere quantum parū consulere iram reprehendere bonum est melius corrigere optimū secundare. Nam qui reprehēdit. nō cōtinuo corrigit q corrigit nō ilico secundat. i. ieiunissimū reddit fidelissimū. Alii secūdare obsequi dicitū putant et ideo additum est in loco quasi non semper faciendum sic ergo obsecundare vel in melius conuertere vel obsequi intelligimus.

v Tibi pater permittimus. Noluit Therentius ab amoribus perpetuo repulsum patrem.

x Sino habeat in istac finem faciat. Hec quidem promissio est sed exceptionem in se continet & cum quodam stomacho & velut minaci denunciatione profertur.

y Iuistac finem faciat. Hoc est aut ne aliam amet. aut ne alteram comparet ne post ipsam luxuriet cura alterius.

z Recte. Bene & mitio non discessit de proposito suo. qui vt peccasse alias ostenderet fratrem ob nimiam asperitatem cum expectatione quadam laudans verba eius. Istuc recte dixit quasi diceret nō vt cetera & simul. reposuit eni qui supra dixerat q̄ te isti facilem & festiuum putant.

Valete & plaudite Calliopius recensui.

Figura Principalis

Argumentum Phormionis

Declaratio super quintam Therentij comœdiam in figuram hanc argumentū declarans lucidius;

Terum duo vt in prioribus fuerunt patres & fratres, qui in patribus inferioribus stant vtbis ciues athenienſis. vnus hoſe Demipho. qui filium habebat nuncupatum Antiphonē. Alter Chremes filium pariter habēs Phedriam nomine. Igiſ duo hi fratres ſimul vna peregre ꝓfecti Demipho in Oliciam. Chremes vero in lemnum. Duos quos habuerunt filios athenas miſerunt ſub cuſtodia ſerui nomine Gera. qui & nullo modo inquietos adoleſcentum duorum potuit animos gubernare. Phedria deperire cœpit Pāphilā que Dorio lenoni erat ſubiecta. vbi aūt eius amore potiri ſine pecuniis nō potuit & nō hā beret per Getam ſeruum acquiſiuit. qui a duo fallaciis partim accepit. Cum autē Chremes ideo in lemnū iret. quia illic aliā habebat coniugē & ſe illic ne bigamus deprehenderet alio nominauit nomine. eo ſic ꝓficiſcente in lemnū vxor quā ibi habe bat vnacū filia queſitū cum athenas venerunt. vbi et mater mortua eſt. Dum aūt filia funus ſequebat viſa eſt. p Antiphonē filiū Demiphonis. is eā amare cœpit. vxorem duxit ſuadente Phormione. qui de cognatione eam eſſe finxit. & ſedim leges eam ducere debere. Redeunte igitur Demiphone voluit rurſum contractum in ſua abſentia matrimonium ſoluere ſic ven tū eſt ad iudices tres. Crāinus dixit reſtitui. Hegio reſcindi nō poſſe. Crito cauſam in deliberationē poſuit. Phormiōe ſic de fenſore filii exiſtente pater Demipho Phormioni vt ipſe Phaniū duceret. dotē ei dedit. Phormio hāc pecuniam Phedrię pro redimenda a Dorio lenone Pamphila dedit. Tandem teſtante nutrice Phaniū filiam Chremetis fratris Demiphonis eſſe qui in lemno Stilpho vocabatur. Antipho ſic iuxta leges eam vxorem retinuit. Phedria Pamphilā. Phormio paraſitico more cum illis vna ita ceſſante litefini ſcelici comico vixit.

Acta ludis romanis. L. poſthumio albino. L. Corne lio Merula Aedibus curulibus. Egere. L. ambiuius tur pio. L. attilius praneſtinus. Modos fecit flaccus Claudij tibijs imparibus: Tota græca Apollodori epidica zome nos acta quater. G. fannio. M. Valerio conſulibus.

Argumentum Phormionis.

PHORMIONIS AR. Chremes & Demi pho fratres fuerūt quo rū Chremes fertur habuiſ ſe duas vxores. alterā di uitē Athenis. alterā pau perē Lemni. i. in illa in ſula patria Vulcani. ex diuite ſuſtulit filiū Phe driā noie. ex paupe vero ſuſcepit filiā Phaniū no mie. Cōuenerat aūt Cre mes cū fratre Demipho ne qui vnū filium Anti phonē habebat vt dareē nuptui Phanium Anti phoni. itaq; vt res exitū deduceret. demipho fuit in Cilicia. & Chremes lem nū ad accerſandā fi liā. interea mater & filia venerūt athenas queren di Chremetis gratia. ne q; eū inuenerūt q; apud vxorē pauperē dicebat ſe nominari Stilphonē & apud diuitē Chreme tem. proinde perennibus Stilphonē nemo oſten dere potuit. moritur illic paulo poſt mater rema nente filia ſola in cuius amorem forte antipho exarſit & opera paraſi ti eam duxit in vxorem vbi aūt redierunt ambo ſenes inuenerunt Anti phonem duxiſſe vxorē in abſentia ſua neq; ſcie bant eam eſſe Phanium Nam Chremes vt eam genuerat aut certe ex tene ris annis eam non vide rat. indignati ſenes ad modū dederunt operā vt diſiungerentur & vt eam Phormio paraſit? duceret vxorē dedit Cre mes Phormioni noine dotis. xxx. minas quas Phormio paraſitus de dit Phædrie gratia com parande citariſtriæa le none quam vehemen ter amabat. interea Pha niū agnoſcit filia Chre metis & mutatū eſt cō ſilium ac nuptiæ confir mate quo facto cœpit Chremes repetere ſuas minas a Phormione q̄s iam leno poſſidebat. Vt aūt vidit Phormio Cre metem ſic acerbe exigen tem prodidit eum nauſi ſtratæ ppriæ vxori quā athenis habebat itaq; ſe nex libidinis reus ab ea vxore non ante veniam meruit quā &. xxx. mi narum & amoris citha riſtriæ veniam dediſſet filio. Dicitur autē fabu la Phormio quo vo cabulo lingua græca ſtra men nauticum ſignifica tus a cuius vtilitate para ſitus etiam ab Appollo doro Phormionis no mine nuncupatur. eſtq; tota motiua et quaſi in affectibus conſtituta. vt ſatis liquebit in ꝓgreſſu.

Chremetis frater aberat pergere demipho reli
.i. in ſecreto neſciente au ſill rata ꝓpria vxore
cto athenis Antiphone filio. Chremes dam habebat lē
.i. anlemno inſula .i. in vrbe athenienſi
ni vxorem ac filiā. athenis aliā cōiugem: & amantē vni
filium phediam cithariſtriā .i. phanij fratr inſula ipſa .i. mater athenis
ce gnatū fidicinā. Mater elemno aduenit athenas moritē
abſente erat .i. cepchao mrio mortue in tali ꝓcuratōne
virgo ſola: aberat chremes: funus ꝓcurat. Ibi eam viſam
induſtria demipho Phormionis
antipho: cum amaret: opera paraſiti vxorem accipit. pī/
.i. voce ꝓfuſa ceperūt oſtendere ſuā indignationem libens
z chremes reuerſi fremere: de in minas triginta dant pa
Quellam acceptam ab antiphone ſerigines numarum.
raſito: vt illam coniugem haberet ipe. argento hoc emi
.i. amara a phedria .i. chremete
tur fidicina; vxorem retinet antipho a patruo agnitam.

PROLOGVS CALLIOPIVS

POstq̄ poeta vetus poetam nō pōt retrahere
a studio & transdere hoiem in ocium: maledictis deterrere: ne scribat: parat. Qui ita dictitat: q̄s añ hac fec̄ fabulas tenui esse orōne & scriptura leui. quia nusq̄ insanū scripsit adolescētulū. ceruā videre fugere: & sectari canes & eā plorare/orare/vt subueniat sibi. Qd̄ intelligeret cū stetit oli noua actoris op̄a magis stetisse q̄ sua: min⁹ mal⁹

Postq̄ poeta vetus. Hoc initiū ad destructiōne persone aduersarii sumitur coniunctū cū insinuatione persone Terentiane.

a Postq̄. Nota apud veteres nō preterito modo sed etiam presenti adiūgi vt postq̄ nos amarillidis habet galathea reliquit. q̄q̄ sunt q̄ui proquoniam accipi velint.

b Poeta vetus. Qui fā diu fuit ergo vt vinū vetus non vetus ennius.

c Poetā. Iocunda repetitio vt diua deā. Et nos pueri puer.

d Poeta vetus. primū p primū ita vt extrinsecus nouum audiri poetam oporteat.

e Retrahere a studio. Sic loquit quasi rem scenicā magis ledere voluerit Iuscius q̄ Terentiū.

f Transdere. Veteres sonātius quod nos leuius dicimus tradere vt translatū nō tralatū econtrario. Et trāsdere hominē comice & venuste inseruit hominem, hinc anus cōseruatā. c.a.t.id dedit. h.u.d.c.d.

g Maledictis deterrere. Sensus hic est: ipse se inquit aduersarius fatē victū. qui a rebus exclusus ad verba delapsus est.

h Qui ita. Imprudentiā ostendit per frequentatiuū verbū.

i Quas ante hac fecit. Et hic lentū accusatorē facit qui pretexta ingerat. & de quibus iam sit iudicatum in melius.

k Tenui esse oratione & scriptura leui. Imperitum inducit criminatorē qui hoc obiiciat quod proprium debet esse. Comici stili Reuera autem hoc deterior Menandro Therētius iudicabaī q̄d nimis sublimi orōe vteret q̄d ipm nunc purgat dicēs in tragediam altiora transire posse quia nunq̄ insanum scripsit adolescentem. Ideo videmur senex tenuesq̄ inquit. quia in cōmoedia prodigia facta sunt. In tragediis cōcitamus & callide hic non solum errori lusci obuiat reprehēdētis sed etiam imperite scripsisse ipsum ostendit luscium lauinium.

l Scripsit. Legitur & fecit.

m Adolescentulum. Vt comicam personam ostēderet imminuit adolescentulum quo magis persona a sublimitate discessisset.

n Ceruam videre fu. Ambiguitas per accusatiuum casum perseuerans vsq̄ ad vltimū de industria. factum est. vt etiam ipsa perplexitas odiosa sit.

o Et eam plorare ora. Hec ois periphrasis tragica est et ideo in comoedia viciose inducitur.

p Cū stetit. Bñ hoc positū est potuit enī rīderi cur igit stetit & nō exacta est a ppō. Et recte olim q.d. cū adhuc Terentiꝰ nō scriberet penuria meliorū est pbata. Deinde q̄ ait noua hoc significat omia carmina nouitate ipsa cōmendari etiam si nullius momenti sunt.

q Actoris. Vna opa & suffragiū scenicorū cōparat. & loco

r Minus multo. Noue dictū minus mul{dit aduersanū so audacter. vt cum dicimus nimis multo audacter.

s Qui hoc di. Omne quod in mētē venit. aut cogitamus aut dicimus vt Virg. Et mihi iāmulti credule canebant. a. s. &. t. u. u. Hic sensus est. hoc qui dicat aut cēseat improbus est; Therētius qui oēs plogos de male dictis habeat is hoc rēsum sibi aduersariū coegisse q. pnūciauerit. Nā qd faceret Therētius cū de palma artis musice certādū videat esse sibi.

t Lacessisset. Aut lacessisset abūdat aut prior.

v Nullū in Prologū modo nō hoiem. sicut in Heau. sed verba.

u Potuisset nouꝰ. Nouus hic qd supꝑ termi sit veteri suppositi nouū

x Nisi haberet. Mire haberet quasi dubium nō sit maledicendū esse.

y Is sibi responsum. Huic rei pro qualitate re spōdet aduersarium cogere vt sic agat.

z In medio. Sensus hic esthinueniret' inquit. Sed maluit cum de palma certādū sit aduersario respōdere ledenti. verum oratorie manifesta soluere nō curauit hoc est intentare. & hoc enī subiiciendū fuit oibus. vt nouis & veteribꝰ pōtis palmā p causa certamis posuit & iō nō esse mirādū si pugnāt qbus causa certamis pōsto est.

a Qui antē. Virg. Nec quicquid vbiq; est. Gentis dardanie, m. q. p. per orbem &

Comœdias scribunt.

b Ille ad famē hūc ab: Hic maxime incipit soluere quod sibi superius ipse proposuit Quid est enī inquit poetā vituperare nisi ad famē reiicere. Nam poete probi suas vendebant fabulas. & harū precijs alebanē Cur lacessitus respondet. certamen est inquit.

c Ab studio studuit. Rei veruste &, vt luserat ludū & pugnam pugnauit.

d Benedictis si certasses. Iam hoc bñ certasset. & quia supꝑ dixit. In medio omnibus palmā esse positam. q. d quicquid in certamen venerit teneo vincendos æmulos esse.

e Si certasset. Prouocasset ab eo quod precedit id quod sequitur. Virg. Nec te certasse priorem peniteat.

f Audisset bene. Bñ audire est bñ dici laudari. Cōtra male audire vituperari Salustiꝰ in Ciceronē. vt si quid voluptatis maledicendo operis eā maledicendo amittat. q; si non sint eadem verba est saltem eadem sententia

g Quod ab ipso. Prouerbiale est sicut quod dedit recepit et gēminauit I. vt reliquas Danaum.

h De illo faciam, Idē est & de se proprie positū est & prē

.i. vetus poeta offenderet s. fabule .i. q

to audacter q; nūc ledit / lederet & magis placerent / q̄s

vel .i. fabule casum p casu s. qō sequitur hoc modo

fecisset fabulas. Nūc si qs ē qui hoc dicat: aut sic cogitet:

laudamus provocasset exogitare eloquium

e v

vetus poeta si nō lacessisset prior: nullū inuenire prolo

s. poeta noster .i. apte coponeret vel eloqueret

u plogum x s. hoiem

gum potuisset nouus / quē diceret: nisi haberet cui male

s. q̄ aliqualiter cogitat .i. putet .i. cōmunt

y s. esse vel riſionem z

diceret. is sibi rēsum hoc habeat: in medio oībus palmā

.i. cām certaminis puta pōtū victore poeticā s. vetus poeta s. poetam

a exercere b ēsunē

esse positā: qui artem tractant musicā. Ille ad famē hūc

s. cōponendi laboraute conatus est s. poeta noster

repellere

ab studio studuit reijcere. Hic rēdere voluit nō lacessere

.i. bonis s. moribus .i. laudatus a poeta nostro maledictū

b c quo casset f s. fuisset

bñdictis si certasset: audisset bñ. Quod ab ipo allatū est:

.i. rectorum esse s. vetus poeta nunc tractam

g h

sibi id esse relatū putet. De illo iam finem faciam dicēdi

.i. maledicendi errandi s. peccandi .i. maledicendi

i facias

mihi: peccandi cū ipe de se finem non facit. Nunc quid

s. q̄rano. .i. aterentū pōtate alīq s. Latinam

k l

velim, animū attendite. Apporto nouam: epidica zo

menen quā vocāt comediam greci, latini phormionem

principua offica et summa

l

nominant. quia primas partes qui aget. is erit phormio

.i. fauor

m n

pasitus. per quē res geruntur maxime. Voluntas vra si

nostrū s. vt intelligatis .i. pūctio sitis vt solent ad

o vocari vt intenti estote

ad poetā accesserit: date opera. adeste æquo animo p si

vt non inferiunto .i. sicut

o p

lentiū: ne simili vtamur fortuna: atq; vsi sumus: cum p

.i. nostra multitudo z caterua accop histrionis

q .i. pdidit locum r s. locum turbarū

tumultū nr grex motus loco. quē actoris virtus nobis

s. quem locum frequenter adiuuans

s

restituit locū: bonitasq; vra adiutans / atq; æquanimitas

terea amphibologia peccandi maledicendi. an peccandi cū ipse de se fi nē nō prius inquit ego de illo finē faciā q̄ ipse de se et prius est dicēdū ego faciam. q̄ ille peccā di finem.

i Nō facit. Pro non faciā. vt mitteni egome turpirer ego hodie dabo.

k Epidica zomenen. Hic manifeste errat Therentius. Nā hec fabula quam trāstulit Epidica zomene dicta est a puella. de qua iudiciū est. cū sit fabula epidica zomene eiusdē appollodori. debuit ergo dicere Epidica zomen greci latini phormionē. Nā phormionē redienlū dicunt greci a quo insternie pauimentū. Vñ phormio correpta prima sillaba apud appollodorū est. Nō ergo phormio a formula vt qdā putāt dictū est & inde parasitus vissilissime conditionis nomen accepit.

l Quia partes. Primas nūc maximas ad actorē enī retulit Cice. Sepe illū q̄ est secūdarū aut terciarū pōtiū. Phormionē si a phormula esset nomen Comœdie primā producerem⁹ sillabam si a phormione corripere debemus.

m Per quē. Quia primē ptes etiā aliud significāt. nō ergo nūc primū actū dicit. sed sūmas ptes. Et bñ maxime quia & per alios.

n Volūtas. Pro si fauoritis. noue sic voluntatē pro fauore posuit.

o Adeste æquo. Nunc prepositio est.

o Ne similī vtamur. Ne populū lederet fortunam maluit accusare.

p Cū per tumultū. Apparet etyrā ante phormionē actam esse cui cōtingit id quod queritꝰ populū subaccusans.

q Noster grex. Locus est distributio tpis que cuiq; in spectaculū venturo attribuunē ab ædilibus. vñ loco mo.⁹ dicit qui suas horas nō obtinuerit inter p̄cedētes & cōsecuturos. ergo ꝓprie & sic & O. Loco ille mor⁹ dt cā ex vtbe pulsus

r Quem actoris virtus. Qui exclusus totiens animū non abiecerit. sed perseuerauerit agere. ideo virtus est.

s Restituit locū Bene repetiuit locū. vt amphiboloiam vitaret ne quem tumultum dicere videretur.

t Bonitasq;. Bonitas in oibus generaliter rebus est. equanimitas spectādo. An bonitas in phādis his p bona sūt. Equanimitas in ignoscēdis vicis & delictis. Etimologia est an bonitas circa oēs. equanimitas circa Therē. Bonitasq; vestra vt tosū actori tribuens tuhi populo preter culpam relinquisse videret honoris. Adiutans hoc addidit quia secūm veteres adiutans dicere maluerunt q̄ adiuuans.

IN HAC comedia. Quod in omnibus fere Comœdiis in quibus polexa argumẽta fũt fieri solet. Id in hac quoq; Terentius seruat. vt argumentũ indicat cui dum ob hoc ipm. Vel quod vti aliena tota fabula est gesta res narratur. discat populus textũ ex continentia rerum, sicq; instructus ad cetera. personã extra

PRIMVS ACTVS.

DAVVS seruus.

In hac.

scena. Que docendi atq; instruẽdi spectationis cã inducẽ mire extrinsecus lepores facecieq; cemũẽ et sales comici. Id eni est artis poetice. vt cũ narrationi argumẽti deẽ opa, iam tũ res agi & comœdia spectari videat.

a Amicus. Insinuatio psone eiꝰ que inducẽ ad audiendũ. & vide seruũ oñdi Dauũ & nõ oñdi cuius seruus sit. Amicꝰ summus meus. causa cur in scenã pcedat Dauus amicus a voluntate poꝰ ppꝛaris a fortuna ppꝛaris eiusdẽ cõditionis generisq; Salustius popularis sui sceleris & ppꝛaris ppꝛo amarus est & ppꝛaris ciuis. ppꝛaris humilis est ppꝛaris vilis ppꝛoq; factꝰ vt si quis dicat fordidũ popularẽ ciuiũ Amicus meus summus Dauus extra duas familias inducẽ que in hac sunt fabula alienus ac per hoc ignarus cui narret geta argumentum.

b Heri ad. Propter cognationẽ. e. &. i. Hasnõ dubitauerũt ãntiq & here & heri dicere, & mane & mani. & vesperi & vespi. diminutio in re seruili ratiũcula & pauxillũ erat ei &c. Mos raliter intulit. Erat ei. Magis ei facetũ & comicũ est cũ a sinthetos inferẽ quasi dicẽ. Nam magni erat ei.

d Iampridẽ. De argumẽto sumitur causa colloquii nã debuit inqt Gete. & ille met exigit vt numereẽ dñis ob nuptias

e Pauxillulũ. Quartus gradus diminutionis pau (factas. lum /paululum /pauxillum /pauxillulum.

f Id vt conficerẽ. Eclipsis prima. Et conficerẽ. ppꝛie Nam fieri pecunia dicebaẽ. Salustꝰ. Que pecunia ad hyspanienſe bellũ Marcello facta erat. conficerem quia in promptu non erat.

g Cõfeci. affero. Quasi reddẽdi mora habere causa fuerit.

h Nã heri. Trophimõ dicunt atq; hau d scio, an latini ẽq; alĩnũ dicere potuerũt nisi hoc mallẽt. Nã heri. &c. mire appli

PRIMVS ACTVS.
DAVVS seruus.

a f.fautor
A Micus summus meus/ & popularis geta he b eiusdem conditionis
f.inẽ f.gete comparatione olim c
ri ad me venit. erat ei de ratiuncula iã pridẽ apd me re
.f.reliquũ vel de reliquo e f .f.pauxill. 2gererem g fecissem .f.posto. f.difficulter ẽst
liquũ pauxillulũ nũmorũ. id vt conficerẽ. cõfeci. affero.
b .f.filium heri f.gete .f.intelligo i pecuniolarium
Nam herilẽ filiũ eius duxisse audio vxorem. munus ei:
k.rotũ radendo a nihil ẽ imãndo auferrat
ẽrum .f.constitutum et legi
l intuste l
credo: hoc corraditur. cẽ iniq; comparatum est: hi qui
antiq; p diction bus .f.minus paupertibus
m n o p difficulter
minꝰ hñt: vt sp aliq d addãt diuitioribꝰ q illevnciati vix

cat argumento.

i Munus ei. Mire heri quidã fuerũt nuptie sed adhuc munus corradiẽ quia in nuptiis etiã septima dies instaurationẽ voti. vt in funere nonus dies q̃ euicalia cõcludũtur. Et credo vxori. f. munus hoc corradiẽ hoc pecunie. f. munus erit. et est figura epexegesis. Credo p vere scio. Et ei. an vxori an absolute vt sit ei rei. Corraditur apta in verbo difficultas. vt in Adelphis. Minas decẽ corradet alicũde & corrasi omnia.

k Quã inique. Miro idiotismo morẽ p lege conqueritur.

l Hi qui minus habent. Dixit ne diceret serui dñis. Vult eni latiꝰ patere quod dicit et generalẽ esse sniam. Nota garrulos seruos & sentẽtiosos amat comœdia. Tristes et parce loquẽ

m Vt semp. Mire nõ dent sed addãt. & nõ (tes tragedia, aliquando sed semper.

n Quod ille. Docte ad singularẽ numerũ transit a plurali. Et redit ad Getam,

o Vnciatim. Sic veteres vnciatim cũ expẽsa pecunia ferret more veterũ nõ vt nũc annumerareẽ. Assis libra erat cuiusq; partes vncie. Rursus vncię duodecima pars libella dicebaẽ. Merito ergo nõ per singulas sextercias neq; per singulos denarios, neq; p figulos asses. sed id quod hyperbolicos minimũ fuit per singulas vncias vnciatim dixit. Et Cicero. Quis vulcatio si suã sponte veniſſet vnã libellã dediſſet,

p Vnciatim vix. Potuit & vnciatim & cito conflari pecunium vt multa pauxillatim. sed cito fiunt maxima. merito ergo additum est vix. sed quid si & vnciatim & vix. & tamẽ de lucro de dimẽso suo inquit, quod si ex abũdãti est suũ de fraudãs genĩũ. Deide nõ acquisiuit sed cõparsit. Et id potius mũ miser vt iniquas cõsuetudinis cõplotatione finiret,

.i. portione sua refuando .i. ge vinens nō indulgens genio .i. egessit ge .i. geta
q r voluptate

de dimenso suo suum defraudans geniū compsit miser
vter nupra .i. abradet .i. estimans
o .i. rerū illud simul t v

id illa vniuersum abripiet: haud existimans quanto la-
sad paululū certe .i. sed onerabitur .i. dono dado
p accisitum r h a

bore sit partum. Porro aūt geta ferietur alio mūere vbi
vter hent eande s. munere .i. natalicius.
b sed c

hera peperit. Porro alio autē. vbi erit puero natalis dies.
qñ s. genero .i. hec omnia munera ampiet.
d dicabāt sacrio e if g

Vbi injciabunt. omne hoc mater auferet. Puer erit cau
penitendi illa h video ne

sa mittundi. Sed video n getam.

q De dimenso. Seruí quatemos modios acciebant frumenti in mē se, & id dimensum dicebant & vtrum a mense an a mediēdo incertū est.

r Suū defraudans ge. Genialia curare dicitur qui viuit lentius.

s Id illa vniuersum. Magna virtus pene in singulis syllabis cōtra illud quod ait ille. illa retulit vnciatū vix. & de dimenso suo vniuersum. Cōtra quod ait munus corradit labripiet. Cōtra suū defraudās geniū & comparsit miser.

t Haud existi. Vel intelligens vel recogitans ac reputans.

v Quanto labore partū sit. Hoc sic pnunciandū est quasi nunc ei venerit in mentem sepius passurum getam quod se mel tolerare grauissimum iudicauerit.

x Partum. Proprie dicit partum de eo quod labore quæsitum est quia nullus partus sine dolore ac labore est.

y Geta feriet ad paupertatē retulit. Nam & plaga & damnum & res sanguis noster dicitur.

z Feriet alio munere. Nō fungetur munere sed feriet dixit. Item ex consuetudine ferietur. Nā & plagā damnū & sumptum nostrum sanguinem dicimus.

a Vbi hera. Que supra illa dicta est.

b Porro alio autem. Et alio quod dicit pro multis pronunciandum est.

c Vbi erit. Cum adiectiōe tpis cuiuslibet natalis dies dixit cuiuslibet natalis meli⁹ dicitur. vt natalis & natale astrū. Sed virgilius seruiens psone rustice. Me⁹ est natalis tolla inquit, nec ad didit dies.

d Vbi iniciabūt. Hoc vulgatose pronunciādū vbi iniciabūt vt quodā cibo et potu vt quidā sacris. vbi ita legunt apud Varronē iniciari puerosq; edulie. & poetice et cubediuis edendi & potādi & cubandi vbi primū a lacte & a cunis trāsferunt quod Virgi. Nec deus hunc mē sa dea nec dignata cubili est hoc adnotauit probus. Sed Terentius Appollodorum sequitur apud quem legitur in insula samothracum a certo tempore pueros iniciari more atheniensium quod vt palliata probandū est magis vbi inicia bunt hoc inferendum est nō quasi hoc solū sit. sed quasi defatigatus sit enumerando occasiones dandorū munerū.

e Omne hoc mater auferet. Hoc retulit ad irrisionem qui putat se puero dare.

f Mater auferet. An nutrix an vera mater.

g Puer erit causa. Proprie dixit mittundi de muneribus.

h Sed video n getam. Locuturū ostēdit getā. Apparet quoq; poetam nihil putasse amplius addendum ad insinuandum populo personam dauí. Et ideo iam induxit exeūtem getam. vt sit causa commutande orationis.

In. 2. scena

Mira fide porta desiderata Gete ostēdit Dauū siquidē ad ipsum loquitura quo reddi sibi debitum sperat.

a Si quis me querit ru. Apoliopesis secūda. Nā

GETA. DAVVS serui.
aliquis .i. rufo colore suffusus .i. noli ire
pura dauus ppe est obuiam
a b fiste gradū

Si quis me quæret rufus. DA. pīsto est. desine
ostendentis de aduentu
c in occursum.

GETA. Oh, at ego obuiam conabar tibi da

apparet plura dicturus fuisse alicui de familia,

b Presto est desine. Tertia persona de se loquēs vsus est quia nominatiuum pretulit.

c At ego obuiā cona. Conabar absolute an eclipsis vt sit ire. & obuiam est aduerbiū loci.

ue. DA. Accipe hẽm/lectum est. conueniet numerus: q̃p
tum debui. GETA. amo te. & nõ neglexisse habeo gra
tiam. DA. Præsertim vt nũc sunt mores: ad hoc res redit
si quis quid redit. magna habenda est gratia, sed quid
tu es tristis. GE. Ego ne? nescis quo in metu & quanto
in periculo sumus. DA. Quid est? GETA. Scies: modo
vt tacere possis DA. abi: sis insciens, cuius fidem in pecu
nia perspexeris, verere verba credere? vbi quid mihi lus
cri est fallere. GE. Ergo ausculta. DA. Hanc operam ti
bi dico. GE. Senis nostri daue fratrem maiorem Chre
me nostin? DA. Quidni. GE. Quid? eius gnatum phe
driam. DA. Tanq̃ te. GE. Euenit senibus ambobus si
militer. Illi in lemnum vt iret: nostro in cilicíam ad ho
spitem antiquũ. Is senem per epistas pellexit modo non

a Accipe. Peruenit petitionem dicẽdo accipe et hoc cũ gestu offerẽtis dicit, et hoc est quod ait confeci. affero.

e Lectũ est. Absolute Nã nõ dicit quid aut verũ debitũ, an argentum lectũ. Lucilius lecti oĩs Acticon hoc est. Item ordinem seruauit prius cui qualitas, deinde numerus pecunie spectari solet.

f Conueniet numerus Quippe tribus modis debitũ pecuniarũ soluit pensione. spectatione numero quo circa lectũ est cõueniet numerus q̃atũ debui positũ est lectũ est lectũ bonũ splendidum vt arma serestus lectare sert humeris. q̃uis quidam putant lecta ab eo quod est lego dicta. etiã lectũ est. i. electũ ex multitudine ita vt nullus sit nummus adulterinus.

g Amo te. Amat q̃p reddiderit pecuniã, agit gratias q̃p diligenter & quare. vtũ quia dictũ nõ fefellit. an qui lectũ attulerit in numero congrueti. Et recte dixit. Nã reddítio debita hoc agit vt tã gratias agamus. Habeo grãm. Hoc pro grãtiarũactione ponit & ostendit vere necessariã fuisse pecuniam in Andria & sic gratũ fuisse aduersũ te habeo grãm

h Præsertim vt nunc. Sic & illud dictum est. Nãq̃ hoc tempore oblequiũ amicos veritas odiũ parit. quia consuetudinis imago est vituperare presentia,

i Ad hoc res redit. Dixit & proprie rediisse res dicitur cũ aliquid peius ab expectatione contingit.

k Si quis quid redit. Idest & si non rem magnã tĩ magna habenda est gratia, hoc eni significat quod redit si quis quid reddidit. An hoc qui interrogatiue ꝓ nunciauerit parũ belle explicat conceptam sententiam.

l Sed quid tu es tristis. Hic admonemur omnẽ ab initio sermonẽ gere quasi saragentis & anxii pronunciari accomodatis presertim ad vultũ verbis nam & si quis querit. & ait ego obuiã tibi conabar daue. & amo te. non neglexisse habeo gratiam. in se quoddã contradictionis animi occupatiq̃ signũ habent. Sed particula transitum significat ad mentionem alterius rei.

m Ego ne. Descẽsus ad argumentũ ab eo sermone qui extrinsecus a poeta informatus est iam manifeste apparet. Ego ne nescis. Aposiopesis Comedie.

n Nescis quo in metu. Pronunciantis & interrogantis esse potest. Et due perturbationũ bige sunt a malo vna & cupitis altera. ergo a malo bigis presentis tpis periculum esse dicimus et futuri metũ. nescis q̃ in metu ꝓ nũciatiue magis quã percõtiatiue asserẽdũ est. sic eni solem? de magnis reb' dicere.

o Quo in metu & q̃to in periculo. Vix alterũ sustineri potest eorũ que vtraq̃ posuit nunc metum & periculum.

p Quid istuc est. Fac hunc scire et narrãdi nõ erit locus ne cessemus igitur ignarus inducitur dau

q Modo vt tacere possis. Vtq̃ ne nõ. q̃ si est subaudiendum est vide aut quid tale. Et vere arguit metũ est celari id quod antipho nõ coactus. sed volens dixit vxorẽ. Et modo ꝓ tãtũ modo. vt modo iupiter adsit.

r Abi sic insciẽs. Nũc ꝓ insciẽs posuit vel insciẽtẽ modo stultũ dicit alias ignarum.

s Cuius fidẽ in pecu. Sentẽtiose dixit quasi in oĩbus credendum sit seruaturum fidẽ esse eum qui in pecunia seruauerit. & hoc ideo interposuit. ne lõgus esset dum psuadet vt dicat quẽad modũ in aliis fabulis. Et ꝓprie locutus est de pecunia & fidẽ dicẽdo & credere. Nã fides est eorũ quibus daẽ. Creditores dicũtur qui dant. In pecunia a maiore ad minus.

t Perspexeris. Nõ inspexeris sed pspexeris quod plus est dixit.

v Vere. Verba cũ ꝓnũciatione dicit vt ostẽdat multũ distare inter pecuniam & verba.

x Vbi quid. A cõiectura cui et bñ quia seruus nihil de honestate dicit. vbi qd significãtius dixit quã si diceret nihil.

y Ergo ausculta. Ergo nũc velut increpatio est tarde ſfaciẽtis qa hic igit loquẽdo ꝓdiuerat narratum ergo dixit sic

Virg. Ergo age care pater cerui ſimponere nostre.

z Hanc. Plus est dico do. Dicitur ꝓpetuodaẽ ad tẽpus.

a Senis nostri daue fratrẽ. Dicendo senis ostendit & adolescentem se dñm habere. Dicendo nostri ostendit & alienũ fore dicendo fratrem non vnũ esse monstrauit. dicendo maiorem. etiam minoris fecit iudicium. Sic argumenti panem maximã nondum narrans. Iam in ipsa interrogatione nanſ egit. Hæc autem omnia propter populum sic aguntur. Non vt ille aliquid videat ne sit opus pluribus verbis. Senis nostri daue fratrem. Mitũ cõpendiũ narrationis. quasi perinterrogationẽ fecit ne ex alio repeteret. sic Virgi. Fãdo aliquid si forte tuas puenit ad aures. b.n.p. &.i.f.g. Et in eunucho. Nostin quam amat frater.

b Quid ni. Non dixit quid phedriã sed addidit eius gnatã vt magis doceret quam interrogare videretur.

c Tanq̃ te. O varietas illud quid in tanq̃ in te.

d Euenit. Nõ inuenit iter sed euenit vt iter esset sil'vno tpe.

e Illi in lemnum vt iret. Cur chremes ierit. & cur demipho vtrumq̃ pro argumento est.

f Ad hospitem antiquum. Sic Virg. veterẽq̃ anchisũ agnouit amicũ. Hoc aũt addit vt esset idonea causa nauigãdi senẽ

g Senẽ p. Epistolas dicẽdo ostendit cũ nõ semel scripsisse.

h Pellexit. Induxit blãdictis deceptr inde pellax i. fallax. Sic Virgi. Pellacis vlixi.

i Mõ nõ. Prouerbialis hyphole facta p exceptionẽ aut suplationẽ aut æquã collationẽ. Salusti?. Maria mõtesq̃ polliciti cepit. More veterũ qa hospites hospitibus muta donabã

sed malora f.dño pollicebat ꝙ.copta rē familiarē
h i supabūdabat
mōtes auri pollicens. DA. cui tanta erat res? & superat?
.i.nō vera rectus natura admirantis q.d.si fuissem tuus sc
m co mō n o p uissem bñ tuum? vti
GE. desinas, sic est ingeniū. DA. Oh regē me esse opor?
.i.tunc .i.ppter filios nō secū
q abducunt
tuit. GE. Abeuntes ambo hinc tum senes me filijs te re
.i.pedagogum .i.onus difficile
r s
linquūt q̄ mgr̄m. DA. O geta puinciā cepisti duram.
.i.uenit .i.satis gspicio .i.dño meo ꝙ q̄ deus ei
t intelligi merua me
GE. Mihi vsuuenit hoc scio. memini relinqui me deo
.i.an .i.resistere filijs in pncipio multo sest demeri te
v miphōi
irato meo. cepi aduersari primo. quid verbis opus? seni
q̄ditu .i.humeros .i.amictū pcutiendo ꝙ ideo rasserit a me
x y z
fidelis dū sum: scapulas perdidi. DA. venere in mentē
s.q̄dtus .i.qz fiducia z simplicitas ꝙ era amphonē .i.pcussionis
a b pcussū
mihi istæc. nāq; insciti a est aduersus stimulū calces. Ge.
filius obsequendo cōplere .i.sciuisse q̄d re
c facere oportebat
Cœpi his oīa facere obsequi quæ vellēt. DA. Sciſti vti
sanmpho sfecit vel admisit in pnapo s.q̄ nō ē noster
d e
foro. GE. Noster mali nihil quicq̄ primo. Hic phedria
.i.inuenit .i.fidicinam puellam
f g h
cōtinuo q̄ndā nactus est puellulā citharistriā hāc amare
misere t in gdrēm .i.curatori puellæ sapud phedriā
i carissimo
cepit perdite. Ea seruiebat lenoni īpurissimo. neq; erat
sleno ob pcū s.ne q̄d hīent chremes t reliquū erat siue remunerabat
k l vemipho pterq̄
quid daret quicq̄: id curarāt pres. restabat aliud nil nisi
seruare .i.comitari locū exercitu .i.de ludo cūi s.ego t an
i .i.pstare comitarē ad ludum cūm
jm
oculos pascere: sectari in ludū: ducere/& reducere. Nos
ineptos vocāre a labore .i.sauebamus pari illū adiuuare si opus fuisset ꝙ scola musice
n o p citharistria
ociosi operā dabamus phædrię. In q̄ hæc discebat ludo.
oppositu exercitij officina tonsoris .i.in ea tonstrina.
q r u
ex aduerso loco tonstrina erat quædam. Hic solebamus
ve plurimū puellam quocunq; ex ludo in domum lenonis
.i.sepenumero .i.expectari
fere plerūq; eam operiri: dum inde iret domum. Interea
p illic
q̄diu v x
dū sedemus illi: interuenit adolescens q̄dam lachrimās

tempore & persona. Sci
sti inquit his vti. Et est
vulgare prouerbiū sen?
sus aūt. hic est sciſti inqt
q̄d facere te oportet.
d Noster malt. Quar?
tū parelcon vt in Ecyra
nā nemo quisq; illorū. t.
s.a.u. Noster ad differē?
tiā phedriæq; nō noster.
e Primo Bene additū
primo qa nō perpetuo.
f Cōtinuo quandam.
Bñ continuo quasi expe
ctauerit pfectionē pris.
g Puellulā. Istis noib?
hicait vt causā amoris
et ex etate et ex arte pu-lle
videret. Nā ideo puellu?
lam dicit.
h Cepit amare. Legit
& pdit? & pdite viputa
puellā & cytharistriam
i Ea seruiebat. Honeste
& cito dixit. Lenonis m
purissimo & quare nō
fuisset libera. & cuius fu
isset ancilla & qualis ho
minis fuerit demonstra
uit. Magna pparatio ad
rerum difficultatē immi
nentium puella cythari?
stria: auarus leno: ama?
tor pditus in opia.
k Id curarāt. Expedite
dixit patres si eni patrē
eius tantū dixisset resta?
bat vt ei p parui filiū suc
cureret. Ideo dixit ābos
nō habuisse ?nisi oculos
pascere hoc eni solū erat
quod leno nō venderet.
l Sectari in. Bū cauilla
tus est vt ioculariter in
adolescētem cui etas ad
sectandos philosophos
apta erat hinc etiam pri
losophorum secte. Sed
sectari proprie est vt tau
rus buculā & aries ouē
Virgi. Trahit sua quem
q; voluptas.
m Reducere. Sylepsis
a ludo eni subaudit.
n Nos ocioſi. Cum ty

k Cui tanta. Cui datiu? casus est dño ne tuo in? quit pollicebatur hoc.
l Et supererat. Plus est supereſſe quam esse.
m Desinas. Necessa? ria est ad fabule auaritia demiphonis vt maiore periculo illo ab sente duxerit filius in do? tā nā mox dicturus est. Ille ne indotatam atq; ignobilē daret illi.
n Sic est ingeni. Recte. nō enim inquit fortuna auar? est sed natura. An autē ingeniū omniū. an dñi sed magis dñi.
o Oh regē. Ostēdit ei pauperū affectiones qui se solos vti diuitiis scire aiunt si eas habeant.
p Regē me. Acue me.
q Abeuntes. Legitur & hic & tunc est ordo hic me relinquunt filiis.
r Quasi ma. Bene qua si qui nō complebit hoc ipm nec vult esse magi? strū. sic latini quē greci pedagogū appellant.
s Geta prouinciam ce. Acquisite bello lōge ab italia regiones puicie di cte sunt a porro vel pro cul vincendo. ad quas pretores quia cū officio mittebant officia quoq; puincie noiant. Et splen dide prouinciā dixit.
t Memini relinqui me. Sic Virgi. Nec dii texere cupientem ænea venientē. In hoc asper. sed mihi vi detur ad hoc ad dixisse meo. ne esset amphibo? lon cui diceret irato deo Neu? in stalagionis. A deo meo ꝓpitius meus homo ē. deo irato meo. dño dic an vero deo & bñ meo ne esset amphi? bolon. Nec sic dixit me? mini relinq vt in andria memini me videre.
v Quid verbis opus est. Repente inferē quid opus est ver? bis & satis moraliter.
x Seni fidelis dum sum. Fidus est amicus fidelis est seruus.
y Scapulas. Plus est pdidi quā si diceret dolui. Et bñ retulit Fidelis eni officiū est seruare aliquid.
z Venere in mentē mi. Venire in mentē nō ad recordatio? nē tm dicit. sed ad reputationē & intelligentiā. Nāq; iustitia est aduersus hoc dictū & supioris plone esse pōt & alteri?.
a Aduersus stimulū calces. Cū eclipsi deest eni calcitrare stimulū pro adolescente posuit.
b Calces. Modo calces nō partes plante sed pcussiones pe dū plagasq; significat. Aliter Vir. Calcēq; terit tā calcedi o res.
c Sciſti vti foro. Sed in illos negociatores q̄ añ locū cōmer ci nō prescribūt q̄to vendāt que aduehūt. sed sc?im annonā fori quā deprehēderūt cōsiliū de vendēdis aut nō vendēdis mercibus sumūt. Sciſti vti vero. Forū p tribus intelligit lo?

.i.mirabamur.f.cepimus pagoge f.pter qđ lachrimek adolescen-
p ʒ .i.perimus q tra
Nos mirarier. rogamus, qd sit? Nunc̄ equa: inquit: ac
.i.nūc .i.multa miseria repletum
b molestum
mō paupertas mihi onus visum est. & miserū & graue
paulo ante .i.in hac vicinia
c b e
mō q̄ndam vidi virginem huic vicinæ miserā/suam ma
.i.voce q̄rula ⁊ mesti resonare f.ego collocata .i.ex opposito
f g h
trem lamentari mortuam. Ea sita erat exaduerso. Nec̄
.i.benivolus ⁊ amicus ocsitus .i.aliqđ de cognatōne
i .i.de sua noticia k .i.pter
illi bene volens nec̄ notus nec̄ cognatus extra vnam
aliqđ .i.auxiliū eius erat f.ad celebrandū .i.ꝑm officiū exequiaꝝ
l m
aniculā/quisc̄ aderat/ qui adiuuaret curare funus. mi-
.i.miserius sum .i.socia .i.cire diu immoror in eius narrāda
n .i.pulchra o pulchritudine
sertū est. virgo ipa facie egregia. Quid verbis opus est?
.i.incrementum ad ꝓpulsandā illico f.inquit f.qp vtq
p q̄ ea videbamus? q r
cōmorat oēs nos. ibi cōtinuo antipho vultis ne eamus
.i.ad visendā eā ꝓpēnā vt ḡlibet dicit soror deinde terrius .f.ad locū
s .i.iudico nobis esse eundū ad eā ille q̄ relict nuncium
visere? alius censeo. eam⁹, duc nos sodes. Imus. venim⁹
f.virginē .i.credens eā esse pulchā
t v x auxilio
videmus. virgo pulchra. & q̄ magis diceres nihil aderat
auxilij f.virginis temere dispositus .i.pedes
y z eius erāt nudi
adiumenti ad pulchritudinē. capillus passus. nudus pes.
squalida ꝓ dolore habitus .i.sordidus tractꝰ .i.vehemēta vt rapa
a f.erāt in eius facie b e .i.nasi f.alibꝰ ꝛo
Ipa horrida. lachrime. vestitus turpis. vt ni vis boni i ipa
pulchritudine naturali sufficerent
f.ꝓdicta c f g
inesset forma, hanc formā extingueret. Hic qui illā ama-
siue cuiuscunq̄ modi differenter b est bone fortune dixit .i.bella h .f.cepit amare
bat fidicinā / tantumodo satis scita inquit. noster vero.
intercepit ꝑmorē scilicet f.amare cepit f.id qđ in
intelligo k l cepit
DA. Iam scio amare cepit. GE. Scin quā? quo euadat?
intelligere autem nō vehemēdo aliorsum antiphonem .i.instanter rogat f.ignis
m dicesquiri n
vide. postridie ad anū recta pergit, obsecrat vt sibi eius
vt posset ea potiri anus f.sibi cepta facturā antiphonem f.id qđ peteret
rem iustam
faciat copiam. Illa em̄ se negat, nec̄ eum æquum facere

frigidus hoc cōcitatius

v Ex quo magis dice Diceres ꝑ crederes vt au dacter dicito sepe plaut⁹

x Nihil aderat. Proprie aderat adest eni id quod adiuuat.

y Capillus passus. Sin gularē numerū pro plu rali posuit. sic & alibi. Capill⁹ pexus prolixus circumcaput reiectus ne gligenter.

z Passus. Temere dis persus. vt pars magna m.a. greca oratione pro struxit hec dictio.

a Ipsa horrida. Et la chrime ad luctū ptinēt.

b Nudus pes & ve. Ad pauperē. Capillus passus nudus pes faces eius pluraliter dixisset. Virg. Quib⁹ sacer erit in prelia suetus ferre manū

c Vt ni vis boni. Vete res ignē & calorē quem dā quasi feruorē dixerūt formā. Et ideo fornaces fornipes formā et formo sos eos dicebāt quibus ignis amoris exorīē. laudatus est ergo therētius ꝓpterea seruata qui cū formā pretulisset subiec cit extingueret, Ergo et Virg. sic ait. At mihi sese offert meus ignis Amin tas Figura

Aliud enim supra.

d In ipsa inesset. Gemi nauerit ꝓpositionē vt alibi. in amore hec oia insunt vicia.

e Extingueret. Bene ex tingueret. quia ab igne et calore forma dicta est

g Ille qui illā amabat, Bene illam quia iam su pra insinuauī personā citharistrie. Ille qui illam

i Nec̄ notus. Quia res minuit crescit sententia. Salu. Nō repugnantibus modo sed ne deditis quidē. a, b. m. Nec̄ vicinus anaphora.

k Extra vnā ancillulā. Hec prestruunt vt sit spes pociunde virginis. Et hæc descriptio pauptatis adiuuat argumētū vt visere audeāt. & adolescētes virginē & amet antipho.

l Qui adiuuaret funus. Ipsum officium funus dixit.

m Misertum est. Hoc est misertus sum eius & hoc vide tur ostendisse quum lachrymauerit.

n Virgo ipsa. A forma indignatio. Et bene ipsa quia que supra dixit nō ad ipsa sed ad euentū eius penitebant.

o Quid verbis. Sic dicit Therētius vbi ad effectū ꝓperat.

p Cōmorat omnes nos. Figura syncope pcōmouerat & bene omnes quia res ad antiphonem tantum spectat.

q Ibi continuo. Hic reddit nomen adolescentis.

r Vultis ne eamus vise. Vt populare penates venimus. Vultis ne &c. Ipse hortari inducitur qui amaturus est.

s Alius censeo. Hec omnia diuersi dicunt. & apparet tot esse homines quod per mimisim demonstratione dematica.

t Virgo pulchra. Bene non dixit. Videmus virginem pulchram sed duo ingentia dixit. Virgo & pulchra. Illud enim Ratio cur amauerit virginem.

h Tantūmodo satis scita inquit. Sensus est laudauerit tantummodo nō etiam captus in amorē. satis inquit scita magna laus formam amanti alia placuisse. Et scita. i. bella vt in andria scitus puer natus est pamphilo.

i Noster vero. Aposiopelis tertia que succurrit quotiēs verba rebus minora sunt.

k Amare cepit, Illa inquit laudauit tm̄. Hic amare cepit. Et bene cepit nō amauit vt ostendat. vim amoris nō patī esse & rem que semel suscipi possit.

l Scin quā. Aposiopelis qua in narrationibus in cōpēdiū Therenti⁹ vti solet. aliqn cūverba rebus minora Quo euadat vide. Euadat eueniat. nā euadere est per obstantia venire.

m Postridie ad. Hoc prestruēs anicule intulit de qua nullā supra mentionē fecerat & bñ memor & virginis et honeste nō ipsam adiri facit sed anū nec̄ ab ipsa petit fructū voluptatis ex cuius psona maio despatior nascebat. sed a nutrice potius ꝓ quā suaderi puelle posse credit q̄q̄d libet. Postridie ad anū recta emphaticos ad anū statim vt q̄ post habuerit oia alia recta qa non ꝓ nunciū.

n Vt sibi eius faciat copiam Vide vt nihil de virgine speret quia omnia ab anicula petat.

pudicam .i. nō vilē .i. a bonis moribus ꝓcreā
o p q
ait illam ciuem esse atticā bonam bonis prognatam Si
Auri. fm legem .f. captā .i. sed si optiam f. facturā f. antipho
r o f. virginis t ſiert v
vxorē velit. lege id licere facere. Sin aliter: negat. noster
.i. agere deberet .i. nesciebat .i. agere in votum
f
quid agere/nescire. Et illā ducere cupiebat/& metue-
nunc .i. cū reuersus esset
f .f. filio
bat absentem patrē. DA. Num si redisset ei pater veniā
f. auarus vir z nobilis
ꝫ dote carentem a
daret? GETA. Ille ne indotatam virginē/atq; ignobilē
filio nunq̄ dare illi eam f. de hac re dotē
b c q̄uis virginem d e
daret illi? nunquid faceret? DAVVS. Quid fit denicq;
f. rogimus .i. vir secularis q̄reno implere venerē suis socius z
e f adulatōribus g
GE. quid fiat? est parasit? quidam phormio/homo con
.i. improbus destruunt
h f. veniam i
fidēs: dij omnes illū perdiūt. DA. quid] fecit? GE. Hoc
.i. ius atticū .i. pupille gentibus suate
k l
cōsilium: quod dicā: dedit, Lex est vt orbæ qui sint gene
cognatōes .i. nupsent eadē .i. in vxores capē
f. primos m sarmca .i. capiat
re ꝓximi eis nubāt/& illos ducere eadem hæc lex iubet
incst parasitus o .i. denūciatōes ip
n f. virginis
Ego te cognatum dicam/& tibi scribam dicam. pater
amicū pīs .i. fingam .i. in cōspectu iudicum
q
num amicum me assimulabo virginis ad iudices veni-
f. regimus regis quō q̄ rōne f. ipa s r f. nēdacia
emus. qui fuerit pater/ique mater qui cognata sit. omia
cōmittar f. confingere aut mentiri .i. sanctum opportunum
o
hæc confingam. Quod erit mihi bonū/atq; cōmodum
redarguco f. efficiam ꝓpositū demipho aduenit
t v
cum tu horum nihil refelles/vincam scilicet. pater aderit

ret parasitū hominē esse Confidens ꝓ improbo audaci ac temerario posuit. vt O ingentem confidentiam.

h Qui dii omnes illū. Qui vtinā est vt Lucilius in secūdo. Qui remōtas ne malū cetera pgit. aut q hoc cōsilium quod dicā dedit. Qui aut expletiuū est. aut ꝓnomē quo inciēs phormionē describere cohorruit cōsideratione eius & in hāc vocē quasi cōfusus erupit. hoc aūt certū genus est.

r Quid is fecit. Seruat affectus tristis. vt supra ait. sed quid tu es tristis. quid is fecit. correxit interrogatione errātē. vt rediret ad noiatiuū casum qui aberrauerat & illū dixerat.

k Lex est. Lex vt in paliata recte ponit. Nam greçorū fuit. Et ideo in andria sic ait. In opia & cognatorū negligētia coacta lex est alia cā narrationi interponit & dicit lex est a causa latis potuit eni dici nō habes cām.

l Vt orbe. Orbā proximus ducat atticū ius est & est ordo. Lex est vt orbe his nubant.

m Eadē. Nō duas res iubet hec vna lex. sed puellis permittit nubere cognatos cogit ducere. Et bñ iubet minorē enim vim habet illa lex que aliquid ꝓmittit q̄ illa q̄ aliq̄d iubet. Et illos ducere bene addidit. Nihil eni ad rem si ducēdi necessitas nō fuisset.

n Ego te. Dicā a persona iustū q̄ agit potuit eni dici quid mecū est tibi. Ite hæc narratio est quā dicit Tullius cōstitutū & ipe tibi vni parcā inquit in verrinis repente eni transit ad verba psonarū ab earū descriptiōe sed hoc ipm ad cōmouē dos auditores vel plurimum.

o Et tibi scribā. A denunciatione in personā ne diceret non mihi denūciasti. Et tibi scribā dicā Cicero scribit eraclio. Dicā supra verbū infra nomē est totidē litteris diuerso accētu.

p Paternū. Dicit a ꝑsona potuit eni apponi ꝑsonā nō hīs

q Qui fuerit. Qui hic pronomen est infra quō significat.

r Oia hec confingā. Oia hec nō ex abūdāti posuit. sed oratorie quasi tā multa. & est archaismos. nā post enumeratiōnem veteres hec dicebant. Salusti. in Iugurtha.

s Quod erit mihi. Quod mihi inquit Faustum ac felix erit hoc est confingere. atq; mentiri. Et totū ioculariter parasitus quippe qui cōfingā dicit quasi non solū erubuent de falsiloquio. sed quasi preclari facinoris inceptiōe etiā auspicatus sit omneq; suscepit dicēdo quod erit mihi bonū ac comodū sic eni veteres q̄d faustū felixq; sic dicebāt aliq̄d aggressuri.

t Cum tu horum nihil refelles vincam. f. hoc interrogatio ne pronūciandum est. Refelles refutabis redargues nā prorsus refellere est redarguere falsitatem.

v Pater aderit mihi parate. Mire quo maxime aliquid metuere. hic pro ridicula re contempsi. Exquisite aūt subiectū est cū supra dixerit mihi parate lites. quid mea & antiphoni formidanda ista sint ridicula parasito.

c Daret illi. Aposiopesis secūda. hic eni nō transit ad aliud sed instituit incepto. vt & p interrogationē diceret daret illi. & p respōsionē inferret nūq̄ faceret. & nota nūq̄ p nō in maiorē negationis significationē poni semper. Et mire daret. vt ostenderet nihil esse potestatis in filio.

d Quid fiet denicq;. More suo therentius denicq; posuit in fine sensus. & est aduerbiū ordinis. sic in heauton. Fodere aut arare. aut aliquid facere denicq; vt sit denicq; vel donec vel ad postremum.

e Quid fiat. Deest rogitas & est aposiopesis.

f Est parasitus quidā phormio. Phormio non a formula sed a phormione dicitur spartheo quem nos eronē dicimus tricinaliter & pro consuetudine.

g Confidens homo. Homo comice dictū. Nā quis ingno

x Illa quidē nostra erit Nostra cū antiphonis tantum esse debeat.
y Iocularē audaciam Hoc est minime iocularē. an que ex ludo & ioco in periculū veniat.
z Persuas. Hic tā de antiphone quenē cui psuasum sit.
a Factū est. Adeo audax phormio.
b Ventum est. Epexegesis quō factum est.
c Vincimur duxit. Iocularē audaciā. & deest audio ex te aut dicis. factum est. ventū est. vincimur. duxit vt supra imus venimus Hoc amat Therētius vt id lauit. redit. imus venimus videmus. & fun⁹ interim procedit. sequimur. ad sepulchrū venimus in ignē posita est. his nō modo breuis & comica mutatio est. sed etiā auditoris animū ad id quod restat incendit
d Quid narras. Admirantis vox est non interrogantis.
e Hoc quod audis. Sic pronuncia quasi peritus rum cōplexeris getā. etiā eum sub incerto interitu defleat. dauus timet plurimū gete cuius futurū periculum cernit.
f Nescio her. Et ichos desperatione rerū fortis est seruus. Et semel vigilauit poeta ne si & hāc ciularet res tota migraret in tragediam.

g Quod fors. Hec graues sententie exp̄sona seruorum cum dicuntur ridicule sunt & eo consilio interponuntur.
h Feremus æquo aio. Hoc secundum seruos qui futura contemnunt. & mire meritum culpe sue ad fortunam retulit.
i Hem istuc viri est. Cōpendiū cōsolationis quod hic libēter accepit. & ideo statim approbat.
k In me omnis spes est mihi. Quō an strenue vt se defendat. an vt fugiat. an vt patiens sit plagarum.
l Ad precatorē abeā. Bene poeta oia tractat que in tali re tacenda seruo essent. nisi aliud pasceret argumentū ad precatorem sic in Heauton. Nec tutorē nbi nec precatorē pararis.
m Nunc amitte. Dicit vbi nō verba modo verū etiā gestū q; vocemq; fingamus aliena. Amitte quod nos dicimus dimitte antiqui etiā dicebāt amitte Virg. Et amissos hinc iam obliuiscere grates & Salu. Pactiōe amissā publico legato.
n Post hac si. Facile impetrat qui nō omia extorquet ergo

petentes forensēs sanctes si seu rectū re ego cerec qa in iudicio vincimus

mihi paratæ lites. quid meas illa quidē nostra erit. DA.
s.audis de re. t.audaciā iocularis y pasimus antiphoni denunciatum
s.ra esse faciendū
Iocularem audaciam. GE. Persuasit homini/factum ē/
s.ad iudices .t.fugamur s.eā in vrbē s.tanq̄ crederem non posse
ventum est/vincimur: duxit. DA. Quid narras? GE.
s.narro s.d mḡ relicto eo antiphoni.
Hoc quod audis. DA. O geta quid de te futurum est?
t.qō periculū vbi attinget.
s.qd de me sit futur videlicet fortuna
GETA. Nescio hercle. vnum hoc scio. quod fors ferret/
portabimus .t.nō decidentis cristiā s.mihi victū suū s.ferre eā aio
volentis s.fortis.
feremus equo animo: DA. Placet. hem istuc viri est of-
.t.in mea soleria s.q̄ in re spē
solū reponis
ficium. GETA. In me omnis spes mihi est. DA. laudo
intercessorem .t.p me oret
.t.in hac re ba q̄ sequuntur
GE. Ad precatorē abeam: credo/qui mihi sic oret. Nūc
.t.dimittere Geram sed s.admittat scelerā .t.neq̄q̄ pero
nō solū
amitte quæso hunc. Cæterū posthac si quicq̄/nihil pre-
s.dūmodo qō sciatur postq̄ .t.a re discesserō
cor. tm̄odo non addat/vbi ego hunc abiero: vt occidito.
Phedria s.secreto velamque fidicinam .t.q̄ rem
DA. Quid pedagogus ille qui citharistriam? quid rei
.t.sit .t.hoc nō .t.abundanter rem familiar. m
gerit? GTA. Sic tenuiter. DA. Nō multum habet; qd?
s.p citharistria emenda sed s.habet solam ehremes
a lenone expectationem
dat fortasse. GE. Immo nihil: nisi spem metā. DA. pater
non adhuc credit demiphonē
eius rediit/an non? GE. Nondū. DA. Quid? senē q̄d
p vero
expectatis vestrum? GE. Non certo scio: sed epistolam
demiphone paulo ante s.audiui custodes
ab eo allatam esse audiui modo/& ad portitores esse de-
epistam a portitoribus .t.rerum abeūtis illo qō argento
s.facere vt me dicere
latam. hanc petam. DAVVS. Nunquid geta aliud me

ars precatoria est mitigare presentia futura per mittere. Simul etiā quia omnis causa in hoc est. ne videat seruus obiurgatē in delictis amplius peccaturus. Post hac si quicq̄ vt solet eleganter per eclipsim. & simul nō si tātundē peccauerit. sed si vel minimum tale est & illud. Si sensero hodie quicquā te in nuptiis fallacie conari Et si quicquā inuenies occidito.
o Nihil precor. Nihil p nō sed plena negatio.
p Vbi ego. Hic ostendit nullum precatorem ex animo postulare veniam seruo.
q Vel occidito. Vel p etiā. Occidito tu tm̄ cedere volebas ego dicā etiā occidito.
r Quid peda. Moraliter querit volens audire de phedria postq̄ de antiphone cognouit maxime quia hec interogatio risionē elicit qua spectator instruit ad cognoscēda cetera. Quid pedagogus ille qui citharistriā. qa dixit sectari in ludū ducere & reducere. et qa puellā dixit ab etate pedagogus est ille ait qui citharistriā phedria. s; q neq; abscedat a custodia puelle neq; illam ipse cōtingit.
s Qui ci. Sectat̄ amat. vel quid tale subaudiendum est.
t Sic tenui. Sic dicendū est cū aliquo gestu.
v Nō multū. Cū cōmiseratione amatoris adolescentis pronūciādū est
x Immo nihil nisi spē. Bene spem qui amat nemo eni cū non habet nō amat.
y Nondum. Quia veniet iam nō plena negatio est.
z Quid senē. Animaduertite qui secundū morē quotidianum tum dici cū sit transitus a mentione alterius rei ad alterā. sic & supra. quid pedagogus ille. quod id expectatis. quo ad quā diu et recte locut⁹ est qa aduēt⁹ finis est expectatōis.
a Sed epistolam ab eo allatum esse audiui. Mire paratur inopinatus subito aduentus senis. Nā ipse veniet cuius epistolam sperat.
b Ad portitores esse delatam. More veterum magistri mutorum idem publicam operam in portu dabant inferendarum rerum & efferendarum vectigal exigentes. Ad portitores ad eos qui in portu sunt. ex quo more hoc dixerit vide. attico in romano.

c Puer heus nomẽ huc prodit. Moralis expressio. nam eos vocat quibus initio egrediens dicebat. si quis me querit rufus. Geta quãuis ser-

p nihil f.volo rẽm .i.fuc vocando .i.vrẽ nemo esse
.i.bene tibi peingar c.

vis: GETA. Vt bene sit tibi. puer heus: nemo huc pro
f.hos pecunias f.argentum
d trade illi mulieri

dit: cape. Dahoc dortio.

uus esset preerat tamen aliis seruis minoribus. d Cape da hoc dortio. Loquitur dortio dortiũ fœmineum nomen est vt planesiũ & gliceriũ

SECVNDVS ACTVS.

In hac .3: scena. Color est eorum quicquid immodice cõcupiuerint spernũt post q; venerit qñ aprior sententia ostendit dicendo nostri nosmet penitet.

HANTIPHO PHEDRIA adolescentes.
.i.adeo ne .i.ad eũ statũ hoc est: est ne vẽt quentisse .i.pentissum esse

a Deon rem redisse / vt qui mihi consultum
timeam qñ

optime velit esse phedria: patrem vt extimescam: vbi in
.i.qñ ꝓsidero seu volue patris .i.sed .i.si non
aduentum e

mentem meam eius aduenti venit: quod ni fuissem in-
.i.intemerarius inconsideratus .i.operirer .i.sicut dicit

cogitans / ita eum expectarem / vt par fuit. PHEDRIA.
g ptemptũ.q.d.eũ ꝑ se esse palã brẽ .i.temere cõmisi i absentia patris

Quid istuc est: ANTIPHO. rogitas / qui tam audacis

a Adeon rem rediisse. Comparatiua qualitas in hac scena est inter antiphonis vitã & phedrie genus cause demonstratiuum, cõtendit aũt vter magis miser sit.

b Vt qui mihi consultum optime velit esse p. Mira sententia qua ostẽdit adolescẽtulos in peccatis neminẽ magis metuere q; eos a quibus maxime diliguntur simulq; rerũ imminentium prestructio in qua sic audax inducitur phedria vt defensor futurus sit timidus antipho.

c Patrem vt extimescã. Ferienda pronunciatio in eo quod ait patrem vt qui futurus sit hoc eni magis mirum est. Ideo patrem timere quia consultum optime velit.

d Vbi enim mentem meam eius aduenti venit. Nota veni re in mentẽ, veteres non recordationis causa tantum sed etiã recogitationis considerationisq; posuisse. Vbi in mentem eius aduenti venit. sic veteres genitiuo casu proferebant in mentem veniant. Cicero fac tibi pater ne legis auxilium veniat in mentem.

e Aduenti venit. Multipliciter declinatur & aduentus. sic & in Andria. Nihil ornati. nihil tumulti, venit legitur & aduenit.

f Incogitans. Temerarius improbus non cogitans inquit in vsu est an non eodem modo cogitans.

g Ita eum expectarem. Nota expectarem nunc operiter alias spectarem.

h Quid istuc est. Hec interrogatio stomachosa est extenuare volentis metum fratris diuersa eni sentit diuersum amoris euentum.

i Rogitas. Bene timens inducitur antipho vt sit causa fugiendi ad hoc enim fugiet ne ad dimittendam coniugem cogatur a patre ante errorem fabule patefactum.

k Quo tã. Proprie ad terrorẽ qui de facinore loquitur conscitũ dixit.
l Quod vtinã. Gratissime. nõ phormioni succenset. sed phormionis inuẽto & vide vt et ipse se culpe subtrahat. quod vtinã. et familiare est inuidia accusare rerum quos alicuius negocii penitet vtinã ne verus elocutio vt Ennius in hedia. vtinã ne in nemore peluo vnq̃ cecidissent ad terram trabes.
m Ne me cupidũ eo. Bene addidit ad excusationem potuit enim dici non consentire.
n Eo impulisset. Eo an ad vxorem ducendã an eo intantum.
o Quod mihi pri. Bñ quasi caput mali non in amore sit sed in nuptiis.
p Non potius. More hoium loquit̃ credit eni ex consequenti facietate quod potuerit abstinere a moribus suis. Nõ potius essem antiphora. vt verũ anceps pugne. fe rat fortuna fuisset. Hic ei vtraq; pars ponitur. Nõ potius essem. non vt illa sed si illa potiri voluisset potuisset.
q Fuisset tñ illud ꝯgre. Quidã totũ interrogatiõe pronunciant nempe fuisset. t. i. e. a. d.
r Ac tñ quotidiana. Amatorie loquitur antipho errãt qui putant cũ penitere sui desierit. Nã si hoc est nec maritus firmus videbit. fore sed hoc dicit facilius fuisse abstinere virgine intacta quã ea cũ qua iam cõsuerit & ideo subiunxit. dũ expecto cito mox. veniat qui hanc animi adimat consuetudinem.
s Audio. Per ironiã dicit̃ modo a cõtinente dictũ antiphonis. Audio oĩa deridet phedria cupiens fructum amoris vel periculis adipisci. Est ergo audio yronia pro nõ audio. hoc est si nihil dicis.
t Dum expecto. Nõ quãdo sed quã cito quia timet.
v Qui adimat hanc. Mire nõ amorẽ. tanq̃ amore carere potuerit consuetudinem nõ possit. Et nota proprietatem dicti Nam consuetudo specialiter de coitu dicitur.

x Aliis. Quia desit quod amant. Magnificentius antiphonem qui in ea fortuna positus que aduersa & contra est. idẽ paciatur quod miser & est figura.
Nãm ad vtrũq; ægre est sufficere potuit. scire autem debemus pronunciatiue. et per interrogationem hoc ipsum pronunciari posse.
y Amore abundans antipho. Hoc pronunciandum quẽ admodum solet cum stomacho dici vituperãti cibũ. vt pleno ventre est. Vult enim ostendere sacietatis hoc esse non rassiocinationis quod nunc queritur antipho.

z Tibi quia supereſt. Idest in eo quod desideres abundas ordo est tibi dolet amore abundas antipho. Abundare dicit̃ qui successu prospero affluit.
a Nam tua quidẽ her. Bñ certe quia supra oĩa cum ironia dixit.
b Vita hec. Vita dixit vt ostẽderet etiã si nõ felicitas. sed vita dicatur optanda esse. Vita aũt et mores significat & animã & alimentũ. & spaciũ viuendi. & fortunã accidentẽ viuentibus. vt modo expetenda optandaq;. Oĩa eni que amamus. aut industria aut voto proueniũt. hoc est aut in nobis sunt aut in fortuna posita.
c Ita me dii bene amẽt. Necessario iurat qa q̃d dicturus est solis amatoribꝰ videt̃ esse credẽdũ
d Vt mihi liceat tãdiu. Oportunꝰ locus in quo ostenditur quã magno amore sit possessus phedria cui par impenditur argumentum.
e Tãdiu. Qui diu vxore fruitur antipho. an tãdiu dictum. q̃ tãdiu & tantisper. hoc est vel tam tillo tempore.
f Quod amo frui. Deest eo vt sit eo quod amo frui. iam depacisci mortem pactione transigere
g Tu conficito cetera. Aut cetera abundat aut deest pervt sit per cetera.
h Vt non addam. Paralisis figura in qua velut abundanti enumerantur adiecta. Et est occupatio.
i Ingenuam & liberalem nactus es. Naturaliũ illud morum est.
k Quod habes ita vt voluisti. Voluisti subdistinguendum est & sic legendum. vxorem enim vt voluisti vxorem bona preparatio vxoris future.
l Sine mala fama palam. Multi superius iungunt palam sine sumptu ingenuã liberalem contra eam que patitur. ista posuit omnia huius in amore copiam suam inopiã. Huius desiderium nullo constitisse sumptu. sibi a lenone emẽdam puellam. Huius ingenuam suam seruam huius liberalem suam citharistriam hunc nactum esse. se sectari tantum. huius vxorem. amicam suam. huius amorem maritalem esse suum velut prodigi. velut scortatoris.

m Ni vnum hoc desit animus qui modeste hec ferat. Modeste moderate Salustius libro secundo. Modestus ad omnia alia nisi dominationem. Modeste cum modo.

n Quod tibi res cum lenone sit qui cum. Et cũ modo connexiua vel inceptiua coniunctio est. Salustius libro secundo Et poni fere aduersus. a. n. c. m.

o Sentias. Sic alibi, sic rogas sensi.

p Ita plerique ingenio sumus. Parelcon tertium in Andria. Quod plerique omnes faciunt adolescentuli & est archaismos, vt accede ad ignem hūc iam calesces plus satis.

q Nostri nosmet pœni. Penitet eum qui parum putat ergo ipse nos inqt nostra contemnimus. Sic & in Heauton. At enim dices me quātū hic operis fiat penitet.

r Retinere amare amit,

.i. habeo negatū pspitas .i. habemus nūc naturā

.i. nunc o p

mihi est/tum sentias. Ita plerique ingenio sumus omnes

nostri nostra premimus .i. sed ecruerso

q

nostri nosmet pœnitet. AN. At tu mihi contra nunc vi

felix .i. demceps libere facultas

dere fortunatus phędria, cui de integro est potestas etiā

.i. deliberandi fuare tibi s. aliqs tpe eius societate conseuera

r

consulendi/quid velis? Retinere amare/amittere. Ego

.i. casu cdam reuert .i. nō habeā prārem eius qō amo

florum s

infœlix in eum incidi locum/vt neqꝫ mihi eius sit amit

conuertit se ad getam currentē dicit

tendi/nec retinendi copia. Sed quid hoc est? videō ego

infelix

t v

Getam currentem huc aduenire. Ipsus est. hei timeo mi

Antipho .i. efferat denuntiet

ser: quam mihi nunc nunciet rem.

In hac. 4.

scena. Serui currētis offi ciū est tendens ad pturbationē antiphonis quē oportet abesse cōspectui pris vsqꝫ ad cognitionē rerum & cōuersionem fabule.

a Cōsiliū celere. Hoc celere neutrale dicit.

b Subito tanta. Pronitē pendeē mala cū supra nullus es geta dixerit hic trāsitum fecit ad primā personam.

c Que neqꝫ. Ruiana aut deuitanda est aut extrahēda sunt ex eā corpa ꝙ oppresserit. deuitē cū iniqua irruāt inde extraham cū irruerint.

GETA ANTIPHO PHEDRIA

facū loquitur de sepo .i. velle citer inuentū

.i. pdutus a

Vllus es geta: nisi iam aliqd tibi cōsiliū celere

.i. adeo improuisum .i. infortunia fuꝫ sūs nbi

b

repereris. ita nūc impartū subito tanta te ma

s. mala qūter eundam .i. ex illis malis.

la ipendēt quæ neqꝫ vti deuitē scio: nec quō me inde ab

.i. cruam obscendi .i. temerarie te

b tali pugno

strahā. Nam nō pōt celari nostra diutius iam audacia ꝙ

.i. fallere .i. quide cauemur .i. herili filium cur

suppeditabunt ephemere c

si nō astu, puidēt: me aut herū pessundabūt. AN. quid

s. Geta pōdem vidit adolescens .i. relict

.i. detr de .i. momentum hre

f ussimā tpo g

nā ille cōmotus venit. GE. tū tꝫis mihi punctū ad hāc rē

d Nā non. Bū nostra ꝙ ipse ptē maximā cultꝫ pe suetenet vt magister. Celari. Nigidius querit vtrum plenum sit aut expressum.

e Quidnā. Mō cōmotus pturbatus atqꝫ conterritus. Et hic ondit posita iccirco confusum getam vt de eius metu antipho terreatur.

f Tu tꝫis. Punctū pro momēto. vt Lu. in. xiiii pūcto vna hora & quicquid inuasit. Pūctū angustissimū spacium.

g Ad hāc rem. Ad deliberandū quid agā. Herus adest vultu tristi & supercilijs arduis hoc docendum est.

h Quid istuc mali est. Mire presto herus adest & potuit ex persona antiphonis cui p calamitate est patris aduentus.

i Quod. Scilicet uxorem duxit antipho.

k Quod eius remediū. Plus est q̄ si diceret nullū. Et bene non addidit quid secū eni sequi. Et ꝓprie remediū quasi iracundia morbus sit.

l Loquar ne incendā. Quia iracūdia ignis est

m Loquar ne. Duo sūt q̄ fieri in peccādo solent aut loq aut tacere.

n Instigem. Instigari proprie fera dicuntur.

o Purgē me. Quid vult sibi purgē me cū idē sit loquar an ga pōt purgatio & p defensorē & patronū induci. sic quidē putāt, sed melius est hoc & turbare & seruilis imperite psone verba sic ne arte esse & vim significationis non habent.

p Tū mi. Tū preterq̄ quod significat modo. Et pauco ne quid mali accidit mihi.

q Tu ant. Ab eo quod est preter antiphonē me excrucior aio sic in Ecyra fecit animi vt incertꝰ foret gener eius visu, veteres figurabant hāc locutionē eius me miseret.

r Eius me mi. Miseret me preteritorum, timeo de futuris.

s Is me. Figura polipton eius ei is. nūc retinet si retinet quō excruciat, nā absq̄ eo esset si ad eū res nō ptineret, i. si meū tantummodo peccatū esset hoc ipsum.

t Recte. Facete seruus occasione melioris conditiōis esse existimat fuge causam tāq̄ sibi peccāti & libertatis genus ꝓstare posset & predā.

v Mihi vidissem. Dicimus vide tibi & vide re vobis. Et recte vidissem pro prouidissem.

dño ꝓpest — factum vel meē i herus

est. Herus adest. AN. qd illuc malie? GE. Qd cū audie — medelam — faciam fmonem — l m verum .i. incitabo

rit: q̄d eius remediū inueniā iracūdiæ? loqr ne? incendā — silem .i. irritem crassem .i. egam gdam — volentis .i. facere vel dico p — n o — petim

taceā instigē, purgē me: latere lauē. Heu me miserū: tū — timeo — multum agis — curis afficiar ꝓ animi anetipho .i. misčia — r moueor — q

mihi paueo tū antipho me excruciat animi ei⁹ me misere — mereo antipho .i. remouē — antiphone — s fugitiuum — c| bñ

ret ei nūc timeo: is nūc me retinet. Nā absq̄ eo esset recte — s. fugā quidissem — s. bñ met vindicassem — f — v — g

egomet mihi vidissem. & senis eē vltus iracūdiā aliq̄d — .i. colligissem — dscedarē — .i. illico — q̄ celeriter

cōuasissem, atq̄ hic me cōij cerē, ꝓtinus i pedes. An. quā — geta discessum s. quærit quasissem — 5 — molitur — si

hic fugā/aut furtū parat: Ge, sed vbi antiphonē reperiā: — s. cū phedriā .i. ꝓsecuerem ꝓgam — de ruo more loquitur

b — aut q̄ quærere insistā viā: PHE. Te noiat. AN. nescio — Geta — .s. videns antiphonē — p — c

q̄d magnū hoc nūcio expecto malū. Phe. ah ne sanꝰ es: — nondū videns iuuenes in qua domo — ira cōstricti familiariter carpi

e — prosequar — frequenter — f

GE. domū ire pergā, ibi p̄mum est. PHE. reuocemus — s. tū geta — s. loquetis — imperiose

g — .i. cessā — h

hoiem AN. Sta illico. GE. Hem satis pro imperio quis — .i. q̄cūq̄ nēcū stante ēs esset — anti. antiphonē — i vic

q̄s es. AN. Geta. Ge. ipe est quē voluī obuiā An. Cedo — s. vno — .i. explica

quid portas obsecro, atq̄ id: si potes: verbo expedi vno — expediam vno verbo — .i. expedi — paulo ante — ad quē explica — uerat

geta. GE. faciam. AN. Eloquere. GE. modo apud portum. AN. meum ne? GE. Intellextin? AN. occidi. GE. — s. p̄rem vidisti demiphonē — intellexisti ne — periꝰ — vrē — l

Hem. AN. Quid agā? PHE. quid ais? GE. Huius vi — indignentis aut dolentis — s. Geta — antiphonis

m — n — paternū mū — .i. q̄dnam — repentino

dissē p̄rem me patrū. ANT. Nam q̄d ego huic subito — genicie pelli — .i. sed — .i. euentum — o — p

exitio remediū inueniā miser? Quod si eo meæ fortune — sus deterius — .i. a tua societate abducar — s. etiam optima q̄ sine te — q — .i. in eum statum

redeūt: phaniū abs te vt abstrahar: nulla est mihi vita ex — o — viuere nō possum — t

perīā. An sed finis superioris sententie est vt Sallustius. Sed metellus in vltiore prouincia. Reperiā si alicubi cessat.

b Aut qua. Sic alicubi ambulet ois eni qui querī aūt cessat aut ābulat.

c Te noiat. Ad hoc dictum audit Geta & ipe nō videt adolescentes vt plus illis terroris incutiat dū secū loquitur.

d Nescio. Diserte locutus est ꝓ eo quod est nescio quod magnum malum hunc mihi nunciaturum arbitror.

e Domū ire pergam. Ostēdit ab nūcio se domū pgere & sic videt deliberasse. quare vbi plurimū est. s. propter amorem vxoris sue.

f Reuocemꝰ. Comice et moraliter addit hoiem.

g Sta illico. Ille reuocemus hominē dixit. hic non progredi iussit.

h Satis pro impe. Hic ostendit culpe cōscientia nullā auctoritatem rediq̄ in magistro geta.

i Cedo q̄d. Mire expresq̄ sit affectū de more properātis. Cedo q̄d portas vt si vera ferā. si magna rependā. Nā ferre & portare de negotiis maioribus dicitur.

k Eloquere. Alter oīs dit q̄d est verbo expedi dicendo eloquere.

l Modo. Patrē vidi dicturus geta preuētus est ab eo quem timor intelligentem fecerat.

m Hē. Propetatē et suā cuiq̄ psone exhibuit celeritatē ex presagio meo tuēti antiphoni & tarditatē intellectus quieti pectoris secure phedrie.

n Quid agā. Iā ster antipho et adhuc intelligit phedria huius patrē vidisse me patruū tuū redit vtriq̄ propriū vt ille qui timebat. paucis intelligeret & qui securus

x Et senis essem: Senis maluit quam dñi dicere vt in ipso noie & hortamentū impune fugiēdi appareat & simul ga nō irā sed iracundiā dicturus esset. nā ita de causa iracūdia de moribus essem vultus dixit nō euasissem. Factum enim serui fugiendo vt dominos poeniteat iratos fuisse. Essem vltus sic Virgi. Vita viros.

y Aliquid. Figuratū est a colligandis vasis.

z Fugam aut furtū. Iocunda prius enim furtum quam fuga occurrere debuit.

a Sed vbi anti. Sed pro ergo vt sit ergo vbi antiphonē reperiat. An sed finis superioris sententie est vt Sallustius. Sed metellus in vltiore prouincia. Reperiā si alicubi cessat.

b Aut qua. Sic alicubi ambulet ois eni qui querī aūt cessat aut ābulat.

c Te noiat. Ad hoc dictum audit Geta & ipe nō videt adolescentes vt plus illis terroris incutiat dū secū loquitur.

d Nescio. Diserte locutus est ꝓ eo quod est nescio quod magnum malum hunc mihi nunciaturum arbitror.

e Domū ire pergam. Ostēdit ab nūcio se domū pgere & sic videt deliberasse. quare vbi plurimū est. s. propter amorem vxoris sue.

f Reuocemꝰ. Comice et moraliter addit hoiem.

g Sta illico. Ille reuocemus hominē dixit. hic non progredi iussit.

h Satis pro impe. Hic ostendit culpe cōscientia nullā auctoritatem rediq̄ in magistro geta.

i Cedo q̄d. Mire expresq̄ sit affectū de more properātis. Cedo q̄d portas vt si vera ferā. si magna rependā. Nā ferre & portare de negotiis maioribus dicitur.

k Eloquere. Alter oīs dit q̄d est verbo expedi dicendo eloquere.

l Modo. Patrē vidi dicturus geta preuētus est ab eo quem timor intelligentem fecerat.

m Hē. Propetatē et suā cuiq̄ psone exhibuit celeritatē ex presagio meo tuēti antiphoni & tarditatē intellectus quieti pectoris secure phedrie.

n Quid agā. Iā ster antipho et adhuc intelligit phedria huius patrē vidisse me patruū tuū redit vtriq̄ propriū vt ille qui timebat. paucis intelligeret & qui securus erat pluribus edoceret.

o Nā quid ego. Nā aut subiūctiua coniūctio est superiori dicto quod ait q̄d agā aut anastrophe est nā q̄d ꝓ quidnā.

p Huic nūc. Cū subito assurgēs fluctu nimbosus orion.

q Inueniā. Cū ego sup̄ dixerit emphaticos addidit miser.

r Quod si. Tragice amator hoc negocio fortunas oēs dixit esse. bñ redeūt q̄si in peius & a ꝓcessu retro in deterius.

s Phaniū. Amatoria conuerso sermonis per apostrophen Abs te vt distrahar non dixit a me vt distrahar et vide verbum vim coherentis ostendere.

t Nulla vita. Nulla pro nō aut nullius conditionis. q.d. ne deorū quidā viam mihi dulcis est sine te phanio.

v Tanto magis aduf. Ad vim actiuam nunc habet vt ad laudabile ad mirabile.

x Fortis fortuna adiu. Et fortis accusatiuꝰ plus ralis est.

y Non sum apud me. Id agitur vt supra dixi mus quemadmodū an tipho presens nō sit quē neq; cōuenit contra pa trem aliquid dicere neq; rursum presentē oppri mi a patre exargumen to est.

z Nam si senserit. Sic Salustiꝰ in hystoria. Ita fiducia quā argumentis purgatiores dimittūtur.

a Timidum. Pro ti mentē vt Virgi. addit se sociā timiditq; superue nire egse.

b Hoc verū est. Con grue fit vt & geta et phe dria audaciores sint. qui & absq; amore sunt & hoc oportet obiici p an tiphone irato seni.

c Nō possum. Vim negātis hoc habet quod ait immutarier. Ostēdit enim natura sue timidi tatem nullius adhortati onibus eiici posse.

d Quid faceres. Bene grauius. quia hoc graue vt videas ipsam horta tionē vim habere conce dentis graue esse quod gentur.

e Quū hoc nō possū. Hoc intulit. Nam videbaꝫ hac inter rogatione adduci posse ad sententiā percōtantis & hec ars est dyalectiqa contra cū male respondēdo cal lide interrogatiōis inters rūpamus argumētum.

f Hoc nihil est o phe. Vtrū hoc relatiuum. an hoc cum contēptu pro hic antipho.

g Nihil est. Sic Cicero i verinis. Et si hoc nescio quidam nu gatorem sciebam pro hunc.

h Ilicet. Semper ilicet sinē rei significat vt actū est. Ilicet per syncopen sic iudices de consilio dimittebant suprema dicta cum preco pnunciasset ilicet quod significat ire licet.

i Quin abeam. Hic terror e cōmouet antiphonem & quin dicit pro cur non.

k Et quidē. Ordo est & ego quidem ab eo & deest abeo.

l Obsecro quid. Adeo morale viciū ē ex conscientia pauor. vt ipe quoq; antipho nitaꝫ cōtra neq; quicquā promoueat.

m Satin sic est. Hic locus actoris magis dt q̄ lectoris ostē dit enim conari ad simulandā audaciā quo magis ridicula formidolosa persona est.

.i. tanto gemeos ab eo distrahi

petenda. GE. ergo istæc cū ita sint antipho: tanto magis
.i. accurate vigilare .i. audacer
z insudare f
te aduigilare æquum est. Fortis fortuna adiuuat. AN.
s. mei compos .i. sed certe
y Non sum apud me. GE. At qui opus. est nunc q̄ maxi
s. apud te animosus .i. animentē
me vt sis antipho. Nam si senserit te timidum pater esse
a vmip ho
putabit committisse flagitiū interpatrone dignū
b s. qđ dicis
arbitrabitur cōmeruisse culpam. PHE. hoc verum est.
.i. effici forte audax meapte efti natura ratio sum
c
AN. Non possum immutarier. GE. Quid faceres: si ali
molestius
b c
quid grauius tibi nunc faciundū foret: AN. Cum hoc
.i. esse animo forti s. graue qđ antipho dicit
f .i. nulle modo mīn
non possum: illud minus possem. GET. Hoc nihil est.
.i. re licet cur laborē nostrū cur non
g b incassum i
phedria ilicet. quid cōterimus operā frustra: quin abeā
certe s. abeo reuocantis dictū est .i. fingam
h l s. audacē.
PHE. Et quidem ego. AN. obsecro: quid si assilabo Sa
.i. farto ne nugacis .i. cōsiderare facie & videre emet
gor tre rristicie signum
tin est: GE. Garris. AN. Vultum contemplamini hem
m n
oculeno vultū hilarē s. farto est s. docco s. assilam
satin sic est. GE. Non. ANTI. Quid si sic: GE. Prope
.i. fere satis erit s. vultus o p
modum. AN. Quid si sic est: GET. Sat est. hem istuc
s. vt ē ita q sic sit repēdas referas r s. ipe pf
serua: & verbum verbo/par pari vt respondeas: ne te ira
.i. terribilibo. perabat exagitet intelligo
s c s. rādeo
tus suis sæuis dictis/protelet. ANTIPHO. Scio. HE.
violēta renuentem .i. legem intelligis
v f .i. p sniam. t g
Vi coactum te esse inuitum/lege/iudicio tenes. Sed q̄s
.i. in fine in eprementare platee
hic est senex: quem video in vltima platea: ANTIPH.
pf .i. sustinere aduentū eius volutas facis
b c
Ipsus est non possum adesse. GETA. Ah. quid agis:
discedas .i. siste pedem inq; dico
d e
quo abis antipho: mane: mane inquā. ANTINHO.

n Propemodū. Et hoc nō plene cōsensionis est quod ait ppemodū.

o Sat est. Nō dixit bene est sed sat est. & vide vix ad hoc ipm esse per ueniam.

p Hem istuc serua. Di cēdo serua oīdictiā inci pe depenire quod finxit atq; simulauit audacie.

q Et verbū. Animad uerte & quid docet et cō machinē artifex poeta qui debitū reddat rebus atq; personis. Et duo fin xit non tm verbū verbo sed par pari.

r Nē te iratus. Causaliē vim habet q̄ ait iratus hoc est qui ob pūtē irā vehementius tecū agat.

s Protelet. Et p telū a p & cedendo dictū est q̄d est ante & trahere. alii af siduo telorū iactu exisli mant dici vt Lucretius Vndiq; pro telo plagaꝫ rū continuato hoc est te nore Protelet protrahat preueniat exagitet.

t Scio. Apparet hoc verbū eo vultu dici vt ma nifestū sit absenti animo esse cū eo cū quo loquit.

v Vi coactū. Mira bre uitas in qua tota defen sio cōtinē & subaudit sic respondeas aut quid tale.

x Inuitū. Bene id repe tit ad confirmandā me moriā trepidantis non eni diuersa sunt. sed repe tuntur vt retineri possit id quod causeopus est. Nā vi coactū esse idem significat quod inuitum an ideovt coactū inuitū iungendū est. quia inter dū & ipsi nos cogimur etiā propria volūtate. vt ipse in Andria Tu coactus tua volūtate es.

y Tenes Exquisite ad didit vt appareat.

antiphonē vultu ostēdere q̄ horū nihil perturbatus aduertat.

z Sed quis hic est senex. Sed vt diximus trāsit. tum significat ad aliam rem quam ad eam que agebatur.

a Quē video in vltima platea. Sic dixit vltima platea quē admodū. Vir. Imas obsidere fores ipsius est et q̄a timidior ē.

h Nō. Quia postea de pxia ipe agnoscit magis apparet ex cō spectu prīs magis cōfundi q̄ ex nūcio aduētus eius sibum.

c Ah quid agis. Et perturbati intercessoris est dicere quid agis vt alibi. Mea gliceriū quid ais. cur te is perditam.

d Quo abis antipho. Sic Virg. Quo fugis ea et quem fu gitis locii. sic enim loquitur qui vult ostendere conditionem locorum in qua peruerso modo alius petaꝫ alius relinquaꝫ.

e Mane. Oia hec habēt singularē vim in se reuocantis.

f Egomet. Duo dixit & hominem pauidum & peccatum graue.

g Vobis commẽdo. Phanium & vitã meã. Comice duob⁹ duo retulit. me et peccatũ meũ Phaniũ & vitã meã. Et animaduerte q̃ amator prius ponit phaniũ quã vitam suam.

h Geta quid. Apparet hec sic pnunciãda quasi a destituto dicantur.

i Tu iam lites. Nõ intulit quod querebat sed verba sunt hominis desperantis valentia tm̃ tu audies ego verberabor. vt alibi Tibi erunt parata verba huic demũ verbera quod ipm̃ mire. tu nõ facies lites sed audies

k Ego plectar pendẽs. Plectar feriar vñ & plectrũ & plage dicte.

l Sed quid mõ. Deest tamen vt si. sed tamen.

m Id nosmetipsos fa. Quia nos supra dixit in significatione actus proprii ipsos addit.

n Aufer mihi oportet: Addit mihi & sine hoc enim plena sententia est.

o Quin tu quid faciã. Mire ad omnia paratum se indicat qui impera dixit seruo.

p Memiuisti olim. Mire & consilio & oratione cõpendio sus est quo magis phedriam propriis cõsiliis ac domesticis

f Egomet me noui/ & peccatũ meũ vobis cõmendo Pha
f. timidum f. nouj f. grauez puntendum g vtorem f. vt me excuseris f. debeunte antiphone
h
nium. & vitam meam PHE. Quid nunc fiet? GE. Tu
mox iurgia feriar suspendens ad furcã nisi male intellexerim
i k
iam lites audies. ego plectar pendens/ nisi quid me fefel
f. esse forti animo paulo ante .i. in loco ad
l m
lerit. Sed quid nos modo hic antiphonẽ monuimus: id
l. esse formalo q. d. noli me tũgere
n recum
nosmetipsos facere oportet phedria. PHE. Aufer mihi
f. id .i. recordaris aliquãdo
o p
oportet. tu quod faciã/ impera. GE. Memiuisti olim vt
in narratione tpus cause ꝓbandam
q r s
fuerit nostra oratio in re incipiunda ad defendendã no
defensionem nõ inuolutã .i. commodissimam
t
xiam? iustam illam causam/ facilem/ vincibilem/ opti
sum memor ullius defensionis f. defensione
v
mam. PHE. Memini: GE. Hem nunc ipa est opus: aut
f. inuenire subtiliore gsperanore laborabit. x instanter
si quid potes meliore /& callidiore. PHE. Fiet sedulo.
subito eius conspectũ y insidias & fraudes succurrere & supplere defectum.
y z
GE. Nunc prior adito tu. ego insidijs hic ero succentu
in aliq obstupefcco j fac qõ dicis
z z
riatus: si quid deficies. PHE. Age.

permoneret.

q Vt fuerit nostra oño. Vt magis excitaret non modo nra dixit sed vra.

r In re incipiunda. Incipiunda. pprie. q. d. magna dixit. Sic alibi. vide quod inceptes facinus.

s Ad defendã noxiã. Noxiã inuit culpã aliasq; pœnã & est epenthesis ab eo quod est noxã & hoc est factum propter iambum.

t Iustã illã. Considera singula & inuenies & naturali ordine & pauxesim dicta causam pro defensione posuit. et vincibilẽ que facile vincat.

v Nunc ipsa. Bene callidiore quia tunc plusio fuit nũc ipm̃ preliũ.

x Fiet sedulo. Parelconam sufficerat fiet.

y Nũc prior. Quasi ad preliũ. Virg. Nec quisq̃ ex agmine tanto audet adire virum.

z Ego insidiis. Tota methaphorica de re militari est.

z Succenturiatus. Succenturiarii dicuntur qui explende centurie gratia subiiciunt se ad supplementum ordinum & est translatio a re militari.

z Age. Potuit dicere vero aut ita sed age dixit quod verbum vim hortantis maximam prebet.

In hac. 5. DEMIPHO senex. GETA PHEDRIA.

scena. Accusatio est & contradictio per remotiuam qualitatem ergo controuersia.

a Ita ne tandem. Hic exemplum vite est. in quo spectatur nullã esse tam iustam & gratam iracũdiam patris qñ & fiducia defensoris & interuallo tpis euanescat. Ita ne tandem vxorẽ duxit. Non potuit vehemẽtius incipere quã vt ipse crimen quod obicit miraretur. Tandẽ hic explet ua cõiunctio est vt Cicero. Quoscp tandẽ abutero catilliana. Ita ne tandẽ. Hic totus versus in hoc est an factũ sit.

b Nec meum imperiũ. Quã nõ sequitur sed intulit. n. age subaudiatur reuereri sic Lucret⁹. Nõne videre.

c Age mitto imperiũ. Vt Virgi. Cuius ob auspitium infaustum mores cp siniſtros.

d Age mitto. Igitur & ieci.

e Simultatẽ. Iurgium contentionem.

f Non pudere. Hoc absolutum est & nulli anxiũ. Et hic nigidius adnotauit. neminẽ videre puderean delictum.

g Vix tandem. Cõuenit hoc dictũ ei qui iam pridẽ se male audiri putat: et ideo sero videẽ ad hunc senẽ peruenisse cũ ille metuens se primum ad accusationẽ crederet An vix tandem ad hoc ptinet quia monitor dixit quasi dicat vix tandẽ factũ est. vt me senex laudare cepisset. quia monitor & vix in contrarium dux erit tamen nomen est laudis. Vix tandem. yronia quasi pene oblitus est mei. An quia tarde ad suum peruenit senex quem ille ob cõscientiam a se cepturum esse credebat.

h Quid mihi dicent. Si negare voluerint causam reperient Si purgare oẽ eni crimẽ a defensore aut negatur aut purgat.

i Demiror. Pro nescio. Nã admiratione ignorãtia facit.

k At qui repperi iam aliud cura. Eo animo hoc dixit quo supra dixit tandem. & cũ ille pluraliter reperirent dixerit. Hic singulariter repperi respõdit quasi in se dolo sit crimen.

l Iuitus feci lex coegit. Bene poeta iam scire facit senẽ quod isti dicturi sunt. vt videatur frangi posse qui iam partem defensionis admittit.

m Illud durum. Illud durum dicit quia supra atqui reppe ri iam aliam causam respondit.

n Ego expediam sine. Vide preparationem future defensionis quã nisi hoc modo Therentius intulisset. incredibile vi deret subito sedatũ senẽ.

o Incertũ est quid agã: Non nihil iã fracta indignatio est cũ his verbis non iam ira sed admodum meror est.

p Quia preter spem. Virgil. Hunc ego si potui. r. s. d.

q Atcp incredibile h. Grauius est incredibile quã preter spem & ideo posterius & actu est.

r Obtigit. Pro accidit ob cuius reciprocũ est si quis bonũ accidisse dicat non obtigisse.

s Ita sum iratus. Irritatus prouocatus in iram impulsus hoc est cõmotus. & perturbatus.

t Animum vt nequeã. Bene istituere dixit quo verbo quies ostenditur cogitatiue meritis. que nunc non adest

v Quum secunde res. Vt nudus ara sere nudus. & bona sententia. Tum maxime sapienti metuẽdũ quo tempore maxime secur⁹ est stult⁹

x Meditari oportet se. Bene additũ secũ insane enim videbitur hoc palam agere.

y Aduersam erumnã. Abundat aduersam.

z Pericula d. ex. p. re. Superiora Asynthea inferiorib⁹ intermixta sũt coniunctionibus intermixtis. Salu. Nam quidem pyrrho Hanibale æquor & terra.

a Peregre rediens sp. Mire a genere ad speciẽ non semel transit. Nam cum dicit peregre rediẽs iam de se loquitur sed latẽter semper cogitat. a singulari ad pluralẽ transit supra dixit omnes & sic cogites nunc & est ordo semper peregre rediens quicunc peregre redit.

b Aut filii peccatum aut vxoris mortem. Quauis iratus filio non potuit tamen dicere. filii mortem conuenit autem seni vxoris mortem non putare incomodum. Aut filii pec. &c. Varie post enumerationẽ conclusam cetera intulit. Virgil. Sed neqs medorum silue ditissima in. p. g. a. a, h. l, i, c. n, b. n. i. t. q.

c Communia esse hæc fieri posse. Ordo est semper cogites communia esse & fieri posse peccatum filii vxoris mortem filie morbum. Communia esse commune est quod accidere omnibus potest.

d Quicqd preter spem eueniat. omne id depu. Vide iam senē factū nō culpā filii magnā dicere sed ideo indignari q̄ nō crediderit pctm̄ in quo ipse reprehēdat se quod a precatoribus dici solebat, Hec dicit cōmunia esse & fieri posse.

e Herū anteeo Legit anteeo sed pronuncian dum pro anteam.

f Meditata sunt mihi. Nimis Comice. nō clades & erumnas posuit seruus sed incomoda.

g Herus si redierit. Si aūt pro cum seruiliter vt dubiter ex voto suo. vtr̄ dominus redeat. an non quod cupit.

h Molendū mihi esse. Cū hoc nomen leue q̄dā vt in eunucho. Imo eni infeliciter. Nā incomoda alia sunt dicenda parmeno. Molendū mihi esse in pristino facete enumerat seruus vniuersa supplicia jue cōditionis excepta cruce defurca quarū penā verbis extenuare nō potuit.

i Habende. Conuitiosam locutionē seruili psone dedit. Terentius. Nā integrū esset si diceret habendas compedes Vnde quidem non esse sed vsq; legunt.

k Opus ruri faciendū: Varie molendū vapulā dū compedes. h. opus. f. Et supra verba gerūdia sunt & infra participia.

l Horum quicqꝫ nihil. Recte addidit aio. Omne eni quicquā acciderit nouū erit. sed nō animo Et est parelcon quartū. Horū nihil quicqꝫ animo nouū. Tale est illud sapientis Aeneę. Nō vlla laborum. Ovirga nouna mi facies inopinaue surgit et arma parate animis. et spe presumite bellum. et hoc ego si potui tantū sperare dolorem.

non .i. impremeditatū improuisum.

v

vt ne quid animo sit nouū. Quicqd p̄ter spem eueniat:

vestimaco cuentisse exabundanter

omne id deputato esse in lucro. GE. O phedria incredi-

.i. ante cellam superem improuiso

e .i. p sapientiā f

bile est/quanti herum ante eam sapienti. Meditata mihi

.i. infortunia p cum .i. necesse erit mihi molere.

g h

omnia me incōmoda. Herus si redierit: molēdum mihi

molendine .i. me oportet vapulare .i. vincula carbone

.i. cedi sex sunt i .i. sum compediendus

esse in pristino: vapulandum/habende compedes opus

.i. oportet me aliqd facere vure p dieroꝫ incomodoꝫ

i. in agro l .i. non

ruri faciundum. Horum nihil quicqꝫ accidet animo no

accidit

m n

uum. Quicquid preter spem eueniet: oīe id deputabo

tardus vemiphonē s. id cessas

o p

esse in lucro Sed quid cessas hoiem adire & blāde in prin

.i. suauiter lenibus verbis. q chremetis

cipio alloqui? DE. Phedriam mei fratis video filiū mi-

venire

r s

hi ire obuiam. PHE. Mi patrue salue. DE. Salue. Sed

t

vbi est antipho. PHE. Saluū te aduenire gaudeo. DE.

s. te gaudere meo salute incolomis est .i. vtrum

in hac gte verbis

v x s. queris

Credo. respondē hoc mihi. PHE. Valet. hic est sed satin

.i. satis ad norū meū

y

omnia ex sententia? DEMI. Vellem quidem. PHE.

s. eo p̄ter quod rnstis p̄ yronia.

z a

Quid istuc? DEMIPHO. Rugitas phedria? bonas me

non in loco? ste celebrastis deprehendentis

b c cām erristice

absente hic confeciſtis nuptias. PHEDRIA? Eho an tu

p̄pter nuptias .i. irascetis laudis q̄ defendit alterius cau

sam ? peracrum mētis

d

id succenses nunc illi? GETA. O artificem probum,

lem & pugnaturā. vt audet adire virū & homi-

nem Comice addidit.

p Et blāde in principio alloqui. Recte monuit nō perpetuo blande sed in principio agendū secundum preceptum socratis qui ait.

q Phedriam mei fra. Hec verba oñdūt quod miti pectore suscipiatur phedria.

r Mi patrue salue. Mi vim blandimenti habet Nam significat meus.

s Salue sed vbi est an. Bene expressit promixtum animū alligandū partim addita salute, & potius ad iurgium pervertendo.

t Saluum te aduenire. Ecpsis vel aposiopesis gaudeo enim subaudiatur. quod nisi acceperis non intelliges cur hic responderit credo. Saluū te aduenire iracundiam frangere conatur obsequio & mora. Saluum te aduenire altera salutatio ad lantendum & ad criminis dissolutionem sed & tertio addidit satin omnia ex sententia.

v Credo hoc respon de mihi. Hoc incerta distinctione pronunciat.

x Sed satin omnia ex sententia. Quod vulgo omnia recte et deest queris aut quid tale.

y Vellem equidem. Hic enim oratorie dissimulat atq; ita quasi sex non iratus querat. sed de salute sollicitus fit antiphonis. Vellem equidem semper hoc aduersum dolentis est acnegantis euenire quod voti sit.

z Quid istuc est. Magnam vim habet cōtra iram huiusmodi interrogatio.

a Bonas me absente. Mire cōsuetudinem expressit dicendo bonas.

m Quicquid preter spem euenerit. Totidē verbis est vsus quot senex ad irrisionem eius. sic & in Adelphis inspicere tanq̄ in speculum in patinas demea subeo.

n Omne deputabo esse in lucro. Hoc idem senex nō oportere fieri dixit quod hic fecit ergo sapientior Geta.

o Sed quid cessas hominē adire, Bene adire quasi terribi-

b Me absente. Summa criminis, Crimē igitur in duobus esse demonstrat. q̄ non bonas & absente patre.

c Eho an tu id succenses nunc illi. Huc tendebat interrogatio vt tam integris rebus admirareur irasci senem.

d Artificem probum, yronia, Nam non est artifex cuius reprehenditur locus.

.d. debes succensere filio .i. cupio vehementer

DE. Ego illi non succenseam: ipm gestio dari mihi in
.i. ante oculos meos .i. p suã .i. lenissimũ pus

conspectum nunc: sua culpa vt sciat lenẽ patrem illum
.i. asperrimũ .i. sed certe .s. filius

factum esse acerrimum. PHE. at qui nihil fecit patrue:
pper .i. irasceris illi sed s. adsunt vt appareãt

quod succenseas. DE. Ecce aũt similia omnia omnes cõ
concordant .i. cognoscẽs nõ s. vt dicis

gruunt. vnũ cognoris: omnes noris. PHE. Haud ita est
Antipho phedria Calcinus phãcio est

DE. Hic innoxia est, ille ad defendendã causam adest.
s. innoxia s. ad defendendũ cãm

Cum ille abest: hic præsto est/ tradunt operas mutuas.
.i. alter adiuuat alterũ
certe iuuenũ nolentes descripsit.

GETA. Probe horum facta imprudẽs depinxit senex.
nisi .i. iuuaret alter alterã p illius defensione
non

DE. Nam ni hæc ita essent: cum illo. haud stares phe-
s. cõmittẽdo qr

dria. PHE. Si est patrue: culpam vt antipho in se admi-
.i. admissione qr pauperẽ qñgnobilẽ .i. consulens

serit: ex qua re minus rei foret aut famæ obtemperans:
nõ satis .i. esset .i. qr vt pper quẽ pper suã culpã sustineat

non causam dico. quin quod meritus sit/ ferat. Sed si qs
imprebarent filius pdicõnes .i. nuncium

forte malicia fretus sua insidias nostræ fecit adolescẽtiæ/
obrepunt in causa s. nostrum s. culpa iudices

ac vicit: nostra culpa est/ an iudicum? qui sepe propter
.i. eius copias sufferunt s. ñ mouentur in paupem

inuidiam adimunt diuiti aut propter misericordiam
aliquid .i. nisi .i. cognoscerẽ rorum negociũ

addunt pauperi. GETA. Ni nossem causam/ crederem
.i. res veras in neutro genere vt .i. aliqs

vera hunc loqui. DEMIPHO. An quisq̃ iudex est: q

a Gestio. Plus q estio q̃ volo & cũ gestibus ostendendo cupiditatẽ.

f Dari mihi i conspe. Non dixit venire vt filiũ sed dari vt reum.

g Lenẽ patrẽ illũ factũ. Omne artificium poete in media patris seuitia mentionẽ lenitatis induxit vt ostendat q placari facile posset. Et nota antitheton non enim leni asprimũ, sed acerrimũ reddidit. et mutauit gradũ positiuo superlatiuum opponere. lenem p. i. f. a. sic virg. Quantũ mutatus ab illo hectore.

h Atqui nihil fecit pa. Summa cõtradictionis & nõ dixit leniter peccauit. sed nihil fecit Nec punias sed quod succenseas id q̃d lenissimũ est.

i Ecce autem. Ecce autem vox est apta his que noua & improuisa animo accidunt sic Virgil. Ecce autem gemini a tergo tendo nãquilla p alta.

k Similia oia omnes. More stomachãtis omnia & omnes de his dicit que ad duos pertinẽt

l Vnũ cognoris oẽs. Iterum nõ duos sed omnes et varie cognoris nostis. Sic Virg. Et crimine ab vno disce omnes.

m Hic innoxa est ille ad defendendã causam. Hoc demipho non sine quadam delectatione dixit quam tamen premit obiram presentem.

n Cũ ille abest hic pre. Huic loco reddidit Cicero illum locum in. Verris. qui ciues Romani erant, si siculi essent, tum si corũ legib⁹ dari oportet, qui siculi. qui ciues romani. Nam subauditur ad qui ciues romani erãt iudices dabant ad siculi essent subaudiẽ ei.

o Probe horũ facta imprudens depinxit senex. Ideo iprudens. quia nescit in amore Citharistrie esse phedriam quare imprudens modo nesciens.

p Nam in hæc ita. Vide quem admodũ iam prestruat poeta ad ea quæ futura sunt ad adiuuandũ amorẽ phedrie.

q Cũ illo haud stares phedria. Cũ antiphone s. & cũ illo. pro illo in eius parte stamus quo sacimus. s. c. Virgi. Iupiter hic stat.

r Si est patrue &c. Athortatorium principium.

s In se admiserit. Bono ornatu addidit in se. cũ & sine hoc planũ videri possit. Et hit est quẽ Cice. succũ orois appellat.

t Ex qua re minus rei. Nota hic comparatiua qualitas est pauperis nec⁹ strenui. & docuit in negocio nuptiarum duabus rebus consuli rei & fame hoc est facultatibus dotis honestatiq̃ natalium. Ex qua re minus foret. Hec tractatio est criminis oratoria i qua defensor accusat crimen reum q̃ purgat.

v Minus rei so. aut fa. Venuste insertũ rei cum prepositisset & culpam

x Obtemperans. Consulens prouidens. moderatus vt iam subitũ cursuis male temperatvnda carinis.

y Non causam dico. Rhetoricũ theorema in huiusmodi exceptionibus quo vti solet qui p̃positie cause fiduciam gerit sic hoc aut illud. Nõ oro veniam non deprecor pœnam.

z Quin quod merit⁹. Quin hunc defensorem magis & non iudicem dicam. sed hic colligit ut patrocinãtis auctoritas nõ enim dixit quod voluerit, sed quod meritus sit monente eo si peccauit tamen.

a Sed si qs. Forte qua si non defensurus. sed si mul causam cognitur⁹ aduenerit non cõtendit. verum esse quod dicit ne sollicitũ faciat ad credendũ. Sic apud Virgi. Si nondũ vela darent si forte dedissent. Et bene si adiungit ad crimen vt leuet culpam.

b Insidias nostre fecit. Mire illidias dixit vt diu cõparata causa p̃ignorantiam dolorq̃ capti videant. Adolescẽtie oportune etatis cõmẽoratio.

c Nostra ne culpa est. Potentior facta sententia est. Et est duplex Methathesis altera accusatorem. altera in iudices. & bene miscuit personã vt reum subleuet & suo merito & multitudine eorum. Nostra ne &c. Mire assurrexit in fiduciam defensoris. Nam supra cum de antiphone dixerit nuc intulit nostra.

d Qui sepe propter inuidiam adimunt diuiti. Notum alterari qui inuident.

e Aut propter misericordiam addunt pauperi. Posteriorẽ causam honestiorem posuit. ne non antiphonem defendere sed accusare iudices viderentur. Aut propter misericordiam primum antitheton & oratorie naturam iudicum expediuit.

f Ni nossem causam crederem vera hunc loqui. Suauissime laudauit oratorem qui omnia ad persuadendum ydonea adnotans solũ consiliũ nõ adduxit ad credendũ Ni nossem &c. oblique poete se laudauit.

g An quisq̃ iudex est. qui &c. Apparet iam persuasum seni esse verum aduersariũ fuisse phormionẽ subiectã atq̃ appositũ syncophantã. Vñ ad aliud trãsityt accuset segniciẽ.

in rñdendo. qđ lenior culpa est ita vt credentibus mos est paulatim seni singula extoquentur e manibus.

h Tua iusta. Diserte et absolute tua iusta q̃s si aliter diceret.

i Vbi tute verbū. Non dixit parum dicas sed verbum.

k Ita vt ille fecit. Vnde sit. An hic pœte virtus est quod omnia ante inducit cognouisse. ne in scena hec vt noua audiens tragicis motibus insaniret.

l Functus adolescens. Oratorie crimen quod obiectū est nō purgauit modo sed etiā ad laudē cōuertit quod rhetores dicunt & hoc appollodoro Functus adolescētuli officiū liberalis deriuatio cause. & est venialis status. Functus. a e. o. l Ingenio se non negauit hoc crimen occasionem laudis de confessione sumpturus.

m Officium liberalis. Potenter officiū nominat quod ille crimen appellat Et nota functus officiū. accusatiuo casu q̃d nos ablatiuo.

n Postq̃ ad iudices. Hec apud oratores dicit hoc est translatio cause facti q̃s vulgo colore noiant.

o Nō potuit. Ergo q̃d cogitauit industrie est q̃d nihil dixit pudoris.

p Ita eū. Timidū. i. perturbatū. Plau. Nam ex mari timida es. & ipse in adelphis. Me miserā quid nam est quod sic video timidum & properantem Getam.

q Laudo hunc sed cesso adire. Satis defensionis vbi Geta iam adire non timeat dominum.

r Here salue saluū te aduenisse. Principiū a beniuolentia & vide vernilitatē aptissimā seruo callido. Credas ne hunc esse qui supra dixerit, Herus si redierit molēdum esse in pistrino vapulandum.

s O bone custos. f. ab initio idē modus seruatus est seni. nedum nunc est qui supra dixit o Geta monitor. q̃s q̃s auxesi plus significat q̃ dixit bone custos quam q̃ supra monitor.

t Columen vero. Columē culmē. an columen colūniā. vnde Columelle apud veteres dicti serui maioris domus. Lucilius. xxii. Seruus neq; infidus dñō. neq; inutilis. q̃s q̃s lucilii columelle hic situs. tu vero hunc m. n. an columine ciuitatis continebaē. Horatius pro columine columniā iniuriose. Ne pede proruas stantē columnā Ennius. x. Regni versatū summā vero columniā. Columen vero fama sustētatio vel decus. Vnde columne dicte. & moralis auxesi ironia.

v Cui cōmendaui filiū. Duplex accusatio est de eo quod fecerit hec cōuenit in personas quas spectare nō oportuerit.

x Iamdudū omnes accusare. Vide quam in his verbis

.i. reo tuus .i. q̃ responsum des
b .i. equa i
possit noscere tua iusta/vbi tute verbum nō respōdeas/
sicut
b .i. filius meus l
ita vt ille fecit? PHE. Functus adolescentuli est officiū
.i. bene et verecūdē
m n .i. q o
liberalis. Postquam ad iudices ventum est/non potuit
.i. mente preceptus .i. suapte natura f. magis
p
cogitata proloqui. ita eum tum tumidum obstupefecit
.i. verecūdia .i. animis rardo cinissime
q
pudor. GETA. Laudo hunc sed cesso adire q̃ primum
vemiphenē r
senem? here salue. saluum te aduenisse gaudeo. DEM.
g frontā. q. d. improbe pedagoge .i. sustentaculū pronice f. nolire f. tibi
s t v
O bone custos salue/ columem vero familiæ? cui com
rradidi paulo ante
x
mendaui filium hinc abiēs meum. GETA. Iamdudū
intelligo .i. sine causa f. accusare audio
r
te omnes nos accusare audio immerito: & me omnium
q̃ vnus ex omnibus minime merui accusari .i. in hoc negotio
s
horum immeritissimum. Nam quid me in hac re face
orēm defendere
a
re voluisti tibi? seruum hominem causam orare leges
parunt b .i. faculeas dicendi .i. o f. q̃ c tacio
non sinunt/neq; testimonij ditio est. DEMI. Mitto om
f. q̃ .i. q̃ imprudentiā .i. fuit timidus ne loq̃ potuit admitto
d e
nia adde hoc. Imprudens timuit/adolescens. sino: tu ser
f. multa facere p leges ventus f. puella virgentissime .i. necessarium est
f sed de cognatōne g
uus/verum si cognata est: maxime non fuit necesse ha
f. eam vt eoē .i. q̃d .i. bere debebimo
b i
bere. sed id quod lex iubet dotem daretis? quæreret ali
mantum .i. ppter quā rēnem l
b .i. paugem puellam
um virum. qua rōne inopem potius ducebat domum.

sero pro dño. nec testis loco produci potest. neq; testimonii ditio est. Varie nō eni dixit neq; testimoniū dicere.

c Mitto oīa. Et iam perdidit senex quod videbaē validum ad accusationē. ita gradatim illa singula subducuntur. & accusationis impetus euanescit.

d Adde istuc imprudens. Hec nonne verba causalē ad argumentandū vim habent.

e Sino. Mitto sino vim habēt cōtra voluntatē cōcedentis. & singula pronuncianda vt plura videantur.

f Tu seruus. Sub obtētu huius ꝓpositionis in q̃ pars legis oñdit iā. pœta ꝑparat locū fallacie phormiōis de dote accis

g Maxime. Nō addidit maxie. nā siue est cognata (plēda. siue nō est nō recipit. hoc est nō dicit maxie cognata. & cognata minime. sed aut est aut nō est. alii sic ordināt nō fuit necesse maxime habere alii sed id quod lex iubet dotē daretis.

h Sed id. Id q̃d lex iubet ordo. sic Vir. Verū id quod multo tute ipse fatebere maius.

i Quereret. Torqueret q̃si idoneū est significationē odiorū Vir. Querat sibi federa turnus. k Qua rōe. Etiā dicebat magno sonitu intulit quod minus mōtū habet aduersus eos qui accusantur quā illa superiora.

l Inopem potius ducebat d omū. Inopem potius. & potius ducebat subdistinguendum est.

etiā vultus quidem serui cōtumacis appareat. Et versute mali. Et hoc est quod dixerat. Ego insidiis hic ero succēturiatus?

y Immerito & me o. Tantum impudentie sit peresi. vt non solū se sed alios etiam defendat. Immerito vt paruo falso de aduerbiis est in o desinētib⁹. Hoc cōmentio horū & sic nos hāc & hūc dicim⁹.

z Nā quid. Bona exceptione locutus, est quasi in aliis oia fecerit. Et vide quā contenatrirā dñt vt hoc ipo purgatior vt deatur & hic apparet q̃ addidit tibi. Sic eni dicere solemus. quid tibi vis faciam. cū alio negotio frustra nos ostendimus laborare.

a Seruū hoiem causā: Hoc non quasi ignoranti dixit. sed stomachose admonet velut stultum qui rem manifestā non cogitet. Et venuste homiem, Salustius. in iurgutha. Cū interim Hyemsal reperiē occultās seintugurio mulieris ancille. Seruū hoiem. Mire extenuauit conditionē suā dicendo non me sed seruū & addendo horim moraliter locutus est. sic Virgi. Venerat antiquis corinthi de fumib⁹ actō grauis homo. Orare legs non ꝓprie. Sic Virgi. Orabunt causas. melius.

b Neq; testi. Vis scire inquit quam non liceat quam non liceat

f.q̃ ducebat eam f.p dote
m
GETA. Non ratio verum argentum deerat. DEMI. su
sumere debuisset f.ad dicendum
.i ex alio loco & alio ratione
n o
meret alicunde. GE. Alicũde: nihil est dictu facili? DE.
tandem f.poterat habere modo sultem .i.ex usura verecundie
p q
Postremo si nullo alio pacto/vel fœnore. GE. Hui dix?
.i.iocunde cõmode si certe alicũ pecuniã cõmitteret f.crederet ifiq̃
fronta q̃ diuitiis r
ti pulchre. siquidem quisq̃ crederet te viuo. DE. Non?
f.vt eã habeat vxorem f. persuaderi .i. vtq̃ decet
s
nõ sic futurũ est. non potest. Ego ne illam cum illo vt pa
f.puellam f.ab his q̃ fecerunt f.volo q̃ fiat p. tronus puelle
t a e
tiar nuptam vnum diem? nil suaue meritum est. homi
.i.ostendi
v de x
nem commonstrarier mihi hunc volo: aut vbi habitet
.i.certe f.vis demõstrari sibi
y
demonstrarier. GETA. Num phormionem? DE. Istũ
.i.defensorem f.volo demonstrarier .i.facuam .i.pũs erit
z
patronum mulieris. GETA. Iam faxo hic aderit. DE.
filius .i.abest ab hoc loco
a b c vade
Antipho vbi nunc est? PHEDRIA. Foris. DEMI. abi
f.antiphonem
phedria/eum require/atq; adduce huc. PHEDRIA.
.i.ad amicã nõ anti. f.vadis
b c hoc ne intelligeret senex d e
eo recta via quidem illuc. GETA. Nempe ad pamphi
f.i.deos peculiares seu domesticos
f ab hoc loco g .i.ad salutandũ
lam. DEMIPHO. At ego penates hinc salutatum do?
.i.de via deflectar f.causarum non venale
h .i.de i
mum deuertar. inde ibi ad forum. atq; aliquos mihi ad
adhibebo aduocatos hoc negocium amici pfecto sine non impetrauisse
k l
uocabo amicos ad hanc rem qui adsient: vt ne impara?
harũ nuptiarũ auctor
tus sim. cum aduenient phormio.

m Non ratio verũ ar. Hoc ita ludibundus ab soluit Geta vt etiã qua? si per iocum respondeat sumeret alicunde.

n Alicũde. Demipho ad facilitatem retulit & hoc sic intelligi fingunt, vt quasi non habens ipe demipho de proximo a qua dicere incipiat dixe?rit alicunde.

o Nihil est dictu faci?lius. Hoc quasi subridẽs & auerso ab illo vultu pronũciauit geta. quod genus actionis securi?tẽ ostendit hominis ma nifesta dicentis. Et mire, vt solet: prouerbio vno dissoluit tota senis inten tionem, vt in Heauton. Quid si pater resciuerit, quid si redeo ad illos q aiunt. Quid si celũ ruat.

p Postremo si nullo. Ostendit se senex hec per dere. cũ ab his alia tran?scendit exclusis.

q Dixit pulchre siqui. Vide quam non laboret ad respondendum geta.

r Non non sic futurũ est, non potest. Hic iam palme locus est debite porte. siquidem vt omia obiecerit demipho. & omnia soluerit geta qui bus actis sola irrationa lis ex acclamatio relin?quitur seni. Non. non sic futurum est. non potest moralis abnegatio fre?quẽti repetitiõe firmata.

s Ego ne illam cum il lo vt patiar nuptã. Hic est de quo supra dictum est. Ille ne indotatam vir ginem atq; ignobilẽ da ret illi nunquam faceret: Et hic iam prestruitur quam facile. xxx. minas perditurus sit demipho dum illã vult excludere.

t Nihil suaue meritũ. Ordo et est sensus hic est nihil mihi mihi merce?dis suaue est vt ego illã cum illo nuptam feram suaue meritum enim suaue mercedem significat.

v Hominem commonstrarier. Bono ordine peruenit ad phormionem a quo magis confutabitur.

x Demõstrarier. Aut vbi habitet demõstrarier. Mire ostẽ dit quam hic senex contemnat phormionem modo a quo mox superabitur.

y Istũ patronũ mulie? Hic & contemptum ad uersarii & sui fiduciam monstrat.

z Iam faxo hic aderit: Virgi. Haud sibi cũ da?nais rem faxo & pube presaga.

a Antipho vbi nũc est. Mitius nunc querit vbi sit antipho. et vtrũ ama te adhereat subtiliter que rit. Quod seruus intelli gens respondit foris.

b Foris. Foris dixit cũ fugisse eum sciat.

c Abi phedria eum re quire atq; abduce. Hic opportuna & apta sim plicitas attribuitur De? miphõi nihil tale de phe dria suspicanti.

d Eo recta via quidẽ illuc. Et amatorem ostẽ dit phedria & simul id agit ne in conspectũ pa tris veniat antipho.

e Nempe ad pamphi? lam. Nisi hoc geta dixis set non intelligerent spe?ctatores quid dixisset.

f At ego deos penates hinc salutatum domũ. Nulla mentio fit vxoris apud demiphonem. nõ enim conuenit argumẽ to vt abeat. nec? quid in Sicilia gesserit demon?stratur. Ideo quia iam dictum est noster in sici liam ad hospitem anti?quum. causa enim que?sita est cur abesset dum vxorem ducat antipho & causa ex argento. id? est auaritia. & que mi?nus videatur pati virũ pauperem qui ob spem lucri ab Attica in Sicili?am nauigarit.

g Hinc salutatum. Sa?lutatum adortũ quod est primum post redd?tam precem.

h Deuertar. inde ibi ad: Bene diuertar quasi de via.

i Atq; aliquos mihi aduocabo amicos. Iam preparat ridiculam aduocationem quæ plures adhibendo iurisconsultos incertior reddetur.

k Amicos aduocabo. Amicos & pro testibus & pro ad uocatis veteres posuerunt.

l Adsient. Proprie adsient adesse enim dicuntur aduocati.

In hac. 6.

scena. De parasitis viliorib⁹. Terentius ponit imaginem vite. vt in eunucho de pocioribus et his q nup precesserint. i. assentatorib⁹ aiaduertendum aut hui⁹modi genus hominum magis a therentio lacerari.

a Ita ne. Adhuc narratur fabula de therētio et ambitu⁹ ebrio qui actus hac fabula oscitans temulēter atq; aut rē minimo inscalpens digitulo. hos therētio pnuncia uit versus q̄bus auditis exclamauit poeta se talē cū scriberet cogitasse parasitū. & ex indignatiōe qua eū satur⁹ potuq; de phēderat delinitū statim hec labia ligēs vt ebrius vt ructās vt potu saſ pnunciauit actor bonus.

b Ad modū. Ad modū annuēdi vim habet dūtaxat modo & subauditur veritū.

c Phaniū relictā solā. Subauditur ais.

d Iratum senē. Iterum subauditur ais.

e Oppido. Nō aio sed iratum intellige.

f Ad te. Ideo velut exp̄gefactus ad has cās accedat phormio. q̄a non diu sollicitū cōuenit esse pasitū. nec q̄cq; aliud nisi de cōuiuio vel ꝓpter conuiuiū cogitare adeo nihil a geta cogitat mō etiā negotios⁹ antiphōis negligēs est atq; secur⁹.

g Tute hoc. Apta pasito q̄ de cibo est. hoc est aūt inter rusticos dealeato mortareo dici solet. Et bū intristi ꝓprie eni intrita dicunt hmōi cibus.

h Accingere. Appara te atq; expedi.

i Ecce rem. Totū hoc quasi alia gēs pasitus vt ex hoc appeat q̄d interfit inter audaciā sycophāte ꝓbi et pfamilias perturbationē minime litigiosi. nā ille in bona cā aduocatos querit & ipe sollicitus in toto actu est hic in puncto tpis sead calumniam preparauit.

k Quid si redet. Bene iam ad illud respicit sallatia quod futurum est propter phedriam.

l Sic opinor. Non id tu impulsisti hoc pertinet ad id quod secum tacitus voluit phormio.

m Credo senē. Hic alii exclusisse torporē somni inducunt parasitū, alii trāsglutisse quod in ore mandebat quasi hoc in ore fuerit ad vincend ī nē. Credo senē nō paruū vulgus molimē impendet cū senex dicat hoiem cōmonstrari parasitus dicat credo senē.

n Quid ages. Non interrogantis sed merentis hoc dictum est.

o Quid vis nisi vt maneat. Tria promittit in q̄bus oīs causa antiphonis est constituta.

p Atq; ex crimine. Sic dixit crimine eripiā quasi ex incendio considerātium rerum quas promittit gradus per auxesim esse sepatos.

q Antiphonē eripiā. Bene eripiā dixit quod causam significat doli. pro eo quod teneat oppressus. Vir. Tu ne hinc spoliis indute meorum eripiare mihi.

r In me oēm irā deri. Deriuatio dicit inflectio criminis ab eo quē pertinebat ad eum ad quem non pertinet.

s O vir. Ordine laudauit. Plus est eni amico quā vir fortis. Et apparet aduersum getam exclamasse quod maiorē vim habet q̄ si amice dixisset. Et nīm pro voluptuo posuit.

t Verū hoc sepe. Bene sepe addidit. vt sententiā faceret de speciali dicto.

v Vereor ne ista sorti. Quid est istaec nimiū aut dax. s. & cōuenit hoc dicū geta q & supra dixerat est plus q̄dē phormio homo cōfidens qui illū dii perdant.

x In neruū erumpat. Ex consuetudine romana dixit q̄a sepe in neruū cōiciebat ex aliquo maleficio in carcerē missi annū. q̄d puerbiū a sagittariis natū est. q̄ imoderate plerūq; oēs vires adducēdo arcū nō telū incitēt. sed neruū rūpant quod sepe fortius tendentes. neruū sibi aliquē ledant. ergo ꝓfortitudine nimia sape vinci. sape decipi contingit.

y Inneruum erumpat Consuetudine qui hanc particulam in vltima ponit sententia.

z Iam pedum visa est via. Pedū pro pedibus visa pro prouisa & totum methaphoricos.

a Quod me censes homines iam deuerberasse vsq; ad ne. Parasitice totum trastationibus loquitur hu⁹modi. est eni⁹ vmbraticorum hominum & scurrilis oratio.

TERTIVS ACTVS

PHORMIO. parasitus. GETA seruus.

vetꝰ e gera s.anet. ex B loco
a .i. dicas

Ta ne patris ais conspectum veritum hinc
discessisse .i. tūtaxat s. veritū quē vxore vxorē
b c
habuisse? GE. Admodum. PHOR. Phaniū re
s. ais s. ais phan s. ais
d
lictam solam? GET. Sic. PHOR. Et iratum senem?
.i. valde iratū alloquitur se ipm
e f .i. caput principale
GET. oppido. PHOR. Ad te summa solum phormio
istoꝰ negocioꝰ .i. cumet s. q̄ō interfit comedendū
reuoꝰque? s. cingulū g
rerū redit. Tute hoc in tristi, tibi omne est excedendū: ac
appara,e ve ita faciam Phor. s. vemipho Phormiōe
cingere. GE. obsecro te. PHOR. Si rogitabit. GE. In te
s. posita offitio i h B est q̄ō nūdebit an mulierē reddet
spes est. PHOR. Ecce rem: quid si reddet? GE. Tu im-
i
pulisti. PHOR. Sic opinor. GE. Subueni. PHOR. Ce
.i. da apparata offitios vic z modi illudendi
s. in conspectū senem
k l
do senē iam instructa mihi sunt corde consilia oīa. GE.
s. tuis consiliis .i. me agere aliud vtor antiphonis.
m n o
Quid ages? PHOR. Quid vis? nisi vt maneat phaniū?
.i. liberem .i. ad me quē nō pertinet.
p q r
atq; ex crimine hoc antiphonē eripiā. atq; in me oēm irā
.i. traducam trāsferam p amice s
partis t
deriuem senis. GE. O vir fortis / atq; amicus. Verū hoc
u x y
denicq;. Modo paralecta. Therentiana consuetudine qui hanc
particulam in vltima ponit sententia.
z Iam pedum visa est via. Pedū pro pedibus visa pro
prouisa & totum methaphoricos.
a Quod me censes homines iam deuerberasse vsq; ad ne.
Parasitice totum trastationibus loquitur hu⁹modi. est eni⁹
ius vmbraticorum hominum & scurrilis oratio.

b Hospites tum ciues? Deest actus prætū & bñ postea posteaquā fuit id q̄d maius est.

c Cedo dū an vnq̄ in. Plus est hoc per interrogationē intulisse quā si diceret nunq̄ mihi scripta est iniuriarū dicā.

d Iniuriarū. Acyrologia. Sic enim & Tullius scribit eradio dica. Dicā dice. cā est grece. q̄ fit latine dica vt ache acha caliope calliopa.

e Quid istuc. Interrogare dicit & fingit geta vt parasitica pgrediat oro

f Quia nō rhete accip. Rursus p allegoriā allocutē parasitū vt totū triuiale sit & cōuiuiis estiq̄ translatum.

g Tendit. Legitur & tenuitur habet enim litteram cum d cōmunionē.

h Illis qui ni. Non sic accipe nihil faciūt quasi dicat nec bene nec male sed cum legeris subaudito nobis male.

i Quia enī in illis fru. Pareconthesiū quo aut quia enī sic subiūgit aut enī ipm superuacuū est.

k In illis fructus est. Quia frumen dicit tractus gule qua cibus in altum demittitur.

l In illis opa. Qui male faciūt nobis. Iudit exterret. an illuditur. i. frustratur.

m Aliis alicūde. Vtrū hic sensus est q̄si dixerit aliud alīs periculū afferturā qbus auferri pōt. An alii alicūde periclitātur quā credunt. est enī illis causa periclī nō que videt. sed que ab his aliquid auferre potest.

n Ducēt. Sc̄m ius. s. quo oberati cū soluēdo nō essent manu capiebātur. Item vsus est verbis ad extenuandā pœnā et rem ad comodū transferendā. Nā quod oberatis inimicum est id pasitus maxime optat. duci ab aliquo domū. addidit añ dānatū quasi qui videat genus damnationis in qua victor pascere compellit. & pascitur victus.

o Alere nolēt hoiem edacē. Sensus est sciūt edacē & ideo nolent alere & hoc sic pnunciandū vt facete totū videat illatum q̄n actūs fit sub huiusmodi pœna. nec accusari ab aliquo queriē neq; damnari hominē edacē se significat.

p Pro maleficio si beneficium summum. Parasitice beneficium summum dixit alere.

q Nō potest satis p merito ab illo tibi. Multum promittit Geta parasito cū dicat nihil futurū quod pro merito poscit. Et hmōi sniam infert poeta parēthesi cū his q̄ voluit inferre.

r Ab illo tibi referri g. Nō ab eo qui te danatū duxerit. sed antiphōe de quo sermo est.

s Ymo eni satis. Bñ parasit? quicq̄d prestat debere se dicit & est ppriū psone inferioris. Virgil. Tu mihi quodcūq; hoc regni tu sceptra iouēq; concilias tu. d. e. a di.

t Satis nemo. Rex alias regnat. alias dñs. alias diues significat. sed nunc rex nomen habet nois ad aliquid dicti ad significādum parasitū. vt eni parasitus regis est & libertus patroni. Sic ecōtrario rex parasiti est & patron? liberti quod si nō esset nō nemo tantūmodo. sed nemo parasitus diceret.

v Tene ad simbolum venire vnctū atq; lau. Nondū ab appollodoro. sed exto satis translata sūt omia quippe sine cura lætus lautus cū aduenis infertus malis expedito brachio. alacer celsus lupino impetu ex pectās. mox cū alterius obligurias bona. quid censas dñis esse animi. Proh dñm fidem ille tristis cibū dū seruat tu ridens dum voras.

x Tene ad symbolū. Et hoc nomen constat inter parasitos confictū atq; cōpositū esse. Contra illud in Andria simbolū dedit cœnauit.

y Ocioſum ab animo. Addidit ab cum sufficeret animo.

z Cum ille cura. Cura in apparando. sumptus in comedendo.

a Dū tibi. Acuenda vox in eo quod ait tibi. & hoc eminēter adiectū est. nō sui cura sed conuiuarum. vt gereret illum qui vocat.

b Ille ringit tu rideas. Poetico lepore iisdē syllabis diuersa significantia. p se inuicē posuit ringit & rideas. Ille ringit tu rideas. Varie nō pnunciatiuū coniūctio miscuit. nō eni dixit ringat. Ringi est stomachari. tracta est eni trāslatio a canibus latratūris ostendēdo dentes. crispādo nasum. rugando frontē & in aciem sonitum prorumpendo.

c Prior bibas. Hoc ad procacitatem parasitorū retulit.

d Prior decūbas. Sic alibi mature veniūt discūbit inquit.

e Cœna dubia apponitur. Et hoc adeo parasiticum verbū est vt id non intelligat geta.

f Quid istuc. Vt intelligat ppls iccirco & non intelligit & vult doceri geta. Ostendit autē poeta pro vnaquaq; re verba propria esse. neq; cōmunia cum his qui diuersi sunt actus.

g Vbi tu dubitas. Nō potius. sed potissimū dixit vt in re omi aliis alia mōstraret potiora. Plautus. Standū est in lecto si quid de sūma petas.

h Quā sint suauia &. Nihil philosophat⁹ est poeta ostendendo multis suauia esse quæ chara sint. Chara magni precii.

i Ea qui prebeat non. Plane pūtē deū hoc est quod ait. Immo eni vero satis. Nemo satis pro merito gratiā rei refert.

qñ g — hec est dubia scena — scripue ꝯcipalissime — f.merita r̄gis — r̄ per alios cibos — vt ferculo cene — vt par est

Vbi tu dubites: quid sumas potissimū. hæc cū ratione

ītelligas — q̄rū — dubia gesta — .i.magni p̄cij — f.ercula

estimes — b — l — lz

ineas: cū sint suauia: & cū cara sint: ea q̄ præbeat non tu

f.regē — reputabas — prorsus — .i.propriū vel perenissimū — ranc̄ deū — vemipho — l

hunc habeas plane præsentem deum. GE. senex adest.

parum recte respondere — aggressio — velocissima — sustentaueris

m — n — o

vide quid agas. Prima coitio est acerrima. si eā sustinue

cōtionem — vt placet tibi — genierit tibi

p — .i.il

ris post illam iam vt lubet/ludas: licet

k Non tu hunc habebas plane presentē deū. Presentes dii sunt. vel qui statim prestāt vel qui colunt & vident vt sol & lūna. Alii presentē p potentissimo accipiunt. vt Vir. quo nō pūtius vllū l Senex adest. Interuenit senex vltimo quidē, quod est extra argumētum inuentionem dici potuit cōsumptum est.

m Vide quid. Nō terrentis est sed excitantis.

n Prima co. Translatio est a prelio. Nam & congredi milites. & coire dicuntur.

o Si eam. Multū de illo exigit qñ nō dicit. si eā repuleris. sed post si eā sustinueris nō succūbēdo. o Post illā iā vt lubet ludas licet. In officio militari omne negocium vel pugna vel ludus est.

In hac. 7.

scena. Vt rhetorib⁹ placeat veluti quedā controuersia est. que vno tpe ex vtraq; parte tractat. vt si qs dicat legē esse ne de eadē re bis agat. Et itē vt orbā pximo ducat qdē absente pre sub hoc noie vxorē coactus erit ducere vult illā pr̄ aduenientis eicere mrimonio. cōtra dicit. Meminisse aūt debemus in oi cōtētiōe ea maxime dici q̄ simplici p̄rifamiliaf. et colūr ioso sycophante improbissimoq; parasito congrue paxa misset inter se.

EDEMIPHO GETA PHORMIO.

a — .i.vtq; — alicui hoī — iniuriosius r cū maiori ꝓtumelia — vos aduocati

a N vnq; cuiq; cōtumeliosius audistis factam

f.iniuria — sf.ranc̄ patroni r amici — bi

iniuriam: cū hæc est mihi. adeste quæso. GE.

f.demipho — .i.animo f.qō nūc facio — f.senem

c — d — .i.hoc — e

Iratus est. PHORMIO. Quin tu hoc age. iam ego hūc

ꝓturbabo — .i.deoq; — f.hoīes alq; addunt — .i.est vtq; qō demipho negat

cōmouebo — f

agitabo. Proh deum immortalium: negat phaniū esse

hanc sibi cognatam demipho. hanc demipho negat esse

sine dubio — r non

cognatam. GETA. Negat. PHOR. Necq; enim eius

a En vnq; cuiq;. Iā instructi sunt aduocati. & recte. lōgū eni fuerat omnia hæc post scenā geri. En vnq;. En vim habet indignationis post enarratam iniuriam.

b Adeste. Interim aduocati inducūt & ridicule tacēt pri⁹ posteā locuturi. Et adeste p prie. Adesse eni cause p prie dicūtur patroni & amici.

c Iratus est. Hoc ad excitandū phormionē dr.

d Quin tu hoc age. Annuit vt taceat & significat silentium.

e Iā ego. Modo iā celeritatis est signū. hūc cū contemptu dixit.

f Proh. Eclipsis deest fl dē aut qd tale. Cicero in œconomico. quid igit proh deū immortalū. primū ea docebas queso. proh deum immortalium. Artificiose prior exclamat vt Demipho qui iniuriā passus est, vltro impetum accusationis incurrat.

g Sequimini me. Sequimini dicit, qui properantius & cōcitatiore gradu pergit iratus.

de cognatõne finio vel puelle f.se scire
.i.non cognoscere
patrem se scire qui fuerit. GE. Negat. DEMI. Ipsum
esse opinor / de quo aiebam: sequimini. PHOR. Nec
quẽ prẽm puelle sibi f.dixit se f.scire
stilphonem ipsum scire qui fuerat: GETA. Negat,
inopo f.puella f.a suis ꝓpinquis
PHOR. Quia egens relicta est misera: ignoratur pa-
.i.pr̃ puella
b i k
trens, negligitur ipsa, vide. auaricia quid facit. GETA.
.i.accusabo improbitatio sa me qz ego ꝙz te accusabo
l m
Si herũ insimulabis auariciæ: male audies. DEM. o au
f.miseros tantum tncese homines .i.nõ accessiturus
datiam: etiam me vltro accusatum aduenit. PHOR.
antiphont ꝓpter trascur qz in hac stilphonẽ
n re pugnauere
Nam iam adolescenti nihil est quod succenseam: si illũ
non .i.moueret ecce pr̃ puelle f.erae .i.gñdeuus ꝓgnatũ ꝓ postmo
o
minus norat. quippe homo iam grandior pauper. cui ĩ
industria .i.victus q̃rebat vt alimenta vite f.in rure
p .i.vt primũ vt cõsiter
operavita erat/ruri fere se continebat. ibi agr̃ de nostro
f.ꝙducũ .i.dũ viue recusa egre tam grandis
grandem q victum quereremus
patre colendũ habebat. Sæpe interea mihi sen ex narra-
demiphonem sed demipho negligebat
q paup esset
bat/se hunc negligere cognatum suũ. at quem virum:
interrogo respõdit .i.cognouerim .i.aspectus
r rñdet sibi in actu ꝛ moribus s
quẽ ego viderim in vita optimũ. GET. Videas te atq;
stilphonẽ pdicta tacens .i.discede q̃ vsui solet ad pũblicũ
.i.q̃rere
illum vt narras. PHOR. Abi in malam crucem, nam
nisi stilphonẽ .i.iudicassem .i.molestius puellam
.i.primũ t vphamiũ
ni ita eum existimassem/nunquam tam graues ob hãc
ꝓtentõnes simulatas .i.pera familiã nram
f demipho
inimicitias caperem in nostram familiam / quã is asper
recusat nũ iniuste .i.pscueros ne .i.dño in absen
permisit t n b tio eius
natur nunc tam illiberaliter. GET. Pergin here absenti
dicere improbissime c f.maledictũ
male loqui impurissime. PHOR. dignum autem hoc
f.hero suo dicto ne f.seu .i.carcere digne seu nõ audit
d e submissa voce pgit dicens
illo est. GETA. Ain tandem: carcer. DE. geta. GE. Bo
tyston̄ eunoꝫ ciuilũ cõturbator f.illi
f exercitatoꝛ g
norũ extortor. legũ cõtortor. DE. geta. Phor. rñde. GE.

h Parens. Paternã vt variam parẽtẽ dixit quẽ supra dixerat patrẽ. Patrẽ ergo dixit puellea de miphone ignorari.

i Negligit ipsa. Quia ignoret parẽtes puelle id ignorare se dicat. & tñ ipse nõ negligat puellam vel vtriq; cõquest⁹ est.

k Vide quid. Hęc conuersus ad circulũ & coronã circũstantiũ dixit & conquestus est. nulla enim re magis populus concitat quã si quis egenũ contemnat. inde & bonis inuidẽt. & malos extollunt. Salusti. Vide auarina proprie vide sto machãtibus cõuenit qui indignatione coguntur quasi cum aliquo colloqui. sic in adelphis. Illud sibi vide exemplum disopline.

l Si herũ insimulabis. Insimulare est crimen ingerere. Insimulatio est falsi & veri crimis incusatio. Insimulo genitiuo iungit. sic Cicero. Nihil eorũ quæ galli insimulabant negarunt.

m O audaciã. Hæc exclamatio ostendit quod absente patre offenderit filius.

n Nihil quod succenseam. Succensere dicimus eũ qui cũ amare debeat leꝛsus irascitur, vide quam veteratore ostendat cõtraxisse adolescentem.

o Cui in opa vita erat. Opera pro meru posuit: & opera hic ablatiuus casus est.

p Ruri fere cõtinebat. Continere dicit qui contra voluptatẽ se continet Inde contenti dicuntur in malis durantes.

q Sepe interea mihi se. Habet miseriam odiosa narratio.

r Quem ego viderim. Modo in vita in actu in moribus.

s Videas te atq; illũ. Hoc est parentem tei illi existimo. atq; illũ tibi, an potius seruus sciens hanc personã fingi. vel certe etiã mortuũ hominẽ induci male precatur paralito. vt etiam ipse sit aut nusq; sit vt fictus aut pereat vt mortuus. an sic accipiendũ vt seruus submissa voce hoc per iocũ dixerit tantum in vita te videas optimũ quantum fuit ille quem narras. an sic intelligedum vt seruus hoc dicat. sic optimũ est victũ opera querere. & in alio agro esse videas atq; illum vidisti quẽ ad hũc modum narras viuere & allusit ad illud quod ait. quẽ ego viderim in vita optimum. Nam eum ita existimarem vt in vita optimum iudicarem.

t Nunq; tam graues. Hoc non quasi timidus sed quasi religiosus & fidelis loquitur phormio

v Ob hanc. Tãq; presens mulier de qualis est sic demonstratiua particula vsus dicendo hãc.

x Inimicitias caperẽ. Capere dicimus cum id quod in nobis est assumimus. vnde capere pelligendo ponitur.

y Quam is aspernat. Quam etiam supra reuocauit ad puellam referens vt quem regno hesperio fraudo. & Salustius. Nam Sille dominationẽ audebat. & interpositis quibusdã. nec qz est offensus dominationem Sylle. Aspernari non solum significat corpore auertere sed & animo. est autem ductũ ab aspero.

z Illiberaliter. Apud veteres illiberaliter dicebant factum. si quis excessisset omne genꝰ maleficii. Sic in Adelphis factum a vobis duriter in misericorditerq; atq; æquũ sic est dicere magis aperte illiberaliter vides amore auxesis pro magno hic, vltimũ põi.

a Pergin hero absente. Pro maledicere & querit probus quis ante therentiũ dixerit.

b Hero a. Argute aut absente vt videat fideli, or qui defendat absentẽ quod prestans argumẽtum est id animo habuisse Getam peregrinati te domino.

c Dignum autem hoc illo est. Non negat male loqui sed hoc esse dignũ cõtendit malo homine.

d Ain. Nota est quæ separat e ab n. Et interimit s. Littere sonum est enim integrum asine.

e Ain tandem carcer. Non carceratiũ sed carcerẽ asperius appellauit. sic Lucilius. Carcer vix carcere dignꝰ. & vix ꝓ nõ.

f Bonorũ extortor legum. Ingenióse de ipso negotio sunt inuenta cõuitia. & fingit illa criminãdi causa & de negotio.

g Respondet. Timuit pœra ne huiusmodi vociferatio Getę quasi veram discordiam apud populum fingere: & ideo facit iam a phormione ipsum admoneri.

f.ſi me vocat interfecta gnoscentis vocantem

Quis homo eſt? Hem. DE. Tace. GETA. Abſenti tibi
a.q̃s nõ meruiſti a.q̃s ipſe debeat audire q̃ic gaſtrus

te indignas: ſecũ dignas contumelias nunc̃ ceſſauit di
f.ab his gbus f.Phormio in ſenũ
t m n aũ offria

cere. DE. Ohe: deſine iam adoleſcens, primum abs te ſ̃
a.cũ bona pace f.hoc q̃ ſequunt̃ tibi eſſe cordi poteſt

bona venia expeto: ſi tibi placere potis eſt/mihi vt reſpõ
o
f.holem cuius cãm rantege egiſti aduerſus filiũ
q a.manifeſta expone

deas. Quẽ amicũ ais tuum fuiſſe: explana mihi? & qui
r

cognatũ me ſibi eſſe diceret. PHOR. Proinde expiſca-
cognouiſſes f.dicio f.dico

re. q̃ſi non noſſes. DE. Noſſem. PHOR. Ita. DE. Ego
f.noſſe tuum amuſũ a.reduc deſuetga
f.Phormio eãm oſtendit

me nego. tu quid ais/redige in memoriã. PHOR. Eho
a.ſenore matris rue narum cognouerãs a.cogito me mori
f.q̃ vocabat

tu conſobrinũ tuum non noras? DE. Enecas: dic nomẽ.
f.vis vt dicam libentiſſime a.cur a.nõ dicis
v v

PHOR. Nomen maxime. DEMI. Quid nunc taces.
getrusum ſum nimis obſtitus indignantis
deprehendens moliñ

PHOR. Perij herde: nomen perdidi: DEMI. Hem q̃d
f.Phormio a.recordare illius noſis

ais? PHOR. Geta ſi meminiſti id: quod olim dictum
a.ſuggerere f. tibi nomẽ p frontã a.noſcis a.od cernũ
r dum huc ad experiendũ

eſt/ſubij ce. GE. Hem non dico. quaſi non noris: tenta
a.vtpotis facio gratum f.ẽ nomẽ deſũcti
s

tum aduenis. DE. ego autem tento. GETA. Stilpho.
a.care f.refert f.etius nomẽ f.holem

PHOR. Atq; adeo quid mea? Stilpho eſt. DE. Quem
peulilli itq; dico
s

dixti? PHOR. Stilphonem inq̃ noueras? DE. Neq̃
ſtilphonẽ
a.nouerum

ego illum norã: neq̃ mihi cognatus fuit quiſquam iſto
f.ſtilphonis. a.ſi habuerit a.vtq; ita eſt vt dicis a.nõ affinem pudeat ſed
talem nominarem a

nomine. PHOR. Ita ne? non te horum pudet. at ſi talẽ
talemq; f.cognatus Phormionẽ
ſubſtantiã hereditatem

tum rem reliquiſſet decẽ. DEMI. dij tibi male faciant.
ꝓfecturi incepũ ſimonem ſine aliqbꝫ ſcriptis
f.ſi reliquiſſet talentum rem a.ſobolem geneologiã

PHOR. Primus eſſes memoriter progeniem veſtram
a.eodẽ more q dicit a.a remotis maiorib f.eſſe q ſũ auarus
q longe ſeperendis a.narrãs b

vſq; abauo / atq; atauo proferens. DEMIP. Ita vt dicis

ſcatoribus.

s Ego me nego. Subij audiẽ ad omnia nolle.

t Eho tu conſobrinũ. Populari quadã vulgaricq; ſatigatione vtpute ſcurra reſpondit.

v Nomen maxime. Falſa nõ habent memoriam. Hic ergo deeſt neſcio vel neceſſariũ eſt.

x Quid nũc taces. Vt get ſenex quia intelligit eum nomen neſcire.

y Non dico quaſi nõ. Mire nam videtur arte celare id quod inuitus neſciebat.

z Stilpho. Sylepſis. Nã redit ad nominatiuũ eſt vtiq; ſtilpho. vt rurſus ad accuſatiuũ noueras ſtilphonem. ſ.

z Stilphonẽ inq̃ no. Figura epitracaſmos. Eſt autẽ epitracaſmos verborum ſuper ſe inuicem effuſio. vel ſupermiſſio que fit aduerſarij cauſa turbandi. ſ. cõicã ſi neges. Virgi. Non longe. ſ. hoſtes. Querendi nobis circumſtant vndiq; muros imus in aduerſos quid ceſſas.

a Ad ſi talentũ rem. More Romanoꝝ apud quos hereditas pecunie erat talentum aut quod dixerat more grecorum admiſcuit. Talentum vt vult ſeruius ſecũ varias gentes. pondus eſt viginti. ſed apud romanos talentum eſt ſeptuaginta librarum vt ex plauto ſe colligiſſe teſtatur. Deinde intercipit ſermonem ſenex dicens dij tibi male faciant.

b Ita vt dicis ego tum ſi aduenissem. Ita ſum inquit vt dicis auarus et ſuperbus & vide ſenem de iniuria nõ agere quia iuſte conſidit. & nititur cauſe plerũq; enim hec conſtantia animi fulciũtur qui iuri conſidũt. ac contra qui nullo iure freti ſunt litigant, ad iniurias proſiliunt vt his ſalte perturbẽt aduerſarium qui iure non valent. Cõdono igitur tibi omne contumelie genus.

c Ego tum si aduenis. Deest ad iudicium vt sit cū ad iudiciū venissem.

d Qui mihi cognata. Qui vnde quō scenia.

e En noster recte. Gesta sic laudat senē. vt oportet vincere phormionē. Heus noster recte. plaudit sibi Terentius suppositā personā quasi recte dixisset.

f Quibus me oportu. Quibus probaui iudicibus inquit.

g Filius cur nō refellit. Refellere est arguendo falsum ostendere.

h Quius de stulticia. Compendiū conuiciorū est nihil inuenire pro magna iniuria quod respondeas.

i Quīquidem solus re. Quoniā regnum solutū legibus est et opprimēs libertatē. sic alibi regnū ne hic Eschine possides.

k Hic de eadem causa: Hic vide licet apud athenas vbi leges. vbi libertas communis est.

l Quā lites secter aut. Bis posuit quā. quod genus figure primo scemati est contrariū vt in heauton Propter quam in summa infamia sum. et meo patri minus obsequens. Item cepi rationē. vt neq; tu egeres neq; hoc posses perdere.

m Id quod lex iubet. Id pro id dotē dare.

n Abduce hāc minas. Modo id ait quod reprehendit a filio non esse factum dotē daret ne quereret alīū & dotē voluit custodē esse pudoris.

o Ha ha he. Hic risu destruxit quod pretendebat senex.

p Homo suauis. Prescriptio quum iam alterum factū sit fieri vtrūq; non posse.

q An ne hoc quidem. Quia enim a lege recitat tantum id quod a lege scriptum.

r Ita ne tandem quæ. Maiora argumenta sūt quæ interrogatione proferuntur.

s Vbi meretricē abu. Scriptum & voluntas vtimur cū honore. Abutimur cum iniuria.

t Atq; amittere. Bene amittere quia finis cupiditatis est amissio.

v An vt ne quid ciu. Ydoneū testimoniū bonorum esse natalīū ciuē dixisse. Nam apud veteres pergrine mulieres in meretricum numero habebantur sic ipse alibi. Adeon demens ex pergrina et alibi Samea mihi mater fuit habitabat rhodi. & parmeno cōprobans respondit. potest facere hoc. i. meretricem te habuisse. Aut vt ne quid turpe in se admitteret a voluntate.

x Vt cum vno etatem. Quid enim est pudicitia nisi vnius scientia viri.

y Actū agūt ne agas. Actum dicimus cū proverbium significamus acta res est. de qua sentētia prolata sit.

z Donec pfecero hoc. Virgil. Donec me flumine viuo abluero. Perfecero pro perficiam.

a Ineptis. Vt a sapientia sapis dicimus. Ita ab ineptia ineptis. declinat autem ineptio ineptis ineptire.

b Sine modo. Hæc minantis sunt verba & bene immitatus est adhuc dum cōminātus quasi quod dici solet dimitte mihi facere et videbis quid ego sim facturus si patientiam habueris.

c Tuus est damnatus gnat⁹. Ludit phormio cum dicit non tu. & cō temptibiliorem in hac causa sibi senem quam antiphonem fuisse dicit simulq; etatem in illo esse despectam. Tuus est gnatus non tu pro voluntate concedentis est probatio sententie.

t

d Illū puto quæ ego. Diffinitiue respondit.

e Tu idem melius se. Quidem sic intelligunt tute idem melius feceris. vt senex potiꝰ extat quā eiiciat filium artificiose autē loquitur phormio vt adimat suspitionem seni consensionis & cōuentionis inter parasciꝯtum & filium. Tute idē melius feceris. locus est hic vt ostēdat phormio de compacto egisse cū antiphone.

f Aduersum. Determinare potest actū precedentē me. vt aduersum me vel sequentem. vt ad uersum omnia.

g Metuit hic nos. Sūmissa voce alloquitur getam phormio.

h Sedulo. Sine dolo instanter.

i Dissimulat. Fingit mentitur.

k Quin quod est ferē. Cur nō inquit accomodas necessitati voluntatē.

l Tibi principia. Subintelligitur sunt. i. habes

filium meū — f. si non
d ego — dicat
Omnia hæc illum puto quæ ego nunc dico dicere: aut
cerre — .i. tulit — .i. a domo ne fcz
filium meum — ingrediat
quidē cum vxore hac ipm prohibebo domo GE. Iratus
.i. timet — .i. magis ꝯgrue ꝯuenienter — .i. verum ira
e f. cō tu dicis — .i. facies
est. PHOR. Tute idē melius feceris. DE. Itan es parat?
.i. ꝯta — infauste
f g
facere me aduersum oīa infœlix? PHOR. Metuit hic
q̄uis — .i. sine dolo fingit ac mentit — f. res se
h i
nos/tametsi sedulo dissimilat. GET. Bene habent tibi
.i. animo — tollerandū roleres.
k l — sustineas
principia: PHOR. Quin quod est ferendū: feras. tuis di
.i. rem dignā — .i. ꝓ tua facta — .i. vtꝫ
.i. efficies
gnum factis feceris: vt amici inter nos simus. DE. Egō
.i. desiderē opē. q. d. non — vtꝫ velim .i. videre — .i. audire. q. d. non
tuam expectam amiciciā: aut te visum/aut auditum ve
.i. ꝯcorditer viuēs — .i. cū nutu tuo
f. nurū m
lim. PHOR. Si cōcordabis cū illa habebis: qui tuā sene
.i. ꝯsolet. foueat — .i. rōem habeas cunis tue non me f. ipa
n
ctutē oblectet: respice ætatem tuā. DE. Te oblectet. tibi
.i. noli irasci — f. q̄ dixi habe — sufficiūt ea q̄
o .i. sed — ea tibi. — dicta sunt.
habe. PHOR. Minue vero iram. DE. Hoc age. fatis iam
Phanium auferre
verborū est. nisi tu pperes mulierē adducere: ego eiiciā.
f. vno ꝺbo — puellam — aliter — decet
p q
dixi phormio. PHOR. si tu illā attigeris secus q̄ dignū
f. mulierē arripi — .i. puellam allidam — .i. magnam — f. quēadmodū ꝺus vere
.i. causam ras
est liberā: dicam impingam tibi grādem. dixi demipho
spōnta mea in aliā — vocantis — f. inuenies
r
si quid opus fuerit: heus domo me. GETA. Intelligo.

bona principia ad cetera consequenda ad quæ niteris atq; tendis.

m Que tuā senectutē. Nō te sed tuā senectutē.

u Tibi habe. Idest cape eam pro quoniam mihi non est cordi.

o Minue vero iram. Contemnentis est iracūdia. Dissuadentis est ira hoc eni annuentis est.

p Dixi phormio. Dixi solet dicere pacta cā.

p Dixi Demipho. Cōminationem & ferocitatem eius imitatus est simili verbo.

q Si quid opus fuerit. Hæc repentina discessio habet aliquem maiorē litigaturi denunciatiōnē et bñ breuiter ne multiloquio infrigeretur superior comminatio.

r Heus domo me. Vocat Geta recedēdo & locum vbi inuenietdus sic indicat. Et vide quod sp Terentius facit semper in domo querendū personę se dicunt per hoc significās q̄ tutissimum sit domo esse.

In hac. 8.

scena. Deliberatiua est in quo aduocati sunt quorũ vnus suadet, alter dissuadet. tertiꝰ qui se alter utri addere debuisset eiusmodi sententiã dicit. vt rursum deliberatione opus fuisset.

DEMIPHO senex. GETA seruus
HEGIO. CRATINVS. CRITO aduocati

spe metu perturbaut filiꝰ meꝰ Antipho

Quanta me cura/ & sollicitudie affecit gnatꝰ: filius remoratus est.

qui me & se hisce impediuit nuptijs: neqꝫ mi ante oculos filius meus .i. ad minus .i. de his nuptijs

hi in conspectũ prodit: vt salem sciam/quid de hac re di .i. vel .i. quam sm̃ am Geta s. filius vrꝫ habeat ꝛ opinionẽ .i. ad videndum

cat. quidue sit sententiæ. abi tu. vise: redierit ne iam/an .i. nõ adhuc rediit .i. vado ad videndũ s. vos aduocati .i. staru

nondũ domum. GETA. eo: DEMI. Videtis q̃ in loco .i. negotiũ agere debeo s. ꝑus dicere .i. iudico

res hæc siet. quid ago/dic hegio. HE. ego cratinum cen .i. bonũ ꝛ decꝰ esse ꝺd agere debeo .i. vꝛ

seo: si tibi videtur. DEMI. Dic cratine. CRATI. Me ne s. me dicere s. volo dicere .i. veritatem volo

vis: DEM. Te. CRA. ego que in rem tuã sint: ea velim .i. est mea oppinio athenis

facias. mihi sic hoc videtur. q̃ te absente hic filius egit: re .i. arbitriũ tuũ .i. honestũ ꝛ iustũ .i. vtile s. tu demipho obtrectio s. q̃ restituantꝰ

stitui in integrũ æquum / ac bonũ est. & id impetrabis. s. ꝺd agere debeo instanter ꝛ q̃ senex .i. eloquere cratinũ.

dixi. DEMI. dic nũc hegio: HE. ego sedulo hunc dixisse sed .i. ita se res habet s. sunt opiniones

credo. verũ ita est/q̃t homines. tot sententiæ. Suus cuiq̃ ꝑ. i. ꝑꝰ modus .i. nõ est mea sententia s. id iudicatũ fm leges

mos est. mihi non videtur: quod si factum legibus/re .i. retractari ꝛ irritũ fieri .i. ad ꝓncipiendũ vt vt incipiat s. id .i. eloquere ꝺd agam

scindi posse & turpe inceptũ est. DE. Dic crito. CRI. ego .i. latius ꝓsultandum materia negotiũ nõne magni ponderis in

amplius deliberandũ censeo. res magna est. HE. Nũq̃d s. facere q̃ dicũ est recte .i. magis in dubio .i. paulo ante

nos vis: DE. Fecistis probe. incertior sum multo q̃m dudũ ante q̃m dixistis vxor mea domestici s. chremes

dum. GETA. Negant rediisse. DEMI. Frater est expe s. filium

ctandus mihi. is quod mihi de hac re dederit consilũ exe factum s. maris q̃ rediturus est nauigio quoquo modo reducat ac rese rat domum

quar. percunctatũ ibo ad portũ. quo ad se recipiat. Ge .i. in hoc loco vbi est tuse pratum de hac re.

At ego antiphonem q̃ræram /vt quæ acta hic sint: sciat: ecce hic ꝑpe antiphonem .i. oportune .i. referre

Eccum ipsum video in tempore huc se recipere.

restitutione.

g Dixi. Idest sententiã meã sum elocutꝰ quod verbum in fine orationum apponi consueuit. Nã dicere significat accommodate appositeq; loqui. Inde dictio dicẽ ꝺ festiua atq; deserta.

h Verum ita est. Subiũxit locum Apocriseo oratorie. vt inuidis contradicturus occurreret. Et verũ ita est idest hoc prouerbiũ quod sequitur verum est.

i Mihi non videtur. A possibili.

k Quod sit factũ legi. Hic alio ordine & loco suasorie tetigit. Primum a possibili secũdum ab honesto et turpe inceptu est ab honesto, m. litterã pretermisit per artẽ quæ vbi non potest fieri frustra sectatur.

l Ego amplius delibe randũ censeo. Amplius idest latius accuratius. i. iudico esse opus ampliori deliberatione.

m Res magna est. Causa ampliandi sententiam.

n Nunquid nos vis. Hoc dixit abire cupientes cum videat non esse vltra sua opus opera.

o Fecistis probe. Idest recte per yroniam dicit. quasi diceret optime cõsolastis scilicet.

p Incertior sum multo quam dudũ. Ex tribus enim vnus suasit. alter dissuasit. tertius nihil dixit & causam in deliberationem posuit.

q Negant rediisse. Rediit geta dicens filiũ non rediisse.

r In tempore huc sese recipere. In tempore idest mature tẽpestiue congrue auspicato ac bona hora quod dici solet. Dicit autem hoc seorsum a sene

Salustius. Maximeq; serotia regis mithridatis in tempore bellari.

In hac.9. scena. Antipho se incusat q̄ abierit simul Getā de rebus omnibus interrogat.

b Enimuero. Antipho alloquitur seipsum.

ANTIPHO GETA

.i.certe o tu hūs istū ain

a b

Enimuero antipho multis modis cum istoc

s.decet discessisse

c

aio es vituperandus: Ita ne abijsse: & vitam

defendendā s.phedrie ꝛ gere ꝛ phor. negociū .i.peraūlt

.i.comisisse v s.huc dicens e

tutandā alijs dedisse? alios tuā rem credidisti magis q̄

.i.habituros cure .i.vtiq; h est .i.relictā qua debuissem curare

hebant phanio salrem

te aiaduersuros? Nā vtut erāt alia: illi certe q̄ nūc tuæ do

.i.pspicere seu guidare debebant gemissionem

aliād f

mi est/cōsuleres: ne qd ꝓpter tuā fidem decepta pateret

Phanij hoc ꝙ expectatiōes .i.solo locare

infelices g faculates ponere

mali. Cuius nūc misere spes opesq; sūt in te vno oēs sitę

hūc paulo ante .i.criminamur

culpamus

GE. equidē here nos iamdudū hicte absentē incusam⁹:

discesseris qua abieris

b .i.plus.

q̄ abieris. AN. teipm q̄rebam. GE. Sed ea causa nihilo⁊

succubuimus hic .i.in statu

magis defecimus. AN. Loq̄re obsecro: q̄nam i loco sūt

negocia .i.mea infortuna sapat male

i b

res & fortune meæ. nūc qd pri subolet? GE. Nihil etiā.

deinde .i.qd dicis dolentis s.nescio

AN. Et qd spei porro est? GE. nescio. AN. Ah. Ge. ni

conari s.ipe phedria

l

si phedria haud cessauit ꝓ te eniti. AN. nihil fecit noui.

deinde silr sicut s.rebus acremfortē

Ge. tū phormio itidē mihi i hac re vti alijs strēnuū hoiez

stetit oēdit possimus m s.ipe ꝓuit valde

n

pbuit. An. qd is fecit? Ge. Cōfutauit verb admodū iratū

s.fecī deinde vel certe

n o p

pfem. AN. Hei phormio. Ge. ego q̄d potui porro. An.

quitur Geta inceptū seq; monem. Ea causa qua, scilicet abieris.

i Nunquid patri subolet. Idest dolet patri meo q̄ abierim neq; subierim eius conspectū. Nūquid patri subolet. Conuentia sua & phormionis dicit.

k Nihil etiā. Idest nullatenus nullomodo doleat q̄ abieris, quia ex hoc considerat te nimie patris timore nō audere subire cōspectum eius.

l Nihil fecit noui. Quoniam solitus est semper aliquid noui facere. Vel quia soleo pro eo idem facere. vel q̄a nihil mihi obtinuit noui suo nixu,

m Confutauit verbis Conuicit vt si diceret refutauit. Sed refutatio in re est. cōfutatio in pona,

n Eheu. Interiectio hic ostendit admirationem facti phormionis & approbationē. propterea subditur phormio qua si diceret multū tibi deo beo aut quid tale.

o Heus phormio. De se mediocriter per eclipsim moraliter satis.

p Ego quod potui p. Ordine primo dominū post phormionem. vltimum se posuit.

q Hunc nunc saluū p. Nō optat saluū patruū venire secum appolodorum. Et ostendit nō congruere salutem eius cū incomodo suo at nō dicit malum esse incomodum sibi. sed tantū magni terroris plenum aduentum patrui.

r Ab sua palestra exit. Bene palestram eius dixit lenōis domū quo est exercit⁹ amator assidue hoc ita et falsē meo iudicio in tribus reperi cōmentariis. Sed debet ita stare in quo est exercitus amatorum assidue. vel sic in quo est exercitatus amator assidue. Plaut⁹ Abhinc a palestra vbi demens desuadascitur.

ASCEN Illud in glosematib?

s. obtinendi vbi tes q? furtiuus est senex

Mi geta oīs vos amo. GE. Sic hñt principia sese vt dico.
a. nego eis nihil habet turbarōnis a. expectaturus s. ehremicē patrē phedrie q̄ usq;

adhuc trāquilla res est: māsuruscq; patruū pater est: dum
a. cur s. mansurus est pr̄ dicebat a. ex

huc aduenīat. AN. quid eī? GE. Vt aiebat de eius cōsi-
a. volebat s. de nuper⁹ istis a. cōsum meo

lio sese velle facere: q̄d ad hanc rem attinet. AN. Quan
a. incolumem a. frem pr̄s

tus metus est mihi venire huc nunc saluum patruum
q
metuligo a. solam q? sine phanio nō poterō viuere

geta, nam: vt audio: per eius vnam aut viuā aut moriar
a. aduenīte ubi ad euū solatiū s. adisset

sniam. GETA. Phedria tibi adest. ANTIP. Vtinam
excehic eū egredit

GETA. Eccum ab sua palestra exit foras.

Nūquid subdolet patri Non recte acceptū puto melius aūt quod texte habet subdolet. nā si subdolet legas falsum erit responsum gete dicētis nihil etiā. Immo nihil pe⁹ atq; grauius doluit seni q̄ factum antiphonis. lege ergo cum textu. Nū quid patri subdolet. nisi quid pater factum meū subsensit. ac primulum pcepit hoc est scīr ne pater meapte voluntate ad eam ducēdā cōpulsum neq; de abitu antiphonis loquitur. vt pāret ex eo q̄ dicit loquere obsecro quomā in loco sunt res & fortune meę. q̄ si de abitione eius loquaē nihilominus falso respōderet poeta.

In hac. 10. scena. In petitiōe est que sæpe admittit deliberatiōnem locū. Petit aūt phedria a lenone dorione vt aliq̄diu expectet. neq; det militi pamphilā quā illi vendidit propterea q̄ phedria nō afferebat pecunias pro emptione illius puelle pollicetur enī se infra triduū allaturū quicquid est pollicitus & quidem cum fœnere alioquin se facile passum vt puella eripiat̄ sibi & militi tradat̄ preciū dāti.

a Dorio audi obsecro. Sunt q̄ sic legūt vt dorio

PHEDRIA. DORIO leno. ANTIPHO. GETA.

leno
a b
Dorio audi obsecro. DOr. Non audio. PHE.
d a. quo pe audi q̄nimo a. dimittere in pace
c
Parumper. DOR. Quin omitte me. PHE.
sed certe a. modo affectus sum a. calidē reo

Audi quid dicā. DOR. At enim tedet iam audīre eadē
a. mille v. cīo s. id

millies. PHE. At nūc dicā q̄d tu lubenter audias. DO.
s. ne. i. pbeo tibi aures q̄suaderendi expectes spaciū

Loquere audio. PHE. Neq̄o te exorare, vt maneas tri-

phedrie dicat audi leno obsecro iterū phedria.

b Non audio. Nam tu non affers nisi nugas nec nummos profers.

c Quin omitte. Quin modo corripiendi vim habet vel imperandi vt quin age quin aliquid.

d Nequeo te exorare. Scilicet vt neq; tradas puellam alteri volēti dare pecuniam pretentem. quod cum audiret leno discedere cepit quasi nihil noui audiens. ideo subdit phedria quo nūc abis.

e Suo ſuat capiti. Deeſt Suat añ appingat affi ga. ſuo ſuat capiti. Apo ſiopeſis
ſuo capiti dixit cum di ctturus eſſet phedrie. vt dardanicę rogum capi tis'. Suo ſuat capiti. i. ne in eam ſe inducat ſenten tiam vt puellā alteri tra dat futurus phedrie ma xímo dolori. Vel ne ſuat aliquid capiti phedrie vt vult dicere Donat⁹. i. ne aliquid apponat capiti. i. vite phedrie. i. ne aliqd faciat q̄ langueſcat phe dria pre dolore vel tan dē ne impingat aliquid capiti phedrie. i. ne illum verberet aut fatiget. Nā videbat eos a longe de certantes. Nam leno lin quere eum volebat. & phedria retinebat.

f Ariolare. In ſecunda ſperatiui ab ariolor aris verbo deponenti. i. diui na. Nam ariolare eſt di uinare ab aris dictum.

g Fœneratū. Ab vtili fœnerarum iſtuc benefi cīū ideſt ei a te fœneratū

h Logi. Ridicula ſu ple ſunt tua verba ſeu di cta contēnenda fabule nuge. & declinatur logi logorum logos. Sed in ſingulari dicitur logos quod eſt grecum. Et ita logi logorū a greco ſer mone eſt vt inquit noni us. Cicero pro gallo be ne exponit quid ſit logi logorū. Ego te certe ſcio omēs logos qui ludi di cti ſunt animaduertiſſe.

i Verum hercle hoc eſt Bene ipſum dictum ſuū confirmauit.

k Cantilenam eandem canis. Ita dicitur vetus et vulgata cantio.

l Tu mihi cognatus. Ab honeſto.

m Tu parens. Tu ami cus. Sed a apoſiopeſis.

n Phaleratis dictis. Ho neſtis atq; ornatis quia dixit tu mihi cognatus tu parens. et q̄ſi leno irri det honeſtatē et deſpicit.

o Miſerum. Yronia. Et valet lenonem miſer tum eſt phedrie ideſt les no habuit miſericordiā de phedria. Et ideo yro nia eſt quaſi longe abſit a miſerendo leno. declí natur autem miſeret mi ſerebat miſertum eſt vel miſertum fuit.

duum hoc q̄ nunc abis? DO. Mirabar: ſi tu mihi quicq̄ afferres noui. AN. hei metuo lenonem: ne aliq̄d ſuo ſuat capiti. GE. Idem ego metuo. PHE. Nō mihi credis DO. ariolare. PHE. Sín fidem do. DO. Fabule. PHE. fœnoratū iſtuc beneficiū pulchre tibi dices. DO. Logi. PHE. Crede mihi: gaudebis facto verum hercle hoc eſt. DO. Somniū. PHE. Experire: non eſt longum. DO. Cantilenam eandem canis. PHE. Tu mihi cognatus/ tu parens. tu amicus. DO. Garris modo. PHE. Adeon ingenio te eſſe duro/atq; inexorabili: vt neq; miſericor dia/neq; precibus molliri q̄as. DO. Adeon te eſſe incogi tantē/atq; imprudentem phedria vt faleratis dictis ſedu cas me: & meā ductes gratis? AN. Miſerum eſt. PHE Hei verbis vincor. GE. cq; vterq; eſt ſi? is ſui? PHE. neq; antipho alia cum occupatus eſſet ſollicitudi ne: tum hoc eſſet mihi obiectum malū. AN. Ah quid iſtuc aūt eſt phedria. PHE. O fortunatiſſime antipho. AN. Ego ne PHE. Cui quod amas domi eſt: nec cū huiuſmōi vnq; tibi vſus venit: vt cōflictares malo. An. Mihin domi ē? ímo: q̄d aiūt: auribus teneo lupū. nam neq; q̄ mō a me amittā: inuenio. neq; vti retineā ſcio. DO. ipm iſtuc mi hi in hoc ē. An. Eya ne pare leno ſies: nūq̄d hic cōfecit? PHE. Hiccineh omo inhumaniſſimus. pamphilā meā vēdidit. GE. quid vendidit? AN. Ain? vendidit. PHE.

p Hei verbis vincor. Hoc ſibi dicit adoleſcēs Hoc ego ſæpiſſime i the rentio conſideraui q̄ ple re dictiones ſolū in vna littera differentes a diuer ſis etiam ita differenter ponuntur attamen ad quamcumq; partem ac cipiuntur ſemper bonā licet non ad litteram cō formē. reddunt ſententiā ſic eſt in preſenti. ſi habeo verbis vincor ſententia littere cōformis eſt. ſi ve ro habeo veris vincor eſt bona.

q Neq; antipho alio cū occupatus eſſet ſol. Hic dolet phedria q̄ in eadem re laborauit anti pho. ideſt amore quod q̄ amare contigerit. Ne q; antipho alia minore aliqua ſollicitudine q̄ hec eſt quam nunc geris An alia preter hanc quā de me gerit. ordo & ſen ſus hic eſt. neq; tū eſſet mihi hoc obiectum ma lum cum antipho alia ſollicitudine eſſet occu patus leui qua piam nō hac de nuptiis que gra uiſſima.

r Vnq; tibi vſus. Opus aut neceſſe fuuit faceres que ego feci.

s Auribus teneo lupū. Grecum prouerbiū de illis qui ſunt perplexi & diſtricti quod & ſtatim ſubdit. nā neq; inuenio quo modo a me amittam &c.

t Ipſum iſtuc mihi in hoc eſt. ſ. quod dicis eſſe in vxore eſt mihi in hoc phedria, nam non ſcio qua via eā a me reiciā et qua retineam cum de ſunt nummi. vel in hoc dici pro in hoc negotio de emptione puelle pam phile.

v Parum leno ſies. Ille eſt parū leno qui parū vendit puellas cū in ſole ant. lenones q̄ maxime poſſunt eas venditare et vt plurimū chariſſimo pōio. Et hoc dicebat an tipho ad lenonē qui di xerat id ſibi eſſe in phe dria quod erat antiphōi in phanio. q.d. ſcio qua re hoc dicas q̄ videlicet nō vendideris puellam quanti volebas vendere deinde excipit ſermonē phedria.

x Ere emptã suo. Bene suo quasi de tertia persona loqueretur.

y Ne opertus sies, i. ne operiaris hoc est ne expectes. Ab operior operiris opertus sum vel fui.

z Obtundis. Obtundere est crebris eisdem sermonibus repetitis molestum reddere. & afficere tedio.

a Promeritus fueris. Promeremur bonos tãtum. Cõmeremur tam bona q̃ mala.

b Cõduplicauerit. Cõiunctiuum pro indicatiuo. ideſt conduplicabit Hoc est aliter prius dictum foeneratum istuc beneficium pulchre tibi dices.

c Istæc sũt verba: Verba deceptiones vt verba dat omnis amans. vel sunt verba que verbotenus dumtaxat efferuntur nullam ad rem seu nullum ad effectum processura.

d Hac vrbe priuari. Hoc est abduci a milite in longinquas regiones

e Horũ amorem. Masculinum preponderatur fœminino.

f Distrahi. Dissipari. dissungi, dirimi.

g Neq; ego / neq; tu: Scilicet poterimus pati horum amorem distrahi. & sic est conceptio.

h Dii tibi omnes id quod est dignum dĩũt. Hoc ꝓpter illud quod dixit. neq; ego neq; tu. que verba omnia possent accipi in partem deteriorem.

i Nihil ferentem flentem

s.dico q̃ .i.q̃rtum magnũ matũ .i.seruã .i.suis pecuniũ
ꝓ frontã z ꝓfusionem
Vendidit. DO. Quã indignũ facinus ãcillã ære emptã
obtinere exoret vanet
suo. PHE. Nequeo exorare: vt maneat & cũ illo vt mutet fidem triduũ hoc: dum id q̃ est ꝓmissum ab amicis
ꝓmissionẽ suã .i.q̃dtũ argentũ
.i.exoro queo .i.tunc s.ne q̃dem .i.vltra triduũ
spatiũ vnius horæ
argentum: affero. Si nõ tũ dedero: vnam præterea horã
.i.operiaris mihi molestus eo non
ne oppertus sies. DO. obtundis. ANTI. haud longum
s.ergo pergite .i.obtineat ꝓmittere phedria s.ꝓmiũ
imperet
est: id q̃ orat dorio. exoret, sine, idem hoc tibi: quid hũc
præcruerit .i.conduplicabit s.q̃ dico .s.eandem
a b c
promeritus fueris: cõduplicauerit. DO. Istæc sũt verba.
vere parcatis deinde insuge
AN. Pamphilã ne hac vrbe priuari sines: tum ꝓterea horum amorẽ distrahi poteris pati. DO. Neq; ego, neq; tu
s.pamphile z phedrie s.potero .s.poteris
e f g
q̃s meruisti dent phedriam
GE. Dij tibi id omnes q̃d est dignũ dĩũt. DO. ego te cõplures .i.pro naturam meã roleraut .i.sepe ꝓmittentem
h
ris aduorsum ingeniũ meũ menses tuli pollicitantem
poteramem lachrymantem .i.aduerso .s.aliquem
i
& nihil ferentẽ / flentem nunc cõtra oĩa. reperi q̃ det
lachrymas effundat .i.vtiotibo turantis
neq; lachrymet tu da locũ melioribus. AN. Certe hercle
.i.dũ recordor memoria repeto .i.longo aũ ege
k
ego si satis cõmemini. tibi quidem est olim dies: quã da
ꝓcũ puelle .i.ꝓfinita .s.est ergo ꝓstitutum .s.q̃dtũ fuerit
lenoni ꝓstituta
res huic præstituta. PHE. Factum. DO. num ego istuc
vere .i.cuasit .s.ꝓterqe dies dies dicti ꝓstituta
l m
nego? AN. iam ne ea ꝓterijt. DO. Nõ verum hæc ei an
.i.erubescentis memini ac men .i.nõ pudet me i.q̃dtum
n
tecessit. AN. Non pudet vanitatis? DO. Minime: dum
mendacij fit
.i.veritatem fordes ipsa vere .i.sũ lẽgo fmõe nõdet
o
obrem. GE. Sterquilinij. PHE. Ah: dorio ita ne tandẽ
s.ita ve sis mendax .i.ea mente ea ꝓdũde s.me vere sic
s.talibo modo
facere oportet. DO. sic sum. si placeo: vtere. AN. Siccine
Phedriam certe phedria
ne hũc decipis? Do. Immo enimuero antipho hic me de
Phedria talium more
p
cipit. nam hic me huiusmodi esse sciebat. ego hunc esse
.i.alio modo se habere .i.alia mente alio fine
q
aliter credidi. Is me fefellit. ego isti nihilo sum aliter: ac
mortuus
s.ꝓus .i.q̃literq̃ .i.se hũc
s.q̃ dico r
fui. sed vtut hæc sunt tũ hoc facĩã. Cras mane argentũ
.i. ante militem.
mihi miles dare se dixit si prior tu attuleris phedria: mea
ꝓfucrudine melioris conditõnis s.pecuniam
s
lege vtar. vt potior sit. qui prior ad dandum est. Vale.

t Vsitatũ veteribus. Flentem vt lachrimis & sine pecuniis me moueres ad commiserationem.

k Tibi quidẽ est olim dies. Hic olim futuri tẽporis. Nam leno de accipienda ab adolescẽte pecunia diem constituerat & inuenta meliori conditione acceperat tempus cum adolescente prescriptum.

l Iam ne ea preteriit. Interrogatiue pronunciandum.

m Non verũ hæc antecessit. Vrbane leno hec antecessit vt alii putant meretrix vendita. vt alii dies lenoni qua constitutum fuit. An aperte leno perfidus mentitur. vnde sequitur non pudet vanitatis. ergo plus est antecessit quam preterit.

n Non pudet vanitatis. Apparet supra lenonem de perfidia anticipati tẽporis esse confessum Vanitas mendaciũ est.

o Sterquilinium. Ideſt sordes ipsa nedum sordidus sed in abstracto.

p Ego hunc esse aliter credidi. Hoc est aliter se habere. ita vt nõ esset ita pecuniis vacuus.

q Nihilo sum aliter. Quasi dicat nihilo. ideſt in nullo sum mutatus ab eo quod prius fui.

r Tamen hoc faciam. Ideſt tradam militi puellam.

s Mea lege vtar. Lenonina scilicet lex lenonina est in qua semper comodum prius quam fides: Et est semper paratior puellam venditare quicquid prefinitum sit.

In hac. ꝑ. scena. Admonetur Geta de ratione aliqua inuenda qua possit argentum lenoni promissum cito extorqueri.

a Quid faciam. Aeconomia ad futurum exitum comedię.

b Minus nihilo est. Hiperbole id est qui minus habeo quam nihil.

c Exoratier triduum hoc. Dicimus enī recte possum⁹ exorari te hoc biduum, et tu exoratus es a me hoc biduum est a re persuasio impetratum hoc argentum promissū fuerat mihi quo illi satisfeciſſem, vel hoc biduum fuerat mihi prius promissum ab eo.

d Adiuuerit comiter. Secundū .v. pronunciari debet adiuuerit comiter veres dixerunt. Quid faciā comiter cuius vter q; intelligat quod alteruter dicat, dissimulant tamen Comiter. i. benigne suauiter non grauate seu egre sed facile. Nā comes sunt benigni faciles suaues homines qui eiranti comiter prestant viam non grauati.

e Beneficium. Idest vicem rependere ei pro beneficio. & quasi pariatum eo facere.

PHEDRIA. ANTINHO. GETA.

.i. cū ratione seruja ḡcunq; hoīe lenoni

a
Quid faciā? vnde ego nunc tam subito huic argentū inueniā miser? cui min⁹ nihilo est? q̄d
s.mihi .i.minus q̄ nihil est mihi
b
lenō .i.persuaderi tudita in nſam sniam s.mihi
c .i.heus ſreo dico
ḃ si potuisset nūc exorarier triduū hoc, ꝑmissum fuerat
.i.vre Phedriam Phedria paulo añ
AN. Ita ne hūc paciemur geta fieri miſer? q̄ me dudū
s.mihi s.me .i.benigne ānimo necesse est. .i.contra
d qū e edmerſo
vt dixti: adiuuerit comiter: q̄n: cū opus ē: bñficiū rursus
tentemus s.reddere bñficiū recens a tuſtum
ei expiamur reddere. GE. Scio eḡdem esse æquū. AN.
va ogam s.vt cum fuem
f
Age ergo. solus seruare hūc potes. GE. Quid faciā. AN
s.inuenire argentum inuentū
Inuenias argentū. GE. Cupio: sed id vnde. edoce. AN.
ppe est athenis s.ꝑem adde ridentio
b .i.q̄d ex eo,vis inferre i
Pr̄ adest hic. GE. Scio. sed q̄d tum. AN. Ha dictū sapiē
suffi.it s.verato s.ſacio est .i.certe venuſte
vre
ti sat est. GE. Ita ne? AN. Ita. GE. Sane herde pulchre
.i.ex hoc loco .i.gliter
.i.mones h
suades. etiā tu hinc abis nō triūpho ex nuptijs tuis si ni
ecḡo inuento nisi Phedrie .i.incommodo
hil nāciscor mali: ni etiā nūc me huius causa q̄rere ī ma
.i.vis Gera
l supplicium m n
lo iubes crucē. AN. Verū hic dicit. PHE. q̄d ego a voḃ
ei mancus .i.non s.te censeo alienū vre
o
geta alienus sum? Ge. haud puto: Sed paʒ ne ē: q̄d oīb⁹

f Age ergo. Quia ergo equum est age experire & tuis viribus facpericulum.

g Solus seruare hunc potes. Ne aut pererat prodesiderio & amore aut abscedat puellā secutur⁹

h Pater adest hic. A quo facile si velis callidi tanbus poteris quicq; extorquere.

i Dictum sapienti. Est generale prouerbiū dictum. i. breuis sermo & quasi quedam admonitio sat est. i. sufficit sapienti. quod etiam vulgo dici solet bono intelligenti pauca sufficient.

k Etiam tu abis hinc. Post hec verba discedebat antipho. Ideo dixit Gera etiam tu hinc abis quasi mihi soli negotiū relinquens. Etā tu hinc abis vt etiam. vt si qua tibi vis in malo aliud malum.

l Iubes crucem. i. supplicium vltimū quot sit de me in cruce sumendum

m Quid? Modus interrogandi.

n Ego a vobis geta alienus sum. Pro quo. s. non debeatis laborare, q.d. non sum.

o Haud puto. Te phedriam alienum esse scilicet ymo nobis cure esse deberes.

p Relinquatur preci. Bene precii Qui ẽni iam repulsam semel passus est non ei patet locus ad rursus postulandum.

q Loquimini. Nouissima verba mecum.

r Cõtemplamini me. Scilicet extremum post tẽpus forsitan vltra non visuri.

s Quoquo h. a. terrarum. Vacat terrã vt locorum gentium quantum ad sententiam suo tamen lepore non carẽt.

t Certum est persequi. Idest ad locum quo ibit sequi.

v Dii bene vortant. i. in tuam vtilitatem et fœlicitatem vertant ac prosperitatem quasi secundent aut fortunent.

x Pedentim. Idest cautea pedibus & tentãdo vel pedetentim cape pro sensim siue paulatim. Tamen hoc quidem sic accipiunt tanq; Gete dicat Antipho vt caute aggrediatur senem fallere.

y Si quid. quid: Si q̃d opis scilicet afferre possum vt tu dicis. Tũc ad de secundum quid interrogatiue quid? scilicet opis possũ afferre tuo iudicio.

z Quod nos pigeat. Ibi pigeat est personale.

a Saluus est. Excogitato modo extorquende pecunie subdit saluꝰ est

trasferture demipho .i. citemus stimulemus

nũc nob succenset senex: ni instigigemus etiã vt nullus
.i. hoc nõ admittent sed contemptui habent familes pudiam
locus relinq̃tur pcij: PHE. Aliꝰ ab oculis meis illã igno
volentis sed abducat potestio pe sum
tum hinc adducet locũ: hem dũ igit licet: dũq; adsum lo
s. vos tuo aspicere q̃re recõ replebimur
q mini mecũ. antipho cõtemplamini me. AN. q̃obrem
.i. sed tic q̃cunq; ex hoc vide adducet
aut qdnam es facturus: cedo. PHE. q̃quo hic asportabi
in quãcunq; locũ .i. mea in via
r deliberatũ est
tur terrarum: certũ est psequi: aut pire. GE. Dij bñ vortãt/
facias vel dicas s. agito opis
s
qd agas pedetentim tñ. An Vide si qd opis potes afferre
inuestiga vt nõ aliqd
t
huic. GE. Si qd: quid. AN. Quære obsecro: ne qd plus
.i. facias .i. sit nobis molestie? volent sam aliqd possim
u
minus ue faxit: q̃d nos postea pigeat geta. GE. Quæro.
vt mea fere opinio cerre infortunio
a s. phedria sed b
saluus ẽ: vt opinor. Verũ em metuo malũ. AN. nolí me
.i. q̃ro argento egeo
tuere. vna tecũ bona/malaq; tolerabimus. Ge. q̃tũ opꝰ
tic s. sunt mihi opus
est tibi argẽti: loq̃re. PHE. Solæ triginta minæ. GE. tri
s. dicis est tibi opus puella
c .i. minis. b
ginta? huic pchara est phedria. PHE. Istæc vero vilis est.
hinc antis .i. modam iocunde festiue fue
d e f
GE. Age. age inuentas dabo. PHE. O lepidum caput.
.i. amoue s. vt me auferã hinc sturm
g
GE. Auferte hinc. PHE. Iam opus est. GE. Iam feres.
.i. pecunias exro: q̃dam
sed opus est mihi phormionẽ ad hãc rem adiutorẽ dari.
.i. patus adhis .i. quedliber onus
h
AN. Præsto est. audacissime quid vis oneris impone?
s. phormio illud q. d. pauci sunt ita amici sunt amicis
& feret. solus est homo amico amicus. GE. eamus ergo
phormionem s. phormioni vt apparear
.i. velociter
ad eum ocius. PHE. Abi: dic præsto vt sit domi. ANT.
vtq; ẽ aliqd .i. ad quod faciendũ .i. egestio s. opus
industria ac labore opa tua
Nunq̃d est quod opa mea vobis opus sit? GE. Nihil. ve
s. vxorem tuã
i
rum abi domũ: & illam miseram quam ego nũc intus
pternatam gruibarem .i. tardas
l:
scio esse examinatam metu consolare. cessas? AN. Ni
tra s. habeam domũ
l
hil est æque quid faciam lubens. PHE. Qua istuc via fa
s. abi tantumodo dbscede
cies? GE. Dicam in itinere. modo te hinc amoue.

Et bene saluus dicitur qui putabat inde salutẽ dependere.

b Metuo malum. Idest infortunium quod mihi ex eo accidere potest. vel malũ. idest supplicium & tormẽtum.

c Hui. Interiectio ridẽtis vel admirantis quantitatem precii.

d Istæc vero vilis est. Idest comparanda paruo precio in comparatione sue venustatis.

e Age hortantis est ad uerbium. Nam his verbis Geta hortatur phedriam vt sit bono animo.

f O lepidũ caput. Quãdo exponitur vt interliꝰ nealiter. idest iocunde et festiue serue tunc caput ponit pro toto ipso homine. vel cape pro parte illa tñ o lepidum caput scilicet a quo est excogitata habende pecunie via.

g Feres. Pecunias hinc ad dorionem monem.

h Presto est Idest expeditus & promptus.

i Illam miseram quã phanium vxorem tuã.

k Cessas. Corripiẽdo. i. tardas abire domũ ad eam consulandam.

l Qua istuc via facies. Qua via. idest quo modo facies istuc. idest inuenies triginta minas.

In hac.12.

scena. Continet fratrū ia annis cōfectorū cōgressio atq; de nuptiis ipsis mutua consultatio.

a Quid? Modus interrogandi ex abrupto ac repente & ex inspirato.

b Quid? qua profect⁹ causa. h.e. Narratio simplex. senect⁹ ipa est morbus appollodorus.

c Hinc es lemnū Lemnū insula est in quā precipitatus fuit vulcanus & lemnū pomit aduerbialiter sine prepositione tanq; nomē loci ꝓpriū.

d Quid ita nō. i. cur ita dicis ꝙ non adduxisti phanium tecum.

e Negligentiā. i. tardatione quia nimis morabar hic neq; satis diligēter consulebam nuptiis filie meę.

f Queso igit. Quia me retrix venerat athenas.

g Id audiueras. s. matrem cū familia athenas versus esse iter igressus.

h Detinuit morbus. Quo minus ciᵗ⁹ venirē. Hic paucus fuit cōmētator & tñ materia illa ꝑcedēti ęque est pregnans cām ignoro que cū ad breuitatē hāc iduxit. Necesse aūt cū sit ꝓpter bonam voluminis fiendū materiā ęquare ita vt textus cū cōmētario ꝓportionēt materiā guidonis quo ad potui ꝓtraxi Cum aūt mihi plenaria caracterū ponedarū data sit facultas. Vtar igit & ego ea libertate at qd circa hūc textū. detinuit morbus dubito addā. scitis chremē dictū Stilphonē athenas illa illū nō inueniēs mortua est: Hunc vero ibi detinuit morbus. Ita cōsidera qd amātibus contingat cū falsi cōditione fuerint vt bñ cōmemorat Ouidi⁹ in Methamorpho. de pyramo et tysbe et aliis.

i Vñ. Stulte demipho interrogauit. vñ. s. i. qua occasiōe. pcesserat morbus. aut qui hoc est quō inuaserat eū morb⁹. sed nōdū demipho sciuit eū amore captū.

k Senectus. Quāvenuste morbum senectute ascribit. Si dixisset deus stabilius nihil esse quā amoris morbo senem esse detentum.

l Me sactū. Nā qd cōsilij ꝓ nuptiis filie mee capiā incertus sum vbi in certū iungit gtō forsitan an ꝓ ablatiuo vt pendeo animi ꝓ anio. vt in. viii. lib. Epistarū Ciceronis. Item excrucior animi ꝓ animo.

m Hāc cō. Quia p cōditionē alicui dicimus.

QVARTVS ACTVS.

DEMIPHO. CHREMES senes fratres

ꝓpter quā cām — .i. ex athenis in illā — ꝓ insulam

a b c

Q Vid? qua profectus causa hinc es lemnum? — .i. adduxisti ne — ꝙ phanium

chremes adduxti in tecum filiam. CHRE. — cui — sadduxisti — filie

Non. DE. Quid non? CHRE. Postquam videt me ei⁹ — athenis — .i. sed — expectabat filie mee

nimis diu

mater esse hic diutius: simul autem non manebat ætas — tam viri porentis — tardatōem — matrem — .i. filia ꝙ famulis

c

virginis meam negligentiam. ipsam cum omni familia — sathenis — s. hoies lemni — cur

f

ad me profectam aiebant. DE. Quid tam diu quæso igi — ꝓsilebas — postq̄ — g eam pollucis

g h

tur cōmorabare? vbi id audiueras? CHRE. Pol me deti — impediuit — a q occasione — s. ho fuerit morbus

i

nuit morbus. DE. Vnde / aut qui. CHRE. Rogas? se — qa senectus multa accedūt incommoda — .i. incolumes

k

nectus ipa morbus ē. Venisse eas saluas audiui ex nau — .i. q nauigio adduxerat — santiphoni

ta: qui illas vexerat. DE. Quid gnato obtigerit me ab — .i. certe — .i. subito — .i. facit me icerte deliberatōs

l

sente audistin chreme? CHRE. Quod quidem me fcm — .i. pactōem — .i. ob

m

cōsiliꝫ incertū facit. Nam hanc conditōem si cui tulero — .i. q sit ducturus filiam — .i. a qua occasione illa filia

extraneo: q pacto / aut vnde mihi sit / dicendū ordine est.

n Te mihi fidelẽ esse. Eque mire admixtũ añ cõpletã sniam de extraneo te mihi fidelẽ es. &c.

o Tacebit dũ. Incertũ qñ proditum in se dicat ante aut post nuptias.

p Vt me excutiã. Excutiam legiẽ & excutiat.

q Meorum solus sum meus.

r Defeciscar. Defescor. eris tertie inflectionis & verbũ deponẽs cõponiẽ de & fatiscor fatiscẽris in qua cõpositione mutaẽ a in e facit: defessus sum. vel fui in preterito mutuato et defessum in supino vt testaẽ priscianus in quo mutatũ est gen°. nã fatesco is a quo cõponi videẽ neutrũ est & defeciscor deponens. quod nõ est mirãdũ. nã cõspicor aris deponẽtis est & prime cõiugationis & eius simplex speq̃ actiuũ et tertie. Est añt deficisci defatigari desicere. nã quemadmodũ defatigati sunt solẽt satisfacere. i. operiri & oscitare qõ secus est de erranco sicue .G.dditis

h Te mihi fidem esse: æque atq̃ egomet sum mihi: sciebã
.i.ppinquũ p nuptias .i.nõ ẽdictu .i.ente inter nos
o pder me
is si me alienus affinem volet, tacebit dum intercedet fa
.i.sed si .f.ve menõ pderet fare
preripere
miliaritas. sin spreuerit me: pluscq̃ opus est scito / sciet.
mco .f.vita vel rẽne .f.me habere filiam .f.me hẽe filiã .f.mea
recognoscat
Vereorcq̃: ne vxor aliq̃ hæc crescisca mea. Quod si scit:
eiscam ejurabem .i.relictũ est .i.ego solus
p ex meis q
vt me excutiã / atq̃ egrediar domo: id restat. Nã ego me
in prãc mea .f.ve dicio .f.ve filius meus filiã eiã scere
ro
orũ solus sũ meus. DE. Scio ita esse: & ideo hæc res mi
defatigabor deficiam .i.tedere pbare
r
hi sollicitudini est. Neq̃ defeciscar, vnq̃ ego experiar:
quouisq̃ pmisi vero
fratri
donec tibi id quod pollicitus sum effecero.

prẽnimia lassitudine atq̃ illa succẽssiue singulo tu ductore. Forsitan eiã dici posset fatiscor esse q̃si forme inchoatiue a fateor hic eni moueor vt dicã q̃d fateor facit fassũ & similiter defatiscor facit defessũ mutata a in e sicut in pñti. Fatisco añt caret supino nec forsan absurdũ est ita asserere. nã q deficit aut defatigatus est valde fatẽ sevlteri ori labori parẽ nõ esse. Oẽs tñ codices hũt defatiscor p c. quod in castigatissimo quoq̃ prisciani volumine ita inueni quod forsitan tunc dici posset a de priuatiue capta & facio facis vt pfi/ciscor teste prisciano dicit a p & facio nã q defessus est facere quod instituerat desistit accessat. q tñ facit defessũ & non defunctũ vt pficiscor fa/cit pfectũ nõ ausim libere asserere. Cõspicor tñ facit conspicatũ q̃uis speciũ facit simplex. Et ita magis tertie inie accedo atq̃ assentior. ubiq̃ lectori iudiciũ liberũ relinquo.

In hac. 13. scena. Geta apud se confiderat parasiti callidita/tem qui statim intellexit

GETA.

.i. astutiorẽ : magis mirũ in fallendo nullum.

Ego hoiem callidiorem vidi neminem: quam
a accedo Phormionem
phormionem Venio ad hominem / vt dicerẽ
f.p phedria f.dicerem f.pecunia hĩeur .i.tum adhuc
argento opus esse: & id quo pacto fieret. Vix dũ dimi/
.i. dimidiã partẽ eius qs dicere volebam f. Phor. vt illum falleret
f. qs mihi vellẽ q uossum rendere.
diũ dixerã: intellexerat. gaudebat: me laudabat. quere
dem phonem operiuntem .i. in quo ge vsq̃
bat senem. dijs grãs agebat tẽpus sibi dari. vbi phedriæ

que bona ratione extorqueri pecunia posset.

a Veni ad hominem. Venuste repetitum hominem.

se ostenderet: nihilominus amicum esse ꝯ antiphoni.
.l.volut expectare s.ad forū Phor.
Hoiem ad forū iussi operiri/eo me esse adducturū senē:
.l.eque
.l.ecce hic interierō timentis q.d.nil
b c qō mihi eimēdū sit d
eccū. Quis est vlterior? atat phedrię pater venit. Quid
.l.incōsideratē quasi belua decipiam s.senex loco vnius
vrę
pertimui aūt belua: an quia ꝙs fallam ꝓ vno duo sunt
oblati .l.opportunius hīe spem duplicē
e
mihi dati? cōmodius esse opinor duplici spe vtier. Petā
ab hoc sene a principio incepi demipho demiphone
argentū
hinc vnde a primo institui. Si is dat: sat est, si ab hoc ni-
impetrabit chremē .l.p insidias aggrediar
f
hil siet: tum hunc adoriar hospitem.

a Quis est vlterior. Deinde vt vidit alterum cū eo. ideo subdit hoc quis est vlterior. idest quis est abundātior. vel quis preter eum, vel vltra eum.

c Atat phedrie pater venit. Deinde hoc addit diligētius vilo patre phedrie.

d Quid pertimui autē belua. Deinde vt collegit se cognouit non esse ita timendū vt ante. Vatat autem vel ponitur ꝓ certe.

e Duplici spe. Scilicet fallēdi ambos senes hūc & illū vt saltem ab alter utro pecunia extorqueretur.

f Hunc adoriar hospi. Astute hospitem de eo qui superuenit nomen aptum imprudenti. rerum atq; alieno ab earū scientia, Salusti. Vitam sicuti peregrinantes trāsigere &c. Alia littera habet nunc alia tum quod idem valet alia tamen.

In hac.14

scena. Geta texit fallacia qua allucinat senex triginta minas sit daturus phormioni vt vxorē antiphonis alteri locet. interea dabit summa phedrie iteru ctu ꝙ nutricis phanii a pre suo agnoscet et antiphōi relinquet. Et ad errorem cumulandū persona demiphonis interponitur atq; ei abducto metu admittēde vxoris maior vis fiat repētine letitie.

a Expecto quam: Hec secum tantum loquitur.

b O noster chremes. Accedens ad eos sic inquit, Chremes vero suū intercipiens sermonem dicit salue Geta. Postea geta continuat suum sermonem.

c Volupe est. Hoc voluptatis nomē est vt hoc facultatis sic eni veteres per apocopen loquebātur. Sicut etiā facul pro facultate inuenit & profaculter.

d Compluria. Scdm regulā locutus est. nam hoc cōplure & hec compluria sic veteres quod nostri dempta syllaba complura dicunt sic dicendo Cato originum: Vana nec loco complu ria. Cicero. in protagora Confirmāda genera cōpluria. Credo quia veteres hoc plure non hoc plus dicebant.

ANTIPHO. GETA. CHREMES. DEMIPHO.

ēcrem retrahat .l.frēm pīs mei
a cito q phedrie
Expecto ꝙ mox recipiat sese geta. Sed patruū
volentis ēpūm.d.multū
video cum patre astantem. hei mihi ꝙ timeo/
perrut in qua snia iudicat chremē demiphonē.
aduentus huius quo impellat patrem? GETA. Adibo
b
hosce. o noster chremes. CHRE. Salue geta. GETA.
.l.voluptatis cum tuā iam loco. s.re venisse s.tibi esse voluptati
c
Venire saluū volupe est. CHRE: Credo. GET. Quid
s.fuerunt q tungere soles
agitur. CHREMES. Multa aduenienti: vt fit: noua hic
.l.ꝑmulta .l.vtq; accepisti s.ea
d
compluria. GET. Ita de antiphone audistin quæ facta.

f.audiui .i. tu ne f.foras chremeti

CRE. omnia. GETA. Tun dixeras huic: Facinus indi
nefarium scelus .i. circũuenire decipi facinus indignũ loꝯ ferre frater bam.
gnum chreme sic circũiri. DEM. Id cum hoc aiebam cõ
e etiam f. factum.
modum. GETA. Nam hercle: ego quoq; id quidem
volueno versans inflanter f. vt admitteꝝ vxor antiphonis
agitans mecum sedulo inueni: vt opinor: remedium
f. inuenisti f. excogitasti
huic rei. DEMIPHO. Quid geta? q̃d remedium? GE.
discessi .i. in occursum
postq̃ Gete
Vt abij abs te: fit forte obuiam mihi phormio. CHRE.
f. fuit tibi obuius f. phor f. puellam nobis obtrusit .i. anteligo
f
Qui phormio? GETA. Is qui istam. CHREM. Scio.
cõmodũ esse iudicaui q̃ .i. experirer opinionẽ .i. com.
f. phor. g
GE. Visum est mihi vt eius tentarem sententiam. Pren
phor. .i. duco .i. animaduerto
do hominem solum, cur non inq̃s: phormio vides/inter
f. negotia de nuptijs .i. benuolẽtia .i. fingant prudenꝫ
nos si hæc potius cum bona vt componantur gratia/ q̃s
.i. cũ demipho iurgium
h
cũ mala? Herus liberalis est/& fugitans litium. Nam
.i. p herculem .i. paulo ante .i. vna cũ voce
f. ipsius demiphonis vno ꝓnũtio
cæteri quidem hercle amici omnes modo vno ore aucto
.i. vasones vxorem f. Geta incipit facere.
t demipho u
res fuere: vt precipitem hanc daret AN. quid ceptat: aut
.i. in quẽ exitũ seu finẽ ducatur vtq; .i. q legeꝫ .i. punitũ ire dñm
f. vt Phormio
q̃ euadet hodie? GE. An legibus daturũ pœnas dices. si
f. ex domo f. q̃d dices vehementer laborabis
exturbauerit .i. certũ ꝙ bene punitum a b
illam ei ecerit? iam id exploratũ est. Eia sudabis satis: si
incipias lingere f. dño meo contra ipse dñs sed .i. finge
c d
cũ illo inceptas homine: Ea eloquentia est. Verũ pone
f. in causa vt vno ore dicã q̃ sentio .i. vite negociũ eraceꝫ
tũm
esse victũ eũ. at tandem tamen nõ capitis eius res agit/
Phormionem f. q̃ dixi percipio .i. mitiga
e ri
sed pecunie. Postquam hominẽ his verbis sentio molli
.i. sine iarbitrio dixi .i. in hoc loco
.i. ea rei f
tier soli sumus nunc, inq̃s: hic: eho dic quid velis dari ti
pecunia pũri ab .i. fugiebat iurgia puella .i. recedat abe
ex domo at
g
bi in manum, vt herus is desistat litibus, hæc hinc face
f. hero vt non .i. an satis .i. benigne faciendo
h fauẽdi
sat tu molestus ne sies. AN. Satin illi sunt dij propicij.
p sechetur inceptũ simone ꝙ si non eorum .i. vide e honestum
videatur
Phormio
GET. Nam sat scio: si tu aliquam partem æqui bonique
herus scis p eo bonitate .i. altercabimini
i
dixeris: vt ille bonus: tria non commutabitis verba ho
Getam f. cũ Phormione
die inter vos. DEMIPHO. Quis te istæc iussit loqui?

e Comodum. Comoda estimatio est temporis. Comodum tantum quod Lucilius. Quod mihi comodum est aut vda vestimenta reposueram. Comodũ Guido glosa, i. nacta oportunitate ita vt comodum vice aduerbii fungatur significãtis opportune dicimus enim. Tu comodum diuertisti. i comode opportune in tẽpore quo debebas & q̃ estimatio ac cõsiderato tempore therentius in Eunucho. Virgo se se interea comodum huc aduerterat in hanc nostram platea comodũ. i. quod dici solet quando videt bonum suum vel suam opportunitatem.

f Is qui istam. Aposiopesis tertia deest obtrusit nobis. aut defendit. aut quid tale.

g Prendo hominũ solum. Tanq̃ familiariter locuturus & congressurus hominẽ. phormionem. solum. sine arbitris seu interpretibus.

h Fugitans litium. Ibi fugitans vim nominis habet quia iungitur cũ genitiuo iunctũ accusatiuo vim participii. Fugitãs litium quasi quod vult in domino facere id tã in eo esse dicit preparans hominem ad cõtemptum pecunię quæ poscetur statim.

i Vt precipitem hanc. Ideſt exturbaret eam ac precipitaret de thalamo filii sui eam post hac nõ redituram.

k Quid inceptat. Antipho hec audiẽs. nec; tamen apparens subinde verba interponit illa.

l An legibus daturũ. Prosequitur sermonem geta quasi alloquiẽ phormionem sic enim refert quasi sic fuerit, cũ eo locutus.

a Eya. Aduerbiũ hortantis vt potius velit cõponi omnia quã in contentionem descendere.

b Satis sudabis. i. laborabis incassum & quidem vehementer.

c Ea loquẽtia est. f. ei? domini. i. talis est ei? eloquentia vt ea eloquentia sint nominatiui casus.

d Pone esse victũ eũ. Pone. i. finge face esto sic ita fauc. vbi dicunt posito casu esse victum eũ.

e Sed pecunie. f. istum res agitur itaut sola esset mulcta pecuniaria.

f Dari tibi in manum Datur ei qui separatim accipit sine arbitrio aut interprete vt preuaricator aut iudex corruptus

g Hæc hinc facessat. Pro hinc se faciat. i. habeat vt hinc se faciat et huc accedat significat. Hæc facessat procedat alias faciat. Ergo duas res significat hoc vnum verbũ. An hæc facessat pro uerbialiter quasi hinc faciat Plautus. Argẽtum hinc facite. Huc te fac dicitur pro huc accede. & dicimus facessere negotium ideſt exhibere solliciti tudinem & curam. Interdum significat ire ad faciendum. Interdum significat discedere. Nam quid discedit ab aliquo loco remotũ se facit ab illo ediuerso facessere se huc significat accedere ad hunc locum vt si diceretur. facite huc idem est ac si diceretur accede huc. Ideo fac te hinc significat discede hinc Sicut fac te huc significat huc accede.

h Satin illi sunt dii p. Quasi diceret. Nõne dii sũt illi multum benigni ac faciles qui paciuntur eum ita egregie mentiri. Vel qui sit ita animo quietus. Nec vt videtur multis agitatus curis. Videtur enim nihil esse sollicitus qui talia & excogitat & recitando insistit.

i Commutabitis verba inter nos. Sic dicebãt iurgiũ significantes proprie verba commutari est quod altercari dicimus Nã altercando vltro citroq; verba coniectantur et cõmutantur.

aptius ad cum ſtatum ad quem

CHRE. Immo nō potuit melius peruenirier eo: q̄ nos
ſuguenire peru gſecuera in principio

volumus. AN. occidi. De. Perge eloqui. GE. At primo
Phor. furiebat cū ei iſta dicerē pene ſ. poſtu
dic is leo l

homo inſaniebat. De. Cedo/quid poſtulat?. Ge. Quid
imoderatū petum ſibi poſtulat chre. .i. foeſtean
m

nimium. quantū libuit. De. Dic. Ge. Si quis daret talē
.i. certe ſ. ſi q̄s dare ei qualiter ſ. vl̄ te vel illum
n .i. incōmodū

tum magnū. DE. Immo malum hercle. vt nihil pudet.
.i. ſed certe peto ſ. peterem .i. ſolam .i. ipſe herus
ſ. id q̄s ſectur daret nuptui

Ge. q̄ dixi adeo ei. quæſo: quid ſi filiam ſuā vnicā loca
.i. qua fuit cōmoditas genuiſſe ſ. alia
o p

ret?: parui retulit nō ſuſſcepiſſe. inuēta eſt: q̄ dotem pe
.i. ad ſmonē vxutuſ uiū .i. futuratacōtincon
ſideratā dicā

tat. vt ad pauca redeam: ac mittam illius ineptias: hæc
poſt multa .i. vltimus mecū ſmo vxor ſtq
Phor.

denique eius fuit poſtrema orō. Ego: inq̄t. iam a principio
.i. honeſtū eſtati ꝫgruū .i. cape in vxorem

filiā. ita vt æquū fuerat. volui vxorē ducere. Nam mihi
ſ. q̄s ſectur videtur .i. ōēm ſubiectiōem puellam
q

veniebat in mentē eius incōmodū: inſeruituteq̄ paupem
maritum .ſ. illa vxor .i. vemiliter loquar tibi
traduci r

ad ditē dari. Sed mihi opus erat. vt apte tibi nūc fabuler:
.i. dotem alicui tuo q̄ntitatis .i. diuerſis ſoluerem ſ. ea
o t

aliq̄ntulū: quæ afferret/qui diſſoluerem/quę debeo: &
ſ. eantum filia pñet pecunia
v

etiam nunc ſi vult demipho dare/q̄tum ab hac accipio:
.i. penſa ſ. filiam ſ. amici

quæ ſponſa eſt mihi. nullā mihi malim q̄ iſtanc vxorē
ſecū locetur .i. p
r .i. p ſtulticiā

dari AN. Vtq̄ ſtultícia facere ego hūc an malícia dicā:
.i. de induſtria .i. p imprudentiā dicas vel cen
r ego ſ ſeuo

ſcientem an imprudentē incertuſſum. DE. Quid ſi ani
oppignoratus hoc eſt datus pignus
a pter

mā debet. Ge. Ager oppoſitus eſt pignori ob decem mi
hi erauus ſ. ipſe phormio .ſ. illi decē minas .i. domū
phanio cuius ei

nas inquit. De. Age age iam ducat: dabo. Ge. Aediculæ
.i. dare oppignorare ſ. minas ridentis ſ. ſoluere
indignantis

item ſunt ob decem alias. De. Hui nimiū eſt. CHR. Ne
.i. noli clamare
l

clama. petito a me haſce decem. GETA. Vxori emun
.i. qua ancilla dande paulo maiore r ampliore r numeroſiore

da ancillula eſt. Tū pluſcula ſuppellectile opus eſt. op?
faciendas ſ. pdicta pluſcula ſuppel. precedentis
puppua b

eſt ſumptu ad nuptias. his rebus pone ſane decem: inq̄t
p hacre ſ. ipſi Phor.
c

minas. DEMIPH. Sexcentas potius ſcribito mihi iam

k Quid poſtulat. ſ. vt non ſit moleſtus & vt puella faceſſat.

l Quid nimiū quantū cunq̄. Apud quoſdam diuerſe perſone cum verbis ſingulis.

m Talentum magnū. Quod conſtat ex octoginta libris vt ſupra.

n Immo malū herc. Hoc dicit indignat? im moderatiōe petētis qua ſi dicat ſe malle illi dare magnum malum quā tantum precium.

o Parui retulit. i. parū profuit vel parum inter fuit. i. nihil profuit.

p Non ſuſcepiſſe inuēta eſt que dotē petat. In greca fabula ſenex hoc dicit quod itereſt me ſuſcepiſſe filiam ſi modo dos dabitur aliene. non ſuſcepiſſe. i. nō genuiſſe aliam filiā ſiue nō habuiſſe aliam filiā preter vnicam cum inuēta ſit alia propinqua que petit dotem qualis fuit phaniū que per leges petit a cognato dotem qua alicui poſſit locari. Ergo ſic aſtrue. Inuenta eſt. ideſt emerſit in lucem vna cognata quæ petat dotē vt redeam. ideſt veniam. vt Cicer. ad criſp. laqueos reuertamur. ideſt veniamus. accedamus.

q In ſeruitutē paupem ad ditē dari. In ſeruitutem. i. in omnē ſubiectionem quoniā propter paupertatem vxor reddit magis obnoxia velut ſerua coniugi ſuo diuiti, ſic diues vxor contra.

r Sed mihi Parenthe ſis prima. Sed opus eſt inditio doli eſt. Nam antiq̄s petat petēdi cauſam ingerit.

s Que afferret qui diſſoluerem. Quia ſi opū cauſa habendarū dotā quereret minor eſſet neceſſitas captanda cū oppulentior es alienum addidit vix ei nihil opponi poteſt.

t Qui diſſoluerē. Qui ideſt vt vel qui ſit ablatiuus. i. quo aliquāto. vel qui. i. vnde.

v Ab hac accipio. Mire accipio non acceptus rus ſum. et definitū modo ponit ne de ſumma dotis ſupſit diſputatio.

x Vtrum ſtulticia ſa. Parelcon tertiū. hoc idē eni valet vtrū quod an.

y Scientem ac imprudentē. Antitheton ſecundum. Nam ſcienti iprudentem reddidit.

z Quid ſi animam debet. Quia Geta dixerat phormionem dixiſſe ſibi fuiſſe opus que afferret vnde diſſolueret quę deberet nūc per prouerbiū loquitur demipho quid ſi animam debet. i. nō ſolum pecunias ſed etiam vitam. animam pro vita intelligit.

a Ge. ager oppoſitus. Per illud prouerbiū ſenem velle ſcire quidnam deberet neq̄ ita in obſcuro velle promittere ſe diſſolutum debita oſtēdit quæ ſicut debita. Ager oppoſit? eſt pignori ob decē minas. Aſtute non protinus. xxx. minas dixit. ſed paulatim colligit vt partibus cōgeſtis in ſumma ſenex min? grauetur. Nam ſi ſemel diceret deterreret parciſſimū ſenem. deniq̄ additis. x. minis ſtatim reſpondet dabitur concedūtur ab alio de reliquis decē minus ſupereſt dubitatio nō difficilis ad dandū.

b Sane decem inquit minas. Bene ſane quaſi quidem plus exigat ſed contentus ſit.

c Sexcentas proinde potius ſcribito mihi tā dicas. Proſpicere hinc licet conſuetudinem vtriuſq̄ ſermonis. Nam apollodorus. d. c. dixit p multis. & vt apud grecos. c. ita apud nos. d. c. dicere pro multis vſitatum eſt. Cicero. Sexcenta poſſum decreta pferre.

d Mea causa eiicitur. Me hoc est æquũ amittere. Ratio cur ipse viginti dare debeat minas dante demiphone decem.

e Quantum potes me certiorem. Festinat Geta scit enim dixisse lenonẽ mea lege vtar. vt potior sit qui prior ad dãdũ est

f Que quidem res illi vortat male. Nõ desinit poeta ostendere auaritiã demiphõis qui nec ideo libenter fert dari aliquid phormioni quia sic commodũ rei est Virg. Hos illi quod nec bene vertat minimus hedos.

g Mecum argentum attuli. Comicum argentum prẽsto. & causa ad

causas s.illi spurius improbus vrp. .i.illudat senioꝛi

dicas. nihil do. impuratus ne ille vt etiã irrideat? CRE. obsero s.ꝛecẽ minas .i.noli te turbare s.ennus tu filiã mea

tñodo

quæso ego dabo quiesce tu mõ: filius facevt illam ducat eam ducere volentis

nos quã volumus. AN. Hei mihi. geta occidisti me tuo astutia & fraudibꝫ .i.amoꝛ mei s.ipa puella p.viginti minas

b

is fallacijs. CRE. Mea causa eijcit. me hoc ẽ æquũ amitc o phormio puellã pentes antiphõj

e

tere. GE. ꝙtum potes: me cerciorẽ: ingt: face: si illã dant s.ꝙ iam sponsa est .i.a me reiciam genꝛis huius

hanc vt omittã ne incertus siem. Nã illi mihi dotẽ iam vestinuerũt nunc s.promissam vorem recusatorem sicet s.pentibꝫ

cõstituerũt dare. CRE. Iam accipiet: illis repudiũ renũc s.an vxorem f .i.dos .i.an suã ꝙcreatur gnatiẽm

ciet hãc ducat. Dẽ. quæ ꝙdem illi res vortat male. CRE. bñ ad puerã certe g h redditum

Opportune adeo nũc mecũ argentũ attuli. Fructũ quẽ .i.an lẽno possessionis .i.impendã s.mee te egere illis & te tradidisse

s.mee i l m mutuus

lẽni vxoris reddũt pdia id sũmã. vxori tibi op? eẽ dixero. ditur cur prẽsto. Et vnde sit simul vxoris fractũ die & iurgie preparatur locus.

h Fructum quem lemni. Et lemni, & lemno legitur.

i Reddũt predia. Schema ephexegesis

k Id summam. Non fructum sed argentum.

l Summam. Impendam. Inde & sumptus dictus.

m Vxori tibi opus esse dixero. Bene esse non fuisse ne iam repetendum videretur opus esse dixero. adiunctum pro pronunciatiuo. vt in eunucho perculeris tã tu me.

In hac. h. scena. Antipho totus p turbatus getã alloqr̃ sup eo ꝙd fecerat ac tãdẽ lenẽ ipe antipho a seruo geta a Emũxi. Mire cũ ecõtrario dicat emũctus homo degãs & facetus. vt Horatius de lucillo facetus emũcto naris ingr.

b Satin est. Hoc est id ne videt tibi satis esse ad miserias meas quasi inimico dicere vt dicere solemus. autẽ bene habet nunc. aut fecisti certe ꝙd

ANTIPHO adolescens. GETA seruus.

verũ est animadueꝛtentis e euacuauit

Geta. GE. hem. AN. Quid egisti? GE. emũxi demiphonẽ & frem .i.recte est s.an satis sit

b

argento senes. AN. satin est id? GE. Nescio .i.rũtaꝛ ꝛecteqꝛe argentũ admonentis

c

herde. tantũ iussus sum. An. eho verbero: aliud mihi re .i.ꝙ peto s.pens

spõdes/ac rogo. GE. qd ergo narras? AN. quid ego narrem? opera tua ad restim mihi ꝙdem res redijt planissi induslria ad suspendiũ certe .i.negociũ manifestissime

b

voluisti. ideo autem sub ambiguo locutus est vt nequaquã posset aliter interpretari a geta qui respondet nescio hercus le tãtũ iussus sum.

c Eho verbero. i. dignε verberibus multis & declinat verbero verberonis.

d Ad restim. Idest ad chordã qua mihi parẽ suspẽdiũ. Nã restis chorda est. q.d res tota eo redacta est vt de suspẽdio cogitare possim.

veniam celestis ifernalis .i.in exempla aliog.

me.vt te qdem oēs dij deaq; superi / inferi malis exēplis
destruant volentes Vire p ironiā cōtemnes .i.decet

perdant.hem si quid velis huic mandes: qd qdem recte
.i.secum .i.ecclām scu eminentem locū abducat

curatū velis q te ad scopulū e tranquillo inferat. Quid
.i.inuitus attingere f.ad fuit inuitius

minus vtile fuit: cū hoc vlcus tangere/aut noiare vxorē?
medico expectato vxorem .i.expelli extra suo die

Iniecta est spes pīi posse illā extrudi. Cedo nunc porro:
f.iure matrimonij

phormio dotem si accipiet: vxor ducenda est de mū qd
Prunc certe f.eam Phormio .i.suo

fiet? GETA. Non enim ducet. ANTIPHO. Noui.
sed

Cæterum cum argentum repetent: nostra causa scilicet
.i.numis eorum do decipientur .i.quid

in neruum potius ibit. GET. Nihil est antipho: quin
.i.querendo veritatem .i.in hac re

male narrando possit deprauari er. tu id quod boni est/
extrahes f.in carcere f.id qđ sum dicturus vicissim

excerpis. dicis quod male est. Audi nunc contra iam si
Phormio .i.forsan tibi assentio

argentum acceperit: ducenda est vxor/vt ais. concedo. ti
certe

bi spacium quidem tandem apparandis nuptijs/ vocan
vt res pspere cedant dum hec agunt pmittit

di/sacrificandi/dabitur paululū. Interea qucd sunt pol
amici phedrie f.Phormio ēre reddet

liciti argentum: dabunt: id illis reddet. ANTI. ecbrē/
f.illis ēre nō ducat .i.illis

aut quid dicis? GETA. Rogas? quot res post illa mon
in domū nostram niger non noster

stra euenerūt mihi? Introijt in ædes ater alienus canis.
serpens .i.p locū nō cōsuetum in medio recto philumene tu ij
b cerē vxorem

anguis p impluuiū cecidit de tegulis. gallina cecinit. in
.i.tumultus .i.contrā tres decrescere

t m n incipient

terdixit hariolus: haruspex vetuit ante brumā aliquid
ejectatio vel occasio non tuendi f.q tua
vxorem .i.digna que ecām lenet

noui negocij incipere: quæ causa iustissima est. hæc fient
sine tubio .i.aspice vultū
o mei fiduciam

ANTIPHO. Vt modo fiant: GETA. Fient/me vide
Geta discedē f.inuentum z ideo bene animo sit

pater exit. abi: dic esse argentum phedrie.

mo gallina cantat super stitē marito esse vxorē.

l Interdixit hariolus. Hariolus est qui diuina mente vaticinat dictus hariolus quasi fariolus a faris & a fando. h. enī pro. f. Et item. f. pro. h. in multis locutiōibus mutabantur, an a halando Nam halitu solēt exclu dere velut mortalem animam & diuinam recipiat vnde & vocem eiusmodi dabant que est quod æsonum exalandi vim prestat.

m Haruspex ab haruga nominatur. Nam haruga dicitur hostia ab hara in qua pecora includuntur. Plautus. Rusticus hircus hara mustelana.

n Ante brumam. Ar territus homines Terētius. quib⁹ religio sit aggredi negocium aliquod diebus excrescentibus. Bruma dicitur illa pars hiemis in qua dies sunt breuiores a pronim. id est a breuitate dierum.

o Fient me vide. Respice id est vultus mei fiduciam gere. Non aliter latini siquidem quia nullū periculum est. Me vide quia in iure suam promittit & interponit fidē quod nos dicimus me habes me vides respice.

e Ad scopulum. Vnde te precipites. vel in scopulū. id est in tempestatē & perturbationē ac periculum. Nam sæpe in scopulis. id est rupibus marinis acutis naues perichitantur.

f Vlcus tangere. Tangere prouerbiale nō ironicos dixit. vlcus tangere id est hunc locum nostre materie periculosū & ledentem. si tangatur

g In neruū potius ibit id est decipiet a prouerbio tracto a sagittariis cum vis conatusq; tendentis arcum non inuolatum teli. sed in ruptionem neruī expeditur & ita suo impulsu frustratur ac decipitur. vel ibit in neruū potest capi pro conijcietur in vincula. et in carcerem potius detrudetur nostra causa.

h Tu id quod boni est excerpis. Honeste excerpis dixit & attende quē admodum dicat excerpi bona quibus nō vtatur.

Quot res post illa. Quasi diceret multe euenerunt mihi post illa prima auspitia pro nuptijs captata in quibus captā dis apparuerūt mōstra.

k Gallina cecinit. Obstinicum est in qua dos

In hac.16 scena, Demipho consulit qua via certior ẽ phormioni tradat suas pecunias,

a Quietus. Idest securus ab eo quod procedit id quod sequitur.

b Ne quid isti verbo rum diunt. Dare verba decipere est.

c Amittam. Amitto hic ponitur quasi promitto.

d Vt cautus est vbi nihil opus est. Consulit inquit quemadmodũ deturvt omnino dare non debuerit siquidẽ argentum phedrię sub nomine phormionis. Cautus est inquit vbi nihil opus est. Nam potius deberet esse cautus in non dando & in agnoscẽdo falsa laciam.

e Dum libido eadem hæc manet. Bene libidi nem posuit pro voluntate homis incerti ac leuis

QVietꝰ esto inq̃. ego curabo: ne q̃d verbo: dicat argentũ .i. nunq̃ patiꝰ exire manibus meis .i. q̃ unt hoc temere nunq̃ amittã ego a me. quin mihi testes adhibeã. cui dem & q̃ obrẽ dem: cõmemorabo. GE. Vt cautꝰ est vbi nihil opus est: DRE. atq; ita opus facto est .i. festina cũ maturare .i. volũtas at matura dũ libido eadẽ hæc manet. Nã si altera illa magis istabit: forsitã nos reiiciat. GE. rẽ ipam putasti. DE. o geta .i. sum in mora duc me ad eũ q̃. GE. Nõ moror: CRE. Vbi hoc egeris: tranſfer te .i. allocuꝛ transito ad vxorẽ meã: vt cõueniat hãc: priusq̃ abit. Dicat eã nos dare phormioni nuptũ. ne succenseat. & magis eẽ illũ idoneũ q̃ ipi sit familiarior. Nos vero nro of ficio nihil egressos. q̃tũ is voluerit datũ eẽ dotis. DE. q̃d tua: malũ: id refert: CRE. Magni demipho. DE. nõ sat tuũ officiũ fecisse: si nõ id fama approbat: CRE. Volo eius q̃q; volũtate hæc fieri: ne se eiectã putet. De. idẽ ego istuc facere possũ. Chre. Mr̃ m'lieri magis cõgruit. De. Rogabo. Chr. vbi ego nũc illas reperire possim. cogito.

f Forte nos reliciat. Mulierẽ. scilicet an vere nos in negotium nostrum & conditionem nostrã seu pactionem.

g Rem ipsam putasti. Pro dis putasti modo.

h Quid tua malum id refert. Malũ interiectio. Ordo quid tua id refert. Quod dici solet bãrbare quid male gratię habes tu agendum de hoc. Nã id refert mea significat illud a me spectare. Malum autem illic interpositũ est interiectio quod plerumq; in nostro sermone potest congruere vt cum dicunt quid mala gratię talibus rebus te immisces dicẽdum esset quid rebus malum id genus te interponere iuuat.

i Magni demipho. Nostra respõsum cõtra quid refert non ad quid relatum. & quere quomodo dicat quid mea aut tua. An deest ad vt sit aut ad mea. aut ad tua.

k Rogabo. Vxorem tuam vt id faciat.

l Illas reperire. Filium & vxorem.

In. 17

scena. Continet nutricis agnitio facta a chremete & contra agnitio chremetis a nutrice Sophrona.

a Cõsilia hec. Archana seu p posita incepta cõtra herã meã

b Audio. qd greci dicunt.

c Que nã hec.

Vt quis te iuuenũ cõfidentissi me nãs. Sed figura hec apta cõmotis est alia qua re noua.

d A frẽ. Pro a domo fratris vt iã pximꝰ ardet. V. ca. legõ.

e Quod vt facerẽ. Pergit Sostrata nõ videꝫ chremẽtem.

f Egestas. Venialis status.

g Interea vita. Cõpẽsatiua q̃litas. Interea quã diu quereretur pater.

SOPHRONA CHREMES

Q Vid agam: quẽ mihi amicũ misera inueniã: aut cui cõsilia

h Nã nisi me animus fallit. Nam visa; vel corpis vel ani; mi sunt hoc est rationis vel sensus.

i Qui est eius pater. Cõtinuat quod iceperã dixerat ei ne q̃ inuestigatur & subdit qui est pater eius.

k Meum nomen. Mire suñ homẽ ille agnoscit illa dissimulat.

l Paululum. Aduerbiũ est alias nomen.

m Appellasse. Pro appellaueris. tempus pro tempore.

n Quem semper te esse dicti tasti. Esse pro nominare antiquorum more dixit.

o Cõclusam hic habeo vxorem sequam. Bene conclusam pertulit vt si diceret feram.

p Effutiretis. Eloques reginini. euacuaretis. effũderetis, narraretis. Effuriretis ab eo quod est effũdo. Translatio est a vase futile nomine. quod patulo ore fundo acuto instabile nihil prę se continet. Et futilis dicitur eiusmodi vt nihil intra se cõtineat et semp inanis sit.

q Atq; id. Idest fictionem meã. s. cp lemni finxi mihi aliud nomẽ stilpho.

r Aliqua. i aliquo modo. aliqua via seu ratione vel aliqua. idest per aliquam ex nobis.

s Hem istoc. Idest ista re seu propter istam causam quia timebas ne efferemus foris.

s Eho. Interiectio correpti timore nouo.

v Miseram me. Vide quã tarde respõdit mortem vxoris denunciatura nisi statim & exabrupto diceret nimiũ dolore cor vulneraret chremetis & pulchro ordine primum se miseram dicit postea matrẽ ipam egretudine miseram dicit adhuc remãsit in narratione illa spes incolumitatis. demum subiunxit mors consecuta est. Sic alibi ĩ Andria. Nos quidẽ miseras pol perdidit.

x Ex ægritudine. Infirmitate ac morbo. Ex egritudine mors consecuta est. bene moderatꝰ est. vt nec; nimis ęgre ferat nec; rursum & hæc est œconomia. ne in eadem vrbe due vxores plus mali ex sollicitudine afferãt chremeti cũ ex alterius morte tristicię nec; in comedia possũt nimis miserabiles mortes esse. ne res in tragediam trãseat.

y Deserta egens ignota. Singula pronuncian

tarnbilem sed stilphonis ideo malle fulso

heo vxorem sæuam. verũ istoc de nomine eo perperam
multo ante mentõm fec. p imprudentiã in lucem eloq;minim extra pec̃

olim dixit: ne vos forte imprudẽtes foris effutiretis: atq;
deinde sarce volentis vel indignantis
q r p iurantis

id porro aliq; vxor mea rescisceret. SO. Hẽ istoc pol nos
infelices

te hic inuenire miseræ nunc; potuimus. CRE. Eho dic
s.qõ habeo negocii siue cõmercii a q; familia
egrediens

mihi: qd tibi rei est cum familia hac vnde exis? aut vbi
s.mater ẽ filia s.o me infelicẽ volentis ꝓpter qđ exclamas

ille sunt. SO. miseram me. CRE. hem quid est? viuunt
v
vr̃ s.filia s.infirmitate ac morbo

ne? SO. Viuit gnata mrẽm ipam ex egritudine miserã
x
s.est s.feliciter accidit sophrona

mors cõsecuta est. CRE. Male factum. SO. Ego autem
annosa vetturata vel veretera alienigena ꝙ s.nupturi

quæ essem anus deserta egens ignota: vt potui: nuptũ
z pauꝑ
dedi

virginẽ locaui huic adolescẽti: harę q est dñs ædiũ. CR.
s.locasti nuptũ vr̃ volentis s.dedi nuptũ eã hanc

Antiphoni ne inq;? SO. Hem isti ipi. CRE. qd. Duas
vr̃ antipho antipho
3
cerre

ne is vxores habet? SO. au obsecro/ vnã ille quidẽ hanc
a
s.facies

solam. CRE. quid illa altera. quæ dicit cognata? SOS.
s.filia tua q̃ dicit cognata ex cõpositõne vel ex paraõne

Hæc ergo est. CRE. quid ais? SO. Cõposito factũ est
b c
s.modo filiã tuã Antipho apud se

q̃ hanc' amans habere posset fine dote. CRE. Dii vestrã
s.simplicio s.casu alicui s.nõ audent alicui

fidem. quã sæpe forte temere euenit ut quæ non audeas
s.ĩrum inconsiderate d
inuenit filiam s.cũ q̃ s.collocatam s.inuenit
e s.cũ aduenisse s.eo modo

optare? offendi aduenies qui cum volebam: atq; vt vo
s.vt filia illi nupta varet s.molimine siue
ego ẽ frater conatu

lebam collocatam filiam. Qđ nos ambo opere maximo
laborabamus
l
dabamus operam vt fieret sine nostra cura maxima sua
diligentia s.illud s.facere
f sophrona g
cura hæc sola fecit. SO. Nunc quid opus facto est/ vide.
demi. antiphonis s.male petito s.istam collationem
s.velde

pater adolescentis venit. eumq; animo iniq̃ hoc oppido
fama est s.in hac re b aduro obrepsit

ferre aiunt. CRE. Nihil periculi est. Sed p deos atq; ho
filiam aliquis!

mines meã esse hanc caue resciscat quisq;. SO. Nemo
s.scit nõ vult

ex me scibit. CHRE. Sequere me. cætera intus audies.
s.in domo

da sunt argumenta. hec enim ad venialem statũ proferuntur.

z Quid? Admirando hoc interrogat vel est modus interrogandi.

a Au obsecro. Au ĩiectio dolentis vel tedio obtuse. Obsecro. q. d. nihil quæso amplius me interrogare sup hac re

b Quidnais. Admirabundus hoc dicit.

c Composito hoc factum. Sic veteres nos ex composito. vt composite rumpit vocem. & me festinat a re.

d Quę nõ audeas optare. Pro quæ non audeat quis vt facile pro eunucho probes.

e Offendi aduenies. Pro cum aduenissem. vẽipse nemus linquens partium saltusq; i. quia lingua latina deficit hac declinatione.

f Hec sola fecit. Si hic legerimus antiphonem intelligimus. si hec sophronam.

g Nunc quid opus facto est. Hoc dicit. Nam non audiuit chremetem exclamãtem apud se ab illo loco dii vestrã fidẽ.

h Sed per deos. Admirationis genus est.

ASCEN.
Vbi Guido noster legit Nõ obsecro is es quẽ semper te esse dictitasti. Chre Est &c. malim cũ aliis exẽplis legere hem. Nam absurda aliter esset persone mutatio. Est autem mouentis quid sequens iudicaverbum Item vbi idem legit. Cõposito factum est modo hac &c. plura exemplaria habent quo. q. d. ideo vt &c.

In hac.18. scena. Senex de seipso cõsequenter. q dũ auari infamiã fugerat in stulti reprehensionẽ incideri eũq; peniter pecuniã dedisse.

a Vt malos expediat. Quia ex malitia conseq̃untur a nobis pecunias.

b Ita fugias. Prouerbium ita fugito.

c Ne pter casam. Hoc est ne permittas casam tuã que sit vbi tutissimũ receptaculũ. Aut ita fugias ne preter casam vbi custodiri mage. & prehendi fur. & mulctari verberibus põt. aut verbũ erat furẽ exagitantis. et interea puideris ne ante casam trãseat. ne in pretereundo etiam inde aliquid rapiat.

d Ne preter. Cũ sit iam tritũ sermone puerbiũ. q.d. Ita efflugias in dando vt nõ modũ non pretergrediaris. vt ita largiaris vt nõ rationẽ habeas domus tue. vt ita te. profundas vt tamen dona apud te retineas. et in tua potestate neq; vllũ penitentie locũ relinquas. vel tra fugias. i. discedas a te nacitate tua vt tamẽ nõ exeas casam tuam. i. vt

DEMIPHO senex. GETA seruus.

Astrapte culpa facimus: vt malos expediat esse: dũ nimiũ dici nos bonos studemus & benignos. ita fugias/ ne pter casam qd aiũt. Nõne id sat erat accipere ab illo iniuriã? etiã argentũ est vltro obiectũ: vt sit/ qui vi-uat: dũ aliqd aliud flagitij cõficiat. GE. Planissime. De. His nũc põmiũ est: q recta praua faciũt. GE. Verissime. DE. vt stultissime qdem illi rem gesserimus. GE. Mõ vt hoc cõsilio possit discedi: vt istã ducat. DE. Etiã ne id dubiũ est? GE. Haud scio hercle: vt hõ est: an mutet aĩm DE. Hem mutet aũt? GE. nescio: verũ si forte dico. De. Ita faciã: vt frater cẽsuit: vxorẽ huc eius adducã: cũ ista vt loq̃tur. tu Geta abi põnuncia hãc futurã. GE. argentum inuentũ ẽ phedriæ. de iurgio sileã. Prouisum est ne in põ sentia hæc hinc abeat. qd nũc porro? qd fiet? in eodẽ luto hesitas vorsurã solues geta põs qd fuerat malũ: indẽ tamen in teipso & in pectore tuo volutes attentius quid dandum sit. et quid non.

e Dũ aliquid. Vetuste.

f Planissime. i. apertissime. verũ est quod dicis siue oino. nã plane significat oino certe et aperte.

g Rem. i. comoditatẽ & quod dicunt factum suum & casum suũ vt ita dicam.

h Modo vt hoc cõsil. Ne peniteat damnũ pecuniam dedisse errorem seruus iniecit.

i Vt homo est an mutabilis est animus. vel vt homo est. i. p eius moribus quibus est nescio sit mutaturus animũ necne.

k Argentũ inuentũ est. Hic apud se geta loquit.

l Ne in presentia. i. hoc tempore presenti. Dicimus in presentia sicut et in presentiarũ pro aduerbio presentis temporis.

m In eodẽ luto hesitas. i. frequenter hęres seu fluxus es et volutaris in eodem luto. q.d. versaris in eodem periculo. posset forsitan capi hesitas. Pro dubitas & pplexus es & districtus seu ãmplicitus & inuolutus in eodem luto.

n Vorſuram ſolues. Creditorẽ mutas. Vorſurã facere dicit̃ q̃ es alienũ ex alieno ꝛe alieno ſoluat dicit̃ etiã vorſurã facere cũ minore ſœnere acceptã quis pecuniam maiorem occupat.

dilatũ eſt futuræ — augmẽt malis accedentib̃ — vbi phanio eſt

abijt plagę creſcũt. niſi pſpicis. Nũc hinc domum ibo: ac

vxorem antiphonis — .i. vt non aliũ modo timeat — phormionis ſimone

phaniũ edocebo: ne q̃d vereat phormionẽ aut eius otio.

o Geta. Alloquitur ſe ipſum.

p In diẽ. i. in terminũ aliquem deputatũ. Vel in diem ideſt vſq; ad aliquem diẽ mihi ueniũ. i

In hac.19. ſcena. Diuitis vxoris de marito licentius cõquerentis allocutio eſt cum diſpoſitione futurarum turbarum.

QVINTVS ACTVS.

DEHIPHO. NAVSISTRATA. CHREMES.

honoris — .i. ſtetur pſeuerſt de me bñ mereri — mitigẽt lenitę

Ge dum: vt ſoles: nauſiſtrata facilla vt placeãt

.i. non irritze — .i. deſerdat ꝛ nubat phormioni

a no bi. vt vt ſua voluntate id quod eſt faciudũ

placebo illi — eque — .i. labore tuo ac iuduſtria

faciat. Nau. faciã. DE. Pariter nũc opa tua me adiuuas

.i. ſicut paulo ante — auſiliaro — .i. facere — turãs poſſum facere

a ac dudũ re oppitulata es. Nau. Fatm̃ volo. at pol min⁹

marut defectu — .i. cur — .i. ſed

b c d

q̃o viri culpa: q̃ me dignũ eſt. DE. q̃d aũt. Nau. qa pol

.i. uiſtę ſoceſtra bona — ſ. vir meus — poſſeſſionib̃ mihi relictis

.i. pigre negligenter bñ parta defendit

mei pris bñ parta indiligenter tutat̃. Nam ex his prædijs

.i. ſingulis annis duo — ſ. pater — vnus q̃tum

b e f

talẽta argenti bina ſtatim capiebat. hem viro vir q̃d præ

ſ. pater capiebat talem

.i. er g

ſtat: DE. Bina quæſo? Nau. Ac rebus vilioribus multo: talenta

ſ. capiebat pr̃ talenta g ſingulos annos

h i

tamen duo talenta. DE. Hui. Nau. Quid hæc videnꝫ.

b Quã me dignũ eſt. Ideſt quã me decet. aut quam mihi eſt honeſtũ vel quam merui.

c Quid autẽ? Ideſt cur minus pote quam par eſt & quam meruiſti.

d Statim capiebat. Statim perpetuo. equaliter. & quaſi vno flatu. Plautus. Ita ſtatim ſtãt ſigna.

e Hem. Dolentis & requirentis ſeu deſideratis patrem.

f Viro vir quid preſtat Ideſt quãtum alius alũ excellit. Nam pater longe preſtantior erat viro meo.

g Rebus vilioribus multo. Ideſt quãuis res eſſent multo viliores & minoris locarentur quã nunc.

h Hui. Admirãtis hic eſt. Nam penſionis quãtitatem admiratur.

i Quid hec videntur. Ideſt quid exiſtimas hec duo talenta annua eſſe. q.d. Nonne illa talenta videntur tibi eſſe magnum quiddam.

k ...licet.i.certe talẽta hec vi-dẽ.ſ.mihi magnũ quoddam l Ego ſ hec talẽta ẽſti eſſẽt qa ea multipli-carẽ induſtria vel oñderẽ hec talẽta magnũ eſ ſe aliqd vel oñ derẽ bina talen ta debere hñi ex pñmonio meo m Defatiget. Defatigatã red dei ſermõe ſuo adeo vt illi nñ dere par eſſenõ poſſis.

n Ducim⁹.ſ. vxorẽ tuã ſi es locut⁹ cũ puella o Quid ait tã. Auertens ſe de mipho admira bũdus ait. qd ait tãdẽ ẽſi aiſi ſtẽtes alloquaſ.

p Vterq;.Maſculino vſus eſt qa maſculinũ prepõderat fœminino. Oratores in tali dicendi genere dicere ſolent vterq; alteri eſt cordi.

q Magni.i. multũ ad nos ſpectat. Id eni pluſcẽ manifeſtũ eſt dici ſolere magni vel p ui mea refert vl̃ intereſt.vbi diũ cũt barbari qd habem⁹ agẽdũ t Cõperi. Faci le pſpexi cognoui p inueſtigationẽ ſiue inueni s Deliras. Inſanis deuias.vl̃ q delyramenta pfers in mediũ t Redi. Que.ſ. cõtulim⁹ inter nos.vel recollige te redi ad te ſiue repete memoria ea de q; bus aliqñ verba fecimus me cũ.i. quẽadmodum ego reuertor ad memoriã exercẽdam.

v Patris.q.d. Pater ei⁹ voluit ſe vocari alio noie. hoc dicit

t .i.eſſem ſeruus viribus l .i.mihi eſt explorarũ vt oñderes

DE.ſcilicet.Nau. Virũ me natã vellẽ. ego oñderem. DE.certo ſcio.
ſ.ſcis ſ.ſcio .i.ſi audes ſ.loqui vtpõ inuenis ſ.illa

NAV.q̃ pacto? De.pce ſodes: vt poſſis cũ illa: ne te adoleſcẽs mr̃ de
m .i.vis puerum ex domo tua volenus

fatiget.Nau.faciã/vt iubes meũ vitr̃ abs te exire video. CRE. Hem
Phormioni ſ.ne turbet ſuarum ſ.eſſe argentũ

demipho iam illi datũ ẽ argentũ? DE. curaui illico. CRE. Nollẽ datũ
.i.fore ſuſtinebat ſ.datũ eſſe argenteũ

ſed video vxorẽ.pene pluſcẽ ſat erat. DE. Cur nolles chreme? CRE.
ſ.habere ſ.eius nunqd ſ.puella .i.quare

m

Iam rẽ. DE. qd tu? ecqd locut⁹ cũ iſta es? q̃obrẽ hãc ducimus? Chre.
peream ſ.ipſe frater meus ſ.puella ex domo tua quõ abduci
peream eia neru filio

Trãſegi. De. qd ait tandẽ? Chre. abduci nõ põt. De. q nõ põt? Chre.
.i.ſibi mutuo placent .i.qd ad nos gerunt ſ.intereſt noſtra

p q

qa vterq; vtriq; ẽ cordi. DE. qd iſtuc nã? Chre. magni pter hæc cog
ſ.eam .i.aut deſipis .i.inuenteſ eandem

r o incõſulte ſine cã

natã cõperi eſſe nob. DE. qd deliras. Chre. Sic erit: non temere dico.
.i.recordare prõr .i.ſatis ne faſtidientis quide

t .i.ſane mentis

redi mecũ i memoriã. De. ſatin ſanus es. Nau. au obſecro caue ne in
in agnũẽm cognate ſ.ipa cognata noli negare ſ.hus

erre v

cognatã pecces? De nõ eſt. Chre. ne nega. pñs nomẽ aliud dñm eſt.
Interrogatiue dicit rñdit ſ.pñm ſ.nomen ſ.pater

hoc tu erraſti. De. non norat prẽm? Chre. norat. De. cur aliud dixit?
vtr̃ acceſſeco aſſentiens ſ.qd mihi velim

Chre. nunq̃ te hodie cõcedes mihi. neq; intelliges? De. ſi tu nihil nar
.i.explices q modo intelligam tutantis eſt ſ.qd hoc ſis

f f

res. Chre. pgis. Nau. Miror/qd hoc ẽ. De. equidẽ hercle neſcio. Chre.
turandi .i.appindo: puelle ſanguine
modus s

vin ſcire? at ita me ſeruet iuppiter: vt ppior illi q̃ ego ſũ ac tu hõ ne-
ſ.impleto .i.opem puellã ſimul

mo eſt. De. Dij veſtram fidem. Eamus ad ipam vna oẽs nos: aut ſcire
iſtã cognatiõem volentis ſ.qõ tra voles .i.eſt ne vtr̃ eſſe
ſ.penitus a

aut neſcire hoc volo. Chre. Ah. DE. Quid eſt? Chre. Ita ne puam mi-
auctoritatem credulitatem .i.vis ne inquiſitõ

b

hi fidem apd te? DE. vis me hoc credere? vin ſatis quæſitũ mihi iſtuc
honeſtio ſ.eſt ex hac cognatiõe ſ.futur⁹ eſt
credula me c d

eſſe? age fiat. Quid illa filia amici noſtri? qd futurũ ẽ? Chre. recte. De.
vxorẽ tuã qua ducebamus cur nõ mittamus mecũ .i.ita manea
.i.re vel ob ſ.domũ domum

hanc igit̃ mittimus? Chre. q̃dni? De. Illa maneat? Chre. Sic. DE. Ire
q: ſic res hãc .i.porcos vnius .i.erga eſt pcibus
e f

igit̃ tibi licet nauſiſtrata. Nau. ſic pol cõmodius eſſe m oẽs arbitror: q̃
ſicut in ſ.neq; abduci .i.valde honeſta t bona ac benigna iſtuc
g puellam h i

vt ꝯperas: manere hãc. Nã pliberalis viſa eſt. cũ vidi: mihi. De. qcqd
.i.totũ negociũ vtr̃ clauſit tanuam

h l

hoc negocij ẽ. Chre. iã ne operuit hoſtiũ? De. Iã. Chre. O iuppiter dij
.i.ſunt nobis ppius t fauoreo qua vi ſ.ſicri

m

nos reſpiciũt. gnatã iueni nuptã filio tuo. De. hem q̃ pacto id potuit?
q̃ pacto id fieri potuit ſed in domũ diſcede

Chre. Non ſatis tutus eſt ad narrandũ hic locus. De. At tu intro abi.
.i.venec .i.ſcire ſ.quo pacto id fieri potuit

Chre. Heus. ne filij quidem noſtri reſcitant hoc: volo.

vt oſtẽderet illi ſe eſſe patrẽ ei⁹ quẽadmodum pri⁹ cõcauerat rem totã cũ eo.

x Pergis. Interrupit ſermonẽ dicẽdo pgis i pſequeris relictãdo mihi.

y Miror qd. Hoc ſ.quod de mipho nõ põt intelligere. ſimiliter nec ego ipa.

z Vt.ppior illi q̃ ego ſũ ac. Sceuma eſt a medio.

a Ita ne p. Id eſt habes mihi tã parũ fidei vt te exorari non poſſim vt hoc mihi credas.

b Vin ſatis. Hoc totũ pro vna perſona, i. quidem legũt.

c Filia amici. Hoc eſt tua & hoc volutat ſecũ deinde ſubdit quid futurũ eſt ex hac cognatione.

d Recte.i. pſpere oia cedẽt.

e Maneat.i. non veniat ad puellã interrogatiue pnũcia.

f Comodius eſſe in omnes. Et circa illũ qui duxit et circa illã q̃ ducta eſt et circa te ſocerũ.

g Vt ceperas: Scilicet curare vt ciceretur.

h Perliberalis viſa eſt Ordo eſt perliberalis viſa mihi.

i Qui iſtuc ne eſt. Ideſt. quid hoc totũ quod dixiſti ſibi vult nõdũ eni intelligit demipho.

k Operuit.i. recluſit cuius oppoſitum eſt aperuit.

l Iam ſ.operuit ne timeas audiri ab ea.

m Hem. Interiectio intelligẽtis quod diu q̃ſiuerat.

ANTIPHO adolescens.

Etsuus: vt ut meæ res se hñt: fratri obtigisse
l.ḡrum .i.scire seu sapienter facṫ̄ b
q̄d vult. q̄ scitū ē eiusmōi pare in aio cupiditates: q̄bus:
.i.cū fortuna maleoperatis rñdeat medelā siue remediū adhibere.
c cupiditatis -Phe. postq̄
cū res aduorse sient: paulo mederi possis: hic si argentū
sollicitudine exolue antipho
repperit. cura sese expediuit. Ego nullo possū remedio
.i.expedire explicare perturbatiō q̄ simulatū est oculeꝫ d
me euoluere existis turbis. q̄n si hoc celet / pri in metu:
c reuelet f culpa
sin patefit in probro siem. Necq̄ me domū nūc recipere
pfitra exhibita phanū
nisi mihi esset spes ostētata huiusce hñdæ. Sed vbinam
peram .i.quā opportunitatem.
getam inuenire possum: vt rogem quod tempus conue
alloq̄ndi pfem meū eligere .i.velit
niendi pris me capere iubeat.

In hac. 20

scena. Antipho apud se cōqueritur q̄ ea susceperit quibus exolui non possit vbi res aduersevr gēt. et simul oñdit se gestire in aliquā spem.

a Quod vult. s. argētū ad pāphilā redimendā.

b Parare Vetuste additū est aio. Enni⁹ in sexto sed q̄d ego hic aio lamē

c Cū res. Cū desi⁹ (torderate fuerint. i. cū harū pecuniæ fuerint.

d Patri. Ne pr̄ molestē ferēs abducat aliqua ratione amatā meā.

e Sin pa. i. aplā detegaē nō possū inquā euoluere quin sim in pbro.

f In p. Apud patrē. s. Cū ppositisset si hoc cedetur in me tu quarta quia intulit sin patefit.

In. 2ſ.

scena. Factānia inducit phormionis qui tanq̄ parasitus se egregie bibitus rum pollicetur Et quasi omis q̄uisse leteſ.

a Mulierē. s. Pamphilā quæ iam virgo nō erat p̄cipue cū esset i tali loco.

b Propria ea. Propria. s. sibi cū nemini communi. Virgi. in primo connubio iungā stabili propriāq̄ dicabo.

c Emissa est manu. i. liberis na facta cū prius esset empta tanq̄ serua. vel exiuit potestatem lenonis.

d Ociū a se. Priusq̄ abducam mihi phanium pro qua abducenda dederūt pecunias

e Sed phor. Antipho q̄ prius solus loq̄batur vidit phormionē & tingt apchie sed phormio &c.

f Quid ais? Accedens postea ad eū ficait

g Quid? Admirando dicit

PHORMIO ANTIPHO.

s.a demiphone s.illud puellarū venditori Pamphilam effeci
s.ego phor. s.mecū a lenona domo a b
Argentū accepi. tradidi lenoi. abduxi mPrem. curaui: ppria
spuella c .i.manu missa cū relīq̄
ea phedria vt potiret. nā emissa ē manu. Nūc vna res mihi etiā restat
s.res ḡficienda spacium s.demiphone sez impedīā
d impetrem traducam
q̄ē cōficiūda: ociū a senibus ad potandū vt habeā. Nā aliq̄t hos sumā
e f s.Pho. s.necat perio g
dies. AN. Sed phormio adē. q̄d ais. Phor. q̄d? An. q̄nam nūc factu
qua via .i.redū seu expletōem
rus est phedria? quo pacto satietatē amoris ait se velle sumere? Phor.
.i.alternatim .i.suū officiū s.greꝫ acturus est phormio pr̄ cōspectū
b repsentaturus freq̄nter fugiat
Vicissim pres tuas acturus ē. An. q̄s? Phor. Vt fugiret prem. Te suā
defendere sustineres .i.eodem haberes s.Phedra. .i.debet parere
i k
rogitauit rursū vt ageres cām: vt p se diceres. Nā potatur⁹ est apchme
demiphoni in eum locum .i.negociandi grā ad emendā
chremeti .i.quam ancillam
l
Ego me ire senibus sunīū dicā ad mercatū ancillulā emptū: dudū q̄s
s.mihi esse opus consumere senes
dixit. Geta ne cū hic nō videāt me: cōficere credāt argentū suum. sed
m .i.parefactum est. aperum s.e domo s.is qui egredi
ostium cōcrepuit abs te. AN. Vide / quis egreditur. Phor. Geta est.

hoc vel interrogando. Deinde occupat antipho.

h Vicissim pres acturus est tuas. Secundū illud q̄d dictū est Reddūt operas metuas.

i Rogitauit rursum vt agē res causam. Iterum subaudiamus & est schema a superiore k Vt pro se diceres. Idest orationem haberes & sermonē appositū pro se faceres. Nā quis dicit apposite accomodatecq̄ loquitur.

l Ad mercatum. Gratia exercende mercature. Et declinatur hic mercat⁹ tus. tui. a mercor aris. q̄d est emo is.

m Cōcrepuit. Būq̄ diceret audiū ostiū crepās. i. strideus ex resonans cū apiet et patefieret. Nā eiusmōi crepit⁹ est signū aptionis ostii.

Jn. 22

scena. Antipho ni a Geta nũcia tur phanisũ iu ẽ tã esse filiã chre metis patrui sui ꝙd magne facul tatis loco du cendũ putat.

a O fortuna. Fortuna dicta est incerta res fors fortũa euẽ tus fortũe bon⁹

b Fors fort. Aliud fortuna est alicꝰ fors fortuna, Nã fors fortuna est cui⁹ diẽ festũ colũt q̃ ante aliquavi uũt cui⁹ ædes sa cra trãs tyberũ erat. fortũa aũt incerta res est tã ad ſonũ euẽtũ quã ad malũ.

c Quãtũ. Hæc leguntur admi ratiue.

d Noscꝫ. Ge ta eũ adhuc nõ audiebat. sed p gebat in sua ad miratione.

e Sed. Ad se re diẽs cõsideãs q̃ sibi esse poti us querẽdũ ãti phonẽ cui hoc narret, quã ita admiratiõe ces sandũ et morã dũ. Iõ hac subdit. Sed mihi, i. vel in dedecus meũ & crimẽ. vel mihi gñaliꝫ ponit vt tu mihi sp dormis. sed ego nũc ces so, i. sũ cessator et ociosus & q̃ dẽ increpãdus.

f Humerꝫ. Recte qa palliata fabꝫa ñ togata.

g Heus. Reuocat eũ tã arripiẽ tẽ iter ad lenonẽ. Heus aduerbiũ vocãtis Geta est vocatiu⁹.

h Hem. Geta postse nõ rẽpexit indignat⁹ se reuocari festinũ Nam putabat aliũ quemlibet ab antiphõe reuocare eũ. Iõ in gr. Hem interiectio indignãtis

GETA ANTIPHO PHORMIO

O Fortuna: o fors fortuna: q̃ꝫtis cõmoditatibus q̃ꝫ subito he:
a .i. dea mutabilitatis b opportunitatis c q̃tũ
auxilio fauore decoraſtis Geta
ro meo antipho ni ope vestra hũc honoraſtis diẽ. AN. q̃dnam hic sibi
f. dicere admirabundus f. phormionis alleuiaſtis q̃ afficiebamur eius causa
d e
vult: GE. Noscꝫ & amicos eius exoneraſtis metu. Sed mihi nũc ego
mereor vt agilior sim ad viã .i. replico antiphonẽ f. stimo
f .i. merum
cesso q̃ ñ humerꝫ hũc exõero pallio: atq; hoiem ꝓpero iuenire: vt hæc
.i. nunc .i. vicar sedi .i. nũc
Geta
q̃ cõtigerint sciat: AN. Nũ intelligis qd hic narret: PHOR. Nũ tu:
.i. nõ intelligo .i. intelligo q̃rum re ꝓfect apꝰ lenonẽ f. ipse g
AN. nihil. PHOR. rantudẽ hic ire pgam. ibi nũc sũt. AN. heus geta
h .i. nũc d. q. d. nõ est mirꝫ inuitatũ reuerti i .i. incepere
GE. hem tibi nũ mirꝫ aut nouũ est reuocari cursũ: cũ ĩstitueris: An.
f. ipse q̃ me vocat .i. molestia recto .i. persuadebis vt ad re eam
k .i. ꝓfecerat vocare me l im nõ fistio gradum
geta. GE. Pergit hercle: nũc̃ꝫ tu odio tuo me vinces. An. nõ manes.
n o f. q̃ admirari .i. vapulabis rehemis .i. dignus obeundo
.i. certe statim p
GE: Vapulab. An. Id q̃dẽ tibi tã fiet: nisi resistis: verbo. CE. Curial⁹
.i. inimicitie in nostra familia .i. obero
vernula est q̃ me vocat: Familiariorẽ oꝝ eẽ hũc: q̃ minitat malũ. Sꝫ is
vtꝫ f. antipho f. quẽ quero ecce huc aut celeriter sequ ira vehementer
q gaudeo
ne ẽ: quẽ q̃ro. an nõ: ipse ẽ. Phor. Cõgredere actutũ. An. qd est: GE.
.i. q̃ris licet ꝓ tua ꝓfectione .i. q̃rentiq; fuerit hoim̃ multitudo ambiguitate
q̃tũ oĩm ẽ q viuãt hoim hõ honoratissime. Nã sine cõtrouersia dis
ris f. diligis a diis quõ vt cur f. ve dicis i. q̃ dicat
sol⁹ dilígere antipho. An. Ita velim. Sꝫ q̃ istuc credã ita esse: mihi dici
volo .i. nõne satis est tibi .i. efficio eccidio animo
r ꝓfusum s
velim. GE. Satin: si te delibutũ gaudio reddo: An. Enecas. Phor. q̃n
.i. noli ita polcitari bona antiphoni .i. egestas in pectore etiam
amoue dic t
tu hic pollicitatões aufer: & qd̃ fers/cedo. GE. oh tu q̃ꝫ aderas phor:
f. hic f. inter hec dicẽda audi intelligẽ postq̃
v .i. mhoza es u u
mio: PHOR. aderam, sed qd cessas: GETA. accipe. hem. vt modo
.i. cedẽ tenore nusq̃ diuertendo
argentũ tibi dedimus apud forũ: recta domum sumus, pfecti. Interea.
ꝫ dñs meus Phanũ .i. quare misit te ad eam
mittit herus me ad vxorem tuam. ANTIPHO. Quamobrem.

i Institueris. Secunda persona pro tertia.

k Pergit. Hoc dicit inter eũdẽ nõ retro aspiciens põt distinguí hic pgit & coniuncte lege hercle.

l Nũc̃ꝫ. Odiũ interdũ ponit ꝓ tedio et molestia. Inde odiosus. i. tediosus molestus. et improbus seu importunus. q. d. non vinces me tua iportunitate et instantia.

m Nõ manes: Hoc dicit indignabũd⁹ et mirabundus.

n Vapulabis. i. posses bñ adeo instare vt vapulares, i. verbera res seu verberibus afficereris.

o Id q̃dẽ. Id ꝙd sibi dici audiuit minat. & cõueniẽs erroꝛe festinantis.

p Curialis v. Hoc audiẽs cognouit esse alios quẽ q̃ impiose loquereꝛ.

q Actutũ. Dr ab actu. i. a celeritate vñ actuarie naues dicũt celeres, i. celeriter ꝓ mare transeuntes.

r Si te de. Ad aim trãstulit id ꝙd est corpis. Nã delibut⁹ vt ctus dicitur.

s Enecas. Mori me cogis qui ita aim meũ sustẽsum teneas.

t Oh. Interiectio est aiauertentis prius nõ vsũ nec ꝓceptũ

v Cessas. Moraris deregerem antiphõi.

x Hem. Interiectio est tussiẽtis vt narratiõi sit aptior.

y Vt. Vide narratione coeptã vnde opus est.

z Mittit. Cõuersio ad antiphonẽ hoc di-

a Ingynneciũ. Gynneciũ est locus edifi secret⁹ in q̃ fabulãt inter se mulieres. Est eni gynneciũ ait Tortellius locus in edibus solis mulieribus⁹ ad habitãdum datus. deducit enim a gynecon. idest a mulieribus.

b Mida. Forte sic dictus q̃ phrygius esset.

c Pone, i. recte aduerbium.

d Resupinat. Supinus vel resupinus dr̃ q̃ in dorso iacet q̃d q̃ faciũt ferenegligentes sunt. molles aut lasciui, iõ supin⁹ p molli ponit aut lasciuo. Itẽ p pigro negligẽti et ocioso. Itẽ pro inerti interdũ pro elato & superbo Propterea q̃ tales superbi solent nõ demittere caput tãq̃ humiles. sed resupinare & extollere tãquã tumidi. Persi⁹. Italo q̃d honore supin⁹ fregerit femias Vñ supinare et resupiare significãt aliquẽ supinũ siue resupinũ reddere vt hic resupiat me i. reducit me intergũ et q̃d vulgo dicit reuerberat me.

e Suspẽso. i. molli ac tenero sustẽtato, et leniter terre ipresso

f Euge. Interiectio est letitie q̃ antipho getã incitat ad letitiã vt reliqua pseq̃ laeter.

g Hic pulchrum est huiusmodi locos parte auctorib⁹ indulgẽt, q̃ in his auctoris est cõmendatio.

h Minificissimũ. Pro mirificentissimũ vbi poeta recto sup

Desisto .i. lõgo sermone vti ad hoc appositum .i. cũ eũ loco

GE. omitto, ploq̃. Nã nihil ad hãc rẽ est antipho. Vbi i gynneciũ ire
.i. seruus f. nolle capit .i. p pallio .i. reducit me d in desium
occipio: puer ad me occurrit mida. Põe me appẽdit pallio; resupinat.
retro aspicio .i. ire rũdit phebitu phanio adiregredi
Respicio: rogo q̃ obrẽ retineat me. Ait eẽ vetitũ / itra ad herã accedere.
nutrix in gynneciũ demophonis f. frẽm
eriã ille frater
Sophrona mõ frẽm huc: ingt: senis introduxit chremẽ. eũq̃ nũc eẽ in ⸗
intra gynneciũ positũ .i. mollit gressu passu .i. tradit sine spiritu ac rumore .i. peruerant
sophrona q̃ phanto c
tus cũ illr. hoc vbi ego audiui: ad fores suspẽso gradu placide ire prexi.
aduem tuxta fores steti .i. cõsybat ne au f. ad illas feres eo modo .i. ita faciẽdum
applicuit spũs diue inhibitũ f. adsentiendũ q̃s dicebat vt diri
accessi. astiti. aiam cõpressi. aurẽ admoui: ita aĩm cœpi attẽdere / ⸗ mõ
.i. tunc .i. iocundissimũ .i. factum
alliciens f g
sermonẽ captãs. AN. euge geta. GE. hic pulcerrimũ facinus audiui
idco .i. tre p nimia letitia f. facinus audisti putas me eu d
f. facinus esse
ita q̃ hercle pene exclamaui gaudio. PHOR. q̃d: Ge. q̃dnã arbitrare
f. q̃s facinus audieris sed certe .i. mirifice factum audiui, facinus illi puelle
h i chremes
AN. Nescio. GE. Arg mirificissimũ. Patruus tuus pr̃ẽ inuent⁹ pha ⸗
admirantis k phanio f. patruus tuus
nio vxori tuæ. AN. Hem q̃d ais: GE. Cũ eius cõsueuit olim mr̃e ilẽ
.i. lẽgo ante rpe
in illa insula f. est illud puella
scelero m .i. vere ne ita q̃uenit cũ matre eius
no clanculũ. PHOR. Sõniũ. vtin hæc ignoraret suũ pr̃em: GE. ali ⸗
censeo ne
q̃d credito phormio eẽ cause. Sed me censen potuisse oĩa intelligere
.i. in gymnasio f. chre. et soph. et Pam. et n
extra ostiũ: itus q̃ iter sese ipi egerint: PHOR. atq̃ hercle ego q̃q̃ illã
.i. illud fabulosum vacuum .i. dicam .i. dũ hec agunt
.i. sed
audiui fabulã. Ge. Immo, etiã dabo: q̃ magis id credas. Patruus iterea
ex gymnasio exit .i. nos f. quo demipsone in gymnasiũ rursus
.i. in hũc locũ retrahit
iñ huc egredit foras. haud multo post cũ pr̃e iñ recipit se itro denuo.
pr̃ẽ patruus hñdi cũ in vtroq̃ rem dem
Ait vterq̃ tibi prãtem se eius hñde dare Denicq̃ ego missus sum: vt te
inuestigarem f. ad eos .i. celeriter rape vt ducar ad eos .i. faciam
o p tardus q
regrerem: atq̃ adducerẽ. AN. hem q̃n ẽ rape me q̃d cessas: GE. Fece
remane cum sanitate r discede saluse comite
ro. AN. O mi phormio vale. PHOR. Vale antipho. Bñ. ita me dij
.i. bñ succedat ac pspere felicitate et successum pspere f. inuenio .i. decipiendi
Antiph. et Phe.
amẽt: fcm gaudeo / tãtã fortunã de iprouiso eẽ his datã. Sũma eludẽdi
.i. anxietate et sollicitudine de ergeno recedẽdo
opportunitas p puella s vrq̃ alicui
occasio: ẽ mihi nũc senes & phedrię curã adimere argentariã: ne cuiq̃
gregalium supplicãs sine restitutõne f. senibꝰ vel
t inutile
r suorũ æqualiũ supplex siet. Nã idẽ hoc argentũ ita vt datũ ẽ ingratis
.i. q̃ modo tpo affectu modus me hñdi iudicii volũtas
p exogitaui
his datũ erit hoc q̃ cogã / re ipa repperi. Nũc gestus mihi / vultusq̃ est
aliquo q̃uero .i. ex hoc loco .i. pestea parefactã senibꝰ
?feram r
capiẽdus nou⁹. Sed hic cõcedã i angiportũ hoc pximũ. iñ hisce ostẽ ⸗
posiq̃ extra domũ f. in quem locũ f. inferam .i. negociadũ in eũ locũ
.i. vado
dã me: vbi est egressi foras. Quo me assimulabo ire ad mercatũ: nõ eo,

lativo vsus est a positivo mirific⁹ mirifica mirificum.

i Patruus. Vt Sallust⁹ in primo. liberis ei⁹ auũculus erat.

k Quid Hoc dicit vix sibi persuadẽs ita esse.

l Consueuit. Habuit cõmertiũ amoris.

m Somniũ. Est fantasma et vanũ dictũ tanq̃ dormiendo somniatum.

n Atq̃. Plautus i milite glorioso. Nã hoc colũniatim poterat esse mãdatum barbaro.

o Hem quid. Hem interiectio indignãtis q̃ nõ ducaẽ celeriterẽ ergo cũ debeas me ducere.

p Quin. Increpantis videẽ hic capi p gnimo.

q Fecero. Cõiunctiuũ pro indicatiuo.

r Bñ ita. Deinde cũ discessissent cepit phormio hec secũ dicere. & ita dixit me amẽt iurandi modus est.

s Curã. Varietas est pludẽdi adimẽdi varietatẽ eni amauit poeta. iõ adimere p adimendũ ponit.

t Suos. Vt illi mutuo darent illã sũmã q̃ reddederetur senibꝰ cũ nollet ducere vxorẽ phor.

v. Ingratis Ingratis. i. in meo mor bñficiorũ sibi factorũ tam liter iungẽdo liberos suos mrimonio socio.

x Reipa. Ipso effectu videlicet argẽtũ sit datũ vt datũ est sine vlla restitutiõe.

y Angip. i. in hũc locũ angustũ nec patũ,

In hac. 2ꝫ scena, Continet contẽtio phormionis & senũ & totius simulationis detectio. Indignat⁹ eni phormio narrari parat omia nausistrate vxori chremetis quo nam videlicet modo chremes fustu lerit dam filiam ex muliere quadam lemnia.

DEMIPHO. PHORMIO. CHREMES.

a Diis merito magnas grãs habeo / atq; ago qñ eue
a .i. iure ct
nere hæc no ꝓ frater, pspere. cũ tũ põt / nũc cõue
.i. feliciter f. feelenter fieri .i. alloq̃ndus
niũd⁹ phormio ẽ. priusq̃ dilapidet nãs triginta minas:
tispendat libras
vt auferam⁹. Phor. demipho nẽ: si domi ẽ: visam. vt q̃d.
b q.i. ibo ad videndum
c
De. vt nos ad te ibamus phormio. Phor. de eadẽ hac for
f. veniebamus ad me .i. ibamus de eadẽ causa d .i. ñ dubitaui.
tasse cã. De. ita herde. Phor. Credidi: qd ad me ibatis: ri
.i. res est ridicula pmisissem irrevocabiliter
vtq; e f
dicl'm an veremi: ne ñ id facerẽ / q̃d recepissem sel'? Heus
q̃magna g videbitur
heus q̃ta hęc mea pauptas est: tñ adhuc curaui vnũ hoc
.i. vt essem fidelis z verax vt⁹ phanũ benigna z bona in dolis
h i
q̃dẽ: vt mihi eẽt fides. Chre. est ne ita vt dixi: liberal'. De.
valde liberal' .i. vt nunq̃ ẽ. adducendũ vꝑ ẽ
oppido. Phor. Itaq; ad vos venio nũciatũ demipho para
qñ f. phanũ quã pmisi me ducturũ postposui
tũ m eẽ. vbi vultis vxorẽ date. Nã oms post habui mihi
.i. decute eam vehementer f. vt ducerem .i. animaduerterã
res: ita vt par fuit: postq̃ tantope id vos velle aĩm aduor
.i. sed chremes k vt ñ phanũ q̃r
terã. De. ãt hic dehortat⁹ ẽ me ne illã tibi darẽ. Nã qs erit
murmurato f. hic frater .i. videris et phanũ .i. qñ f. dari .i. rũc
rumor ppl'i: ingt: si id feceris: olim cũ honeste potuit tũ
.i. obsurã viro ꝓmo .i. inhoneste fere q̃t f. ire vel incu
l m sauit n
nõ ẽ data. Nũc viduã extrudi turpe ẽ ferme eadẽ oĩa q̃ tu
rumor punio aũ reprehenderes .i. satis ne irridetis
.i. in cõspectu meo o
te dudũ corã me icusaueras. Phor. Satin supbe illuditis
.i. cur vel oino te illudimus .i. nec f. quã corã ducturus!
f. q̃ modo me illudatis
me. De. q̃: Phor. rogas: qa ne alterã q̃dẽ illã potero du
.i. fronte f. sponsam p .i. sed
cere. Nam q̃ redibo ore: ad eã quã cõtẽpserim. Chre. Tũ

a .i. Diis merito magnas grãs habeo / atq; ago qñ eue
nere hæc no ꝓ frater, pspere. cũ tũ põt / nũc cõue
niũd⁹ phormio ẽ. priusq̃ dilapidet nãs triginta minas:
vt auferam⁹. Phor. demipho nẽ: si domi ẽ: visam. vt q̃d.
De. vt nos ad te ibamus phormio. Phor. de eadẽ hac for
tasse cã. De. ita herde. Phor. Credidi: qd ad me ibatis: ri
dicl'm an veremi: ne ñ id facerẽ / q̃d recepissem sel'? Heus
heus q̃ta hęc mea pauptas est: tñ adhuc curaui vnũ hoc
qdẽ: vt mihi eẽt fides. Chre. est ne ita vt dixi: liberal'. De.
op pido. Phor. Itaq; ad vos venio nũciatũ demipho para
tũ m eẽ. vbi vultis vxorẽ date. Nã oms post habui mihi
res: ita vt par fuit: postq̃ tantope id vos velle aĩm aduor
terã. De. ãt hic dehortat⁹ ẽ me ne illã tibi darẽ. Nã qs erit
rumor ppl'i: ingt: si id feceris: olim cũ honeste potuit tũ
nõ ẽ data. Nũc viduã extrudi turpe ẽ ferme eadẽ oĩa q̃ tu
te dudũ corã me icusaueras. Phor. Satin supbe illuditis
me. De. q̃: Phor. rogas: qa ne alterã q̃dẽ illã potero du
cere. Nam q̃ redibo ore: ad eã quã cõtẽpserim. Chre. Tũ

a Diis magnas meri. Idest multũ sum debitis & obnoxi⁹ diis at q; eis ago magnas grãs Habere grãs est in animo. Agere vero gratias est verbis. quod. s. barbare dicitur regratiari.

b Visã vt quod. Apposiopesis secunda. Deficit enim. vt suplex explẽ q̃d pmisi. vel aliquid tale.

c De eadẽ ac forte fortasse. Idest propter eandem causam propter quam ego ire contendebam.

d Credidi. Scilicet q̃ de ea causa ad me veniretis vnquam meę fidei differentes.

e Ne non id facerem quod recepissem semel. Et deest ad me vt in Heauton. non ad meretricem faciet.

f Heus heus. Particula vocantis est monentis attentionem vel exclamantis.

g Tamen adhuc cura ui.
Addidit adhuc potuisset sine hoc integer sensus esse.

h Vt mihi esset fides. Vt mihi ꝺederetur.

i Est ne ita &c. Chremes interrogat ha rem de puella quam visitauerat. Et ita dicit vt nõ audiatur a phormione.

k Dehortatus est. Diuertit deflexit deterruit.

l Nunc viduam. Vi⁹ dua quasi a viro vidua. idest diuisa.

m Extrudi: Idest eiici violenter a domo prioris mariti.

n Quæ tute dudũ coram me incusaueras. Noua locutio coram me incusaueras. belle vt si quis neget. cõtra seipsum sentire videatur.

o Satin superbe illuditis me. Et dativum. & accusatiuum casum regit illudo. dici ẽi potest illudo te vel illudo tibi.

p Tum autẽ antiphonem video. Suggerit hec chremes demiphonivoce suppressa ne audiatur a phormione.

q ſnq̃ Expoſnit Guido inīq̃ .i. cōtra eq̃tatē. Et pbat. Nā nō eſt equū eos ſe iūgere cū vtercq; alteri ſit cordi. Probatio hec aparētiā aliqua ſe habet. Sed decepꝰ eſt q̃ oīa exēplaria q̃ ego vidi hñt inīq̃. q̃d tñ ꝓpter ſequētia verba locū habere non pōt q̃m ſequentia verba ſūt priorū repetitio at q; reſūptio. Iō cremes dixit inq̃ illa ac demipho inḡt ea de ipſa niſi q̃ vbi cremes dixit amphonē demipho filiū & vnꝰ eā alter mulierē & ſuperadꝺit ſane .i. valde ¡nultum.

r Tū. Sic exiſtimat Guido demipho eadē verba dicit que fuerūt ei ſuggeſta a fratre. Hec cōtinuatio ē pbatio cōtraria priori q̃ vocat ei debet inique.

a Ruſtū. Reſcribi reddi ſeu p mēſe ſcripturā. Iube reſcribi q̃m ad numerationē antecedit ſcriptura. reſcribere dicebāt p remunerare. & ſi infert ne ego ſcripſi porro illis qbꝰ habui Hec ē ergo figura in q̃ ſcda de primis ſignifiācā ſumūt. Iube reſcribi per ſcripturā .i. per mēſe ſcripturā dari. vñ hodie datur cyrographus domo ex actis ne menſe ſcriptura.

t Ne. Multū p ſcripturā reddi. multi dedi vt apud Virg. Dedit hic ſubito troiana pagmina rumor.

ſed filiū ruū abuere .i. nolentem puellam q .i. dic ſed

aūt amphonē video ab ſeſe amittere inuitū eam inq̃. DE. Tum aūtē Phanium abutere. tu Phormio riſſer .i. ſi audes

video filiū inuitū ſane mulierē abs ſe amittere. Sed trāſi fodes ad fortē: .ſ. q̃ dedi .i. reddi q̃ ſcripturā ſ. argentū vis rit i reſcribi

atq; illud mihi argentū rurſum iube reſcribi phormio. PHOR. qd: .i. cerre .i. dedi q ſcripturā .i. debitor fui ſ. cū eu ꝓſcripſero

t poſtea

ne ego ꝓſcripſi porro illis quibus debui. DE. Quid igit fiet: PHOr. .i. ꝓmiſiſti ſ. illā in vxorē .i. ſi dē ſit ux

Si vis mihi vxorē dare: q̃ deſpōdiſti: ducā. ſin eſt/vt velis illā manere .i. apud me tuſtum

apud te: dos hic oīs maneat demipho. Nam nō eſt equū me ꝓpter vos .i. libellū repudū ſ. illa; quam

.i. aleen amique repudiauit

decipi: cū ego veſtri honoris cauſa repudiū alteræ remiſerim: quæ do cīm dotis vade hinc .i. in infortunū in malā crucem magni

v

tis tantundē dabat. DE. Hinc in malā rem cum iſtac magnificētia fu .i. o tu eūli ſupplicio plecrendo vt fugitiuus .i. ira incendor

ſ. vt illa debeas facere nobis in tram

gitiue, etiā nūc credis te ignorarier aut tua ſcā adeo. PHOR. Irritor. q. d. non puellam .i. experientiam an ſim ducturus

caperes

DE. Tu ne hāc duceres: ſi tibi data eſſet: PHOR. Fac periclm. DE, amphio .i. meerent tale ꝓpoſitum

vt filius cū illa habitet apud te hoc vīm conſiliū fuit. PHOR. quæſo dicis animo ſ. tibi datā .i. da .i. portas

F

q̃d narras. DE. Quin tu argentū mihi cedo. PHOR. Immo vero tu .i. in locū vbi ꝓtinus reddas ſ. vt ambulem dicto. in tuo .i. moleſti

ꝓmiſſam .i. cerre ambulo in ius in veritatē vxa

da F F

vxorē cedo. DE. In ius ambula. PHOR. Enimuero ſi porro eē odio ſ. q̃d factam perte .i. puellis ſine dote

ſeuerauis vr a cīmodo

ſi pergitis. DE. Quid facies: PHOR. Ego ne vos me indotatis modo .i. adeſſe ſeu ꝓſidio eſſe ſ. putatis hīndus dotem in q̃ ſ. interest

vos b

ꝓcinari fortaſſe arbitramini etiā dotatis ſoleo. CHRE. Quid nā: ſ. veſtra interē c cognouerā maritus indignantis

PHOR. Nihil hic q̃dam norā cuius vir vxorē. CHRE. Hem. DE. ꝓpter quid ita indignatio in inſula illa ſ. vxorem d .i. perū

Quid eſt: PHOR. Lemni habuit aliam. CRE. Nullus ſum. Phor. ſ. vxore ſuſtuli .i. ſecreto nunte tam de me factum eſt

e

ex q̃ filiam ſuſcepit. & eam dam educat. CRE. Sepultuſſum. Phor. ſ. q̃ ꝓs vxi vxori .i. remitabo ad longū .i. nolt ei narrare.

Hæc adeo egoilli iam denarrabo. CRE. obſecro ne facias. PHOR. .i. tu ne q̃ter .i. re numerimus rancq̃ ſuę

f ſ. q̃ ralis geſſit 6 ſuę

Eho: tum is eras: DEM. vt ludos facit: CHRE. Miſſum te facimus. ſ. ſunt .i. q̃d q̃ns hīc vt raceas ſ. vis vt nos

h i

PHOR. Fabule. CHRE. Quid vis tibi: argentū q̃d habes condona .i. cū ꝓdoneris mihi argentum incōſtāter

intelligo cur l illudimus irrideris

mus. PHOR. audio. quid vos: malū: ergo me ſic ludificamini inepti .i. indigna virtoſcentis ſ. facere ꝓtali munere vrę .i. dic

m .i. ſum ꝓmotus n

vīa puerili ſententia: nolo: volo: volo: nolo: rurſum cape. cedo: q̃d di .i. habet ꝓ non tacta paulo ante .i. firmū ita ꝓpoſito

o

ctum indictū eſt. q̃d mō erat ratum: id irritū eſt. CHRE. Quo pacto a q̃ occaſione q̃ dixit ſ. vnde reſcruere ſ. q̃d ipe dicat

ſ. Pa. p

aut vñ hic hæc reſciuit: DE. Neſcio: niſi me dixiſſe id nemī certe ſcio.

v Cū. i. cū tua magniloquētia & magnitudie ſūptus. Nā magnificus ſpectari etiā ſoleti magnis ſūptibus.

x Quin. Hoc ab vtroq; cum clamore dici ac cipiendū eſt.

y In ius. Ad iudicē eamus. ſ. nā ius ꝓ loco Cicero. Quin te in iure cōſpitio z Enimuero. Vultu iuuādū eſt et, pnūciatione hoc tā iniaciter ſuſpēdit enimuero. Eniuero pricipiū eſt alti; qd ꝓ irā dicturi hic cū alius ex alia pte enimuero hoc ferret. es ferre dotatis ablatiuo vt in Eunucho. habeo alia mſta q̃ nūc cōdonabuō.

a Indotatis. hoc eſt vt phanio.

b Dotatis. Vt nauiſtrate quā ſcio ita eludi a marito ſuo. et a te fratre eius.

c Hic q̃n. Incipit hoc apꝰ log. Et ſermo interruptꝰ eſt a cremete; et demipho. Poſtea tñ pſic itāq̃ icepat.

d Nullus. Penimortuus ſum.

e Sepultus ſū. Auxeſis. Nam plus eſt quam nullus ſum.

f Eho. Interiectio capiēdis et deprehendēdis.

g Ludos. Exhibet ꝓpſo ſpectacula motu ſuo et geſtu vel ludos facit. i. ſuis verbis ridiculis nos illudit.

h Fabule. Nuge ſūt. q. d. Vultis vos ſubere fugere ita veritatē cōuertēdo in fabulas q. aſi diceret nō bene.

i Quid vis. Vis iterū ſubaudiē dum eſt vt ſit

vis argentū ḡd hēs & est asyn thieton iferēdū.
k Cōmeda. Sic est apd Virgultis et his me cū piter cōsidere regnis. vrbēq̃ statuo vīa l Malū ḡd (est. Est enī hic malū aduerbiū interpositę indignationis.
m Volo. Primo singula seorsū parāt. Deide si mul vtraq; pnūciāda sūt aio vtili a necessario adhortatus ri. Et ita dicēdo deliberat capiat necne oblatū munꝰ et taceat.
n Rursū. Allo quit seipm q.d. dic potiꝰ nauistrate talia q̃ dicta sunt deinde imo cape munus oblatum.
o Quod mō. Eiusmodi sūt in deliberatiōibus faciēdis et cōsiliis capiendis. Nā tūc sepe mēs animusq; i varias distrahitur snias.
p Nescio. s. vñ resciuerit. Nisi voluit aliud ad lūgere. sed qa sibi non placuit neq; vtq; putauit. fecit aposiopesim et ad aliꝰ diuertit.
q Inieci. Scrupulus. Inde scrupulus lapillis est breuis & asperq; pressus pedē sollicitudinem creat. Inde rem scrupulosā dicimus quā aliq̃ habēt asperi.
r Nostro vl. Ingenio frui.
s Nisi. i. adhereo captioni & thensibus nisi caueo mihi. i. capior vel captus sū nisi mihi pꝫuideo vt lepus q̃ cassibꝰ heret.
t Hi gla. Parato ad periculū. Hoc est ita perdito ac temerario vt non sibi caueāt dūmodo vulnerēt. vt Salust. Auidius alter alterū sauciare quā semet tegere.
v Ad me. Affectāt viā. Plenū ḡdnos echpticos.
x Vt placari. Vt pro ne nō
y Cū de. Pro quia excessit. & additū. & adiōnē dici Co

.i. pregrediens naturę modū q̃ / sic ille sequit nemini reuerentię
CHRE. Monstri: ita me dij ament: simile. PHOR. Inieci scrupulū.
indignarius vtq; hoc taceat / pendus / s. phormio / cruciemur
DE. Hem hiccine vt a nobis tantū hoc argenti auferat/ tā aperte irrideat
cum arridet / .i. malum / perit & efficiat / occidere / s. chremem
dens: cmori hercle satius ē. animo virili/ praesentiq; vt sis/ para. Vides
q̃ cōmissi loquat / .i. p / .i. in locum & non / s. vides
tuum peccatū iam esse elatū foras: neq; tā id celare posse te vxorē tuā.
vxor / s. ipso / ꝓdere manu / .i. seruus est / fallere / ad placādū.
nūc quod ea exaljs audiatura sit chreme: id nosmet indicare placabimus.
deinde / phor. / .i. nostro arbitrio & q̃nam volemus
jius est. Tum hūc imparatū poterimus nostro modo vlcisci. PHOR.
interea rumens / putideo cauco / s. emipho & chremes / s. capiendū / .i. cupide quę
o / .i. dubius sū ꝑplexus t / .i. pro ad periculum / v / ruit accessū
Atat nisi mihi ꝓspicio: hæreo. hi gladiatorio animo ad me affectant
ne non / s. vxor mea / .i. habeas bonū animum / .i. sis
f g
viā. CHRE. At vereor: vt placari possit. DE. Bono animo es. ego reducam, & vxorem amicam & benivolentem / .i. quis / .i. mortua est & exhoc / s. alia mulier
reducem, & vxorem amicam & benivolentem / .i. quis / .i. mortua est & exhoc / s. alia mulier
.i. hac re q̃ sequitur / y / seculo migrauit / s. filia
digā vos in graciā: hoc fretꝰ chreme: cū emedio excessit / vnde hec sus-
s. a re / .i. vtq; sic agitis sicut me tractatis / z
cepta ē tibi. PHOR. Ita ne agitis mecū? satis astute aggredimini. Nō
.i. ad vltionem chremetis / .i. incautus imitatus. / .i. an ne / s. totus .i. pestiq; longe remote
a
hercle ex re istius me instigasti demipho. ain tu tandē vbi peregre tibi
s. id / .i. q̃d libuit / ā est ꝓ marito & opem mando vobis / s. ita / .i. q̃
quod libitū fuit/ feceris: neq; huic sis verit? fœminæ primariæ/ quin
.i. inuitus / s. ato q̃ / .i. ꝓ fees / .i. iuuandū seu
b purgandū
nouo modo ei feceres cōtumelias: venias nūc mihi ꝓcibꝰ lautū peccatum
s. q̃ sum / alii ꝓcurauit / in flammam rediam / .i. nō / hoc est plagas
s. vxorem
tū tuum? hisce ego eam dictis ita tibi incensā dabo: vt ne restinguas
c .i. etiā si totus in lachrimas conferens vt quereris / s. marito / s. malū phormioni / .i. vent
lachrimis: si extillaueris. DE. Malū/ quod isti dij deæq; omnes diuitum
vtq; ē vtq; / .i. suffodiū / .i. atq; ē / s. q̃ro ille gaudeo & vtq; / d / .i. publice / i. publica cura
tanta affectū quemq; esse hominē audacia: nonne hoc publicitus sce-
.i. pessimū nūq̃ mens fratres / e / desertus / gaudeo / .i. in cū locū sanguinis
sū sive flatū & angustiā
lus hic deportarier in solas terras? CHRE. In id redactus sū loci: vt
phormione / .i. omnino / non dubito re esse / multum anxius f
quid agam cū illo/ nesciā prorsus. DE. Ego scio, i ius eam. PHOR.
s. eamus / .i. in domū / .i. in aliū modo tibi placet / placuere cū / s. compactum / vt eum re
g / chremes / h / ḡdiu / nuncne
In ius? huc: si quid lubet. DENI. Assequere. ac retine: dū ego seruos
s. cum retinere / i / .i. accede celeriter.
ar vel cerre / k
hīc euoco CHRE. Solus enī nequeo: accurre huc. PHOR. Vna in-
.i. actio iniuriaꝝ / ꝓsequere me p legem / .i. alia actio iniuriaꝝ
s. mihi / l / si ei tibi mecum iniuria / m
iuria ē tecū. CHRE. Lege agito ergo. PHOR. Altera est tecū chreme
celeriter cape / .i. ita me vt tractastis / .i. cerne / vocifratiōe / clamat
parasitum
DE. Rape hūc. PHOR. Ita ne agitis? enimuero voce ē opꝰ. nausistrata
egredere e domo n / .i. obtura. ne loquatur / .i. hunc impudentem vtq; / .i. ponit
ta: exi. Chre. Os opprime. DE. Impurū vide: quantū valet. PHOR.
s. est / vtq; tuo / s. dicis vt q. d. nō facā / ipse para. s. ve eorum / in ius
Nausistrata inquā. CHR. Nō taces? PHO. Taceā. DE. Nisi sequit.
s. eius / iniuriam / .i. eruelli oculū / adest / .i. pugnā vel vindictā
o / in ḡ loco / de vobis sumam
pugnos ī vētrē ingere. Vel oculū exclude. PH. ē vbi vos vlciscar locꝰ.

micum est.
z Astute. Ironia & ꝓprie aggredi accedere ad dimicādū ē. Bñ ergo seruauit trāslationē a gladiatoribꝰ ꝯceptam.
a Ain tu. Mō ad chremetē cū inuectione cōuersus est.
b Lautū. Vt lauē vt maculā
c Lachrimis. Extillare ē gutatare ex corpe et extillare ipsum corpꝰ guttatim finiri ergo qa si totū in lachrimas cōuerti & ex toto extillare corpore.
d Publicitꝰ. i. publica cura atq; cōsilio.
e In so Signāter vir Parthorū & solis exegit mōtibꝰ cuī Et Salust. in. v. Solis viis.
f In ius. Ad ꝓtoris sellā modo enī locum significat.
g In ius. Apparet parasitū ad domū senis cremetis nō ad forū abstrahere litem.
h Assequere. Alloquit fratrē vt cōprehēdat phormionem.
i Solus. Enī pat posuit vt turbatū ostēderet. Sic alibi. enim non sinam.
k Vna. i. actio iuriarū ex lege alia quā fecit. dotato vxori.
l Lege. Lege agito dicebat cui ꝓintētio contemptibilis adversario videbatur. Plautus in Aulularia lege agito et cenā coq. Lege agito. i. ꝓsequere ius tuū p legē.

t Hi gla. Parato ad periculū. Hoc est ita perdito ac temerario vt non sibi caueāt dūmodo vulnerēt. vt Salust. Auidius alter alterū sauciare quā semet tegere.
v Ad me. Affectāt viā. Plenū ḡdnos echpticos.
x Vt placari. Vt pro ne nō
y Cū de. Pro quia excessit. & additū. & adiōnē dici Co

Alloquit fratrē. vel pōt dici pascito admonens vt taceat.
o Pugnos. Vrbanei vētrē q̃si pascito, an ventrē totū pascitū dicit vt Lu. i. sedo. Viuite glaucōes comedones viuite ventres an simplr qa ñ resistit ne sequaē collo trahētē ab toto ore pādū se facit. & ventū ꝓiicit cū in vētre se furē cutuaē. & seq.

In. 24 scena. Velut cõ troversia est in qua reus sit ma ritus male tra ctationis & est stat⁹ qualitatis venialis.

a Quid. Ab ob et taceo. es. i. tacuisti nũc nes cp respondisti tue vxori.

b Nihil est. s. dejco quod iste phormio loqt.

c Quid ergo, q̃si diceret quid ergo volunt ei⁹ narrationes.

d Delyrat m. Vtrũcp & dely rat & timore. Nã delyratio senectuti. Ti mor cõsciẽtie.

e Qñ. Causa liter capit. vt sit aduerbiũ tpis.

f Et hoc. Potes itelligere phor mionẽ. hec p ir nsionẽ dicere te cte sane qñ nihil times et hoc ni hil ẽ quod ego dico quãuis id nihil s. tibi non est parũ mole ste allatorũ tu ipse narra.

g Scelus tibi. Scelus idest pec catũ. vel vocat phormionẽ sce lus dicendo. O scelus. i. o scelerate dicis cp nar ret tibi id cp tu vis ei narrare. quasi di. nõ dig gnaretur homi ni tam nihil id referre.

h Mi vir. Me lius est vt hoc dicat Chremes ti quã phor. nõ narras mihi in terrogãdo lege q.d. nõ vis mi hi narrare quid iste phormio narret.

i Clam te. Hoc dicit Nausistra te sunt tñ locu tiones interposi te vxorẽ duxit est completio clausule.

k Mi homo dii melius diũt Querit probus An matrona tã familiariter mi homo recte di cat alieno. sed frustra. Nã fœ minarum ora tio est & si non blanditur blan da est.

NAVSISTRATA: CHREMES. DEMIPHO. PHORNIO

.i. appellat s. nausistratam volentis indignantis .i. dd tibi vult ista turbatio ? ira

Quis nominat me? CRE. Hem. NAV. Hem: quid istuc mi marite irritantis .i. cur a turbe est obsecro mi vir. PHOR. Hem: quid nunc obticu .i. qualis hoc dicat de chremete isti? NAVSISTRATA. Quis hic homo est non mihi respondes? .i. vtr̃ pcts p nimio cum-ce ne-tu rescisas eius scelus PHOR. Hiccine nũc vt tibi respõdeat: qui herele vbi sit nescit? DE. .i. pcede ad eum .i. nõ est frigidus totus s. tu nausistrata phormioni Caue, isti quicq̃ credas. PHOR. Abi. tange. si non totus friget: me .i. si nihil est .i. dicat occide eneca. CHRE. Nihil est. NAVSI. Quid ergo est? quod isti narret. .i. statim .i. pgis ne s. dicris eius s. dd sit PHOR. Iam scies: ausculta. CHRE. Pergin credere? NAV. Quid .i. delipis infelix chre. phormioni ego obsecro huic credã qui nihil dixit. PHOR. delirat miser timore. incõsiderate inconsulte rautum ego ne NAV. Non pol temere est: q̃d tu tam times. CHRE. Egon timeo? .i. certe vel recte facis .i. pcẽ qõ nihil est qz nostro cuũ pcẽ-quod nihil est .i. ipe .i. qp c f PHOR. Recte sane. qñ nihil times: & hoc nihil est / q̃d ego dico? tu referid pcẽ suũ frater meus irridentes eo facili ẽ militanter s. dcis narra. DE. scelus tibi narret. PHOR. Eho tu: factũ est a te sedulo pro turbatus aliud dicere nequit p defensione fris chre .i. marite .i. dd tibi scis dicendo ac fratre. NAV. Mi vir nõ narras? CRE. At. NAV. Quid at? CHRE .i. dicere id q̃s est inter nos s. nõ est opus dicto .i. scire s. vxori tue in illa insula sed Nõ opus est dicto. PHOR. Tibi quidẽ: at scito huic opus est. In lem indignantis dicis Indignanter .i. pfecte no. CHRE. Hem quid ais? DE. Nõ taces. PHOR. Clam te, CRE. .i. dolore afflictor .i. michi ora q̃ q̃ dicis dent Hei mihi. PHOR. Vxorem duxit. NAV. Mi homo dij melius diũt s. vt dico qz ducit vxorem perdita sum ex ea vxore Oha. PHOR. Sic factum est. NAV. Perij misera. PHOR. Et inde filiã

l Quid agimus. Face te additum. Et hoc dicit fratri demiphoni.
m Facinus. Alii codices habẽt indignũ. i. nefandũ & quod fieri nõ debebat.

n Quã mihi. Elegãter inserũ mihi vt in Heauis mihi vbi adhibit Paulo sua q̃ narrat fact

o Ad vxores. (nora Elegãter fieri dixit. Et generaliter iudiosius quã si vnũ accusaret senem.
p Ego. Qualitas venialis a concessa actione.
q Verba fi. Nõ est passus parascẽ. vt totã sẽtiam senex explicaret. Verba fi: m Prouerbiale est. i. tua verba sũt futilia & vana atq; eiusmodi vt si fierẽt alicui mortuo. q. d. videris alloqui nihil intelligentẽ ac nihil sentiẽtẽ velut mortuus nihil sentit. vel intellige sine puerbio. verba fiunt chremeti tãq; mortuo. Nã postea dicturus est exeq̃as q̃d est comodũ.

r Nã neq; negli. In hac causa principalis est
Et ideo in duo diuisit. Nec negligentia circa te. nec odio inqt factũ Preterea & presto addidit defensionem.

s Vinolẽtus. Ab etate eius tpe criminis a dimi nutione cõceptuq; pellicis ab euentu. ab aio facientis q̃ mortua est. postremo & precibus & perilogũ
q̃
fecit admonens illã oratorie mãsuetudinis sue.
t Vinolentus. Ab imprudentia defensio.

v Ah hinc annos quindecim. A tpe defensiõis.
x Eã cõ. Quod interdũ est nõ amoris sed iniurie.
y Neq; illã post vn. Postea ita facti penituit.

z E medio. Perobitũ eni penitus abiit scrupulus ab humanis rebus.

a Equo aĩo. Hic locus est. i. quod futurũ sit. facilic eni ignoscit non vltra peccaturi.
b Defungier. i. defungi desinere vel finire mo

fustulit q̃diu non cogitas in huiusmodi rebus l i. dum ius aurẽ facim⁹
suscepit iam vnã: dũ tu dormis. CRE. Quid agimus:
credam ante cũ mdigna tẽne m
NAV. Proh dũ immortales: facinus miserandũ & malum: PHOR. Hoc actũ est. NAV. An quic̃q; hodie est
iniquius s. est, factum s. plures habendos .i. hũc
n possit̃ o
factũ indignius:: c̃q; mihi: vbi ad vxores ventũ est: tum
s. pri morer s. voco. i. in testem viro meo
fiũt scnes. Demipho te appello. nam mecũ hoc ipo discet
valde plimũ redet ꝓfectiones frequentes commentatiões
vrq; hec
det log. Hæccine erãt itiones crebræ/& mãsiones diutis
opõ lemnũ .i. vrq; hec .i. redditus ãnuos
ne leni: Hæccine erat ea q̃ minuebat nros fructus vtilitas: DE. Ego naufragia esse in hac re culpã meritã nõ
p cõmissa
.i. rolco ea ꝺcusando q
nego: sed eã quæ sit ignoscenda. PHOR. Verba fiunt
.i. q̃ negligeret re q: re ꝓcedetur edio .i. nõ suscepit filiã
r
mortuo. De. Nam neq; negligẽtia tui: neq; odio id fecit
.i. ipe vino ebrietus i ingurgitatus .i. iam ex eo tpe sunt ꝺcem anni transacti,
s t v
tui: vinolentus fere ab hinc ãnos quindecim mi erculã
ex q̃ Phanũ s. mulierculã
x .i. postea post illud tpus
eã cõpressit: vnde hæc nata est neq; illã post vnq; attigit.
tute ad me rem .i. penitus remotus est s. inter chremẽ i mlierem
z
ea mortẽ obiit. e medio abiit: qui fuit in hac re scrupul⁹.
s. naufragium s. culpa i medietate plena
q̃obrem te oro: vt alia facta tua sunt: æquo animo vt se
.i. cur vt q. d. non s. rolc facturo .i. cupio finire mo
a lestiam huius facti
ras. NAV. Quid ego æquo aio feram cupio misera in
.i. cur vel quo modo .i. ꝓpter senectutẽ nõ
b c b detrimẽtũ q̃ mihi. i. quo
hac re defungier. Sed quid sperem: ætate porro minus
.i. eo tpe q̃ cam compellit .i. tpore o mnemeos medicos
c
plũ putem: iam tũ erat senex, senectus si verecundos
pulchritudo s. mea bona s. mihi
f
facit. an mea forma atq; ætas nũc magis expetẽda est de
.i. q̃ virũ meũ defendis hic ꝓpter q̃d
g
mipho: Quid mihi nũc affers: q̃obrem expectem / aut
s. meũ moriũ s. rolc .i. sacrificia vel obsequia ꝓ mortuis
postea b
sperẽ porro nõ fore. PHOR. Exequias chremeti q̃bus ẽ
operturũ effem ad regum .i. dicam singulis audientibus s. me
i herranis est
cõmodũ ire iã tempus est. sic dabo. age nũc age. Phormi
.i. arriter pnocet .i. facia cum q̃ lacessiuerit me esse mactatũ g
l .i. sicut chre.
onem qui volet lacessito. faxo tali sit mactatus atq; hic ẽ
infelicitate q. d. mihi nunc impedito redeat s. ad eo
infortunio. redeat sane in grãm. iam supplicij satis est
s. maternum argumentũ q̃ diu assidue eblarrer i obhiare
vros ꝓpter q̃d l
mihi. habet hæc. q̃d ei dũ vinat vsq; ad aurẽ obganniat.
vrq; in id facrum seu arbitror .i. cur

NAV. An meo merito credam: quid ego nunc ea com

lestiã huius facti. Nã defunctus morbis dicitur qui finiuit morbos.
c Sed q̃d. i. quõ spem habeam ipsum nõ vltra erraturũ si ignouero.
d Etate por. Quia dixit ab hinc annos q̃ndecim

e Senectus si. Modeste & grauiter. vel sectum Guidonẽ iuste reprehensionis timidos. Nã verecundia est iuste reprehensionis timor.

f An mea. Quia nunc maritus meus factus sit verecũdus ꝓpter senectutẽ. q. d. nihil est propter quod id expetẽ cũ etiam senex impudicus sit.
g Quid mihi. Callidi⁹ vsa est ad vltimũ

cõuersa ad ipm: defensorẽ mariti. Et de illa vi cõtradictionis exultat passcitus tãq; cõfecto mortuoq; aduersario suo dicit exequias chremeti.

h Exequias chremeti. Bono ordine. primo delirat miser timore. Post verba fiũt mortuo. Ad vltimũ exeq̃as chremeti. delyrat. morit & ferẽ.
i Age nũc. Virg. Degeneremq; nepto ẽmnũ narrare memento.

k Faxo tali. Pro eo q̃d est cũ sic frequenter veteres Ennius. Omnes cor de patrẽ prębent animo q; benigno circũfusum.

l Obganniat. Obgannire est cõtra gannientẽ gannire i deest cõtra rixãtem rixari & cõtra murmurantẽ murmurare. Gannire aũt proprie est vulpium sicut mugire boum. Sed sape per metaphoram dicitur quẽ admodum alia pene innumerabilia.

m An meo merito credam. Ideest vtrum maritus meus fecit illud indignum facinus meo merito. i. quia meuerim vt fieret mihi talis iniuria propter culpam meam qua in eũ nimis fuerim indulgens.

n Ignosce orat confitetur purgat. Verba venialis status sunt ignosce confitetur.

o Purgat. q̄ vinolentus id fecerit & iam ab hinc multos annos &c.

p Nihil pudet. Hoc est non erubescis reprehendere illud in quo merito reprehendendus venis.

q Tu tuum nomen dic quod est. Bene dicit tuū pronomine vtitur quia nō habet nomen. Nam potentiorum blandimē tū circa inferiores hoc fuit vt nomen eorū quererent. et cum audissent ipsi nominibus eos acō pellarēt statim tale est in Adelphis. Qui vocare Geta hominem maximi precii &c.

r Vestre familie. Hoc propter antiphonis amicitiam dixit amicus.

s Et tuo sumus phedrie. Amicus iterū subaudiendum.

t Meritum est tuum. Quasi ita dicatur merita tua ita postulant vt in te benignitatem exhibeam

v Vni primum hodie facere. Facere ex persona parasita beneficii oblata est quod promiserat.

ASCEN.

Illud non pol temere &c. sic intelligo. quia Hausistrata viderat chremetem tremebundum. dicit ipsum non sine causa timere. Chremes autē qui dissimulare conabatur figurate interrogat. Egon timeo. q.d. minime gentium timeo. quia non est quid timeam in hac re. Ad quid phormio satis dicaciter iquit Recte sane. sup. tibi est. quando .i. quandoquidem tu nihil .i. nullam rem vel minime times. & hoc quod ego dico est nihil ideſt nulli momenti. neq; quod quis timere debeat. narratu: ad quod demipho volens significare nihil mali esse in facto chremetis. at phormionem indignū esse cui narretur. Interrogat amare. scelus .i. homo sceleste dicis q̄ narret chremes vir bonus & nobilis: tibi homini nihili & perdito. Nec accipi velim. nihil p̄ peccato chremetis. Nec scelus. Nam demipho nolit concedere aliquid scelus in chremetis facto esse. Item illud: dū: in verbo dum tu dormis. nō puto accipi p̄ donec seu q̄diu. sed pro quando seu quo tempore. Illud autem. an mea forma atq; ætas. nūc magis expetenda est demipho &c. sic potius intelligo vt dicatur per figuratam interrogationē. que negatiuam desiderat responsionem. vt sit putas q̄ vir nunc magis oblectabit se forma mea q̄ olim cū multo pulchrior erā. q.d. et ideo si olim asperuatus est eam cum meliorem erat. mſto magis post hac despiciet eā. Et propterea asserendum puto sic. O demipho an mea forma atq; ætas est nūc cum ſvetula & deformior sum magis expetenda viro meo q̄ olim dū melior erat & eam contempsit. Item melior videtur mihi lectio in textu. faxo tali sit mactatꝰ infortunio &c q̄ in cōme. faxo tali mactarum infortunio.

rectarem separatim .i. seorsum .i. cuiusmodi .i. ergo. virū meū
memorarem Demipho sigillatim? qualis ego in hunc
.i. cūctim .i. quēadmodū ? tu vt nouit omnia eē mānuera
fuerim? DE. Noui æque omnia tecum. NAVSI. Meri
.i. quasi sic meruerim .i. nequa p̄
ton hoc meo videtur factum? DEMI. Minime gentiū
.i. sed .i. quia reprehendendo damnando s.id factum
.i. non facerū n
verum quando iam accusando fieri infectum non po?
s.illi nā tpe ve ignoscas excusat illud scelus .i. id vtra postulas
scelus humiliter o ab eo vt factat
test: ignosce: orat: confitetur: purgat. quid vis amplius?
certe na usistrata
PHOR. Enimuero priusq̄ hæc dat veniam: mihi pro?
p̄sulam, putedo vocanti? damiphō
spiciam: & phedriæ. Heus nausistrata priusq̄ huic re?
incōsulte q̄ō sum s.q̄ vis me audire
impūdare dicturus
spondeas temere: audi. NAVSIS. Quid est? PHOR.
.i. libras estuariam decepto? e. rō est mina?
viro
Ego minas triginta per fallaciam ab isto abstuli: eas de
eradidi phedrie filius .i. p empcōne sue amicicie volentis vel
puellarū venditori indignanti
di tuo gnato is p̄ sua amica lenoni dedit. CHRE. hem
detestabile s.ariō
quid ais. NAVSI. Adeo indignum tibi videtur: filius
.i. iuuenis
homo adolescēs si habet vnam amicam: tu vxores duas
.i. non qua audacia fronice .i. corripte
p quo vultu filium
nihil pudet? quo ore illum obiurgabis? responde mihi.
.i. filio sed
sicut nunc
DEMI. Faciet: vt voles. NAVSI. Immo vt iam meam
oppinionem s.illi viro meo aliquid
scias sententiam: neq; ego ignosco: neq; p̄mitto quicq̄?
Phedriam relinquo
referro
neq; respōdeo priusq̄ gnatū videro, eius iudicio p̄mitto
s.ad hanc rem speranda s.id
filius meus
omnia quod is iubebit: faciam PHOR. Mulier sapiēs
.i. nōne sufficit tibi de eo q̄ fecit
es nausistrata. NAVSI. Satis est tibi? PHOR. Immo
sed honeste cum honore meo .i. preterid q̄ sperabam
vt peer expectatōem
cōmode laudabiliter
vere pulchre discedo & probe & præter spem. NAVS.
s.p.ris ne q̄ō est
nomen mihi
q
Tu tuum nomen: dic quod est/PHOR. Mihin? phor?
s.filio .i. papu no amic?
r s
mio. vestre familiæ herde amic?/& tuo sumus phedriæ;
s.est tibi nomē .i. p eidem castoris
sed
NAVSI. Phormio? at ego ecastor posthac tibi quod po
v vis ne
tero. & quę voles faciam: atq; dicam. PHOR. Benigne
loq̄re .i. p pollucem
dicis. NAV. Pol meritū est tuum. PHOR. vin primū
.i. aliq̄d ꝓpter quod .i. ꝓpter
hodie facere: quod ego gaudeam nausistrata: & q̄ tuo

Declaratio vltime Comedie.

x Sed vbi. Ad illū eni. mulieris illata sententia est. vt cū ita agit tuta sūt marito omnia. Et p yronīā ridicule dicit per eā que irata erat vel irritata

y Iudex noster. Nihil facetius quā iudicē capi aduersus crimē voluptatis paterne & amatorē filiū & fratrē antiphōtis cui nubet furtiua filia.

chremeti cū me videbit — s.id facere — s.od patrum

viro oculi doleant? NAVSI. Cupio. PHOR. Me ad

sed

cenam voca: NAVSI. Pol vero voco. DE. eamus intro

eę hoc loco — eamus intro — filius meus — s.arbitrer

hinc. CHREM. Fiat: sed vbi est phedria iudex noster.

statim — factam — pōo erit

PHOR. Iam hic faxo aderit.

z Iudex noster. Terribilis. s. censor paternarū deliciarum. vides igitur hic cōsultam [vxoris iracundiam.

discedite cū incolumitate — s.ego pater defensor — s.recognitionis hāc eā comedā recenui — yma cū grege meorū — aetorum.

Valete/& plaudite. Calliopius recensui.

Sexta et vltima Comedia Therentij

Figure sequentes. Declaratio in sextā & vltimā Therentij Comediā Ecyrā dictā introductoria.

Ecyrā dissentiendo quibusdā cū aliis cū vltimā posui. Tū quia vltimo est recitata. Tū etiā: vt cū optima muliere & meretrice cōcluderē bona. qua in ea fabulā continet: licet iniuriū sumat cū philote & syra alia aliam de quęstu meretricio faciēdo instituens & philotis cū totā pene originē argumēti expediēs cū pmemone q tamē ambę plonę sunt protatice abeūtes: in nullis deinceps Comedię partibus cōparentes. Bonam igit mulierē in hac Comedia noscere edisce. Illa Comedia cū delectet pluri mū: non minus vtilitatis affert spectatoribus. In hac Comedia duo sunt senes. Laches & Phidippus. Laches filiū habebat pamphilū nole. Qui cum amore Bachidis meretricis captus esset: pater desponderat filiā Phidippi philomenā nole. Pīt itaq; parere volens philomenā inuitus duxit hinnestri quoq; tpe eam nulla corpis gratia amplectabatur. A bachide se abstrahere nō potens que rū eius amoris impatiens. quia aliā duxerat. est facta: cōtinue cū cœpit illis verbis da & affer lactare noua vero sponsa quam domi habebat. patientissima omnium noui mariti iniuriarum. ita vt nec vultu vnam significasset. Pamphilū igitur sua māsuetudine a procaci traxit muliere cū qua patiētia & eum ita vinxit q; dimissa bachide omnē vitā suam in hanc posuit. Interea moritur patris cognatus phania in imbro cuius & pater heres erat. Misit igitur Pamphilū vt bona hereditaria adueheret eius aūt recessus ob amatam philomenam durus ei fuerat. Et ideo cum iste rediret cū bonis hereditariis vt & rursum amore potiri posset philomene vt rediit philomenā ñ plus in domo soceri eius phidippi. Cum autem ad domum soceri pro scissitanda abitionis causa iret ea tunc ipo instanti parturiente reperit. ex quo & maior eum scrupulus deinuit. quia patrē pueri sciesse nesciebat. Sic ergo multis prehabitis altricationibus & socrus soceri patris & matris diuortiū. Pamphilus fieri percupebat tamen causam hanc q; in tpe non peperit omibus celauit Laches aūt & Phidippus credebant causam esse mores socrus aduersas vel quia forte scorto Bachide adherebat. Pro qua et miserunt vt diceret philomene se deinceps pamphilū abnegaturum quod & illa meretrix questum postponēs meretricium fecit. Cum autem sic cum eis loquebat. visum est anulum in digito eius per Mirrinam philomene matrem. quod pamphilus filię in tenebris nescius cum eam stupraret detraxerat quod & pamphilus Bachidi dederat Bachide vt medio Comico hoc testante Pamphilus recipit matrem cum puero.

SYRA·LENA
PHILOTIS
BACHIS
PARMENO
LACHES
PHILOMENA
MIRINA
SOSTRATA
PAMPHILVS
PHYDIPPVS

Prologus Ecyre

Ecyra incipit. Argumentū Donati. Viciatā in tenebris ante nuptias cui annulum extorserat meretricē amans Dum ignorat pāphilus duxit vxorē grādā ex cōpilsu suo. quā pegre pfect⁹ cū reliquisset domi rediens paciētē offendit, furtim & apud matrē suā, ḡre cōmotus, dū repudiū in uitis parētibus. & cām repudii nesciētib⁹ parat per meretricē apud quā annulus inuentus est. cognoscit tandē & a se viciatā vxorē & a se natū filiū. Primus act⁹ collo quiū cōtinet meretricis philotis aclene syre cū parmenone vt p harū p sonas que dicū tur argumētū spectator discat. Secundi actus tenor in hoc est imme ritā vxorē veluti malā sociū accusat laches & conue nit phidippū. & eadem causa statim post quoꝝ colloquiū conquestio in ducit sostrate. quod falsum crimē inuidiosūḡ sustineat. Tertio actui hæc ascribunt. Conquestio pamphili peregre redeūtis, de amore suo circa vxorē parituđo philomene. Sostrate verba sup egritudinē nurusḡ iā morbo credit afflictā Fletus Pamphili errātis quū putat non ex se filiū natū esse. Colloquiū parmenonis cū pueris a natui venientibus vt mox loquant cū ispo pāphilo a q̄ in artē mittit. Itē lachetis phidippiḡ & pāphili verba de recōciliranda illi cōiuge & corū emulsione litigiosa dissensio: Quartū actū hec cōplet pturbatio mirrine ex interuētu mariti & eiusdē cum eo nimis callida ac muliebris astutieḡ disceptatio. Sostrate pāphili lachetisḡ colloquiū. Inclamatio patris & soceri aduersū pāphilū vxorē recusantē conuentionē meretricis, pmittētis se iusiurādū matronis exhibiturā de nō admisso ad se pāphilū. In q̄nto actu bachidis narratio de nuptiis gestis & colloquiū cū parmenone inducit quē nūtiū mittit ad pāphilū. pāphiliḡ ad vltimū actio grārū apud ipam Bachidē. Docet autē Varro neḡ in hac fabula neḡ in aliis esse mirandū q̄ ipares scenarū paginarūḡ sint numero. cū hæc attributio in rerū descriptiōe in numero versuū cōstituta sit. Nō apud latinos. nō verū etiā apud grecos ipos.

Ecyra est huic nomē fabule. A noie cepit vt incognitā pbaret & iō spectādū. a Ecyra est. Ntō casu figurauit: cū in vsu sit vt dtō dicamus q̄ius pstō sint exēpla. qb⁹ veteres p oōs fere casus hoc genus elocutiōis enūciabāt. Hec primo data est sine plogo ludis megalēsibus q̄s fec. Iulius et cornelius Dolobella ediderūt, sed occupato pp̄l studio funabuli displicuit. Postremo data ē ludis funebrib⁹. L. Aemelio paulo q̄s fecerūt. Quint⁹ fabius Maximus et cornel⁹ africanus tūc quoḡ nō pacta p studiū pp̄li circa gladiatores. Tertio ad postremū introducta Q. fuluio. L. Martio edilibus virtute actorū. L. Ambiuii & L. Turpionis est cōmēdata. Itē totus hic plogus subtilē q̄stionē cōtinet hoc neapte ob pp̄m non lecte fabule reū faciat & facile reuocet in fauorē.

b Hec cū. Ita dr̄ data est fabula vt data est coma datū est prādiū. & edita dato descēdit. Et dari dicit fabla cū agit̄ stare cū placet. Hec cū data est. n. n. sylepsis. Prima deest eni huic. Et ē figura paronomasia noua

c Noua. Bñ se (nouū. cūdū augurē. Vitiū eni si tonet tm viciū. Et calamitas si tonet & grandinet simul & etiā fulminet. Itē viciū trāslatū est ab augurio: & vicio creati dicunt consules. Calamitas dicit clades quia clamatur vt aliud sit grādinis cumulū frāgētis. aliud furti, vt in dolis malis. sic pbus.

d Vt neḡ spectari. Vitiū q̄ nō spectata est. Calamitas q̄ non cognita.

e Vt neḡ spectari neḡ. Mira defensio siquidem nō iudicio Comedia exacta est si spectari cognoscit nō potuerit cognitus scilicet si audiretur

f Vt neḡ spectari neḡ cognosci: Ideo theatrū. ideo spectatores. Ideo actores & maior pars in gestu q̄s in verbis cognosci vel pbari vel sciri. An Ecyra sciri dicat̄ queḡ scita sit nomine.

g Ita populus studio stupidus. A deritiuatione causę non quia mala inquit excusa est. sed quia populus funabuli admiratione obstupuit quod infra de gladiatoribus dicet ad commutationem causę incendam.

h Ita populus stupidus. Hic excusat & populus qui neḡ iudicauit de fabula. neḡ tamen stulte errauit.

i Pro noua. Recte iam enim non est noua.

k Et is qui. i. ob eā causam. q. d. nō iterū acta est sine causa cur ergo nō post funabulū relata est si illi cessar̄et. in qua maluit auarū portā pp̄lo inducere q̄ suo operi diffidentē.

l Iterum refere re Superuacuum est.

m Vt possit iterum vendere. Aliis. s. ludis hoc vt diximus ad laudē fabule, referē. postḡ tantū fiducie poete dedit.

n Alias cognostis. Mire ille fauorē petit ex aliis quę spectatori notę sunt eiusdem poete quasi hec omnino nota sit. at in Andria que omnium est aliter. Ait enim vt pernoscatis. & quid spei &c.

ECYRA.

Acta ludis romanis Sexto Iulio Cesare. G. Cornelio ædilibus curulibus. nō est pacta tota Modos fecit Flaccus Claudij tibijs paribus. Gn. Octauio tito Manlio cōsulibus. Relicta est iterū ludis funebribus. Relata est tertio. Q. Fuluio. L. Marco ædilibus curulibus.

Argumentum

adolescens ille Philo-

Vxorem duxit Pamphilus Philomenam: cui
longo ante tpe s. ipse pamphilus stuprum Philo.
.i. nescienti q̄ philo. esset
q̄ndam i ḡrans virgini vitiū obtulit, eiusq̄
violenter s. Pam. Pamphilus
s. de virgine
p vim quē detraxit annulū dederat amicæ bacchidi mere
s. Pam. .i. us cū locū remoti ab vxore sua tō ex eo nō
s. suā ḡuida esse potuit
triculæ. Deinde pfectus in imbr̄ est nuptam nō attigit.
puellā puelle .i. fructum hūrem in vtero rangq̄ ægroram
hanc mater vtero grauidam: ne id sciat socrus: vt ḡram
s. ex imbro .i. celaret rorū facta puelle
ad se transfert. reuertitur Pamphilus. deprehendit: par-
.i. nō reuelat alicui puelle .i. virū pat
ḡnat vicio cā repudij
tum celat: vxorem tamen recipere nō vult. Pater incu-
s. quem Pam habebat
sat Bacchidis amorem. Dum se purgat bacchis: annulū
stuprate filie sue recognoscit
mater viciatæ forte agnoscit myrrhina. Vxorem recipit
Pamphilus cum filio.

PROLOGVS ECYRE.

Eq̄ socrus appellato fabula qñ .i. exhibita est po
a b pulo.
e Cyra est huic nomē fabule. hæc cū data est no-
s. edita cū pus nō fuisset acta .i. errorū siue nouus error ita q̄ her fabula
c misera d .i. aspici a spectatorib⁹
ua nouū interuenit viciū/ & calamitas vt neḡ spectari/
incantum attentē .i. stupēs ? q̄ sic raptus
.i. in spectādo hoīe
e f g h ḡdiente sug funē
neḡ cogsci potuerit. ita pp̄s studio stupid⁹ i funābulo
s. fabula quam sumus .i. trang poeta composuit
omino i l z fabulaz
aīm occupat. Nūc hec plane ē p noua. & is q scripsit hāc
causam .i. recteare sedo fabulas
l m n pguisitis
ob eā rē voluit iterḡ referri: vt iterḡ possit vēdere: alias cog-

fabulā faune .leuiq; legatus in habitu .f.ceu o.d.p logū hirsutus ē

o Orator ad nos ve. Magna arte hic plogus scriptus est, et nimis ora torie. nā totiens expulsa fabula quō honeste'res vocare potuit in pscenīū nisi primo ipsa imprudē tia p fiducia pferē. Et de inde actor peritissimus ipse habilius pharet. & poetā & Comediā cui⁹ auctoritas elucet ex ver bis. cū deinde subtiliter nouo poete a vetusto & magne auctoritatis Ce cilio peteret exemplū fa uor expetereť ingeniosis sime. nā quod rudi the rentio contigit accidisse memoraē veteri Cecilio quod huic semel. illi fre pe.quod huic in alīs nūq; hoc illi fere in oibus. quod huic Ecyra et acta & pbata est,& certa illi partim exacta est prim⁹q; vix pbata. Itaq; his omibus argumentis id actū est: vt neq; desperā dū de therētio:q; expul sus est vt nihilominus illi tantū attribuendū sit vt aut p Cecilio magno tūc posse aut vltro meli or etiā esse possit. hic tñ. L. Ambiui⁹ hystrio fuit actor comediarū. Ora torē ad vos venio. Ora torē audire oportere ius gentiū est. Oratorē nō li cet iniuriam pati. Ideo er go ne expellaē nō se plo qū sed oratorē nomiat. Plaurus. Impia secrete oratorem verberas.

p Sinite exorator sīm: Orator est dū rogat. Ex orator cui impetrauerit ita illud dicentis hoc iam affectus significationem habe, Et orator est cui causa defendenda mandatur.

q Eodē iure vti senē liceat. Vt me liceat casus miserari.i.a.

r Quo iure sum vsus adolescentior. Tanq; aliud agens de fert exempla quibus oñdat: turpe nō esse therētio exclusam esse vnā illius fabulā cū multorū poetarū multe exacte sint, & in his Cecilii cuius illo tempore magna auctoritas fuit.

s Adolescentior. Hec cōparatio minus a positiuo sonat. & vim diminutiuā exprimit. vt iā senior sed cruda·d.n.q.s.

t Nouas qui exactas feci. Vt inueterascerent.

v Ne cū poeta scriptura vanesceret. Cū facti honestior est nō se poete vnius. sed ipsius poematis causa laborare.

x In his quas primū. A simili argumentū quod sit per cō parationē artificiosam & oratoriā rerū, ac personarum.

y Partim sum earū. Vide plus esse in exemplo siquidē par tim exacte sunt. Concilii fabule partim vix admisisse cūvna Ecyra exclusa sit. Et est sensus, aut displicui inquit, aut aliqui

stis et⁹ q̄so hāc noscite. Orator ad vōs venio ornatu plo⁹

obcentor peritis .f.eadem auctoritate lucrū amb. pmerat

p q gaudeae ir

gi. sinite exorator sīm / eodem vt iure vti senem liceat q̄

f.ego.s.iuuitor .f.ego expulsus .f.

e t

iure sum vsus adolescentior. nouas qui exactas feci: vt

.s.in pfuetudinē venirēt ne non aucrent .s.compositio .s.deterrent fabulis

v z

inueterascerēt / ne cū poeta scriptura euanescerēt. In his

illius/veteris poete f.vt agerem

x

quas primū Cecilij didici nouas partim sum earū exa⁹

ctus & q̄ extra cum difficultate placui incertam .s.casum vehementem & ventū scenaq.

y

ctus/ partim vix steti. quia sciebam dubiam fortunā esse

q.d.nullius spei erat abstuli f.fabulas

o b indubitabilē c .f.dare

scænicam. Spe incerta certū mihi laborē sustuli. has age⁹

in certo .s.accurate vt non cecilium

d

re cœpi vt ab eodem alias discerē nouas studiose: ne illū

scribendi fabulas .s.impari difficultate postq̄ intellexe

deflecterem e f.a populo f

a studio abducerem: pfeci vt spectarēť. Vbi sūt cognite

placuerunt eo modo p̄sūmū studū seu studū scribendi

g b t f.poetam

placitæ sunt: ita poetā restitui in locū ppe iā remotū iniu

uiolare improbare h poetica

ria aduersariorū ab studio/atq; ab labore /atq; arte musi

sed poema .f.contempsissem m nūc egio debortando.

ca. Quid si scripturā spreuissem impsentia: & ī terrēdo

.f.laborare n .f.dere vincere eāo habere studiū

voluissem operā sumere: vt in ocio esset potius q̄ in ne

vt nō f.fabulas opponeret o .s.rogum

gocio: detenuissem facile:: ne alias scriberet. Nūc petam:

p complacēre met pderare q hanc fabulā tranq; erator r

mea causa æq̄ aio attendite ecyrā advos refero: quā mihi

exhibere .f.licuit interim obruit molū infortunū

s

p silentiū nunq; agere licitū est. ita eā oppssit calamitas

.s.prudentia & ad eā cognescendā attentio

t v minuabit f.intelligētia auxiliatrix

eā calamitatē vra intelligētia sedabit: si erit adiutrix nē

bus vix placui. Partim sum earū exactus. p in alīs aut timidis. & si⁹ mul splēdida locutio est Partim aduerbium est. & proprie locutus est. Nam fabule aut agi di⁹ cuntur aut stare.

z Quia sciebā dubiū. Non igitur poete culpa sed casus est. Nam ideo fortunā eventū retulit.

a Spe incerta certū mi. Sententiose & versū nā vbi certa spes est. nihil opus est laborare certo ac vehementi. Spe incer ta pro spei incerte an de est incerta.

b Certum. Honesta fi gura que dicitur.

c Has agere cę. Diffi⁹ cultatem facti & moli⁹ mento ostendit ab eodē cecilio scilicet.

d Nouas studiose ne. Iterū causa honestatis.

e Perfeci. s. vt. spectarēť Attende quātū⁹ pondus habeat q̄ non feci dixit sed potius pfeci vt molē difficultatis ostenderet.

f Vbi sunt cognite pla⁹ Elegans p̄missio & hāc placituraē si cognoscaē et est coniectura a futuro tpe. Nota hic participiū sine verbo.

g Ita poetā. Nō cecilīū sed poetā. vt hoc genera liter pplo prestitisse non vni homini videaē.

h Restitui in locū. Quia remotū & exclusū dixit

i Propesam remotū. Geminauit secundū an tiquos qui oēs inverbis liquidas duplicabant.

k A studio atq; labore. Benē ostendit se populo profuisse ceterum poetam ad laborem reuocan do atq; artem habe⁹ tur intento commote audiendum est vt hic portus alii effo⁹ diunt. Hic alta theatri. f.l.a.i.c.r.e.f.d.a.f.

m In presentia. Statim vt a populo eiiciebantur.

n Vt in ocio esset potius q̄ in negotio. Ex ipsis rerum⁹no minibus ostendit facilitatem deterrendi.

o Nūc quid petē mea causa. Bene mea causa quasi orator.

p Mea causa equo aio. Cōmendatio persone leuis. per aliā personam grauem secundum precepta in rhetoricis.

q Ecyram ad vos refero. Principium a principali questio ne. an cognita sit an spectanda sit.

r Quam mihi per silentium. A persona dicentis.

s Ita etrā oppressit calamitas. Hoc succedit pro illo quod est a psona aduersariorum simul ad fortunam retulit culpā popli. nō eni dixit quod presto erat. ita oppssit eī calamitas.

t Eā calamitatē. Repetit ne nos fabulā illiū dicere putarem⁹

v Vestra intelligentia sedabit. Primo kum persona nostre industrie rursus cum sua, & bene periphrasi vsus est. ne di⁹ ceret nos nobis.

x Cum primū agere. Iam hic narratio subtilis inducit & vt non ledat populum. & vt defendat poetam.

y Pugilū gloria. Pugiles et esse glorioſos vt minus turpe ſic antelatos eos esse. ſic Virgil. Magnis cū vna.c. n.e. q.d.m.q.ſ.m.t.ſ.q.p.etc. hec est gloria.

z Pugilū gloria funa. Narratio excluſa ſit, hec eni nō poete culpa deiecta est nec iudicio populi. & ideo nūc admittenda est. Duplex eni causa ad vnā exclusionē adhibetur. Pugilū gloria. Pugil dictus est a pugna. et pugna a pugno. veteres nāq; ante vſum ferri & armorū pugnis & calcibus et morſib⁹ corporū luctatiōe certabāt.

a Expectatio. Deſideriū vt Vir. Expect evenis.

b Comi Virū eos comites dica ui ſūt puglū aſſentie an ſeruos qui dños ſequūtur. An ſtudiū certantiū diuerſis fauentium.

c Clamor mulierū. Bene mulierū. nō eni timet eas qb⁹ ſuffragari vel refragari nō licet i theatro

d Vt ante tps exirē foras. Ne grauem paſſus videatur iniuriam.

e Vetere. Primū vetere vt in noua coepi vti cōſuetudine. niſi nouā comediam intellexeris nō erit apta ſnia. nā & ſupra dixit. nūc hec plane est pro noua. An a therētio noua ideo dictū est quia nunq; alias excluſus est. Et bene veterē vt oſtendat turpe non esse quod & aliis poetis ſæpe contigerit.

f Refero denuo. Aut vetere abūdat aut denuo.

g Primo actu placeo. Rationabiliter dixit primo quia quādoq; act⁹ partes fabule.

h Placeo. Studeo. Placeo dixit, p eo q̄d est fabula placet aut therētius. Et mire nō diu inquit pependit iudiciū ſed ſtatim placuit vt quod ſequit non iudicio ſed ꝓturbatione factū fit.

i Cum interea ru. Hoc abhorret a noſtra conſuetudine. veruntamen apud antiquos gladiatores in theatro ſpectabant

k Datū ini. Datū ini dixit vt fabulā cōmendet. vt & omnia ſpectatori. & populo dicantur.

l Nō potui tutari locū. Facete repetit locum.

m Nunc turba nulla est. Tumultuatur turba ideſt nūc turba nulla eſt turba retulit ad id q̄d ſupra dixit ppuſs. prie dixit. Docet eni poeta q; merito ipſe dici debeat ſcenicus.

d Nouas expediat poſt hac. Ab vtili argumentatio est & bene vt expediat tēq; facturus ſit. Et ſi nō expedierit dū quæſtum maximum ſeruire populo putat.

e Precio emptas meo. Eſtimatione a me facta quantū ediles darēt. Et, pinde periclitante ſi abiecta fabula a me preciū quod poete numeraverint repetant. Ergo meo a me facto a me ſtatuto. Nā quō alibi dixit poſtq; ediles emerant. & bñ vt ſequat ppls iudiciū ei⁹ cui eſtimare vere fabulas onus poſuerit. Precio emptas meo, vt quidam volunt periculo.

vtilgenete oge .i.ſtatim comedia certantiū

industriæ. Cum primū eam agere cepi: pugilū gria fu-
.i.q̄dientis fug funem .i.adhibita est vt adiuuera est deſid.rium concurſus
.i.loco a b
nambuli eodem acceſſit expectatio comitum. conuen-
.i.prēdum tumultus vociferatio hec dicta .i.opleram fabule actōes
c d
tus/ſtrepitus/clamor mulierum fecere: vt ante tempus
extra theatrum .i.q̄ vſus fui in cecilij fabulis
e
exirem foras. vetere in noua cepi vti conſuetudine: inex
.i.periculo faciendo repoſito in ꝓſentiū .i.in ꝓma parte
inſisterem f tr̄e; g h i
periūdo vt eſſem, refero denuo. primo actu placeo cum
fmo in pplo factus .i.exhibendos esse .i.eos q̄ cenſito vigladiant
k
interea rumor venit datum iri gladiatores: populus cō-
celeriter curre .i tumultum factū vociferant cerrunt ꝓpter locū habendum
uolat. tumultuantur. clamant/pugnant de loco. ego in
.i.dum id facerent fuari defendere .i.turbatio
l qm q̄ agebam m
terea meū non potui tutari locū. nunc turba nulla est.
.i.raciturnitas nullius tumultus oportunitas ſ.ab edilib⁹
n o p
ociū/& ſilentiū est. agendi mihi tempus datum est. vob
vno ſenſu honeſtando theatrales q̄n ſcenis agunt
q
datur poteſtas condecorandi ludos ſcænicos. Nolite ſi-
pati q̄ fauere poetis voetis reduci uenire
poeticam
nere vos artem muſicam recidere ad paucos, facite/vt ve
eſtimatio .i.eſtimatōi .i.fauorē pbeat
r auxiliarerit s
ſtra auctoritas meæ auctoritati fautrix: adiutrixq; ſit. Si
cupide ꝓſtrui ſ.hiſtrionie lucrum .i.ſi imperrauit
t aut ſuaſ
nūq; uare ſtatui arti meæ. & eū esse quæſtū in aīm in
videlicet .i.obſequi incumbere veriuerido.
vl
duxi maximum: quā maxime ſeruire veſtris cōmodis:
gmitratis ſ.poeta defenſionem
x obtinere
ſinite impetrate me: qui in tutelam meam ſtudium ſu
credadit benivolentiā .i.oppſſum a male
depoſuit q̄ verrarem vt nō poetā dicerio
um/& ſe in veſtram commiſit fidem ne hunc circumuē
inuſti eſtimatores contemplatōne mei poem
impede y s poete
tum iniqui inique irrideāt. Mea cauſa cauſam hanc ac-
ſuſcipite capeſcite defendēdam componere
a q̄ dicunt b poetis c
cipite. & date ſilentium: vt lubeat ſcribere aliis. mihi q; vt
fabulas acturus ab edilibus .i.a me facto q
d vrile ſit vobis e ſtaturo vl periclo meo
diſcere nouas expediat poſthac precio emptas meo.

n Ociū ad illud quod, Silentiū ad illud quod dixit clamor mulierum Ocium
pugnāt ſilentiū
clamant.

o Ociū & ſilentium. Abhortatio p enumeratiōnē ad tempus est.

p Vobis da. Quaſi ad aliquid agat populuſ cū ſpectet.

q Nolite ſiner. Oratorie quaſi non Therētii tā agatur ſed artis muſice.

r Fautrix adiutrixq; Cōmēdatio qua Therētiū probo. & est figura analogia. Vult aūt ſe esse auctoritatis vt & populo placere iā debeat qui ipſi placet.

s Si nunq; auare. Cōmendatio ab ante dictis ideſt a pſone attributis, & est meritis defenſoris argumentū ad laudē fabulę. Itē per hæc verba Therētius vult demonſtrare q̄ grauis auctor ſit q ſuas comedias probet. Sic Horatius. Ea cū reſpōdet & coneris que grauis Eſopus. quæ doctus Roſcius ægit.

t Et eū esse. Modo nō nunq; ſubaudiē & ſi vt ſit & ſi eū esse &c.

v Veſtris cōmodis. Plus dixit cōmodis q̄ ſi diceret voluptatibus.

x Sinite impetrare. Ordo est. ſinite impetrare ne eū circūuentū inique iniqui in tutelā meam. ſ.ſ. &. f.i. v. com. ſi.

y Mea cauſa. Quaſi oratori cauſam dixit.

z Mea cauſa cauſam hanc accipite. Oratorie ſic enim ſit cum perſona pro perſona ad commēdationem affertur. et est paranomaſia.

a Et date ſilentiū. Quaſi fabule ac poetę.

b Vt libeat ſcribere aliis. Oratorie.

c Mihiq; vt. Mihi pro

In hac.j. scena. Nouo genere hic vtrasq; indu cit. Nã & philotis et Syra nõ pertinẽt ad argumẽtũ fabule. Hec aũt malu it Terẽtius quã aut p.p logũ narrat argumentũ aut induceret loq.

a Et pol. Hec psona Terentii more extrinsecus assumit. vt sit positꝫ argumẽti obscuritatẽ effugiat. Itẽ aiaduertẽdũ est in hac fabula Terẽtiũ bonã meretricẽ inductu rũ ne id cõtra morẽ videar facere. etiã aliã meretricẽ nõ malã inducere. vt id exẽplis fiat tritiꝰ & vsu veriſile. Ordo est polp ꝫ paucos repias Nãp pol nomẽ ẽ latinũ

b Quã. Quidã nõ paucos sed paucis legũt. sic eni appollodorus.

c Repias. Aptũ verbũ ad raritatẽ. et iõ nõ dixit pauci sũt. sed paucos repias si ꝫs ꝫrãs. nõ eni reperiẽ niſi quod queriẽ. nõ queriẽ niſi quod presto nõ sit.

d Fideles eue. Hmõi sniam rhetores vocãt. Et mire nõ esse sed euenire dixit vt nõ rõnis sed casus sit id ꝺd rarissimũ est. Fidi in maximis. fideles in minoribꝰ

e Vel hic. Trãsitus a gñali snia ad specialẽ. Vel (negocijs. nũc vt alias cõiũctio disiũctiua est. Alias correptionẽ signifícat. Vt apud Ciceronẽ vel optimã me sane vitã. Etiã Virgi. Carmina vel c.f.d. laut vel vt modo.

f Iurabat quotiens Tria sunt que iurabat. et quotiẽs & ꝝs sancte. ꝺd totũ de more amatorũ & meretricũ dixit ꝙ iurãdo. teneãt ꝺs lege non possunt.

g Vt quiuis. Nõ modo Bachis que amica erat.

h Nunꝫ illa viua vxorẽ ducturũ. Ita id est iurans primo iurabat.

i En duxit. Pronuncia vt mirantẽ oñdas. En aduerbiũ demonstrãtis est vt en alter.

k Ergo ꝓpterea. Modo ergo affectũ exprimit reprehẽdentis tarde sibi consentiẽtis sic Virgi. Ergo age care pater ceruici ponere nñg

l Propterea. Sedulo instãter ex aio et sine dolo.

m Quin spo. Magna psuasio est ad male iactẽdũ. Spoliare est nõ minimã ptẽ auferre. Mutilare aliqd detrahere sine ꝙ res esse nõ possit. Lacerare aũt cũ oino nõ habeas ꝺs iminuas. Mutiles iminuas. Vñ mutili dicti sunt boues aut capri sine cornibus. Nam male multi putãt dici et inde mulciber Vulcanus qꝺ sit mutilatus ac debilis. Nãp ꝓprie mulciber dicꝰ est qꝺ oia mulceat. i. molliat et vincit. Vt ni ex. Vt in (cat. p vt ne & pserat in allegoria. Nã exímia pecora dicunt que degrege excepta sunt ad vsus dñoꝝ suoꝝ vt vbertius pascant. Sed ꝓprie eximii sunt porci maiores q ad sacrificandũ delecti sunt eteni boues qui ad hoc electi aũt egregii dicuntur & oues lecte. Virgi. Mactant lectas de more bidentes. ita & porci eximii. Vbi eximiũ deest cetes. vt sit censes in eximiũ neminẽ habeam. vel certe mones vt in eximiũ. ita eximiũ se paratũ ex omnibus proprie eximius porcus est exemptus a grege arq; signatus macula aut nota. Habeã deest censes. aut vis aut mones.

o Nam nemo qsꝫ. Parelcon tertiũ nam abundat quisꝫ.

p Scito ad te. Bene additũ est scito & moraliter & acutius pronũciãdũ est eni verbũ illorũ qui familiares corrigũt.

q Quin ita paret. Hoc verbũ pare aduersum munifices et segnes sumit vt alibi. An parasti te vspes nulla. r.t.s.t.

r Suã voluptatem. Bene expleat quod contrariũ est meretrici amatorem voluptate sauiari.

s Hiscine. i. talibus & videsi pulchra meretrix puella est.

t Insidiabere. Insidare malũ est. Contra insidiare iustũ est

iurantis valde a b inuenias

Per pol quam paucos reperias meretricibus
f. lena ertam c
fideles euenire amatores syra. vel hic pamphilus. iura-
.i. meretrici ꝺrum .i. firme .i. vel .i. libz
ꝺdicto se g
bat quotiens bachidi quã sancte: vt quiuis facile posset
bachide .i. ecce cũ in
b i digrone
credere: nunꝫ illa viua vxorem ducturũ domũ. En du
f. vxorẽ f. pauca reperiunt fideles ranꝫ cõsulto ranꝫ impulsu
h
xit: Sy. Ergo propterea te sedulo & moneo: & hortor
nõ habeo misc̃eam ꝺ minus minuas erpiles amatorem
de aliꝺ amatore f. re m discerpas
ne cuiusꝫ misereat te: quin spolies. mutiles. laceres quẽ
inuenerio .i. vt ne ꝓcipuũ quẽ amem c minus tractem
allexerio n
nacta sis. PHI. vt ni eximiũ neminem habeam: Sy. Ne
f. habeas cuius te misereat ꝺ non
o p q
minem. nam nemo quisꝫ illorũ (scito) ad te venit: qn
r. sponet .i. ex f. monitu blandis .i. admodũ puo
ita paret sese: abs te vt blandicijs suis quã nimio precio
f. amet s. amatoribus blandiens ꝺs .i. ex posito
s vt non rogo p amorem t
r iuam voluptatem expleat. hiscine tu amabo nõ cõtra in

v Tñ pol Aliter vehemẽtius intulit. Nã prius est eadẽ esse omibus q̃ nullum excipere.

x Iniuriũ aũt. Iniquũ iniurium aũt indignãtis mõ significatio & vim aduerbii habet.

y Vlcisci. De more aduersarios mutato noie posuit. Durũ eni fuerat si amatores diceret.

Qua via te captent

z i. Qui te captent sepe tu eos vel semel cape.

ll Heu me miserum: cur non. Bene quia nõ pluralit sed af

nõ tendẽtes insidias. f. Quid dicas iniquum

r deceptiones v .i. equalis affectionis

si id habere: PHI. Tamẽ pol eandẽ iniuriũ esse omnibus

iniquũ f. dicis f. q̃re an est iniuriũ q̃rẽ modo

f r .i. punire ȝ

SY. iniurium autẽ est vlcisci aduersarios aut qua via te

sepe decipiant f. via amatores dolentis f. furcos

f. volo ȝ

captent illi, eadem ipos capi. heu me miseram, cur non

f. sua f. sexe vendatrici puellaꝝ f. non est. mea oppinio

ȝ

istæc nũc mihi ætas & forma est: aut tibi hæc sententia.

z Aut tibi hæc sententia. Dicit cos simulq̃ ostendit secm difficilem deformẽ reperiri bonum.

fectu dolotis expressit, intelligit eni ex vultu q̃ nõ eã psuasisse quod voluit. Heu me miserũ. c. n. a. f. m. &. et. f. e.

reliquũ sit q̃ q̃d psuadere volebat nõ potuit. Et bñ nota quia vtrũq̃ nõ habet. & mi re cõtrario est descripta est deformitas bñ et formam & voluntatẽ mala m gerentis.

In hac. 2.

scena. Rite Parmeno primis occasionẽ nact⁹ est narrãdi argumẽti Philidoti meretrici pegrevenienti. Et alloq̃ syrũ cõseruũ vt eũ hero petẽi excusset. Et hoc dixit seru⁹ in scenã de pscenio respiciẽs Due cõiũctiue sũt i hac scena aut vere sit nuptie & an verisile sit abstinere potuisse adolescentẽ a virgie sibi nuptũ tradita a Senex. Magis expedit consuetudinẽ dicẽdo senex q̃ si diceret dñs maior. Itẽ vt ex verbis sitis tã meretrix q̃ lena descripta est. Ita & Parmeno spẽ q̃ris sit oñdit ex sua sibi locutõe. exeũdi aũt cã de argumẽto sumit qa Pãphilus absens sit & expectat in di

b Percõtatũ. Honestã cãm dixit. i. post (es eius aduẽtus. Pãphili aduẽtũ. Et pcĩctatũ & pcõtatũ scribit. Sed pcõtatũ a cõto dicit q̃ naute vtũt ad loca nauibus opuna. Si vero p cũctatũ ab eo qp cũctis pgrat dicit. hec oia Sene. si q̃rat me mõ iisse dicito ad portũ. submissa & veloci sermõe, pnũcia tiõe affer ẽda sũt. Hec eni desiderãt hmõi verba vtpote & ser

c Audin. Audis mõ sentis intelligis. vt Vir, (ui festinãtis.

PARMENO seruus. PHILOTIS. SYRA.

a .i. laches paulo ante

Senex si quæret me mõ / isse dicito ad portũ

b interrogatum de imbro c intelligis ne

percontatũ aduentũ pamphili. Audin quid

continue .i. vt nunc s. me tuisse ad portũ. f senex

dicam syre: si quęret me: vti tum dicas. si nõ quæret: nul

p nõ alto tempore excusatõe non altas vera

d e

lus dixeris: alias vt vti possim causa hac integra. Sed vi:

meretricem illam et q̃ loco .i. huc dedit

f athenas

deõ ego philotin vñ hæc aduenit: Philotis salue multũ.

optantis g .i. saluus sis turãis

PHI. O salue parmeno. SY. Salue mi ecastor parmeno

lena defuncta

h s. mult i h

PAR. & tu ædepol syra: dic philotis vbi te oblectasti tã

tantope

diu: PHI. Minime equidem me oblectaui. quæ cũ mi:

Olim salutãtes adebãt iusiurandũ. vt hoc sedulo facere videren. Mi. aut adiectio est & abundat, aut positũ est pro vna syllaba vt greci dicunt.

h Et tu ędepol syra. Irrisit ad castor addẽdo edepol. et quid illa parmeno, ille hic addidit syra. Syra supra veteres legerũt ꝓponẽtes vt missus syrus.

i Vbi Phi. Vide licẽtiã sup phi lotim. hic philotis dixit.

k Oblectasti. Facete dictũ meretrici, nõ vbi iussi sed vbi te oblectasti.

l Minime equidem. Et me acutius proferendũ est. Et respondet,

Progenie sed eni troiano a sanguie duci audierat Itẽ alibi Neq; audit. o. h. Itẽ audis mõ. p aduertis Syre inducit. Et cõuenit nomẽ seruo puero

q̃d est gestire & ludere, d Alias. Inter alias et alia hoc interest qa alias alio tpe significat. Alia aliter vt p alia integra nõ dicta.

e Sed vi. Mire inuẽta ẽ cã narrandi. iõ qa pegre venit meretrix. Alia q̃si athenis oia eẽ scret. Sed video eon ego philotim. sic solet dubitare q aduenie tib⁹ ipis q̃s post multũ tpis interuallũ vider.

f Vñ hec. Cũ quodã cõ tẽptu ei⁹ hęc si pmeno.

g Salue mi ecastor par.

in illam vrbem .t.imemorissimo o spacium
m n ex athenis vnoq; anno
lite chorintū hinc sum ꝓfecta in humanissimo: biennīū
corinthi pernoū p q passa sum r rōsitōem
ibi perpetuū misera illum tuli PAR. Ae depol desiderīū
arbitror
athenarū arbitror philotium cepisse sepe: & te tuū con-
ppositum .t.improbasse .t.q̄rum
s deliberatōem
silium cōtempsisse. PHI. Nō dici potest: q̄s cupida erā
athenas discedendi athenis vemita
t v x
huc redeundi: abeundi a milite: voscp hic videndi. anti-
cōuersaōne .t.celebrarem sine subtecrōne
familiaritate y
qua vt cōsuetudine agitarem inter vos libere conuiuiū
z corintho a determinato f.militi
Nam illic haud licebat: nisi ꝑfinito loqui / quæ illi place
.t.non ꝓtua cupiditate terminū meū finem cūlo
c d ꝓstituisse quaces sit
rent. PAR. Haud opinor cōmode finem ſtatuisse orōni
e rei q̄ta quāta.
militem. PHI. Quid hoc negocij est? mō quæ narauit
in eo loco vbi erant f .t.illud putaui futuꝝ esse g
mihi hic intus bacchis? q̄d ego nunc̄ credidi fore: vt il-
viuente h .t.sibi ꝑsuadere aut imperare
le hac viua posset aīm inducere vxorem habere. PAR.
f.vtq; cū vxorem interiecto gestēs f.Pam.
i f.respondē vxorem
habere autem? PHI. Eho tu: an non habet? PAR. Ha-
stabiles ḡmansure q̄ non
k bet: sed firmæ hæ vereor vt sint nuptiæ. PHI. Ita dij/de-
.t.faciant vt nō sint firme f.illud nō esse firmas quō .t.nuptias suas
l .t.veritare vergit̄ m esse firmas.
cessa
ꝓcontarier desiste. PHI. Nempe ea causa vt ne id fiat pa
n .t.expedisse ꝓferre q̄re ū sint firme
manifestū f.vertco vep
ter eam causam inter p
o lam. Ita me dij bene amēt: haud ꝓpterea te rogo vt hoc ꝓ
publicum .t.taciturna ego philotis
f.ꝓpterea rogo q r
ferā sed tacita vt mecū gaudeā. PAR. Nunc̄ tam dices
apte .t.dolium q̄ vapulem ꝓmissionem
cōmode vt tergū meū tuam in fidem cōmittam. PHI.
volentis ponus velis q.d. fingito re mihi
p vicere alia c non velle vicere
Ah noli parmeno, quasi tu nō multo malis narrare hoc
v f.velim incram. lenē ꝑpō se .f.mulier r
mihi, q̄s ego q̄ ꝓconter scire. PAR. vera hæc prædicat. &
.t.facere nō posse improbum y fideliter f.nō posituꝝ.s
id mihi vitiū est maximum. Si mihi fidem das te tacitu-
z .t.naturā suoꝝ .t.penitus me taciturā narra.
ram: dicam. PHI. Ad ingeniū redis. fidem do. loquere.

b Nisi prefini. Duo dixit & ꝑfinito. & q̄ illi placerēt vt nec̄ quantū velles nec̄ quod velles diceres.
c Haud. Comode ꝓ blāde, et bñ vt nūc̄; tā diceres comode.
d Finē ſtatuisse orationi militē. Argute militē q̄a quasi inimicus sit oōni. que in pace plurimū potest.
e Quid hoc negocii est? Argumentū nūc descēdat in phormione. Quid tu es tristis prælatis, f. allocutionib⁹. & separatarū & pmixta ꝑsonaꝝ ne teiune ad argumentū veniens nō agere fabulā sed narrare videret. Et bñ addidit negocii. vt auderet inuidiā facti. Nā potuit dicere. q̄d hoc est? sed vt dixim⁹ ad inuidiā et magnitudinē rei negocii dixit. Que narrauit mihi hīcque qualia. i. & quāta. Modo que narrauit mihi legendū est sit qualia & quanta &.
f Quod ego. Hoc totū cū inuidia pnūciādādū ex aio meretricis q̄ facin⁹ indignū nuptias putat.
g Vt ille hac. Mire oñ dit ex iisdē verbis eādē hāc esse quā supꝝ dixit nūc̄ illa viua vxorē ductu
h Posset animū. (rū. Quasi rē durā et imanē.
i Habere aūt. Offendit pnunciatione quod ꝓpe est vt non habeat.
k Sed firme. Bñ ꝓsona serui q̄ vult dīm vxorium magis q̄s amatorē Bachidis. Aiaduerte Terētiū i nuptiis hoc dictū seruare, vtrū firmare an infirmas dicat nuptias.
l Si in rem. Bene addit̄ si in rem est bachidis vt ostenderet se nō malignitatis sed beniuolentie causa talia vota suscipere. In rem, p vtilitatē. Abre contra vtilitatem.
m Sed qui istuc credā. Superiore voto excusauit crimen curiositatis, iā videtur post Bachidem audire velle.
n Non est opus plato hoc pcunctarier desiste. Vide q̄s cōuenienter poeta cū id agat vt narrantē parmenonē inducat, tīm multis diuerticulis moꝝrales facecias internectit. Et incerta distinctio vtrū ꝓlato hoc an hoc percunctarier.
o Ita me dii bene amā. Pro ament vt donec regina sacerdos. m. g. g. p. d. i. p.
p Vt hoc proferā. Proferam prodam Bachidi scilicet vel cuilibet.
q Mecum gaudeam. Mecum intra me. Virg. hec secum.
r Nunc̄ tādices como. Hec pronunciatio eiusmodi esse debet vt ex ea appareat ꝓpe deleū parmenonē vix se posse cōtinere quin narret. Nunquā tam dices comode. quasi ex parte labefactꝰ est sic enim loquitur.
s Ah noli parmeno. Artificiose se fingit audire nolle vt taciturā credat si audierit. quia curiositas est signū loquacitatis Sic Horatius. Percunctatorē fugito nam garrulus idem est.
t Quasi tu nō multo malis narrare. Deest ita dicis vt sit ita dicis quasi & nunc philotis non est instantior hac callidicitate vt magis seruum ad dicendum prouocet.
v Quā ego. Eclipsis deest eni. Ita grauaris dicere aut ita ne
x Et id mihi vitiū. Seruile vitiū est tacere / gas te locuturū. re nō posse. Et hoc lentius apud sese. Illud clare si mihi fidē das. Etiā alia se habere vicia exceptione significans in hoc q̄ das.
y Si mihi fidē das. Aiaduerte dilationi (dicit illud mi-
hi hīcque qualia. i. & quāta. Modo que narrauit mihi legendū est sit qualia & quanta &. bus eiam spectatorem suspendi quo Ibentius audiat.
z Ad ingeniū redis. Quia a se diceiserat si taceret. Oce. redit ad se.

.f.audi .i.sum para ad audiendū a
PAR. Auscultа. PHI. istic sum. PAR. hanc bachidem
quemadmodū tunc qñ
b c
amabat vt cum maxime tum Pamphilus cum pr̄ vxorē
s.Pam. s.cū pater incipit dicere .s.q̄ ab oibus partibus
d e dici solent
vt ducat orare occipit. Et hæc cōmunia oīm quę sunt pa
s.patrem filiū .i.sine fraudo b
f g .s.subleuamen
trum: sese senem esse dicere: illū aūt vnicū præsidium vel
s.senem s.Pam. negabat
i s.cupiens h
le se senectuti suæ. Primo ille se negare, sed postquam a
vrget importunus est .s.filius esset
aio .i.dubius i
crius pater instat/animi vt incertus foret: pudori ne an
meretricis respondet sepius rogando
m instantia n
amori obsequeretur magis. Tundendo/atq; odio denis
.i.post multa laches .s.pōsam fieri curauit
o Pam. filiam
q; effecit senex: despōdit ei gnatam vicini proximi, vsq;
desponden non nimis molestū p
q; fuisse.
illud visum est pamphilo neutiq; graue: donec iam in
.s.pa meretrē nuptiaq; spacium .s.q minus
q
ipis nuptijs postq; vidit paratas nec moram'vllam quin
cupias, vxorem tunc molestē & difficulter accusarem eam
r s t u
ducat dari ibi demū ita ægre tulit vt ipam bachidem: si
pōo esset ita arbitror in q̄cunq; loco
Pamphili cōcessum
adesset: credo ibi eius cōmiseresceret. vbicunq; datum
in q̄ poteramus esse solt .i.ita simul
remoto arbitris v x
erat spacium solitudinis: vt colloqui mecū vna posset:
s.tacebat perditissum sua assentiendo responsionē ibi inferiorum
peiorem tedi
parmeno perij. quid ego egi? in q̄d me conieci malum.
potuare sustinere lego .i.sed
y
nō potero ferre hoc parmeno. perij miser. PHI. At te dij
perdant s.vno a .i.paulo absoluo
instantia narrandū
deq; perdiūt cū isto odio laches: PAR. Vt ad pauca re
Pamphilus plena amoris & suauitatis
b c
deam: vxorē ducit domū. nocte illa prima virginem nō
s.primā noctē s.attigit
d
attigit: quæ consecuta est nox eam nihil magis. PHI.
nō pōt aliud credere .i.magis
e dicis potens
Quid ais cum virgine vna adolescens cubuerit plus po

a Hanc bachidē amat: Ejusmodi est hec narratio vt defensionē adolescentis cōtinere videat̄ q̄ meretricē amicā necessitate coactus deseruerit. Mire igit̄ vñ questio est. vñ cœpit amabat ingt. Bachidē. Sic & in secundo Virgil. An fortiores greci troyanis fracti bello sat sq; repulsi. d. Bachidē amabat ordo est & sensus hanc bachidē vt amabat Pamphilus.

b Vt cum maxime. Et vt, p quemadmodū. Et maxie bis numero subaudiē. Et cū maxie vna pars o rois est. Et cū maxime pro nimis.

c Cū pater. Cū modo aduerbiū est pro qñ.

d Orare occipit. Maxia necessitas est vt oret pr̄.

e Et hęc cōmunia oīm Quid si iniustū est quod orabat oīdit iustū et frequentatum quod dicebat pater.

f Sese senē. Dicere oēm causā adolescentis senex amputauit p suo senili comodo rogans potuisset enim adolescēs dicere quā p me cuiā geris hāc pręcor. o. p me ci.

g Senē esse. Illud posse agere amat cōtra vtilitatē suā, sed ne poterat filiꝰ cōtra vtilitatē patris, ergo vt cogeret pater suā cā usam interponebat.

h Presidiū velle. Presidiū senectutis sobolē & successionem dicit.

i Primo ille se negare. Vtrum deest i. ducere an negare se nuptias.

k Sed postq;. Tria dixit & acrius & pater, et instat. Post inquit pater acrius instat, non cōpulsus est Pāphilus, sed tm deliberauerit. Pater istat maioris vis est cū pater instat, quā cum rogat.

l Pudori ne an amori. Anacoluthon. Sic ostēdit in vtramq; partem vt in aio honesti adolescentis pudor amorem nihilominus vincere debuisset. Pudori ne an amori latēs excusationis ratio explicata est.

m Tundendo atq; odio. Tundere est sepius idist appetere translatio a fabrorū malleo. Odio. assiduitate. attendenda est difficultas vnicuiusq; verbi.

n Denicq; effecit. Denicq; tpis longitudinē significat. vt' effecimus quod magno conatu & molimine facimus vixq; p nos finē accepit. Mire interposuit moras ad postremū cōtexturus vxorē ductā. Primo ingt negauit. post deliberauit. ad postr̄mū duxit nō ingt ipse. Sed effecit hoc senex ita mutati one ꝓsone totā voluntatē senis absoluit. Denicq; effecit oratio ꝓsopopeia aptissima. Nam hoc significat denicq;.

o Despōdit ei gnatā. Vide non hic dicit duxit vxorē Pāphilus. sed totū ad patrē referri.

p Donec iā. Nota locutionē sensu magis q̄ verbis manifestā. donec iā in ipis nuptiis deest positus cōstitus velut doluit: & egre tulit aut repetere debebam sic in ipis nuptiis. In mētione nuptiarū efferuescit animꝰ amato

q Nec morā. Nec (ris. aliquā dicula. vt dilatiōnē videat ad nuptias.

r Ibi demū. Denicq; postremo. Et mire additū est ibi. qa male pēdebat in ipsis nuptiis. & sic est q̄si dixisset in ipis inquā

s Demū. Hoc (nuptiis. hipbolicū est. Virgi. Vel priamo miseranda.

t Vt ipam. Que nūc accusatrix est. & est argumentū ab animo.

v Vt colloq;. Parelcon teruū: & argumētū a pſona. & q̄ ait mecū a dex Mecū v. Quod (ctis. ait pmeno. Moraliter et antonomasiace nomen repetit. & significāter fecit nō addēdo dicebat, et sic dramaticon. & diagmaticon est trāseūdo. & mire interposuit nomen vt affectū dolotis ostenderet. Sic Virg. Anna. c. a.

y Parmeno. Repetit nomen.

z Ad te dii. Obtinuit vt persuasit seruus. Nā iam meretrix seni irasq̄ non Pamphilo.

a Vt ad. Tanq; multa sint que de Pāphili amore dici possint. Et est preceptū oratorū in longa narratione p veritatis inquisitione reddit eni auditorē acriorē quē spes finis recepit fatigatum.

b Nostę illa prima. Pronunciādū est illa prima. q. d. plena desiderii, plena cupiditatis. Similiter attigit nocte illa prima. q. d. vel plena amoris. vel plena dulcedinis vt mirum sit quod inferetur non tactā virginem. Et hic argumentum est quanta fecerit Pamphilus erga amicam suam.

c Virginem non attigit. Virginē emphasis est. quāuis non amatā virginem tamen. Et non dixit non amplexus est. sed ne attigit quidam.

d Nihilo magis. Quasi nihilo posset esse maius aut minus, aut nihilo magis affuerit amoris.

e Quid ais. Inuenit quasi sp in Therētio vna, i. simul vno loco Cū virgine. a pſona. vna. a. loco. adolescēs. a pſona. Cubuerit, ad habitū & occasionē plus potis. ab impulsione & ex accidentibus. Et sunt argumenta in coniecturā necessario posita quibus Terentius ex vtraq; parte disputans.

Pargat ne quis illum stulte posuisse iudicaret. Hoc enī tam de credit meretrix argumentis nec a parmenone vincatur. Hinc est quod ait Horatius Vincere Cecilius grauitate. Therentius arte.

f Nō verisimile dicis. Peruersa prius est enim verū deinde verisimile. Et ideo sic dixit, quia est sepe nō verisimile. Verū tamen vt decios pro alieno comodo more vocauisse. Non verisimile dicis. Hoc iam plus est tam amat amasse bachidem quantum non posset credi.

g Credo ita videri tibi nam nemo ad te venit. Magno cōpendio vsus est. nō obtēdens cur hoc falsū sit quod putet meretrix. Sed cur hoc putat ita ex eius persona refellitur quod obicit.

h Ille inuitus. Inuitus dicendo quasi admonet iterum iterūq; vt Virgi. Italiā nō sponte sequor.

i Quid deinde fit. Interponē persona ad exitū festinans vt alibi. Quam metui quorsum euadas

k Diebus sane paucu. Hic exitus est.

l Post pamphilus me. Ne testis quisq; & arbiter secretorū interueniat.

m Me solū seducit foras. Familians in seruo iactantia de dñorū familiaritate. Simul quia decens est vt per eum quid gestū sit spectatores sciāt

n Narratq; vt virgo. Hoc est illud quod supdixerat. Nocte illa prima virginē non attigit.

o Sed anteq; eā vxorē duxisset, Bonus color purgationis. diceretur enim quare si illā odio habebat ducebat vxorem.

p Tollerare posse. Tollerare verbum est mala patientis.

q Quā decreuerim me nō posse. Apostraphe.

r Eam ludibrio habe. Honesto verbo & pudoris pleno vsus est. & noue pro viciari.

s Integram. Idest honestam, nō enī dixit sponsam virginē aut mulierem.

t Vt accepi a suis. Vigilanter quod est integram specificat i. talē q̄lē accepi a suis potuit enī vicia tam accepisse vt sepe euenit. ergo nō abundat vt accepi a suis sed habet significationem.

v Piū & pudicū ing. Erga meretricem pium: pudicum ergo virginē an simul erga virginem & pium & erga meretricem pudicū erga virginem. Cogitur autem pan pudicum, an pium philum piū dicere quē periurum putabat.

x Hoc ego pferre. Verba pamphili sunt nō vt quidam putat ad psonā parmenonis referentes.

y Cui nihil dicas vicii. Culpe vxorię.

z Abituram. Abituram morem significat. & postremā tarditatem itaq; postremo vel sero abituram.

a Quid interea. Exultantis est & gestientis audire. Interitrea eos dies

b Postq; hunc alienū. Alienum pro alienarū, vt in Phormione Quid ego vobis Geta alienus sum. Nā quomodo alienam si amabat se dixisset. Postq; hūc alienum. Oratorie nō iam bachidem excusat quam a verisimili causa vult ostendere q̄ ipsa fuit in Pamphilum durior.

c Alienum ab se videt Idest maritum. nā hoc nomen a meretricibus alienum est.

d Maligna mulroma gis. Maligna difficilis. malignus est qui difficultatem sui ostendit.

e Procax Dispoliatrix petat. procare enim est petere. Virg Procacibus austrū. i. impudentibus Nā qui multū petit impudens est. & procax. Vnde et proci dicti sunt qui filias alienas in matrimonium petierunt.

f Non ędepol miror. Obtinuit quod volebat parmeno. Nā credit philotis iniuriam factam Pamphilo.

g Atq; ea res multo. Immo legitur & atq; Oportune cōciliatius pā philum defendit parmeno. Postq; philotis inducta est. vt fateretur iniuriam factam.

h Et hāc que. Vxorem modestam.

i Cognouit satis Cognouit diligentius & ac

tentius cõsiderauit. Nã cognoscere est diligẽter & attẽte cõsiderare. & bene satis ex ipsius moribus & meretricis.

k Ad exẽ. Quasi ad imaginẽ et collationẽ et spẽm cõparõis

l Hẽc ita vti liberali esse ingenio. Qualitas cõparatiua.

m Pudens. Hec contra vitia meretricis posuit. Pudens hec, illa procax modesta hec, illa maligna. reliqua vero superãdũtur ornamenta vxoria matronecq; laudes.

n Incomoda atq; in Gallide laudata vxore non repetit vicia meretricis apud meretricẽ. & simul contentus de vxoris laudibus vicia meretricis intelligit. & est figura eclipsis.

o Et tegere. Hoc est plus q̃ si ferre. Et tegere q̃ meretricẽ amaret. Et plus dixit tegere q̃ celare. Tegere eni adhuc dixit. vt nõ solũ cuiquã nõ ederet sed & ne quis sciret.

p Hic animus. Oratorie dixit. nõ eni pãphilũ dixit sed animũ pãphili. Hic animꝰ. hic p tũ. vir. Hic animus. g. a. m. h.

q Vxoris. Recte q̃ ex misericordia amor nascit. Sic & in phormione, Misertũ est virgo ipsa facie egregia. Vir. Heus q̃bus ille iactatus. f.

r Partim vi. Qualitas relatiua ad ea prius dixit deuictus de proximo repetiuit paromenen deuictꝰ victus.

s Paulatim. Adeo est tardus amor pãphili & magnꝰ. vt etiã post iniurias difficile discedat. & elapsus est animus non pamphilus.

t Postq̃. An sibi par an absolute bonũ vt dicimus sit, par est facere te ergo aut tibi. aut vxori. f. liberali fœmine. Par ingeniũ. i. eandẽ voluntatẽ. Salust. Quos eadẽ odisse. et eadẽ metuere invtũ coegit. Itẽ alibi. nã idem velle. a. i. n. e. d. f. a. e.

v Interea in. Bñ causa abitiõis. Pãphili narrat Cognatus senex, bene q̃ ait senex. Nã acerbũ iuuenẽ nõ cõueniebat fabre in comœdia. Itaq; apud Therentiũ mereuix molesta, aut ex duabus vna vxor morit, aut senex. Ita ex hmõi moribꝰ. vel incomodũ vitat vel lucrũ insup nascit. vt non

x Horũ. Maluit horũ q̃ dñorũ dicere. (sit causa legendi)

y Ad hos ibat, Ecce verbo iuris vsus est. ea eni legitima est hereditas que familiæ debebatur.

z Eo amantẽ. Non iam vxorẽ non iam amicam.

a Inuitũ Pã. Inuitũ recessisse vis verbi demõstrat. nã pprie extrudere dicit qui manibus expellit. Sed hic trãslatiõe vsus vt oñderet tñ importunitatis verbũ senis fuisse quãta impulsio manuũ efficere potuisset. Extrudit verbũ necessitatis.

b Relinquit. Ineptia pñtis tpis. legitur & reliquit. Relinquit cũ matre vxorẽ. preparatio ad futurũ errorem.

c Nã senex. Nã hic inceptiua pticula. vt nã meus conseruus est homo vt magni pcii. Plautus in milite gloso. Rus abdidit verbũ sese verbũ reprehẽdentis senẽ. q̃ sese abdidit dixit.

d Huc raro in. Huc bene dixit vt ostãdat parmenonẽ in vrbe esse. mira œconomia. fac enim presentẽ & nullus error in

e Cõmeat. Cõmeare est ab esse inde vbi te esse (fabula est. oporteat. ergo hoc dicto oñdit q̃ raro ad vrbẽ veniat. & se nex q̃ppe cõmeat est ex alicq; cõmẽtatiõe thalis abscessus.

f Quid adhuc. Bene vsq; adhuc suspẽsa narratio est. Et in hac interrogatione q̃si substomachat philotis decepta. q̃ nihil videat infirmitatis in nuptiis quas optauerat. Quid adhuc. h. tristior mẽretrix dixit.

g Nunc audies. Sic ait quasi iãdudũ audire cupienti quasi molestam percontatricem.

h Bene cõueniebat. Sane bñ p multũ. & sane satius valide quia q̃ validꝰ est sanꝰ est. i Interim miris. Hucusq; parmenonem porta passus est dicere, cetera actibus seruaturus. Et mire ad finẽ comœdie rerũ explanatio referuat. nãq; si queras sallitẽ parmeno cũ nõ odio socerus. sed pudore sterilitatẽ aduersus socrũ philomena assimulauerat.

k Postulatio nunquã. Expostulatio querela. sed ppie expostulatio est apud illum ipm qui peccauerit. postulatio de illo apud alterũ. postulatio querela et quasi iusta interpositio querelarũ.

l Quid igit Recte dixit si hoc nõ fuit.

m Fugere e cõ. Bñ ecõ spectu vipote qui caueret grauida intelliges. Si tñ subiungimus videre nolle. vt ignorãtia pmenonis appareat. quia argumentũ odiorũ credidit q̃ philomenã neq; videri vellet neq; videre

n Deniq; vbi nõ qui. Pati & sustinere intelligi potest hoc loco. vtrũ postq̃ non potuit sustinere socrum. aut postq̃ illam socrus ferre nõ potuit sic se celantem nurũ Potest etiam sic intelligi vt non potuit argumenta odii sui ipa nurus pati. & continere migrauit ad socrum. Pati. tolerare aut tolerari. quia patior cõmune est nam patior te & a te dicimus.

n Abiit. Proprie abiit quia non expectauit vt mitteretur.

o Vbi illic dies est. Dies nõ diebus dixit.

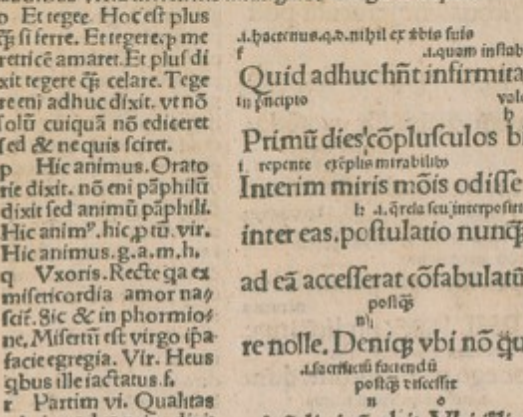

p Accersi iubet. Non addidit que quia intelligitur.

q Dixere tunc causam. Quia nullius momenti ac falsam.

r Nemo. Hic iã apertius odii videt vbi nec iam fingit cã.

t It visere. Populare penates venimus. Visere officii est videre querentis aliquem.

v Admisit nemo. Iniuriose ipsa pronunciatio est.

x Hoc vbi se. Scimus que ad nos deferunẽ rescimus relata.

y Heri ea cã. Bene ea q̃ppe q̃ se rure abdidisset.

z Nõdũ etiã. Parelcon tertiũ. & deest scire. & est scio scire cũ Nõdũ etiã. Recte seruauit religiõsus fabule pẽdulũ & attẽtũ spectatorẽ. a Nisi sane. Bñ qa curiosus est pmeno. & idẽ garrulus. Nã p totã fabulẽ talis inducit. b Habes oẽm. Quasi diceret quã audire

c Pergã. Pergã vt tẽderet iter ad portũ scilicet. (expetisti.

d Nã cõ. Dicit cãm cur in reliq̃ fabula non appareat psona huiꝰ meretricis. et pprie cõstitui. Nã cõstitutũ de hmõi rebꝰ dicit cõuenire et cõstituere. et hmõi rebꝰ apud extraneos me

e Dii vortãt. Sepe eni res eueniunt aliter q̃ (rectrices agũt. volumus. & ideo volturnus colit q̃ preest rebus vertẽtibus.

SECVNDVS ACTVS

LACHES senex. SOSTRATA vxor. auxiliū ↄ opē ꝯgle mulierbe

In hac. j. scena. Accusatio socrus est que cōiecturaliter defendit di. nihil a se factū in perniciem nurus.

a Proh. Ab exclamatione cœpta scena est. senex eni est difficilis et iratus deū pro deorū.

b Quod. Conaē Terētius aduersus famē socrꝰ bonā repire & incipit a gñali exclamatiōe q̄ vehemētior sit accusatio. paulatimq; ad specialem crimē descēdit. Et sic est accusatio a psona. cui accidit ex sexu q̄ socrus est.

c Que est hec. Accusatio a re, d Cōiuratio. Bone rei est. Coniuratio male. & inde cōiuratio catilline dicta est.

e Vt oēs. Bono argumēto vtit. Lesisti nurū. qa socrus es & nulla socrus diligit nurū. & est accusatio a causa eadē.

f Studeāt. Maioris operis est studere q̄ velle.

g Neq; de. i. flexā vel inflexā ab eo q̄ declinauerit, ne parū sit diuersū vel dissimile dixisse vt ē illud tumultū inflexit.

h Itaq;. Neseias an exsnia hac vel adeo ex hac scena nomē fabule sit inuentū. Itaq; a necessaria sententia est amphibologia ad describendam vtramq; personam.

i Viris esse aduersas. Aliud argumētū lesisti nurū vt mihi aduersaueris. Nā socrus & oēs mulieres aduersant viris.

k Similis per. Nā studiū & bonū & malum est. pertinacia vero non nunq; mala.

l Eque. Dedita opa voluntatis hois est attētior atq; ipēsior.

m In eodē. Tria in accusatione posuit: ex q̄bus duo sūt cōmus iudicibus pbaturos quū metuim⁹. ne qd illis temere p suasū sit. Postmodū recises. Fiducia innocentie. Rescire est quod de industria celaē. vix argumentū. vix agnoscit.

n Et ei vllus. Magna amplificatio crimis dubitat an sit lud⁹ malicie & magistrā nō dubitat Sostratā. Sed certe scio inquit.

o Me misera. Et hec q̄ ab exclamatione cœpit ad misericordiā spectat defendentis oratio.

p Que nunc. Oratorie p se loq̄: mulieris quidā maioris innocētie est ne scire crimē q̄ defenderet et his verbis oñdit sine noxa esse. et philomena nō solum hāc que loquitur Sostratam.

q Nō ita.

Per iusurādū nō ita me dii amēt aiaduertēdū veteres non minus euphanismon i verbis q̄ cacetaphon neglexisse velut hic ita me dii bñ ament.

r Itaq;. Modo due partes sunt orationis.

s Dii mala. Sīr odit vxorē cui⁹ amor obstabilis fuit in adolescētia.

t Postmodū Hec figura ab oratorib⁹ noiat in q̄ aliqd pmittimus ad malitiā. Sostrata ex his colligit iniuriā passā nurū p cōiecturā.

n Et ei vllus. Magna amplificatio crimis dubitat an sit lud⁹ malicie & magistrā nō dubitat Sostratā. Sed certe scio inquit.

o Me misera. Et hec q̄ ab exclamatione cœpit ad misericordiā spectat defendentis oratio.

p Que nunc. Oratorie p se loq̄: mulieris quidā maioris innocētie est ne scire crimē q̄ defenderet et his verbis oñdit sine noxa esse. et philomena nō solum hāc que loquitur Sostratam.

q Nō ita.

Per iusurādū nō ita me dii amēt aiaduertēdū veteres non minus euphanismon i verbis q̄ cacetaphon neglexisse velut hic ita me dii bñ ament.

r Itaq;. Modo due partes sunt orationis.

s Dii mala. Sīr odit vxorē cui⁹ amor obstabilis fuit in adolescētia.

t Postmodū Hec figura ab oratorib⁹ noiat in q̄ aliqd pmittimus iudicibus pbaturos quū metuim⁹. ne qd illis temere p suasū sit. Postmodū recises. Fiducia innocentie. Rescire est quod de industria celaē. vix argumentū. vix agnoscit.

v An quicquid pro illis factis. Amare.

x Que me. Iam sic accusat quasi iā pbauerit crimē. & est āplificatio. Que me & te & f. Hec ex āggregatio est q̄ appellaē cū ex vno maleficio mita fiūt ab oratorib⁹ crimia.

y Dedecoras. Dedecoraē quod honestū aut turpatū honestum quod corporale est.

amicis inimici vt sint nobis affines facis, q illũ decet ue
runt dignũ: suos cui liberos cõmitterent. tu sola exore
re: quæ pturbes hæc tua impudentia. SO. Ego nec LA.
Tu inq̃ mulier: quæ me oĩno lapidem / nõ hoiem pu
tas, an qui rure crebro esse soleo: nescire arbitramini: q̃
quisq̃ pacto hic vitã vestrorũ exigat: multo melius hic
quæ fiũt/quã illic: vbi sum assidue: scio. ideo quia vt vos
mihi eritis: proinde ego ero fama fortis. Iampridem eq̃
dem audiui cœpisse odiũ tui philomenam. minimeq̃
adeo mire: & ni id fecisset: magis mirũ foret. Sed nõ cre
didi adeo: vt etiam totam hanc odisset domũ. Qd si scis
sem: illa hic maneret potiꝰ. Tu hinc isses foras. At vide q̃
immerito ægretudo hæc orit mihi abs te sostrata. rus ha
bitatũ abij cõcedens vob/& rei seruiẽs. Sũptus vos oci
umq̃ vt nra res posset pati meo labori haud parcẽs præ
ter æquũ atq̃ ætatẽ meã. Nõ te p his curasse rebus: ne qd
ægre esset mihi: SO. Nõ mea opera: neq̃ pol culpa ve
nit. LA. Immo maxime, Sola hic fuisti: i te oĩs heret cul
pa. tu sola sostrata q̃ hic erãt curares: cũ ego vos soluí cu
ris ceteris. Cũ puella anũ suscepisse inimicitias ñ pudz:
illiꝰ dices culpa fcm: SO. haud eq̃dẽ dico mi laches, La.
Gaudeo: ita me dij amẽt: gnati causa. Nã de te q̃dẽ satis

a Suos. Nota liberos in significatiõe vniꝰ filie.

b Tu sola exore. Emergis reperitis verbũ. Hic impudentiã notat Cicero. Exortus est seruus q̃ quẽ in aculeo. a.n.p.c.a. s. Exorere existis exoriri dicitur qui expectans inuadit aliquem.

c Tu inquã mulier. Tu mulier emphasim malicie habet. & oĩno expressio consuetudinis & admaginationem et lapis nunc̃ vulis. nisi ad templũ vel celũ. quẽ magis ad iniuriã delegit. Nam saxũ melius q̃ lapis. vt Virg. Variũ & mutabile semper femina.

d Lapidẽ. Sufficeret lapidẽ putas. Sed de stomacho. nõ hoiem addidit. Plautus Herus meus elephãti corio circũcinctus est non suo.

e Anqa rure. Memor sui est q dixerat rus abis

f Quo quisq̃. Vestrorũ p vestrũ sic veteres.

g Multo.
Vsus est vt in Adelphis At non prius sex mensibus olfecissem.

h Ideoq̃ vt. Mire confirmat vñ sciat ne suspitiose crimẽ obiecere videret. Et bene mihi, qa comoditas familie ad hũc redundatura est.

i Pridẽ eq̃dẽ. Primo obiurgatio est sostrate, cur nõ amet nurũ. Secdo est cur nõ amet a nuru. Tertio cuiusq̃ adeo puella nupta deserat domũ.

k Minimeq̃ adeo. Satis amare p merito dicit odium contra meritũ amorẽq̃. simul excusat nurũ que oderat talẽ socrũ Et simul preuenit q si nõ lesa est. sed odio me habet.

l Illa hic. Post acrẽ inuectionẽ seipsam miserat. vt inuidiã dure inclinationis in ipam cõuertat. Sic in Andria. Agenũc iã ego pol. h.u.t.o.e.q.s.p. & cõtinuo Cremes pietate nati nõ te misereat mei. t.c.l.o.t.e.

m Quã ime. Posticã de iniuria dixit de psona eius cuius fama est. i cũ egnitudo hec oriẽ & magnitudinẽ rei significat, et repentinũ impetũ vt supra. Tu sola exorere.

n Rus habitatũ. Quia dixit senex rus addidit.

o Cõcedens. Ne diceret q̃ sit voluptatis cã. vobis melius pluraliter, q̃ si diceret tibi. Cõcedẽs vobis. s. vt in vrbe esletis.

p Rei seruiẽs. Res seruit diuibus. quia abũdat. Rei seruiunt paupes qa coartãt se ad angustias rei. Ita ergo res p qualitate sua. & seruit et ei rei seruit. Horatius. Impetrata vt seruit collata pecunia cuiq̃.

q Vestros sũ. Vestros sumptus i. q̃ alicui ociũ vitã vrbanã. vel q̃ nihil acquisitis vt in Adelp. Hãc ergo clementẽ vitã vrbanã. Otiumq̃. hic amorẽ quasi nihil agentibus.

r Vt nra res. Mediocris s. vt comici pũ similias

s Prẽter equũ. Prẽter equũ qa vos dñi. vel qa vos stuimini cũ ego doluerim ætatẽ quia senex. Virg. Vires vstra. f.f.

t Nõ te his. Mirus sensus p his inquit tot rebꝰ vnã & facilẽ redderes. Et te sit, pnunciãdũ. q.d. & si alii nõ curarent curare debuisti.

v Nõ mea. Vellet dicere nurus culpe esset mihi sed melius dixit non mea ne accusando cõfirmaret quod dixit senex oẽs socros oderũt nurꝰ.

x Neq̃ pol. Pñ addidit neq̃ pol culpa venit potuit enim vt nõ fieret ipa iniuria sed tñ pmisit fieri Mire tñ nec accusat nurum, videt vnũ dixisse opa & culpa & tñ non est idẽ. Opa est enim si scientes lesserimus. culpa si nescientes. quorũ alterũ sceleriũ. alterũ stulticie est.

y Sola hic fuisti. Nostra oratio. & deest enim vt sit sola enim hic fuisti quod ad filiũ & ad maritum pertinet. Nam nõ sola cum qua nurus. solum quantũ pertinet ad regendã domũ. ceterum & filius & nurus erant sed sola. i. sine me.

z In te oĩs heret culpa. Si est in nuru iniuria alia qua in te omnis tamen sostrata.

a Tu sola. Optime gẽminauit sola more ita scẽtiũ nodũ nomẽ posuit et Sostrata addditũ ad amaritudi

b Cũ ego. Vos p te vt desiste. m.c.t. Cũ ego (nẽ inclamãtis. vos soluí. noua figura soluí vos.

c Cũ puella anũ susce. Hoc dicit tanq̃ cõcesserit etiã nurũ iniquã esse, Puellã blãde dixit ita hanc cum amaritudine anum.

d Illiꝰ dices. Preuenit defensionẽ et eã sic, pnũciauit vt crimẽ

e Haud eqdẽ. Mi laches dixit quasi grauissimũ accusatorem arguẽs. & quasi defatigata. & delassata eius clamatiõibus. Nõ ergo blãditiis est mõ mi sed inuidiose rogantis.

f Gaudeo ita me. Quod similis filius nõ sit. an q̃ talẽ vxorem habeat. quũ nec inimica accusare possit. & gnati causa dixit qa talẽ vxorẽ habens sua causa qd gaudeat nõ habet.

g Nam de te quid satis scio. Idest mihi detrimenti sit si tu pecces idẽ nunc̃ dixit peior fieri potes sed ea eadem. Sic Cicero, Est idem verres qui fuit semper.

h Peccãdo. Seruat ínctũ numeꝝ pecõꝝ: nesit illi copie detrimẽtũ. sed cũ plurimũ delinqs tãtũdẽ sp admittis. Peccãdo de Hic sensus obscurus est attñ hoc dũ quãtũcũqꝫ peccaueris de tua estimatiõe minuit. nihil de pudore dero gat. eadẽ q̃ fuisti es: quia peior fieri nõ potes. Si. Cic Est idẽ verres. q. f. s. Peccãdo deq̃dã hãc putãt ironiã. q. d. q̃d̃ ex nr̃o pcõ tuo dãnũ pati possumus sed male

i Qui scis. Defensio a deriuatõe in q̃ oñdit nõ hãc eã quã obicit cãm senex cur abierit nurus ad matrẽ suam.

k Vt cũ ma, dixit. i. diu ac maiorẽ ptẽ

l Quod heri. Bñ attñr mauit defensionẽ senex dicendo sippter matrẽ abiit. cur tu excluſa es cum venires.

m Eni lassam. Infirmius defendit socrus. vt error senis vsq; ad castrophe pseueret. Eni lassam eã oppido. Eni gd dixit supuacua ponit interdũ hec cõsuctio p altera cõsuctiõe.

n Oppido. Vꝫ de trãslatio a rusticis q̃ interrogati quẽad; .h. Nunquã peccaueris quõ
b .i. nulla vmquã t
scio: peccãdo detrimenti nihil fieri põt. SO. Qui scis an
eam ob rem odio ꝓsequi simulare ſ. ſua
mi marite l:
ea cã mi vir me odisse se assiꝫauerit: vt cũ matre vna plus
q. d. nil; si vocis qó ꝓcedat l
.i. nõ est signũ sufficiẽs
esset: LA. quid ais: nõ signi sat est: qd̃ heri nemo voluit
.i. eunteꝫ ad videndũ intereducere certe nõ admiserunt valde
Pamphilam m mea quia n
visentẽ ad eã te admitteret. SO. Enim lassam eã oppido
tunc ꝓpiceꝫ Pamphilã o
tum aiebant. eo ad eam non admissa sum. LAC. Tuos
puelle acerbos z duros colerant
esse illi mores morbum magis quã aliã rem arbitror: &
nẽ sine causa egrotet vestrũ q̃ non
certe p
merito adeo. nam vestrarum nulla est: quin gnatũ velit
r .i. placeat optio electõ s postq̃
ducere vxorẽ: & quæ vobis placita est cõditio / dat. Vbi
filij illas vxores q; z nurus vestros mores excludunt a
vestra instantia nequeunt ꝓferre mittunt ase
duxere impulsu vr̃o: vestro impulsu eadem exigunt.

modũ fruges venirent; rñdebãt oppido .i. que sibi & oppido sufficere potuissent.

o Tuos esse. Acerbissime instituit senex. & accusationi vxoris. & desensioni nurus siquidẽ.

hoc sensu dicat nurũ ne mendacii culpã incurreret q̃ vero egrotat ex moribus male socrus. p Nã vra. Pro vestrũ hoc enim ab eo q̃ est vester

q Quin g. Quin q̃ nõ.

r Et que. Ymago hic q̃ dã argumẽtatiõis q̃ dicit quod latine dicit ab initio ad finẽ. & generaliter cepit inuentionẽ. ita generaliter cõclusit in socrũ. & est sensus eo iprobius illas quas elegeritis odistis.

s Vbi duxe. Bñ verba xadẽ stomachose & significãter repetiuit. vt iprobitas ex prio appeat ipulsu. Vbi duxere. Videt vt supꝫ dixim⁹ hec tota scena ad hoc interposita. vt fabule nom hic intelligerem⁹ inuẽtũ. Impulsu. ipudẽtia socr⁹ ipulsus repetitio demõstrauit. Impulsus vr̃o sic in Heau. Nõ scortari crebro.

In scẽa. 4.

Moralis allocutio Phidippi ad filiã mitissimi patris colorẽ ostendens.

a Et si. Apparet et hic multa prius pri suo philomenã locutã eẽ. Ergo hec ꝓfisio nõ principii.

b Vt te co. Etiã inuitã scio ego meũ ius esse vt te cogã. Hoc idẽ in Adelphis nõ necesse habeo.

PHIDIPPVS senex. LACHES SOSTRATA an⁹
ꝑcta filia mea .i. mihi incumbere ad me spectare
a b
AT si scio ego philomena meũ ius esse: vt te co
.i. ꝓpiam c
gam quõ ego imperem / facere: ego tñ patrio
.i. affectu pñs imperabo mihi mosẽ geram immederare z teme
ꝓsuasus b fre suscepte
animo victus faciam: vt tibi cõcedam: neq; tue libidini
.i. reluctabor sed obtũ tbo ecce hic optissime e
aduersabor. LACHES. At eccum phidippum optime

c Patri aio. victus. Bñ victus. qa nõ tõne facio. Victus est vndiq; qui recedit a iure. Tale est in Adel. non. u. h.

d Neq; tue libidini. Libido est quelibet voluntas temere suscepta. et bñ libidini est eni nõ equũ esse anio mariti obesse nuptã. & si eni pro voluptate posuit libidinẽ. tñ subaccusauit hoc noie.

e Optime vi. Legit & hinc locale aduerbiũ: & q̃si cõminat vxori modo se inuenturum ipam peccasse nõ virum.

f Quid siet. Vtrũ quid siet rei, an quid sit nurus. vtrũ inno cens an iniqua. Et videtur hoc Sostrata dicere. Nam vicini sunt inter seproximi Laches & Phidippus.

phidippo .i.scīā omnīā q̄uis de cōgrēe mea
nunc f g vt libuit vt alioq̄n vocis

videō. ex hoc iam scibo q̄d siet. PHI. Et si ego meis me
vehementissime obedientem rō scio me esse ob hoc
indulgentem i rem rem
b

oībus scio esse apprime obsequentem: sed non adeo vt
indulgentia deperiret f. meq̄ sed f. q̄ ego facio

mea facilitas corrumpat illoꝝ aīos Quod si tu idē face
veritatē t

res: magis in rem & nostram & vestram id esset. Nūc vi
f. femina q̄ vxorio t filie Phidippū q̄ si q̄ aliud iurgij habeo
l

deo in illarū ptāte esse te. PHI. eya vero. LA. Adij te he
pter filiā similiter reuisisti me inhoneste est
n o .i. nō

ri de filia. vt veni: itidem incertū amisisti. haud ita decet.
.i. si vis vt diu gmanemus affines occulere .i. causas rue ira
cundie

si pertinuam hāc vis esse affinitatem: celare te iras. si qd
.i. erramus .i. emitte in lucē negando e. culpando
m

est pcūm a nobis: profer. aut ea refellendo: aut purgando
.i. emendabimus od existente .i. culpa q̄ est egra
n reprehendē reducemus o p

vobis corrigemus te iudice ipo. Sin ea est causa retinen
male valēs q

di apud vos: quia egra est te mihi iniuriā facere arbitror
timeo ne non sopa filia
.i. crucet
r

phidippe. Si metuis satis vt meæ domi curetur diligēter:
sed s. q̄ duo .i. nen s. tibi ascribi nō potes q̄uis
s c

at ita me dij ament: haud tibi hoc cōcedo: & si illi pater
s. filiam incolumē s. volo s. velo
v

es: vt tu illam saluā magis velis q̄ ego: id adeo gnati cā.
filiū filiā tuā plurimi estimare
f f

quē ego intellexi illā haud minus quā seipm magnifica
s cere ignorātū a me q̄rum p̄am. molesse .i. vxorē recusasse

re. neq; adeo clam me est: quā esse eum grauiter laturū
vxorē domi nihīlē cupio sūmoqe phi.
af

credam: hæc si resciuerit. eo domū. studeo hæc priusq̄ il
in domū meā ab imbro
b c

le huc redeat. PHI. Laches & diligentiā vīam/ & beni
comperiam habeo s. ira q̄ studeo mihi
b

gnitatē nouī. & quæ dicis oīa esse vt dicis: aīm induco
c q̄ sentiat opam do

& te mihi hoc cupio credere. illā ad vos redire studeo: si
f vt redeat vereāt

facere possum vllo mdo. LACHES. Quæ res id te face
impedit et nōne in aliq̄ Pamphilum

re prohibet? Eho nun quidnam accusat virum? PHI.

ro nurum nisi post filiū diligat. bene ergo gnati causa. Incredibile est enī patrem non patris pietate superari.

x Quē ego intellexi. Et causam sui amoris ostēdit & mariti nullā. ergo coniugem culpat quisq; pe qui amat & a parente none dictū, eo amante.

y Quem ego intellexi: Hic subtiliter oneratē culpa nurus. Siquidem indignus iniuriam faciat socero & marito.

z Neq; adeo clam. Ingeniose poeta iam preparat causam simulatu re, ob rem iracundiam Pamphilo.

a Hæc prius q̄; ille huc Hic subtiliter eā terorē iniecit iracūdie mariti

b Laches & diligen. Principiūa personis est factū. Laches & diligē tiam vestrā. Remotiuo statu agit Phidippus, p persona sua. nā in filiā remouet culpā cur non redeat & relatiuā simul tē tat qualitatē. potest enī videri cū iniuria socrus ad hāc volūtatē esse cōpulsam. Laches & diligentiā vestrā ab eo cepit quo maxime notus est. & quod in primis sibi purgandū fuit: ne suspectā voluntatē aut diligētiā habere videat affinitū & cū affectu quodam et geminatu dixit laches q; ille ait Phidippe et bene a nomine cepit vt cōsentire illi videat. & diligentiā q; ille ait sm meritis satis vt meq; &c.

c Vestram. Melius q̄; tuam cum ille dixerit de te tantum & benignitatem, quod ait. haud tibi hoc concedo & si illi pater es. vt illa magis velis q̄; ego.

d Equę dicis omnia esse vt dicis. Quod iurauit & dixit q; gnati causa', & q; addidit q; illam amet Pamphilus.

e Et te mihi hoc cupio credere. Melius q̄; si & hic iuraret. Et bene colligit ex verisimilitudine quod volebat.

f Si facere possum. Hic remotio. Si facere possum vllo modo. Mollius dixit q̄; si. & hoc enim vult intelligi nolo, & non possum facere.

g Eho nunc quidnam accusat virum. Gesticulatio quędam secretiora querentis sepe enim de maritis puelle parentibus queri solēt aliquid eiusmodi quod solis ipsis committendum est. Eho interiectio ponentis aūt propiorem Nam illa querit que solent de maritis puelle matribus queri.

g Phidippe &. Expostulatio Lacheris apud Phidippum accusationē connēs tanq̄; causa m iniuriarum intendat.

h Scio esse apprime o. principiū a persona eius cum quo agitur & sua Et an vtile sit minus obsequi hominem suis.

i Sed nō adeo vt mea. Facilitas indulgentia. Et deest tamen. & est anacoluthon tertium.

k Nunc videon. Locūs de temperat eius culpā quem accusat cū dicat illum coactum a suis sacere sibi iniurias.

l Eya vero. Modo ad uerbium corripiētis parcon.

m Adii te heri de filia Narratio & memoriter poeta quia dixit heri ea causa. t. h a. p. c. e.

n Itidē incertū amisisti. Pro dimisisti & idem. quid est an id iterū amisisti aut ad te incertus veni. Iungendum ergo vt veni id est vt sit. vt veni amisisti quidā incertum. incertū inquit veni. incertus a te recessi.

o Haud ita decet. Nō vsq; adeo decet. est confirmatio. Et bene additū est ita. si enī celande non vsq; adeo. vt discordiā pariant.

m Aut ea refellendo. aut purgando. Refellit qui negat purgat qui idē fatetur. & sic defendit ergo refellimus per coniecturam. purgamus per ceteros status.

n Vobis corrigemus. Plus dixit vobis q̄; tibi.

o Te iudice ipso. Virg: Pandens. a. m. f. i. e. quid enim est teipso. nisi scilicet reo culpe. & tibi ipsi arctius fauenti. vel quia mea speres vnicus.

p Sine ea causa retinē. Reprehensio.

q Arbitror Phidippe. Bene addidit nomē excitās audiētē.

r Satis vt mee domi curetur. Vt ne non et iungendū est satis diligenter non enim melius satis.

s At ita me dii ament. Addidit iusiurandum vix enī credibile est tantundem amare socerum quantum patrem.

t Et si illi pater es. Salu. in primo libro. Et liberis eius auūculus eras. Et si illi pater es. Compendiū attulit. Virg. Heu fuge nate dea hoc enim sentit. q̄; q̄; nata dea sis. fuge tū.

v Id adeo gnati causa. Honesto amori nurus rationē subiecit piam. Nam non continuo rectū est nimis amari a socero.

h Nā postq̄ Institi vt viderē.et an desit animū vrsit attendi aim nō eni plenū ē.sed nōdū aduerti eni ocłos.aut aim sub i Sctē. Ad nūc (audiſ. actiuū ē significat.i.valk Nō pos. Pāphi-lo.ſ.a Bene hic addidit verba philomene ad q̄ Phidippus cū diceret:et ſi ſcio ego Philomenā in ſ.e.&c. l Nō poſſe. Magnifice cōtra illū q̄d Laches dixit.egre latus Pāphilū &ita locut⁹ eſt quaſi hoc Pāphilo grauius eſſe debeat.

m Perdurare Proprie & muliebriter dixit.

ſ.vtrum h dūtaxat eligentius rem cōſiderauit violētia .ſ.regere iuſtare

Minime: nam postq̄ attendi magis: & vi cepi cogere vt
in domū vxam volde turat absentia pāphili
i firme l:l
rediret: sancte adiurat / nō posse apd vos. Pamphilo se
pmanere hoibus
m n .i.vicium o
absente perdurare. aliud fortasse aliis vitij est. Ego sum
mus suaui repugnare .i.subditus liberus vel alius
p q
aio leni natus. nō possum aduersari meis. LA. Hem so:
q.d.huius rei volentis ſ.me facere explorarum ſ.q̄ phil.nō redeat
auceret eo r o vrb
strata. SO. Heu me miseram. LA. Certum ne est istuc:
certe .i.q̄rum possum pspicere
r .i.nonne
PHIDI: Nūc q̄dem vt videt. Sed nunquid vis: na m est
aliquid causaq̄ vt venale cleo tre
q̄d me ad forum iam transire oportet. LA. Eo tecū vna.

n Aliud ſor. Aliud enī est sic dixit ne diceret.ſed coge vt redeat. & melī dixit aliis q̄s ſi tibi dixiſ.

o Ego. Hoc cōtraſſet. illud q̄d primū dictū est vt ſi ego me oib⁹.ſ.a.d. p.o. Aio leni hoc est plenū. Nā aio leni vt dicim⁹ pferē. Ego sū aio leni qualitas vētis.

p Nō poſ. Concluſio:

q Hem. Que dixiſti nō mea opera necp̄ pol.e.e.

r Heu. Ad ſe redire tonties q̄ſi delaſſata cōq̄rit.

s Certū est. Quod philomena nō redat.

t Nū. Deſcēdēs verbū

SOSTRATA.

In hac ſ: scena. Est allocutio qua inducit ſecū loquēs an⁹ per quā orationē mores ei⁹ & anim⁹ mitis intelligi possit. Eque comicū & vide sententiā defensorē accuſaturū socrū cōtinentē cōtra illud q̄d ait. Ita vna aio.o.ſ.o.u. Officiū eni boni potte est nullū gen⁹ hoim ſpecial'r ledere. Sic Vir. Quod ſepe male legere nouerce.i.nō omēs nouerce ſed tm̄ male.

turandi verbū equaliter
a .i.certe
A Edepol nā nos sumus mulieres æque omēs
.i.mentis aliquos mulieres nos
in viris ppter paucas quæ omnes faciunt digne vt vide
.i.infortunio miſeria calamitate ppter quod
b .ſ.vt dico verū c d
amur malo. Nam: ita me dīj ament: q̄d me accuſat nūc
maritus meus .i.culpam ſ.ad cuius me accuſat .i.ad expurgādū e
vir sum extra noxam. Sed nō facile est expurgatu: ita a
ſ.viri pſuaſerunt .i.mēs maritoꝝ pſ.mutibus ſuis nem f
nimum induxerunt/socrus omēs esse iniquas. haud me
turandi arte aliter cruciaui .i.q̄s
pol quidem. Nam nunc̄ ſecus habui illam: ac ſi ex me
g vnde ſ.malum .i.p pam.
esset nata. Nec qui hoc mihi euenit ſcio: niſi pol filium
h vehementer t
multis modis iam expecto: vt redeat domum.

a Edepol. Laches generaliter incuſauit socrus. hac plurimas defendit cās.eque eni iniq̄ nō oēs sum⁹ male. b Nā ita. Bñ iurat. Nō sine iureiurādo incredibile est ſit bona ſocrus.

c Quod me. Deeſt in eo. vt ſit in eo q̄ me accuſat.

d Nunc vir sum. Nā q̄ poſt quod socrus oēs iniquas esse intelligit q⁹ iniq̄s.i.nurib⁹.qa socr⁹ nomē est ad aliq̄d dictū

Socrus dicit relatiue ad nurū: vel ad genitū. nō eni dicit socrus ad filiū vel filiā. ſed mater vocitat ad genitū aūt vel nurū quorū non est mater dicitur socrus.

e Ita aim. Inducere animū est ita tenere vt amittat.i.pſuadere anio ſuo.

f Haud me. Esse inquā ſuperiore ſubaudiēdū est. vt ſit pol.p plene iurādo. Haud pol me q̄dā ſubaudiēdū ſcio esse. aut noui eē aut tale q̄d ſecūm quæ familiaris est his qui ſecū loquunt.

g Nec qui. Qui vī h Muliſmo: Quia nihil in matre dt expectare filiū. idcirco redeat additū multis modis.

i Vt redeat. Quasi diceret nescio. vnde hoc mihi cōtingat. niſi q̄ vehemēter expecto filiū vt redeat quot me & certiorē reddat ſup huiuſce rei occaſione: & me his libet atq̄ cupiat rem totam elucidando.

TERTIVS ACTVS.

PAMPHILVS adolescens PARMENO seruus.

a b l.milit grauiat molestia c

Enimí ego pfa acerba credo eẽ ex amore hoí

exclamatio.q.d. phi tolor me d tunc sum infelix.

Vnc̃ oblata: quam mihi. Heu me infœlicem

e vx̃ mea f ꝓsturui .l.amarrere ꝓpter hanc causam

hanccine ego vitã parsí perderem? hanccine causa ego erã

tantum g f.mihi fuer

tãtopere cupidꝰ redeũdi domũ. cui c̃ito fuerat pstabilꝰ

in q̃libet alio loco .l.vxore f.me .l.ratio est: locos inter pfem

h et mrem et vxorem

vbiuis gentiũ ꝙtẽ agere: c̃ huc redire: atq; hęc ita esse/

p vobis oibus f.nobis omnib

l: i m .l.ex alio loco sũ occasiõ

miserũ me rescisse. Nã nos oẽs q̃bus ẽ alicũde aliqs ob

.l.inter illud spatiũ .l.comperiũ venier n incognitũdem

iectus labor oẽ q̃d'est interea tps priusc̃ id rescitũ est/

ad tuc̃ sed .l.hoc modo q̃ redisti ꝓ soluas calamitatib

o p quõ

lucro est. PAR. at sic citius q te expedias his erumnis re

s.inter mrem et vxorẽ grauios p

perias. Sí nõ redijsses. hæ iræ facte eẽnt mꝰto ampliores

q matrẽ et vxõ.ẽ hũras reuerentiã in

alterũ alia ũ accusare audar.

Sed nũc aduentũ tuũ ambas. Pãphile scio reuerituras.

cõtinuelentiam expluabis s.benuolentiã facilia

r p alterius in alterã t

Rẽ cogsces. irã expedies. rursũ ĩ grãm restitues. leuia sũt:

In hac. 6.

scena. Allocutio est pcõ questionẽ. & bene nõ se amatoribꝰ mõ. sed insœlicibus amatoribus cõparauit. & principiũ est a summa totius mali.

a Nemini. Loco consquestionis in quo dicit quid nulli ferre talia aduersa contigerit.

b Nemini. Nimis conturbati ac tragici in hac scena dolores eẽnt nõ comici. nisi adderet ex amore acerba credo esse.

c Ex amore. Acerba dupter euenerũt Pamphilo. Ex preterito de meretrice Ex presenti de vxore.

d Heu me. Ab ipa simplici exclamatione. Et illachrymans hoc dicit.

e Hãcci. Ab eo q̃ ab aduersis aduersa delatꝰ sit.

f Parsi pdere. Si parco cõseruo parsi facit. Parco veniã do peperci. Modo ergo continui abstinui significat.

g Cupidꝰ. Ab eo q̃d cõtra spem cõtingit malũ.

h Vbí vis gen. Magna detestatio pśentis loci eligere. c̃juis terrã vel c̃juis gentiũ c̃ eã in qua est. Virg. Tollite me teucri quascũq; abducit terras. & gentiũ abũdat hic: & bene vbí vis gẽtiũ agere ætatẽ quia supra dixerat hãccine ego vitã parsi. nimis enim tragicũ fieret, satius erat in mari perire

i Atq; hec ita esse. Quod ait lachrymantis est. Recisere est vix repente quod de industria querat celatum.

k Nã nos omnes. Aut deest apud vt sit apud nos omnes aut nos oẽs ꝓ nobis oibus. nã nos omnes. ratio superioris sensus. & deest apud. aut penes aut quid tale.

l Nã nos omnes. Constat hanc

retulit enĩ lucri est nõ ad nos oẽs, sed a quibus est alicũde. vt sit ordo. Nã quibus est alicunde aliquis obiectꝰ labor lucri est tẽpus hoc est nos omnes. nã nobis q̃bus a hac figura vsus est. Etiã Tullius p murena Preterc̃ ne sepulchrũ ac beatũ putaret ei quoq; carmen cõpositũ est. Nam ille datiuũ casum subie cũ prepositisset nominatiuũ & totũ appolodori est qui sic ait.

m Quibus est Hoc genus allocutõis absolutũ dicit. Tale est apud Vir. Crastina lux mea si non irrita dicta putaris in. s. g. e. s. c. a.

n Rescitũ est.

Sic sed sit.

o At sic ci. At hoc modo q̃d veuisti ad discordias esse didicisti celerꝰ reperire potius quomodo erumnis te absoluas Et bñ expedias erumnis aut enim soluũt nos cure abeuntes aut impediunt & ligant aduenientes. vt Soluite me teueri s. c.

p At sic citius qui &c.

Sententia contraria, nam supra sic collegit. si ignorare mala sua vnicuiq; bonum est sequitur vt ea cito cognouisse. Infra sic si malis suis succurrere vnicuiq; c̃ plurimũ bonum est. sequitur vt ea cito cognouisse sit per c̃ optimũ.

q Sed nunc aduentum tuum ambas. ps. r. Ne accusare alterum altera audeat.

r Rem cognosces. Melius est rem c̃ litem.

s Rem cognosces iram expedies. Tricolor sententia & bono ordine vsus. prius enim fit querela. deinde ponitur iracũdia. Postremo reditur in consilium.

t Leuia sunt. Genus cõsolationis nõ a substãtia, sed a quãtitate nõ dicit nõ esse cãm sollicitudinis. sed leuẽ dicit.

v Que tu ꝑ grauia eē: Bene additū cōtra leuia nō grauia. sed ꝑ grauia leuia sunt a quātitate.

x. Quid cōsolare me. An quiscꝫ visꝫ vt solet in vero amore ipa cōsolatione egrescit dolor & ingeniose nō inquiuenū dicis. sed consolaris me. & hoc ipo ostēdis scire te ꝙ miser sum.

y Priuscꝫ. Ante rem.

z Habebā alibi. An miser sit in amore ante rem. in re & post rem. Habebā alibi grauius dixit alibi q̄si an meretricē diceret & maluit alibi dicere ꝙ ad meretricem.

a Quā mihi. Recte enī dici potuit. quō vxorem duxit si amabat. Et bene obtrudit. qa inuito. sic alibi. Aliquid monstri aiunt ea qm̄ nemini obtrudi potest itur ad me. Obtrudit. ꝑ obtrudebat Energia temporis.

b Vix me hinc. Vix vel multis modis vel statim significat.

c Atcꝫ impe. Cure vt diximus aut ligant aut soluūt. Virgi. Que mihi. r.e.u.e.m.f.a: Amatorie enī cure vincula dicunt.

d Vixcꝫ.h. Maluit ꝙ vxore ducere.

e Hem noua res orta. Porro deinde er vim habet. Deide modo implicationē continuarū miseriarū referentis.

f Que cū esse ita inue. Ordinē seruauit allocutionis. in quo a preteritis a presentibus. a futuris inducē persone loquentis oratio.

g [Nisi vt siam miser. Porro postea vel in postremū alii coniunctionem putant.

h Pietas iu. Hec apte ꝙa ferre dixit addidit iubet.

i Tum vxori obnoxi. Matris cum dixisset nō intulit vxoris. sed mutauit casus.

k Ita me olim suo ingenio. [Olim ad diuturnitatem retulit. non ad spacium preteriti temporis.

l Tot meas iniurias. Hec sunt iniurie quas supra dixit. Nosce illa. p. u. n. a. q. c. e. n. c. n. magis & deinde quid. t. i. a. b. c.

m Tot meas iniurias. Aliam vim habet quod dixit me pertulit. aliā ꝙ adiecit iniurias meas. aliā quod reticuit. Non dixit quas sed que. vt ad omnia non ad iniurias referantur extrema conclusio.

v .s.ad modū magni pōderis ꝑtulisti erbi .t.uit

quę tu ꝑ grauia esse in aīm induxti tuū. PAM. quid cō

x ris alicio .t.ram s.vt ego sā ꝑ

solare me. an quiscꝫ gentiū est equę miser. Priuscꝫ hanc

ꝙ .t.in alia multere valde varū .t.nūc s.esto s'vxoris

duxi vxorē: habebā alibi aīm amori deditū. Iam in hac re

ꝙ s.ad stendū sed

vt taceam: cuius facile est scitu: ꝙ fuerim miser. tm nūcꝫ

s.vxorem inuitus s.meus

a b

ausus sum recusare eā: quā mihi obtrudit pater, vix me

.t er amore meretricis abduxi eripui c .t.in amore eius meretricis

hinc abstraxi: atcꝫ impeditū in ea expediui aīm meum.

.t.ad amorē huius philomene .t.dissentio atcꝫ inter poster sine finde

d puerā indignāt mecum t vxorē e

vixcꝫ huc cōtulerā: hem noua res orta est porro. ab hac

separet dissensione

q̄ me abstrahat. tum mrēm ex ea re/aut vxorē in culpa i-

f .t.reliquū est

uenturū arbitror. quę cū esset ita inuenero: qd restat por

postea vltm postremū colerare

g

ro nisi vt siam miser? Nam mītis ferre iniurias me par-

h afferus cogit i deinde deuincus adeo meos

li meos

meno pietas iubet. Tum vxori obnoxius sum. ita me o

ceu sua mīsuera natura vsqꝫ ad finē coleranit s.q̄busvā affect .t.altq̄

l m s.a se colerata ea

lim suo ingenio pertulit. tot meas iniurias: q̄ nunc ī ul-

declarauit teretur n

lo patefecit loco: sed magnū: nescio qd: necesse ē euenisse

.t.a q̄ magna re interpositā est vel interuenit tantoge

s.mihi t vxorē o

ꝑmeno vī ita inter eas intercessit que tam ꝑmansit diu:

non certe .t.reliqua t parua occasio .t.veniari

p q sed

PAR. Haud qdem hercle paruū est: si vis vero veram

argumentatiōm q.d.nō ꝓsequēs est, ꝓpterea inter aliqs putare

maximos esse iniurias qꝫ maxime sunt ire,

r s gignere

ratiōem exequi: non maximas que maxime sunt inter-

.t.nō oēdant qꝫ ꝓuigue s.his s.hō est

dum ire iniurias faciūt. Nam sepe est qbus in rebus ali-

.i.hō est iracundus qui ꝓpter t quia vt nulla causa ꝓcedēte iratus

e facetus v

us ne iratus qdem est cū de eadem causa est iracūdus fa-

x q.d.ita enī munere .t.quis

ctus inimicissimus. Pueri inter se quā proh lenibus no-

exclamato

culpis exercent .t.quare pueri. ꝛ. ꝙ pueros

xijs iras gerūt. PAM. Qua ꝓpter? PAR. quia em̄ q eos

deducis debilē habilē gestant 3 similiter ꝓpēr.odū

gubernāt animus infirmū gerūt. Itidē ille m'res sunt fer

.t.in more pueroꝝ inconstanti opinione

me vt pueri leui sententia. fortasse vnum aliqd verbum

n Sed magnū: nescio. Bene de ambabus sentiens putat magnam cautam esse que iram se. cuit & iram diuturnam.

o Que tam permānsit. Et a re & a tempore.

p Haud quidē hercle. Seruilis ratio et sordida & nō his respōdens oribus que dixit Pāphilus, sed ūm nouissime partis.

q Si vis vero verā ca. Vero vel nomen est vel cōiunctio vel aduerbiū.

r Non maximas que. Non iras non ire iniurias. Sed hic facime dixit secundū superiorē rationē increpās errorē pamphili qui de ire magnitudine estimet iniurie quantitatē. Alii faciūt probāt oēs dunt intelligunt. Caute dixit interdū. plerumqꝫ hic parum subaudiēdū. Necesse est euenisse vel euenit. nam consequens sententia tollit ꝙ ille dixit necesse est.

s Nō maximas. Sēsus est in quo primū nō ire iniurias faciūt. accipiēdū est sed m nō maxias maxime faciūt pro ostēdūe t Cū de. Obscurauit elocutionē suā. sed cōuenit seruo hec humilitas rōnis. nā plenū erat si diceret. nā sepe est quib' in rebus alius ne iratus qdē est. cū de eisdē reb' dt. i. s.a. Est aūt ꝓ venit dixit & est ordo. Cū ideo qm̄ in qbus rebus alius ne iratus est de eadē causa est iracundus factus inimicissimus.

v Iracūdus. Iratus est qui ex aliqua re lacessit' irascitur. Iracundus qui ex parua nulla re causa precedente irascitur.

x Pueri inter. Argumētū a simili. quia post id interrogato.

y Quia enī Infirm' est ista conuenit seruo.

z Itidem ille mulieres sunt. Artificiose a persona a similitudine pueri. a facto. gerunt ab accidentibus similitudinis. animus infirmus a collatione persone mulieris accidentium leui sententia a facto fortasse vnū aliquod verbū inter has irā h.c. qua sententia totū hic sublatū dt ꝙ ait irā. h. c. Sed magnū nescio quid necesse est. e.p. u.i.t. sic Plautus. Fortasse te amare suspicauere. Nā veteres infinitiuo modo adiungebāt fortasse: Itidē ille mulieres sexus alius ad ingeniū & sensus idē est & mire similitudinē cōtinet ad id quod agatur.

.i.cõmouerit vt ꝯ .i.in domum
rem nouam faceret in qua .ſt
a philomena

inter eas iras has conciuerit. PAM. Abi parmeno intro.
ex imbyo intericcto inoppinat
ſ.q audio

ac me veniſſe nuncia. PAR. Hem quid hoc eſt? PAM.
.i.auſcultа diligenter .i.voce tremula timorẽ oſtendẽs in alterum ante
b papio c ſ.ſentio

Tace. PAR. Trepidari ſentio. & curſari ſurſum rurſus
.i.retro heremitis oppinatus

prorſum. PAMP. Age dum, ad fores accede propius.
reprehendentis loqui audito clamore
precipisti neq; audiui

PAR. Hem ſenſiſti. PAM. Noli fabulari er. proh iup-
tutpe pamphile loqui phibes
d

piter clamorem audio. PAR. tute loqueris. me vetas

In hac. 7ª ſcena. Nõ ſolũ imo lucina nõ inducit ſed eũ ſilentiũ parturienti iponit. quia furtiua cõceptio eſt & tñ eiuſmõi verba ſũt matris. vt dũtaxat ſcientibus manifeſtũ ſit Pamphilo verbũ & pmeno ni tanꝯ egrã cõtinẽtis ſi lia videanꝰ. Hic poſt auſcultationẽ ex ipſis gemitibus patientis philomenes ſuſpicatus eſt Paphilus morbo aliqꝫ vxorẽ affectã eſſe. Propterea cõꝫritur ſe id celatũ eſſe a pmenõe. In primis Mirhina mr puelle admonet parientẽ vt taceat. qd dictũ auditũ eſt ab auſcultãtibus paphilo et pmenõe.

MIRHINA. PAMPHILVS. PARMENO.
ne hoc furtũ reſciſcaꝰ Philomena .ſ.philomene
a b

Tace obſecro mea gnata. PAR. Mris vox vi
.i.a me grecta .i.anſcilꝫ
c

Oſa eſt philomene. PAM. nullus ſum. PAR.
.i.cur nullus es .i.dolore ſum cõfectus
d

Quid dum? PAM. Quia perij. PAR. ꝯobrem PAM.
quare certe ſ.mei oppinã

Neſcio qd magnũ, pfecto pmeno me celãt. PAR. vxorẽ
e timere ſ.viant oppter eõ auditui cla manterem

Philomenã pauitare neſcio quid dixerũt. id ſi forte eſt:
ꝯ gdurus ſum ſ.eam pauitare

f

neſcio. PAM. Interij, cur id mihi non dixti. PAR. quia
ſimul .i.ꝯ morbo laborat

nõ poterã vna oĩa. PAM. Quid morbi eſt? PAR. Ne-
cur neſcis ex ꝯ ſcire poſſiſſes an aliquis medicum adduxerit
verum. g

ſcio. PAM. qd? nemon medicũ adduxit? PAR. Neſcio.

a Tace obſecro mea. Conceptus furtim conuenit naſci.

b Matris vox. Omia hec que ſenſu percipi poſſũt viſa dicim. Vir. Viſe qꝫ canes vllulare p vmbram.

c Nullus ſum. Rurſus ſe infoelicẽ & miſerũ appellauit hic nullus ſum.

d Quia. Satisamatorie.

e Vxorẽ philomenã. Pauere & timere & ad corporis & ad animi perturbationẽ veteres inferebant. Plautus in bachidibus. Nã & ex marinis mida ecce ergo pauitare egrotare quia ſic horruiſſe. ac palpitare venis.

f Quia nõ poterã vna. Deeſt dicere. Et cum ſto macho pronũciauit.

g Nemon medicum adduxit. Ex quo fort poſſes ſcilicet.

nimio tardo i tomū socrus cteriſſime
PAM. Ceſſo hinc ire intro vt hoc quā primum: q̄quid
puero l2
eſt certū ſciam q̄nam modo philomena mea nunc te' of-
inuenia is .i.laſſam poſſeſſam certe periculum
i reditu a morbo m ſubeſſe
fendam affectam: nam ſi periculū vllū in te eſt: periſſe
ſimul non h .i.vtile vel opus facto facere
me vna haud dubiū eſt. PAR. Non vſus facto eſt: mihi
in domū o expoſo mīt z filie
nunc hūc intro ſequi. nam inuiſos omnis nos eſſe illis
p Patrem pamphili
ſentio. heri nemo voluit ſoſtratam intromittere. ſi forte
t.grauior ſ.morbū fuiſſe grauiorē prepue q vīt
morb⁹ amplior factus ſiet. q̄d ſane nolim: maxime heri
r
cauſa mei ſeruū illico itroiſſe dicēt ſoſtrate: aliq̄d tuliſſe
confingunt exprobrabunt vtre .i.a q̄
s t ſuo
cōminiſcentur mali capiti atq; ætati illoꝝ morbus q̄ au
.i.creuerit ſoſtrata .i.crimen puta inſ̄ſthonis rōmenta
ctus ſiet, hera in litem veniet. ego vero in magnū malū,

nē ante nuptias ab ipſo Pāphilo viciatā eſſe. Nō vſus. i. vtile facto eſt, facto abundat.

o Nā inuiſos. Acute ei uſmodi cauſam repetit. quevel hoiem curioſum cōtineret. queq; nō pmenonē mō ſed mxo etiā ſoſtra; arceat ab igreſſu

p Heri ne. Quaſi aliū dixerit. vnde intelligis et eſt argumentum odii.

q Maxime heri. Bene maxime q et poſt ipām vel poſt inuidiā ſocrus non vult fieri grauiorē morbum.

r Seruū illico'in. Mire vt criminoſius ſuſpitioſi uſq; ſit nō Lacheris aut Pāphili ſeruū. ſed p Soſtrate nec pmenonē ſaltē

s Cōminiſcent. Dicēti .i.confinxerint.

t Capiti atq; ætati. Benemaluit illorū q̄s maluit puelle dicere quod vtiq; intelligitur.

n Nō vſus. Vide artificē Therētiū quēadmodū alias p ipm parmenonē inuenit quemadmodum neſciat a ceteris virgi

In hac. 8. ſcena. Continet egreſſus triſtis pāphili ex domo ſocrus. apud quā deprehēdit repētino aduentu ſed furtiuū ptū vxoris. quē tū q̄s maxie pt celare ſtudet et ptegere. Et i hac ſcena q̄si q̄dā deliberatio ē cōtinētis ſuaſiōis diſſuaſiōiſq; ptes. q̄s in ſubditis cōſiderabimus.

a Hic Qui anis vicini ſūt: morbus grauior ſit. ppter qa morbi graues ſūt dicti. a Male. Magis inſtat Therēti⁹ bonā ſocrū facere q̄ vt bonā meretricē faciat. b Magis mor. Grauior fiat p pter. qa morbi graues ſūt dicti. Vir. Vbi aut morbi graues.

SOSTRATA. PARMENO. PAMPHILVS.
paulo ante in domo phidippi
a facere tumultus

Escio quid i amdudū audio hic tumultuari
ſ.ego a.i.valde z q̄ſ in malū meū b i
miſera, male metuo te philomene magis mor
grauior fiat ppter vel poſt c .i.deus medicine vel ſanitatis
appellatus filius .i.ve nihil.
bus aggraueſcat. Quod te eſculapi & te ſalus: ne q̄d hu
.i.vento ne.ſ.aggra .i.abo ad v.dendū eam vocandi vocat eam
ueſcat morbus d e ve deterream abeundo
ius ſit: oro: nūc ad eā viſam. PAR. Heus ſoſtrata. SO.
ſ.ſcio q̄ iam ſemel non admittere
f g h
Hem. PAR. Iterum iſtinc excludere. SO. Hem parme

Saluſti. Morbi graues ingdiā inſolitā veſcētib⁹.

c Quod te eſculapi et. Et te deeſt poſt vt ſit poſt

d Nūc a. Sic Vir. ſ̄q̄d. Reſpice hec. e Heus. Vide quēadmodū perſe metipām p pmenonē ac ceat ſoſtra. q̄ neq; deeſſe poſt officiū neq; ingredi poſt ſocrū inducit.

f Hem. Interiectio eſt nouas res audientis.

g Iterū ne. Bñ iterū. vt illi pudorē incuteret. De repetitiōe iniurie & metu moriter. Iā eni dixit nra illico. i. t.u.a.a.n. et ſimul vide q̄ vehemēti⁹ ad iniuriā ſonet excludi q̄ nō admitti.

h Hem per. Hem interiectio eſt eius q̄ cōmota ſit noua re.

f Non visam vxorem. Vt dixit supra seruū Sostrata nō parmenonē sic vxorē Pāphili dixit magis q̄ philomenā vt animū & officiū eiusdē soceros & matris breuiter demonstraret.

k Nō visas nec mittas. Vnā rem Sostrata cōsulit. Hic de duabus. nāq; & illā nō vult ingredi: et cauet ne ipse mittat. & bñ quidē, ne aperte, p̄ se loqui videat.

l Nā qui. Aliā causam subiūxit. qa durū fuerat ipsi Sostrate dici quod supra dictū est. Nā qui amat. causa a sententia morali. deest ēā vel eum.

m Et illi. Bñ adiecit ne quid amet hoc dicat laborē dū, p̄merear quem amat. Et hoc validissimū, ad dissuadēdū fuit.

n Tū filius. Alia causa ab euentu.

o Videre vt. Quod supra visere. An visere officii est apud egros videre, cognitionis. Et ideo additum quid agat.

p An venit Pāphilus Bene imitat affectū.

q Hem. Interiectio feminina ac matronalis.

r Ex corde. Geminauit prepositionē.

s Hunc huc. Cur si venit Pamphilus non sit introeundum.

t Nā si re. Causa narratur. Et verbū actiuū quasi neutrū potuit.

v Philomene. Dramaticos erat. nō eni dolor morbi est cū sit partus.

x Scio cōtin. Vt haud credo inuisus. c. a. u. c: et sic sola soli dicit. quō p̄sens p̄nti. Sic Vir. Illū absens, a. a, q. n. vnde ortū est tertium.

y Que inter. Melius sic q̄si si diceret q̄ illi feceris.

z Quā tri.

Locuturi Pamphili.

a O mi. Ordo est, O mi gnate gaudeo te saluū venisse. sed intercedit Pāphilus tristis.

b Saluan philo. Cito p̄bat pāphilo se amare nurū cū post salutationē nihil prius q̄ de salute vxoris ingrat, vel sub aliis verbis. Mire obuiū sibi exeuntē filiū nihil aliud nisi de philomena interrogauit. vt oīderet eius morbū cure sibi esse.

c Meliuscula est. Verū est q̄tū ad morbū p̄tinet. Meliuscula hoc ad morbū & ad euentū paritudinis. verum est ita nō mentit Pāphilus matri. Pamphilus volens celare partum et fugere mendaciū caute respondet.

d Vnā i. Diligētior officio loquit vt rea apud filiū socrus

e Quid tu igit lachrymas. Locum ire igitur significat.

f Recte mater. Sic dicimus cū fine iniuria interrogātis aliqd

tu ne perdita sum i .i. nō ibo ad videndū
no tun hic eras? Perij. qd faciam misera? nō visam vxo
f. loco .i. male hīs h
rem pamphili: cum in proximo hic sit ægra? PAR. Nō
i. nō eo ad videndū eā .i. eriā f. cum aliquem i
visas: nec mittas qdem visendi causa quenquam. nam
f. illum vel dico. i. puro
qui amat. cui odio ipsus est: bis facere stulte duco. Laborē
.i. vanū nullius efficetus f. quā amare a quo nō amatur vnde ipam.
m tedium n
inanē ipus capit: & illi molestiā affert. tum filius tuus i
o postq̄ p
troijt videre vt venit: qd agat. SO. qd ais? an venit pam
filius meus f. q venit q suo dico ve aduē tu filio
philus. PAR. venit, SO. Dijs grās habeo. hem istoc ver
unxterno r, exiuit
bo animus mihi redijt. & cura ex corde excessit. PAR.
p̄tera papue o t
Ita ea te causa maxime nūc huc introire nolo. nam si re
.i. relinq̄ue eponerent .i. rotam rei sericem
.i. in aliquo v i
mittēt quippiā philomenæ dolores: oēm rem narrabit
.i. remotis arbitris .i. q quare
r
scio cōtinuo sola soli: q̄ inter vos interuenit: vñ ortū est
p̄ncipiū vestre eccē hic exire de dom o socrus sue
s q̄rum
initiū iræ. atq; eccū video ipm egredi. q̄ tristis est? SO:
q d. Gaudeo te saluum euenisse ipsice q̄ o miseris
o
O mi gnate. PAM. O mea mater salue. SO. Gaudeo
incolumis vxor tua .i. alligatos meis
b c se habens
venisse te saluū. Saluan Philomena est? PAM. Meliu
ve meliuscula sit factone .i. quare s. si ita est
b quēadmodū dicis c
scula est. SO. Vtinam istuc ita dij faxint. qd tu igit lacri
f interrogas .i. interroo
mas: aut q̄d es tam tristis? PAM. Recte mater. SO. q̄d
f 6
.i. tumultuo b i p̄rupuit
fuit tumulti? dic mihi. an dolor repente inuasit. PAM.
h .i. repente me dolor inuasit Philomene vx; dixit q; parturi
Ita factū est. SO. Quid morbi est? PAM. Febris. SO.
p̄inus vicunt in vulgo .i. si audes
l m vade in domū
q̄tidianā? PAM. Ita aiunt. I sodes intro. consequar iam
s. in domū nostram o p fuis afferentibo onera de
successione cognat
te mea mater. SO. Fiat. PAM. Tu pueris curre parme
in occursum q fuos portātes r
no obuiā: atq; his onera adiuta. PAR. Quid? Nō sciūt
s. serui .i. p quam .i. eorden cūtari
tre q̄ vicos
e t
ipi viam domū qua rediant? PAMPHILVS. Cessas.

reticemus & bñ addidit mater vt durius reticēre blādo nomie mollirēt. Alii recte sic accipiūt. vt intelligant nihil est mali:

g Quid fuit. Antiq; sic declinauerūt tumulu seu nati. vt Salu. Decretum senati fit.

h Dic mihi. Dic verbū est instantis audire & curiose interrogātis. Virgil. Dic mihi Damœta animum pecus an.

i Dolor inuasit. Proprie inuasit quia repente

k Ita factū est. Moris est assentari ad dicta interrogantiū qui que vera sunt celant.

l Ita aiunt. Bene aliis ascripsit si falsū sit in ipis ascribat mendaciū. ita aiūt. In hac tota interrogatione & responsione colorē induxit secretum egre obiurgātis. ita aiūt. Religiose mendaciū ad rumorē retulit. Aiunt inquit ne ipsa falsum dicere videretur.

m I sodes. Ne ingredi atur mater ad socros, et ideo dicit I sodes intro, & apparet intro dicentē manu annuere vt domū redeat. & simul quo magis faciat reddito causa.

n Cōsequar iā. Adiecit & tempus iā. Mea necessario additum. Mea mater, & sodes quia introductum est.

o Fiat. Abiens hoc dixit mater. Fiat ne omnia iussis alienis parere videatur que imperamus & non que nosipsi facturi sumus.

p Tu pueris curre parmeno obuiam. Probabilis causa qua ablegat etiam parmenonem dū iubet cum pueris occurrere. & simul notandū q̄ in hac fabula ridicule vexatur vsq; ad vltimū seruus & ablegatur cū sit & piger & curiosus.

q Atq; his onera adiuta. Locutio antiqua figurata & est pro ipsos onera portātes. Atq; eis onera adiuta.

r Quid non sciunt ipsi viā. Iam vide quēadmodū seruetur pmenoni psona loquacis curiosi pigri. domū ad uerbiale est

s Domū qua rediant. Quasi locū significet: videt reliquū preceptum seruus nō audiuisse sed audiuit.

t Qua. Quomodo intelligamus. i. quemadmodum onus portant de nauī. & quid fieret & qua fieret.

v Cessas. De industria oēs ablegauit suos: vt nō audirent que intus post scenā fūt facta, que cū populo est narraturus.

In hac 9.

scena. Conquestio est ad deliberationē descendēs an habeat Pamphilus an excludat vxorem in qua tota oratio Pāphili argumentum spectans amatoria magis q̄z maritalis est. Nā aliter non peruenireture ad vltimā cognitionem omniū rerum, nisi adolescens furtiuum conceptum vxoris. & partum aliquanto lenius q̄z coniugalis dolor expetit tolleraiset.

a Nequeo mearū rerū. Hec est Homerica illa Nequeo mearū rerū initiū. Hoc principiū magna onerat vt ostendant̄ erumne. & multe & graues

b Partim quepspexi. His q̄si miseris intellige quibus, pspexi vel audiui mala. An sic dictū est vt apud Virgi. Vocem; q̄z his aunibus. h.

c Qua propter me ex. Inter exanimatum & ex animū hoc interest. Exanimatus est cōterritus cōturbatus. vt sed quidnam Pamphilū exanimatū video. Et Virg. Exanimata, s.i.m. Exanimus est occisus. vt Vir. Corpus vbi exanimū. p.u.a.

d Intro me vt corripi. Ingressus sum.

PAMPHILVS.

s. mihi molestarū

a incipium

Nequeo mearū rerum initiū vllum inuenire
apeum cōuentens inceptum s.ea
a quo initio.
idoneū / vnde exordiar narrare / quæ mihi
suspicanti nec somniantī aliqua q.d. miseris
b
nec oppinanti acciderūt: partim que perspexi his ocīs:
.i. exordiar in q̄z narrare qz ralta vidi z audiui .i. geurbarum
c
partim que accepi auribus Qua propter me examinatū
ctiuq̄ q̄z extulissem .i. paulo ante postq̄z
extra domū d in domū .i. contuli raptim e
ocius eduxi foras, nam modo intro me vt corripui timi
timens oppinans .i. lassam p quem recpi
f
dus/alio suspicans morbo me visurum effectam: ac sen
dolentis
g
si vxorem esse: hei mihi: postq̄z me aspexere ancille aduc
ḥmo claudio aduentus Pamphilus.
vicentes hoc verbum. h
nisse: illico oēs simul lete damant: venit. id quod me
.i. subito q̄ morus repentinus illico s.q̄ viderunt.
non habet cōsideratōnem i
repēte aspexerant. Sed cōtinuo vultū earū sensi immu;
vt q̄z .i. intempestiue ancillis
.i. casus equalis
k l
tari oīm q̄z incōmode illis fors obtulerat aduentum me
ancillarū .i. dū ea agebant̄ .i. ante curre
.i. festinanter s. mū z filie
um. Vna illarū forte interea propere precurrit / nuntiās
Pamphilo s. vta nusq̄z diuertendo
m n
me venisse. Ego eius videndę cupidus recta consequor.

e ¶Timidus. Pro timēs loco participii.

f Morbo me visurū. Quia et hic morbus est.

g Hei mihi. Interiectio dolentis est. Virgi. Eloquar an sileam & dicit hec figura Hei mihi mire interposuit.

h Id quod me repen. Deest post. vt sit post id ac q̄ hoc ideo. Id quod me repente. ac causa cur lęte exclamauerint id ergo obid.

i Sed continuo vultū. Mire pamphilus etiam ancillarum metu impellitur, vt alienū nasci puerum suspicetur. nec vllo modo in memoriā rede at hanc se puellā vel huiusmodi vidisse.

k Fors obtulerat. Offerri dicuntur tam bona q̄z mala si insperata obiiciantur aspectibus.

l Obtulerat. Oblatum dicitur in vtramq̄ partem quicquid expectatio preuenit.

m Ego eius videndę. Nō erit plena vis repetitiōni dolōris. si aliqd p̄sentis suspicat. Et ideo addidit. Ego eius videndę cupidus.

n Recta cōse. Absolute & sine abiectione. nō enim addidit via.

o Exemplo eius. Morbū mitiore aio q̄z vitiū.

dixit, aut probrū. & recte quia dixit alio mesuspicans. m. n. a. q̄. s. e. u.

p O facinus indignū. Facinus indignū nō ad illā hoc est philomenā. sed ad auctorem vicii refertur.

q Et corripui illico. Ardens scilicet dolore et est causa cur cito exierit.

r Lachrymans. Non furens sed lachrimās nō iratus sed misertus.

s Mater consequit iā. Ostendit affectū miseri cordie sue matrē potius dicendo q̄ myrrinā. & addendo miserā misertū vt recte supra dictum sit de illa pium. & p. i. n.

t Ad genua accidit. Accidere est gestu corporis ostendere in humilitate cadentis. post quod & iuxta & cadere. Salustī. aūt sine prepositione dixit. qua accidā aut quo.

v Lachrymans misse. Miserabiliter se habens.

x Misertum est. Hoc ipse sibi.

y Omnibus nobis vt. Mire dixit dant sese. Homerus. Sed sic sese ex illo & validius dixit. et hec catholica sententia appollodorus.

z O mi Pāphile abs. A nomie blandimento mire secreta cōfitetur. vt Virgi. Anna fatebor enim miseri post fata sichei. A principio idē laborauit vt aduersus pudorē cōscientia & voce & confessione duraret. O mi Pamphile abs te q̄obrē venialis stat⁹ in quo cōfessio est precatio.

a Abs te q̄obrē. Morale blandimentum ante confessionem.

b Nam vicii est. Confessio. Nam vicium est. accipit a, causa.

c Oblatum. Ad repentina pertinere superius annotauimus. Oblatū. quasi non expectatum & nolenti.

d Virgini. Quasi que falli posset.

e Olim. Ergo ante mē tes nouem.

Ah nescio quo ipro. Mire contempsit personam dicendo nescio quo. idest nescio quem dixit. vt ostendat ignobilem ita adiectum. Nam si nomen est habet & dignitatem. vt & nos aliquod nomen q̄

pter plum vteris illico s. q̄ geruribat infelix

o

Postq̄ introij: extemplo eius morbum cognoui miser.

temporis breuitas

meeam

Nam neq̄: vt celari posset: tempus spaciū vllum dabat:

parrus philomena i. gemere ⁊ dolorem

instigabat odere

neq̄ voce alia ac res monebat ipa poterat cōqueri. Post

scam parturientem i. dixi raptim trasi

p q

quam aspexi. o facinus indignū: inquam: & corripui il

es camera geruricis i. quā nō crediditssem vehemens commotus

r geruribus

lico inde lachrymās incredibili re / atq̄ attroci parcitus.

minhine postq̄ i. aspra

o i. as. t

mater cōsequit. Iam vt limen exirem ad genua accidit.

miserabiliter se habens i. cere q̄ sic̄tur.

v x i. ego miserrus sum ei i. veq̄ vt dico

lacrymās misera. misertū est. profecto hoc sic est / vt puto

i. materie elati demissi

offerune

f

oīmbus nobis: vt res dant se se: ita magni atq̄ humiles

i. sui simonis i. incepit

sumus. hanc hīe orōnem mecū a principio instituit. O

ppter quā discellere. i. a. domo parentis

filia mea cōscio

g a

mi Pamphile abs te q̄obrem hæc abierit: causam vides.

stuprum

b c d e f

Nam vitiū est oblatū virgini olim ah nescio quo impro

i. ad me

bo nūc huc cōfugit: te atq̄ alios partum vt celaret suum.

i. parēs i. repero memoria seu redigo in memoriā

rogatus minhine punere i. q

g b

Sed cū orata eius reminiscor: neq̄/ q̄n lachrimē miser.

quecunq̄

i subito fortuna

Queq̄ foras fortuna ē: inqt: no ꝺ quæ te hodie obtulit:

fortunā s. ego ⁊ filia i. non est molestū ⁊ iacrū.

h l mj

per eam te obsecramus ambe si vis / si fas est. vti aduersa

i. tuo beneficio

n occultra o

eius per te tecta tacitaq̄ apud oīs sient. Si vnq̄ erga te

Philomenam tuo

animo esse amico sensisti eam. mi pamphile sine labore

i. hoc būficiū s. vt eius crimen celaret Philomena sed

i. vt p illa gratia

p q

hāc gratiam te vti sibi des: illa nūc rogat. cæterum de re

i. cērum primer ad refumendā i. velle i. laborare dolore partus

vxorem tuam aut repudiandam Philo.

r

ducenda id facias: quod in rem sit tuam. Parturire eam

i. ⁊ non i. apud

s. ex eo s t

neq̄ grauidam esse ex te solus conscius es. Nam aiunt

decusq̄. Et ne placere videatur is qui fecit improbum dixit.

g Sed cum orata eius Bona parenthesis.

h Nequeo quin lachrimē miser. Videtur quasi distillantes fletus detergere. nequeo deest continere.

i Queq̄ fors fortuna est Precatio fors fortuna

idest subita fortuna. & fortuna in incerto. Fors fortuna in bono ponitur. Virg. Si qua forma in te fuisset. & ipe O fors fortuna.

k Per eam te obsecramus ambe. Oratorie inducuntur. idest pro tacētibus preces. Per eam te obsecramus. Obsecratio est precatio cum mētione earum rerum per quas petimus vt per aduersare. o. s. r. e. o.

l Si vis si fas est. Vtīq̄ hoc inuidiose. an quasi scemia que leges nesciat.

m Vti aduersa. Mire non crimen sed aduersa

n Per te tecta tacitaq̄ Tecta si reducis. Tacita si repudias sub alia excusatione, an idem significant. an potius neq̄ neq̄ verbo indices. an tecta ne videatur tacita ne dicatur. Tecta sint ne hec alii sciant. tacita ne ipsa indicet.

o Si vnq̄ erga te. Vir. Si cōcesso. p. s. d. e. p. Terentius sic si te in germani fratris dilexi loco sine hec te semper fecit maximi. Si vnq̄ erga te ab ante facta vita.

p Vti sibi des. Subaudiatur gratiam.

q Cæterum de reducē. Si te in germani fratris Tētat etiam hoc persuadere & oratorie & vere cūde. Et mire de reducēda dixit non de repudienda.

r Quod in rem sit. Nō reducenda dos erit.

s Solus conscius. A possibili. Nam hoc nōe ostendit tacere nō posse q̄ cōscius sit ipse solus.

t Nam aiunt tecum post. Honestius aiunt pro ait dixit. Nā qui aiunt scire dicere potuit nisi philomena, ergo recte aiunt enim potius honestum est q̄ ait.

v Post duobus cōcu. Simpliciter accipiendū non post duos est enim antiphoris post duos statim vt nupta sit. sed post q̄ nupta est post duos menses nuptiarum sint quinq; menses & hinc apparet ante duos menses priusq; nuberet vicia ta. quattuor mēsibus cū Pamphilo fuisse. ex quibus duobus posteriori bus amatā esse reliquis tib⁹ pegrinatū fuisse Pāphilū. An post duobus p post duos. vt Plautus Post principio deniq; et paulopost.

x Quod te scire. Ipa res indicat quia cōtristatus est corripuisse foras.

y Partus eueniat. Philomene. scilicet.

z Abortū esse. Nō est latinū aborsum est sest abortū facit. Abortum esse deest natum vel factum vel absolute quomodo dicimus here nata vel quēadmodū dicimus ex te mihi orta est iniuria. Dicā abortā esse rationabiliter dixit. fit eni abortus mense septimo sine pernicie femine.

a Suspectum fore. Suspicabilē suspitiosum.

b Ex te recte gnatū p. Noue dixit gnatū abortum. quasi abortus nascatur. natum ergo pro facto contēptuq; dixit.

c Continuo exponet. Cū alienis exponet. & nō tollit p tuo. & mire necandi pueri nō fit mētio quia Pamphili filius inuenietur. cū ei etiā per patrē puella cōcurrit. exponet ad mortē scilicet.

d Hic tibi nihil est q̄c. Abutili & est parelcon quartum. vt nihil vidi quicq; letius.

e Et illi misere. Vt ne non sic & superiori versu ita est addendum vt sit tibi nihil incōmodi. Et illi misere cōclusio per enerua tionem & nō leseris inquit & proderis misere.

f Factā iniuriā. Mire iniuriā dixit vt nō cōtēnenda sit tollēda vel dolenda.

g Pollicitus sum. Plus q̄ promisi.

.i. post duos menses — Phylo. — deinde

tecū post duobus cōcubuisse eam mēsibus. Tum post-
.i. nubi collara est — f. vxor

quam ad te venit: mensis agitur hic iam septimus q̄d
scire — .i. cepis p putauo vel qua facilitate tempore — .i. possibile aut fieri potest — vehementissime

te nosse ipa indicat res. Nunc si potis est pamphile maxi
.i. elaboro — celetur accidat

philomene

me volo: doq; operam: vt dam partus eueniat patrem/
certe — f. filios — p — perpetuam pt q̄ certi

atq; adeo omnes. Sed si fieri id nō potest/quin sentiant.
.i. certum in maturū — f. de sera

dicam abortum esse. Scio nemini esse aliter suspectum
.i. futurū esse — probabile — ex tua generatione

q̄ non — b — f. natum

fore quin quod verisimile est. ex te recte eū natum pu-
illico — f. ad mortem — f. in hoc negotio — aliqd

c — d — celando partum

tent. Continuo exponetur. Hic tibi nihil est quicquam
vt — afflicter volenti — inique

c — f

incommodi: & illi misere indigne factam iniuriam cō-
abscondidero — .i. in re

vt dam fiat gens — p futurū

g — h

texeris pollicitus sum. & seruare in eo certū est: quod di
remissionem — .i. q̄ cum speraz — certe nō valde — f. vt reducā eā

ad refumenda — f. reducere — i

xi: fidem. Nam de reducenda: id vero neutiquam hone
.i. non reducā eā — quamuis

h — i

stum esse arbitror ne faciam: & si me amor grauiter/con
puerilem familiarū — .i. nō possum tenere lacrimas — modus vitē

afficit — m — post hoc tēpus — di

suetūdoq; tenet lachrymo: quæ posthac futura est vita
q̄ — .i. recordor't mente voluo — .i. dea mutatōnis

.i. gremia scientis — qualiter

n — o

cum in mentē venit/solitudoq;. o fortuna vt nunquam
omnia rpe t cōtinuo — q̄ amatui bachidem

pspera — f. eque credā aio.

es perpetuo bona. Sed iam prior amor me ad hanc rem
.i. assuetum — efficit — amorē — tunc — industria — .i. domiti

fuc assuefactum

exercitatum reddidit: quē ego tum consilio missum feci.
ego t tpe ch sort — Philomene — appropinquas euente

amori incubui — incumbam

p — q

Idem nunc huic operam dabo. Adest parmeno cum pu
fuis redeuntib⁹ — .i. nos — hoc puelle partu — quia q̄ndam

de tmbo — r — partem esse

eris: hunc minime est opus in hac re adesse. Nam olim
p mihi tanq; — eum nō aegisse — f. mihi

illi soli credidi ea me abstinuisse in principio cum data
timeo — Philomene — parmeno sepe — .i. vt

est Vereor. si clamorem eius hic crebro exaudiat: ne par
p partu laborare — ex hoc expellendus q̄dtu q̄

.i. aliquem locum

s — t — v

turire intelligat. aliquo mihi est hinc ablegandus: dum

parit philomena.

h Quod dixi fidem. Quod promisi in vxore.

i Neutiq; honestū est. Neutiq; non est oino negatiuū. sed aliquid assentationis habet. est enim neutiq; non minus non valde.

k Ne faciā. Bene addidit ne faciā. multa enim amare suscipimus, amare etiam honesta.

l Etsi me amor grauiter cōsuetudo tenet. Hoc cū gemitu totū. Et si nō est cōplexiuū. neq; prepositiuum. sed subiectiuum. p cū. vt cū sit consuetudoq; dicens cōtra honestum & vtile valide dissime. et bene tenet nō tenuit.

m Lachrimo que p. Bene propensior in affectu est vt verisimili fiat potuisse tacere. Et lachrimo non pendet a superiori. sed interpositō diu flebō dixit. Et que modo vim pronominis nō tenet sed et querela. & lachrime sic dixit. vt Virg: Sic effata sinus lachrimis implauit abortis. Et est ordo lachrimo cum in mentem venit.

n O fortuna. Hic fortunam pro bonā posuit

o Vt nunq; es perpetuo bona. Legitur et data. Nam et sit pro bona intelligitur necessario.

p Idem nunc huic operam dabo. Idest quia idē ego si eidē hoc est amori operam dabo. Difficultatem rei ostendit dicendo operam dabo.

q Adest parmeno cū pueris. Quia idem parmeno cōsors secretorū q; conscius addidit cū pueris.

r Minime est opus. Id est omnino est opus.

s Ne parturire intelli. Resciſſe aliquid cum sit curiosus Parmeno.

t Aliquo mihi est hinc ablegandus. In tota comœdia non cessauit cū sit piger.

v Dū parit philomena. Dum alias dummodo alias donec. nunq; diu.

In hac.10.

PARMENO. SOSIA seruus. PAMPHILVS

ditione
f.o sosia

a.in tempestiuũ
non oportunum.]

hanc.pfectũ

HIn tu tibi hoc incõmodũ euenisse iter? SO.

a b

.d.po effectu

NOn hercle verbis parmeno dici põt tantũ

periculosum

quam re ipa nauigare incõmodũ est. PAR. Ita ne est.

pgressus sis nõ
veniẽdo pdictũ

c f.eu

SO. O fortunate.nescis quid mali præterieris: qui nun

d f.nauigando

quam es ingressus mare. Nam alias vt mittam miserias:

miserã

ignosce

f.spatiũ triginta dieꝝ

tempore

f.ego

e g h

vnã hanc vide. Dies triginta aut plus eo in naui fui: cũ

inter hos ties assidue

f.ego

.i.adeo

i k l

interea semper morte expectabam miser: ita vsq; aduer

pcella prraria
t ventis oppositio

f.illud est

non ignoro

m n

sa tempestate vsi sumus. PAR. Odiosum. SO. haud dã

.d.vt paucis concludam

f.in imbrem

o

me est. denicq; hercle aufugerim potius: q; redeam: si eo

.d.in eum locum

ceme

p

mihi redeundum sciam. PARMENO. Olim quidem

parue occasiones fugiendi

f.fugere

q

te causæ impellebãt leues: qd nũc minitare facere: vt fa-

a Ain tu. Pro ais ne. Et sic tã aliquid dixisse magni precedentis oratiõnis & respondere seruo demonstratur.

b Ain tu. In scena nascitur oratio. aut in scena differtur.

c Tantum quantũ re ipsa nauigare incomodum est. Anacoluthon quartum. non enim intulit quantum. vt Virg. Quantũ ille magis.f.f.u.

d O fortunate nescis quid mali preterieris. Bene maiori affectu q; si respõderet ita.

e Qui nũq; es ingressus mare: Proprie dixit ingressus. qui iam enauigauit egressus dicitur. Sic Virg. Egressi optata potiuntur tres harena.

f Nã alias vt omittam miserias oratoria & miserias nauigationes.

g Dies triginta. Accusatiuus casus plenũ numerum & continuationẽ rei significat. Dies triginta aut plus. hoc exitiosum vel sine periculo videri potest. sed vide qd addat.

h Aut plus eo in naui. Absolute eo vt alibi annos sexaginta natus ea aut plus eo.'

i Cum interea semper mortem expectabam: Dura est expectatio mali. Virg. i. pro. e.

k Semper mortem expectabã miser. Idest horis omnibus cum continuatione triginta dierũ.

l Ita vsq; Vsq; vel diu vel valde.

m Odiosum. Scilicet esse in mari triginta dies & nomen p aduerbio posuit. Odiosũ p odiose

n Haud clam me est. Pro ergo maxime intelligo q; odiosũ fit. nã qui iungunt & sic legunt errant & non intelligunt.

o Aufugerim. Cõiunctiuũ modo posuit pro indicatiuo futuro. velut alii dicũt p missiuo. aufugerim sic veteres quod nos fugerim.

p Olim quidẽ. Mire in seruũ fugitiuũ qui ob viciũ hmõdi nõ ob cãm fugiat. Et hĩ leues dixit. hoc eni nõ est leuis.

q Quod nunc. Facere. i. faceres. Ordo olim quidẽ te causæ impellebãt leues Sosia vt faceres quod facere minitaris hac occasione. et in Andria sic ait recusanti periuriũ seruo milis noua. r.i.i.m. Facere vt faceres. Comicum est Terentianũ.

f id f.vbi
ceres sosi. Sed pamphilū ipm video stare ante ostiū ite
m domū lachis f.pamphilū visurus f.facere
g e
intro, ego hunc adibo. si quid me velit, here etiam nunc
propter qđ me expectas
v
tu hic stas? PAM. Ego te expecto. PAR. qđ est? PAm.
locū vbis edixerim f.opus est id facere
x y
in arcē transcurso opus est. PAR. Cui homini. PAM.
q d tam remote in talē locū illū virū somnū exercitum
z
Tibi. PAR. in arcē quid eo? PAM. Callidemidē hospi
d.ex mycone insula simul allatus est naut alloquere
a
tem mycomū: q mecū vna aduectus est: cōueni. PAR.
putasse dicere possim d.in
b
Perij vouisse hūc dicā: si saluus domū redisset vnquam:
cogendo me deambulare cur tardas nec q ruberis
vt me ambulādo rumperet. PAM. Quid cessas? PAR.
verum alloquar eam f.sed hic
f.ei nunc
c d
q duis nūtiem? an cōueniam modo? PAM. Immo qđ
d.alloquutū incas sum
cōstitui me hodie conuenturū etm nō posse: ne me fru
f.in arce d.in curre vt volans videris f.illius
c f
stra illic expectet, vola. PAR. At nō noui hominis faciē.
sed cognoscas d.rubeus hīs crispos captillos
efficiam magne statute
g b
PAM. at faciam / vt noueris magnus rubicūdus crispus
pinguis glaucis oculis ad modū cadaueris f.mycomidē
i k l destruens
crassus cesius. PAR. cadaueros facies. diį illū perdiūt.
sed f.in arcem d.ad rēpus vesperinū
m
Quid si non veniet maneā ne vsq; ad vesperū? PAM.
f.illic que usq; venerit f.currere defatigatus f.fuus
o o p
Maneto curre. Par. nō q̄o ita defessus sū. Pā. Ille abijt qđ
d.occulte abscendam fectus
getum f.celare med
agā infelix prsus nescio q̄ pacto h̄ celē. qđ me orauit mirr
Philomene misereat f.me nihil Philo.
d.q̄tum ad celan
dum partū
q r
hīa sue gnate ptū. nā me miseret mlūs. qđ potero faciā.

conjur ctuo est vsus.
h Magnus rubicundus crispus. Imperiteter cium de miconio crispū dixisse aiunt, quum apollodorus caluum dixerit quod propriū miconis est. vt Lu. Miconii causa omnis iuuentus. Vnde etiam prouerbium grecum

Sed ego Therentiū puto sciente facetius miconicum crispū dixisse.
i Cesius. Glaucis oculis quasi fellis oculos habens & glaucos.
k Cadaueros facies. Subliuida ac personata rubore liuore. Rubicundi enim crassitatem & crassam faciem sepe habent quod est propriū cadaueris. Potest & pulposa intelligi & crassa. quasi cadaueros. Caro enim dicta q̄ careat anima & caro proprie dicitur mortuorū. Virgil. Et cadauera luce carentū Vnde carnifices dicti q̄ carnes ex homine faciāt. Pulsa vero, pprie ea que manducatur eo q̄ pulsetur & cōcidatur. Potest et. r. pro. d. poni. vt caro dicta quasi cado. vt Virg. Bellocq; caduci dardanī de. q̄ iam. f. sine anima sit & cadat.

l Dii illū perdiūt. More pigrorū male optat eis postquam mittimur.
m Quid si nō veniet. Omnia dicit.
n Maneto curre. Etiā Pamphilus tanq̄ de industria persteuerat.
o Non queo ita defessus. Hoc in gestu & spectaculo plus est. Nam in cessu et auctor exprimit lassitudinem.
p Ille abiit. Hoc dicit cū Pamphilus parmenonē iussisse quo iussus erat q̄

e Vola Vsus est ita curras vt volare magis q̄ currere videaris & transcurrere iusserat. nunc adiecit imperio animi. non curre, sed vola.
f At nō noui hominis faciē. Moralis expressio pigritie in tot excusationes posita est.
g At faciam vt noueris. Stomachose pronunciandū id. et quod Pamphilus repetit dicens q̄ magnus rubicundus. crispus cesius crassus, c. f. preparatio archaismos et acerbe sine

e an conueniā modo ironicos dixit Nam nō hoc interrogantis simpliciter. Immo quod constitui me hodie. Apparet eum hanc conquisitam & vix corrasam inuenisse causam.
si iam liceat loqui remotis arbitris. Et quasi completam rem ostendit hoc dicto:
q Sue gnate partum. Proiiciens prospicieus curas.
r Quod potero faciam, Idest celabo quantum potero an quasi proiiciens duras & fessus angore dixit. Quid potero feram. Si non potero cedam amori. Et rursus tanq̄ pietatis admonitus adiecit exceptionem, tamen vt pietatem colam seruat enim in illo amorem poeta. cuius non penitebat recōdito terrore & sublato. Quod potero faciā, idest amori obsequar. Nā misericordia mulieris de amore descendit. Quod potero faciam'. Apparet hoc dictum defectus esse non virtutis, alii habent veritatis,

s Tñ vt. Recordat⁹ est lesam matrẽ esse ab vxore hoc credit & iõ se ad exceptionẽ reuocauit. Ita se amori credere optere vt ne oino obliuiscaf oi no pietatis et bñ i eã cãm cõtulit necessitatẽ nõ reducẽde vxoris q̃ inuenit nulla esse. Sũt tñ q manẽte eadẽ snia totũ hoc iungũt quod potero serã tñ

s.dacfactiam .i.affectũ in rim̃ misere mei. .s.matri mee magis indulge
s obfuem t re
tamen vt pietatem colam. nam me parenti potius quã
.i.obedire contemni z gturbari p̃em philone .s.meũ lachẽ
ecce hic
amori obsequi oportet attat eccũ phidippum & patrem
versus hanc ptem socero z pri
v .i.venit̃ nescio
video horsum pergunt quid dicã hisce incertus sum.

vt pietatẽ colã. Dixerat eni q̃ ad potero. et iõ addidit exceptionẽ vt pietatẽ colã. i. nõ sum oblitus & matris tũ. p ita tñ.

t Nã me. Amori plus q̃ vxori. qa dixit quod potero faciam. et hoc est quod potero faciam.

v Horsũ pergunt. Modo spergunt. p eunt alias pro perseuerant.

In hac. jo: scena. Facete principiũ interrogantis est. ita vt sciat quid sibi respõsurus sit quẽ interrogat illaturus est ei argumentũ per dixtin. dudũ illã quia dixerat iam te adiurat non posse illic. p. s. a. p.

a Dixtin dudũ. Captiosa interrogatiõe coepit. dicturꝰ venisse aiũt redeat.

b Factũ. i. dixisse illã aut me deesse vt sit factũ ẽ.

c Quãobrẽ. Habet causam sed nõ vult verã dicere causam. & ppterea nõ vult cũ inuidia mñis sue loq̃ si illã conferat vt vxorẽ ñ reducat domũ.

d Quẽ ego. Vt solet primo psonas inducit secũ loquentes. Deinde ipsas cõuenire inuicẽ vt alibi: Quis loquit̃ missis salue.

e Certũ est obfirmare. Aduersus eos obstinate agere. i. cõtra oẽs obfirmare viã me In hac structura obfirmare me viã alter accusatiuus regitur vi prepositiõis. & alter vi verbi. Ob aũt interdũ significat cõ

LACHES. PHIDIPPVS. PAMPHILVS.

dixisti ne q.d. dixisti mecũ matrũ
a paulo ante
Dixtin dudũ illã dixisse expectare filiũ. PHI.
i. vẽt. est applicuisse ad nos s.ppterea philo.
b rumor est
factũ. LA. Venisse aiunt redeat. PAM: quã
s.meo c ppter quã .i.non resumãs/vroꝛẽ d hoiem
causam dicã patri q̃obrem nõ reducã nescio. LA. quem
.i.firmare/hinc ac niti cõ
e constituẽs gra viam
ego audiui hic loqui? PAM. Certum est obfirmare viã
f viam s.portus mñi q̃ amori obsequi .s.pam.
me: quã decreui prosequi. LA. Ipsus est. de quo hic agebam tecũ. PAM. Salue mi pater. LACHES. Salue mi
colloq̃dar
fili .i.p̃ per contigit s.pam.
gnate. PHIDIPPVS. Bene factũ te aduenisse pamphi
g certe aduenisse ẽcipalissimũ h incolumẽ robustũ corge bã hiꝛ
le. & adeo: quod maximum est: saluum atq; validum.
i s.ab alicjo bene factũ nõ ab eõdo k nũc
PAM. Creditur. LACH: Aduenis modo. PAM. Ad

tra. vnde obiui cõtra iui obluctari contra luctari opponi cõtra poni. Posset tñ illa structura sic fieri et intelligi. Certum est me obfirmare. i. occludere obturare intercludere viam quam decreui psequi. Festus inquit obstinat pro obfirmat inueniri.

f Quã decreui psequi. i. matri potius q̃ amori morem gerat.

g Et adeo quid maxi. Ordo est primam aduenisse deinde saluum. postremũ validum. quod maximũ legit̃ & quod maxime est.

h Saluũ atq; validũ. Auxelis ad salutẽ valid⁹ dus. namq; robustus et habitior corpori redditꝰ.

i Creditur. Minus bñ de respondet de repudio reuocaturus.

k Aduenis modo. Difficile inuenitur presentis temporis modo. atq; vt ostendat esse momentum etiam presentis temporis dixit.

l Admodū. Quod est nimis aduenis modo. Virgi. Vigilas ne deum gens enea vigila. Admodum excusatio cur adhuc nō viderit patrem.

m Cedo quid reliquit. Vtrum iactanter laches loquit presente socero. vt illum cupidiorē faciat ad reuocandā filiā. & sit sepe hoc vt ex alio principio pueníre queamus ad ea que volumus dicere. an id vt se iactet Chremeti. & diuiciis suis cupidiorē socerū reddit.

n Cōsobrinus noster. Quasi sororinus consobrini sunt ex duabus sororibus. Cōsobrini fratre & sorore ac ppinquitatis frequētare Terentius monet aut habetur cōsobrinus noster. quū de fratre natus est alter: & alter ex sorore. cū ex fratrib⁹ patrueles dicūt.

o Sane hercle homo. Sane. i. satis valde nā q sanus et valid⁹ est. Alīq codices hūt. Sane hercule nō voluptati obsequens & tunc laudat phania q nō vt multi auari suis bonis abstinuit vt suos heredes locupletaret sed illis honeste est vsus & liberaliter vsq; adeo vt sibi laudē requisuerit se bene vixisse dū vixerit q quidē hois sint viuentes nō multū solent suos heredes adiuuare his successionibus.

p Voluptati obsequēs. Cōtra facit Pamphilus disiurgium volens nihil dicit verum relictū.

q Haud multū heredē Parū consulit heredi.

r Sibi vero. h. l. r. vixit. Vtrum dixit & aliud significat.

s Nihil attulisti. Vixit dū vixit hoc. s. n relict.

t Vna sententia. Expressit animū auari senis.

v Quicquid est. Quicquid & ad prauitatē refertur. vt aut. n. id mihi satis id quod & mire opinionis.

x Quicquid est. Quasi nullus in hoc sene. fuit doloris affectus antecq; sciret aliquid relictum.

y Profuit. Idest pro nobis fuit ac per hoc nostrum est. potest enim ipse profuisse post res eius.

z Immo obfuit. Morē eorum expressit quibus relinquit. qui cum audierunt sibi aliquid esse relictum tūc tristes se fingunt adeo & dicunt quod sequitur.

a ¶ Nā illū viuū & saluum vellē. Non idē viuū & saluū.

b Impune o. Quia heredi poena est mortuos reuiuiscere aut sane optas vt cum medicus dicit & tā mortuo ego illū si curarē viuere et Impune optare. si optata eni venirent nunq; inquit optares vt ille reuiuiscetet.

c Ille reuiuisceret iā nūq; Mire porta his verbis phidippū quoq; figurat Plus est nunq; q; non.

d Et īn vtrū malis sci. Mortuū illū magis q; vt reuiuiscat denuo. Et īn vtrū malis scio. quid malis de duobus scio. vtrū illū mortuū quid & permanere an reuiuiscere quib optas.

f Heri philomenā ad. Hoc erat quo omnis tendebat oratio.

g Ad se accersi hic iuss. Bene & accersi & iussit vt nihil vxor sponte sua faceret. & heri & iussit. vnde & breue tps fit & coacta videat esse non abduci sed accersi. nec a nobis sed a se.

h Omnē rem scio vt. Virg. Troianas vt opes.

i At istos inuidos dii. Bū inuidos q matrimoniū inuident. ergo reuocanda vxor est. Et adeo nō puduit mēdacīū honeste deprehensū senē. vt inuidos faceret qui vera prodierunt.

k Ego me scio cauisse. Principiū a tpe. a dictis. a factis q; suis. q; aduersario. & ab antea facta vita. & presenti:

l Ego me scio cauisse. Mire addidit merito fieret quod in me fuit.

m Idq; si nūc. Ab ānacta vita.

n Et clementi. Pro fuerim. indicatiuū p cōiunctiuo posuit.

o Neq; id te ex ipa. nā q; eo pacto. q; nūc in me iniqua est equa

sunt Terentianū & bonū argumenti clamat. Vir. Ipse hostis teucros insigni laude ferebat. Inquit Cicero. Teq; ipso teste iniquo atq; improbo. verum ad hanc rem a te inq; teste. d.

p Iniqua est equa. Qui aduersari testimoniū si contra se dicat tā graue est q; boni viri.

q Neq; mea. Nō ego q̄d fiat. Vtrū sed p nos fiat. sed querē dū est. & minus abrupte dixit euenisse nō euenire. Similiter & ad confirmationem.

r Sed q̄ sese indignam. Hoc sic pfert vt eā oīdat causam esse dissidii & hoc ipm tentat. Vtrū dotē relinquere possit. & ideo supq; neq; mea culpa hoc dissidiū euenisse inquit.

s Deputat matri mee cui cōcedat. Mauri meeyt idonea sit.

.i. valde modo aduenis
l m
modum. LA. cedo: quid reliquit phania cōsobrinus no
.i. valde
o
ster: PAM. Sane herde homo voluptati obsequēs fuit.
q non
Dum vixit: & qui sic sunt haud multum heredē ſuuāt.
sed
r
Sibi vero hāc laudē reliquit. vixit: dum vixit: bene. LA.
.i. consequter
q; sic vixit
tum tu igitur nihil attulisti huc plus vna snia? PAM.
.i. oē q̄d ei vel fuerit
v
q̄quid est id q̄d reliquit: profuit. LA. Immo obfuit.
incolumē
a
nam illū viuū & saluum vellem. PHI. Impune optare
.i. tu poteo
f. vt adhuc viueret
istuc licet: ille reuiuiscet iam nunq; & tamen vtrū mal
transferre
f
scio. LA. Heri philomenā ad se accersi hic iussit dic iussi
latenter dicat phidippo
sisse te. PHI. Noli fodere latus. iussi. LA. Sed iam remit
Phil.
qualiter facta
tet eā. PHI. Scilicet. PAM. oēm rem scio: vt sit gesta. ad
.i. cū aduenīē
uenies audiui oīa modo. LA. At istos inuidos dij per
paulo ante
dēstruant
dant: qui hæc libenter nuntiant? PAM. Ego me scio ca
.i. prodiuisse
uisse: ne vlla merito cōtumelia: fieri a vobis posset: idq;
.i. recitare
si nunc cōmemorare hic velim: quā fideli animo & be
manserit facit
nigno in illam/ & dementi fuit: vere possum: ni te eripi
fuerim
nisi
am hædmagis velim rescisere: namq; eo pacto maxie
.i. tu credis
apud te meo erit ingenio fides: cū illa q̄ nūc i me iniq̄ ē:
.i. mee nature
ergo
.i. eq̄ eq̄ est
vt quia vera
non
tuorū hāc viscerā
equa de me dixerit neq; culpa hoc dissidiū euenisse mea
propter id testes inuoco
.i. inquam
.i. sepm
id testor deos. Sed quando sese esse indignam deputat
obsequatur
modos vitandi difficiles
matri mee. cui concedat. cuiusq; mores toleret sua mo
.i. eq̄ alio ferat

causa repudii.

r Cuiusq; mores toleret Hoc meli⁹ quã obsequatur vt inseruiat Mores tolleret auicule. Non enĩ prauitatẽ. vñ senes morosi appellamur. Hora. Donec virenti canicies abest morosa. Mores. t a. obtẽtũ mores potius q̃ iniuria dixit.

v Neq; alio pacta. Nisi vt concedat mater toleretq; mores eius.

x Segreganda. Bene tã q̃ ex deliberatione collegit quod facturus est et mollius segreganda q̃ excludenda.

y Nunc me pie. A q̃ mollius verbis repudiũ nuptiarum est.

z Pamphile Optime dictũ haud inuito. non enĩ i totũ nolẽti qppe de dissidio. sed tñ quia q̃d pietatis est locut⁹ est me diocriter approbauit. pãphile haud inuito. Grauis oro est a nomie incepta. Vir. O prestans animũ iuuenis. et est figura

Virg. Post habita coluit sanio. Haud in se vili. i. proiecte locutus est.

a Omnes res. Plus dixit q̃ si vxorẽ diceret.

b Pro parente in. Bene pro parente quod nomẽ cõe. & cũ ois quos hæc necessitudo cõiungit mei⁹ ergo q̃ si diceret matrem.

c Verũ vide. Leniter & suauiter non ergo inditio.

d Insistas pã. Non enĩ incipere sed insistere hoc malum est.

e Quibus iris. Non dixit que ira ne supbe loq̃rer. sed q̃bus iris vt hoc

medeatur ẽ sentit .i. modo .t. mirum et beniuolentia
v concitari Philomenã seruãda
destia: neq; alio pacto cõponi potest inter eas gra segre-
x .i. vter est segreganda y
ganda, aut mater a me est phidippe: aut philomena. nũc
.i. certus et .i. q̃ vxoris .i. veritatem vel opportunitatem
mus affectus .i. amare
me pietas mris pocius commodũ suadet sequi. LAH.
z .i. oino nolens
Pamphile haud inuito ad aures sermo mihi accessit tu⁹
q̃ .i. post habuisse et reperasse in cõparatione matris tue .i. q̃
a b c
cũ te post putasse oms res pro parente intelligo verũ vi-
diligenter et accurate .i. imo certo sto fixus et pernox
c onsidera f. cõmotione tristore d
de: ne impulsus ira praue insistas Pamphile. PAM. q̃
indignatiõibus cõmotiõibus .i. erga vel contra aliquid
e f
bus iris impulsus nũc illã iniquus sim quæ nũq̃ quicq̃
cõmisit .i. q̃ esset mihi molestã .i. id
g b
erga me cõmerita est pater quod nollem. & sepe q̃d vel-
h .i. prestitisse f. eam
lem meritam scio: amoq; & laudo: & vehementer desi-
i .i. mirabili mãsuetudine et natura
dero, nam fuisse erga me miro ingenio expertus sum: il
k .i. adeo expolco .i. q̃ reliquũ est .i. tuli marito .i. q̃ ego
l .i. reducat
liq; exopto vt reliquam vitam exigat cum eo viro me q̃
l .i. felicior .i. quia f. inuito .i. auferre
l m
sit fortunatior: quandoquidem illam a me distrahit ne-
n vt pñs certo sanguine .i. tua pte .i. vt nõ distrahat .i. non insanus.
et amoq; o
cessitas. PHI. Tibi in manu est: ne fiat. LA. Si sanus es
.i. papue .i. non est mihi intento ppositum
p
satis / iube illam venire. PAM. Non est consiliũ pater
.i. seruã pfula Pamphilus nolẽs resistere
amique cõsã pre malunt discedere rũc
q r tu laches eũ cepit reuocare.
matris seruibo cõmodis. LA. Quo abis? mane mane in
.i. q̃lis et quanta
.i. obstinatio in oppinione
s
quam. quo vadis. PHI. Que est hæc ptinatia? LAHES

xit et amo et laudo et vehementer desidero amoris ipulsu. nimis est hic circa vxorẽ & quasi oblitus est sue matris. Et viciate loq̃ sed tali opus est pamphilo. ad eius modi argumentum do nec pueniat ad catastrophen in qua vxorem reduci necesse est.

k Erga me. Hoc totũ repudiatur⁹ inaniter diceret. nisi ad exitũ fabule poeta respiciẽs reducturi animũ in pamphilo reseruaret. Et nota repudiatam eam quam laudat pietate sola compulsus.

k Nam fuisse erga me. Quãtum valet q̃ fuisse dicit & non esse quasi re transactat.

l Vt reliquum vitam. Satis flebiliter dixit reliquam exigat. Virg. Omnes vt tecum meritis p talibus annos exigat.

m Cum eo viro. Non videre iam non est mariti.

n Illam a me distrahit necessitas. Omnis cõclusio verborum pamphili repudii confirmationem cõtinet. Plus tamẽ sententia significat re q̃ in verbis. Quando quidem illam a me. d. n. Neq; dixit eam expellit vel distrahit. sed q̃m ipsa causa sit necessitas excusatio in necessitate quæ est inexorabilis cum necessitas partus. scilicet quam nesitatem domi offendit quod ex alio scilicet peperit. sed modo vult necessitatem mater videri & quod prodest socero.

o Si sanus es satis / iu. Quod si sanus es nam aliter iubeas dicere. Et bene pater supra iram dixit nunc insaniam significat. pamphile si sanus es. Nõ ergo culpa est vt redeat iubere potest.

p Non est consilium. Durius erat nolo reducere ergo leni⁹ dixit matris seruibo comodis.

q Matris seruibo comodis. Hoc verbo necessitatem qua negatur ostendit.

r Quo abis. Adeo factum pamphi ex patris verbis ostenditur q̃ discessit & bene. Mam vlterius presente patre resistere durum fuit.

s Que est hæc pertinacia. Sicut decuit socerũ & subdistinguatur. quia coram sibi sit contumelia.

t Dixtin phidippe Renouauit verba sua eidē persona non ita dixerat ne adeo me est quā inde esse eum ęgre laturū.

v Quāobrē. Inuidiosum aduersum tanq̄ in illo sit. vnde se purget & nō accuset pamphilum

x Non credidi Bene quasi iratus in hnmanū esse inquit sic nō ædepol credidi vsq; adeo potuit enim dicere nō credidi inhumanū fore. sed acerbe addidit adeo.

y Ita is sibi nunc. Sibi & me magno pondere legendū est & vtrumq; pronomen est. vt cantādo tu illū. Idest genero socrū pamphilo phidippū vel quid tale inuenis.

z Suplicaturū Parū est satisfacturū addidit.

a Sin alio est animo. Non tam vt dotem recipiat quam vt teneat hoc dicit. & renumeret proprie. quia dos pecunia est & hinc

irascentis est & exigentis debitū. eat vero mire dictum quasi ipse propiciatur quia iubetur ire & simul hoc verbo. qa renūciatio charitatis est.

b Renumeret dotem. Repente terrorem dotis ostendit cum dicit. renumeret dotem simul cum iniuria huc eat.

c Tu quoq; proterue. Addendo quoq; nō nihil assentatus est quod dicat quō pamphilus.

d Proterue Immoderate & superbe dictum est. Nam proteruus est qui dum aliis proterit. quod faciunt qui proterunt vt tauri in appetitu coitus fœminarum in quas calentr

e Percontumax rediisti. Proprie contumax dicitur contemptor potiorum & percontumax.

f Rediisti huc nobis pamphile. Rebus magne indignationis est absentes alloqui. vt alibi. O pamphile haud pol.

g Nobis pamphile. Nobis nam aut abundat. aut adiuuat significationem.

h Decidet in hæc. Quasi in ira culpa sit. Non deponetur. sed decidet.

i Quia paululum. Recte quia habetis. vnde dotem reddatis. aut quasi nullam causam repudii; sed ditiorem queritis coniugem quia p.v.a.p.

diſcessum .i.molesta

c Philomene

Dixtin phidippe hanc rem ægre laturum esse eum? quā

.i.quapropter f.tuā

obrem te orabam: vt filiam remitteres. PHIDI. Non

.i.tanū immitē ferocem vt est f.genero socrū

.i.furiaq; esse y

credidi ædepol a deo? inhumanū fore: ita nunc ís sibi me

q.d.ad dececet f.Pamphilus .i.resumere .i.pōr

z in ea suplicatiōne

supplicaturum putat. Si ē vt velit reducere vxorem licet

f.ꝯ reducende eius pecuniam veniat

a .i.redder renumerando

sin alio est animo: renumeret dotem. huc eat. LACH.

sicut pamphilus .i.pensius ad iram

c b

Ecce autem tu quoq; proterue iracundus es. PHIDIP.

.i.rebellis f.huc ex umbo

c f g

Per contumax redijsti huc nobis pamphile. LACHES.

f.pam ꝯtus .i.non sine causa

b

Decidet ira hæc/& si merito iratus est. PHIDIP. Quia

.i.incertum .i.erecti ac tumefacti.

i

paululum vobis accessit pecuniæ/ sublati animi sunt.

.i.quēadmodū cū pamphilo litigastī

l m

LACH. Etiam mecum litigas. PHIDIPPVS. Delibe

.i.significet f.reducere vxorem

vēq; n. o

ret/renuntietq; hodie mihi velit ne an nō? vt alij. si huic

f.vxori .i.ad me accedes.ppius f.Pam.

p .i.auscultā .i.breui sermone

non sit: siet. LACH. Phidippe ades? audi paucis/ abijt.

f.reflexit conuenit se ad spectatores concordāne filius ꝛ phidippus

.i.tandem placere q

q r

quid mea? postremo inter se transigant ipſi vt lubet: qñ

Pamphilus Phidippus .i.malitā .i.obedirunt

s t

nec gnatus/neq; hic mihi quicquam obtemperant? quę

.i.parūi estimant tanq; magnū f.vxoris

v x y

dico parui pendunt. porto hoc iurgium ad vxorem: cu-

.i.suasu f.vxorem

s

ius hæc fiunt consilio omnia, atq; in eam hoc omne qđ

.i.molestū eiusdem effundam

mihi ægre est euomam.

phílus simul maiori stomacho. quod cū labore celabat aperte ostendit.

k Sublati animi. Non prelati sed sublati dixit. & hoc proprie ferarum est. vt attollit q animos pœnarū qualis manus Nam bestie pro animi qualitate vel erigunt corpora vel deponunt.

l Etiam mecū litigas. Bellenam et illum exinuidia iracundiorem & hunc ad se dicentē quod post pamphilum dicebatur etiam effecit. Mecū litigas. Inuidiose quasi iam cum pamphilo litigauerit.

m Deliberet renuncia. Ferociter socero renunciet. tamen mature prodeliberet dixit.

n Vt alii si. Magna fiducia conditione hinc asserit quoniā iam si pamphilus nolit paratum alterum dicit esse.

o Si huic nō sit. Vxor subaudiatur. Sed dira dictu reticuit vt debeat:

p Phidippe ades. Nomine appellat quod facere solemus iratos mitigare conantes.

q Postremo inter se trā sigunt. Non hæc nociua sunt quibus inter se delectent.

r Quando nec gnatus. Inuidiose gnatus.

s Neq; hic quicq; mi. Et hic non familiariter dictum quasi abfrato.

t Que dicunt. Quia obtemperamus etiam tante voluntati.

v Que dic Bene hoc rursū in memorē reddit nec vera sunt contra fabule ꝓpositū cognoscit.

x Porto. Hoc iurgium. Porto quasi ad aliquid magnum. Iurgium est dissentio siue concertatio inter benevolos & ꝓpinquos lis autem inter inimicos.

y Cuius hæc fiunt consilio omnia. Non transacta obiicimur vxori s. quæ nunc aguntur consilio. mira dispositione an ironiam in male consentientem.

z Atq; in eam hoc omne mihi ægre est. Non q̄ irascitur: sed q̄ mihi ægre est dixit.

z Euomam. Bene in egritudine solet vomitus releuare. sic Cice. cum dicit. Que quid em, n.n. q. t.

QVARTVS ACTVS.

MIRRHINA. PHIDIPPVS.

In hac.12 scena. Iterū rixa est senis atq; anus. tamē varie et alio modo vt mores in tra se diuersos & tm nos tros possum⁹ agnoscere.

a Perii quid agā? Hoc ploqui oportet Mirrinā vt & eius psone remini scat spectator. & geste rei. simulq; ex huius per soneverbis quid agat al tera persona mōstretur. nā perscrutari phidippū in vniuersa conclamare & ire per totam domū cognito ptū filie sue ap paret ex pnūbus dictis.

a Perii quid agam? q. m. v. figura apta turbatis.

b Nam audisse. Virg. Continuo audire voces vagitus & ingens. et est onomatopeia nam vox ipsa sic est. vt quasi vagi tus sepe sonet.

c Pueri visus est vagi. Proprie dixit vagit⁹ eni ingens infantiū est. visus est vt alibi. audire vocē visa sum modo militis.

d Ita corripuit. Captā intulit.

e De repente. Vna pars orationis est vt deesse ul aduerbiis eni prepositio nes separatim non adduntur. nam si separaueris non est la tinum de repente.

f Quod. Pro nam aut ita sed nos enim in huiusmodi signi ficatione sic dicimus.

g Quod si resciuerit. Scimus manifesta, rescimus occulta.

h Id qua causa. Id hoc ipm peperisse eam.

i Nō ædepol scio. Ideo quia vera causa dici nō potest.

k Sed ostium crepuit. Plus est quā crepuit, nā eo modo iunctū. Et cre puit cū sonitu violēto.

l Ad me. Bene ad me quasi litigaturum.

m Vxor abi me. Mirā tis est gestus.

n Vbi me ad filiam. Hoc ante rem & simul argumenti delicti est. q; exiit a filia marito ingres so mulier.

o Seduxit foras. Or do est duxit se & verbis vsus est iter domesticos parietes & arces se duxit pro abiit.

p Atq; eccā video. Ap paret mulierē fugere ad uersarii absentiā. et ideo hoc separatim pnūciādū

q Heus tibi di. Oōdit Mirrinā aduertētem q; nihil inueniat quid di cat de filia.

r Mihi ne. Iam & in andria turbatū se ostēn dit dauus, Vir. ad mari talē cōditionē retulit nō ad sexū. vt Virg. in buc. Virg. gregis. i. c.

s Tu ne virū. Accusa io est ab increpationein dicitentis.

t Aut hominem. Au xesis peruersa.

v Adeo esse. Abundat. Vir. Tu adeo quem mox.

x Mulier vn. Acerbe vt supra. tu nunc⁹ mulier que me.

y Quibus. Callide mulier & quasi nullius culpe cōscia q; bus dixit. vt quibus dictis aut factis.

z At rogitas. Bñ irascit interrogāti. nā interrogare que sci at impudentia est. a Pepetit filia. Propositio criminis.

b Hem taces. Non taces nunc sed taces celas ex quibus bñ

exequi quia argumentum impudentis est puerperiū taciturum.
c Istuc patrē. Mira calliditas rea mulier hoc solo defendit quod accusat.
d Perii. Mire additum ad effectum perii.
e Nisi ex illo cui data. Verisimile argumentū. Et est solutio criminis p fidutiā respondentis. Salusti. Ita fiducia quāquā argumenti purgator est.
f Credo nec; adeo ar. Accusatione marit⁹ ad defensionem sui conuersus amisit quod cœpat.
g Sed demiror quid. Mollior factus iam nō irascit sed mirat. Demiror. i. valde miror quod minus est quā irascor.
h Quamobrem. Alia intentio criminis.
i Omnis nos celare v. Recte quia putat & pāphilum esse celaturum. Et due sunt cause celandi partus si nō tempore suo & ratione natū predicat. Omnis nos celare antiqua locutio. Illam rem celo te.
k Presertim cū e recte. Attulit mulier compendium credulitatis senis semel correptione aliter suspicetur.
l Et recte & tempore. Recte ad illud pertinet q̄ non monstrum peperit. Tempore ad spaciū quo pregnātes esse consueuerunt. i. ad mēsium dinumerationem quia & septimini nasci solent.
m Adeon peruicaci. Inuentio peruicax. Est p̄ seuerans cum quadā vi.
n Vt puer pre optares. Ad etatē infātis inuidia.
o Ex quo firmiorem. Ab accidētibus inuidia Et bene additur scires. quia imprudentia in delicto veniam frequenter extorsit.
p Potius quā aduersū. Nihilominus est a voluntate peccantis inuidia.
q Animi tui libidinem. Dixit vt minimā causam magnis sceleribus subiecisse.
r Esset cū illo nupta. Ergo ambo sibi inuicē nubunt.
s Ego etiam illorū. Bene etiā illorū. non eni hoc est errasse quod illorū peccauerit culpā, que minus est sed etiam illorū cōmune peccatū fuerit, sed ne tuū quidem deest credita mirinam. An etiam adhuc vt maior sit dolor. qui nec opinanti acciderit.
t Vtinam sciam esse istuc. Te miseram esse, alibi. Miserū quem minus credere est Et erit sensus vtinam vere sis misera.
v Vtinā scia esse istuc. Hoc quidē sic accipiunt quasi phidippus dicat penes te culpā est quam illorum esse credebam & vtinā quod credo penes te esse culpā ita esse recte scientia quia dixit se miseram: & miseros non nisi innocentes dicimus. In hoc negotio miseram te nō sceleste repperias. Sic Salusti. Atq; ea tegentes non coactos scelestos magis quam miseros abstringi & ideo sequitur, sed nūc &c.
x Sed nunc mihi. Argumentū ex antecedentibus dictis & factis. Et recte nunc quasi alias nihil suspicanti.
y Quod locus es olim. Quod pro ante.
z Cū illū generū cepi. Vt arbitrum capere dicimus. i. eligere. Et cū laude locutus est pamphili. Cepimus. (deest elegimꝰ. Virgi. Ante locū capies oculis.
a Cū eo qui meretricē. Nā in hoc accusatio est, q̄ hec locuta sit sed argumentum est q̄ celare voluerit partū & hoc olim dixit ac pernoctaret post illud quod dixerat. quid interea ibat ne ad bachidem quotidie. Et nota familiariter hoc verbū poni a therentio sic et in Eunucho. sed & si pernoctat. q̄uis tātum hoc ppter spectatorē dicit vt gestorum meminerit.
b Quā ipsam verā m. Quia sola ex omnibus defendi non potest.
c Multo prius sciui. Bene pergit quia tacitur nitas pro confessione accepta est.
d Verum id vicium. Hoc intelligi non potest nisi vicium bis numero subaudieris.
e Adolescente. Melius dixit adolescentis quam pamphili, vt quod in etate fuerat nō timeret.
f Nā id oibus. Amare in adolescentia. Ita oppinatur phidippus. sed eius sinia est inique, nā adolescēubus tale flagitiū est grauissimū. & multis cohibitionibus exprimendū.
g At pol aderit tps. Mire senectutē accusat senex cū &eta tem velocē ostendit his verbis. & addidit se quoq; o. &c.
h Se quoq; etiā cū oderit. Nō solū nō amabit sed & odio habebit. Et nō alienas mulieres. mō, necyxorē q̄q; sed etiā se

ipsim plus: erga illatū quā ratio deposcebat sed mi/re ad defectum senis exprimendum.

i Se quoq; etiā cū od. Vt peniteat eum sui facti nec plus dixit quā si diceret sua facta.

k Sed vt olim te ostendi. Cū superiora dicta sūt.

l Vt filiā ab eo. abdu. Vehementius quā si diceret vt filiā ei nō redderes

m Ne quid ego egis. q. ab eo abducis nō bona socrus. q. filiū nō bona mater es. inita facis quæ gessi nō bonā vxor ingt

n Nunc inditū res h. Hoc est quod dicit celauisti partum. Id nūc res q.d. vnde scio.

o Quo pacto factū. Non solum quod fecit. sed etiam quod obiicit. Et deest fieri.

p Cui. Deest ei vel circa eam.

q Cui mater siem. Rursus a verisimili. An mater contra filiam faciet.

r Si ex vsu nostro hoc. Callide miser ex his que dixit. semet in defensionē arripit. Nā ille sic ait Negabas posse filiā tuā te pati cū eo qui meretricē &c. Ex vsu modo vtile si pro nra esset vtilitate.

s Tum p. A persona.

t Aut iudicare nostrā. Prospicere futura. Diiudicare presentia.

v Audisti ex aliquo satis et oratorie. Aliquo a persona Bene aliquo ademit iudicibus auctoritatem.

x Qui vidisse eū dice. Non quid vidisset.

y Exeuntem. aut. i. Sic Cicero. Cū in hortis suis erit qui vngenta sumpserit: qui Baias viderit: nō æquum dixit. aut plectē tem amicam.

z Aut intro euntem. Sylepsis prima vt in ludū ducere & reducere.

a Exeuntem aut in mollis est alluditur, De sequentibus ad amicam criminis. de consuetudine.

b Quid tamen postea temnerem crimina leuiora. quo cō

c Si modeste. Adhibito modo: vel recte cum pudore aut molestia. aut celatum voluerit.

d Nonne dissimulare nos. Duobus modis seruātur pacta vel ignoscendo vel cohibendo. Nam dissimulare est ignominiam fingere.

e Magis humanum. Bene quia & illud humanum dissimulare an magis dissimulare, an quia irasci & arguī humanum est. Magis humanum. Nota pro humanis theretiano more.

f Qui nos oderit. Quis vnde vel quōobrem. & recte nemo dolēs quod non amet. id facit quod magis odio sit.

q Nam si posset. Oratorie cōtentus defendisse pamphilum. hocipso illum quod quasi accusatus est laudat.

r Derepente. Vna pars orationis est.

s Qui cum tota c.a. Laudat vbiq; eos Therentius qui consuetudine molliuntur. vt alibi hic parue consuetudinis causa. h.m.f.t.f. & mox Neq; me amor neq; c.c. Ergo seruus quem longa cōsuetudo nō cōmouet

t Qui cum tot. Non qui cum secum. aut a quibus & non a quis. & consuescit proprie dicitur vt in stupro.

v Non cum hominē dicerem. Non solum inquit homo non esset id quod forsitan nihil nostra interest. sed quod a nobis maximū est. Vir stabilis filię esse nō posset. potest & sic intelligi cum hominem dicerem qui consuetudinem longi tēporis abrumperet.

x Nec virū satis. Vir non maritus. Virū quē res venereq; non mouerent. Nam firmum hoc etiam possumus iutelligere validum, in officiū coitus. Sic Hora. Fortiq; marito destinet vxorē

y Mitte adolescentē o. His verbis solemus cōmenticia argumenta cōtemnere vt misericordia animos maternos his motos. vt alibi. Imprudens timuit adolescens si notus seruus etenim ille dixerat. verū id virū nūcq; decreui causa adolescentie adeo pertinaci animo tunc vt puerum portarem.

z Et que me peccasse ais abi. f.c. Recte dum mulieri vt pute memor quod cum pamphilo sit locuta. & solus solum ideo quia timuit ne errata sua nō ferret pamphilus. & ideo multi sciant.

a Roga velit ne vxorem an non. Verba quibus cū pamphilo loquatur socrus nisi aliter agat respondeatur a genero:

b Recte cōsului meę gnate. Illud inquit nolle signum erit prouidisse filie.

c Sic quidem ille ipse non vult: & tu sensisti. Est animaduertendum quemadmodū omnia quibus se defenderit Mirrina malam partem accipit phidippus. & hic magis accusat vnde illa se purgat melius.

---

destinasti .i. esse similis talem .i. hyeuasq; qualē te ostenderas *Pam. timouere

ce ſſa uiſti candē eſſe vſq; adhuc: vt filiā ab eo abduceres:

m .i. firmū stabile n .i. certissimarē eq; demōstratōem .i. alia celatio

ne qd' ego egissem: esset ratū. id nūc indicium res hæc fa

o .i. illud fas q' filia nupserit *Pamphilo .i. vtq; .i. vim agentē pudoras pam. a phi.

cit/q pacto factū volueris. MIR. Adeon me esse perni/

p .f. Philomene q .i. vt hīem talē alim r .i. nobis vtile sue .p nostra vxore

cacem censes: cui mater siem: vt eo essem aīo si ex vsu es

.i. preter pudere s t

set nostro hoc matrimoniū? PHI. Tum prospicere/ aut

.i. nostrā vxorē u

iudicare nostrā in rem quid sit/potes? audisti ex aliquo

*Pam. .f. ab amica x y z a

fortasse: qui vidisse eū diceret exeuntē. aut introeuntem

b Bachidē .i. tunc f. vis inferre .i. adhibito modo .i. si visitat amicā

b c d

ad amicā qd tum postea? si modeste ac raro hęc facit: nō

fingere .i. laborare e

ne ea dissimulare nos magis humanū est? q; dare operā

ablatiuo a nostro .i. ex q; vel vnde f .i. odio *sequasq; q

id scire/qui nos oderit? nam si ipe posset ab ea sese de re

g

valde .i. abstinere cum q; amica consuetus fieret .i. frequentius nec ad voluptates mulerū. ppense

r s t u

pēte auellere: qui cū tot cōsuesceret annos. nō eū hoiem

.i. validū f. mee uimitte f. Pamphilum x y

dicerē: nec virū satis firmū gnata. MIR. Mitte adolescē/

f. mitte ea .f. in ędibus .i. dicas .i. sine arbitris alloquere

z .i. errasse discede *Pamphilum

tem obsecro: & q; me peccasse ais. abi/ solus solū cōueni.

vtq; *Philomenam pungit f. ea vxorē

a f. velit

Roga/velit ne vxorē an nō? si est vt dicat velle se/redde.

.i. sed si pegerit .i. pspera; quidā *Phidomene

f. vxorem b

sin est aūt vt nolit: recte cōsului meæ gnatæ. PHIDIP.

f. Pamphilus

c f. vxorem

Sīqdem ille ipe nō vult/& tu sensisti in eo eē Mirrhina

d Cuius cõsi, fuerat ea. Nõ dixit cuius consilio repudium daretur pamphilo ita ne ad domum omnia exitum spectant.

e Esse causam. Abducere filiam, celare partũ. exponere puerum.

f Interdico tibi. Interdico & interdico interest. Dicimus quod iubemꝰ fieri. Interdicimus quod vetamus fieri. Dicimus & vni generi hominum Interdecimꝰ diuersis. Ita q; pretoris edicta & interdicta dicuntur Interdico separatim dicendũ legendumq; quia interdico ne velis non est integrum.

g Interdico tibi. Id agitur ne sub hoc incerto intercipiatur puer, & tragedia fiat ex Comedia.

h Meis dictis. Demõstratiue et accusatorie dixit quasi tam cõtumacẽ.

i Hanc postulẽ. Quid est hanc. Vtrum mulierem an vxorem an contumacem fœminam.

k Ibo intro. Sibiipsi hoc dicit.

l Edicam. f.n.q.e.s. Et hoc recte poeta quia ita opus est ne cõpleat. Mirrina quod pmisit de exponendo puero. Aut enim inde cõtinuo exponeret.

m Nã vt hic. Sic ostenditur causa cur perpetuo celandum sit senibus vitium virginis. Nã vt. h. l. h. s. quantum iracundie habiturus sit. quantũ furoris. hoc eni significat vt & simul poeta quod alibi obscure facit hoc aperte demõstrat. quod periculum sit in fabula nisi succurrat.

n Non ædepol clam me est. i. scio.

o Nec qua via sententia eius. p. m. Quomodo ex iracundo placidꝰ fiat. Sententia eius de puero exponenda.

p Hoc mihi vnum ex. Hoc adhuc inquit malũ nõ mihi eueniat cum euenerit multum & indicta quasi cum gemitu & percontatiue pronunciandũ sit. & nisi obscuram locutione facit nisi forte cũ vel quod significat. Hoc mihi vnũ ex p. m. r. p. m. ex omnibus malis reliquũ dicat maximũ malum significat. Nam non mediocre quidem omniũ miseriarũ est vltimũ & inter multa mala reliquum quod sic accipimus possumꝰ & nos interrogatiue pronunciare.

q Si puerum vt tollã. Recte tollã quæ scio vnde recte tollam sic.

r Forma in tenebris. Ab actiuo queo passiuum facit queor reditum participium quia est sed antique dixit.

s Neq; detractum el. Solet enim fieri.

t Ipse eripuit vi digito. Hoc ad exitum spectat quia per anulũ fiet cognitio. Ipse. eripu. v. Econtrario inquit factũ est ipsa vt nõ eriperetur.

v Simul vereor. Si fustulimus cogente sene cũ puerum quem exposcit vir pamphilo. ante promisit. cum sciret alienũ puerũ tolli pro suo. non solum inquit tolli agere refert alienũ virum euã pro suo.

In hac. H: scena. Velut qualitas negotialis in disputatione venit iustum ne sit repudiare coniugē causa matris vt omnino quid fieri debeat.

a Non clam. Vero ordine a purgatiōe fuit incipit mater abitura ne q discedit iracūdia videat.

b Tibi me esse in suspectam. i. in suspitionem.

c Vxorem tuam. Blandius vxorem significauit quam si diceret philomenam.

d Propter meos mo. Mores senum dicuntur vt senectus morosa. Et morosi homines qui fuit cuiusdam moris sunt.

e Et si ea dissimulas. Que scio. Et ea pro eam rem sed absolute occurrit supra late sententie & genere neutro & est ordo & si ea dissimulas.

f Verū ita me dii amēt. Coniectura quæ soluitur iureiurando.

g Itaq; obtingant ex. Pro se iurat veritatē pāphilo probat vt blanda sit. Itaq; due partes sororis

h Nunc̄ scies cōme. Bona exceptio quia possumus aliquē inscientē ledere. que res aduenia pertinet. Nūc̄ scio cōmerui. Hic ordo est iusiurandi vt cū proposuerint ita sequatur. Ita velim mihi deos propitios. vt cum dii illius tēporis. mihi venit in mentem.

SOSTRATA PAMPHILVS

.i. nē ignoro .i. an suspitiōne

a Non clam me est gnatæ mi tibi me esse suspectam vxorem tuam propter meos mores hinc abīsse & fortitan inuiundos abcessisse

b c

ęius .i. celas non extendis

d sine dolo f g si ea dissimulas sedulo. Verum ita me dij ament / itaq;

h obtingant ex te quæ exopto mihi: vt nunc̄ sciens com

.i. male de ea sum merita .i. ōnium

s. q; odiū meruerim .i. ęus

i k l

meruī: merito vt caperet illam odiū mei. tecq; antec̄ me a

s. tantum amori .i. adhibuisit laches.

m n o

mare rebar: ei rei firmasti fidem. nam mihi tuus pater in

paulo ante modo .i. ꝓposuerit me

p

tus narrauit modo/quo pacto habuerit prepositā amo

.i. constituī .i. ediuicto vicissim .i. redidere beneficium

ri tuo/& nūc tibi me certum est contra gratiam referre

mercedem .i. ꝓ pietate munus offerem tuo in

q paremem r

apud me præmium esse positum pietati scias mi Pam

s. q; volo vicissim .i. ꝓsentaneum vule.

s. tibi q; Pamph.

phile. hoc & vobis & mee commodum famæ arbitror.

Rem quam dictura. vide quanta pre blandiē verbis remq; premollit. Prius contra gratiam a iusto. Nunc mi pamphile ab honesto. Et hoc principiū est aliquid precantis foeminæ a blandimento incipit. vt libenter audias.

i Merito. Bñ dixit merito. Nā vt nos immeritos ęs nō oderit nō est in mea manu. Hec est exceptio Plauti in triuinio. Vt qd dicāt nō est meritō. vt ne dicāt. et merito

k Vt caperet illā odium. Idē est culpa sine merito

l Tecq; antec̄ me ama. Ante ea qua causa. deest causa vt sit ordo & qui te amare rebar tantum.

m Ei rei firmasti fidē. Necq; me fefellit quod ante rebar. & te amare. Et rei firmasti fidem probationem attribuisti.

n Nam mihi tuus pa Atq; in eum hoc omne quod mihi ægre est euomā. potuit & in euomēdo narrasse q; matrē filius proposuisset vxori.

o Tuus pater. Familiarius quā si laches.

p Amori tuo. Plus dixit quā si vxori diceret.

q Premiū esse. Laborat mulier. ne quod dictura odio aut dolore certa ira facere videatur. Premiū esse positū &c. Sic Virgil. Hic pietatis honos hic sunt sua premia laudi.

r Mi pamphile. hoc.

b Ego rus abituram. Certū est inquit ne sit dissuadendi locus. E addidit patre vt non audeat dissuadere filius.

c Ne mea pū. Ab vtili.

v Quid istuc cō. Bene quia illa decreui dixerat,

x Illius stulticia, Illius a persona. Stulticia a cā. Victa nō eni volens, vt be a loco. tu a psona. habitatum a facto. Et vide quā oratorie oia congesserit a psonis. a causis, a locis, a factis, Illius stulticia ab vtili. Mire aūt & ex vrbe. & habitū dixit.

y Haud facies. Primo nō facies. Deide si facere pseueraueris nō sinā. Et non facies nō est interdicentis. sed quasi dicat nō te scio facturā rem tam prauā. Sūt aūt qui neq; sinā iungant inferiorib' sunt qui totū contexte legunt haud facies. vsq; modestia.

z Vt qui nobis. Ab honesto.

a Mea pertina. Bene tētinet cū vult sua interesse ne fiat.

b Tum tuas. Dissuadendo cōmiscuit & honestatem & vtilitatem.

c Mea cā. Nō est supbā nolo sed cōsuetudine dī

d Nihil pol. Cōtra oia & ab vltimis incipit.

e Istæc res. Amice, cognate, dies festi.

f Dū eta. Tulit ppessū est permisit. Et in bonis eni & in malis dicit.

g Dū etatis. Si inquit meę voluptatis cā exercenda sūt, iā nō delectāt si officii ac religionis iā nō possum que si minꝰ iā necessaria est diuisio, qa ille & religione incubauerat testorū dierū. dū etatis inquit nō reprehēdat que cū potuerim plūcta iam sum sic Vir. Sic patre priamoq; datum

h Hæc mi. Hoc nimis scio pticulādū. & ne an odio quā me tibi diceret

i Vt ne cui. Hoc ad nurū expectationē ad filiū refert. hinc enim odio digni parentes expectati appellantur.

k Longinquitas æta. Sedulo agit locrus ne quid inſi statuisse videat

.i. in agros discessurā z hoc loco .i. statui .i. facturā

Ego rus abituram hinc cū tuo me esse certe decreui pa-

.i. vt non .i. impediat z vt non .i. retinaſ

tre: ne mea presentia obstet. neu causa vlla restet relíqua

.q. non Pamphilā

quín tua philomena ad te redeat. PAMPHI. Quæso

.q. cōsiliū ꝓpositum Philomene

.ruū qō fecerit .i. g stulticiā

qd istuc consilij est: illius stulticia victa ex vrbe tu rus ha-

.ad habitandū .i. nō facies .i. portar

bitatū migres: haud facies neq; sinam: vt q nobis mater

maledicere .i. obstinatiōe pseuerāri .q. migraueris .i. nō

maledictū velit: mea pertinacia esse dicat factum aut tua

.i. deinde .i. determinare

modestia. tum tuas amicas te / & cognatas deserere / &

q celebrantes frequentes in vrbe turannus

.i. ꝓpter me nūc

festos dies mea causa nolo. SOSTRATA. Nihil pol iā

.i. festi .q. quidem .i. possum ē

mihi istæc res voluptatis ferunt. dum ætatis tempus tu-

.i. sufficienter sum .i. reditū istoꝝ studioꝝ

illis rebus vsū

lit / profuncta satis sum. Satietas iam me tenet studiorū

.i. maxime hoc curo .alicui

istorū. hæc mihi nūc cura est maxima: vt ne cui mea lon-

.i. longa vita vt nocere .q. fieri solet .q. quis in hac vrbe

viuentiū spatiū de senibus

ginquitas ætatis obstet / mortem ve exoptet meā. hic video

.i. odio habitā .i. abire z locū dare

mutuā z cū nō meruerim

me esse inuisam immerito. tps est concedere / sic optime

occasionem .i. recludam .q. me odio ꝓsequi

empurabol

vt ego opinor: oīs causas precidā oībus: & me hac su-

.i. opinione falsa q de me habet sic complacuero .i. emittere

spitione exoluam: et ill' morē gessero. sine me: obsecro:

.i. vulgare genus

p .q. vulgus

hoc effugere: vulgus qd male audit mulierū. PAM. q;

.q. discessus marito q nullis meis flectat dolorib' acederet

fortunatus sum ceteris rebus absq; vna hæc foret hāc ma-

.i. q habeo

.q. vxorem hīs q est grauida ex alio

trem hīs: talē aut illā vxorem. SO. Obsecro mi pamphi

tuę infelicē nō opportunā .i. incōmoda .i. nō velis nō tibi

.i. fm q gsuades

le: nō tute rem incōmodam: vt quæq; est: animū indu-

.i. ferre .q. per me discessum .q. vxor ve vis

cas pati. Sic cætera ita sunt / vt tu vis: itaq; vt esse ego illā

vide tātū vt intermiscet indignationē & multo dolore de prompta sūt. quod porta nō inuitus facit ad mores exprimēdas psonasq; reddēdas.

l Hic video. Quia rus decreuit pgere nō quasi nurū sed socrū. Et mire inuisā. et nō addidit cui

m Tps est. Dixit anus sum. aut quia nurus in domo.

n Causas precidā oī. Bene oibus ne specialiter lesissent nurū et generaliter dixit. Et illis non nurui. Et morē gessero acriter dictū vt ostendat hoc illos voluisse olim vt expelleret. vt si dicas inimicū tibi morē gessisse. q; se suspenderit.

o Sine me. Quia dixerat maritus. oēs socrus oderūt nurus. Sine me. Potissimū est extorquere dū aliquod argumentū cū illis qbus cari esse debemus nra causa potius quā illorū dicimus. Velle nos aut nolle quod facimus. Nā & paphilus supra dixit. sic non facies neq; sinam.

p Quod male. Supra dixit ab honesto. Male audit .i. de quo genere mala dicūtur. Nā male audīn nō pōt nisi prius mala dicunt. sed puerili meo iudicio. Male audire est auditis non obsequi quod. & cōquerebatur socrus de nuru.

q Absq; vna hæc fo. Absq; etiā. vt sit aduersbium magis q; prepositio. Et vna res subaudiēda & totū

statimq; iungendū. Vel certe absq; foret probasset. Alii hec de vxore dici putāt. vt absq; sit prepositio.

s Non tue rem inco. Vt quecq; est. animū inducas pati. Hora. Durū sed melius fit patientia quicquid corrigere est nefas.

t Si cetera ita sūt vt tu vis. Vñ cetera absq; vno differenti.

v Itaq; vt. e. i. Propter quam non putas reuocandam,

x Davensam hanc mi hi. Nihil potuit pro rerū qualitate respondere nisi vt ingemisceret pamphilus.

y Vel misero mihi. Nec negat nec permittit, sed ingemiscit vtpote quia

.i. permittere vt rus secedam precluc philemonē

existimo mi gnate da veniam hanc mihi, reduce illam.

.i. sum bene infelix et maledictus z f.ve misero

PAM. Ve misero mihi. SO. Et mihi qdem, nam hæc

.i. tractet f. habeat

res nō minus me male habet: quā te gnate mi,

potuit dici eius socrus. ergo dubitas de integritate nurus tue addidit vt ego illam esse existimo.

z Et mihi quidē. Quid enim et mihi sanctum. multa sic in nostro vsu sunt.

In hac.14 scena. Colloquiū est in quo est reconciliatio senum post iurgiū mixta dispetatione pampdili de nō reducenda vxore.

a Procul hinc stans accepi vxor. Procul nunc prope. Accepi, audiui. Et modo vxor ante mulierē. Et de vxore dii mala prohibeant.

b Istuc est sapere. Tūc istuc exceptiue dictum quasi cetera stulte fecerit, & simul stomachū retinet quo reliquēdat cetera.

c Qui vbicumq; .o. s. Qui pro interdum abundat.

d Animū posse flectere. Modo nō alienū animū. sed suū flectere. Et vnde flectere a iurgio ad modestiā & ex cōcessione ex domo. Ad hoc aūt flectere animū dixit. vt oīderet ne nunc quidem purgatam apud se Sostratā de preterita culpa.

e Quod faciundū sit. Potest hæc etiā nam videri generalis. Et deest ad id. vt sit flectere ad id quod faciendū Potest & absolute accipi quo pro qua re fienda sit. quod post faciendū sit. i. cōcedendū necessitate hoc verbū exprimit.

f Fors. Fortuna faueat quasi aduersū triste dicturus est. nā

LACHES. SOSTRATA. PAMPHILVS

filio nostro pamphilo .i. nō longe a ab hoc loco

Q Vem cum istoc sermonē habueris: procul

audiui f. est mea sapientia

b c

hinc stans accepi vxor. Istuc est sapere, qui

.i. hoc sapere .i. cōcurrere .i. ab aliquibus alijs tuo exemplo

vtq; sapientia d e

vbicūq; opus sit/aīm posse flectere: qd faciundū sit post

sapientis tuo .i. bona fortuna

f eueniat

fortasse idem hoc nūc si feceris. SO. Fors fiat pol. LAC.

.i. recede in agros .i. extra vrbem ab hac vrbe .i. confido

g h i k f. feram l

Abi rus ergo hinc ibi ego te / & tu me feres. SO. Spero

eadem castonio .i. vade f. in comitio .i. adapta f. ea .i. vna

m

ecastor. LAC. Ergo intro: & cōpone quæ tecū sīl' ferant

& ad filiæ culpam aut nurus.

fors bona fortuna est et sic significauit dixerat enim ille quid faciendū sit post fortasse fors hæc pol. i. bona eueniat. q. d. bona dicito potius aut bona fortuna sicut per pollucem.

g Abi rus. Hortantis celaritatem. Virgi. Et go age pater cerinthi. i. n.

h Ibi ego te & tu me. Non dixit ibi nos inuisacem delectabimus sed quia senex atq; anus est:

i Ego te. Et simul quia nup accusauerat mores senum se vocarem vult ausam abscessionis sue

k Ibi ego. Aut quia inter nos sūt mores noti. aut quia vtriq; vna anus. & sic pnūciat vt quasi hoc ipm necessitate decernat senex. dū dicit abitus ergo hinc ibi ego te. ipsa pronūciatio querelā continet de filiis & senectute.

l Spero e castor Mirenno confirmauit mulier sed sperare se dixit memor iurgii pristini. & senilis amaritudinis maxime quia & ille non dixit ibi ego te &c. iocunde.

m Ego intro. Et vsu quotidiano. satisq; moraliter quia mulieres diu moliuntur & diu comantur dixit.

.i. vis vt̃ p̃cipio

a dixi. SOSTRA. Ita vt iubes faciam. PAM. Pater. LA.
.i ex hac vrbe .i. nõ

Quid vis pamphile? PAM. Hinc abire matrem minie.
p .i. discedere
.i. cur .i. mihi no abire .i. philomena
q r

LA. Quid ita istuc vis? PAM. Quia de vxore incertus
ꝓpter q̃d incertus es
s t

sum: etiam quid sim facturus. LAC. Quid est? quid vis
.i. aliud .i. resumere eam philomenã v .i. cã reducere

facere/nisi reducere? PAM. Equidem cupio: & vix con
x ꝓpositum .i. vitiatre mea

tineor: sed non diminuã meũ consilium ex vsu quod ẽ
.i. causa

y z a
id prosequar. credo ea gratia cõcordes magis: si nõ redu
.i. matrem & vxorem .i. sine ꝓcedes future .i. nihil ad te pertinet

b nec ne causa sed
cam fore. LAC. Nescias; nequeas / verum id tua refert
nequaq̃ .i. ex duobꝰ scꝫ ꝓcliui sine difficili mater tua .i. redosa

c d e
nihil: vtrum illi fecerint quando hec abierit. Odiosa hæc
.i. scilis .i. vel redire ex vrbe tua

f vel ex vita in mortem
est ætas adolescentulis. e medio equum excedere est. Po
.i. ego & senex mater

.i. stomachus materiam risus g
stremo iam nos fabulæ sumus Pãphile senex/atq; an?:
.i. tempestiue opportune .i. eamus ad eum

Sed video phidippum per tempus ægredi accedamus.

a Dixi. Denunciatio est cõfirmande sententie nec mutãda est trãslata de foro & causidicis. Cicero. preco dixisse ꝓnunciat. Dixi hoc est verbũ in fine additũ superiora cõfirmat. & est propriũ his q portauerint causã.

o Pater. Ipm nomẽ de hortationẽ significat ad iecta ꝓnũciatione pater sic ꝓnuncia. vt hoc vultuose dictum sit.

p Hinc abire m. Face re præsto.

q Quid ita. Rem supra audiuit & psonã nunc causã querit. q.d. esto vt velis quid tãto penõ vis

r Incertus sum. Non quid facia dixit. sed quid sim facturus. & incerta molimur etiã verbis potuisset ostẽdere quidẽ & quid ita istuc vis.

s Quid est. Eo vultu ꝓnunciat. vt cõsiliũ eius & verba videatur contemnere patris.

t Quid vis facere. Sic loquitur laches vt aliud pãphilus ridere non audeat. id dicit eqdẽ cupio

v Equidẽ cupio. Equidẽ cupio vt reducas. sed adeo magna causa est. non reducendi vt cũ velit non possit.

x Sed nõ diminuã meũ consiliũ. Acute satis reducẽdi inquit cupiditas est. non reducendi consilium.

y Id prosequar. Nõ sequar sed prosequar vt constantiam demonstraret.

z Credo eo gratia. cõcordes magis. Sententiose dixit tunc posse inter se congruere & cõcordare mulieres. cum & illa etiam desierit socrus & illa nurus. hæc enĩ inter illas est dissidiosa cõtunctio. & satis ingeniose dictũ. Tolle enĩ inter mulieres esse nullã ꝓximitatẽ. nulla cã discordie est.

a Concordes magis. Si nõ magis concordes verũ pro minus discordibus dixit. An vt seiret sententie nescias vtrũ cõcordes future sint an discordes.

b Nescias nequeas ve. Hoc verbum ex aliqua parte confirmantis est et consentientis.

c Vtrum. Consentientes sint an dissentientes vnũ de duobꝰ significat.

d Odiosa hæc est ætas. Supra in personã socrus culpã iratus contulerat discordie. nunc vt vxori placat & nurui. parem odiorũ causam a personis trãstulit ad ætates. & ita tamen vt magis iuniores accusaret et de adolescentibus questus cum misereatur senex.

e Odiosa hæc est etas adolescentis. Hec cum gemitu pronunciandũ est.

f E medio æquum excedere est. Postremo iã. Vtrum ex vrbe rus: an ex vita in mortem. Et satis moraliter. Nam in medio stare dicitur superuacuus vel molestus. Et cum stomacho dixit senil.

g Senex atq; anus. sed video phidippum. Hæc duo nomina ut caput indicat & intentionem huiusmodi fabularũ. Et quasi initium fabule additum pamphile.

Inhac. 15.

scena Vltimus error est vicinus.

q Tibi quoq; ædepol. .d. non solū matri tuę aut etiā socrui tuę. Tibi quoq;. nam sic & amicis incusamus leniter incipientes: & grauiora inferentes. Hāc ergo partē cām leniter incusat. deinde confirmat inferendo grauiter quidem. Et statim causam subiungit cur quidē ei irascat.

b Factū turpiter. q; ab sese fecerit domo mariti.

c Et si tibi causa est de. Causam ore suo. p defensione posuit. Sic in phormio. Quid mihi dicere aut quā causam reperirent demiror. & que causa fuerit ipse dicit mater que te impulit.

d Mater que. Absolute deest & enī nā: vt sit: nā mater te ipulit. Et est qualitas remotiua.

e Huic vero. Ipsi matri

f Opportune. Vtrū est aut opportune q̄a volebā. & in ipso tēpore q̄si volebā. An opportune mihi. in ipso tpe tibi & mihi: & tibi comode euenisti & opportune dictū in ipso tpe ostendit nobis id quod querebā. Opportune: & in ipso tpe nō est idē. Etenim opportune cū verbi gratia inuitati ad ipm tps incipiendi prandii venimus. In ipso tpe est cū iam prandio apposito.

g Aut quo. Hoc modo ostēdit necesse esse q; simulet. Nec id quod verum est dicendum.

h Dic filię rus. Blande nō addidit tuę quasi decori filię. Et bene non socrum sed soceratam.

i Ne reuereat. Bene reuereat. ne odisse soceratā sed metuere videat. & quasi ipsa socrus non odium meruerit sed reuerentiam.

k Minus iam quo. Vt sit ordo quo minus redeat.

l Nullam de his rebus. Relatio criminis potest videri.

m Tua. Deest vxor quod nomen inferius posuit. Tua cū passione audiēdū est: vt subaudiat vxor ab eo q̄d dictū est.

PHIDIPPVS: LACHES. PAMPHILVS.

socrus ⁊ mater tua ⁊ socrus — filia mea

a

Tibi q̄q; ædepol sum iratus philomena / gra-

meldite certe — .t.fecisti

b

uiter q̄dem. nam hercle abs te est factū tur-

q̄uis — .t.defensio — s.mater — .s.ad excusandum

c — excusatio — d

piter: & si tibi causa est de hac re mater: quæ te impulit.

mater tua myrrhine — .t.comode

c — .t.sed — f

Huic vero nulla est. LACHES. Opportune te mihi

.t.in ipso articulo q̄ sumoge — .t.propter q̄s

optabam cōpellare te — [vos] me opportune velle

phidippe in ipso tēpore ostendis. PHIDIPP. Quid est?

s.sentio pri ⁊ mri

g

PAMPHILVS. Quid respondebo his: aut q̄ pacto h

explicabo — Philomene — .t.iuram — ex vrbe

alq; hūc operā — .t.in agrum

.t.celabo.

h

aperiam? LACHES. Dic filiæ rus concessuram hinc so-

mīam pa-, hi. — .t.timeat — .t.vt non

.t.vxōi ⁊ — li

strata/ne reuereatur. minus iam q̄ redeat domū. PHI-

volentis — .t.cīnum ad has res spectat

i

DIPPVS. ah nullam de his rebus culpam commeruit

s.vxor — .t.translato culpe a tua vxore i meā

m

tua. A myrrhina hæc sunt vxore mea orta oīa: mutatio

s.myrrhina — .t.dummodo s.philomenā

o — .t.est causa perturbatōnis nostre

fit. ea nos perturbat laches. PAM. Dum ne reducā tur-

s.t myrrhina ⁊ ipi senes

p — certe — q̄rā

q

bent porro/quam velint. PHIDIPPVS. Ego pamphi-

.t.vestis perpetuus affinis — .t.certe

r

le esse inter nos: si fieri potest: affinitatem hanc sane per-

.t.sed si — peruigis — .t.vt nō velis vxorē reducere

s — t — u

petuam volo. Sin est vt aliter tua siet sententia. accipias

s.philippus — s.philomenā — .t.pdiuissum

f

puerum. PAM. Sensit peperisse: occidi. LACHES. pu-

s.vxis q̄ accipat — .t.filium filię tui

x — y — z

erū quem puerū? PHIDIP. Natus est nobis nepos. Nā

p mīem — .t.a domo vestra — Philomena

.t.grauida — ab

abducta a vobis pgnans fuerat filia / nec fuisse pgnantē

.t.secundū me hīc nūcium affers

c

vnq̄ ante hūc sciui diem: LAC. Bene. ita me dij ament

o Ea nos perturbat. Ea non ea mutatio sed vxor. i. Mirrina. Mutatio fit: criminis. s. & peccati. i. vel mei crimen tua sententia vel ad meā trāslata est culpa.

p Turbent porro q̄s v. Quantū velint. tanq̄ velint mulierē sed est quod supra diximꝰ. Quomodo est pius erga matrē pamphilus si paruifacit: vtrū socrus sua perturbetur. an mater: solui tur sic. quia quam nō est generis foemini sed est quantum perturbent tu multuētur significat vel turbentur.

q Ego pamphile. Hoc pronomen continet orationis grauiter incepte. vt ego postq̄s te cum a paruulo.

r Si fieri potest. Interposuit vt superciliū socero demonstret. Et recte additum fieri potest. quia non conuenit rogari a socero generum vt supra dixi.

s Hanc sane perpetuā. Iā enī est confirmata sed perpetuam cupit.

t Sin vt aliter. Vitauit illud quod est ignominiosum. ne dissidium diceret vt Virgi. Grauior ne nuntius verberet.

v Accipias puerū. Mitte. quia liberi patrem sequunt. Et mire hoc maxime adiecit quod maxime recusat pamphilus. & ppter hoc vxor quoq; non reducitur. Et accipias pro accipe vt quiescas pro quiesce.

x Sensit peperisse occi. Hoc maxime opinatū est pāphilo. quia socrus promiserat omnes ignoraturos. Sensit ne ppriepuerū moraliter. Primo dubitat qui audiuerit. Deinde quid sit certus quid audierit dicendo puerum.

y Puerum. quem puerum. Bene cum conseruatione animi quod nunq̄ fando acceperat.

z Natus est nobis. Bene quia ambo aui.

a Nam abducta a vobis pregnans fuerat. Hoc totum cū indignatione in vxorem pronunciandum est.

b Nec fuisse pregnantem. Pregnans est ante gnatum. vel ante genitricem est enim pre ante

c Bene ita me dii ament. Agit gratias nuncianti obsuscoptum nepotem. gaudet liberatam nurum.

d Natũ illũ tibi. & il. Proprũ affectũ affert ſi bi neporem illi filiã eſſe ſeruatã & tibi illã ſaluũ. Recte tibi. quia pater puerpere eſt. cui dicit.

e Sed quid mulieris v. Quid mulieris dixit ne diceret qualem mulierẽ aut aliquid grauius & totũ percunctatiue potiuſq; pronũciaret & diceret peſſimã mulierẽ & male moratã vxorẽ habes. Et reprehẽſio eſt cũ contemptu. & ſic quid hominis. vt Vir. Tu mihi quodcunq; hoc. r. at contra cũ honore ſi dicimus quẽ hoiem habes.

f Moratã. i. inſtitutã et eſt participiũ ſine verbo.

g Nos ne hoc celatos. Non partu celatos dixi ſed pregnantẽ filiã fuiſſe

h Neque ſatis. Magna exageratio.

i Quã hoc mihi vide. Totũ modeſte cũ quis indigneatur. quia apud mariũ vxor nõ eſt vehemẽtius accuſanda quã hoc mihi. cũ pgnans filia. nõ cũ natus eſt puer.

k Nõ tibi illud factũ. Vtrũ quia minus eſt & magis cũ ſequitur. an ironia eſt vt ſit ordo nõ mihi minus placet quã tibi & placet pro diſpliceret intelligimus. vt alibi. Tum me hoſpitem lites ſequi cũ id mihi ſit facile atq; vtile.

l Cũ eã conſequi alie. Alienus q; ſenes gratulantur. id maxime ledit Pamphilum.

m Conſequi alienus. Metaphora a pecoribꝰ quæ vt mox nata fuerint matres ſequunt. Virgil. Atq; ipſe memores redeunt in tecta ſuoſq; deducunt.

n Nulla tibi pamphi. De reducenda vxore.

o Perii. Hoc ſibi et ipe pamphilus dicit.

p Cũ ex te eſſet aliquis. Bene hoc putant quod pamphilo non videtur hoc eſt ex illo eſſe: quod natum eſt.

q Euenit habeo gr̃am. Proprie euenit ideo & bonorũ euentus dicitur.

r Nullus ſum. Ipſe ſibi iterũ hoc vlterius eſt quam perii, quia cũ aliq; quis periit vel relinquit vel cadauer eſt.

s Ac noli. Cauſam interpoſuit ſenex quo magis faceret vt filꝰ recuſet.

t Si illa liberos ex me. velle? ſibi vt apparet tamen cõmentus eſt cãm.

v Si illa liberos ex me. Nactus eſt pamphilus ex verbis ſenium cauſam aliam diſſidii.

x Aut eſſe mecũ nu. Veruſte mecũ nuptũ. & recte quia partus confirmat nuptialis. et melius nuptam mecũ quã tectã et operã vno cubiculo. mecũ nubere eni eſt operiri. tegiq;. Et vnde nubes cũ tegere ſolent eẽ dicuntur. Virg. Aſſurat cũ obnubit amictu.

y Non clam me habe. Non tacuiſſet partum.

z Que celaſſe intelligo. Non dixit natum filium ne interpoſſe affectu intermoliretur iratus.

a Nũc cũ. Pñti tẽpore.

b Neq; cõ. A futuro.

c Quãobrẽ reducam. Firmior concluſio facta eſt p interrogationẽ. quã ſi eſſet pronũciatiuam.

d Mater quod ſuaſit. Deriuatione cauſe deſenſio. & preterea ſtatus eſt venialis ab imprudentia defendens.

e Sua pro eius. Vt hõq; ſuam patrũ antiquã ciuis. a. h.

f Adoleſcens Mulia dixit & mater ſua. & adoleſcẽs. Mulier et quaſi docet hoc exemplo pẽ um patri eſſe.

g Fecit mirãdũ. Bene mirandũ nõ irascendũ dixit. Miramur eni magis ſi amici peccauerint, quam irascimur.

h Vllã poſſe reperire. Quaſi dicat ſi hãc repudiaueris.

i An quia non delin. Yronice dictum nõ eni delinquunt.

k Voſmet videte iam. Nõ rogaret ſocerũ ne intereſſe conuenit tibi. vbi certior fit ad repudiũ generum voſmet videte L. virgi vos o Caliope precor.

l Remiſſam opus In veris codicibus ſic eſt. remiſſam reducta domũ vt ſit remiſſa reducta.

---

d Natũ illũ tibi. & il. Proprũ affectũ affert ſi bi neporem illi filiã eſſe ſeruatã & tibi illã ſaluũ. Recte tibi. quia pater puerpere eſt. cui dicit.

e Sed quid mulieris v. Quid mulieris dixit ne diceret qualem mulierẽ aut aliquid grauius & totũ percunctatiue potiuſq; pronũciaret & diceret peſſimã mulierẽ & male moratã vxorẽ habes. Et reprehẽſio eſt cũ contemptu. & ſic quid hominis. vt Vir. Tu mihi quodcunq; hoc. r. at contra cũ honore ſi dicimus quẽ hoiem habes.

f Moratã. i. inſtitutã et eſt participiũ ſine verbo.

g Nos ne hoc celatos. Non partu celatos dixi ſed pregnantẽ filiã fuiſſe

h Neque ſatis. Magna exageratio.

i Quã hoc mihi vide. Totũ modeſte cũ quis indigneatur. quia apud mariũ vxor nõ eſt vehemẽtius accuſanda quã hoc mihi. cũ pgnans filia. nõ cũ natus eſt puer.

k Nõ tibi illud factũ. Vtrũ quia minus eſt & magis cũ ſequitur. an ironia eſt vt ſit ordo nõ mihi minus placet quã tibi & placet pro diſpliceret intelligimus. vt alibi. Tum me hoſpitem lites ſequi cũ id mihi ſit facile atq; vtile.

l Cũ eã conſequi alie. Alienus q; ſenes gratulantur. id maxime ledit Pamphilum.

m Conſequi alienus. Metaphora a pecoribꝰ quæ vt mox nata fuerint matres ſequunt. Virgil. Atq; ipſe memores redeunt in tecta ſuoſq; deducunt.

n Nulla tibi pamphi. De reducenda vxore.

o Perii. Hoc ſibi et ipe pamphilus dicit.

p Cũ ex te eſſet aliquis. Bene hoc putant quod pamphilo non videtur hoc eſt ex illo eſſe: quod natum eſt.

q Euenit habeo gr̃am. Proprie euenit ideo & bonorũ euentus dicitur.

r Nullus ſum. Ipſe ſibi iterũ hoc vlterius eſt quam perii, quia cũ aliq; quis periit vel relinquit vel cadauer eſt.

s Ac noli. Cauſam interpoſuit ſenex quo magis faceret vt filꝰ recuſet.

t Si illa liberos ex me. velle? ſibi vt apparet tamen cõmentus eſt cãm.

v Si illa liberos ex me. Nactus eſt pamphilus ex verbis ſenium cauſam aliam diſſidii.

x Aut eſſe mecũ nu. Veruſte mecũ nuptũ. & recte quia partus confirmat nuptialis. et melius nuptam mecũ quã tectã et operã vno cubiculo. mecũ nubere eni eſt operiri. tegiq;. Et vnde nubes cũ tegere ſolent eẽ dicuntur. Virg. Aſſurat cũ obnubit amictu.

y Non clam me habe. Non tacuiſſet partum.

z Que celaſſe intelligo. Non dixit natum filium ne interpoſſe affectu intermoliretur iratus.

a Nũc cũ. Pñti tẽpore.

b Neq; cõ. A futuro.

c Quãobrẽ reducam. Firmior concluſio facta eſt p interrogationẽ. quã ſi eſſet pronũciatiuam.

d Mater quod ſuaſit. Deriuatione cauſe deſenſio. & preterea ſtatus eſt venialis ab imprudentia defendens.

e Sua pro eius. Vt hõq; ſuam patrũ antiquã ciuis. a. h.

f Adoleſcens Mulia dixit & mater ſua. & adoleſcẽs. Mulier et quaſi docet hoc exemplo pẽ um patri eſſe.

g Fecit mirãdũ. Bene mirandũ nõ irascendũ dixit. Miramur eni magis ſi amici peccauerint, quam irascimur.

h Vllã poſſe reperire. Quaſi dicat ſi hãc repudiaueris.

i An quia non delin. Yronice dictum nõ eni delinquunt.

k Voſmet videte iam. Nõ rogaret ſocerũ ne intereſſe conuenit tibi. vbi certior fit ad repudiũ generum voſmet videte L. virgi vos o Caliope precor.

l Remiſſam opus In veris codicibus ſic eſt. remiſſam reducta domũ vt ſit remiſſa reducta.

m Vxor quid faciat. Ordo vxor mea quid faciat in manu eius nō est. deest eius. vt sit manu eius nō est. sed in mea potestate positū manu vero vxoris.

n Neutra in re vobis. Promittit facilitatē suā vt tū vxor roganda sit. aut aliter vt supra adnotauimus.

o Et quid faciemus d. Et quid de me fiet. q vtiq; quicquid erit pri reddendus est puer.

p Ridicule rogas. Ridicule vel aduerbiū esse potest. vel nomen. Si nomen est subdistingue ridicule & sic interrogas cum vi ꝓnunciationis.

q Huic reddas suum. Quasi repoſcat. & Pamphilus non subiunxit vt alat. sed vt alam⁹. vt sua quoq; interesse monstraret.

r Vt alamus nostrum Scilicet pamphili filium nepotem meum vtrum q; nostrum.

s Quem. i. n. Si ipse legeris clare dictum est. Si ipsa pater lenius est et videtur senex ob murmurationē eius intellexisse, non q; voluit puerum tolli. Et ideo appositum quod dixit.

t Quē. i. n. Legitur & ipsa et hoc est melius. vt sit pater vocatiu⁹ casus.

v Quē ipsa ne. Hoc sibi obmurmurās vultu & verbis respondit vel le suscipere filium.

x An nō alemus. Quā q; faciendū sit contrario vult senex pronunciatione demōstrare. quod sceleus sit non fecisse.

y Prodemus Porro dabimus. Virgi. Vnius ob irā prodimur. Nā a quo defendendi sumus si nos deserit pater.

z Enimuero prorsus: Multa reticentia de filiorum viciis esse. defensio nequoq; apud soceros vti parente sepe Terentius demōstrauit. Et precipue in Andria cū dicit Ego illud sedulo negare factū ille instat factum.

a Iam tacere nequeo. Quamuis tacendum sit.

b Ignarū censes. Et me

m .i. in sua prāce f. cius — nec in remittendo nec n. dilcendo n

vxor quid faciat: in manu nō est mea. neutra in re vobis
f. qui natus est ephilomena

o
difficultas a me erit. Sed qd faciemus de puero? LAC.
.i. vendende — .i. possit pingere — Pam. — f. filiū vtrū ne est in meu. ꝓtate
p q

Ridicule rogas? qcquid futurū est huic reddas suū sci
cerre — f. filium — f. me f. vxor philomena — f. vtis vt
r s t v

licet vt alamus nostrū. PAM. Quē ipa neglexit pater?
puerum — mirat q; remanat nutrire vrg; admirantes — f. puerū
p

ego alam. LACHES. Quid dixti? Eho an nō alemus
exponemus — qualis — f. velle prodere puerum potius quam rollere
r

pamphile? prodemus q̄so potius. quæ hæc clementia ē.
cerre — .i. q̄bene vellem in eius pāra nō dicere
s u

Enimuero prorsus iam tacere nequeo. Nam cogis ea q̄
Phitippo pāre
b nescium

nolo: vt præsente hoc loquar ignarum censes tuarū la
ꝓpter quid — ꝓ. vtiq; im
c d mobara

crymarū esse me? aut qd sit hoc qd sollicitere ad hūc mo
.i. in fimis — .i. posti q̄ — non reducende vxoris
e

dum. primū hanc vbi dixti causam: te ꝓpter tuā mīem
f. mater
l

nō posse habere hanc vxorē domi: pollicita est ea se con
reassuram — ex tomo — .i. remoram — eram

cessuram ex edibus. Nunc posti q̄ ademptam hāc quoq;
.i. nc sciente — .i. inuenisti. q. cogitas sit
f

tibi causam vides puer clam te est natus nactus alterā es
f. tu pamphile — .i. ignorare tuū animū

Erras: tui animi si me esse ignarū putas. Aliquādo tan
ad vxorem tuā — .i. adhibeas — q̄rum — q. d. mare vouerum
g q

dem huc animū vt adducas tuum. quā longū spacium
impensas — q. d. maximos — erga
i

amandi amicā tibi dedi? Sumptus quos feceris in eam:
q̄rum — f. hoc sumptes fieri — rogans familiariter
q. d. minis patienti — h

quam animo æquo tuli? Egi / atq; orauī: te cū vxorē vt
qz te impuli
l m .i. quos
ꝓ res

duceres. Tempus dixi esse. impulsu duxisti meo. Quæ
.i. obsequendo — sicut — fuerat honestū vt
z obediendo — o — f. mihi obsequeretis

cū obsecutus mihi fecisti: vt decuerat Nunc aīm rursus
ꝓ⁹ ducendo vxorem — f. mihi

ad meretricē inductī tuū. cui tu obsecut⁹ facias huic adeo
.i. relapsum — teretū
p q

iniuriā. Nam in eandē vitā te reuolutū denuo video eē.
f. dicis esse reuolutū in eandem virtum — iniuste facis
r s

PAMPHI. Me ne? LACH. teipm: & facis iniuriam.

retricē Pamphilus tuas lachrymarū esse me apparet illū a Sostrata hoc audisse. nam ipsa filium deprehenderat flentem.

c Solicitere. Per turbas commoueare.

d Ad hunc modum. Immoderate.

e Primū hanc vbi di. A summo ad ymū.

f Nactus alte. Nanciscī ꝓprie dicit qui paratē ad tenēdū añq; possit repire quod teneat statim quod occurrat ꝓhendit.

g Aliqñ tū. Mire est tēporis iniectio. & ordo est aliqñ vt tandē abducas tuū deest fac sed plenum pronunciatione est.

h Quā longū spacii. Ab ante actis.

i Sumptus. Recte hoc dixit. quia imperabiliorem esse debet indulgentissimus pater vt alibi. Tum patris pudor qui tā leni passus est animo.

k Egi atq; ora. Agit q iustā rem dicit. orat qui aio demisso precatur vt quasi beneficū prestet.

l Tēpus di. Tēpus gaudiu multumq; sustinuit temporis dixisse.

m Impulsu du. Multū valet ad suadedū laudatio eius apud quem agimus. & ex ea parte laudatio qua possumus illum inflecti.

n Que cū obsecutus. Ordo que feciſti tūc obsecutus mihi.

o Vt decuerat. Hoc vultuose & dimisso labro vt appareat iuuenū duci ad reprehendendū quia laudauerit nō que tu feciſti iuueniliter senis quia nō dixerit multū amās facis huic iniuriā. sed cui obsecutus ob meretricis superbiā non ferendam;

p Nam in eandē vitā. Partius vitā dixit q̄ flagitium atq; libidinem.

q Te reuolutum non. Sed reuolutum esse tanq̄ inuitum aut nescium reliquit enim quādā venīā vtvelit esse correptior.

r Mene. Hoc genus interrogationis negatiuā habet significationem.

s Et facis iniuriā. Pro facis iniuste.

quum fingis falsas causas ad discordiã: vt tu cum illa vi-
uas: testem hanc cũ abs te amoueris. sensitq; adeo vxor.
Nã ei causa alia quæ fuit: q̃obrem abs te abiret? PHI.
Plane hic diuinat. nam id est. PAM. Dabo iusiurandũ
nihil esse istorũ tibi. LACHES. Ah reduc vxorem, aut
q̃obrem non opus sit: cedo. PAM. Non est nunc tem-
pus. LAC. Puerum accipias. nam is qdem in culpa nõ
est. post de matre videro. PAM. Omnibus mõis miser sũ
nec qd agam scio. tot me nũc rebus miserũ cõcludit pa-
ter. Abibo hinc: præsens quando promoueo parum nã
puerum in iussu: credo: non tollent meo, præsertim in
ea re cum sit mihi adiutrix socrus. LACHES. Fugis.
Hem nec quicq̃ certi respondes mihi? num tibi videt
esse apud sese: sine puerũ phidippe mihi. cedo. ego alã
lit. Amaræ mulieres sunt. non facile hæc gerũt propte-
rea hęcira est. nam ipa narrauit mihi: id ego hoc præsen
te tibi nolebam dicere, neq; eã credebam primo nunc
vero palã est. nam omnino abhorrere animũ huic video
a nuptijs. LACHES. Quid ergo agã phidippe? quid
das cõsilij. PHI. Quid agas? meretricẽ hanc primũ ade-
undã censeo. oremus, accusemus grauius deniq; minite
mur: si cũ illo habuerit rem postea. LA. facia/vt oẽs. eho

Omnia facit poeta. aut
nẽ rem palam faciat aut
intercidat diuortium.
k Præsertim in ea re cũ
Que dixit continuo ex-
ponentur.
l Fugis hem. Ex verbis
patris ostendere voluit
quid agat pamphilus et
ille adibo dixit ille fugis
m Num tibi videtur.
Quasi ob amorem me-
retricis isanus.
n Sine. Sine separatim
accipe quia vim habet
comminantis.
o Amare mulie. Qua
si vir dixit amare mulie-
res. non eni abundat, sed
causam dixit. vnde vxor
offenderit pamphilum.
p Non facile. Non fa-
cile feruntur pelicatũ. nẽ
q; amorẽ aliarũ in viris
q Nã ipsa narrauit m.
Vtrum fingit hec dixisse
filiã sibi. An vero.
nõ factũ
est ego neutrũ puto. &
sic intelligo quod de vxo-
re sua vixit. ipsa narra-
uit mihi. secũ q; supra
dixit cum illũ. g. a. c.
r Neq; illi credebam.
Quare nõ credebas. nã
qui amare ad hũc dixit
mulieres sunt. et sepe de
nihilo suspitiose. et bene
hoc addidit ne timuisse
generum videretur.
s A nuptiis. Nõ dixit
a filia mea sed quod pa-
ter Pampheli magis do-
leat. A nuptiis. Nã philo
menã nolle irati ẽ. Odit
se nuptias amatoris.

t Quid ergo agam p.
Mire conturbatur pater
quasi res sua tantũ coga
tur & vide quemadmo
dum poeta latenter festi-
net ad rerũ cognitionẽ.
v Meretricẽ hãc. Bene
hanc que interturbat. sic
enim sumit hoc prono-
men vt hanccine ego. u.
o. p. &c. Tuaq; hãc ani
mã effundere .t.t. malã
hanc. q. d. hanc que nos
perturbat.
x Primũ. Bene primũ
vt intelligamus. Vnde
Pamphilum loremus et
iterũ rogem. An quod
est verius omni genere
eloquio cõmoueamus.
Vnde oratores orare &
perorare dicunt. & ora-
tor nomen accipit. Virg.

Talibus orabat dictis. ſ. .i.nã qui erat accuſatus aut cõmonitus orem⁹.

y Accuſem⁹. i. eloquamur poteſt intelligi et rogemus ſed nõ conuenit perſone potiori. Et ipſi cauſe verborũ ordini.

z Si cũ iſto habuerit. Vt in eunucho. Quo cũ tũ rem habebã hoſpite.

a Bachidem hanc. Sic maluit q⁹ meretricẽ dicere. Ne graue ſit cũ ea ſeni loqui. niſi quia vicina eſt.

b Huc euoca verbis. Bene ſeruata ſunt perſo

.i.ferme

puer curre ad bachidem hãc vicinã noſtrã. huc euoca ver
meo nele Phidippe deinde oro

bis meis. Et te oro porro ĩ hac re adiutor ſis mihi. PHI.
dolenns q⁹ voluntatẽ ſuã nõ expleuit
.i.multo ante tempore

Ah iamdudũ dixi: idemq⁹ nunc dico laches. manere af
pingit

finitatẽ hanc inter nos volo. ſi vllo modo eſt: vt poſſit/q̃d
ſ.fieri affinitate manſuram verum ſimul q̃dtu alloquens
futuꝝ eſſe d .i.pñtem

ſpero fore. Sed vis ne adeſſe me vna: dum iſtã cõuenis?
ſed diſcede filio Phidomene .i.diſponere

LAC. Immo abi. aliquam puero nutricem para.

accerſe ea

nis congruentia. Nam ſocerũ mouere hãc rem inter eã nõ decuit. & facere vt cũ pellice filie ſue mitius ſermocinaret.

c Si vllo modo. Manere vel vt maneat.

d Sed vis adeſſe me. Melius pronunciaueris ſi remittente & implorãte hucvultu dicere coperis Phidippũ. quaſi non oporteat intereſſe ſocerũ adeo mittat ſententiam Laches. & relegat eã in procurationẽ alteri⁹ rei.

e Nutricẽ para. Ideſt quere.

In hac. 16

ſcena. Rarus vite color in hac locutione miſcet a perſona poeta. Nã meretrix loquit & ſenex. Et quod eſt mirabilius. bona meretrix mitis ſenex. Et vt intelligas laboraſſe Terentiũ vt a lege comicorũ recederet. & in actu tantũ conſuetudinem eius retineret. Cum vero dicit non hoc de nihilo eſt. debet mirari meretrix cum ab ſene dicitur debet timere cum ad patrem debeat ſuſpicari aliquid huius amator nam maritus eſt.

a Non hoc de nihilo eſt. q. Conjecturalis cauſa eſt recipis Pamphilum non recipis.

BACHIS meretrix. LACHES.
ꝓpter nihilũ .i.ꝓpter q̃d

a
On hoc de nihilo eſt. q̃d laches me nunc cõ
allocuturam ſcis .i.nõ valde ignoro q⁹
compellaram b c
uentam: eſſe expetit: nec pol me multum fallit: quin q̃d
allocetur ſeꝑm
.i.ꝓcu cauendũ
d
ſuſpicor ſit: quod velit. LACH. Videndũ eſt ne minus
ſ.q̃ poſſem aſſequi ſi tra quã imperare poſſem .i.ali
nõ intermiſſet ſ meã f
propter iram hanc impetrem: quam poſſim: aut nequid
ſupra medũ .i.non cuius facti poſtea
.i.illud tempus me peniteat.
g
faciam plus: q̃d me poſt minus feciſſe ſatius ſit. aggre

b Nec pol me multũ. Quin quod ſuſpicor ſit. Ordo eſt et ſenſus hic eſt Nec pol me multũ fallit. quin quod velit hoc ſit quod ſuſpicor.

c Quin quod ſuſpicor. Credo quin quod velit quod ſuſpicor.

d Videndum eſt Prouidendum cauendum.

e Ne minus. Quia non erat veriſimile benivolũ eſſe patrẽ meretrici interturbanti. redit rationẽ ſe nex cur agat mitius nec videat perſone modus nõ eſſe ſeruatus.

f Impetrem. Perſiciam dictum a parẽdo cuius rei difficultas ob tarditatem cõplendarũ nuptiarũ etiã ad illa negotia que ſũt ardua verbũ hoc cõmodauit ac dedit. g Quod

me post minus feciſſe ſ. Satiſfaciēdo minuiſſe ſatius eſt. ſi ſic, puideaꝝ acceperis erit ſenſus ne quid faciā plus poſt q̄d modū, p̄mittat ne videaꝝ ſatius minus feciſſe. ſi ſit id aut erit acceptis erit ſenſus videdū eſt ne quid plus faciā quod cū fecero poſtea ſatiuſ ſit minorē eſſe & ſatisfacere. aut certe duas res ſignificat q̄bus inter vtrūq; tpandū eſſe demonſtrat. vt illud ſup̄ de lenitate tenēda p̄ hoc infra auctoritatē defendēdū eſſe cōmoueā. an minus feciſſe. Pro penite reſic eni veteres dicebāt minus factā & nolo factum. cū alicuius rei eos poenitebat ſic modo ſic prouideatur poſuit.

h Aggrediar. Bene aggrediar q̄ſi rem arduā in cōgruā ſeni. vel aggrediar. vt meretricē circūuenīā. Vir. Talib⁹ aggredi arvenerē ſaturnia dictis.

i Bachis ſal. Nō ita meretrici obſequitur ſenex q̄ſq; vult illam adimere timore perſone ſue.

k Credo. Ip̄m p̄hemiū mollius et leni⁹ eſt vt oī dat ſe nō iurgaturū ſenex

l Quid ſit. Deeſt rei. vt ſit. quid ſit rei.

m Ego pol. Parelcontētiū. vt multa quoq; et bello paſſus conſequēter poſuit nō ſolū ſe mirari ſed pauere. Et bene etiā vt hoc dicat nō ſolū miror ſed etiā timeo. Et noue timida ſum, p timeo.

n Ne nomē. i. nomen quod īeſt meo queſtui Nomen queſtui obſtet queſtui quem exerceo. ſ. quod eſt queſtui mihi.

o Queſtui. Deeſt q̄ meretrix ſum. legiē et nomē meū queſtu obſtet.

p Si vera dicis. Supple interrogabo.

q Iam etate ea ſum. Quia ipſe nō veniā do. an quia iam mihi peccanti nō danda eſt. Et eſt ordo vt nō ſit mihi æquū peccato ignoſci. Neceſſaria igiē ambiguitas. aut vtrūq; ſit p̄ videaꝝ & peccato p̄ peccatorū. Aut peccato mihi, p̄ peccante. aut peccato meo aut deeſt in vt in. vt ſit in peccato

r Cautius ne te. Similiter additū poſt ne. temere faciā.

s Factura ve es. Si non facies.

t Inſcitū offerre iniuriā. Offerimus iniuriā nō merēti. Redimus eīq; mereē. Inſcitū in elegās nō bonū eſt. bene non dixit dura. aut quid tale. Sed inſcitū quo vebo maxime mulieres & meretrices vtuntur. Scitū eni dicunt quod placet. Inſcitū quod diſplicet. vt pecaſtor ſcitus puer nātus eſt e Pamphilo hoc tale quod dixit inſcitū ex abūdanti quale eſt apud Virg. Ne poſt arma vlla. a. n. r. a.

v Eſt magna ecaſtor gratia. Imitatur hic & ſenile & feminarum tardiloquium ſuffecerat ago gratias. Nam ſic quidē in Adelphis ait. Indignū te eſſe iniuria. ac indignis cū egomet acceptus ſum modis.

x Parū mihi, p̄lii. Si ſic accipiaꝝ vt ſupra eſt eſt. Aut tu es edita intelligēdū. quaſi dixerit multū mihi nocuerit, imo me euenerit.

y Sed quid. Nunc demū ad rem redit.

z Meū receptas. Iuterrogatio criminis & non recipis, ſed receptas. & ne diceret. quid tu meū receptas filiū. Et eſt ꝓpoſitio accuſatoria. Et breuiter ꝓpoſuit crimē quod poſtea dilataē. & frequētatiuo vſus eſt verbo. q̄ nō raro ſed freq̄nter recepter a Meū receptes. Atteſtatur cōiectura diluiē per ideſt iuſtu rādū ac tormēta ſeruoꝝ.

b Ach. Quod falſum eſt reclamauit meretrix ſtatim & voluit contradicere ſi p̄mitteret ſenex.

c Sine dicā. Virgi. Sine me hec. h. h. n. m. f.

d Vxorē prius. Hanc quaſi moleſtā. et que hec nolit pati. Priuſq; hanc. d. ante rem preteritis. & ante actis.

e Veſtrū amo. Aposiopeſis vt in Heautō. Aut ne illud vt multū ferrent ſi viuo nā iam tute cohibes. veſtrum. nō ip̄ius Pamphili. ergo blāde et honorifice. nō eni illius amore. & nō queſtum. ſed amorē veſtrū. nihil potuit dici familiarius. Pertuli aūt quantū vim patientie habet. tantū & ponderis. vel ledi meretur vlterius vxorē. Priuſq; a perſona ſua priuſq; pertuli dixit. Et ga multū diuq; amauerit ptuli dixit. que eſt longi tēpis ſignificatio.

f Nondū etiā dixi id. Apparet ſenē tarde & longū loquentē interpellari multum reſponſum meretrici. quū ille ſibi ſilentiū preberi ſic velit. ſic Virgi. Latinū inducit dicentē. Sine me haud mollia factis. ſ. ſ. a. a. ſed ad poſtremū deſinō vt primū fateri potuit ſic incipitore. Mane nondū etiā aposiopeſis tercia.

g Hic nunc vxorem habet. Cum denunciatione pronūciandū eſt quaſi dicat alia res eſt.

h Quere aliū tibi firmiorē. Magna realitas in renunciatione magna proprietas ſic enim dicimus. Quere tibi a. Virgi. Querat ſibi fœdera turnus. Item firmiorem pro firmo: non enim firmū concedit eſſe Pamphilū quem vult intelligi decptorē eſſe Bachidis. nō iā amatorē ſtabilē. Quere aliū tibi firmiorē. Oratorie ſenex quaſi cōſulit meretrici quā vocauerat incuſandā. Quere a preſentib⁹ & a futuris. Firmiorē amicū Callide ſenex iā nō Pāphilo cōſulit. ſed bachidi q̄re aliū dixit

tanq̄ difficile.

b i

diar: bachis ſalue. BAC. Salue laches, LAC. credo ede
aliq̄ntulū .i. ꝓpter quod

l

pol te non nihil mirari bachis? quid ſit quapropter te
ſuum q. d. nō minus q̄ tu

m

huc foras puerū euocare iuſſi. BAC. Ego pol q̄q; etiam
.i. meo .i. recordor .i. qualis .i. q̄

n

timida ſum: cum venit mihi in mentē / quæ ſim ne nos
.i. quod ineſt queſtui meo q. d. ꝓpter q̄ſtū defendendo precor
modo q̄rende pecunie o meretricū

men mihi q̄ſtus obſtet. nam mores facile tutor. LACH.
i interrogabo te ſuper interrogara

p .i. imminet q

ſi vera dicis. nihil tibi eſt pericli a me mulier. nam iam
.i. nō videaꝝ imperſonaliter .i. q̄ro
ſ. meo q. ignoſcatur

ætate ea ſum vt nō ſit peccato mihi ignoſci æquū: quo
ola q̄ ſum facturus .i. inconſiderate .i. valde

magis res oēs cautius: ne temere faciā: accurro. Nam ſi
mulieres .i. decet me legās

r

id nūc facis facturaue es bonas q̄d par eſt facere: inſcitū
que non mereris

t

offerre iniuriam tibi me immerēti iniquū eſt. BACH.
turandi aduerbiū ꝓpter illam rem q̄ nolis mihi in
muliebre ferre iniuriam .i. debeā tibi.

v

Eſt magna ecaſtor gratia: de iſtac re quam habeā. Nam
ecaſtor .i. multū mihi nocet .i. q̄ mihi dicere
nullarenus mihi cōmodo ſit cupio

x y

q̄ poſt factā iniuriā ſe expurget: parꝫ mihi proſit. Sed q̄d
freq̄nter reuipis

s o

iſtuc eſt. LA. Meū receptas ad te pamphilum. BACH.
exclamantis .i. p̄mitte q̄ dicā enteq̄ ſ. cuī z
vera obiecta q̄ dicere volui pāphili

b c b c

Ah. LAC. ſine dicam vxorem priuſq; hanc duxit: vīm
.i. olim toleraui .i. non adhuc
q̄ loq̄ bachis incipiebat

f

amorem pertuli Mane. nondum etiam dixi id quod vo
Pamphilus

g h

lui. hic nunc vxorem habet. quære alium tibi firmiorē
putendi Pam.

h

amicum: dum tempus conſulendi eſt. nam neq; ille hoc

i habebat in te cũ animũ .i. similio s. eius q̃ rendere ad senilẽ
quem habere solebat l m n o
animo erit: neq; pol tu eadem istac ætate. BAC. Quis id
uixit mater uxoris eius s. etate receptare filiũ iactitauit
p q
ait? LA. Socrus. BA. Me ne? LA. teipsam: & filiã abdu-
s. a domo mea r .i. in odiũ eius q̃ se apud te sepe receptabat
s. vero latenter.
xit suã. uerumq; ob eam rem clam voluit: natus qui
suffocare aliam rem .i. unde vt q̃
o .i. con
est: extinguere. BA. Aliud si scirem: qui firmare meam
credulitatem .i. firmius .i. iuramentum
r iv
apud vos possem fidem: sanctius/quã iusiurandum: id
.i. semotũ a me eẽ̃ postq̃
s
pollicerer tibi laches: me segregatũ habuisse: uxorem ut
s. cunda festina s. cio ne s. illud
q a
duxit a me pamphilũ. LA. Lepida es. Sed scin q̃d volo
si audes s. q̃s potius faciam .i. vadas
si uis
b
potius sodes facias? BA. Quid vis? Cedo. LAC. Eas ad
Dirrhenã v. Phi lomenã qs mihi polliceberis
in hunc locũ c
mꝛes huc intro. atq; istuc iusiurãdũ idẽ polliceare illi. ex
sanctis alio pollicitaberis s. cur eas accusatio de receptõe pamphili
v multeribus libera ejolue e
ple aĩm his. te hoc crimine expedi. BA. Faciã q̃d pol si
meretricio .i. non non dubito
q f
alia esset ex hoc quæstu. haud faceret/scio ut de tali cau-
tumore
g h
sa nupte mulieri se ostenderet. Sed esse falsa fama nolo
Pamphilum contemptibilẽ .i. vobis
t
gnatum suspectum tuum. nec leuiorem vobis quibus
.i. nõ est equũ videri leuiorem fine .i. trame tractauit
li
est minime æquum videri immerito. Nam meritus de
possim cõmendare consulam eius ultiori .i. benignũ erogabilẽ
m n
me est: q̃d queam: illi ut cõmodem. LA. Facilem/beni-
benẽ cupientem .i. tuus fino lepidus effiat
o
uolum lingua tua iam tibi me reddidit. Nam nõ sunt
sine aliis alterũ abundat s. ere ceptare
p q r
solæ arbitratæ hæ. ego quoq; etiã hæc credidi. Nunc au-
.i. nouiam ꝛ uocare culpe
ꝓprehendi
tem cum ego te esse pꝛeter nostram oppinionẽ comperi.

b Eas ad mulieres huc intro. atq; ist. Non dixit ad socrum & ad vxorem terribilia nomina. & inimica meretricis & quod facile est ad mulieres. sic alibi. Mulier mulieri conuenit. & ne longe videretur addidit hic intro.

c Atq; istuc iusiuran. Idest quod tu mihi polliceberis.

d Exple animũ. Quo illi prosis.

e Quod pol si alia esse ex hoc questu. Vigilanter pocta. vel non veris similẽ videretur nullam fecisse meretricem. ideo ipse lectorẽ preuenit & sic fere in oĩbus Therentius. Que minus peruulgata sint que abhorrẽda consuetudine agit.

f Vt de tali causa. Idest amore mariti eius & pelicatum.

g Nupte mulieri se o. Plus dixit q̃ nuptam alteri loqueretur.

h Sed esse falsa fama nolo. Bene quo sit gratiosior nõ propter se dixit quod facit facere.

i Nec leuiorẽ vobis. Quid leuiorem an mincarum. vt contra grauis intelligitur. Virgil. Ferense, u. s. Grauis etiã molestus intelligitur. vt Sallusti. Grautorem bello qui prohibitus venire socii frigere. Grauis etiã languidus. Virgil. Aut vbi. m, g. a. t. s. a. vt contra grauis honore dignus. et carus quibus est equũ parentibus scilicet

k Immerito. Bona exceptio hoc enim & cauere nobis. & prestare aliis possumus imeritos

l Nam meritus est de me quod queam illi vt. Et hoc artificiose. Therentius, ne vel meretricẽ dure a Pamphilo segregaret.

s Aliud si. Scilicet (le. q̃ firmare mire dũ queꝛit q̃ iuret fidẽ. fidẽ acq; siuit atq; ascripsit.

t Apud nos. Bñ vos. quia & hic dicit socrus.

v Sanctis q̃. Bene dũ aliud ait etiam personam cõmendat. Nam nõ est leuis qui iureiurando nihil sanctius sciat.

x Me segregatũ habuisse vxorẽ. Bono significatu vsu est quasi ipsa hoc fecerit. & bene segregatum, non enim diffunctum aut repudiatum proprie diceret.

y Vt duxit. Vt aduerbium est temporis pro ex quo.

z Lepida es. Senex cũ meretrice loquens, eo noie laudauit eam quo meretrices solent laudari. quasi quo materfamilias sic & supra cum scitum sed diceret rationem habuit que est cum qua loqueretur.

a Sed scin quid volo potius. Hinc deliberatiua incipit.

m Quod queam. s. u. c. Sic in Andria. Magis id adeo vt mihi incomodet nisi q̃. vt subsequatur gnato.

n Facilem beniuolumq; lingua tua. Facilem ad peccatũ beniuolum ad iracundiã retulit lingua tua. cõsuetudine magis q̃ ratione dicit. lingua ergo pro hoie ipso.

o Lingua tua iam. Subdistingue iã vt appareat si lingua iam quantum, an magis fama, iam noster.

p Sole arbitrate hec ego quoq; etiã. Hoc nunc fatet se quoq; accusatorem fuisse, nunc vero beniuolum factum.

q Ego quoq; etiam. Superuacue posite sũt, sed ad hec quoq; affirmationem ostenduni.

r Hec credidi. Hec cū apostropha.

s Pac eadē vt sis porro. Hoc est perseuera purgata esse. Vult enim de futuro cautū esse vt supra Nam si factor factura vres.

t Nostra vtere amici. Nō iam amore sed amicitia.

v Aliter. Si facias.

x Ne egre quicq̄ ex me

pseuera .i.purgata/apud mulieres e
o .i.sed vel deinde
fac: eadem vt sis. Porro nostra vtere amicitia: vt voles.
compescam .i.male inuita
v voluit imitari cohibebo f
Aliter si facias: sed reprimam me ne ægre quicq̄ ex me
sed
audias. Verum hoc te moneo vnum. qualis sim amic⁹:
quam, habeā pētem .i.periclitetur su mas experientiā.
aut quid possim: potius quam inimicum periculum fa
s.q6 ducis instanter sine dolo
cias. BACHIS. Faciam sedulo.

audias. Vtrum egre pro male. An egra, p inuita,

y Vnū hoc te moneo. Vnum hoc figura oratoria dicit.

z Qualis sim amicus, aut quid possim. Hoc genus comminationis minus habet amaritudinis. sed plurimū grauitatis. Et Salustiu. Nam vim q̄ misericordiam eius experiri mallem.

In hac. 17 scena. Idē pollicet bachis Phidippo q̄ erat pollicita Lachi. videlicet se ituram ad mulieres expleturam earum animū. secuturā crimine expediturā Phidippus cōueniens cū nutrice dicit se iusta prebiturū & necessaria verba nutricis fuisse porta'demonstrat petētis p ordine longo, que sibi prebēda sunt. vnde quasi tedioſi incultoris generaliter hec respondit.

a Nihil apud. Apud dixit pro apud eum vbi futura est.

PHIDIPPVS. LACHES. BACHIS meretrix.

deesse deficere q̄ non necessariū
b
a Nihil apud me tibi defieri patiar: quin q̄ propere
large liberaliter repleta cibis ple
c pisterur d .i.nutrix na
sit: benigne prebeatur. sed cum tu satura, atq̄
.i.vino ingurgitata .i.bene nutriat phidi.
efficito e
ebira eris: puer vt satur sit facito. LACHES. Noster socer
seducendo
cer: video: venit. puero nutricem adduxit. Phidippe ba-
.i.deus iurat .i.valde firme vtq̄ hec .i.q̄ vtcri pam
vel valde iurat meretrix phidippo anteponit
f g
chis deierat per sancte. PHI. Hæccine ea est. LA. Hæc ē

b Defieri patiar. Noluit dicere deest. sed defieri dixit. vt in quo minus suscitauit & magis delectat auditum.

c Benigne prebeatur. Benigne large. Hoc eni gratius nō solum prebere. sed benigne prebere,

retrice & fieret fabula longior.

g Hec est. Imitanda idest irati contemplatio. quasi dicat hec est quam vxori Pamphilus anteponit.

d Cum tu satura atq̄: Hoc est in nutricib⁹ nō solum non turpe sed etiā necessariū et hic satur et hec satura facit.

e Noster socer video. Noster blandiētis dictū est. Vir. Noster eris hoc & magis consuetudine dictum est q̄ integritate aut certe ordo ē. Noster socer est & certe video aut deest vt video. vt sit. vt video.

f Deierat per sancte, Deos iurat, vt maria. a. l. Aut valde iurat. & bene senem preoccupauit dicendo deierat sancte ne conflgerent cum me

meretrices .i. nõ sunt religiose

PHIDIPPVS. Nec pol iste metuunt deos: nec has re-
.i. nõ curare nec hẽc .i. certo est opinio s. meas p. i. in prẽte tuũ to
rẽm scu n spectũ cax

spicere deos opinor. BACHIS. Ancillas dedo. quo lu-
.i. supplicio .i. me grauiter exp[l]eta receptẽ meam filiũ tuũ eraceratur
tormento .i. tu poteo id facere agitatur
s. q̃ sequitur

bet cruciatu per me exquire/licet. hæc res hic agitur. Pã-
.i. ad maritũ s. vt redeat compleo

philo me facere vt redeat vxor oportet. Quod si perficio
.i. nõ pax mihi videbit. ó fama acquisita

nõ pœnitet me famæ: solam fecisse id/ quod alie meretri-
.i. reconciliasse vxorem marito

ces facere fugitant. LACHES. Phidippe nostras mulie-
.i. in suspitiõe positas .i. in rei veritate comperimus.

res suspectas fuisse falso nobis in re ipa inuenim⁹. Por-
.i. vramur opera eius deprehendit .i. suspitiõi

ro hãc nũc experiamur. Nam si comperit crimini tua
.i. dimitteret sed si

se vxor falso credidisse: missam iram faciet. sin autem ẽ
filiũs occulte
secreto

ob eam rem iratus gnatus: quod peperit vxor dam. id le-
.i. propter qõ iratus .i. re .i. certe .i. hoc grauiã facto
nõ magni ponderis pamphilo

ue est: cito ab eo hæc ira abscedet. profecto in hac re ni-
breuiorio

hil mali est: qd̃ sit dissidio dignum. PHIDIPPVS. Ve-
s. vt non sit dignũ dissidio .i. explora sagaciter a bachide.
certe

lim qdem herde. LACHES. Exquire: adest. quid satis
qõ sufficiat ad plenã purgatiõm

sit/faciet ipa. BACHIS. Faciam. PHIDIPPVS. quid
reprehendit lachetis verba .i. timet aliqñ ante tempe
q̃ longiora sint nimis
secedens .i. vxi

mihi istæc narras? an quia non tute audisti dudum/de
.i. de pctõ qualis .i. nunc .i. psuade tibi mlr̃i tuo

hac re animus meus vt sit laches? illis modo exple ani-

mum vt credant. LACHES. Quæso ædepol bachis qd̃
.i. iusiurandũ apud mulieres pstes s. vt narrandõ con-
tumet firmẽ pamphilũ a
me nõ recedant

mihi es pollicita/tute vt serues BACHIS. Ob eam rem
.i. negotiatur ad mulieres vade .i. psuade hic mulieribo

vis ergo introeam? LACHES. Itaq; exple animũ his:
s. ad mulieres .i. futuꝝ esse
.i. Quia

coge vt credant. BACHIS. Eo: & si scio pol his fore me-

h Nec pol. Hoc argumentũ est. nõ illã vera iurare factũ aut iurisiurandũ: aut metu religiosior aut supplicio sacrilegior aut vere nec religiose sũt meretrices iquit nec dat pœnas quippe que a diis cõtemnantur. Tale est apud Virg. Si violaſ lucus cũ vindicaſ non est. Sed faciles nimphe riserese facello.

i Nec has re. Nec meretur vt diis pœnas referãt Et est amphibologia que sensu manifesta est.

k Nec has re: Felicio res sunt inquit quam hi quos dii vindicant.

l Ancillas dedo quo. Repudiato iureiurando ad aliud transit firmius documentum.

m Quo lubet crucia. Hoc est me permittente.

n Hæc res hic agit. Hoc sic intelligendũ est quasi qui dicat sic agebamus cũ tu aduenires. Aut cũ asseueratione pnũciadũ est. vt sit res varietas. q. d. hic nõ verba sunt. sed res agitur. ppositio eorũ que dictura est hoc modo hæc res hic agit. que res pamphilo me facere vt redeat vxor oportet.

o Quod si perficio nõ. Multa Therentius felicit ter ausus est arte fretus. Nam & socrus bonas. & meretrices honesti cupidas preterq̃ peruulgatũ est facit. sed tanta cautarũ vigilantia. & rationum momenta subiungit vt ei soli merito videatur totũ licere. Nã hoc contra illud est quod alibi ait. Cõmune ita esse omibus comicis bonas matronas facere meretrices non malas.

p Non pœnitet. Hæc figura liptotes dicit. minus enim dicit quam significat. Nã vero nõ pœnitet me fame. p eo quod est magnã famã cupide acquisiuerim significat. Nõ p. m. f. Nequerem⁹ qui hoc meretrici prodesse possit.

q Solã fecisse. Bñ solã. Ne nescisse officiũ meretricis poeta videret, solã feciſſe. i. nec cõciliasse vxorem marito.

r Nostras mulieres s. Vel in suspitione positas Nã esse suspectas ambiguũ est et nũc eius partẽ manifestã videmus.

s Falso nobis. Nobis aut abundat. aut cũ modestia nostra significat.

t Porro hanc nunc ex. Porro hãc nũc futurũ tẽpus ostendit. Nã sic iam inueniſti experiaris. & ea quæ restant in reliquũ tempus. quia iam deperiteris purgata est.

v Crimini t. s. Crimen dicit id quod factum est Cice. Veruntũ actã & si criminosum vis est. i. falsa insimulatione crimino vel vt alter habet falsa suspitione: Virg. Formidine crimen acerbat & semp odii. Sed crimine in rauces infestus iuueniturno. i. et q̃ eum odiisse. & q̃ seilli⁹ odio esse suspicaretur.

x Cito abeo hæc ira. Bene in duabus emi personis causa videt esse tur barũ socrus & pãphili.

y Profecto in hac re: Querendo & discuciendo hoc intulit.

z Dissidio. i. diuortio

a Velim quidẽ. Vt nihil sit dignũ hoc est nõ peccauerit pamphilus.

b Adest quod satis sit. Quicquid ad plenã dicit purgationẽ sufficiat.

c An quia nõ tute au. Correptio est. Nã audiuit illis explere animũ. q. d. quæ amare sunt: & moleste.

d Audisti dudum de. Vtrum quia dixit manere inter nos affinitatẽ pperuam volo. An quia apud vxorem defendit adolescentem in amore meretricis.

e Quod mihi es pollicita tute vt serues. Idest iusiurandũ apud mulieres. Quod mihi es &c. Ista enim reprehẽsio. Est quasi longorum verborum lachetis.

f Ob eam rem vis ergo vt intro eam. Vis dicit vt ostendat in hac re cunctationem suam.

mo hic est indignitate.
g Nã nuptiã. Caute etiã prestruit porta vt verisimile videatur potuisse vxorem concorditer cũ pellice agere.
h At easdẽ. Alie cause sũt: que mulieres faciũt molestas. & hec aũt spectatoribus nate sunt ex argumento.
i Et te. s. Hoc est quod supra dixit. crimen nos quoq; suspitionem interpretati sumus exolues.
k Pudet philo. Pudet duo significat, siue ille peccaret quẽ pudet. siue illa cuius pudet. et familiariter tãq; nata ex pamphilo. Pudet philomene Conscientia criminis viri & pelicatus alter habet pelicatus.
l Sequimini me. Ancillis dicit que sunt.
m Quid est. Sẽsus hic est. qd est quod magis optẽ mihi euenire. q; q; simul pderit etiã meretricẽ. si hoc ergo. intulit curandũ est eni euenire potuisse. vt idẽ. et seni. et pri prosit. quod meretrici.
n Quid est. q; amicitia mihi & sibi plit. & ostẽdit cõe bonũ sibi esse.
o Euenire. Euenire bis subaudiendum.
p Vt grãm ineat sine. Difficile est eni inire gratiã sine damno.

molestum eo sum s. mulier
q
um conspectum inuisum hodie. Nam nupta meretri
.i. animica vt erat philo. falla nupta sed
ci hostis est/vbi a viro segregata est. LACHES. At hæ
s. inter se propter quã causam .i. cognite ndã rangi rem
qũ accesserio tnopinatam sed h
amicæ erunt: vbi quãobrem aduenerís rescíscent / at eas
i futuras esse .i. qũ .i. rei veritatẽ
dem amicas fore tibi, pmitto: vbi rem cognouerint. Nã
i etiam s. quam te habent
erpico explicabis
illas errore/& te simul suspitõne exolues: BAC. Perij/
.i. pudore affici in hunc locũ .i. vos duo ancille
l l
pudet philomenæ. Sequímini me íntro huc ambæ. LA.
Bachidi
m n
Quid est quod mihi malim? q; quod huic intelligo eue
ire q; .i. cõcitare sibi benivolentiã s. ipa recõciliando vxore n
s. bachis damno
o p q
nire: vt gratiã ineat sine díspendío suo: & mihi prosit.
ingat s. bachis non fiere .i. a sua cõsuetudine
r
Nam si est vt hæc nunc pamphilũ vere a se segregarit /
.i. ea re .i. comoditatẽ bonoq; laudũ
s t v x y
scit sibi nobilitatem ex eo & remnatam: & gloriamesse:
s. pamphilo z reddit beneficiũ .i. vno labore z vna sua industria ac ogatõne
5
refertq; gratiam. vnaq; sua nos sibi opa amicos iunget.

q Et mihi. Mire quia difficile est amicum sine dãno acquirere et qa cũ vero nõ potuit dicere. & hoc ipm bonũ fecit qa sine dãno. ergo velut tua sunt vt grãm ineat & sine dãno. & mihi prosit.
r Pamphilũ. Propriea meretrice segregari dicit. ab vxore disiungi.
s Scit si. q. d. ex ea quã amauit pamphilus. Sed hoc sentire & dicere patris est stulta pietate magnificatis filiũ vt meum gnatũ tumor est amare Et ppie nobilitatẽ dixit Nã & meretrix & gladiator nobiles dici solẽt.
t Scit si. Scit sibi quod minus amat. ait nobilitatẽ. Ex eo verũ ex pãphilo. an ex eo ex ea re. i. qd segregauerit a se vere pãphilũ. & hoc est melius. nã nobilis meretricis est nõ timere ne alterũ non inueniat. An nobilis est cognitã fieri etiã senibus
v Rem natã. Ex patrocinio & amicitia senis.
x Et rem. Rẽ natã qa multũ in eã contulit. & gloriã esse qa defẽdit eã apud socerũ & vxorẽ. Et q; marito meretrix coniugem reddit.
y Et gloriã. Ex facto raro in meretricibus.
z Vnaq; sua nos. Set

QVINTVS ACTVS

PARMENO. BACHIS

In hac. 18. scena. Cõuersio est fabule. Nam in ea errores deprehenduñ. Et per agnitionẽ annuli philomene agnoscit fuisse cõpressa a pamphilo.
Idemq; puerũ natũ esse perhibet. Sed tu tota autẽ fabula. Seruus piger et curiosus inducit̃ neq; quit̃ q̃ illi venit ex sententia.

pedem pellu. ig turanus .i. ferre

.i. dñs puer pamphilus valde meũ laboẽ

a Edepol næ meam herus esse operam deputat

.i. qui estimatõe .i. ppter meũ casum

parui precij: qui ob rem nullã misit: frustra

fa q̃ loco .i. diu loco ex myconensula extremum amicum qñ

vbi totũ desedi diem myconium hospitem dũ expecto

summitate seu in sũmo loco vbis tanq̃ ineptus ⁊ sarsus .i. in arce ideo

in arce callidemidem. itaq; ineptus hodie dũ illic sedeo:

.i. cũ applicauerat ad litus .i. ad eũ vocãdo iuuenis .i. peor

vt quisq; venerat accedebam. adolescens dic dum: quæ

.i. de micone .i. rõdebat vnusquisq; .i. miconius .i. cũ rõdebat esq; amicũ

fo:es tu myconius. non sum. At callidemides: nõ. hospitem

.i. rogabã deinde .i. q̃ vocat pamphilus .i. se hic talẽ hospitem .i. nunqd

tem ecquem Pamphilũ hic habes: omnes negabant. ne

callidemidem .i. aliquẽ randẽ post multũ .i. illic sedere cã eũ discessit expectarõem ab eo loco

eũ quenq; esse arbitror. denicq; iã pudebat hercle. a bij

.i. cur vel ppter q̃d .i. a socero pamphili philippo misericordiam

Sed quid bachidem ab nostro affine exeuntem video:

bachidi .i. apud affinẽ negociũ repẽtinue

quid huic rei est: BACHIS. Parmeno opportune te of

.i. festinanter cur

fers. propere curre ad pamphilum. PARMENO. quid

.i. huc ad me .i. cuiã vt veniat

eo: BACHIS. Dic me orare: vt veniat. PAR. Ad te:

.i. sed vxorem eius .i. q̃ negocium est

BACHIS. Immo ad philomenam PAR. Quid rei est:

.i. nequaq̃ ad te spectat .i. inquirere curiose nimis nullo mõ

BACHIS. Tua quid nihil refert: perconctari desinas.

.i. pamphilo q̃ q̃d philomenã veniat .i. huc

PARMENO. Nihil aliud dicam: BACH. Etiam co

gnouisse .i. rem philomene filie

gnosce anulũ illum myrrhinam gnate sue fuisse: quem

quondam .i. ea rei momenti vt veniat

ipsus olim mihi dederat. PAR. Scio tantũ ne est: BA.

.i. si perio en sit. .i. sine mora pñs erit postq̃ .i. nunciũ .i. tardas lenteseas

Tantũ aderit cõtinuo: hoc vbi ex te audierit. sed cessas:

.i. adsto .i. cessandi

PAR. Miníme equidẽ. iam hodie mihi ptãs haud data

.i. adeo .i. frequenter, currendo huc atq; illuc .i. nõ ita celeriter eundo sumpsi

est. ita cursitando atq; ambulãdo/totũ hũc cõtriui diẽ.

a Aedepol ne meam. Hoc totũ a stomachãte dicit̃ quia sic vim cũ maxima iniuria presenserit Et in hac scena catastropho populo exprimit̃.
b Deputat parui pre. Quia sic. ſ abutit̃. Deputat parui eam. quo deputat eam in re nullius precii consumendam.
c Frustra vbi. Nota accusatiuo casu vsum esse

d Miconiũ ho. Memoriter et vigilanter seruus miconiũ hospitẽ & callidemidẽ. dixit. ne videretur negligentia. vel oblivione sua nõ inuenisse ad quẽ missus est.

e Miconiũ hos. Bene ostendit se memorem signorum & nominũ. vt videat vere illusus cum operam dederit.
f Itaq; ineptus. Moraliter additũ ineptus. Et ineptus quasi inaptus.

g Adolescens dic dũ. Veriliter callidemidẽ se ipm seruus imitat̃ et est.
h Es tu Miconius. Nã vt tria mandata sunt inquirenda. tria inquisita sunt ordine.
i Omnes ne. Bene transit a mimeticon ad diegematicon.
k Quẽq; esse arbitror: Idest non puto eũ esse in mundo.
l Iam pudebat. Sedere aut interrogare.
m Ab nostro affine. Satis moraliter inducit̃ seruus dicere ab nostro affine cũ domini sint. nõ ipsius sic & prius est noster socer venit pro pamphili socerum.
n Exeuntẽ video. Doctẽ poeta monstrat locuturam personam.
o Quid huic hic est rei. Rursus curiosus nihil sciturus est excursurus piger.
p Parmeno oportune Attendẽdo q̃ ab initio comedie vsq; ad finẽ parmeno mittit̃ vt currat vt celetur. vt nesciat quod curiose desiderat.

q Propere curre ad pãphilũ. Facete poeta inde incipiẽtẽ facit. q̃d ille minime vult dicẽdo curre.

r Dic me orare vt ve. Vide curiosum nõ recusare laborem quo causam sciat.
s At te. ſ. eo. Nõ ad cõueniendum. sed domũ ad te significat.

t Immo ad philome. Mire tota fabula inuenit q̃ obrem currat parmeno.
v Quid rei est. Totum pro persona.
x Tua quid nihil re.

Et eximie dixit quasi minus sit iniuria prohibentis interrogare: q̃ interrogare respondentis. & memento. hunc esse cui in principio nihil celauerit parmeno.

y Nihil aliud dicam. Vultq̃m per mandata colligere.
z Etiã cognosce anulum illum mirrinã. Etiã aduerbium est vel consentientis vel reminiscentis sed magis reminiscentis modo. Sic Cice. Etiã quod pene perii capella quedam est̃ mire facta.
a Scio. Non audeo inquit sed scio.

b Sed cessas. Hoc est tardas. & quiescis. vrget autem cum cursu.

c Ita cursitando atq; ambulando. Est enim cursus & nauigatio & equitantis. Et cape ambulando pro gradiendo pedibus in terra.

d Quantū obtuli? ad. Reliqua pars argumēti per monodiā narat.

e Quot comodas res. Quot tam multas. Sed more suo attuli dixit.

e Quot autem ademi. Sic alibi vt meū in quo nunc est adimā. atq; explea animū gaudio.

f Quot c r. Hæc omia admirantis sunt vt Vir. Quis nouus hic nostris i. l. hospes.

g Gnatū ei reſti. Post textus huius signatione spaciū reperi sicut & sepius inueni libenter cū prioribus qui etiam sic scripserunt ignoro. quorum ego me vix scolarē dicerē vbi nihil reperi et vacuū permanere siui.

h Reddo. Reddidit nobis quod nostri cupidū est. Restituit nobis cuius cupidi sumꝰ. Bene ergo gnatum restituo vxorē reddo.

i Quare suspectꝰ suo. Ergo non vnum beneficiū. sed tria sunt.

k Exolui. Narrauit tēpora. restituo reddo. exolui.

l Nā memini ab hinc menses de. Menses decē dixit. vt et recte. et de hoc peperisse demonstret. Ab hinc decē menses. i. quod barbare dici solet de post decē menses. vel iā sunt bene decē menses Ab hinc enim refertur ad præteritū. Et de hinc ad futurum.

l Nocte prima Primis partibus noctis vel priuare. Virg. Videmus obscuram prius sub vallibus vrbem.

m Confugere. Videsne cōiecturalia cp confugere vidit. timebat cp anhelitē colluctatus fuerat cp domū celare volebat. cp sine comite pudēs dū fuerat facinus. cp vini plenum temerariū cp anulū habebat partū in dicat. vides igitur his in dictis vt virginem appareret viciatam.

n Mi pam. Hæc blandimēta sunt mulierbria,

secū loquitur cū admiratiōne q.d. multas

b

BA. q̄tū obtuli aduētu meo leticiā pamphilo hodie? q̄t

d .i. opportunitates sed .i. abstuli sollicitudinem Pam.

f g .i. filiū a se genitū

cōmodas res attuli. q̄t ādemi curas? gnatū ei restituī:

gnatus mulierā .i. oportūe Philomenam

fere f. pamphili exposuit fuit

qui pene harū ipsiusq; opera periit vxorem qu. nunc̄q;

confirmaui .i. post b ergo f. Pam ꝓpter q̄

b i

est ratus posthac se habiturum / reddo. Quare suspectus

tacheti socero expedit .i. ire .i. ad hoc reo sic

h: nimi. precedere er enim sentencia

suo patri & phidippo fuit: exolui. Hic adeo his rebus

l recordor

anulus fuit initiū inueniundis. Nam memini ab hinc

.i. simo venebro .i. ꝓfugisse ve celare facinꝰ

l m

menses decem fere ad me nocte prima confugere anhe-

estuanē ex colluctatiōne secratore alioq; .i. vino ingurgitatam .i. hūc anulum

cū puella f. meā

lantē domū / sine comite / vini plenū cū hoc anulo. Extí-

f. ne videat ne mali .i. eo et blandimento q̄ rogo re p amorē

dā esse flamm n o] t cōmoꝰ ira

mui illico. mi pamphile: inquā: amabo. quid examina-

queso habuisti pam.

vt p

tus es obsecro? aut vnde anulū istū nactus die mihi. Ille

q̄ q6 nec erat .i. similabat f. mecbat

.i. nere fingebat q

alias res agere se simulare, postq̄ video nescio quid su-

timere dubitare vrgere f. id q6 suspicabat qua ad nos

r f. Pamphilus veniebat

spirier / magis cepi instare vt dicat homo se fateur ī via

confessasse qñ

p c

virginē nescio quā cōpressisse. dicitq; se sibi illi anulū: dū

sibi ea q̄ sibi nupsuri nolebat mater

luctat detraxisse: eū hæc cognouit mirrhina. ī digito meo

paulo ante anulus f. illi ex eo ergo

f. mē

mō hūtem rogat vnde sit. narro oīa hæc. inde est cogni

.i. violatam Pam. ex eo ꝓbitu

tio facta / philomenā esse cōpressam ab eo: & filiū inde

v .i. meo būficio vel g me mirrhine

hinc natū hæc tot propter me gaudia illi contigisse letor.

q̄ iuuo .i. letari ꝓpter talia mīmonia .i. hō ē nobis vile

f f

& si hoc meretrices alie nolunt: neq; em̄ est in rem no-

q̄ .i. aliqs amore nostri captus gaudeat .i. sed i. p. edē castoꝝ

stram vt quisq; amator nuptijs letetur. Verū ecastor nū

.i. facti nūmora applicarēce s. ego bacchis 3

quā aīm quæsti gratia ad malas abducam partes. ego dū

.i. liberali facili suauit

illo licitum est vsa sum benigno / & lepido & cōi. In cō

.i. male .i. ꝙ accidit f. male accidisse

a b

mode mihi de nuptijs euenit factū: fateor at me pol fe-

.i. q̄. f. emeruerim f. vtrō quicōdmedū

c b e ser. Pamphilo

cisse arbitror ne merito mihi euenerit. Multa ex quo fu

.i. vtilitates

f. mariti

erint commoda: eius incōmoda æquū est ferre.

o Quid examinatus. Breuitati consulit. Thesrentius. Nā ingrata hec aguntur. nō narrantur.

p Ille alias r. Simulare fingere ac p vero falsum credere. ille alias res agere. i simulantē aliasq; res fingere pudebat eni amice de alterius stupro fateri. & ei amice quam deperibat.

q Nescio. Pro aliquid.

r Non se fatet. Bene homo additū et amatorie.

s Nescio quā. Ex predicto ois error est natus. Nam appone nomē & nulla fabula est.

t Nescio quā vel quia. Vere nesciebat. vel quia sic dicendū fuit. ne amare illam videretur.

v Hæc tot propter me. Conclusit narrationē fabulę more suo ne hec in futuro actu expectarem.

x Et sic hoc. Color ne cessarius a verisimili. scit se eni alibi dixisse bonas matronas facere meretrices malas meruit.

y In rem nostram. In rem in vtilitatem. i. pro nostro comodo.

z Ego dū illo licitū est. An meruit pamphilus.

a Incomode mihi de. Sic dixit quema pmodū male ei euenit. aut bene ei cōtingit nuptiis deest ex vt sit ex nuptiis. Incomode mihi euenit nuptiis.

& est ordo incomode mihi euenit ex nuptiis. Et icomodo, p icomode

b Factū. Antiphora.

c Merito mihi euene. Ergo hæc dolentis quærite contingant.

p Multa ex. Ratio cur noua oīa fiant. & cōtra officium meretricis.

e Multa exequo fuerint comoda eius incō. Hoc eo tractu vocis, & est ea æquanimitate dicēdum. Quale est in addophis. quando eum quæstum acceperis accipienda & musitāda iniuria est adolescentis.

In hac 19. scena. Vix potest Pamphilo persuaderi tantam oportunitatem accidisse quantã nũciauit Parmeno seruus tandem tamẽ allocutionẽ Bachidis ad id credendũ facile induxit animum.

PAMPHILVS. PARMENO. BACHIS.

a Vide mi Parmeno etiã sodes vt mihi hec. Bene hec repetit verum est enim vt quod misere cupimus id̃ tardius credam⁹ effectu. Sic in Heauton. Ego vereor magis.

b Visum est. Quia dixerat ei Pamphilus vide Ideo respõdet visum est.

c Mane dum. Vnum abũdat. Et quia Parmeno iã tedio affectus. prese ferebat discessum aut non velle amplius audire. Ideo subdit Pamphilus Mane dum.

d Sodes. Blanditur ei vt auscultet.

e Sic te dixisse opinor. Miro affectu inducitur vix induci ad credendũ quod gauderet Pãphilus. Et bene repetit nunciata ne falso intellexerit.

f Ita inquã. Quasi iam latepassus diu.

g Me est fortunatior. Idest facilior cui fœlici⁹ & magis ex animi sententia processerint oia.

h Venustatisq; adeo. Ob beneficia veneris cui cõtra inuenustus cui cõtra reciderit quod amet. Venustatis igitur. i. voluptatis. nam venus voluptas est.

i Ego ne hoc p tenũ. Quasi dicat. imo debeo te donare maximis muneribus. Dicimus dono te hac re, & nõ dono te hanc tem nisi ad modũ antiquum esset.

k Quid donẽ? quid ne scio

Apud se debibebat quare sit donaturus. Deinde paruo tempore lapso nõ potens inuenire quo eum donet & ex animi sententia iterũ replicat quid donem tibi vel te. Postea sibi satisfacere nõ volẽs ait. Nescio quid tibi debeam donare. siue quo debeam te donare. Nam dicimus dono te hac re, vbi est

remunerari: ꝺ p hūficio accepto. & labore ſuſcepto cauſa noſtra.

l Nā neq; nuncio. Magis ſcire vult. & quod minus accipere.

m Nam neq; Facete agit Therentius. Quāto magis Parmeno curioſius eſt tāto magis neſciat illa que cupit.

n Qui ab orco. Ideſt a loco tenebrarū in lucē. q.d. ego qui periclitā. & quaſi nullus erā p̄ dolore tuo nuncio reuixi. Orcus dicit cognomen fluuii infernalis a ſtige paludis defluentis ab orcos quod eſt iuramētū. Nā dii p illū fluuiū & p ſtigē paludē iurare ſolebāt certiſſima iuraiuranda. Ponit etiā p inferno. Reduxhic & hec redux reducis. In pli reduces diuinq; pericula euaſerunt. & incolumes ac ſalui in optatos fines redierunt.

o Oh. Interiectio doloris ſe videre ingratū.

p O bachis. Bene addit ſeruatrix mea ſup̄ quod dixit amatoris eſt

q Factis. Difficile enim erat credere his rebus gaudere meretricem.

r Vt volupta. Obitus occurſus. ob enim ſignificat cōtra. ergo obitꝰ aditus legit. et volūtate obitꝰ

s Obitus. Inter obitū quē caſus aduētus quē voluntas & deſtinatus locus affert.

t At tu eca. Hoc iurādi genus mulieres decebat

v Atq; in. i. fœlicitatē naturalē. qa geniū deus nature eſt. vnde Perſius. Funde merū genio &c.

x Ha ha he. Interiectiones ridentis. Ridet enim a meretrice ſibi attribui blandimenta que potꝰ ſunt meretricum.

y Tū mihi. Qui blādimentū magis meretricū eſt. Vide hoc plerū accidiſſe ſicut hic. Donatus blādimētū magis meretricum eſt dixit. Guido. Blandimēra que potius meretricū ſūt. variato declinationis modo. vna tñ eſt ſnia. vult Guido & quicunq; hoc facit li

f. eſt f. debeo me donare .i. in relatiōne ſeu
q; l m f. non nūciatiōne mea

PAM. Quid? PAR. Nihil enim. nam neq; i nūtio/ne
.i. pter qō debeo me munerare vt̄ ego .i. inferno
n f. ra

q; in meipo boni qd ſit: ſcio. PAM. Egon qui ab orco
q eram mortuus .i. reuerſum ſalutē incolumem .i. patior

mortuum me reducem in lucem feceris ſinam ſine mu
.i. am memoriē beneficioꝝ

o
nerea me abire? Ah nimiū me ingratū putas. Sed bachi
ecce hic ppe

dem eccam video ſtare ante oſtiū, me expectat credo a
f. eam .i. quā amo

p
dibo. BA. Salue Pamphile. PAM. O bachis. o mea ba
conſeruatrix o mea .i. cū voluptate

q
chis ſeruatrix mea. BA. Bñ factū/& volupe. PAM. Fa
.i. hec que facta ſunt ſti chriſtianem ſeruas

r s
ctis credam/facis, antiq; adeo tuā venuſtatē obtines: vt
f. afferat voluptatem tuū colloquiū .i. cum quem cū q; loco

occurſus
voluptati obitus/ſermo aduētus tuus: q̄cūq; aduenerit:
ſed p eadem caſtonos .i. qō ſemp̄ multo antehāc fuerit v natura

t
ſemp̄ ſiet. BAC. At tu ecaſtor morem antiquū atq; inge
remues .i. ſolitus .i. q̄ tu ali

niū obtines: vt vnus hominū homo te viuat nūq; qui
ſuauior mitior etiam qō menō decet

r s
quā blandior. PAM. Ha ha he. & tum mihi iſtuc? BA.
quide conſiderare philomenam

b
a
Recte amaſti pamphile vxorem tuā. nam nunq; añ hūc
Philomenā animaduertiſſem valde et honeſte

c
dē meis ocꝭis eam qd noſſem: videram. perliberalis viſa
f. mihi iurandi modus

d
eſt. PAN. Dixtin vez. BA. Ita me dij amēt Pamphile.
rīde vez. dixiſti meo lacheti

e
PAM. Dic mihi harū rez nūquid dixti iam patri? BA.
f. vtri de his rebus pri aliq̄d dicere .i. valde intrantem f. qō faciē .f. nouū oīb

f g
Nihil. PAM. Neq; opus eſt adeo mutito: Placet nō ſie
ſīr ſicut f. aliqs fieri ſolet in duos .i. poſt facti ſciē h

h
ri hoc itidē vt in comediis: oia oēs vbi reſciſcunt. Hic q̄s
t q̄ futura ſunt decuerat .i. venire in cognitōem f. quid facti ſit m

l
par fuerat reſciſcere ſciūt. Quos aūt nō eſt equū ſcire: ne
f. quid actū ſit cognoſcant pptia opinionē ſed quo modo celari

reſciſcent: neq; ſcient. BA. Immo etiā q̄ hoc occultari
dicam ſocero tuo

poſſe facili? credas: dabo. Mirrhia ita phidippo dixit iure
f. q; ſciūt veritatē ejuſatū eſſe dixit

iuramento apud ſe

iurādo meo ſe fidē habuiſſe et pterea te ſibi purgatū, pā.

brū feciſſe mutantes ho
nū in peius iuxta illud.
Muta ſtilū et libru feciſti
z Tū mihi. i. tūc cū te
cū habebā cōmerciū aty
tribuebas. ſ. mihi iſtud.
Vel potius ſic intelligat.
Tū. i. tu ne aſcribis mihi
iſtud quod me nō decet
ſed meretricū eſſe ſolet.
a Recta amaſti Pam.
Ad aliud ſermonē vertit bachis.
b Nā nūq̄. Hoc eſt nūq̄
ſic videra. vt ea noſſē.
c Quod noſſem. Ideſt
quod ſcire meminiſſem
ac per hoc nunq̄ videra
vt alibi. Nō equidē iſtuc
d Dixtin verū Bene inſtanter ex meretrice queri. quid de forma vxoris ſentiat. Scit enī hanc iudicē eſſe pulchritudinis poſſe vel q̄ formina vel q̄ emula.
e ¦Nūquid. Nūc aliquid acuendum ergo quid.
f Adeo mutito. Si mitto. i. omitto dicere qc q̄. Alii codices habent mutito a mutio mutis. & tūc eſt ſenſus mutito ideſt celato. taceas. occultes. ſecretum teneas illud quod factū eſt. Nā inter dū mutire vt vult Donatus ſignificat tacere nihil facere. nec dicere. Vñ & mutos dicimus interdū mutire. vt Feſtus inquit ſignificat loqui. Emus paſā mutire homini plebeia piaculum eſt.
g Adeo mutito. Vel tenui dicto non fieri.
h Hoc itidem vt in co: Mire quaſi hec comoedia non ſit ſed veritas. Aut deeſt alii, vt in comoediis deeſt ſit.
i Omnia omēs vbi re: In fine enī comoedie nihil vnq̄ celari ſolet.
k Hic quos fuerat. Hic in hac comoedia. aut in hac re.
l Reciſcere ſciunt. Scire eſt vix inuenire quod quis neſcierit.
m Neq; reſciſcent ne: Reſciſcunt ad quos pertinent. & Reſciſcunt que neſciunt que negligunt Et reſcimus ex alio. Scimus etiam per noſtram opinionem.

.i.res se habet .i.de vero

Optime est sperocꝫ hāc rem euenturā nobis ex sentētia:

.i.pamphile .i.a

PAR. Here licet ne me scire ex te hodie quid sit: quid se

.i.bonū .i.loquimini vel eracteris

ci boni: aut quid istuc est qd vos agitis. PAM. Nō licet

.i.vtrum .pam.

PARME. Tamen suspicor. egon hunc ab orco mortu

modo hec fecī

um q̄ pacto: PAM. Nescis parmeno quantū hodie p

.i.vtilis fueris .i.miseria .i.eripuens

fueris mihi: & ex quanta erumna me extraxeris PAR.

Immo vero scio / nec hoc imprudens feci. PAM. Ego

istuc satis scio. PARM. An temere quicꝫ parmenonē

prætereat: qd facto vsus sit: PAM. Seqre me intro par

meno. PARME. Sequor. Equidē plus hodie boni feci

imprudens quam sciens ante hunc diem vnquam.

Valete & plaudite: Calliopius recensui.

n Here licet. Ridicule instat scire ignorauit vt parmeno.

o Egon hūc. Eclipticos loquitur. & ad hoc quod Pamphilus prius dixit. ab orco mortuum me reducē in lucē feceri

p Nescis parmeno. Addit stimulos curiositati eius.

q Immo vero scio nec. Recte eni paruū beneficii meritū si ab imprudēte prestitū videat.

r Ego istuc. Istuc videlicet te fecisse consulto vt mihi prodesses.

s Temere quicꝫ par. Quod interdū nō temere prætereat quod habet faciendi necessitatem.

t Temere quicꝫ par. sibiipsi hoc dicit, & se noiat vt degeneremꝫ ne optolemum narrare memento. Et age nūc phormionem lacessito.

v Temere quicꝫ. Vtrū hoc dicit nō temere necꝫ per imprudentiā geritur quicquid vtile. An hoc dicit nihil potest trasire temere. quod vtile factū est, qui me in gratiā sui habet. An quicꝫ Pamphilus prætereat temere. ita vt non remuneret bonum factum parmenonis quo sibi vtile fuerit.

x Quod facto vsus sit. Facto .i. facere. ablatiuꝰ participii pro infinitiuo vt Salust. Mature facto opus est. facto p facere.

y Equidē plus hodie. Conuertit se ad spectatores.

z Feci imprudēs quā sciens ante hunc diem. Conuenit hoc dictum meretrici abeunti. quia non conuenit seruo sciēte recte facere. Bene addidit imprudenti sibi euenisse, vt bñ faceret. quod prudens nunꝫ fecerit. Imprudens quem sciens antitheton secūdum. nā imprudēti scientem reddit non prudentem.

THERENTII VITA EXCERPTA DE DICTIS. D.F. PETRARCHA.

d

ETerētij vita in antiqs libris mꝛta reperiunt. Pꝛa etiam in modernis scripta per varios scolasticos rerum ignaros: veris falsa miscentes. Illud primū rei totius fundamentū. Multi ponūt carthaginensem patria fuisse Terētiū Quod haud dubie verꝫ est sicut epithaphiū eius clare indicat. Quāuis hoc ipm qdem negēt vt iserius patebit. Cæterū & q̄ ꝫ dicūt vero huic falsum illud implicant. Dicūt em̄ scipione Romam reuertente euersa Carthagine interfecto. Annibale hūc terentiū inter cæteros captiuos solutū & pileatū incessisse post triūphalē Scipionis currū: q̄ res mꝛtiplici ter a veritate semota ē: Nā in primis Scipio carthaginē qdem vicit: & tributariā fecit. Non euertit tñ ipam carthaginē. Sed nepos eius adoptiuus Africanus minor Annibalē pterea bello vicit fugauitꝫ sed nequaꝫ interfecit. Nempe qui victus in aliam profugit & sub antiocho rege Siriæ militans consilio atꝫ opera sua & regis potentia nouū cum Rhomanis bellum denuo gessit. Quæ hystoria oībus q̄ in talibus ingeniū exercent plenissime nota est. Deinde Scipionis triumphantis currū/nō hic Therentius pileatus ꝓsecutus est. Sed alter huius nominis/Romanus ciuis. Et vt Valerius Maximus testat: pterea familia ortus & inter paucos senatorij ordinis splendidus. Qui etiā post id tps tūc scilicet quū Scipionis frater accusatus ē / rome prætura gessit Hic ergo triumphantis currū Scipionis ꝓsecutus est pileo capiti imposito qd donatæ libertatis signū erat. Quattuor milia siqdem Romanorꝫ ciuiū q̄ bello punico capti erāt & in seruitutē redacti/victor Scipio liberatos in pꝛiam reduxit. Inter qs fuit hic Therētius de q̄ dixi/& tam memor bñficij accepti/tamꝫ singulariter añ oīs gratus/vt p oēm vitā liberatorē suū Scipionē/oīmi obsequio ac patrocinijs debita veneratō

ne coluerit. Triūphi aūt die post eū pileatus incessit hoc est liberti habitu: quasi p illius viri virtutē se libertati redditū ppło Romano pileo testāte denūcians/q̄ oīa apd̄ Titū Liuiū celeberrimū hyſtoricū no ta sūt. Sed minus miror scolasticos hoc errore deceptos. Cū paulus Orosius hoc scripserit de q̄ admodū mirarer nisi q̄ interdū magna q̄dē īgenia & in mr̄tis occupata & iter difficultates erecta eq̄z inst ar ꝓpter incautā securitatē in plano cespitāt. Identitas noīs: ni fallor: errorē fecit q̄d sc̄z vterq̄ Terentius. Sed circūspectus hō nō vidit qd̄ se ocr̄is ingerebat. In primis diuersitatē cognominuz q̄ ad discretōem noīm sūt inuenta/qd̄ scilicet ille Terētius Culeo. Hic Terentius Afer vt tituli huius opis indicāt. Ille romanus. Iste carthaginēsis. Ille ę seruitute in libertatē. Iste aūt cotra e libertate, in seruitutē ductus. Ille senator. Hic poeta. Ille iam senior euo. Hic puer q̄ a romāis ducibus capt⁹ est. In q̄ captiuitate ob elegantiā morz ad magnoz venit amicitias. Vtq̄ ait Eusebius libro de tēporib⁹/ob ingeniū & formā libertate donat⁹ est. Inter tot diuersitates fallere vna nō debuisset idētitas. Hic sane Terētius a pricipio iuuētutis sue ferē a Terētio q̄dam lucano emptus aq̄ & nomē ipm fortasse potuit accipe: aliter antea dictus apd̄ suos. De hoc tñ ꝓter cōiecturā hēo nihil Id qd̄ constat lr̄as latinas rome didicit ad poeticā ꝓnus: & p̄cipue comędiā. q̄ in genere facile vt mihi videt oīes añ se vicit. Nā seq̄ntes etiā a scribēdo deterruit. nec fere quē nouerim comœdie scriptor clarus p⁹ Terentiū fuit. scripsit comœdias forsan pl̄es: sed q̄ hñt in maībus. sex sunt q̄ per ordinē hoc volumine cōtinent: q̄uis ipe ordo nō in oībus voluminibus vnus sit, vtcūq̄ vero sūt aliæ, vbiq̄ prima oīm est Andria/quā comędiā priusq̄ ędilibus vēderet: & vt Eusebius idem ait: Cecilio multū se mirāti legit. De materia comędiarz loq̄ ꝓlixū est. De expositōe ꝓlixius. Sed cuiusq̄ materiā in argumento eius per breuter cōprehensam lector inueniet expositionē studio & ingenio molieī. Vt nempe ait Rufin⁹ Comœdia Therentij cōcynna est argumento cōsuetudine cōgrua vtilis sententijs grata sodalibus & apta metro. Hic aūt noster Terētius Eusebio teste in archadia defunct⁹ est. Sed q̄d pl̄a Ille diuus Hieronimus hūc nr̄m Terētiū inter q̄ttuor poetas duos scilicet græcos humerū Menandrū duos veros latinos Virgliū & hūc ipm Terentiū cōmemorat. Hic q̄ græcā nouiter linguā q̄a insectatus Menandrū græcū signanter in primis q̄ttuor comœdijs Andria: Eunucho: Heaton: & Adelphos plane oñdit hæc vł noticiā hñdam: vł ad errorē declinādū breuiter de Terētio dicta sunt.

In laudem Terentiane lectionis Epigramma Heinrici Bebelij Iustingensis.

Huc ades emūcto quisquis sermone nitere
Expetis: et caste verba latina loqui,
Huc ades: & culti crebro monumēta terenti
Pellege, facundus quo duce semper eris
Sospite quo nunc̄ timuit Romana loquela
Naufragium, nunc̄ sentiet exitium
Q, si mnemosyne latijs habitaret in aruis
Exprimeret nostrū hunc: & comica esse petet
Quid deceat iuuenes canet quę verba senecte
Conueniant: Iuuenes discere rite queunt
Lenonis fraudes discent: meretricis amores
Quos simul & seruus struxerit arte dolos
Quis decor & castis matronis docte Terenti
Carmine pinxisti vel vetulisc̄ pigris
Cuiusq̄ ætatis mores & vita notatur,
Vt possis vitam dirigere ipe tuam
Personet intriuijs præcor o germana iuuentus
Hic comic⁹: passim hūc vestra palestra canat
Non ego permittam posthac spreuisse poetas
Per quos virtutis discitur oīe decus
Vt vos decipiāt triuialis grāmata petri: &
Gallus alexander Barbara verba vomens
Sed pigeat dudum tetris latuisse sub antris
Inscicię: quis nunc verba diserta placent
Verba diserta quibus scabra rubigine linguę
Exuta placent; Lector amice vale

Impressum in imperiali ac libera vrbe Argentina per Ioannen Grüninger. Ad illam formā vt intuenti iocundior / atq̄ intellectu facilior esset Per Ioannem Curtum ex Eberspach redactum. Anno a natiuitate dñi. 1499 Tertio ydus Februarij.

346

TERENTIUS